

KAZIM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

Christopher Marlowe

BÜTÜN
OYUNLARI

Çeviren : M. Hamit Çalışkan

İngiliz oyun yazarı Christopher Marlowe'un (1564-1593) yaşamı ve yapıtları, Hristiyanlık üzerine özgür bir düşünceden kaynaklanan sert eleştirilerinin açık bir göstergesidir; öyle ki Shakespeare'in çağdaşı olan ve ona "yol açan" Marlowe, bu yüzden tehlikeyle iç içe yaşamış ve esrarengiz bir cinayete kurban gitmiştir.

Büyük karakterlerin, tehlike dolu tutkularıyla birlikte tespiti, İngiliz edebiyatına Marlowe'la girmiştir.

Marlowe, karakterlerinin dünya egemenliğini elde etmeye yönelik sınır tanımaz çabalarından (*Büyük Timur, II. Edward, Kartaca Kraliçesi Dido*) Rönesans hümanistlerinin bilgiyi ele geçirme hırslarına (*Doktor Faustus*); para ve mülk arzusunu ilk ve tek amaç sayan kişilerin (*Malta Yahudisi*) bütün sınırları devirip geçen ve tüm bağlarını koparmış bireyselliklerine dek, bireysel eylem-tarihsel süreç bağlantısını tartışmasız ustalığıyla bugüne taşımıştır.

Christopher Marlowe
BÜTÜN OYUNLARI

KÂZIM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

Christopher Marlowe
BÜTÜN OYUNLARI

Çeviren:
M. Hamit Çalışkan

Yapı Kredi Yayınları - 724
Kâzım Taşkent
Klasik Yapıtlar Dizisi - 25

Bütün Oyunları / Christopher Marlowe
Çeviren: M. Hamit Çalışkan
Redaksiyon: Engin Uzmen

Kitap Editörü: Işık Şimşek
Düzeltili: Korkut Tankuter

Kapak Tasarımı: Mehmet Ulusel

Baskı: Üç-er Ofset
Yüzyıl Mah. Massit 5. Cad. No: 15 Bağcılar/İstanbul

1. Baskı: İstanbul, Ağustos 1996
2. Baskı: İstanbul, Haziran 2006
ISBN 975-363-490-0

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2006

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 285 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23

İçindekiler

Sunuş • 7
Kartaca Kraliçesi Dido • 25
II. Edward • 103
Doktor Faustus • 239
Maltalı Zengin Yahudi • 365
Paris Katliamı • 493
Büyük Timur • 561
Büyük Timur II. Bölüm • 659

CHRISTOPHER MARLOWE: YAŞAMI VE YAPITLARI

Dinsel açıdan İngiltere'de çok önemli bir yere sahip olan katedral kenti Canterbury'nin 1560'lı yıllarda 3500-4000'i bulan nüfusunu oldukça çok sayıda etnik grup oluşturmaktaydı. VIII. Henry'nin 1534 yılında Katoliklikten ayrılarak İngiltere Kilisesini kurması üzerine İngiltere, Avrupa'daki Katoliklerin baskısından kaçanların sığındıkları bir ülke haline gelmişti. Bu nedenle kentte İskoçya, İrlanda ve Galler bölgesinden gelen göçmenlerin yanı sıra, 1540'larda Avrupa'dan kaçan İtalyan, İspanyol, Fransız, Hollandalı ve Belçikalı Protestan azınlıklar da yaşamaktaydı. Avrupalı Protestanların İngiltere'ye sığınmaları 16. yüzyılın ikinci yarısında da sürdü ve Canterbury'ye asıl büyük göç dalgası 1572'den sonra geldi, 1590'larda ise kent, bir kez daha, Fransız ve Hollandalılardan oluşan kalabalık bir göçmen grubunun hücumuna uğradı. Önemli bir yerleşim merkezi durumuna gelmeye başlayan ama sefaletin ve pislüğün kol gezdiği bu karanlık ve iç karartıcı kent, yüzyılın ikinci yarısında veba salgınlarına boyun eğdi. 1563, 1565, 1575 ve 1593'te baş gösteren bu salgın hastalığa bireylerinden bir ya da birkaçını kurban vermeyen aile yok gibiydi.

İşte Christopher Marlowe, 1564 yılında, John ve Katherine Marlowe çiftinin çocuğu olarak böyle bir kentte, böyle bir dünyaya gözlerini açar. Christopher, Marlowe çiftinin dokuz çocuğundan ikincisidir; sekiz kardeşinden dördü on beş yaşına gelmeden ölür. Bu kadar çok

kardeşi olması, Marlowe'un ayakkabıcılık yapan babasının hali vakti yerinde bir kişi olduğunu düşündürmektedir. Baba Marlowe hakkında bilinenler, kavgacı ve küfürbaz kişiliği ile sınırlı kalmaktadır.

Çocukluğunu Canterbury'de, yakınlarının ve tanıdıklarının veba salgını yüzünden birer birer ölmelerine tanıklık ederek geçiren Christopher Marlowe, 14 yaşında, 1541 yılında VIII. Henry tarafından kurulan ve Canterbury Katedrali'ne bağlanan King's School'da öğrenimine başlar. Bir Anglikan okulu olan King's School'da gördüğü temel eğitimden sonra, 1580 yılında, Matthew Parker bursu alarak Cambridge Üniversitesi'ne bağlı Corpus Christi College'a din öğrenimi yapmak üzere girer. Üç yıl için verilen bu bursun bitiminde tekrar burs için başvuran Marlowe'un isteği kabul edilir ve burs üç yıl daha uzatılır. 1583 yılında mezun olan Christopher Marlowe'un, aynı yıl master öğrencisi olarak Cambridge'te geçirdiği süre hakkındaki bilgiler yetersizdir ancak üniversite kayıtlarına göre, Marlowe uzun süreler Cambridge'ten ayrı kalmış, derslere sağlıklı bir biçimde devam etmemiştir. Marlowe'un, ilk oyunu olduğu kabul edilen *Kartaca Kraliçesi Dido*'yu Cambridge yıllarında yazdığı sanılmaktadır.

Marlowe 1587 yılında artık Londra'da yaşamakta ve üniversite yıllarında amatör olarak ilgilenmeye başladığı oyun yazarlığını profesyonel olarak yürütmektedir. 1587 yılının sonuna doğru, ilk ciddi tiyatro denemesi sayılabilecek iki bölümlük *Timurlenk* sahneye konulur. Aynı yıl master derecesini almak üzere Cambridge Üniversitesi'ne başvurduğunda okul yönetimi, düzensiz bir öğrencilik geçiren Marlowe'a derecesini vermek istemez. Üniversitenin bu isteksizliği üzerine, Marlowe'un üniversiteye Privy Council (Kraliçe'nin Özel Danışma Kurulu) tarafından yazılmış bir mektup sunması karşısında çaresiz kalan idareciler Marlowe'a master derecesini vermeyi kabul etmek zorunda kalırlar. Marlowe'un, majesteleri Kraliçe'ye özel hizmetlerde bulunduğu, ülkenin yararı için çalışan bir kişinin çalışmalarından haberdar olmayan kimselerin onu karalamasının doğru olmadığını belirten mektup beklenen etkiyi göstermiştir. Bu gelişmeler, resmi yazışmalarda ilk kez adı geçen Marlowe'un, öğrencilik yıllarında Rheims'a gidip, buraya yerleşen İngiliz Katolik öğrenciler arasında İngiltere hükümeti adına casusluk yaptığını düşündürmektedir. Güvenlikten sorumlu bakan Francis Walsingham'ın kardeşinin evinde kalan ve Kraliçe'ye ve ülkesine iyi hizmetlerde bulunduğu söylenen Marlowe'un

bu etkinlikleri hakkında herhangi bir resmi belge bulunmaması, hükümetin Marlowe'a gizli görevler verdiği inancını pekiştirmektedir.

Marlowe hakkında bilinenlerin tümü başka kişiler tarafından yazılan yeminli ifadelerden ve mahkeme kayıtlarından çıkmaktadır. Hakkında yazılanlara göre, Marlowe karanlık kişilerle düşüp kalkan, meyhanelerden ve kötü şöhretli evlerden çıkmayan, küfürlü konuşmalardan hoşlanan ve kavgacı bir kişiliğe sahip olan biridir. Resmi belgelerden, Marlowe'un dört kez kavgaya karıştığı anlaşılmaktadır. 1589 yılında yer alan birinci kavgada, Marlowe ve arkadaşı Thomas Watson ile William Bradley arasında bir borç yüzünden çıkan tartışma yüzünden Watson, Bradley'yi öldürür. Cinayet sonrası Marlowe tutuklanır ama bir süre sonra serbest bırakılır. 1592 yılının Mayıs ayında Marlowe'un başı, zabıtalara yaptığı bir kavga yüzünden tekrar belaya girer ve kısa bir süre için tutuklanır. Aynı yılın eylül ayında, Marlowe bu kez, William Corkine adında birine bıçak ve sopayla saldırır. Olay mahkemeye yansır ama daha sonra tarafların anlaşması üzerine dava düşer.

1591 yılında, yasadışı işlerle uğraşan Richard Baines, Marlowe'u Hollanda'da kalpazanlık yapmakla suçlar. Baines, Marlowe'un bir kuyumcu ile işbirliği yaparak sahte para bastığını ileri sürmektedir ama Flushing kenti valisi, paranın basımında farklı bir maden kullanıldığı ve paranın sahte olduğu bir bakışta anlaşıldığı için bu suçlamaya katılmaz. Marlowe'un Hollanda'da ne yaptığı ve Baines ile arkadaşlığının derecesi pek bilinmemekle birlikte, yine bir gizli görevle, İngiliz hükümeti tarafından buraya gönderildiği sanılmaktadır.

Marlowe'un adının geçtiği ifadeler göz önünde bulundurularak yazar hakkında derlenen bilgilerin kesinkes doğru olduğu yargısına varmak hatalıdır. Ancak, ateş olmayan yerden duman çıkmayacağını düşünerek aleyhindeki söylentilerin hiç değilse bir bölümünün doğru olduğu varsayılabilir. Bu durumda ortaya, kavgacı ruhlu, içkiyi seven, insanların inançlarını hiçe sayan, üniversitede ilahiyat okumuş, gizli servis üyesi bir oyun yazarı portresi çıkmaktadır.

Ancak Marlowe'a yöneltilen suçlamalar, kavgacı kişiliği yüzünden neden olduğu olaylarla sınırlı değildir. Mahkemelere çıkmaktan ve tutuklamalardan bir türlü kurtulamayan, bu yüzden de çoğu kişinin saldırısına hedef olan Marlowe, tanrıtanımaз kişiliğiyle çoğu kimse tarafından itici, hatta çekinilmesi gereken biri olarak kabul edilir. Onun

bu kötü şöhreti, eski dostlarının, kendilerini temize çıkarmak için zaman zaman, nedensiz de olsa, Marlowe'u suçlamalarına yol açar. *The Spanish Tragedy*'nin yazarı Kyd'in tutumu bu kara çalma kampanyasının çarpıcı bir örneğidir. 1593 yılında, hükümet Londra'da, Hollandalı göçmenlere saldırılarda bulunarak huzursuzluk çıkardıklarından kuşku kulanılanların evlerinin aranmasını ister. Bu emir üzerine evinde bulunan din aleyhtarı bir yazı yüzünden Kyd, 12 Mayıs'ta tutuklanır ve işkence altında ifadesi alınır. Kyd, ifadesinde bu yazının yaklaşık iki yıl önce, 1591'de aynı odayı paylaştığı Marlowe'a ait olduğunu belirtir. Bunun üzerine 18 Mayıs 1593 yılında ifade vermek üzere Marlowe'a bir çağrı çıkarılır. Ancak, Marlowe ifadesini vermeden, 30 Mayıs'ta, bir meyhanede çıkan kavgada öldürülür.

Bu ilginç olayın gerçekleştiği dönemde meydana gelen bir başka olayda Marlowe hakkında edinilen bilgilerin sonuncusu ve belki de en önemlisi kayıtlara geçer. Marlowe'un öldürülmesinden iki gün sonra, Richard Baines verdiği ifadede onun bir dinsiz olduğunu ve tüm kutsal şeylere saldırıda bulunduğunu belirtmektedir. Bu ifadeye göre, Marlowe,

1. Musa'nın bir şarlatan olduğunu, Sir Walter Raleigh'in adamlarından Heriots'un bile daha fazlasını yapabileceğini,
2. Dinin insanları korkutmak için yaratıldığını,
3. Katoliklikte törenler çok daha fazla olduğu ve ayinler, org çalarak, şarkılar söyleyerek ve kafalar traş edilerek yönetildiği için dünyada iyi bir din ve tanrı varsa, onun da Katoliklik ve Katoliklerin tanrısı olduğunu; tüm Protestanların ikiyüzlü olduklarını,
4. Yeni bir din yaratmak için çok iyi yollar bildiğini; İncil'in çok kötü bir biçimde yazıldığını,
5. Tütünden ve oğlanlardan hoşlanmayanların aptal olduğunu,
6. Kendisinin de İngiltere Kraliçesi gibi para basma yetkisi bulunduğunu,
7. Kilisedeki törenlerin tütün içerek yönetilmesinin daha iyi olacağını söylemektedir.

Baines aynı zamanda, Chomley adında birinin, Marlowe tarafından dinsiz yapıldığını ve Marlowe'un, gördüğü herkese insanların umacı ve gulyabanilerden korkmamaları gerektiğini söylediğini ifadesinde belirtmektedir.

Marlowe, 30 Mayıs 1593 tarihinde, Ingram Frizer, Nicholas Skeres ve Robert Poley ile Deptford'da Elinor Bull adlı bir kadının işletti-

ği bir evde sabah saat 10'da buluşur. Konuşup yemek yerler, yemekten sonra dışarı çıkıp bahçede gezerler. Akşam saat altıda tekrar yemeğe otururlar. Bu dört kişinin gün boyu konuşmaları gizli bir iş üzerinde olduklarını düşündürmektedir. Yemekten sonra, Marlowe odada bulunan yatağa uzanır ve daha sonra Frizer ile arasında hesabı kimin ödeyeceği konusunda bir tartışma başlar. Yataktan fırlayan Marlowe, sırtı kendisine dönük oturan Frizer'in bıçağını kapar ve bıçağın ucundan tutarak kabzasıyla Frizer'in kafasına birkaç kez vurur. Frizer de kendini korumak için Marlowe'un elini tutar, geri iter ve bıçak Marlowe'un sağ gözünün üstüne saplanır. Marlowe'un kafasında beş santim derinliğinde, iki santim genişliğinde bir yara açılır. Görgü tanıklarının verdiği ifadeye göre, Marlowe son nefesini verene kadar küfürler eder, lanetler okur.

Marlowe'un fırtınalı ve kısa yaşamında yazdığı yedi oyunun yazılış tarihleri kesin değildir. İki ciltlik *Timurlenk* oyunlarını 1587-88; *Doktor Faustus*'u 1590; *Malta Yahudisi*'ni 1590; *II. Edward*'ı 1592; *Paris Katliamı*'nı 1590 yıllarında; *Kartaca Kraliçesi Dido*'yu 1587 öncesi yazdığı sanılmaktadır. Marlowe aynı zamanda Ovidius ve Lucanus'tan çeviriler yapmış, yazın yaşamının son döneminde ise "Hero and Leander" başlıklı bir şiir ve "The Passionate Shepherd to His Love"ı yazmaya başlamış ama bitirememiştir.

Daha çok oyun yazarlığı ile tanınan Marlowe, oyunlarında açık ölçü (blank verse) kullanarak gelişmekte olan İngiliz Tiyatrosunda yepyeni bir çığır açmıştır. "Iambic pentameter" denilen, birbirini izleyen bir vurgusuz bir vurgulu on heceden oluşan uyaksız dizeler, Marlowe ve onu izleyen oyun yazarlarının İngiliz dilinin engin olanaklarından sonuna kadar yararlanmalarına olanak tanır. Marlowe bu teknik yenilikle de yetinmeyerek oyunlarında geleneksel tiyatronun dar kalıplarını kırmayı amaçlamış ve başarılı olmuştur. On altıncı yüzyılın ortalarına doğru kurulan İngiliz Kilisesinin koyduğu yasakla yavaş yavaş ortadan kalkmaya başlayan "kilise oyunları" ve "cycle"ların yerini alan "interlude"lar (ara oyunları) ve "morality"ler (ibret oyunları) yazarların kendilerini her açıdan geliştirmeye, yenilikler uygulamaya çalıştıkları birer deneme tahtası olmuştur. Marlowe, "ibret oyunları"nda kullanılan basit ve tekdüze olay örgüsünde değişiklikler yapmakla kalmayıp alt-olay örgülerinin yardımıyla oyunlarının çok boyutlu olmasını sağlar.

Oyunlarında "5-perde" kuralını uygulayan Marlowe aynı zamanda yeni ve çekici tipler yaratma uğraşını da sürdürüyordu. Dolayısıyla, Marlowe'un kısa yaşamına sığdırdığı birbirinden ilginç yedi oyunuyla yeni yeni parlamaya başlayan İngiliz tiyatrosuna getirdiği yenilikler arasında karakter betimlemeleri önemli bir yer tutar. Konuşması olmayanlar hariç 198 karakterle, Marlowe, en çok oyun kişisi yaratan yazar unvanını elinde bulundurmaktadır. Ne var ki, savaşçıdan âşığa, bilim adamından yükselme tutkusuyla yanıp tutuşan politikacıya kadar çok geniş bir yelpazede yer alan bu oyun kişileri, "ibret oyunları"ndaki tiplerin etkisinden bir türlü kurtulamamış, bir Hamlet, bir Macbeth, bir Lear ya da bir Coriolanus'un çapına ulaşamamışlardır. Marlowe'un oyunlarına temalar egemendir; karakterler görüşlerin, inançların sözcülüğünü yapar, tutkularıyla yaşar, tutkuları uğruna ölürlür. Gelişmezler, kişiliklerinde değişme olmaz, düz bir çizgi üzerinde yürürler ve başladıkları yerde bitirirler oyunları.

Marlowe'un karakterleri tutkulu, kararlı, her türlü duyguyu en yoğun biçimde yaşayan yiğit kişilerdir. Bir dünya imparatorluğu kurmaya kararlı Timur; Yahudilerin sevilmediği bir adada dünyanın en zengin kişisi olmayı kafasına koymuş olan Barabas; Kartaca'da geçici bir süre konaklamak zorunda kalan, bir imparatorluk kurmak gibi ağır bir görevi üstlenmiş Aeneas'a delicesine tutulan Dido; siyasal güç uğruna ülkesi Fransa'yı ikiye bölmekten çekinmeyen Guise; sevdiği insan uğruna ülkesini karmaşanın kucağına atmaktan çekinmeyen Edward; aldığı eşsiz üniversite eğitime karşın, bilgi karşılığında ruhunu şeytana satan Faustus. Ölümlüleri yok edici yoğunluktaki tutkulara sahip bu kişiler, bu özellikleriyle büyür, devleşir izleyiciyi/okuru büyüler, oyunun sonunda yaşamlarını noktalarken geride kendilerine hayran olan bir kitle bırakırlar.

Marlowe'un her oyunu Londra'da yankılar uyandırmış, hemen hepsi yazarın bağlı bulunduğu Admiral's Men kumpanyasına büyük ticari kazanç sağlamış ve tekrar tekrar sahneye konulmuştur. Erken yaşta ölmemiş olsaydı, yaşdaşı Shakespeare ile boy ölçüşebilecek yetenekte bir oyun yazarı olduğunu kanıtlayabilirdi diyen eleştirmenler azımsanmayacak sayıdadır. Farklı özellikleri benliğinde toplayan, 16. yüzyıl insanı için son derece önemli olan dinsel konulara kuşkucu, hatta alaycı bir tavırla yaklaşan Marlowe, kişilerin toplum için yaşayıp ölmelerinin gerektiğinin düşünülmediği bir dönemde, birey bilinci ge-

lišmiş, bu yüzden de toplumda yalnız kalmaya yazgılı, aykırı bir kişi olarak yaşamış ve ölmüştür.

16. yüzyıl İngiliz tiyatrosuna damgasını vuran Marlowe'u daha iyi tanıyabilmek için yazarın oyunlarını tek tek ele almak yararlı olacaktır.

Kartaca Kraliçesi Dido

Marlowe ilk oyunu *Kartaca Kraliçesi Dido*'yu yazarken Vergilius'un Aeneas destanından yararlanmıştır. Ancak, yazarın destana aşırı derecede sadık kaldığını söylemek olası değildir. Troya'nın yağmalanması Marlowe tarafından kanlı sahnelerle renklendirilir; oyunun başında yer alan Jupiter ve Ganymedes arasındaki cilveleşme sahnesi de Marlowe'un düşgücünün bir eseridir.

Marlowe, ironik bir etki yaratmak amacıyla, oyunu bu çarpıcı sahneyle başlatır. Tanrıların tanrısı Jupiter, işini gücünü bırakmış, şarap sunucusu ile oynamaktadır. Kızkardeşi Juno ile karı-koca ilişkisi içinde olan tanrı Jupiter aynı zamanda genç ve yakışıklı bir genci armağanlarla baştan çıkarmaya çalışmaktadır. Evrenin efendisi tanrılar çarpık cinsel ilişkiler içindedirler. Jupiter'in karısı ve kızkardeşi Juno, şirret bir kadındır ve kıskandığı için küçük bir çocuğu öldürmeye karar vermiştir. Tanrıların habercisi Mercury ise görevini unutmuş, bir kenarda uyumaktadır. Birinci sahne, evreni yöneten tanrılar arasında giderilmesi güç anlaşmazlıklar bulunduğu ve bu durumun yeryüzündekileri olumsuz bir şekilde etkileyeceğinin kaçınılmaz olduğunu izleyiciye göstermektedir.

Tanrılar katındaki ihtiras, yeryüzündeki ilişkilerde de önemli bir rol oynamakta ve bireyleri mantıkdışı (aşkları karşılıksız kalanların kendilerini ateşe atmaları gibi) davranışlara itmektedir. Jupiter tarafından Roma'yı kurmakla görevlendirilen Aeneas, Troya'nın yerle bir edilmesi bir karabasan gibi üzerine çökmüş, çaresizlik içinde kıvranan, dostlarına ve annesi Venüs'e tümüyle bağımlı bir kişi durumuna indirgenmiştir. Yunanlılar tarafından yağmalanan Troya'dan kaçarken kendisinden yardım isteyen üç kadını (Creusa, Kassandra ve Polyxena) kaderleriyle başbaşa bırakan Aeneas'ın tek başına hiçbir şey başaramayacağı düşüncesi baskındır. Troya'da yaşadıklarından ders almayan Aeneas, Dido ile olan ilişkisinde de dürüst davranmaz. Kendisini

delicesine seven Dido'dan tanrısal görevini neden sakladığı bir türlü anlaşılmaz.

Dido ise, oyun başlamadan önce, zamanının çoğunu kendisine uygun bir eş aramakla geçirmiştir; çünkü, Dido, sorumlu bir Kraliçe olarak, Kartaca'nın geleceğini güvenceye almak istemekte, bu yüzden de, evleneceği kişiyi titizlikle seçmeye çalışmaktadır. Ne var ki, tanrıların müdahalesi sonucu kendisi ve Kartaca için hiç de uygun olmayan Aeneas'a gönlünü kaptırır. Görülen odur ki, Dido'nun yaşamı da, benzer bir şekilde, tanrılar tarafından keyfi bir tutumla yönlendirilmektedir. Venüs, torunu Ascanius'un yerine Cupid'i koyarak, Dido'yu aşkla zehirler; böylelikle de, başta Dido olmak üzere tüm Kartaca, kaçınılmaz sona doğru yavaş yavaş ilerlemeye başlar.

Marlowe, politik göndermelerle yüklü oyununu Dido'nun şiirsel güzellikteki aşk hikâyesinin üzerine kurmuştur. Bu yüzden, oyunun büyük bir bölümünde sevgi teması egemendir. Jupiter'in çarpık ilişkileri ve Dido'nun karşılıksız aşkı, Anna ve Iarbas'ın, karşılık bulamayan aşkları ile desteklenmektedir. Yaşlı Dadı'nın aşka susamışlığını anlattığı hem komik hem de acıklı sahne, bu duygunun elinde bireylerin birer kukla olduklarını bir kez daha gösterir. Aşk tanrısı Cupid'in bile yozlaşmasında büyük payı bulunan aşk, birleştirici, bütünleştirici ve sağaltıcı özelliklerinden yoksun bırakılmış, yok edici bir kimliğe bürünmüştür. Aeneas'a duyduğu aşk yüzünden canına kıyan Dido'yu, Iarbas ve Anna'nın izlemesi aşkın yıkıcı gücünü bir kez daha vurgular. Dolayısıyla Dido'yu, tanrısal bir görev üstlenmiş Aeneas'ı yolundan alıkoymaya çalışan bir başta çıkarıcı olarak görmek de aynı derecede olanaksızdır. Kesin olan tek şey, bireylerin, geleceklerini tayin edemedikleri, kendilerinden üstün güçlerin aldıkları keyfi kararları uygulamak için yollandıkları bir dünyada yaşıyor olmalarıdır.

II. Edward

II. Edward, neden olduğu sorunlarla başa çıkamayan ve kendi sonunu hazırlayan zayıf karakterli ama temelde iyi bir kralı anlatan tarihsel bir oyundur. Söz konusu kişi bir kral olunca, başgösteren olaylar kaçınılmaz olarak politik nitelik kazanır. Kralın zayıflığı bir iç savaşta yol açar ve ülke yavaş yavaş uçurumun eşiğine gelir. Marlowe'un İngiliz tarihinden esinlenerek yazdığı bu oyun, İngiltere kralı II. Ed-

ward'ın 1307 yılında tahta çıkışıyla başlar ve Roger Mortimer'in 1330 yılında idam edilmesine kadar geçen süre içinde meydana gelen olayları anlatır. Ancak yazar olayların yaklaşık bir yıllık bir süreyi kapsadığı izlenimine kapılır. Dolayısıyla gerçek olayların kronolojisinde sapmalar ve yanlışlıklar bulunmaktadır.

Marlowe, oyununda birbirlerine tümüyle karşıt iki kişiyi, Edward ve Mortimer'i buluşturur. Edward ne kadar zayıf ama erdemliyse Mortimer de o kadar güçlü ama erdemden yoksundur. Edward düşerken, Mortimer yükselmektedir. Başta kocasını seven, evliliğini kurtarmak için çabalayan Kraliçe Isabella da değişir; oyunun sonuna doğru, ülkesini düşünmeyen, Mortimer'le yasak bir ilişki içine giren ve kocasını ortadan kaldırmak için girişimlerde bulunan bir kişi olur.

II. *Edward*'ın kendi çıkarı için her türlü kötülüğü yapmaya hazır Mortimer'i ile *Paris Katliamı*'nın Guise'i arasında büyük benzerlikler vardır. Başlangıçta ülkesinin çıkarlarını korumaya çalışan Mortimer, daha sonraları, salt kendi çıkarı için çalışan bir Makyaveliste dönüşür, kazandığı başarılarla ters orantılı olarak kişiliği bozulur ve oyunun sonunda izleyicinin tüm sevgisini ve desteğini yitirir. Mortimer'in yükselişi ve düşüşü Marlowe'un dünya görüşü hakkında ipuçları vermektedir. Marlowe'a göre Tanrı, insanlara yön veren, onların geleceklerini belirleyen yüce bir varlık değildir. İnsan kendi kendisinin efendisidir ve her davranışından kendisi sorumludur. Başarı ve başarısızlık insanın olaylarla başa çıkabilme yeteneğine bağlıdır.

Bu inancını *Timurlenk* oyunlarında açıkça belli eden Marlowe, II. Edward'ı hiçbir zaman Tanrının yeryüzündeki temsilcisi olarak sunmaz. Edward'ın ağızından kutsal haklara sahip olduğuna dair herhangi bir sözcük çıkmaz. Oysa, Marlowe'un yaşadığı Elizabeth döneminin en önemli öğretilerinden biri, kralın Tanrı tarafından atandığıdır. Dolayısıyla, kralın gücünü Tanrıdan almadığını, Tanrıya karşı sorumlu olmadığını, halkına karşı görevlerini yerine getirmezse Tanrı tarafından değil kendisine karşı çıkanlar tarafından cezalandırılacağını söylemektedir Marlowe. Bu durumda da, kralın neredeyse Timur gibi insanüstü biri olması gerekmektedir.

Kralın böylesi özelliklerle donanmış olması beklenirken II. Edward'ın zayıf karakterli bir kral olması onu yok olmaya yazgılı, trajik bir karakter yapar. Güçlü olması, soyluları küstürmeden dizginleyebilmesi, kendisine karşı çıkanları susturabilmesi beklenen Edward bun-

lardan hiçbirini yapamaz. Yine de, kendini ülkenin mutlak hâkimi olarak görür; Gaveston'a hak etmediği unvanları ve arazileri vermekte bir sakınca görmez. Kişisel zevklerini ülkenin çıkarları üzerinde gören Edward'ın yönetici olmaktan hoşlandığını söylemek mümkün değildir. Eşcinsel arzularını bastırmaktansa İngiltere'nin yok olmasını yeğler. Oysa, mutlak egemenlik isteyen bir kralın yönetmeyi gerçekten istemesi ve her türlü muhalefete karşı koyma kararlılığında olması gerekmektedir.

Bir kralın unutmaması gereken iki önemli nokta, yöneticinin adaletten şaşmaması gerektiği ve soylularla halkın küçümsenmemesi gereken siyasi güçler olduklarıdır. Edward'ın eşcinsel eğilimleri Rönesans döneminde pek de önemsenmeyen siyasi bir ahlaksızlık olarak kabul edilebilir. Ancak adaletten uzaklaşması, kendi dışındaki siyasi güçleri önemsememesi, düşüşünü hazırlayan başlıca etkenlerdir.

Marlowe, dizginlenemez ihtiraslarının pençesindeki Isabella ve Mortimer'i ülkede patlak veren sorunların ana kaynağı olarak gösterirken, II. Edward'ın zayıflıklarına anlayışla yaklaşır. Yazarın Edward'a yaklaşımında belki cılız bir ayıplama duyulmaktadır ama bu tutum, Edward'ın bir insan olarak çektiği inanılmaz acılar nedeniyle son perdede tümüyle yok olur.

Doktor Faustus

İngiliz tiyatrosunun ilk gerçek, dramatik ve trajik karakteri olan Doktor Faustus, Marlowe'un diğer oyunlarındaki karakterler gibi, kendini aşma arzusunun tutsağıdır. Bir bilim adamı olarak ulaştığı düzeyden memnun olmayan Faustus, bilgisini artırma çabası ile, Rönesans ruhunu yansıtır. Faustus için fakir bir ailenin çocuğu olmak üniversite eğitimi önünde bir engel değildir. Aldığı eğitim onu araştıran, sorgulayan, en temel gerçekleri bile kabul etmede isteksiz, kuşkucu bir bilim adamı yapmıştır. Bu özellikleriyle seçkin bir bilim adamıdır.

Faustus'un, oyunun açılış sahnesinde, sahnede tek başına yaptığı konuşma, yıllardır kafasında oluşturduğu düşüncelerin yankılanmasıdır. Değişik disiplinleri tek tek incelediğinde hiçbirisinin doyurucu nitelikler taşımadığını görür. Vazgeçilmez kabul ettiği bilimlerin kendisine pek bir şey kazandırmadığını görür: "Yine de sen sadece Faustus'sun, bir insansın." Faustus'un insandan daha üstün bir varlık olma-

yı istemesi ama oyunun sonunda insandan daha aşağılık bir yaratık olarak karşımıza çıkması oyunun temel özelliği olan ironiyi gözler önüne serer. O, insan aklının alabileceği her şeyi öğrenmek istediği için kendisini yüce bir tanrı yapacak büyü kitaplarına ilgi gösterir ve lanetlenir.

Oyun, bir bilim adamının, yirmi dört yıllık bilgi ve zevk uğruna ruhunu şeytana satmasını anlatır. Mefistofeles'in sağlayacağı maddi olanaklar Faustus'un gözlerini kamaştırır; Valdes ve Cornelius ile büyü'nün kendisine sağlayacağı zenginliği ve şanı tartışır; Mefistofeles'ten yirmi dört yıl boyunca şehvetini doyurmasını ister. Büyünün yardımıyla inanılmaz zenginliklerle dolu bambaşka bir dünyaya girer.

Faustus anlaşmayı imzalar imzalamaz lanetlenir. Anlaşmanın ilk maddesinde Faustus'un "hem biçim hem de özde ruh" olacağı belirtilmektedir. "Şeytan" anlamını içeren "ruh" sözcüğü Faustus'un lanetlenmekten kaçamayacağını göstergesidir. Tanrı katından kovulan meleklerin pişmanlık duyma yetisinden yoksun olmaları, dolayısıyla affedilmelerinin olanaksızlığı, onları sonsuz mutluluktan yoksun bırakmaktadır. Ancak Faustus anlaşmayı imzalamakla kendisini cehenneme mahkûm etmemiştir, geriye dönüş olanağı vardır; aynı düşüncede olan İyi Melek, Faustus'un pişmanlık duyması durumunda, Tanrı tarafından affedileceğini söyler. Ne var ki, Faustus'un Tanrıdan uzaklaşmakla işlediği günah, onun kendisine sunulan merhameti kabullenmesini olanaksız hale getirmektedir. Tek gereken, pişmanlık duymasıdır ama Faustus bunu başaramaz.

İmzaladığı anlaşma sonucunda her şeyi yapabileceğini düşünen Faustus'un düş kırıklığına uğraması uzun sürmez. Mefistofeles'i büyü'nün gücüyle dünyaya çağırabildiğini düşünürken, onun kendi isteğiyle geldiğini öğrenmesi Faustus'un gururunu kırıcı bir gelişmedir. Bu aydınlanma ile başlayarak, Faustus giderek Şeytan'la yaptığı pazarlığın anlamsızlığının ve lanetlenmekten kaçınamayacağını farkına varır. Faustus gibi bilge bir kişinin insanı küçümseyerek "yüce bir tanrı" olmak istemesine neden olan gurur, onu umutsuzluğa, günahların en büyüğüne sürükler; çünkü umutsuzluk, kişinin, Tanrının bağışlayıcılığına inanmadığının göstergesidir.

Faustus'un yirmi dört yıl boyunca yaptıkları, oyunun trajik boyutunda önemli bir değişikliğe yol açmaz. Ancak birbiri ardına gelen ve Faustus'un yaptığı çeşitli büyülerin yer aldığı sahneler sayesinde *Mal-*

ta Yahudisi'nde bolca bulunan farsın boyutları *Doktor Faustus*'da daha da artar. Bu büyüler kahramanın bir hiç uğruna ruhunu Şeytan'a sattığını gösterme amacına hizmet etmektedir.

Sahnede iki kez karşımıza çıkan Troyalı Helen oyunda önemli bir role sahiptir. Nasıl ki, Yunan ve Troya orduları yıllar boyunca Helen için savaşır, Helen uğruna Troya yerle bir edilir, Faustus da, ruhunu şeytana sattıktan sonra, Helen'i elde etmeyi hayatının en önemli sorunu haline getirir.

Oyun, başladığı yerde, Faustus'un çalışma odasında sona erer. Gerçi Faustus son sahnede, Yaşlı Adam'ın konuşmasından sonra, bağışlanmaya çok yaklaşır ama kendisine sunulan bu son fırsatı değerlendiremez ve lanetlenerek ölür.

Marlowe, daha fazla bilgi edinme isteği sonuçsuz kalan, kendini kabul ettirme çabasında başarılı olamayan Faustus'a anlayışla yaklaşır. Ama aynı zamanda, Faustus'un edinmek istediği bilgilerle donanmış olan, ama buna rağmen, Tanrının lütfundan yoksun kaldığı için cehennem azabı çeken Mefistofeles'e de benzeri duygular beslemektedir.

Malta Yahudisi

Marlowe'un, 1589-90 yıllarında yazdığı varsayılan *Malta Yahudisi*'nde Barabas'ı yiğit ve erdemli bir kahraman değil de gözünü para ve intikam hırsı bürümüş, kötülüğü simgeleyen bir kişi olarak düşündüğü açıktır. Barabas gerçek bir Makyavelist'tir; tüm davranışlarını bu düşünce yönlendirir. Ne var ki, Makyavelist düşünceyi benimseyen sadece Barabas değildir; Malta hükümeti ve Fransiskan ve Dominiken keşişleri şahsında din ve siyaset kurumları da aynı tutum içindedir.

Oyundaki yönlendirici güç paradır. Birinci perdenin başlangıcında paralarını sayan ve bundan büyük mutluluk duyan Barabas, Türklerle olan vergi borcunu Maltalı Yahudilerden sağlamaya çalışan Malta hükümeti, Malta'ya vergilerini tahsil etmeye gelen Türkler, fahişe Bellamira, Pilia-Borza ve İthamore hep bu gücün peşinde koşarlar. Para tutkusu, aynı zamanda, ülkenin siyasetini de belirler. Adada yaşayan herkese eşit davranması beklenen Maltalı yöneticiler, Türkler tarafından vergiye bağlanan adayı kurtarmanın yolunu Yahudilerin mallarına el koymada bulurlar. Ve bu adaletsiz davranış oyunun çatısını oluşturur.

Bu açıdan bakıldığında *Malta Yahudisi* ile *II. Edward* arasında büyük benzerlikler görülür. Nasıl ki, Edward'ın Gaveston'ı yoktan var etmeye çalışması soyluların tepkisini çekmiştir, Maltalı yöneticilerin haksız tutumu da Barabas'ı çileden çıkarır ve tek başına Malta yönetimine savaş açmaya karar vermesine neden olur. Başvuracağı, hakkını arayacağı kurumlara güveni kalmamıştır Barabas'ın. Dolayısıyla adalet sistemini çalıştırmayı kendisi üstlenir. Bu onun ilk ama pek önemsenemeyecek suçudur. Ne var ki gözü dönmüş bir biçimde, ayırım gözetmeden intikam alması affedilemez bir suçtur ve cezalandırılması gerekir.

Anlaşılan Marlowe da aynı kanıdadır ki, Barabas'ı çizerken onun aykırı özelliklerini abartır, komikleştirir. Yazar, oyun boyunca, Barabas'ı insan altı bir yaratık durumuna indirgeyerek neredeyse başlangıçta uğradığı haksızlığı unutturur. Barabas'ın, kızı Abigail'e âşık olan Mathias ve Lodowick'i birbirlerine düşürmesi; Abigail'i ve manastır-daki tüm rahibeleri zehirleyerek öldürmesi; esir pazarından satın aldığı Ithamore'la birlikte, yaptıkları kötülükleri ballandıra ballandıra konuşmaları; kendisinden para sızdırmaya çalışan Bellamira ve Pilia-Borza'nın mektuplarını okurken duyduğu kızgınlığı dile getiriş biçimi; Türk'lerin yardımıyla Malta'yı ele geçirmesi ve daha sonra da onları ateşe atarak yok etme planı oyunu bir farsa dönüştürür.

Marlowe, bir trajedi kahramanı olabilecek potansiyeli bulunan Barabas'ın bu özelliğine oyunun başında az da olsa değinir. Barabas izleyiciye ırkının nasıl horlandığını, türlü haksızlıklara katlanmak zorunda kaldığını anlatır. Ancak yazar, daha sonra, Barabas'ı bir birey olarak ele alma ve onu Yahudi ırkından ayrı tutma yolunu seçer; çünkü, onun yeğlediği, bir tutkunun esiri olan bir karakter yaratmaktır. Para tutkusu yüce bir amaca hizmet etmediği için de Marlowe'a, Barabas'ı aşağılık bir kişi olarak çizme olanağını verir.

Paris Katliamı

1572 yılının 24 Ağustosunda, St. Bartholemew gününde, yaklaşık 30.000 Huguenot'nun, Catherine de Medicis'nin emri üzerine, Katolikler tarafından katledilmesini, Navarre Kralı Henry Bourbon ve Margaret Valois'in evlenmesini ve Henry'nin Fransa Kralı olmasını anlatan *Paris Katliamı*'nda yer alan olaylar tümüyle politiktir. Katolik

Kilisesine karşı büyük bir tepkinin duyulduğu İngiltere'de yazılan böyle bir oyun, doğal olarak, beğeniyle karşılanmış ve dinsel konulu yapıtların sıkı bir sansürden geçirildiği bir dönemde (1590'lı yıllarda) oynanmasında bir sakınca görülmemiştir. Oldukça fazla sayıdaki kısa konuşma ve sahnenin varlığı, oyunun, gerçek metnin kısaltılmış versiyonu olduğunu düşündürmektedir. Belki de bu yüzden *Paris Katliamı* eleştirmenler tarafından Marlowe'un en başarısız yapıtı olarak nitelenir. Aynı görüşü paylaşmayan eleştirmenler ise oyunun oldukça güçlü bir dramatik yapıya sahip olduğunu ve sahnede çok başarılı bir biçimde sahnelenebileceğini savunmaktadırlar.

Oyun, açıkça Protestanlığı savunmakta, Katolikliği, Papalığı ve Papa'ya bağlı olan tüm ülkeleri yermektedir. Bir Protestan olan Navarre kralı Henry ile Fransa Kralı'nın kızkardeşi Margaret'in evliliği ile açılan oyunun birinci sahnesi ülkedeki dinsel çatışmaların sona erdiği inancıyla kapanır. Ne var ki, ikinci sahnede karşımıza çıkan Guise, Fransa'daki karışıklıkların sürmesi için çalışacağını çünkü ancak böylesi ortamlarda isteklerini gerçekleştirebileceğini uzun bir konuşmayla izleyiciye anlatır. Ona göre, kötülük, karmaşa ortamında yeşerir; barış ortamı kötülerin varlıklarını sürdürmelerini engeller. Fransa Kralı IX. Charles'ın annesi Catherine de Medicis de Guise'in görüşünü paylaşmakla kalmayıp onu her koşulda desteklemeye karardır. Bu iki etkin kişinin dayanışması Fransa'yı bir kan gölüne çevirmeye yeter. Guise ve Catherine de Medicis'nin "Din elden gidiyor" haykırışları politik güçlerini arttırma çabalarına güzel bir kılıf oluşturur. Dinde reform rüzgârlarını durdurmaya çalışan bağınaz Katoliklerden ve Papa ve Papalığa bağlı ülkelere sağlanan iç ve dış destekle Fransa'daki Protestanların kıyımı başarıyla gerçekleştirilir.

Marlowe, Dük de Guise gibi bir karakter yaratarak, vermek istediği dinsel mesajın yanı sıra, 16. yüzyıl İngilteresi'nde çok olumsuz bir üne sahip olan İtalyan düşünürü Makyavel'in öğretilerini benimsemiş bir kahramanın yükselişini ve düşüşünü anlatmaya çalışmaktadır. Hedefine ulaşmak için her şeyi ve herkesi basamak olarak kullanmaya kararlı olan Guise, Marlowe'un yükselme arzusuyla tutuşan karakterleri başarıyla yaratabildiğinin güzel bir örneğidir.

Timurlenk

Marlowe'un bu iki bölümlük oyunu, *Kartaca Kraliçesi Dido*'dan hemen sonra, Cambridge'te öğrenimine devam ederken yazdığı ve Birinci Bölüm'ün ilk kez 1587-yılıının yazında sahnelendiği düşünülmektedir. Birinci Bölüm'ün sahnede kazandığı inanılmaz başarı Marlowe'u hemen İkinci Bölüm'ü yazmaya iter. İkinci Bölüm'ün Prolog'unda, Birinci Bölüm'ün sahnede kazandığı başarı üzerine yazarın oyunun devamını yazmaya karar verdiği açıklanır. İki bölümün bir bütün oluşturup oluşturmadığı *Timurlenk* oyunlarının nasıl yorumlandığına bağlıdır. Eğer Timur fetih arzusuyla yanan zalim bir kişi olarak kabul edilirse, taptığı tanrılar tarafından cezalandırıldığı İkinci Bölüm, bir gerekliliktir. Ancak, Birinci Bölüm'ün sonunda, Timur, Şam'ı ele geçirerek ve Zenocrate'la evlenerek, yükselişinin doruğuna ulaşmıştır; bu da Birinci Bölüm'ün kendi başına bir bütün oluşturduğunun göstergesidir, görüşünü savunmak da olasıdır. Dolayısıyla, İkinci Bölüm'ün Timur'un ölümle sonuçlanan düşüşünü anlattığını ve Marlowe'un, sadece Birinci Bölüm beğenildiği için İkinci Bölüm'ü yazdığı ileri sürülebilir. Hangi görüş baskın çıkarsa çıksın yadsınmaz gerçek, İkinci Bölüm'ün Birinci'nin başarısını yakalayamadığıdır. İkinci Bölüm'de, Birinci Bölüm'ün bütünlüğü olmadığı gibi yapısal bir bozukluk da söz konusudur; birbirinden bağımsız olaylar arka arkaya sıralanmıştır.

Oyunun kahramanı Timur'u, insanları ve yeryüzündeki kötülükleri cezalandırmak için Tanrı tarafından yollanan bir kişi olarak görmek yaygın bir yaklaşımdır. Bu görüşte olanlar, Timur'un önemsiz başarılar elde ettiğini ve arkasından Tanrı tarafından cezalandırıldığını ileri sürerler. Bir başka görüşe göre ise Timur, Hristiyan Avrupa'yı İslamiyete karşı koruyan, güzel olan her şeye âşık bir pagandır; oyunda, ölüm öncesi günah bilinci ve pişmanlık duygusu, kısacası, Hristiyanlık öğretileri bulunmadığından, yeryüzünde yer alan olaylarda Tanrının parmağını aramak anlamsızdır.

Timur karşımıza basit bir çoban olarak çıkar. Ancak, bu basit çobanın en önemli özelliği, kral olmayı aklına koymuş bir kişi olmasıdır. Çoban kılığındaki Timur dünyanın diğer krallarından çok farklı yapıda bir kişidir. Onlar bozuk sistemin baskıcı kralları; Timur ise, özgürlüğüne bağlı bir kahramandır. Genç çoban, aynı zamanda, bir görüşte âşık olduğu Zenocrate'ı, İran Şahı'nın tacından üstün tuttuğunu söyleyen bir romantiktir. Timur'un bir başka özelliği, kendisini bastırmaya

gelen İran kuvvetlerinin başındaki Theridamas'a yönelttiği sözlerde ortaya çıkar: İnsanları derinden etkileyebilecek biçimde güzel konuşma yeteneğine sahiptir. Timur bu şaşkınlık verici özellikleriyle dünyaya egemen olmaya layık bir kişidir kuşkusuz; ancak, bununla da yetinmeyerek, kederini zincire vurduğunu, Zeus'la boy ölçüşebileceğini söyleyerek kendisini yarı-tanrı konumuna yükseltir. Timur kazandığı başarılarla kendisi hakkındaki düşüncelerinde yanılmadığını kanıtlar. Sadece kendisi değil, dostları da bu başarılardan pay alarak seferlerini dünyanın korku ve hayranlıkla izlediği krallar olurlar.

Bastırılamayan öfke ve acımasızlık Timur'un sürekli vurgulanan diğer iki özelliğidir: Savaşı kaybeden Bayezid bir kafese kapatılır, Timur'un ayaklarını basması için kullandığı tabure olur, kılıca saplanan et parçalarıyla beslenmek zorunda bırakılır ve bu duruma daha fazla katlanamayacağı için başını kapatıldığı kafesin demirlerine çarparak kendini öldürür. Timur'un acımasızlığı bununla da kalmaz; tanınan süre içinde teslim olmayan Şamlıları, önce kentteki bakireleri arkasından da kentteki herkesi öldürerek cezalandırır. Marlowe, Timur'un acımasızlığı üzerinde çok durmaktadır çünkü bu özelliğin yeterince vurgulanmaması durumunda kahramanının portresi eksik kalacaktır.

Birinci Bölüm'de Timur'un karşısına üç kral (Mycetes, Cosroe ve Bayezid) ve bir kent (Şam) çıkar. Yeteneksiz, yetersiz, korkak bir kral olan Mycetes, Timur'la yapacağı savaş öncesi tacını saklamaya çalışarak oldukça komik bir görünüm çizer. Mycetes'in savaşı icat eden güçlere lanet okuması ve kendini övmesi izleyicinin savaş taraftarı olan Timur'a sempati beslemesine yol açar.

Cosroe, Mycetes'i aldatıp tahtı ele geçirmekle, içinde yaşadığı dünyanın gereklerini bilen ve yerine getiren bir insan olduğunu sanır. Ancak, Timur karşısına dikilince yanıldığını anlar. Timur'un planı o kadar ince ve kendisine ihaneti o kadar mantık dışıdır ki, Cosroe başına gelenlere inanamaz.

Timur'un üçüncü rakibi Bayezid de büyük bir imparatorluğa egemen, gururlu ve zalim bir kraldır. O, buyruklar yağdıran, kendine güvenen, düşmanlarını aşağılayan bir kral olarak Mycetes ve Cosroe'den çok daha etkileyicidir ve bu haliyle Timur'u anımsatır. O da öfkesini dile getirir; Timur'u esir aldığı anda onu sarayına hapsedtirip, komutanlarını sultanının arabasına koşacağını söyler. Timur ile Bayezid arasındaki savaşın umulanın tersine çok kısa sürmesi, onun gibi güçlü bir

kralın bile Tanrıları alt etmeyi kafasına koymuş Timur karşısında bir çocuktan farksız olduğunun işaretidir. Timur sadece diğer krallardan daha öfkeli, daha acımasız, daha gururlu ve daha güçlü değil, onlardan tümüyle değişik bir kişidir.

Kentleri yerle bir eden, masum insanları gözünü kırpmadan öldüren Timur'un bir diğer özelliği Zenocrate'la olan ilişkisinde ortaya çıkar. Zenocrate, Timur'un sevme kapasitesi yüksek bir insan olduğunu ortaya çıkarır. Bu ilişki onu zayıf bir kişi yapmaz; Timur hiçbir zaman Zenocrate'ın etkisi altına girmez, Şam'a zarar vermemesini isteyen Zenocrate'ın bu isteğine boyun eğmek üzereyken kendini toparlar; hatta, böylesine kadını düşüncelere kapıldığı için kendisini azarlar. Çünkü ona göre, güzellik yiğitliğin hizmetindedir.

Zenocrate canlı bir karakter olarak çizilmemiştir; ancak, Timur'la olan ilişkisi, Timur'u ve oyunu anlamamıza yardım eder. Başlangıçta Timur'un basit bir çoban olduğunu düşünürken, çok geçmeden Usumcasane, Techelles ve Theridamas gibi o da Timur'un olağanüstü bir kişi olduğunu anlar. Timur'un askerlikten başka bir şeyden anlamayan acımasız bir insan olduğunu söyleyen Agydas'a karşı çıkar; Bayezid'in karısı Zabina ile, Timur adına söz düellosuna girer; Timur'a Şamlılara acıması için yalvarır ama isteği kabul edilmeyince Timur'a duyduğu sevgisi azalmaz; Bayezid ile Zabina'nın cesetlerini görünce tanrılardan Timur'u affetmelerini diler.

Birinci Bölüm'de Timur'un karşısına çıkan dördüncü rakip bir insan değil, bir kenttir. Timur'un kuvvetlerine teslim olmayı reddeden Şam kentini, beklenen korkunç sondan kurtarmaya çalışan Bakirelerin ve Zenocrate'ın yalvarmaları etkisiz kalır. Bu olay, Timur'un kararlılığının sarsılmayacağını ve verdiği buyrukları asla değiştirmeyeceğini göstermesi açısından büyük öneme sahiptir. Timur'un Şam kentinde yaşayanların tümünü cezalandırması ama Zenocrate'ın babasını affetmesiyle, merhamet duygusu, bir ölçüde bile olsa, oyuna egemen olur. Zenocrate ve hatta babası mutludurlar ve Birinci Bölüm olumlu duygularla sona erer.

Birinci Bölüm ile İkinci Bölüm karşılaştırıldığında, her iki bölümde yer alan olaylar arasında çarpıcı benzerlikler olduğu görülmektedir. İkinci Bölüm'de, Timur'un karşısında yine krallar vardır; Babil kenti kuşatılır; esir alınan krallar savaş arabalarına koşular. Timur acımasızlığıyla ortalığı yine kan gölüne çevirir; hatta savaşa katılmadığı için öğ-

lunu bile kendi elleriyle öldürür. Timur, İkinci Bölüm'ün başında Türk Sultanı Orcanes'e karşı zafer kazandıktan sonra, ikinci perdenin sonunda, ilk kez yenilgiyi tadar. Ölüm, çok sevdiği karısı Zenocrate'ı elinden alır. Öfkeli Timur, tanrılara meydan okur; intikamını alabilmek için bir kenti yakar; karısının resmini çadırının üzerine astırır; Zenocrate'ı altın bir tabuta koyar ama gömülmesine izin vermez, her gittiği yere götürür. Sonunda ölümün kaçınılmazlığını Timur da görür ve çaresizlik içinde bu güce karşı koymanın anlamsızlığından söz eder. Artık ölmeye hazırdır. Sakin bir şekilde kaderine razı olur; oğlu Amyras'ı kendi elleriyle tahta çıkarır ve ölür. Oyun, kendini yoktan var eden bir insanın dostları tarafından övgüyle ölüme yollanmasıyla sona erer.

M. Hamit Çahşkan

KARTACA KRALİÇESİ DIDO'NUN TRAJEDİSİ*

* Kaynak alınan kitap: Christopher Marlowe, *The Complete Plays*, Penguin Books, 1984.

KİŞİLER

JUPITER

GANYMEDES

MERCURY ya da HERMES

CUPİDO

JUNO

VENÜS

AENEAS

ASKANIÖS, *Aeneas'ın oğlu*

ACHATES, *Troyalı bir lord*

ILIONEUS, *Troyalı bir lord*

CLOANTHUS, *Troyalı bir lord*

SERGESTUS, *Troyalı bir lord*

TROYALILAR

IARBAS, *Kartaca'ya komşu ülkenin kralı*

KARTACALI BEYLER

DIDO, *Kartaca Kraliçesi*

ANNA, *Dido'nun kızkardeşi*

DADI

I. PERDE

I. SAHNE

Perde açılır. JUPITER kucuğına oturttuğı GANYMEDES ile oynamakta, MERCURY¹ de yere uzanmış uyumaktadır.

JUPITER

Haydi, canım Ganymedes², oynaş benimle.
Bırak Juno³ ne derse desin, seni seviyorum.

GANYMEDES

Senin değersiz sevginden daha iyisine layığım,
Beni onun amansız tokatlarından koruyamıyorsun!
Bugün kadehlerinizi doldurduktan sonra,
Sizler içkinizi içerken, ben orada saygıyla dururken,
İçki döktüm diye, öyle bir tokat attı ki,
Kulaklarımdan kan geldi.

JUPITER

Ne, nasıl cüret edermiş dövmeye, düşlerimin aşkını?
Satürn⁴ aşkına ve dünyayı titreten,
Üç kez salladığımda depremlere neden olan

¹Zeus'un habercisi, Yunan mitolojisinde adı Hermes olarak geçer.

²Ölümlülerin en güzeli sayılan Ganymedes, Dardanos soyundan, Troya kral ailesindendir. Tanrı Jupiter (Zeus), Ganymedes'e aşık olup onu kaçıır ve tanrılar sofrasında şarap sunucusu yapar.

³Hera, Zeus'un karısı.

⁴İtalya'nın en eski tanrılarında biri. Daha sonra Yunan Kronos'uyla (Zeus'un babası) bir tutuldu.

Saçım üzerine yemin ederim ki,
Sana bir kez daha kızarsa,
Bir zamanlar Herakles'e zararı dokunduğu için yaptığım gibi
Ellerini ve ayaklarını altın iplerle bağlayıp
Onu bir kuyruklu yıldız gibi dünya ile gökyüzü arasında
sallandırırım.

GANYMEDES

Bu güzel olayın gerçekleştiğini bir görebilsem,
Helen'in kardeşiyle⁵ bir olup nasıl da gülerim,
Tanrıları da getiririm, bu olağanüstü olaya baksınlar diye!
Canım Jupiter⁶, bir kez olsun gözünü doyurduysam,
Ya da kartal kanatların arasındayken güzel göründüysem gözüne,
Ölümsüz güzelliğimi bu lütufla süslersen,
Ömrümü senin parlak kollarında geçiririm.

JUPITER

Tatlı çocuk, sen ne istedin de yapmadım?
Yüzün gözlerime öyle tatlar yolluyor ki,
Bu ateş saçan ışınları nefesimle dışarı gönderip,
Senin kıvılcımlar saçan ışınlarınla yüceldiğim anlarda
Gecenin atlarını ürkütüp kaçırdım çoğu kez.
Otur kucağıma, için rahat olsun,
Kibirli Kader'e hükmet, Zaman'ın ipliğini kes.
Tüm tanrılar emrinde,
Dünya ve gökyüzü de oyun alanın değil mi senin?
Seni güldürmek için Vulcanus⁷ dans edecek,
Dokuz kızım⁸ türkü söyleyecek sana, mutsuz olduğunda;
Juno'nun kuşundan, onun gururu olan benekli tüyü koparacağım
Yelpaze yapıp yüzünü serinletmek için;
Venüs'ün⁹ kuğuları gümüş renkli tüylerini dökcekler
Yatağında uykularını daha tatlı uyuman için.
Hermes¹⁰ bir daha göstermez dünyaya kanatlarını
Canın onun tüylerini çekerse.
İşte böyle yolarım tüylerini.

⁵ Castor ya da Pollux.

⁶ Zeus.

⁷ Yunan tanrısı Hephaistos'la bir tutulan eski Roma tanrısı.

⁸ Esin perileri.

⁹ Yunan tanrıçası Afrodite'le bir tutulan Roma tanrıçası. Acneas'ın annesidir.

¹⁰ Zeus'un habercisi. Roma Mitolojisinde adı Mercury olarak geçer.

(HERMES'in kanatlarından bir tüy koparır.)

Yeter ki, 'Rengi hoşuma gidiyor' de.

Küçük sevgilim, tut şu gerdanlığı,

(Gerdanlığı verir.)

Juno evlendiğimiz gün takmıştı bunu.

Tak bunu boynuna, benim canım sevgilim;

Süsle kollarını ve omuzlarını çaldığım bu mücevherle.

GANYMEDES

Kulağıma bir küpe isterim,

Şapkama takmak için de güzel bir iğne;

Sonra, seninle yüz kez kucaklaşırm.

JUPITER

Ganymedes, sevgilim olursan sahip olacaksın bunlara.

(İçeri VENÜS girer.)

VENÜS

Evet, çok güzel, sen oturup oynaş burada,

Cilveleş şu kadın kılıkli oğlanla,

Benim Aeneas'ım denizlerde dolaşırken,

Her dalga onun için ölüm demekken.

Juno, hain Juno,

Boreas'ın¹¹ atlarının gökyüzünde çektiği arabasına kurulmuş,

Hebe'ye¹² göksel arabasını

Bulutların rüzgârlı ülkesine yöneltmesini söyledi;

Burada fırtınalarla sarılı,

Binlerce korkunç ruh tarafından korunan Aeolus'u¹³

bulup

Ona bize zarar vermesi için yalvardı,

Oğlumu bütün adamlarıyla birlikte boğmasını istedi;

Bunun üzerine rüzgârlar kırdılar tunçtan kapıları

Ve tüm Aeolia¹⁴ silaha sarıldı.

Zavallı Troya şimdi de deniz üzerinde yok edilecek.

Neptün'ün¹⁵ dalgaları hiddetli birer savaş gemisi oldu;

¹¹ Kuzey rüzgârı. Poyraz.

¹² Zeus'la Hera'nın kızları. Görevi tanrılara içki sunmaktır. Daha sonra bu görev Ganymedes'e verilir.

¹³ Rüzgârların bekçisi.

¹⁴ Aeolus'un ülkesi.

¹⁵ Deniz tanrısı. Yunan mitolojisinde adı Poseidon'dur.

Epeios'un¹⁶ atı Etna yanardağına dönüştü,
 Hazır bekliyor tahta duvarlarını yıkmaya;
 Ve Aeolus, Agamemnon'un amansız askerlerini çağırdığı gibi
 çağırıyor dalgaları yağmaya.
 Bak, gece nasıl da yolunu kesiyor günün
 Ulysses'in Dolon'a¹⁷ yaptığı gibi!
 Ah, ah! Rhesus'un¹⁸ atları gibi gafil avlanan yıldızları
 Karanlık götürmekte Astraeus'un¹⁹ çadırlarından.
 Seni kurtarmak için ne yapabilirim, sevgili oğlum?
 Dalgalar kristal dünyamızı tehdit ederken,
 Proteus²⁰ dağlar kadar yüksek dalgalar oluşturarak
 Yakında onunla gökyüzünde oynamaya niyetleniyor.
 Yalancı Jupiter, sen erdemi böyle mi ödüllendirirsin?
 Dindarlık kaderin elinden kurtulamıyor mu?
 Madem din hiçbir çare bulamıyor
 Öyleyse öl, masum Aeneas.

JUPITER

Cytherea,²¹ dert etme, için rahat olsun,
 Yollara düşen Aeneas'ının yargısı değişmeyecek.
 Kısa bir süre sonra yorgun bedenini dinlendirebilecek
 Ona uzun süre önce söz verdiğim güzel surlar ardında.
 Ama önce güzel şansı kanla tomurcuklanmalı
 Turnus'un²² kentinin efendisi olmadan;
 Ya da bugüne kadar
 Tanrıçanın çatılan kaşlarını gülümsemeye zorlamadan.
 Rutul'larla üç kış savaştacak
 Sonunda onlara kılıcıyla boyun eğdirecek;
 Tam üç yaz harcayacak
 Bu barbarları boyunduruk altına alabilmek için.
 Bunu başarınca, uzun zaman ezilen zavallı Troya
 Kaldıracak kafasını küllerinden,
 Daha önce ölüyken bir kez daha yükselecek.
 Parlaklıkta güneşle yarışan,

¹⁶ Troya'nın ele geçirilmesinde büyük rol oynayan tahta atı yapan kişi.

¹⁷ Ulysses tarafından yakalanıp öldürülen Troyalı casus.

¹⁸ Trakyalı bir kral.

¹⁹ Yıldızların babası.

²⁰ Deniz ihtiyarı Proteus'un görevi Poseidon'un balıklarına bekçilik etmektir. Denizle ilgili her şe-

²¹ yi bilir.

²² Venüs.

²² Rutul'ların Kralı. Aeneas İtalya'ya gelince onunla çarpışır ve onu öldürür.

Güzelliğin eseri, parlak Askanios²³
 Dünyayı taşıyan Atlas'ın inleyerek sırladığı
 Yıldızlı kuleler arasına tahtını kuracak.
 İmparatorluğunun sınırlarını gökyüzü oluşturacak;
 Sabah, gözlerini onun şöhretiyle beslemek için
 Doğmaya çalışacak aceleyle
 Onun adının kazılı olduğu mavi kapılardan.
 Mars'ın çocuklarından bir prenses rahibenin doğurduğu,
 Büyük bir şeref kazanacak olan ikiz çocuklar
 Çabalarıyla Troya'yı ölümsüzleştirene kadar
 Roma'nın kraliyet asası
 Üç yüzyıl yiğit Hektor'un çocuklarının elinde kalacak.

VENÜS

Bu umut veren sözlerine nasıl inanayım
 Deniz ve kum, gemilerini kuşatmışken;
 Phoebus,²⁴ Styx²⁵ gölündeymiş gibi
 Saçlarını Tyrhene²⁶ denizinin sularında kirletmekten
 kaçınırken?

JUPITER

Hemen çaresine bakarım onun.
 Hermes, uyan! Koş hemen Neptün'ün ülkesine.
 Rüzgâr tanrısı kaderle çarpışıyor,
 Bizim kral soyumuzdan gelen birini kuşatıyor orada.
 Ona, kibirli bir biçimde kandaşımızı tehdit eden
 Fırtınalarını başka yöne çevirmesini,
 Vulcan'ın sağlam tuncuyla zincirlemesini emrettiğimi söyle.

(HERMES çıkar.)

Venüs, hoşçakal, oğlun korumamız altında olacak.
 Haydi Ganymedes, şu işle ilgilenelim.

(JUPITER ve GANYMEDES çıkarlar.)

VENÜS

Azgın denizler, yatıştırın kabaran yüzünüzü,
 Kur yapın Aeneas'a sakın gülümsemenizle.
 Gurur duyardınız bu güzel yükü taşıdığınız için

²³ Aeneas ile Kreusa'nın oğlu.

²⁴ Güneş.

²⁵ Yeraltı ırmağı.

²⁶ Korsika, Sardunya ve Sicilya adaları ile İtalya arasındaki denize verilen ad.

Cehennemde oluşan bulutlarla dolu gökyüzü
 Onun görkemli yüzünü sizlerden saklamasaydı.
 Okeanos, senin kasıklarının ürünü olan,
 Senin köpüren hayalarından vücut bulan;
 Benim hatırım için acı ona.
 Biliyorum, Triton'un²⁷ Troya'yla işi bitti;
 Bu yüzden, onun çektiklerini görünce acıyacak,
 Çağırarak Thetis²⁸ ve Cymothoe'yi,²⁹
 Onu bu zor durumdan kurtarmaları için.

(İçeri AENEAS, ASKANİOS, ACHATES ve diğerleri girer.)

Yoksa, oğlumun kıyıya çıktığını mı görüyorum?
 Venüs, nasıl da kavuştun huzura,
 Gözlerin aradıkları sevinç kaynağını bulunca!
 Yüce Jupiter, hep saygı duyulsun sana
 Dar zamanda bu dostça yardımın için!
 Bu çalılıkta kılık değiştirip bekleyeceğim,
 Aeneas kendini yakarışlarla tüketip
 Acılarını yere göğe anlatırken.

AENEAS

Acıların çocukları, yoldaşlarım,
 Priamos'un kötü kaderi bizi denizde takip etti;
 Helen'in kaçırılması hâlâ başımıza bela.
 Ne kadar çok tehlikeler atlattık!
 Uluyan Skyllaları,³⁰ ses veren kayaları,³¹
 Kyklopların³² mağaralarını, korkunç Cerania'nın³³ yurdunu
 Geçmek zorunda kaldık, yaşıyoruz hâlâ;
 Umudunuzu yitirmeyin, Kader hâlâ dostumuz.
 Bergama'nın büyük bir gururla övündüğü
 Güzel günler geri gelebilir.

²⁷ Poseidon ile Amphitrite'nin oğlu.

²⁸ Deniz ihtiyarı Nereus'la Doris'ten doğma celli Nereus kızının en ünlüsü. Pelcus'la evlenir.

²⁹ Akhilleus'un annesi.

³⁰ Skylla, Kharybdis'le birlikte, Odyssea'da sözü geçen deniz canavarlarının en korkuncudur. On iki ayağı, altı boynu, her boyunun üzerinde korkunç bir kafa, her kafada üç sıra diş vardır. Mağaranın kovuğunda beline kadar gömülüdür, başlarını korkunç uçurumdan uzatıp yunusbalıklarını, köpekbalıklarını, oradan geçen gemilerdeki insanları gövdeye indirir.

³¹ Birbirlerine çok yakın olan bu kayalara Kharybdis denir. Üzerinde koca bir incir ağacı vardır ve bu ağacın altından suları yutar günde üç kez. Suları yuttuğu sırada oraya gidenler yok olmaktan kurtulamazlar.

³² Kykloplar, tek gözli devlerdir.

³³ Yunanistan'ın batı kıyısında, Epeiros'taki Ceraunian dağları.

ACHATES

Troya'nın yiğit prensi, sen bizim tek tanrımızsın.
 Erdemlerinle bizi sıkıntılardan kurtarıyor,
 Güzel günlerin geleceği umudumuzu arttırıyorsun.
 Bir güldün mü gökyüzünde bulut kalmaz,
 Bakışlarındır yaratan gece ile gündüzü.
 Şimdi çok büyük acılar içinde olsak,
 Fırtınanın etkilerini hâlâ üzerimizden atamamış olsak bile
 Yine de yaşlı güneş dökecek saçlarını
 Eski sıcaklığımızı yaşamamız için.
 Ormanda yaşayan her hayvan yavrusunu gönderecek
 Yemeğimiz olsun diye.

ASKANİOS

Baba, babacığım, bayılıyorum, yiyecek verin bana.

AENEAS

Ah, canım yavrum, biraz sabretmen gerek,
 Öldürdüğümüz hayvanın etini kızartmak için ateş gerek!
 Soylu Achates, çıra kutusunu uzat
 Ki, ateş yakalım hem ısınmak
 Hem de bu kıyıda bulduğumuz yiyecekleri kızartmak için.

VENÜS

(*kendi kendine*)

Zorunluluk ne garip yetenekler çıkartıyor ortaya;
 Sevgili Aeneas'ım, ne kadar da yakındasın!

AENEAS

Dur, al şu mumu ve gidip ateş yak.
 Şu koruluğun yakınlarında yemeğini pişirebileceğin
 Yeterince yaprak ve rüzgârın sürüklediği dal bulacaksın.
 Askanios, git de kurut kendini,
 Bu arada ben de Achates'imle çevrede dolaşayım,
 Öğrenmek için rüzgâr bizi nerelere getirmiş,
 İnsan mı yoksa hayvan mı yaşar buralarda.

(ASKANİOS *ve diğerleri çıkar.*)

ACHATES

Hava güzel, toprak çok uygun

Kentin ve halkın gereksinimlerini karşılamaya;
Buna rağmen, çok şaşırtıcı
Toprakta hiç ayak izi görememek.

VENÜS

(*kendi kendine*)

Şimdi rolümü oynamanın tam zamanı—
Hey, genç adam! Buraya gelirken
Kızkardeşlerimden herhangi birini gördün mü,
Belinde bir sadak asılı,
Benekli leopar postuna bürünmüş?

AENEAS

Ne öyle birini gördüm ne de duydum.
Görünüşü bir ölümlünün görünüşüne
Konuşması da insan konuşmasına benzemeyen
Güzel kız, adın ne?
Gözümüzü aldatan bir tanrıçasın sen;
Güzelliğini gölgeliyorsun, ödünç aldığın bu kılıkla.
Ama ister güneşin parlak kızkardeşi
İster kız oğlan kız Diana'nın perilerinden biri ol,
Mutlu bir biçimde yaşa, memnuniyetinin doruğunda
Acılarımızı bir iyilikle hafiflet:
Söyle bize, havasını soluduğumuz bu ülke neresi,
Ne deniyor fırtınanın bizi fırlattığı bu yere?
Söyle, ah söyle biz bilmeyen insanlara!
O zaman bu elim süt beyaz kurbanları
Dağlar gibi yığacak sunaklarına ve çatırdatacak onları

VENÜS

Yabancı, böyle onurlandırılma sevdalısı değilim.
Turenli³⁴ bakireler yay ve sadaklarını
Böyle gösterişsiz bir biçimde kuşanırlar her zaman;
Mor giysiler giyerler,
Çayırlarda daha rahat koşabilsinler,
Koca dişli yabandomuzunu rahatça yakalayabilsinler diye.
Adını bilmediğin bu yere
Zengin ve güçlü Pön Krallığı derler.
Agenor'un görkemli kentinin yakınlarında,

³⁴ Fenikycli.

Güney Libya'nın başkentidir burası
 Ve Sidonyalı Kraliçe Dido hüküm sürer burada.
 Bana bu soruları soran sen kimsin?
 Nereden geliyor, nereye gidiyorsun?

AENEAS

Ben Troyalıyım. Aeneas'dır adım.
 Savaş yüzünden ülkemden ayrıldım,
 İtalya'ya gitmek için yelken açtım.
 Kutsal soyum asa taşıyan Jupiter'den gelir
 Yirmi dört Frigya gemisiyle aştım denizleri,
 Annem Venüs'ün yol gösterdiği yolculuğu yaptım.
 Fakat gemilerden sadece yedi tanesi demir attı;
 Onlar da o kadar harap durumda ki,
 Her dalgayla yana yatıyorlar,
 Hepsinin yükleri indirildiğinden
 İçlerindeki deniz suyunun ağırlığıyla batmadan durabiliyorlar.
 Ama zavallı ve aciz ben, Tanrı da bilir ya, kimsenin beni
 tanımadığı
 Bu Libya çöllerinde yol alıyorum,
 Sürgün edildim hem Asya'dan hem Avrupa'dan,
 Sığınacağım bir çatı yok gökyüzünden başka.

VENÜS

Kim olursan ol, Kader seninle birlikte,
 Seni bu dost ülkeye yolladığına göre.
 Tanrı aşkına kımıldayın; hemen saraya gidin,
 Dido gülücüklerle karşılayacak sizleri.
 Battığını sandığınız gemilerinize gelince,
 Fırtınada biri bile yok olmadı,
 Sapasağlam ulaştılar buraya, uzakta değiller.
 Artık sizi kaderinizle başbaşa bırakıyorum,
 Yolculuğunuzda size iyi şanslar diliyorum.

(Çıkar.)

AENEAS

Achates, bu giden benim annem.
 Yürüyüşünden tanıdım onu.
 Dur sevgili Venüs, kaçma oğlundan!
 Zalim, beni böyle terk mi edeceksin,

Gözlerimi aldatacak mısın bu ormanda?
 Neden el ele tutuşup konuşmuyoruz,
 Birbirimize çektiklerimizi anlatmıyoruz daha içten sözcüklerle?
 Ama gittin, beni bıraktın tek başıma
 Gökyüzünü dinmeyen inlemelerimle bıktırayım diye.

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(İçeri IARBAS, ILIONEUS, CLOANTHUS, SERGESTUS ve diğerleri girer.)

ILIONEUS

Gelin Troyalılar, bu yiğit Lord'u takip edin,
 Anlatın ona başınıza gelen felaketleri.

IARBAS

Kimsiniz, nesiniz, ne istiyorsunuz?

ILIONEUS

Rüzgârların kıskandığı Troyalı zavallılarız,
 Güç durumdaki çaresiz insanların
 İsteyeceği şeyler diliyoruz sizden, diz çökerek:
 Kurtarın, lütfen kurtarın binlerce dalganın açtığı yaralardan
 Yakınan gemilerimizi zalim alevlerden
 Bağışlayın her bir kötülüğün kovaladığı canımızı!
 Libyalı Tanrılarınıza küfretmeye
 Ya da evlerinizdeki sunaklarınızı soymaya gelmedik;
 Ellerimizle yağma yapmayı amaçlamak
 Ne de silahla zarar verme niyetiyle zor kullanmak,
 Silah kullanmayı düşünmeyen,
 Başarı duygusunun azaldığı, zafer duygusunun kalmadığı
 Düşüncelerimizden geçmiyor,
 Yürekllerimizde umut beslememizi engelliyor.

IARBAS

Troyalılar söyleyin bana, yani gerçekten Troyalıysanız,
Boreas yelkenlerinizi parçalamadan önce
Dünyanın hangi bereketli köşesine doğru yola çıkmıştınız?

CLOANTHUS

Bizim Hesperia³⁵ dediğimiz bir yer var,
Eski bir uygarlık, savaşçılığıyla ünlü,
Güzel Ceres'in ekin zenginliğiyle bereketli;
Uzun süre barış içinde yöneten kralından dolayı,
Şimdi bu yere İtalya diyoruz.
İşte oraya yola çıktık,
Birdenbire kasvetli Orion³⁶ doğdu,
Gemilerimizi sığ sulara yöneltti;
Güney rüzgârı da tuzlu nefesiyle
Dağıttı hepsini tehlikeli kayalar arasında.
Ancak birkaçımız karaya kaçabildik oradan,
Geri kalanları, korkarım, dalgalar yuttu.

IARBAS

Yiğit savaşçılar, bırakın gereksiz korkuları,
Kartaca darda olanlara yardım eder.

SERGESTUS

Evet, ama vahşiler gemilerimize saldırıyor,
Kıyıya çıkmamıza izin vermiyor.
Kalabalık gruplar halinde sahile geliyor,
Toprağa ayak basmamızı engelliyorlar.

IARBAS

Onların sizleri rahatsız etmemesini sağlayacağım;
Adamlarınız ve siz sarayımızda ziyafete geleceksiniz,
Tüm Troyalılar safalar getirdiniz bize,
Jupiter'in, köylü Baucis'in evine getirdiği gibi.
Haydi, gelin benimle, sizi Kraliçe'ne götüreceğim,
Sözlerimi destekleyecektir yapacağı daha başka iyiliklerle.

³⁵ İtalya'nın eski adı.

³⁶ Tanrı Poseidon'un oğlu. Artemis tarafından yollanan bir akrep topuğundan sokunca ölür. Artemis akrebi bir burç, Orion'u da gökte bir yıldız haline getirir. Orion yıldızının bu nedenle akrep burcundan hep kaçtığı söylenir.

SERGESTUS

Teşekkürler, soylu Lordum,
Hiç ummadığımız bu konukseverlikten dolayı;
Aeneas'ı bir daha görebilsek
O zaman bu iyiliklerinizin karşılığını
Söze dökemediğimizden çok daha fazlasıyla verebiliriz.

(Çıkarlar.)

II. PERDE

I. SAHNE

(İçeri AENEAS, ACHATES, ASKANİOS ve diğerleri girer.)

AENEAS

Şimdi neredeyim ben? Şunlar Kartaca'nın surları olmalı.

ACHATES

Sevgili Aeneas'ım niye böyle şaşkın şaşkın duruyor?

AENEAS

Ah, Achates'im, oğulları öldü diye

Ağlaya ağlaya yaşamına son veren,

Üzüntüyle kuruyup taşa dönüşen

Thebaili Niobe'de³⁷

Benim yüreğimdeki gibi güçlü duygular yoktur!

Burada Priamos var diye, şuradaki kent Troya,

Şu İda Dağı,

Bu Xanthus Irmağı³⁸ olmalı diyorum,

Olmadığını görünce kahroluyorum.

ACHATES

Achates de böyle bir ruh hali içinde

³⁷ Thebai Kralı Amphion'la evlenmiş ve ondan bir düzine çocuğu olmuştur. Ama Apollon ve Artemis kıskançlıktan Niobe'nin çocuklarının tümünü öldürürler. Çocuklarının ölümüne ağlamaktan

³⁸ bitkin düşen Niobe taş kesilir.

Küçük Menderes.

Elimde olmadan dizlerimin üstüne düşüyorum,
 Elini öpüyorum. Ah, Hecuba³⁹ nerede?
 Hep şurada otururdu; ama hiçbir şey yok burada
 Havadan başka, bu da sadece bir kaya.

AENEAS

Yine de bu kaya Aeneas'ı ağlatıyor!
 Yakarışlarım Pygmalion'unkiler⁴⁰ gibi
 Ona can verebilse ve onun yönetiminde
 Yeniden Troya'ya yelken açıp intikamımızı alabilsek
 Priamos'tan geriye hiçbir şey kalmadığı için
 Çalıp oynayan taş yürekli Yunanlılardan!
 Hayır, Priamos yaşıyor, işte şurada!
 Haydi, haydi gemilere! Kovalayın iğrenç Yunanlıları.

ACHATES

Aeneas ne demek istiyor?

AENEAS

Achates, gözlerim bunun sadece bir kaya olduğunu söylüyor
 Ama ben Priamos olduğunu düşünmekten kendimi alamıyorum.
 Ama acılı yüreğim, iç çekip hayır deyince,
 Fırlayıp dışarı Priamos'a can vermek istiyor.
 Keşke ben ölseydim de sen yaşasaydın!
 Achates bak, Kral Priamos elini sallıyor!
 Yaşıyor; Troya yenilmedi!

ACHATES

Aeneas, böyle olmasını isteyen yüreğin
 Gözlerini yanıltıyor; Priamos öldü.

AENEAS

Ah, Troya yağmalandı, Priamos öldü!
 Zavallı Aeneas neden yaşasın öyleyse?

³⁹ Priamos'un karısı.

⁴⁰ Kadınlardan nefret eden Kıbrıslı heykeltıraş. Yaptığı kadın heykeline âşık olur. Venüs'ten, yaptığı heykel kadar güzel bir kadın çıkarmasını diler karşısına. Eve dönüp heykeline bakar ve onu dudaklarından öper. Heykel bu öpücükle canlanır. Pygmalion, daha sonra Galatcia adını alan bu kadının evlenir ve Paphos adında bir çocukları olur.

ASKANIOS

Sevgili babacığım, ağlamayı bırak, bu Priamos değil,
Olsaydı bana gülünserdi.

ACHATES

Aeneas bak, kent halkı geliyor.

Bırak yakınmayı, kaygılarımız onları güldürebilir.

(İçeri CLOANTHUS, SERGESTUS, ILIONEUS ve diğerleri girer.)

AENEAS

Bu kentin lordları ya da adlarınızın önündeki unvanlarınız neyse,

Merhamet edin, lütfen söyleyin bize,

Bu güzel kentte kimler yaşar,

Nasıl insanlardır onlar, kimdir onları yöneten?

Bizler bu kıyıya çıkmak zorunda kalan yabancılarız;

Nasıl bir ülkede bulunduğumuzu bilmiyoruz.

ILIONEUS

Aeneas'ın sesini duyuyorum ama göremiyorum onu;

Bu insanlardan hiçbiri komutanımız olamaz.

ACHATES

Bu soylu kişi, Ilioneus gibi konuşuyor;

Ama Ilioneus böyle giyinmez ki.

SERGESTUS

Sen Achates'sin ya da düş görüyorum.

ACHATES

Aeneas, bak işte Sergestus ya da hayaleti!

ILIONEUS

Ona Aeneas dedi, haydi ayaklarını öpelim.

CLOANTHUS

O bizim komutanımız; Askanios, bak!

SERGESTUS

Çok yaşasın Aeneas ve Askanios!

AENEAS

Achates, sen konuş, ben sevinçten konuşamıyorum.

ACHATES

Ilioneus, hâlâ yaşıyorsun ha!

ILIONEUS

Achates'i gördüğüm ana şükürler olsun!

CLOANTHUS

Aeneas sadık dostlarından niye uzak duruyor?

AENEAS

Sergestus, Ilioneus ve sizler,
Sizleri görmek beni şaşırttı. Ah, hangi kader
Soylu dostlarımı bu kötü duruma soktu?
Ah, söyleyin bana, öğrenmek istiyorum!

ILIONEUS

Sevgili Aeneas, bunlar Kartaca surları;
Burada Kraliçe Dido hüküm sürüyor.
Troya adını duyunca bizleri konuk etti,
Giydiğimiz bu değerli giysileri verdi.
Sık sık sordu kimin hizmetinde olduğumuzu,
Ona adını söylediğimizde üzüntüden ağladı,
Denizin gemilerini yuttuğunu düşünerek.
Şimdi, seni görünce nasıl da sevinecek!

SERGESTUS

Bak, hizmetkârlar salona giriyorlar.
Yemekler getiriyorlar. Dido uzakta olamaz.

ILIONEUS

Bakın, işte geliyor! Aeneas, ona iyi bak.

AENEAS

Onu görüyorum ama o beni görmüyor.
(İçeri DIDO, ANNA, IARBAS ve adamları girer.)

DIDO

İnsana böyle bakan yabancı, kimsin sen?

AENEAS

Bir zamanlar Troyalıydım, haşmetli Kraliçe
Ama Troya artık yok, nereliyim demem gerek?

ILIONEUS

Soylu Dido, bu bizim komutanımız, savaşçı Aeneas.

DIDO

Savaşçı Aeneas böyle aşağılık giysiler giyiniyor ha!
Sichaeus'un⁴¹ giysilerini getirin.

(Bir HİZMETKÂR dışarı çıkar ve giysilerle döner.

AENEAS *onları giyer.*)

Yiğit prens, Kartaca'ya ve bana hoşgeldin.
İkimiz de mutluyuz Aeneas konduğumuz diye.
Otur şu koltuğa ve bir kraliçeyle yemek ye.
Aeneas yine de Aeneas'tır
Irus'un⁴² giydiği çulları giyse bile.

AENEAS

Huzuru olmayan birine göre değil bu koltuk.
Majesteleri, lütfen bırakın Aeneas size katılmasın,
Parlak bir soydan geliyorum ama talihim öyle değil,
Bir kraliçeye eşlik edemeyecek kadar sönük.

DIDO

Talihin soyundan daha parlak olabilir.
Otur Aeneas, otur Dido'nun yerine;
Eğer düşündüğüm gibi, bu da oğlunsa,
O da buraya otursun. Keyfine bak güzel çocuk.

AENEAS

Bu yere yakışmıyorum; ah, affedin beni!

DIDO

Ben böyle istiyorum Aeneas, için rahat olsun.

⁴¹ Dido'nun ölen kocası.

⁴² Ulysses ile kavgaya eden bir dilenci.

ASKANIÖS

Bayan, benim annem olun.

DIDO

Olacağım tatlı çocuk. Aeneas, rahat edin.

Şansınızın açılmasına, yıldızınızın parlamasına içiyorum.

(İçer.)

AENEAS

Tüm alçakgönüllülüğümle size teşekkür ederim.

DIDO

Kim olduğunu unutma, kendin gibi konuş,

Alçakgönüllülük uşaklara yaraşır.

AENEAS

Kim Aeneas kadar sefil olabilir ki?

DIDO

Seni mutlu yapmak Dido'nun elinde

Bu yüzden, hiç de sefil olmadığına emin ol.

AENEAS

Ah Priamos, ah Troya, ah Hecuba!

DIDO

Senden rica edebilir miyim tüm ayrıntılarıyla,

Doğru bir şekilde, Troya'nın nasıl düştüğünü?

Çünkü Troya'nın fethedilmesiyle ilgili birçok söylenti var

Hiçbiri birbirini tutmuyor.

Kimilerine göre Antenor⁴³ ihanet etmiş,

Kimilerine göre Sinon;⁴⁴

⁴³ Troyalı ihtiyar, Priamos'un arkadaşı ve danışmanı. Troya savaşıdan önce kaçırılan Helene'yi geri almak için elçi gönderilen Ulysses ile Menelaos'u evinde nasıl konukladığı anlatılır. Antenor, savaş tatlıya bağlamaktan, Helene'yi geri vermekten yanadır. Menelaos'la Paris arasındaki teke tek çarpışmada yargıçlık eder. Bazı efsanelerde Antenor vatanını satan bir hain olarak görünür. Tahta atın şehre alınmasına, Palladion'un çalınmasına yardım ettiği söylenir.

⁴⁴ Yunanlıların Troya'dan çekilirken bıraktıkları casustur. Troyalıları aldatıp tahta atı içeriye almalarını sağlamak için bir sürü yalan uydurur. Tahta atın Ulysses'in Palladion'u çalmasına karşılık tanrıça Athena'ya bir sunu olarak Yunanlılar tarafından bırakıldığını söyleyip, bu atın içeriye alınması için surlarda bir gedik açılması gerektiği konusunda Troyalıları kandırır. Gece de, Troyalılar kuruluş şerefine şölen yapıp bol bol yedikten, içtikten sonra, uyudukları bir sırada Bozcaada'dan geri dönen Yunan ordularına kapıları açtığı gibi atın içindeki Yunanlı savaşçıları da dışarı çıkarır.

Ama hepsi sonunda Troya'nın düştüğünü,
Priamos'un öldüğünü söylüyorlar; ama nasıl, hiç bilinmiyor.

AENEAS

Dido acıklı bir öykünün anlatılmasını istiyor;
Bu olayın anıları, donuk Ölüm'ün taş gürzü gibi
Acı çeken ruhumdan duygularımı ezerek çıkartıyor,
Aeneas'ı Dido'nun ayakları dibine yıkıyor.

DIDO

Ne, Aeneas savunmak için yiğitçe savaştığı
Troya'yı anımsayınca bayılıyor mu?
Bana bak ve konuş.

AENEAS

Öyleyse konuş Aeneas, Akhilleus'un dili gibi,
Dido ve siz Kartacalı Lordlar, dinleyin beni;
Ancak her gün yapılan katliamlara ve kavgalara alışkın
Myrmidon'ların⁴⁵ katı kulaklarıyla;
Yoksa, acıklı öyküm sizleri derinden etkileyebilir.
On yıllık savaştan bıkan Yunanlı askerler,
'Gemilerimize binelim, Troya yenilmez,
Niçin gitmiyoruz?' diye bağırmaya başladı,
Bu haykırışlar Atreusoglunu dehşete düşürdü;
Komutanları kraliyet çadırına çağırdı;
Biz Troyalıların onlarda açtığı yaraları gördü;
Adamlarının sayısının ne kadar azaldığını fark etti;
Geri kalanlar zayıf ve umutsuz,
Kampın toplanmasını istediler.
Böylece hepsi bölükler halinde, Tenedos'a⁴⁶ gittiler;
Oraya vardıklarında, Ulysses kıyıda onlara
Baldan tatlı sözlerle geri dönmelerini söyledi;
Onları ikna etmek için konuşmasını sürdürürken,
Rüzgârla kaban dev gibi dalgalar karaya vuruyordu,
Gökyüzü fırtına bulutlarıyla kararmıştı.
Sonra tanrıların onların kalmalarını istediklerini ileri sürdü,
Troya'nın ele geçirileceği kehanetinde bulundu;
Arkasından hain Sinon'u,

⁴⁵ Akhilleus ve babası Peleus'un yönettikleri Teselya boyundan olanlara verilen ad.
⁴⁶ Bozcaada.

O kurnazı, o yalancıyı, Hermes'in kavalından yapılan
tatlı diliyle
Yüz uyanık gözü uyutan adamı çağırdı.
Epeios atı yaptıktan sonra
Ulysses, onu, başına kurban töreni çelenkleri yerleştirerek
Kadersiz kentimize yolladı.
Elleri arkasından bağlanmış, gözlerini,
Ölmek isteyenler gibi gökyüzüne dikmiş,
Xanthus kıyısında çamurlarda yuvarlanırken
Bizim Phrygialı⁴⁷ çobanlar bulup kente,
Priamos'un sarayına getirdiler;
Orada, o kadar acıklı davranışlarda bulundu,
Pişman bakışlarla baktı, öyle etkili yeminler etti ki,
Yaşlı adam etkilendi,
Onu öptü, kucakladı ve bağlarını çözdü.
Sonra- Ah Dido, affet beni!

DIDO

Hayır, burada bırakma, her şeyi anlat bana.

AENEAS

Ah, o alçak kölenin akıl çelen sözleri yüzünden
Priamos, Epeios'un çam ağaçlarından yapılan atının
Minerva'nın⁴⁸ öfkesini dindirecek bir adak olduğuna
inandı!
Atın boş karnında bir mızrak kıran
Laokoon'u⁴⁹ cezalandırmak için
İki kanatlı yılanlar tarafından sokularak öldürüldüğünü
düşündü.
Dehşete kapılıp bizlere
Atı saygıyla Troya'ya sokmamızı emretti,
Bu talihsiz görevde ben de yer aldım.

⁴⁷ Firigya.

⁴⁸ Tanrıça Athena'nın Latince adı.

⁴⁹ Troyalı Antenor'un oğlu, Apollon tapınağının rahibi. Tanrının heykeli önünde karısıyla seviştiği için günah işlemiş ve Apollon'un öfkesini üstüne çekmiştir. Yunanlılar tahta atı Troya önünde bırakıp Bozcaada'nın arkasına saklandıklarında Troyalılar tanrı Poseidon'a şükretmek için ona bir kurban kesme görevini Laokoon'a verirler. Ama denizden çıkan iki dev yılan Laokoon ve iki oğlunu öldürür. Troyalılar Laokoon'un günahını bilmediklerinden olayı şöyle yorumlarlar: Apollon'un rahibi kapı önüne bırakılan tahta heykelin şehir içine alınmasına karşı gelmiş, kargısıyla atın karnına vurmuş, oyuk olduğu sonucuna varmıştı. Bu yüzden Laokoon ve oğulları cezalandırılmıştır. Heykel tanrıların bir armağanıdır ve şehre alınmalıdır.

Bu eller yardım etti atı kapıya çekmeye,
 O kadar büyüktü ki, kapıdan içeri girmiyordu—
 Ah, keşke hiç girmeseydi; Troya düşmezdi!
 Ama geç kalmak istemeyen Priamos,
 Bin koçbaşının bile parçalayamayacağı
 Surlarda büyük bir gedik açtırdı,
 Böylece içeri girdi bu ölümcül alet.
 Lanetli ayaklarının dibinde, neşeyle,
 Şölen verdik kendimize,
 Bazılarımız şarapla sarhoş olduk, bazılarımız derin bir
 uykuya daldık.
 Bunu gören Sinon, Yunanlı casusları,
 Haber vermeleri için hemen Tenedos'a, kampa yolladı.
 Sonra atın karnını açtı ve birden atın içinden,
 Mızrağını yere saplayan Neoptolemus⁵⁰ fırladı.
 Arkasından bin Yunanlı daha;
 Korkunç suratlarında parlayan söndürülemez ateş
 Daha sonra Asya'nın gururunu⁵¹ yaktı.
 Bu arada ordu surların önüne gelmişti,
 Gedikten içeri girip caddelerde ilerlediler,
 Burada, diğerleriyle buluşup, 'Öldür, öldür!' diye bağırdılar.
 Bu kargaşalı bağırışlardan korkarak uyandım,
 Kuleden bakınca da gördüm
 Bebeklerin ana babalarının kanlarında yüzdüğünü;
 Başsız vücutlar yığılmıştı öbek öbek;
 Yarı ölü bakireler altın sarısı saçlarından sürüklenip
 Fırlatılıyorlardı çember biçiminde dizilmiş mızrakların üstüne;
 Yaşlılar, böğürlerine sokulmuş kılıçlarla,
 Diz çökmüş Yunanlı gençlerden merhamet dileniyorlardı,
 Onlar da ellerindeki gürzle yaşlıların beyinlerini parçalıyorlardı.
 Zırhımı kuşandım, kılıcımı çektim.
 Aşağı inmek üzereyken,
 Külrengi bir surat, sülfür mavisi gözlerle,
 Kolları omuzlarından kopmuş, göğsü yara içinde
 Hektor'un hayaleti geldi.
 Bunu görünce ağlamaya başladım;
 Ayaklarına bağlı sırımla

⁵⁰ Akhilleus'un oğlu. Diğer adı Pyrrhus. Akhilleus öldükten sonra Troya şehrinin ancak oğlu

⁵¹ Pyrrhus savaşa katılırsa düşeceği üstüne bir fal çıkmış ve elçiler gönderilip getirtilmiştir.
Troya.

Akhilleus'un atı onu Yunan ordusu saflarında zaferle sürüklemişti.

'Aeneas, kaç!' diye bağıırıyordu,

'Troya yanıyor, Yunanlılar kenti ele geçirdi!'

DIDO

Ah Hektor, kim adını duyar da ağlamaz?

AENEAS

Yine de fırladım, canımı düşünmeden

Daldım ortalarına ve bu kılıçla

Birçoğunun yabani ruhunu cehenneme yolladım.

Sonunda Pyrrhus geldi, azgın ve öfkeli,

Zırhından kan damlıyordu,

Mızrağının ucuna Priamos'un en küçük oğlunun kafası geçirilmişti;

Ardından Myrmidon'lar geldiler,

Katil pençelerinde güzel Troya'yı ateşe verdikleri meşalelerle;

Hepsi başıma üşüştü ve 'Bu, o!' diye bağırıştılar.

DIDO

Ah, zavallı Aeneas, nasıl kurtuldu ellerinden?

AENEAS

Hayatımdan kaygı duyan annem Venüs,

Kurtardı beni onların alçak ağlarından ve iplerinden;

Böylece azgın Pyrrhus'un öfkesinden kurtuldum.

Arkasından o, Kral'ın sarayına koştu,

Priamos'u Jupiter sunağının önünde buldu.

Kurumuş incecik boynuna Hecuba sarılmıştı,

El ele tutuşmuş bağrırlarını dövüyorlardı, yere çöktüklerinde,

Pyrrhus hemen kılıcını kaldırdı

Megaera'nın gözleriyle baktı suratlarına;

Her bakışında binlerce ölüm tehdidi vardı.

Yaşlı Kral titreyen bir sesle şöyle seslendi ona:

'Akhilleus'un oğlu, kim olduğumu aklına getir,

Elli oğulun babasıydım ama hepsi öldürüldü;

Kaderimin efendisiydim ama kaderim ters döndü;

Bu kentin kralıydım ama şimdi ateşe verildi Troyam;

Artık ne baba, ne efendi, ne de Kralım,

Ama en zavallı durumdaki insanlar bile yaşamak istemez mi?
 Yüce Neoptolemus, bağışla canımı!"
 Hiç etkilenmeden, gözyaşları karşısında gülerek,
 Bu kasap, Priamos'un elleri daha hâlâ havadayken,
 Bastı göğsüne ve kesti ellerini.

DIDO

Ah, Aeneas, bitir artık! Daha fazla dinleyemeyeceğim.

AENEAS

Bunun üzerine çılgına dönen Kraliçe atladı yüzüne,
 Gözkapaklarına geçirdiği tırnakları
 Kocasının yaşamını biraz olsun uzattı.
 Sonunda askerler çektiler onu ayaklarından,
 Savurdular havaya bağırta bağırta;
 Bu haykırışı duyan yaralı Kral
 Akhilleus'un oğlunu tutmak için kaldırdı zayıf kollarını,
 Unutmuştu gücünün ve ellerinin olmadığını.
 Ama buna aldırmayan Pyrrhus, savurdu kılıcını,
 İndirmesiyle de Kral aldığı yarayla yere düştü.
 Yaşlı Priamos'un karnını deşti çenesine kadar.
 Priamos son nefesini verirken,
 Jupiter'in mermer heykeli kaşlarını çattı,
 Sanki bu alçakça işi yaptığı için Pyrrhus'a kızmış gibi.
 Ama o korkunadı, babasının sancağını aldı,
 Daldırdı yaşlı Kral'ın buz gibi soğuk kanına,
 Bir fatih gibi koştu caddelerde;
 Doğranmış insanların cesetlerinden yürüyemiyordu,
 Bu yüzden dayandı kılıcına, taş gibi hiç kımıldamadan
 Zengin Troya'yı yakan alevleri izledi.
 Bu arada, ben babamı sırtıma almıştım;
 Bu küçük çocuk da kucağımdaydı;
 Sevgili karım güzel Creusa'nın elinden tutmuştum.
 İşte o zaman, sen Achates, kılıcınla yol açtın;
 Ama Yunanlılar kısıvrak kuşatmıştı bizi.
 Ah, orada karımı yitirdim!
 Erkekler gibi çarpışmasaydık bu öyküyü anlatamazdım.
 Ama erkeklik yetmiyor; kaçmak zorunda kaldık,
 Gemilerimize giderken, biliyorsun,
 Cassandra'nın caddelerde sürüklendiğini gördük;

Diana'nın tapınağında zorla sahip olmuştu ona Ajax,
 Ağlamaktan yüzü şişmiş, saçı darmadağındı.
 Gemimize götürmek için kucağıma aldım;
 Ama birden Yunanlılar bizi kovalamaya başladı;
 Ah, ben de onu bırakmak zorunda kaldım!
 Daha sonra gemilerimize ulaştık, bizler güvertedeysen
 Polyxena,⁵² 'Aeneas, dur!' diye bağırdı,
 'Yunanlılar beni kovalıyor, durun, beni de alın!'
 Sesini duyunca hemen denize atladım,
 Sırtıma alıp gemiye çıkarmak istiyordum onu
 Çünkü bütün gemilerimiz denize açılmıştı;
 Ben yüzerken, o kıyıda bekliyordu
 Ama zalim Myrmidon'lar saldırdılar ona
 Va daha sonra Pyrrhus tarafından öldürüldü.

DIDO

Üzüntüden eriyip öleceğim; Aeneas, yeter.

ANNA

Ah, yaşlı Hecuba'ya ne oldu?

IARBAS

Aeneas gemiye nasıl döndü?

DIDO

Bu savaşa neden olan Helen nasıl kaçtı?

AENEAS

Achates, sen anlat; keder beni çok yordu.

ACHATES

Kraliçe'ye ne oldu görmedik,
 Onu tutsak alıp Yunanistan'a götürdüklerini duyduk.
 Aeneas'a gelince, o yüzerek geri döndü hemen;
 Helen, Paris öldükten sonra
 Sevgilisi Deiphobos'a⁵³ ihanet etti,
 Böylece de Menelaos ile barıştı.

⁵² Priamos'un en küçük kızı.

⁵³ Priamos'la Hecuba'nın oğlu. Bazı efsanelerde Paris öldükten sonra, onun, Helen için, kardeşi Helenos'la yarışmaya girdiği ve yarışı kazanıp Helen'le evlendiği söylenir.

DIDO

Ah, insanları ayartan bu şıfıntı keşke hiç doğmasaydı!

Troyalı, acıklı öykün beni üzdü.~

Haydi bir güzel eğlence düşünelim

Bana bu üzücü şeyleri unutturacak.

(Bir başka kapıdan CUPIDO ile içeri giren VENÜS kolundan tuttuğu için içerde kalan ASKANİOS hariç herkes çıkar.)

VENÜS

Güzel çocuk, sen Dido'nun nedimesiyle kal;

Sana badem şekeri vereceğim, şeker vereceğim,

Gümüş bir kemer, altın bir kese vereceğim,

Bu genç prens de, oyun arkadaşın olacak.

ASKANİOS

Sen Kraliçe Dido'nun oğlu musun?

CUPIDO

Evet, bu güzel yayı da annem verdi bana.

VENÜS

Dido tatlı Askanios'a da

Böyle yay, böyle sadak ve böyle altın oklar verecek.

Dido'nun hatırı için seni kollarıma alıyorum,

Şu parlak tüyleri de şapkana takayım.

Şekerlerini kucağında ye, sana ninni söyleyeceğim.

(Ninni söyler.)

Mışıl mışıl uyuyor; bu korulukta

Şu yeşil çalılar arasında yatıracağım Askanios'u;

Hoş kokulu menekşeler, utangaç yanaklı güller,

Mor sümbüller serpeceğim üstüne.

Şu süt beyaz güvercinler nöbet tutacak başında,

Kim ona zarar vermek isterse

Hemen Cytherea'nın avcuna uçacaklar.

Cupido, şimdi Askanios'un kılığına gir,

Dido'ya git; seni Askanios sanıp

Kucağına oturtacak ve seninle oynayacak.

O zaman beyaz göğsüne bu okun ucuyla dokun

Ki, Aeneas'a sıırıslıkam âşık olsun;

Bu yüzden hasar görmüş gemilerini onartsın,

Askerlerine yiyecek, ona değerli armağanlar verşin.
O da, sonunda, İtalya'ya yola çıksın
Ya da Kartaca'da otursun, krallık tahtında.

CUPİDO

Peki, güzel anneciğim, rolümü öyle oynayacağım ki,
Her dokunuşumla Kraliçe Dido'nun kalbi yaralanacak.

(Çıkar.)

VENÜS

Uyu sevgili torunum, şu serin gölgede kal,
Şu ırmakların şırıltısını, hayvanların kükremesini,
Esen yelin ısığını, şu yaprakların hışırtısını duymadan.
Hiç ses çıkmayacak; hiçbir şey uykundan
uyandıramayacak seni,
Ben geri gelene ve seni buradan götürene dek.

(Çıkar.)

III. PERDE

I. SAHNE

(İçeri ASKANİOS kılığında CUPİDO girer.)

CUPİDO

Cupido şimdi, Kartaca Kraliçesi'nin,
Kardeşine âşık olmasını sağla:
Şu altın oku yeninin içine iyice sakla ki,
Senin Venüs'ün oğlu olduğunu anlamasın.
Başımı yavaşça okşamaya başladığında
Göğsüne dokunup fethedeceğim onu.

(İçeri DIDO, ANNA ve IARBAS girer.)

IARBAS

Güzel Dido, senin için daha ne kadar sararıp solacağım?
Beni sevmen yetmiyor bana,
Arzuladığım şeye sahip olmalıyım,
Lafta kalan aşk çocuklar içindir.

DIDO

Iarbas, bil ki, benimle evlenmek isteyenler arasında–
Senden yüce bir sürü kral olmasına karşın–
En büyük ilgiyi sana gösterdim;
Korkarım, Dido'nun Iarbas'la çok sıkı olması
Hafiflik olarak düşünüldü.

Ama, tanrılar şahidimdir ki,
Dido asla kösnül duygular beslememiştir yüreğinde.

IARBAS

Ama ben Dido'yu istiyorum.

DIDO

Korkma Iarbas, Dido senin olabilir.

ANNA

Kardeşim bak, Aeneas'ın küçük oğlu,
Eteğınle oynayıp sarılıyor sana.

CUPİDO

Hayır, Dido beni kucağına almıyor,
Ben onun çocuğı olmayacağım, o beni sevmiyor.

DIDO

Tatlı çocuk, ağlama; Dido'nun oğlu olacaksın,
Kucağıma otur ve bir şarkı söyle bana.

(CUPİDO *şarkı söyler.*)

Yeter çocuğım, şimdi de biraz konuşalım.
Söyle bana, bu güzel şarkıyı kimden öğrendin?

CUPİDO

Yengem Helen öğretti, Troya'dayken.

DIDO

Askanios gülerken ne kadar da güzel!

CUPİDO

Dido boynuna sarılmama izin verecek mi?

DIDO

Evet kerata, öpmene de izin verecek.

CUPİDO

Bana ne vereceksin?
Şu yelpazeyi istiyorum.

DIDO

Al Askanios, baban için al.

IARBAS

Haydi Dido, bırak Askanios'u; gel yürüyelim.

DIDO

Sen git. Askanios burada kalacak.

IARBAS

Zalim Kraliçe, bana olan sevgin bu kadar mı?

DIDO

Iarbas dur, seninle geliyorum!

CUPİDO

Annem giderse, ben de onu izlerim.

DIDO

Niye burada bekliyorsun? Sen benim sevgilim değilsin.

IARBAS

Görüyorsun Dido seni terk ediyor, öl artık Iarbas!

DIDO

Hayır Iarbas, yaşa. Ne yaptın ki,
Benim sevgilim değilsin, dedirtecek bana?
Hayır, bir şeyler yaptın – Git, dedim!
Git Kartaca'dan, gözüm görmesin seni.

IARBAS

Zengin Gaetulia'nın Kralı değil miyim ben?

DIDO

Iarbas, affet beni, bekle biraz.

CUPİDO

Anne buraya bak.

DIDO

Neden zengin Gaetulia'dan söz ediyorsun bana?
Ben Libya Kraliçesi değil miyim? Öyleyse git.

IARBAS

Sevgilim istiyor diye gidiyorum,
Ama dünyaları verseler Kartaca'dan ayrılmam.

DIDO

Iarbas!

IARBAS

Dido beni geri mi çağırıyor?

DIDO

Hayır; bir daha beni asla görmemeni istiyorum senden.

IARBAS

O zaman iki gözümü de oy, ya da öldür beni.
(Çıkar.)

ANNA

Dido, Iarbas'tan gitmesini neden istedi?

DIDO

Çünkü iğrenç suratı göz zevkimi bozuyor,
Ayrıca kalbimde bir başka sevgili gömülü.
Ah, Anna, aşkın ne kadar güzel olduğunu bir bilsen
Hemen bırakırsın tek başına yaşamayı.

ANNA

(Kendi kendine)

Zavallı ben. Aşk acısını çok iyi bilirim.
Ah Iarbas, beni bir sevebilse!

DIDO

Aeneas yakışıklı değil mi?

ANNA

Evet, Iarbas da çirkin mi çirkin.

DIDO

Çok güzel konuşmuyor mu?

ANNA

Evet. Iarbas da çok kaba, tam bir köylü.

DIDO

Iarbas'tan söz etme; sevgili Anna'cığım, söyle,
Aeneas, Dido'nun sevgisine layık değil mi?

ANNA

Ah kardeşim, dünya kraliçesi bile olsan
Aeneas senin aşkına layık!
O kadar yakışıklı biri ki, nereye gitse
İnsanlar onun yüzünü görmeye koşuyorlar.

DIDO

Söyle onlara, benden başkası ona bakamayacak,
Aşâğılık bakışlarıyla sevgilimin yüzünü kirletmesinler diye.
Anna, canım kardeşim, ona git,
Yoksa bu güzel duygularla eriyip yok olacağım.

ANNA

Kardeşim, yoksa Iarbas'ın sevgisini karşılıksız mı bırakıyorsun?

DIDO

Bu iğrenç adı yine mi duymak zorundayım?
Koş Aeneas'a, yoksa ben koşacağım ona.

(ANNA çıkar.)

CUPID

Babama zarar vermeyeceksin buraya gelince.

DIDO

Hayır, senin için babanı çok seveceğim.
Ah, şu ana kadar
Aeneas'ın yakışıklı olduğunu düşünmeyen aptal Dido!
Ama şimdi, bu dikkatsizliği affettirmek için
Aeneas'ın altın saçından kendime bilezik yapacağım;
Parlak gözleri aynam olacak,

Dudakları da sunak ve ben de sunacağım
 Denizdeki kumlar kadar sayısız öpücük;
 Müzik yerine onun konuşmasını dinleyeceğim,
 Yüzü okuyacağım tek kitap olacak;
 Sen de, Aeneas, Dido'nun hazinesi olacaksın,
 Yirmi bin Hindistan'ın zenginliğinden daha fazlasını
 Saklayacağım senin güzel yüreğinde.
 Ah, işte geliyor! Aşk, ah aşk, yardım et Dido'ya,
 Düşüncelerinin izin verdiğinden daha iffetli olsun diye;
 Yoksa dünya şaşırıp kalacak haline.

(İçeri AENEAS, ACHATES, SERGESTUS, ILIONEUS ve
 CLOANTHUS girer.)

Achates, Kartaca efendini memnun etti mi?

ACHATES

Bunu size Aeneas söyleyecek, majesteleri.

DIDO

Aeneas burada mısın?

AENEAS

Anladığım kadarıyla, majesteleri beni çağırtmış.

DIDO

Hayır, ama madem buradasın söyle bana
 Dido seni en çok nasıl memnun edebilir?

AENEAS

Dido'nun ellerinden o kadar çok şey aldım ki,
 Daha fazlasını yüzüm kızarmadan isteyemem.
 Ancak, Afrika Kraliçesi, gemilerimin donanımı yok,
 Tüm yelkenlerim rüzgârdan paramparça,
 Küreklerim kırık, halat takımları kayıp,
 Gemilerim parçalandı, kayaya çarpıp kıyıya oturarak.
 Harap donanmamda ne dümen var, ne demir,
 Azgın rüzgâr yıktı seren direklerimizi.
 Dido bu zavallı durumumuza çare bulursa
 Hayatımızın kurtarıcısı kabul edeceğiz onu.

DIDO

Aeneas, gemilerin onarılacak
 Benimle kalman,
 Achates'in İtalya'ya tek başına gitmesine izin vermen
 koşuluyla.
 Sana, hoş kokulu ağaçlara sarılı altın halat takımları,
 İçinde dalgaların neşeyle oynaşacağı,
 Bir sürü delikli fildişi kürekler veririm;
 Kristal kayalardan çapaların olacak,
 Yitirirsen, dalgaların üzerinde parlarsın diye.
 Şişen yelkenlerini asacağın serenler içi boş gümüş direklerden
 yapılacaktır;
 Yelkenlerin en ince kumaştan dokunacak,
 Troya'nın düşüşü değil, Troya savaşı işlenecek üzerlerine;
 Safra niyetine boşalt Dido'nun hazinesini,
 Dilediğini al; ama, Aeneas'ı burada bırak.
 Achates, öyle güzel giyisilerin olacak ki,
 Su perileri gemilerinin etrafını saracak,
 Şarkılar söyleyip kur yapacaklar sana oynak
 deniz kızları;
 Apollon'un boynuna sarılan Thetis'ten daha fazla,⁵⁴
 Daha değerli övgüler yağdıracaklar sana;
 Yeter ki, Aeneas benimle kalsın.

AENEAS

Dido neden Aeneas'ın kalmasını istiyor?

DIDO

Sınırlarımızdaki düşmanlarımla savaşması için.
 Aeneas, Dido'nun âşık olduğunu sanma;
 Erkekler gönlümü fethedebilecek olsaydı,
 Aeneas gelmeden evlenmiş olurdum.
 Bak, benimle evlenmek isteyenlerin resimlerine.
 Hepsi de son derece yakışıklı değil mi?

ACHATES

Bu adamı Troya'da görmüştüm, Troya yıkılmadan önce.

⁵⁴ Güneş tanrısı Apollon denize gömülürken Thetis sarılır ona.

SERGESTUS

Ben de bunu Yunanistan'da gördüm, Paris Helen'i
kaçırdığında.

ILIONEUS

Bu adamla ben Olimpiyat oyunlarındaydık.

SERGESTUS

Bu yüzü tanıyorum; İranlı biri o.
Birlikte Aetolia'ya⁵⁵ gitmiştik.

CLOANTHUS

Yanılmıyorsam ben de bu adamla
Atina'da bir kez tartıştım.

DIDO

Aeneas, konuş; tanımıyor musun hiçbirini?

AENEAS

Hayır madam, ama Kral'a benziyor hepsi de.

DIDO

Bunların hepsi ve yüzlerini görmediğim niceleri
Benimle evlenmek için çok ısrar ettiler.
Kimisi şahsen geldi, kimisi elçiler yolladı,
Ama kimse elde edemedi beni. Hiçbirine bağlı değilim;
Ama, Tanrı biliyor, bir tanesine kapıldım.
Bir hatipti kendisi ve sözlerle beni elde edebileceğini
sandı;
Ama başarılı olamadı.
Bu da bir Ispartalı soyluydu, gururlu ve ateşli;
Ama deli doluluğu hoşuma gitmedi.
Bu da Alcion, bir müzisyen.
Ama iyi çalamıyordu, yolladım onun için;
Şu da Teselya'nın zengin kralı;
Ama yeterince altınım var, bu yüzden, savdım başımdan;
Bu da, Meleager'in oğlu, savaşçı bir prens;
Ama silahlar benim genç yaşıma uymaz.
Diğerleri tüm dünyanın çok iyi tanıdığı kişiler.

⁵⁵ Kuzey-batı Yunanistan'da bir kent.

Ama tanrı ve sevdiğim adam üzerine yemin ederim ki,
Onlar nefretten ne kadar uzaksa, ben de o kadar
uzaktım sevgiden.

AENEAS

Ah, ne mutlu olacak Dido'nun seveceği kişi!

DIDO

Öyleyse, asla söyleme zavallı biri olduğunu;
Çünkü, hiç belli olmaz, sevgilim sen olursun.
Ancak böbürlenme çünkü seni sevmiyorum—
Nefret de etmiyorum – Ah, eğer konuşursam
Kendimi ele vereceğim! Aeneas, gel.
Gidip ormanda avlanalım.
Ama senin hatırın için değil—
Çünkü sen yalnızca bir kişisin—
Achates ve dostları için.

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(ASKANİOS uyumaktadır. İçeri JUNO girer.)

JUNO

Aeneas'ın nefret ettiğim lanetli yumurcağı şurada uyuyor;
Yalancı Kader'in kolladığı
Furia'nın varisi, Fata'ların gözbebeği,
Öfkemi tüketecek bu çirkin yumurcak,
Bu da benim gibi bir tanrıçayı utançla lekeleyecek.
Ama artık başka bir yol izleyeceğim,
Zamanın sonsuz kaydını yok edeceğim.
Troya ona ikinci umut diyemeyecek artık.
Ne de Venüs övünecek onun gençliğiyle;
Çünkü, tanrılara rağmen, onu burada öldüreceğim,
Çıkıp giden canı kokuşmuşluğu arttıracak.
Paris, söyle, şimdi Altın Top Venüs'ün mü olacak?
İntikam, söyle, Venüs'ün Askanios'u ölecek mi?
Ah, hayır! Tanrı bilir, fırsatçı değilim ben,

Ne de iki kat kârlı çıkacağım fırsatları bırakabilirim!
 Ah, basit biriyim ben, kötülük etmek geçmez aklımdan,
 Kinci değilim düşmanlarımı üzecek kadar!
 Ama şehvet düşkünü Jupiter ve onun gayri meşru çocuğu
 Çıkacak karmaşayla görecekler ki,
 Rhamnus'un⁵⁶ tek hâkimi Juno'dur.

(İçeri VENÜS girer.)

VENÜS

Ne demek oluyor bu? Güvercinlerim geldi,
 Sevgili Askanios'unun güzel hayatını tehdit eden
 Yakınlardaki bir tehlikeyi haber verdiler.
 Juno, ölümcül düşmanım, ne arıyorsun burada?
 Defol yaşı cadı! Rahatsız etme beni.

JUNO

Utan Venüs, utan, bu nedensiz, öfke dolu sözlerin
 Böylesine güzel bir ağzı kirlettiği için!
 İkimiz de tanrıların soyundan gelmiyor muyuz?
 Tanrılarla yemek yemiyor muyuz iki kızkardeş olarak?
 Öyleyse neden nefret arasına girsin
 Akralalık ve dostluğun birleştirdiği kişilerin?

VENÜS

Defol iğrenç cadı! Çocuğumu öldürecektin
 Güvercinlerim niyetini bana bildirmeseydi.
 Hele bir çocuğuma dokunmaya kalk, senin o gözlerini oyup
 Kuşlara atarım, kendilerine ziyafet çeksinler diye.

JUNO

Yani, onu uyurken öldürmek isteyen
 Yılanlardan, ejderlerden korumak isteyen bana
 Böyle mi teşekkür ediyorsun?
 Aslında oğlunu hiç sevmesem de,
 Hebe'ye rağmen terfi ettirilen
 Troyalı Ganymedes'e duyduğum kin,
 Ve Paris'in göksel topla ilgili kararı yüzünden
 Karada ve denizde bir sürü bela sardıysam başına;

⁵⁶ Nemesis (İntikam Tanrıçası) Tapınağı'nın bulunduğu kent.

Tüm rüzgârları onu mahvetmek amacıyla topladıysam;
Doğayı, onu rahatsız etsin diye zorladıysam, ne olmuş?
Ama şimdi, çektiği acılara üzülüyorum,
Ona bu haksızlıkları hiç yapmamış olmayı diliyorum.
O kadar karşı konulamaz dostu varken
Kaderle savaşmanın anlamsız olduğunu düşündüm.
Bu nedenle zaman içinde görüşlerim değişti,
Eskiden kıskançlık yetişen yere sevgi ekdim.

VENÜS

Jupiter'in kızkardeşi, eğer sevgin,
Yeminler ederek söylediğin gibiyse,
İkimiz de, birer dost olarak, aynı kaderi paylaşacağız.
Cupido yayını kucağına bırakacak senin,
Bir asayla değiştirecek altın oklarını;
Sevgi ve alçakgönüllülük bir arada dostça bulunacak,
Güzel tavuskuşların yanına tüneyecek benim güvercinlerimin.
Aeneas'ımı sev, canının çektiği her şey senin olsun;
Gün, gece, kuğularım, sevdiğim şeyler senin olsun.

JUNO

Bu sözler müzikten de güzel geliyor kulağıma,
Ruhumu mutlulukla dolduruyor.
Venüs, güzel Venüs, senin o güzel elinden
Güzel armağanlar almaya layık mıyım?
Ama daha kolay görebilmen için
Bu dostluğa ne denli değer verdiğimi,
Dinle, senin sevgine karşılık yapacağım
Sonsuz dostluk anlaşması önerimi.
Bildiğin gibi, oğlun Dido'nun yanında kalıyor,
Sarayda el üstünde tutuluyor.
Dido da zamanının tümünü onunla geçiriyor,
Ondan başka hiçbir şey konuşmıyor.
Öyleyse, bir deniz kazasıyla bir araya gelen bu kişiler
Neden birleştirmesinler yaşamlarını evlilikle,
Neden Kartaca'ya yüce krallar yetiştirmesinler?
Venüs, birbirlerini bu kadar çok seven bu ikisini evlendirelim,
Birleşen güçlerimiz mutluluğu zincirleyecektir tahtlarına.

VENÜS

Bu anlaşma koşulları hoşuma gitti;
 Ancak, çok korkuyorum oğlum asla kabul etmeyecek diye.
 Onun savaşçı ruhu denizde,
 Lavinia kıyılarına yolluyor ışığını.

JUNO

Güzel aşk tanrıçası, bu kuşkulardan kurtaracağım seni,
 Bu saçma düşünceleri kafandan çıkarmanın yolunu bulacağım.
 Bugün ava çıkacaklar, şu surların yakınındaki ormanda.
 Avlanmanın tam ortasında
 Bulutlardan yağmur yağdıracağım;
 Sylvanus'un yurdunu sele boğacağım.
 Kraliçe'yle bir mağarada beraber olacaklar,
 Duygularını birbirlerine aktaracaklar.
 Konuşma sona erince yürekleri mühürlenecek,
 Şimdi yapmayı istediğimiz konuda.

VENÜS

Kardeşim, görüyorum ki, benim kurnazlıklarımı biliyorsun,
 Bu kez senin dediğin gibi olsun.
 Ama bu arada Askanios benim korumam altında olacak;
 Onu, kollarımın arasında İda'ya götüreceğim
 Ve Adonis'in mor örtüsüne yatıracağım.

(Çıkarlar.)

III. SAHNE

(İçeri DIDO, AENEAS, ANNA, IARBAS, ACHATES, ASKANİOS
 kılığında CUPID ve adamlar girer.)

DIDO

Aeneas, seninle birlikte ava giderek,
 Aklına başka bir şey gelmesin;
 Yalnızca onurlandırıyorum seni.
 Bir kenara bıraktım kraliçelik giysilerimi,
 Onların parıltılı görkemini Diana'nın kıyafeti⁵⁷ veriyor;

⁵⁷ Avcı giysileri.

Şimdi herkes hazır avlanmaya,
Orman büyük, avımız da bol.
Yakışıklı Troyalı biraz tut altın yayımı
Ben sadağımı belime bağlarken.
Lordlar, siz önden gidin; başbaşa konuşmalıyız ikimiz.

IARBAS

(*kendi kendine*)

Acımasız! Iarbas'ı böyle nasıl yaralayabilir?
Bir yabancıнын onun lütfuna nail olduğunu görmektense
ölürüm.
'İkimiz başbaşa konuşacağız' da ne demek oluyor?

DIDO

Iarbas ne arıyor burada diğerlerinden uzakta?
Sen bize eşlik etmeden de gidebilirdik.

AENEAS

Belki, sevgi ve görev bilinci
Sen istemesen de gelmeye itmiştir onu.

IARBAS

Troyalı, yoksa rahatsız mı ediyorum seni?
Rahatsız mı ediyor seni, senden üstün olanların
Bu kadar yakında olması?

DIDO

Gaetulialı, bu da ne demek? Yürekli misin
Bizimle boy ölçüşecek kadar?
Köylü! Git de kendine kendin gibi bir dost bul,
Sevdiğim kişilere karışma.
Aeneas, aldırış etme söylediği şeylere
Böylece ne yapacağını bilemez.

IARBAS

Sevgi kadınlara haksızlık yapma ayrıcalığı veriyor.
Ama Dido dışında, en yiğit erkek bile
Bana bu aşığılayıcı sözlerle sataşsaydı
Ya kanını içerdim onun
Ya da canımı verirdim düelloda.

DIDO

Avcılar, neden başka yerlerde kurmuyorsunuz tuzaklarınızı?
Neden kovalamıyorsunuz çevik ayaklı geyikleri
yuvalarından?

ANNA

'Kardeşim, Askanios'un görkemine bak;
Nasıl da yiğitçe tutuyor mızrağı elinde!

DIDO

Küçük yavrum, demek o kadar isteklisin?

CUPID

Evet anneciğim, bir gün büyüüp erkek olacağım,
Başka silahları da ustalıkla kullanacağım.
Şimdilik bu oyuncak silahlar, savaşımı sürdürmeme yardımcı
olacak;
Bir aslanın dişleri arasında kıracağım onu.

DIDO

Ne, sen aslanla karşılaşmaktan korkmaz mısın?

CUPID

Hatta, ne yaparsa yapsın, ona meydan bile okurum.

ANNA

Nasıl da babası gibi konuşuyor!

AENEAS

Bir görebilsem zengin Thebai'yi yağmaladığını,
Yunanlı kralların kafasını mızrağına geçirdiğini;
O zaman, ölüp Ankhises'in mezarına girmeyi,
Beni yetiştiren insanı onurlandırmayı isterim.

IARBAS

(Kendi kendine)

Ben de senin gemilerinle uzaklaştığını görsem,
Neptün'ün korkunç dalgalarının tepesinde yelken açmış;
O zaman, ölüp güzel Dido'nun kollarında
Beni böyle kovalayanı aşağılamak isterdim.

AENEAS

Yürekli dostum Achates, bu ormanı biliyor musun?

ACHATES

Yanılmıyorsam, karaya ilk ayak bastığında,
Açlıktan kırılan askerlerini
Ölümden kurtaran geyiği burada avlamıştın.
Şurada da güzel Venüs'le karşılaşmıştık;
Bir bakire gibi yayını ve sadağını sırtına asmıştı.

AENEAS

Ah, bu can sıkıcı işler kulağa şimdi nasıl da hoş geliyor,
Sona ermiş olmaları düşüncelerimi nasıl da şenlendiriyor!
Kim katlanmaz böyle bir zahmete
Kış günlerinde anlatacağı bol masalı olsun diye?

DIDO

Aeneas, bırak bu düşünceleri, haydi gidelim,
Kimimiz dağlara, kimimiz ovaya,
Sen vadiye, sen de (*IARBAS'a*) eve.

(*IARBAS hariç herkes çıkar.*)

IARBAS

Bir Frigyalının, bir denizcinin
Soylu bir insana yeğlenmesi,
İşte bu, bende ölümcül bir yara açan.
Ah aşk! Ah nefret! Ah zalim kadınların yürekleri,
Değişkenlikte ayı taklit ediyorlar,
Gezegenler gibi seviyorlar oraya buraya gitmeyi!
Ne yapacağım, böyle horlanan ben?
İntikamımı Aeneas'tan mı yoksa Dido'dan mı alayım?
Dido'dan mı? Aptal adam, bu tanrılarla savaşılmaya,
Bir ok atınca on bin oka hedef olmaya benzer.
Kıskançlığının hedefi bu Troyalının ölmesi olacak,
Dökülen kanı seni barıştıracak mutlulukla,
Tatlı arzularınla aşkı sarhoş edecek.
Ama ona çok değer veren Dido,
Ölecektir onun ölüm haberiyle.
Ancak zaman unutturur ona üzüntüsünü,
Yeni sevgiler filizlendirir gönlünde.

Ah Tanrım, çevir Kader'in elini
 Mutlu olacağım o güzel güne
 Ve sonra – ne olacak sonra? Iarbas sevecek;
 Şimdi de seviyor ama kazanamıyor.
 Kazanan, sana acı çektiren rakibin;
 Yükselmesi durmayacak, öldürülmedikçe.
 (Çıkar.)

IV. SAHNE

(Fırtına. AENEAS ve DIDO mağaraya değişik anlarda girerler.)

DIDO
 Aeneas!

AENEAS
 Dido!

DIDO
 Söyle bana canım sevgilim, bu mağarayı nasıl buldun?

AENEAS
 Şans eseri sevgili Kraliçem. Mars'la Venüs'ün karşılaşmaları⁵⁸ gibisi.

DIDO
 Onlar bir ağın içindeydiler, biz ise serbestiz;
 Ama yine de özgür değilim – Ah, keşke özgür olabilsem!

AENEAS
 Niye? Ölümlülerin ulaşabileceği bir şey olup da
 Dido'nun arzuladığı ama elde edemediği ne olabilir?

DIDO
 İstemektense ölmeyi yeğleyeceğim
 Ama ölmeden önce de sahip olmayı arzuladığım bir şey.

⁵⁸ Vulcanus tarafından bir ağın içine hapsedilirler.

AENEAS

Aeneas'ın başaracağı bir şey değil mi?

DIDO

Hayır, gözleri dēlip geçtiği halde Aeneas başaramaz.

AENEAS

Yoksa Iarbas, bir konuda Dido'yu öfkелendirdi mi?

Dido onu öldürüp intikam mı almak istiyor?

DIDO

Seni öfkелendirdiği için beni öfkелendirmenin dışında bir şey yapmadı.

AENEAS

Öyleyse gözlerini kusurlarından alamadığın

Kim, bu kadar zalim olabilir?

DIDO

Nereye gitsem gördüğüm adam;

Güzel yüzü Paian⁵⁹ gibi ateş saçıyor,

Işınlarını Flora'nın yatağına her gönderişinde.

Cupido kılığına girmiş Prometheus⁶⁰ o,

Ben de onun yakan kollarında yok olmalıyım.

Aeneas, ah Aeneas, söndür şu alevleri!

AENEAS

Kraliçemi rahatsız eden ne? Hasta mı düştü yoksa?

DIDO

Hayır sevgilim, hasta değilim; ama gizlemeliyim

Açıklamanın bana yarar sağlamayacağı işkenceyi.

Ama hayır, konuşacağım – hayır, susacağım.

Ne kadar utanılacak bir şey olursa olsun

Üzüntümün nedenini açıklayacağım.

Aeneas, sensin nedeni – ne dedim ben?

Bir şey dedim; ama, neydi unuttum.

⁵⁹ Hekimlik Tanrısı (Asklepion).

⁶⁰ Titanların soyundandır. İnsanlara ateşi getirir.

AENEAS

Güzel Dido bu anlamsız konuşmayla ne demek istiyor?

DIDO

Hiçbir şey, sadece Aeneas beni sevmiyor.

AENEAS

Aeneas'ın düşünceleri tırmanmaya cesaret edemez
Kralların bile ulaşamadığı Dido'nun yüreği kadar yükseklerle.

DIDO

Altın tacı benim arzularımı dengeleyecek
Senin gibi bir kral görmemiştim daha önce.
Şimdi ise, ilgileneceğim şeyi bulduğuma göre,
Benden çok şöhreti seven kişinin peşindeyim;
Kartaca Kraliçesi'nin uğruna öldüğü kişi yerine
Sirenlerin⁶¹ gözüne hoş görünmeyi yeğlerim.

AENEAS

Eğer siz majesteleri, hiçbir övgüye layık olmayan
Benim gibi bir zavallıyla ilgileniyorsanız,
İşte, bu elle veriyorum size yüreğimi;
And içiyorum tüm konukseverlik tanrıları,
Gökyüzü, yeryüzü ve yakışıklı kardeşimin yayı,
Paphos,⁶² Capys,⁶³ göz alıcı annemin doğduğu mor deniz
Ve beni Yunanlılardan kurtaran şu kılıcım üzerine
Şu yeni yapılmış surları terk etmeyeceğime;
Dido, Juno'nun kentinde yaşayıp hüküm sürdüğü sürece
Ondan başkasını sevip âşık olmayacağım!

DIDO

Ruhumu hüküm sürdüğü yerden alıp getiren,
Neşeyle dans etmeme neden olan bu duyduklarım
Delia müziğinden başka nedir ki?
Küçümsemeyi sevgiye dönüştüren,
İyiliksever bir fırtına yollayan sevgili bulutlar!

⁶¹ Kadın gövdeli, kuş kanatlı ve güzel sesli yaratıklar. Güzel sesleriyle insanları ayartma ve onları yollarından alıkoyma yetenekleri vardır.

⁶² Kıbrıs'ta bir ycr. Afrodit burada dalgalardan doğar.

⁶³ Ankhises'in babası.

Yigit sevgilim, kollarımın arasında kur İtalya'nı,
Tacım, ve ÷lkem emrine amade.
Aeneas demesinler sana, Sichaeus olsun adın.
Ankhises'in oğlu değil, Kartaca Kralı ol.
Dur, al şu mücevherleri sevgilinin elinden.

(Mücevher verir.)

Şu altın bilezikler, şu evlilik yüzüğü,
Kocam bunlarla kur yapmıştı bana henüz genç bir kızken ben.
Sen de Libya Kralı ol verdiğim armağanlarla.

(Mağaraya girerler.)

IV. PERDE

I. SAHNE

(*İçeri, ACHATES, ASKANİOS kılığında CUPIDO, IARBAS ve ANNA girer.*)

ACHATES

Bugüne değin böyle ani bir fırtınayı
Ya da bulutsuz bir gökyüzünün birden karardığını
kim görmüştür?

IARBAS

Galiba, canı istediğinde onları çağırabilen,
Dünyayı bulutlarla kaplamak istediğinde
Kara fırtınanın ortasına dalabilen
Kötü bir cadı yaşıyor burada.

ANNA

Ben böyle bir şey görmedim hayatım boyunca:
Hem dolu yağdı, hem kar, hem de şimşekler çaktı
aynı anda.

ACHATES

Galiba şeytanın şenlik günüydü,
Gökyüzündeki bu karmaşaya bakılırsa.
Fırtına o kadar şiddetliydi ki,

Hiç kuşku yok, Apollon'un ekseni⁶⁴ kırıldı
Ya da yaşlı Atlas'ın omzu çıktı.

IARBAS

Kraliçe'yi neyde bıraktın bütün bu karmaşada?

ASKANİOS

Savaşçı babam nerede, söyler misin?

ANNA

Bakın, ikisi de mağaradan çıkıyorlar.

IARBAS

Mağaradan mı çıkıyorlar? Cennet katlanabilir mi bu
manzaraya?

Iarbas, lanetler yağdır bunlar günah içinde yüzerken
Cezalandırmayan, yıldırımları Typhon'un⁶⁵ mağarasında uyuyan
Jupiter'e.

Doğa, neden beni zehirli bir yaratık olarak yaratmadın?

Sipsivri iğnemle çakardım ikisini de toprağa

Bu karanlık mağarada oynaşırlarken.

(AENEAS *ve* DIDO *mağaradan çıkarlar.*)

AENEAS

Hava açıldı, güney rüzgârı duruldu.

Haydi Dido, hemen kente gidelim

Hazır asık suratlı Aeolus⁶⁶ kaş çatmayı bırakmışken.

DIDO

Achates, Askanios merhaba.

AENEAS

Güzel Anna, yağmurdan nasıl kurtuldun?

ANNA

Diğerleri gibi ormana kaçtım.

⁶⁴ Güneşin ekseni.

⁶⁵ Etna Yanardağı. Burada Jupiter'in yıldırımlarının yapıldığına inanılırdı.

⁶⁶ Kasırga.

DIDO

Iarbas, sen neredeydin bu sırada?

IARBAS

Aeneas'la birlikte o rezil mağarada değildim.

DIDO

Görüyorum ki, Aeneas'ı kafandan atamıyorsun,
Kısa bir süre sonra o engeli koyacağım önüne,
Düşüncelerini dolduran o umutları sona erdiresin diye.

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(İçeri IARBAS girer. Adak sunmaktadır.)

IARBAS

Gelin uşaklar, gelin, adağı getirin
Ki, kaşları çatık Jupiter'i yatıştırabileyim;
Sunakları boş kalınca sıkıntılarımız arttı.

(HİZMETKÂRLAR *adağı getirir ve çıkarlar.*)

Bulutların yüce efendisi,
Mutluluk ve tüm eğlenceli düşüncelerin babası,
Göksel yaratıklar birbirleriyle savaşırken
Ürkütücü eliyle gökyüzüne çeki düzen veren ölümsüz Jupiter!
Duy, duy, ah lütfen duy, uğursuz yankıları gökyüzünü cınlatan,
Bütün ormanı 'Elissa'⁶⁷ diye inleten Iarbas'ın yakarışlarını.
Yardımcı olmamızı istediğin kadın,
Ülkemiz sınırları içinde yaşarken,
Bir kent kurmak için bir postluk yer istedi;⁶⁸
Biz de, paylaştık onunla hem tepeleri, hem toprağı,
Bol miktarda verdiği tüm meyveleri;
O ise bir kenara iterek sevgimizi ve evlilik törelerimizi
Teslim ediyor güzelliğini bir yabancının yatağına.

⁶⁷ Dido'nun adlarından biri.

⁶⁸ Dido ve adamları Libya'ya vardıklarında, bu ülkenin yerlileri tarafından oldukça iyi karşılanırlar ve bir öküzün پوستekisine sığacak kadar toprak seçip oraya yerleşebileceklerini söylerler. Bu öneri kabul edilince, Dido bir öküz derisini ince şeritler halinde keser ve bu şeritle oldukça büyük bir toprak parçasını çevreler. İşte bu toprak parçasına Kartaca Kenti kurulur.

Onu utanca boğar boğmaz kaçıp gidecek.
 Şimdi eğer sen her zaman acıma duygusu ve sevgiyle dolu,
 Merhametli ve güçlü bir Tanrı'ysan,
 Düzelt bu haksızlıkları, gemilerine yolla,
 İtifat dolu bakışlarıyla bana acı çektiren kişiyi.

(İçeri ANNA girer.)

ANNA

Iarbas, o da ne! Kendini duaya kaptırmışsın.

IARBAS

Evet Anna. Benden istediğin bir şey mi var?

ANNA

Hayır, o kadar önemli bir şey değil,
 Daha sonraya bırakılabilir.
 Ama benimle paylaşırsan
 Seni alıkoyan ibadetin nedenini
 Bu iyiliğin için sana borçlu olurum.

IARBAS

Anna, beni kızkardeşinin sevgisinden yoksun bırakmaya,
 İçten olmayan bakışlarla onun yüreğini fethetmeye çalışan
 Bir Troyalıya beddua ediyorum.

ANNA

Ah zavallı Kral, boşuna kazanmaya çalışıyorsun
 Çektiğin acılardan zevk alan kişiyi!
 Dinle beni, seven yüreğiyle sana daha fazla rahatlık veren,
 Bir başka sevgili bul kendine.

IARBAS

Sevginin filizlenmeyeceği bir şey üzerine çevrili gözlerim.
 Ah, bırak, bırak beni,
 Çektiğim çilelerin sayısını tutan
 Sessiz düşüncelerimle başbaşa;
 Ya onun duygusuz yüreğini etkileyeceğim
 Ya da kör edeceğim gözlerimi döktüğüm
 gözyaşlarıyla,
 Üzüntümün dalgaları durulmadan önce!

ANNA

Ölümü arzulayan bir ruh durumundaki
Iarbas'ı terk etmeyeceğim, sevdiğim adam o.
Bırak Dido'yu! Anna olsun türkün,
Sana cennetten daha çok hayranlık duyan Anna.

IARBAS

Arzularımın önüne set çeken
Böylesine iğrenç bir değişime katlanamam.
Hizmetkârlar, şu boş kapları götürün,
Nereye gitsem huzurumu bozan
Şu kandıran gözlerden kaçacağım.

(Çıkar. HİZMETKÂRLAR girer, kapları alıp çıkarlar.)

ANNA

Iarbas, dur! Sevgili Iarbas, dur!
Sana sunacağım balım var.
Taş yürekli, beni dinlemeye tenezzül etmiyor musun?
Yine de, ağlayarak geleceğim peşinden,
Dökeceğim yoluna yolduğum saçlarımı.

(Çıkar.)

III. SAHNE

(İçeri AENEAS girer.)

AENEAS

Kartaca, dost evsahibim, hoşçakal!
Kader çağırıyor beni deniz kıyısında.
Bu gece Hermes göründü bana düşümde;
Bereketli İtalya'ya çağırdı beni.
Jupiter böyle istiyor, annem böyle istiyor;
Fenikelim izin versin, o zaman gideceğim.
İzin versin vermesin, Aeneas gitmeli;
Sarayın verdiği rahatlıkla tıkanan parlak kaderi
Engeller şöhretin ölümsüz evine yükselmesini;
Ne de o, parlak Onur'un göz kamaştırıcı salonunda
yemek yiyebilir,

Neptün'ün cam ovalarını sürene,
 Dorukları görünmeyen dağlarında yol açana kadar.
 Achates, buraya gel! Sergestus, Ilioneus,
 Cloanthus, haydi çabuk! Aeneas çağırıyor.
 (İçeri ACHATES, CLOANTHUS, SERGESTUS ve
 ILIONEUS girer.)

ACHATES

Efendimiz ne istiyor, niçin çağırdı bizleri?

AENEAS

Yiğit dostlarım, uyku geceyi henüz kucaklamışken,
 Yatağımı kuşatan düşler,
 Soyluluğun kalmaktan nefret edeceği,
 Aşâğılık Aeneas'tan başka kimsenin katlanamayacağı
 Bu adı sanı duyulmamış ülkeden ayrılmamı emretti bana.
 Gemilere, gemilere!
 Bütün gün oynak rüzgârların huzurlarında beklediği,
 Birer uşak gibi denizde peşlerinden koştuğu
 Fata'lar gemilere binmemizi,
 Kara renkli gemilerimizle denizi yarmamızı istiyor.
 Ama Dido gözlerini çapa gibi atıyor,
 Gemilerimin limandan çıkmasını engelliyor.
 'Geri dön, geri dön', diye uzaklardan bağırdığını duyuyorum,
 'Yapıştırıyım vücudumu dudaklarına,
 Çabalayan dillerle birbirimize bağlanıp
 Tek vücut halinde, birlikte yelken açalım İtalya'ya'.

ACHATES

Ağzına alma o baştan çıkarıcı kadının adını,
 Tüm geleceği gören yıldızlarını izle.
 Bir savaşçının yaşayacağı yaşam değil bu,
 Rahatlık askerin gücünü tüketir;
 Ayartıcı gözlerin oynak hareketleri
 Savaşa koşullanmış aklımızı kadınlaştırır.

ILIONEUS

Kendimize bir kent kuralım,
 Sevgi dolu bakışlar için zaman yitirmeyelim burada.
 Dido yaşlı Priamos'u mezarından kaldırıp

Yunanlıların yaktığı kenti yeniden mi kuracak?
Hayır, hayır; umrunda değil batıyor muyuz yüzüyor muyuz,
Yeter ki, Aeneas'ı kollarına alsın.

CLOANTHUS

İtalya'ya soylu dostlar, İtalya'ya!
Bir dakika daha durmayacağız burada.

AENEAS

Troyalılar, gemilere, ardınızdan geliyorum.

(AENEAS *hariç herkes çıkar.*)

Gitmeyi istiyorum ama güzellik beni geri çağırıyor;
Onu böyle bırakmak, bir kez bile elveda dememek
Aşk yasalarına karşı gelmek demek.
Ama ayrılan dostların kıyıda yaptıkları gibi,
Teşekkür etsem ona
Gümüş renkli kollarıyla bana sarılacak,
İnci gibi gözyaşları dökerek 'Aeneas, gitme, kal!' diyecek.
İşte o zaman söyleyeceği her sözcükte bir taş olacak,
Her cümlesi bir öpücükle noktalanacak.
Bu kadını ısrarlara karşı koyamayabilirim.
Açıl denize, Aeneas! Git, bul İtalya'yı!

(*Çıkar.*)

IV. SAHNE

(*İçeri DIDO ve ANNA girer.*)

DIDO

Ah, Anna, deniz kıyısına koş!
Aeneas'ın adamları gemilere biniyor diyorlar,
Onlarla birlikte gizlice kaçıyor olabilir.
Haydi durma bir şeyler söylemek için; koş, Anna koş!

(ANNA *çıkarak.*)

Ah, aptal Troyalılar buradan kaçıp,
Niyetlerini Dido'nun anlamayacağını sanıyorlar!
Achates'e hazineler doluğu altın verirdim,
Ilioneus'a da kauçuk ve Libya baharatı,

Askerlere zengin işlemeli ceketler,
Rüzgârı kontrol etmek için de
Yaşarken, Sichaeus'a Kirke'nin verdiği gümüş düdükler;
Onlar bir kraliçenin ödülleriyle layık değiller.

İşte geliyorlar; onları azarlamak için ne yapmalıyım?
(*İçeri tekrar ANNA girer. Yanında AENEAS, ACHATES,
CLOANTHUS, ILIONEUS, SERGESTUS ve KARTACALI
LORDLAR vardır.*)

ANNA

Koşmak gerekiyordu. Yoksa, Aeneas gitmiş olacaktı;
Yelkenler forâ edilmiş, o da gemiye çıkmıştı.

DIDO

Bana olan sevgin bu kadar mı?

AENEAS

Ah, soylu Dido, izin ver konuşayım!
Achates'e hoşçakal demeye gitmiştim.

DIDO

Niye bana hoşçakal demedin, Achates?

ACHATES

Çünkü siz majestelerinin beni burada alıkoyacağınızdan
korktum.

DIDO

Seni bu korkudan kurtarayım, yeniden bin gemiye;
Emrediyorum sana, açıl denize, durma burada.

ACHATES

Öyleyse izin ver, Aeneas da bizimle gelsin.

DIDO

Sen gemiye bin; Aeneas kalmak istiyor.

AENEAS

Deniz kabardı, rüzgâr denizden esiyor.

DIDO

Ah, yalancı Aeneas! Deniz şimdi kabardı;
Ama sen gemideyken deniz sakindi yeterince,
Sen ve Achates yelken açıp gitmeyi planlıyordunuz.

AENEAS

Benim biricik oğlum Kartaca Kraliçesi'nin elinde değil mi?
Dido, benim gidip onu burada bırakacağımı mı sanıyor?

DIDO

Aeneas, affet; unutmuştum
Küçük Askanios'un dün gece benimle yattığını.
Aşk beni kıskanç yaptı ama kendimi affettirmek istiyorum:
Giy Lıbya tacını.

(AENEAS'a *tacını ve asasını verir.*)

Benim yerime elinde tut Pön asasını ve hükmet.
Beni de cezalandır Aeneas bu suçumdan ötürü.

AENEAS

Bu öpücük olacak güzel Dido'nun cezası.

DIDO

Ah, taç nasıl da yakışıyor Aeneas'ın başına!
Burada kal Aeneas ve yönet kral olarak.

AENEAS

Bu tacı giymek ve bu altın asayı elimde tutmak
Ne büyük bir aptallık olur benim için!
Taç değil, çelikten bir miğfer,
Asa değil, bir kılıç yakışır Aeneas'a.

DIDO

Ah, hep sende kalsın onlar, doyurayım gözlerimi ben de!
Aeneas ölümsüz Jupiter'e benzedi şimdi.
Ona şarap sunacak Ganymedes nerede?
Hani her istediğini koşup getiren Mercury?
On bin Cupido uçsun gökyüzünde,
Yelpazelesinler Aeneas'ın güzel yüzünü!
Kaçmak istediğinde gökyüzünde olan bulutlar nerede şimdi?
Kimse görmeden eğlenirdik sen ve ben!

Mutluluğumuzu kıskanan gökyüzü sararmış.
Biz fısıldaşırken yıldızlar incek yeryüzüne,
Sevgi dolu konuşmalarımızı dinlemek için.

AENEAS

Ah Dido, hayatlarımızı kurtaran kadın,
Terk edersem seni eğer, ölüm olsun cezam!
Kabarın öfkeli denizler! Kaşları çatılsın tutarsız inatçı Kader'in!
Esin rüzgârlar! Tehdit edin kayaları ve kumsalları!
Aeneas'ın aradığı liman burada!
Bakalım şimdi hangi fırtına tehdit edecek beni.

DIDO

Tüm dünya gelse alamaz seni kollarımdan.
Artık Aeneas denizlerdeki küçük su damlacıkları
Kadar çok Mağripliye emir verecek;
Şimdi de, sevgilimi sınamak için,
Güzel kardeşim Anna, götür sevgilimi buradan,
Binip kısırağıma dolaşsın
Pön caddelerinde Dido'nun kocası olarak.
Söyle muhafızlarıma, Moritanya yapımı mızraklarıyla
O, krallarıymış gibi, refakat etsinler öne.

ANNA

Ya halk bundan hoşlanmazsa?

DIDO

Muhafızlarıma öldürmelerini emret,
Dido'nun buyurduğu şeylerden hoşlanmayanları.
Adi köylüler benim yaptıklarımı nasıl eleştirir?
Yiyeceklerini sağladıkları toprak benim,
Soludukları hava, su, ateş,
Sahip oldukları her şey, toprakları, malları, canları, benim;
Ve ben, tüm bunların tanrıçası, buyuruyorum,
Aeneas Kartaca Kralı olarak at sürecek diye.

ACHATES

Aeneas öyle bir soydan geliyor ki,
Libya kadar büyük bir krallığa layık.

AENEAS

Evet, eğer Kader Tanrıçaları yalan söylemiyorlarsa,
Bir o kadar da zengin bir ülkede hüküm süreceğim.

DIDO

Başka ülkeden söz etme; bu topraklar senin,
Dido senin, bu yüzden sana efendi diyeceğim.
Kardeşim, dediğimi yap; önden git;
Ben de kuleden sevgilimi izleyeceğim.

AENEAS

O zaman Priamos'un soyu burada benimle çoğalacak.
Sen ve ben Achates, intikamını almak için
Troya'nın, Priamos'un, elli oğlunun,
Akrabalarımızın yaşamlarının ve binlerce suçsuz insanın,
Bir orduyla yürüyeceğiz iğrenç Yunanlıların üstüne,
Başlarına yıkacağız güzel Lakedaimon'u.⁶⁹

(DIDO ve KARTACALI LORDLAR *dışında herkes çıkar.*)

DIDO

Bir fatih gibi konuşmuyor mu Aeneas?
Ah, onu buraya getiren kutlu fırtınalar!
Ah, gemilerinin oturduğu mutlu kumsal!
Bundan böyle Kartaca'nın tanrıları sizler olacaksınız.
Ama sevgimi bırakıp,
İtalya denilen yabancı bir ülkeye gitmek isteyebilir.
Ah, keşke rüzgârları altın bir top içerisinde
Tutabilecek büyüye sahip olsaydım.
Ya da Tyrhene denizi kollarım arasında olsaydı da
Göğsümde deniz kazasına uğrasaydı
Her yelken açmaya çalıştığında!
Ona engel olmalıyım; yalvarmak işe yaramayacak—
Git, dadiya küçük Askanios'u alıp,
Onu köydeki evine götürmesini söyle.
Aeneas, oğlu olmadan gitmez.
Ama, yine de gider diye korkuyorum,
Getirin küreklerini, halatlarını ve yelkenlerini.

(BİRİNCİ LORD *çıkarak.*)

Peki, gemilerini batırsam? Ah, çok kızar!

⁶⁹ Isparta.

Ben acıdan öleceğime o kızsın daha iyi.
 Onu kızgın görmeye dayanamam.
 Düşman orduları ~~ele~~ geçirmeye çalıştı bu kenti,
 Dinsiz hainler and içti beni öldürmeye;
 Korkmadım hiçbirinden; sadece Aeneas'ın kızması
 Zavallı Dido'nun yüreğini dehşete düşürüyor.
 Ne havada uçuşan kanlı mızraklar
 İmparatorluğumun yıkılacağını haber veriyor,
 Ne de alev alev yanan kuyruklu yıldızlar
 Ölümle tehdit ediyor Dido'yu.
 Aeneas'ın kızması benim yaşamımı sona erdirir.
 Eğer beni bırakmazsa, asla ölmem;
 Çünkü bakışlarında sonsuzluğu görüyorum;
 Ve bir öpücükle beni ölümsüz yapacak, o.

(*İçeri halat takımları vb. taşıyan HİZMETKÂRLAR ile
 BİRİNCİ LORD girer.*)

BİRİNCİ LORD

Dadınız küçük Askanios'la gitti,
 Bunlar da Aeneas'ın halatları, kürekleri ve yelkenleri.

DIDO

Bana rağmen rüzgârla anlaşıma yapan,
 Aeneas'ı buradan götürecek yelkenler bunlar mı?
 Yatak odama asacağım sizleri,
 Elinizden geliyorsa sarayımı götürün İtalya'ya.
 Pencereyi açacağım, içeri rüzgâr girsin
 Ve bir kez daha yaşamıma,
 Zavallı Kartaca Kraliçesi'nin yaşamına kasdetsin diye.
 Sen gitsen bile o hep Kartaca'da kalacak;
 İsterse yüzün denizlerin üstünde zengin Kartaca
 Yeter ki, alabileyim Aeneas'ı kollarıma.
 Kartaca ovalarında yetişen,
 Dalgalarla boğuşacak, kraliçelerini Troyalı konuğundan
 Yoksun bırakacak ağaç bu mu?
 Ah lanetli ağaç, aklın ya da duyguların olsaydı
 Aeneas'ın sevgisine ne kadar değer verdiğimi görerek,
 Tayfaların elinden kaçır,
 Bana Aeneas'ın gitmek istediğini söyledin!
 Yine de sizleri suçlamıyorum; sizler sadece birer ağaçsınız.

Ozanlarımızın nympha⁷⁰ dedikleri su,
 Niye izin verdi göğsüne dokunmanıza?
 Neden çekilmedi geri, sevgilimin orada olduğunu bildiği halde?
 Su sadece bir elemandır, nympha değildir.
 Neden Aeneas'ı kaçıyor diye suçlayayım?
 Ah Dido, onu suçlama ama kır küreklerini!
 İşte bunlardı onu yola çıkaran.
 Şu halatlar kadar aşağılık bir şey yok,
 Yüreğime acı yığmaya cüret eden.
 Bu yelkenleri serene çeken sizler değil miydiniz?
 Neden kopmadınız yelkenleri suya düşürerek?
 Bu yüzden Dido sizlere düğüm üstüne düğüm atacak,
 Sizleri de elleriyle parça parça kesecek.
 Artık miçoları cezalandırmak için kullansınlar sizleri;
 Kartaca Kraliçesi'ni bir daha kızdıramayacaksınız.
 Artık benim şalını assın direklere,
 Baksın yelken olarak kullanılabilir mi diye.
 Halat yerine dostlarına armağan ettiğim altın zincirleri alsın;
 Elleri kullansın kürek yerine de.
 İtalya'ya da yüzerek gitsin. Saklayacağım bunları.
 Haydi, getirin hepsini içeri.

(Çıkarlar.)

V. SAHNE

(İçeri DADI ve ASKANİOS kılığında CUPİDO girer.)

DADI

Lord Askanios, benimle gelmelisin.

CUPİDO

Nereye gitmem gerekiyor? Annemle kalacağım.

DADI

Hayır, benimle evime geleceksin,
 İçinde bir sürü erik, badem,

Armut, olgun incir, hurma, dut,
 Elma ve portakal ağaçları bulunan bir bahçem var.
 Balla dolu bahçedeki arı kovanları,
 Misk gülü ve binlerce çeşit çiçek var.
 Ortasında da gümüş gibi bir ırmak akıyor,
 İçinde kırmızı solungaçlı balıkların sıçradığını,
 Bembeyaz kuğuların, bir sürü güzel su kuşunun yüzdüğünü
 göreceksin.
 Şimdi söyle bana Askanios, gelecek misin?

CUPİDO

Haydi, haydi gidelim. Evin buradan ne kadar uzakta?

DADI

Hemen şurada çocuk; birazdan oraya varacağız.

CUPİDO

Dadı, yoruldum; beni kucağına alır mısın?

DADI

Alırın ama benimle kalır, bana anne dersin.

CUPİDO

Beni seveceksen, derim.

DADI

Bu çocuğun büyüyüp adam olduğunu görebilsem!
 Ne de güzel gülüyor! Haydi oradan, kerata!
 Büyüyünce tam bir damızlık olacaksın.
 Dido ne derse desin, henüz yaşlanmadım;
 Artık bir dul olarak yaşamayacağım, gencim ben;
 Bir koca bulacağım, ya da bir sevgili.

CUPİDO

Bir koca mı? Hem de dişlerin yokken!

DADI

Ah, böyle aptalca düşünceler de ne oluyor?
 Aşk saçmadır, bir oyuncak – Ah, kutsal aşk!
 Eğer dünyada cennet varsa, aşktır o,
 Özellikle benim yaşımda kadınlarda–

Ayıp, utan, utan! Niye aşkı düşünüyorsun?
Senin yaşındakilere aşk değil mezar yakıştır-
Mezar mı! İyi ama yüz yaşına kadar yaşarım belki.
Seksen yaş, genç kız yaşı; aşk tatlıdır-
Damarlarım kuru, kaslarım buruş buruş;
Yakında ölecek olan ben, neden aşkı düşünüyorum?

CUPİDO

Dadı gel.

DADI

Beni baştan çıkarmaya gelirse, başarılı olacak;
Ona hayır demekle nasıl da aptallık ettim!

(Çıkartlar.)

V. PERDE

I. SAHNE

(İçeri AENEAS girer. Elinde bir kâğıt, kentin planını çıkarmaktadır. Yanında ACHATES, SERGESTUS, CLOANTHUS ve ILIONEUS vardır.)

AENEAS

Sevinin dostlarım! Artık yolculuğumuz sona erdi;
Aeneas daha görkemli bir Troya kuracak
Zalim Atreusoğullarının yok ettiğinden.
Kartaca artık küçük surlarıyla övünmeyecek;
Çünkü daha güzel surlarla süsleyeceğim onu;
Kristal bir giysi giydireceğim ona
Gün hep sürsün diye.
Altın Hindistan'dan Ganj'ı getireceğim,
Zengin surlarıyla kulelerin önünde beklesin,
Kentin etrafını üç kez çevrelesin diye;
Mısır'dan zengin kokular getirecek güneş; ve ışınları,
Bacaklarını Hybla⁷¹ balıyla dolduran çalışkan arılar gibi,
Buraya boşaltacaklar hoş kokuları,
Kokularını ekecekler güzel kırlarımıza.

ACHATES

Bu güzel kentin eni ve boyu ne olacak?

⁷¹ Sicilya'da balıyla ünlü bir dağ ve kent.

AENEAS

Dört bin adımdan fazla olmayacak.

ILIONEUS

Peki adı ne olacak? Eskisi gibi, Troya mı?

AENEAS

Buna henüz karar vermedim.

CLOANTHUS

Senin adını verelim ona, Aenea diyelim.

SERGESTUS

Hayır, küçük oğlunun adını verelim, Ascania diyelim.

AENEAS

Hayır, Ankhises denmesini istiyorum. Yaşlı babamın adı.
(İçeri HERMES ve ASKANİOS girer.)

HERMES

Aeneas, dur; Jupiter'in habercisi sana dur diyor.

AENEAS

Kimi görüyorum? Jupiter'in kanatlı habercisi!
Hoşgeldin Kartaca'da yeni kurulan kente.

HERMES

Kuzen, neden İtalya'yı kafandan tamamen silmiş
Burada kentler kuruyor,
Kraliçe'nin ülkesini güzelleştiriyorsun?
Kendi işin hiç mi hiç gelmiyor aklına.
Neden böyle ihanet ediyorsun,
Oğlunun güzel geleceğine?
Tanrıların tanrısı yolladı beni, göklerin en yüksek
katından,
Şu öfkeli mesajı duyurmak için kulaklarına:
Aptal adam, nasıl bir krallık kuracağını umuyorsun burada?
Hangi düşüncelerle uyukluyorsun Libya kıyılarında?
Tüm şan şeref terk ettiyse seni,
Bu tür girişimleri övmekten hoşlanmıyorsan bile,

Anımsa Askanios'la ilgili kehaneti,⁷²
 Küçük Julius'un⁷³ bin yıldan fazla hüküm süreceğini;
 Uyurken İda'dan getirdim onu,
 Cupido'yu da götürdüm Kıbrıs adasına.

AENEAS

Annemdi, Kraliçe'yi aldatan,
 Benim de kardeşimi oğlum sanıma neden olan.
 Her gün Cupido'yu kollarında tutarsan Dido,
 Hiç şaşırmamak gerek âşık olmana.
 Hoşgeldin tatlı çocuk, nerelerdeydin bunca zamandır?

ASKANİOS

Kraliçe Dido'nun nedimesiyle şeker yiyordum,
 Onca zaman hep kucağında salladı beni.

AENEAS

Sergestus, götür onu buradan gemilerimize;
 Dido görüp rehin almasın diye.
 (SERGESTUS, ASKANİOS ile çıkar.)

HERMES

Zamanını bu küçük çocuk için harcıyıp
 Getirdiğim emre kulak asmıyor musun?
 Söylüyorum sana, hemen İtalya'ya gitmen gerek;
 Ya da öfkeli Jupiter'in gazabına katlanacaksın.
 (Çıkar.)

AENEAS

Nasıl açılırim azgın denize
 Yelkenleri ve halatları olmayan gemilerimle?
 Yoksa tanrılar benim, Deukalion⁷⁴ gibi,
 Dalgalar nereye götürürse oraya gitmemi mi istiyorlar?
 Dido gemilerimi onarttı, yeni gemiler verdi
 Ama küreklerimi, direklerimi aldı.
 Gemilerde ne yelken var ne de dümen.
 (İçeri İARBAS girer.)

⁷² Aeneas'ın soyunun Askanios'la başlayarak üç yüzyıl hüküm süreceği kehaneti.

⁷³ Askanios'a Troya'da verilen ad.

⁷⁴ Yunan mitolojisinde tufandan tek kurtulanlar Deukalion ve karısıdır.

IARBAS

Aeneas, hayrola! Niye üzgün görünüyorsun?

AENEAS

Iarbas, ne yapacağımı bilemiyorum;
Jupiter sırtıma öyle zorlu bir görev yükledi ki,
Ne yetenekle ne de zekâyla başarılabilir,
Aklıma da hiçbir çözüm gelmiyor.

IARBAS

Nedir bu görev? Lütfen söyle bana.

AENEAS

Hemen İtalya'ya yelken açmamı istiyor;
Ama gemilerimin takımları eksik,
Adamlarımın da donanımı yetersiz.

IARBAS

Hepsi buysa, gülümsesin asık suratın;
Çünkü gereken her şeyi ben vereceğim sana.
Adamlarından birkaçı benimle gelsin,
Ne gerekiyorsa hepsini alsınlar.

AENEAS

Sevgili Iarbas, bu dostça yardımların için teşekkürler.
Achates ve diğerleri seninle gelecek;
Ben de bu iyiliğe şükredeceğim, burada kalıp.

(AENEAS *dışında herkes çıkar.*)

Zaman geçirmeden Lavinia kıyılarına gideceğim,
Yeni temeller üzerine eski Troya'yı kuracağım.
Tanrılar tanıgım olun, gökyüzü, yeryüzü, tanıgım olun,
Ölümsüz Jupiter'in emirleri olmasa
Libya topraklarını bırakıp gitmeyi hiç istemediğime!

(*İçeri DIDO girer.*)

DIDO

(*Kendi kendine*)

Korkarım Aeneas'ın küçük oğlunun,
Achates tarafından, Troya donanmasına götürüldüğünü
gördüm.

Eğer öyleyse, babasının niyeti kaçmak demektir-
 İşte kendisi de şurada; Dido çalıştır kafanı.
 (AENEAS'a) Aeneas, adamların neden gemilere biniyor?
 Gemilerinin donanımı yeniden mi yapıldı?
 Neden limandan ayrılmış yola çıkmaya hazır bekliyorlar?
 Affet bunları sorduğum için ama aşk sorduruyor.

AENEAS

Nedenini söyleyince, affet beni!
 Aeneas sevgilisine yalan söylemeyecek.
 Buradan ayrılmam gerek; bugün çevik ayaklı Mercury,
 Ben kent surlarını yükseltmek için çalışırken
 Bana göründü; babası Jupiter tarafından yollanmıştı.
 Onun adına beni sert bir dille eleştirdi,
 Burada vakit geçirdiğim, İtalya'yı unuttuğum için.

DIDO

Ama, Aeneas yine de sevgilisini terk etmeyecek.

AENEAS

Ölümsüz Jupiter buyruk yolladı bana
 Bu kentten ayrılıp İtalya'ya gitmem için;
 Bu yüzden, zorunluyum gitmeye.

DIDO

Bu sözler Aeneas'ın yüreğinden gelmiyor.

AENEAS

Yüreğimden gelmiyor çünkü gitmeyi hiç istemiyorum.
 Ama burada da kalamam. Dido, hoşçakal!

DIDO

Hoşçakal mı! Dido'nun aşkının karşılığı bu mu?
 Troyalılar sevgililerini böyle mi terk ederler?
 Dido hoş kalır, Aeneas kalırsa;
 Ölürüm eğer Aeneas'ım hoşçakal derse.

AENEAS

Öyleyse bırak gideyim, hoşçakal demeyeyim.

DIDO

'Bırak gideyim; hoşçakal, buradan gitmeliyim!
 Bu sözler Dido'nun zavallı ruhu için birer zehir.
 Ah, Aeneas'ım gibi, sevgilim gibi konuş!
 Neden denize bakıyorsun?
 Bir zamanlar Dido'nun güzelliği
 Zincirlerdi gözlerini Dido'nun üzerine.
 Beni ilk gördüğün zamandan daha mı az güzelim?
 Ah Aeneas, eğer öyleyse; sana üzüldüğüm içindir!
 Kartaca'da, Kraliçe'nle kalacağını söyle,
 O zaman Dido'nun güzelliği geri gelecektir.
 Aeneas söyle, nasıl ayrılırsın buradan?
 Dido'yu öpecek misin? Ah, dudakların
 Yemin etmişti Dido'yla kalacağına!
 Elini tutabilir misin Dido'nun?
 Ellerimiz sevgi yeminlerine imza atmıştı;
 Öyleyse acımasız Aeneas, nasıl
 'Öyleyse bırak gideyim, hoşçakal demeyeyim' dersin?

AENEAS

Ah, Kartaca Kraliçesi, çirkin mi çirkin olsaydın
 Aeneas yine de severdi seni!
 Ancak, tanrıların isteğine karşı gelemeyiz.

DIDO

Tanrılar mı? Hangi Tanrı benim ölmemi istiyor?
 Jupiter'i kızdıracak ne yaptım ki, Aeneas'ı kollarımdan alıyor?
 Ah, hayır, tanrılar, âşıkların işine karışmazlar.
 Aeneas istiyor, Aeneas'ın buradan gitmesini,
 Perişan Dido da, ağlamaktan şişmiş gözlerle
 Evlilik yeminlerimizi hatırlatıyor,
 Aeneas'ın onunla kalmasını istiyor.
*Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quidquam
 Dulce meum, miserere domus labentis, et istam,
 Oro, si quis adhuc precibus locus, exue mentem.*⁷⁵

⁷⁵ Eğer bana iyi davranmanı gerektirecek bir şeyler yapmışsam
 Ya da benim herhangi bir şeyimi sevdiysen
 Acı, yıkılan ocağıma ve yalvarırım vazgeç kararından
 Eğer yakarışlar etkili olarsa.

AENEAS

*Desine meque tuis incendere teque querelis;
Italiam non sponte sequor.*⁷⁶

DIDO

Unuttun mu, kaç komşu ülkenin kralı
Silaha sarıldı, seni sevgilim olarak seçtiğim için?
Kartacalılar nasıl da isyan ettiler,
Iarbas nasıl da küplere bindi.⁴
Tüm dünya bana ikinci Helen diyor
Bir yabancının güzelliğine kapıldığım için.
Kartaca yerle bir edilsin güzel Troya gibi,
İkinci Helen desinler bana da,
Yeter ki Paris gibi sadık ol!
Senden bir oğul doğursaydım acım daha az olurdu,
Aeneas'ı görürdüm onun yüzüne bakınca.
Eğer şimdi gidersen arkanda ne bırakırsın,
Azalmaktansa artan acılarım dışında?

AENEAS

Sevgilim nefesini boşuna tüketiyorsun,
Sözcüklerin yararı olsaydı ikna olurdum.

DIDO

Dido'nun sözlerinden etkilenmeyecek misin?
Dönek adam, annen bir tanrıça değildi
Ne de Dardanos⁷⁷ senin atandı;
Sen Kafkasyalı İskitlerin soyundansın,
Hyrcania kaplanları emzirmiş seni.
Ah, Dido, bu kadar suskun kalman ne aptallık!
Libya kıyılarına çıkmadın mı bir kazazede olarak?
Dido'ya gelmedin mi basit bir balıkçı gibi?
Gemilerini onarmadım mı, seni Kral,
Perişan dostlarını birer soylu yapmadım mı?
Ah, sürünerek sahilden gelen,
Benim de acıdığım için koynuma aldığım yılan,

⁷⁶ Yakarışlarıyla beni ve kendini tutuşturmayı bırak;

⁷⁷ İtalya'ya kendi isteğiyle gitmiyorum.

⁷⁷ Zeus'un Elektra'dan olan oğlu Dardanos, Çanakkale'de kendi adını taşıyan bir şehir kurar ve daha sonra tüm bölgenin kralı olur. Dardanos böylece Troya kral soyunun atası olur.

Şimdi beni öldürecek misin zehirli iğnenle?
 Tıslayacak mısın Dido'ya, seni kurtardığı için?
 Haydi, haydi acıma; İtalya'ya git.
 Umarım, aşkın yapmamı engellediği şeyi,
 Kayalar ve girdaplar yapar
 Ve yok olur gidersin dalgalar arasında;
 Zavallı Dido bunlara bırakıyor öcünün alınması işini.
 Evet hain! Dalgalar seni fırlatacak,
 Sahtekâr Achates'le toprağa ilk ayak bastığın yere.
 Gerçekleşirse bu, gömerim seni,
 Ağlarım cansız bedenleriniz üzerinde;
 Ne sen ne o bana hiç acımadığınız halde.
 Niçin yüzüme bakıyorsun öyle? Eğer kalacaksan
 Atıl kollarıma, kollarım açık;
 Kalmayacaksan dön arkanı, ben de sana dönerim
 Hoşçakal demeye yüreğin elverse bile,
 Benim seni durduracak gücüm yok.

(AENEAS çıkar.)

Gitti mi?

Evet ama geri gelecek. Gidemez.

Bana böyle davranmayacak kadar çok seviyor beni;

Ama yüzüme bakarken merhamete gelmeyen,

Ben olmazsam asla değiştirmez kararını.

Şu anda sahile varmıştır;

Bakın denizciler elini tutmaya çalışıyor

Ama o geri çekiliyor; şimdi de beni anımsıyor,

Hemen geri dönüyor. Hoşgeldin sevgilim, hoşgeldin!

Peki ama, nerede Aeneas? Ah, gitti, gitti!

(İçeri ANNA girer.)

ANNA

Kardeşim neden böyle kendini paralayıp ağlıyor?

DIDO

Ah, Anna, Aeneas'ım gemisine bindi,

Beni terk edip, İtalya'ya yelken açacak!

Sen gidince yanına, geri gelmişti bir keresinde;

Geri getirirsen onu, Kraliçe yaparım seni,

Ben de onunla yaşarım dünyadan elimi eteğimi
 çekerek.

ANNA

Zalim Aeneas!

DIDO

Zalim deme  na kardeşim; iyi şeyler söyle hakkında,
Denizkızı gözleriyle bak ona.
Söyle ona, vatana Troya'yı yakmak için
Yemin etmedim asla Aulis körfezinde.
Binlerce gemi yollamadım surların önüne,
Ne de ona sadakatsizlik ettim.
Anna, tatlı bir dille geri gelmesini rica et ondan.
Tek dileğim şu: Birkaç gün daha kalsın ki,
Sabırla katlanınay öğreneyim;
Böyle birden çekip giderse  l r m.
Koş, Anna koş, vakit harcama burada.

ANNA

Gidiyorum güzel kardeşim, tanrılar başarılı
kılsın beni!

( ıkar.  geri DADI girer.)

DADI

Ah, Dido, küçük oğlun Askanios yok oldu!
D n gece benim yanımda yattı,
Sabah baktım yanımdan alıp götürmüşler,
Sanırım periler kandırdı beni.

DIDO

Ah, lanetli cadı, yalancı, sahtekâr kadın,
Beni öldürüyorsun bu acımasız, korkunç  yk nle!
Küçük bir armağan karşılığında gitmesine izin verdin,
Ben de yoksun kaldım oğlumdan.
Hemen götürün şunu zindana.

( geri HİZMETKÂRLAR girer.)

Hemcinslerine ihanet ettin sen, lanetli büyücü!

DADI

 hanetle ne demek istediğinizi anlamıyorum,
Ben de hepiniz gibi dürüst biriyim.

DIDO

Götürün şunu! Konuşmasına izin vermeyin.
(DADI, HİZMETKÂRLAR'la dışarı çıkar.)
Kardeşim geliyor. Üzgün bakışları hoşuma gitmedi.
(ANNA tekrar girer.)

ANNA

Ben oraya varmadan Aeneas gemiye çıkmıştı.
Beni görünce hemen yelkenleri fora etti;
Ama ben 'Aeneas, yalancı Aeneas, dur!' diye bağırdım.
Elini sallamaya başladı, elini havada tutunca,
Söylediklerimi duymak istediğini sandım.
Daha sonra denize açılmaya başladılar.
Bunu görünce ben, 'Aeneas, dur!
Dido, güzel Dido, Aeneas'ın kalmasını istiyor!' diye
bağırdım.
Gözyaşlarım, yalvarmalarım biraz olsun yumuşatamadı
Onun taş gibi yüreğini.
Sonra acıyla saçımı başımı yolmaya başladım;
Bunu hepsi gördü ama o bana bakmıyordu.
Üzüntümü hafifletmesi,
Biraz durup ne söylemek istediğimi duyması için ona
yalvardılar;
Ama o güverteden indi ve yelken açıp gittiler.

DIDO

Ah, Anna, Anna, onun peşinden gideceğim!

ANNA

Senin tüm donanmanı aldı, nasıl gidersin?

DIDO

İkarus gibi, balmumundan kanat yapacağım kendime,
Gemilerinin üstünde güneşe doğru uçacağım,
Kanatlar erisin de kollarına düşeyim diye.
Ya da dalgalara yalvaracağım,
Triton'un kızı⁷⁸ gibi ona yüzebileyim diye.
Ah, Anna, Arion'un⁷⁹ arpını bul bana,

⁷⁸ Megara Kralı Nisus'un kızı Scylla'dan bahsediyor olabilir. Bu kızın da Triton ile hiçbir ilgisi yok.

⁷⁹ Ama deniz canavarı olan diğer Scylla zaman zaman Triton'un kızı olarak gösterilir.
Lcsbos'da yaşayan, çalgısı dokunaklı, dili tatlı bir ozan. Yolculuk için bindiği geminin tayfalarının kendisini denize atıp paralarını almak istediklerini duyunca sazını çalmaya başlamış. Bu dokunaklı müziği duyan yunuslar geminin etrafına toplanmışlar ve Arion bir tanesinin sırtına binip canını kurtarmış.

Bir yunus çağırayım kıyıya onunla,
 Ve sırtına binip sevgilime gideyim!
 Bak, kardeşim bak! İşte yakışıklı Aeneas'ın gemileri!
 Bak, bak dalgalar onu gökyüzüne kaldırıyor,
 Şimdi de denizin içine gömülüyor gövdeleri
 Ah kardeşim, kardeşim, yok et kayaları!
 Gemilerini parçalayacaklar. Ah Proteus, Neptün, Jupiter,
 Kurtarın Aeneas'ı, kurtarın, Dido'nun biricik aşkını!
 İşte, çıktı kıyıya sağsalım, yaralanmadan.
 Ama bak Achates tekrar denize açılmasını söylüyor,
 Bütün gemiciler de sevinç çılgınlıkları atıyorlar.
 Ama o beni anımsayıp, geri çekiliyor
 Bak işte geliyor! Hoşgeldin, hoşgeldin sevgilim!

ANNA

Ah, kardeşim, bırak bu saçma hayalleri!
 Canım kardeşim, dur, unutma kim olduğunu.

DIDO

Dido'yum ben, eğer yanılmıyorsam;
 Bir kaçağın ardından böyle ağlamam mı gerekiyor?
 Yelken açıp gitsin diye mi gemiler yaptım ona?
 Beni ona ancak bir gemi götürür,
 Bütün gemilerimi de o aldı. Ne yapacağım,
 Bu düşüncesizliğim yüzünden, öfkeyle ölmekten başka?
 Evet, kendi kendimin katili olmalıyım.
 Hayır, ben katil değilim; ama hemen şimdi olacağım.
 Anna, mutlu ol; bir yol buldum,
 Beni bu delice düşüncelerden kurtaracak:
 Buraya pek uzak olmayan bir yerde,
 Büyüleriyle ünlü bir kadın yaşar, Hesperid'lerin kızıdır.
 Aeneas'ın geride bıraktığı, aklımı çelen yadigârları, yakmamı istedi.

Anna, git uşaklara ateş getirmelerini söyle.

(ANNA çıkar. IARBAS girer.)

IARBAS

Dido, kendisinin ve Kartaca'nın onurunu lekeleyen
 Bir yabancıнын ardından daha ne kadar ağlayacak?

Daha ne kadar acıyla tüketeceğim günlerimi,
 Sevdığım kadından bir ödül bile almadan?
 (İçeri ellerinde odun ve ateşle HİZMETKÂRLAR girer.)

DIDO

Iarbas, Aeneas'tan söz etme. Bırak gitsin!
 Yardım et bana bir ateş yakayım,
 Bu yabancınn bıraktığı her şeyi yok edecek.
 Özel bir adak adıyorum,
 Karşılıksız aşk uğruna eriyip yok olan aklımı sağaltmak için.

IARBAS

Peki, Dido daha sonra aşkıma karşılık verecek mi?

DIDO

Evet, Iarbas, evet, bu iş bittikten sonra
 Dünyada senden başka sevgilim olmayacak.
 (Ateş yakarlar.)
 Şimdi yalnız bırak beni, kimseyi yaklaştıрма buraya.
 (IARBAS ve HİZMETKÂRLAR çıkar.)
 Dido, yak kendini ondan kalan eşyalarla,
 Ünü tüm dünyaya yayılsın Aeneas'ın
 Yalan yere yemin edip bir kraliçenin ölmesine neden
 olduğu için.
 Şuraya koyayım o karanlık mağarada çıkardığı,
 Bana sadık kalacağına dair üzerine yemin ettiği kılıcı;
 Önce sen yanacaksın; senin suçun onunkinden kötü.
 Şuraya da kıyıya ilk çıktığında
 Ona verdiğim giyisileri koyayım; sizler de yok olun.
 Bu mektuplar, şiirler, yalan yeminler dolu belgeler,
 Hepsi kül olacak bu güzel ateşte.
 Ve şimdi de yıldızlı gökyüzüne hükmeden,
 Her şeye dilediğiniz düzeni veren siz tanrılar;
 Hainler İtalya'ya varsa bile,
 Asla rahat yüzü görmemelerini sağlayın;
 Benim küllerimden bir fatih doğsun,
 Kraliçe'ye yapılan bu ihanetin intikamını almak için
 Aeneas'ın topraklarını kılıcıyla talan etsin!
 Bu ülkeyle onun ülkesi arasında barış asla hüküm sürmesin.

*Litora litoribus contraria, fluctibus undas
Imprecor, arma armis; pugnent ipsique nepotes!*⁸⁰
Yalancı Aeneas, yaşa! Dürüst Dido ölüyor;
*Sic, sic juvat ire sub umbras.*⁸¹

(*Kendini alevlere atar. İçeri ANNA girer.*)

ANNA

Ah, imdat, Iarbas! Dido kendini yaktı,
Ateşin içine atlayarak! Ah, zavallı ben!

(*İçeri koşarak IARBAS girer.*)

IARBAS

Lanetli Iarbas, öl,
Ruhunu için için kemiren acının kefareтини ödemek için!
Dido sana geliyor, Ah, Aeneas!

(*Kendini öldürür.*)

ANNA

Gözyaşlarımın, ağrıtlarımın bana ne yararı dokunur?
Dido öldü!
Iarbas canına kıydı, Iarbas, canım sevgilim!
Ah, sevgili Iarbas, Anna'nın tek mutluluk kaynağı!
Hangi ölümcül Kader kısıkanıyor beni böyle ki,
Iarbas'ın kendini öldürdüğünü gösteriyor bana?
Şimdi, Anna seni onurlandıracak kendini öldürerek,
Kanını kanınla birleştirerek. Bunu yapacağım
Ki, tanrılar ve insanlar ölümüne acısınlar,
Ağıtlar yaksınlar, cansız, soluk almayan bedenlerimiz başında.
Sevgili Iarbas, bekle! Sana geliyor.

(*Kendini öldürür.*)

⁸⁰ Dilerim Tanrıdan, çarpışır kıyı kıyıyla, dalga dalgayla,

⁸¹ Savaşlar birbirleriyle ve çocuklarıyla.

Kendi seçimim, karanlığa gömülmek.

İNGİLTERE KRALI
II. EDWARD'IN ÇALKANTILI
HÜKÜMRANLIĞI VE
HÜZÜNLÜ ÖLÜMÜ İLE
MAĞRUR MORTIMER'İN
ACIKLI DÜŞÜŞÜ*

AYNI ZAMANDA KRAL II. EDWARD'IN
GÖZDESİ YÜCE CORNWALL BEYİ
PIERCE GAVESTON'IN
YAŞAMI VE ÖLÜMÜ.
SOYLU PEMBROKE BEYİ'NİN
HİZMETKÂRLARI TARAFINDAN
HALKA OYNANDIĞI GİBİ.

HOLBORNE KANALI YAKINLARINDA LEVHASINDA TOP RESMİ
BULUNMAYAN MEYHANENİN YAKININDA O'TURAN WILLIAM JONES
TARAFINDAN RICHARD BRADOCKE İÇİN LONDRA'DA BASILMIŞTIR. 1598.

* Kaynak Alınan Kitap: Christopher Marlowe, *Edward II.*, Oxford University Press. 1967.

KİŞİLER

KRAL İKİNCİ EDWARD

PRENS EDWARD, *oğlu. Daha sonra, KRAL ÜÇÜNCÜ EDWARD.*

KENT BEYİ EDMUND, *Kral İkinci Edward'ın erkek kardeşi.*

PIERCE DE GAVESTON, *Cornwall Beyi.*

WARWICK BEYİ GUY

LANCASTER BEYİ THOMAS

AYMER DE VALENCE, *Pembroke Beyi.*

EDMUND FITZALAN, *Arundel Beyi.*

LEICESTER BEYİ HENRY, *Lancaster Beyi'nin erkek kardeşi.*

SIR THOMAS BERKELEY

CHIRK'lı ROGER MORTIMER (*Yaşlı Mortimer*).

WIGMORE'lı ROGER MORTIMER (*Genç Mortimer*), *yeğeni.*

HUGH LE DESPENSER (*Baba Spencer*).

HUGH LE DESPENSER (*Oğul Spencer*), *oğlu.*

ROBERT WINCHELSEY, *Canterbury Başpiskoposu (Piskopos).*

WALTER LANGTON, *Coventry Piskoposu.*

JOHN STRATFORD, *Winchester Piskoposu.*

ROBERT BALDOCK

HENRY DE BEAUMONT

SIR WILLIAM TRUSSEL

THOMAS GURNEY

SIR JOHN MALTRAVERS (*Matrevis*).

LIGHTBORN

HAINAULT'lı SIR JOHN

LEVUNE

RICE AP HOWELL

NEATH PİSKOPOSU

KRALİÇE ISABELLA, *Fransa Kralı'nın kızı.*

LADY MARGARET DE CLARE, *Kral'ın yeğeni, Gloucester Beyi'nin kızı ve Gaveston'ın karısı.*

ÜÇ YOKSUL ADAM

ORAKÇI

HABERCI

SİLAHŞÖR

Lordlar, Leydiler, Hizmetkârlar, Ulaklar, Askerler, Keşişler.

I. PERDE

I. SAHNE

(Londra'da, Saray yakınlarında bir sokak)

(İçeri, KRAL'ın yolladığı mektubu okumakta olan GAVESTON girer.)

GAVESTON

'Babam, öldü; gel Gaveston,
Paylaş krallığı en sevgili dostunla.'
Ah, içimi mutlulukla dolduran sözler!
Gaveston için daha büyük mutluluk ne olabilir,
Yaşamak ve bir kralın gözdesi olmaktan başka?
Sevgili prens, geliyorum; bunlar, senin bu aşk dolu dizelerin,
Fransa'dan buraya yüzdürür de beni
Soluğu kesilen Leander¹ gibi kumsala serilirim;
Yeter ki, sen gülümseyip beni kollarına al.
Sürgüne gönderilen gözlerime Londra,
Cennete henüz gelmiş bir ruha cennetin görüldüğü gibi
görünüyor.
Kenti ya da halkını sevdiğim için değil,
Çok sevdiğim birini, Kral'ı barındırdığı için.
Dünyayla hep kavgalı olayım;
Yeter ki, göğsünde öleyim onun.
Güneşin gece gündüz aydınlattığı
Kutuplarda yaşayanlar, yıldızların ışığını niye sevsinler ki?
Elveda, soyluların önünde aşağılık bir biçimde eğilmeler.

¹ Leander, kendisini sevgilisinden ayıran Çanakkale Boğazı'nı yüzerek geçer.

Kral'dan başkasına bükülmeyecek dizlerim.
 Halka gelince, onlar kıvılcımlarıdır
 Üzerine kül atılmış yoksulluk ateşinin.²
Tanti;³ önce, dudaklarıma konan ve uçanları
 Yelleyerek canlandırmaya çalışsam daha iyi.
 O da ne, bunlar da kim?

(*Içeri ÜÇ YOKSUL ADAM girer.*)

YOKSULLAR

Siz efendimizin hizmetine girmek istiyoruz.

GAVESTON

Ne yapabilirsin sen?

BİRİNCİ ADAM

Ata binerim.

GAVESTON

Ama benim atım yok. Sen kimsin?

İKİNCİ ADAM

Bir gezgin.

GAVESTON

Bir bakalım; ben yemek zamanı masada otururken sen yanımda
 durur yalanlar anlatırsın. Eğer sohbetinden hoşlanırsam, seni
 hizmetime alırım. Sen kimsin?

ÜÇÜNCÜ ADAM

İskoçlara karşı savaşmış bir asker.

GAVESTON

Senin gibiler için yoksullar evi var;
 Ben kimseyle savaşmıyorum; bu nedenle gidin bayım.

ÜÇÜNCÜ ADAM

Elveda, askerleri yoksullar evi ile ödüllendirmek isteyen senin
 Ölümün bir askerin elinden olsun.

² Elizabeth döneminde, cvkadınları, bütün gece yanan ateşin üzerine, sabaha kadar yanmasını sağ-

lamak için kül atarlardı.

³ Boşver onları.

GAVESTON

(*Kendi kendine*)

İyi, iyi. Göğsümü deleceğini düşünerek tüylerini fırlatan,
Kirpi olduğunu sanan bir kazınki⁴ kadar
Onun bu sözlerinin üzerimdeki etkisi.
Ancak zor değil insanlarla güzel güzel konuşmak;
Hoş şeyler söyleyip umutlandıracağım onları—
Biliyorsunuz, Fransa'dan yeni geldim.
Ancak, henüz efendim Kral'ı göremedim,
Şansım yaver giderse hepinizi hizmetime alırım.

HEPSİ

Efendimize teşekkür ederiz.

GAVESTON

Biraz işim var. Beni yalnız bırakın.

HEPSİ

Saray yakınlarında bekleyeceğiz.

(*Çıkarlar.*)

GAVESTON

Bekleyin. Bu adamlar bana göre değil.
Uçarı ozanlar, eğlence düşkününü insanlar,
Tele dokunuşlarıyla uysal Kral'ı
Canımın istediği yere çekebileceğim müzisyenler gerek bana;
Müzik ve şiiirden keyif alır;
Bu yüzden, akşamları maskeli balolar,
Tatlı konuşmalar, komediler, eğlendirici gösteriler
düzenleyeceğim;
Gündüzleri de, o etrafta dolaşırken,
Uşaklarım orman perileri gibi giyinecek;
Kırlarda otlanan satır⁵ kılığındaki adamların
Keçi ayaklarıyla garip köy dansları yapacaklar.
Bazen, yüzerken suları saçlarıyla yaldızlayan,
Çıplak kollarına inci bilezikler takmış,
Nazik ellerinde bir zeytin dalıyla,

⁴ Pliny'e göre, 'kirpi, sivri uçlu dikenlerle kaplıdır ve derisini gerdiğinde, onları fırlatır.' (*Plinius Hist.* VIII. XXXV, s.215)

⁵ Yarı insan, yarı keçi bir yaratık. Şehvet düşkününü erkek anlamında da kullanılmaktadır.

Vücudunun, insanların görmekten hoşlandıkları bölgelerini kapatan,
 Diana kılığındaki güzel bir oğlan⁶
 Bir kaynakta yıkanacak; ve hemen orada,
 Ağaçların arasından Acteon⁷ gibi gözetleyen biri
 Öfkeli tanrıça tarafından
 Ceylan şekline sokulunca koşmaya başlayacak,
 Havlayan tazılar tarafından yakalanacak ve ölmüş gibi yapacak.
 Efendim majestelerinin hoşuna en çok böyle şeyler gider.
 İşte Kral ve soylular
 Parlamentodan geliyorlar, bir kenarda durayım.
 (İçeri KRAL, LANCASTER, YAŞLI MORTIMER, GENÇ MORTIMER, KENT Beyi EDMUND,⁸ WARWICK Beyi GUY ve diğerleri girer.)

EDWARD
 Lancaster.

LANCASTER
 Lordum?

GAVESTON
 (Kendi kendine)
 Şu Lancaster Beyi'nden nefret ediyorum.

EDWARD
 Bana bu izni vermeyecek misiniz?
 (Kendi kendine) Onlara rağmen istediğimi yapacağım;
 Bana karşı çıkan bu iki Mortimer de görecekler günlerini.

YAŞLI MORTIMER
 Efendimiz, bizi seviyorsanız Gaveston'dan nefret edin.

⁶ O dönemde, kadın rollerine genç erkekler çıkardı. Ancak, Gaveston, seks ve sadizm karışımı bir eğlence düzenleyerek eşcinsel eğilimli Kral'ı eğlendirmeyi düşünmektedir.

⁷ İrmakta yıkanan Tanrıça Diana'yı gözetlerken yakalanan avcı Acteon'u Tanrıça, ceylan kılığına sokar ve arkasından da Acteon, kendi tazıları tarafından yakalanarak parçalanır. Acteon ve tazıları, Edward ve baronlarını simgelemektedir.

⁸ Kent Beyi, Kral II. Edward'ın üvey kardeşiydi ve ondan on yedi yaş küçüktü. Ancak oyun içinde Kent'in bu kadar küçük olduğu belli olmamaktadır.

GAVESTON

(*Kendi kendine*)

Alçak Mortimer, onun ölümü olacağım.

GENÇ MORTIMER

Buradaki amcam, bu bey ve ben,
Ölüm döşeğindeyken babanıza yemin ettik,
Onun bu ülkeye asla dönmeyeceğine.
Efendim, bilin ki, yeminimi bozmaktansa
Düşmanlarınıza çekilmesi gereken bu kılıcımın
Siz ihtiyaç duyduğunuzda kınında uyumasını yeğlerim;
Sancağınızın altında da kim isterse yürüsün
Çünkü Mortimer zırhını duvara asacak.

GAVESTON

(*Kendi kendine*)

*Mort Dieu!*⁹

EDWARD

Mortimer, bu sözlerinden dolayı pişman edeceğim seni.
Yakışıyor mu sana Kralına karşı çıkmak?
Kaş mı çatıyorsun buna, gözü yükseklerde Lancaster?
Bu kılıç düzelterek alındaki kırıksıklıkları,
Kaskatı kesilen bu dizleri koparacak.
Gaveston'a kavuşacağım, sizler de öğreneceksiniz
Kralınıza karşı çıkmanın ne kadar tehlikeli olduğunu.

GAVESTON

Çok güzel Ned.¹⁰

LANCASTER

Efendimiz, o aşâğılık ve ne idüğü belirsiz Gaveston yüzünden
Sizi doğâl olarak seven ve onurlandıran
Beylerinizi neden böyle kızdırıyorsunuz?
Lancaster'den başka dört beyliğim daha var:
Derby, Salisbury, Lincoln, Leicester;
Gaveston'ın bu ülkeye gelmesindense
Askerlerime maaşlarını ödemek için satarım onları.
Bu yüzden, eğer gelirse, derhal kovun onu.

⁹ Bu Fransızca küfür, Gaveston'ın yabancı biri olduğunu vurgulamakta.

¹⁰ Edmوند'un kısaltılmış şekli.

KENT

Baronlar, beyler, kibiriniz karşısında dilim tutuldu;
 Ama şimdi konuşacağım,
 Hem de, umarım, kimsenin itiraz edemeyeceği bir biçimde.
 Anımsıyorum, babam hayattayken,
 Çok öfkelenen Kuzeyli Bey Percy,
 Kral'ın huzurunda Mowbery'ye meydan okumuştı.
 Eğer majesteleri onu sevmiyor olsaydı,
 Bu yüzden kellesini kaybedebilirdi.
 Ama bakışları ile Percy'nin korkusuz ruhunu yatıştırdı;
 Mowbery ile barıştı.¹¹
 Ama sizler, Kral'ın yüzüne karşı meydan okuyorsunuz.
 Kardeşim, cezalandır onları. Direklerin tepesinde anlatsın
 Kelleleri, dillerinin yaptığı saygısızlığı.¹²

WARWICK

Bizim kafalarımız!

EDWARD

Evet, sizinkiler; onun için izin vermenizi istiyorum.

WARWICK

Dizginle öfkeni soylu Mortimer.

GENÇ MORTIMER

Yapamam, yapmayacağım da; konuşmalıyım.
 Kuzen, umarım ellerimiz kafalarımızı korur,
 Bizi tehdit etmene neden olan kişininkini de koparırlar.
 Gel amca, terk edelim şu akıl hastası Kral'ı;
 Bundan böyle çıplak kılıçlarımızla konuşalım.

YAŞLI MORTIMER

Wiltshire'da kafalarımızı koruyacak kadar insan var.¹³

WARWICK

Tüm Warwickshire da, benim için, onu destekleyecek.

¹¹ Bu olaylar gerçekte olmamıştır.

¹² Hainlerin kesilen kafaları başkalarına ders olsun diye direğe asılırdı.

¹³ Gerçekte, Mortimerler'in Wiltshire ile ilgileri yoktu. Yaşlı Mortimer Chirk'lü, Genç Mortimer Wigmore'lu idi.

LANCASTER

Gaveston'ın kuzeyde de birçok dostu var.
 Hoşça kalın efendimiz; ya fikrinizi değiştirirsiniz
 Ya da hazır olun görmeye oturduğunuz tahtın kan içinde
 yüzdüğünü,
 Alçak sevgilinizin yordakçı kafasının
 Sizin şehvet düşkünü kafanıza fırlatıldığını.

(Soylular çıkar.)

EDWARD

Bu küstah tehditlere katlanamam.
 Ben Kral değil miyim? Nasıl karşı çıkarlar bana?
 Kardeşim, dalgalansın sancağım savaş meydanında;
 Göstereceğim günlerini, şu baronlarla beylere,
 Ya ölürüm ya da yaşarım Gaveston'la.

GAVESTON

Ah, efendimden daha fazla gizleyemem kendimi.
 (Öne çıkar.)

EDWARD

Ne! Gaveston, hoşgeldin! Elimi öpme,
 Benim yaptığım gibi, sen de beni kucakla Gaveston.
 Neden diz çöküyorsun? Bilmiyor musun kim olduğumu?
 Dostunum ben senim, öteki Gaveston'ım!
 Herakles bile daha fazla ağıt yakmadı Hylas¹⁴ için
 Sen sürgüne gönderilince benim sana yaktığım kadar.

GAVESTON

Buradan ayrıldığımdan beri, cehennemdeki hiçbir ruh
 Zavallı Gaveston'dan daha fazla acı çekmemiştir.

EDWARD

Biliyorum. Kardeşim, evine hoşgeldin, de dostuma.
 Artık bırak, hain Mortimerler birleşsinler bana karşı
 O kibirli Lancaster Beyi ile.
 İstedığime, mutluluk kaynağıma kavuştum;
 Dilerim, deniz kaplar ülkerni

¹⁴ Hylas: Herakles'in gönül verdiği yakışıklı genç. Hylas, Herakles'le Argonautlar seferine katılır. Mysia bölgesinde karaya çıktıklarında Herakles kırılmış küreği için bir ağaç keserken, Hylas su bulmak için ormana dalar ve kaybolur.

Seni buradan götürecek gemiyi yüzdürmesindense!
 Seni Başmabeyinci,
 Ülkenin ve benim Genel Sekreterim,
 Cornwall Beyi ve Man Kralı¹⁵ ilan ediyorum.

GAVESTON

Efendim, bu unvanlar değerimden çok fazla.

KENT

Kardeşim, bu unvanların en küçüğü,
 Gaveston'dan daha soylu birine bile yeter.

EDWARD

Kardeşim, sus, bu sözlere katlanamam.
 Sevgili dostum, senin değer, armağanlarımdan çok fazla;
 Dengelemek için de al kalbimi.
 Bu unvanlar yüzünden seni kıskanırlarsa,
 Daha da veriririm sana, salt seni onurlandırmak için
 Edward katlanıyor krallık yapmaya.
 Öldürüleceğinden mi korkuyorsun? Muhafızın olacak.
 Altın mı lazım? Hazineme git.
 Sevmek ve korkulmak mı istiyorsun? Al mührümü.
 İster affet, ister ceza ver, bizim adımıza buyur
 Aklından ne geçiyorsa, canın ne çekiyorsa.

GAVESTON

Sizin sevginize sahip olmak bana yeter;
 Ona sahipken, yüce hissediyorum kendimi,
 Savaş arabasının peşinden gelen tutsak krallarla
 Roma caddelerinde ilerleyen Sezar gibi.

(COVENTRY PİSKOPOS'u girer.)

EDWARD

Coventry Hazretleri böyle hızlı hızlı nereye gidiyor?

COVENTRY PİSKOPOSU

Babanızın cenaze törenine.
 O alçak Gaveston geri mi döndü?

¹⁵ 1829 yılına kadar, İngiltere ya da İskoçya'ya bağlı olmakla birlikte, Man Adası yöneticilerinin bazı hükümlerlik hakları vardı ve onlara Kral denirdi.

EDWARD

Evet rahip; sürgüne gönderilmesine neden olan
Senden öcünü almak için de yaşıyor.

GAVESTON

Doğru, kılığına saygı duymasaydım
Buradan öteye bir adım bile atamazdın.

COVENTRY PİSKOPOSU

Yapmam gerekenden başka bir şey yapmadım.
Gaveston, eğer aklını başına toplamadıysan,
O zaman yaptığım gibi, şimdi de
Parlamentoyu sana karşı harekete geçiririm,
Geri dönersin Fransa'ya.

GAVESTON

Siz saygıdeğer beyefendi, affedin beni.¹⁶

EDWARD

Al kafasından altın tacını, yırt giysilerini,
Yeniden vaftiz et kanalda.

KENT

Ah kardeşim, zor kullanmayın ona karşı
Çünkü Papa'ya şikâyet eder.

GAVESTON

İsterse cehenneme şikâyet etsin;
Sürgüne gönderilmemin öcünü alacağım ondan.

EDWARD

Hayır, bağışla hayatını ama el koy mallarına;
Piskopos sen ol, kiralari sen topla,
Rahiplik etsin sana.
Onu sana veriyorum. Al, dilediğini yap ona.

GAVESTON

Hapse atılacak ve ölecek zincire bağlı olarak.

¹⁶ Gaveston alaycı konuşmaktadır.

EDWARD

Evet, Kale'ye, Fleet'e,¹⁷ nereye istersen oraya.

COVENTRY PİSKOPOSU

Bu yaptıklarınız yüzünden lanetlesin Tanrı sizleri.

EDWARD

Kim var orada? Götürün şu rahibi Kale'ye.

COVENTRY PİSKOPOSU

Doğru, doğru!¹⁸

(PİSKOPOS *Muhafızlarla çıkar.*)

EDWARD

Gaveston, sen de bu arada git,
El koy evine ve mallarına;
Haydi, izle beni, muhafızlarımı vereceğim sana
Bunu yapmaları ve seni sağ salim getirmeleri için.

GAVESTON

Bir rahip ne yapsın bu kadar güzel bir evi?
Hapishane daha çok yakışacaktır bu saygıdeğer din adamına.

(*Çıkarlar.*)

II. SAHNE

(*Saray yakınları*)

(*Bir taraftan her iki MORTIMER, öteki taraftan da WARWICK ve LANCASTER girer.*)

WARWICK

Doğru, Piskopos Kale'ye hapsedildi;
Malı da canı da Gaveston'a verildi.

¹⁷ Fleet hapishanesi 11. yüzyılda açılmıştır ve genellikle hırsızlık suçu işleyenler buraya kapatılırdı.

¹⁸ Piskoposun bu sözleri alaycıdır. Kral'ın kullandığı 'götürmek' sözcüğünün diğer anlamı (çalmak) üzerinde kelime oyunu yapmakta, Kral ve Gaveston'ın mallarını çaldıklarını ima etmektedir.

LANCASTER

Ne! Kilise'ye de mi zorbalık edecekler?
Ah, kötü Kral, lanetli Gaveston!
Adımlarıyla kirl ettikleri bu toprak
Ya onlara, ya bana zamansız mezar olacak.

GENÇ MORTIMER

O rezil Fransız kendini kollasın,
Göğsü kılıç geçirmez olmadıkça ölecek.

YAŞLI MORTIMER

Hayrola, Lancaster Beyi neden surat asıyor?

GENÇ MORTIMER

Warwick Beyi Guy neden hoşnutsuz?

LANCASTER

O alçak Gaveston'a Bey unvanı verildi.

YAŞLI MORTIMER

Bey mi!

WARWICK

Evet, dahası Başmabeyinci,
Genel Sekreter ve Man Kralı da.

YAŞLI MORTIMER

Buna katlanamayız, katlanmayacağız da.

GENÇ MORTIMER

Neden hemen gidip asker toplamıyoruz?

LANCASTER

Her sözün başında 'Cornwall Hazretleri,'
Konuştuğu, şapkasıyla selamladığı,
Bir gülümseyiş fırlattığı herkes seviniyor.
Kral'la kolkola yürüyor, işte şöyle~
Hayır, dahası, muhafızlar beyefendinin emrinde bekliyor,
Tüm saray da ona yağ çekmeye başladı.

WARWICK

Kral'ın omzuna işte böyle yaslanarak
Geçenlere başını sallıyor, burun kıvrıyor, gülümsüyor.

YAŞLI MORTIMER

Bu köleye öfkelenen hiç kimse yok mu?

LANCASTER

Herkes ona kızıyor ama kimse tek söz söylemeye cesaret
edemiyor.

GENÇ MORTIMER

Ah, bu onların aşağılık olduklarını gösterir Lancaster.
Tüm beyler ve baronlar benim gibi düşünse,
Kral'ın göğsünden söker alır,
Sarayın kapısına asardık
Küstahlık ve kibir zehiriyle şişip,
Ülkenin ve bizim mahvımıza neden olacak o köylüyü.

(CANTERBURY PİSKOPOSU¹⁹ *bir Hizmetkârla konuşarak girer.*)

WARWICK

İşte Canterbury Piskoposu geliyor.

LANCASTER

Yüzünden öfkeli olduğu anlaşılıyor.

CANTERBURY PİSKOPOSU

Önce kutsal giyisileri parçalandı,
Sonra ona saldırdılar,
Arkasından hapse atıldılar ve mallarına el konuldu;
Bunu Papa'ya bildir; haydi, atla atına.

(*Hizmetkâr çıkar.*)

LANCASTER

Lordum, Kral'a karşı silaha mı sarılacaksınız?

CANTERBURY PİSKOPOSU

Ne gerek var? Tanrı sarılır silaha,
Kilise'ye saldırıldığında.

¹⁹ Canterbury Başpiskoposu olması gerekirken, Marlowe'un bu hatayı neden yaptığı anlaşılama-
maktadır.

GENÇ MORTIMER

Öyleyse, Kral'ın beyleri olan bizlere katılıyor musunuz
Şu Gaveston'ı sürmek ya da kafasını kesmek için?

CANTERBURY PİSKOPOSU

Tabii Lordum; çünkü beni yakından ilgilendiriyor;
Coventry Piskoposluğu ona verildi.

(KRALİÇE girer.)

GENÇ MORTIMER

Majesteleri, böyle hızlı hızlı nereye yürüyorsunuz?

KRALİÇE

Ormana, soylu Mortimer,
Acı ve üzüntü içinde yaşamaya;
Çünkü artık efendim Kral yüzüme bakmıyor,
Gaveston'a duyduğu sevgiyle kaybetmiş kendini.
Yanaklarını okşuyor onun, boynuna sarılıyor,
Yüzüne gülümsüyor, kulağına bir şeyler fısıldıyor;
Ben yanına gidince de suratını asıyor;
Sanki, 'Yanımda Gaveston var, git nereye istersen,' der gibi.

YAŞLI MORTIMER

Böyle büyülenmiş olması garip değil mi?

GENÇ MORTIMER

Madam, saraya dönün,
O sinsî, baştan çıkarıcı Fransız'ı süreceğiz buradan,
Ya da öleceğiz; ama o gün gelmeden önce de
Kral tacını kaybedecek; çünkü, öcümüzü tamamen alabilecek
Gücümüz ve cesaretimiz var.

CANTERBURY PİSKOPOSU

Ancak, kılıç çekmeyin Kral'a.

LANCASTER

Çekmeyeceğiz, ama Gaveston'ı buradan göndereceğiz.

WARWICK

Bunun yolu da savaştan geçer; yoksa asla gitmez buradan.

KRALİÇE

Öyleyse bırakın gitmesini; çünkü kocamın,
Halk ayaklanmasıyla devrilmesindense
Ben hüzün içinde yaşamaya katlanır,
Sevgilisiyle oynamasına izin veririm.

CANTERBURY PİSKOPOSU

Lordlarım, bu işi çözümlemek için dinleyin beni:
Bizler ve onun diğer danışmanları
Bir toplantı yapalım ve ortak bir karar
İmzalayıp, mühürleyerek onu sürelim.

LANCASTER

Bizim alacağımız kararı Kral bozar.

GENÇ MORTIMER

İşte o zaman, yasal olarak, ona isyan edebiliriz.

WARWICK

Lordum, söyleyin, bu toplantı nerede yapılacak?

CANTERBURY PİSKOPOSU

New Temple'da.²⁰

GENÇ MORTIMER

Kabul.

CANTERBURY PİSKOPOSU

Sizlerden rica ediyorum, bu arada
Lambeth'e gidelim ve orada benimle kalın.

LANCASTER

Haydi öyleyse, gidelim.

GENÇ MORTIMER

Madam, hoşça kalın.

²⁰ Knights Templar'ın, 14. yüzyılda dağıtılmalarından önce, İngiltere'deki karargâhı. Holborn'daki 'eski' Temple'dan ayırmak için 'Yeni' denmekteydi.

KRALİÇE

Hoşça kal, soylu Mortimer. Rica ediyorum,
Benim hatırım için Kral'a karşı asker toplamayın.

GENÇ MORTİMİR

Konuşmak işe yararsa toplamam; yoksa, zorunluyum.
(*Farklı yönlerden çıkarlar.*)

III. SAHNE

(*İçeri GAVESTON ve KENT BEYİ girer.*)

GAVESTON

Edmund, bir eşeğin taşıyabileceğinden daha fazla beyliğe
sahip olan,
Yüce Lancaster Beyi,
Her iki Mortimer —o iki iyi insan—
O yüreklere korku salan şövalye Warwick Beyi Guy ile
Lambeth'e gittiler; bırak orada kalsınlar.

(*Çıkarlar.*)

IV. SAHNE²¹

(*İçeri LANCASTER, WARWICK, PEMBROKE, YAŞLI
MORTIMER, GENÇ MORTIMER ve CANTERBURY
PİSKOPOSU girerler.*)

LANCASTER

İşte, Gaveston'ı sürgüne gönderen belge;
Sayın Lord, lütfen imzanızı atar mısınız?

CANTERBURY PİSKOPOSU

Verin kâğıdı bana.

²¹ Gaveston'ın sürülmesini, geri çağırılmasını, yaklaşık iki yıllık bir süreyi anlatan bu sahnenin nerede geçtiğini söylemek olası değildir.

LANCASTER

Çabuk Lordum, çabuk; imzamnı atmaya can atıyorum.

WARWICK

Bense onun buradan sürüldüğünü görmeyi daha çok istiyorum.

GENÇ MORTIMER

O alçak köylüden yüz çevirmezse,
Mortimer adı Kral'ı korkudan titretecek.

(İçeri KRAL, GAVESTON ve KENT girer.)

EDWARD

Ne! Gaveston bana bu kadar yakın diye kızgın mısınız?
Biz öyle istiyoruz, öyle olacak.

LANCASTER

Majesteleri, onu yanınızdan ayırmamakla iyi yapıyorsunuz;
Çünkü, yeni bey başka hiçbir yerde güvencede değil.

YAŞLI MORTIMER

Hangi soylu bu manzaraya katlanabilir?

*Quam male conveniunt!*²²

Bakın, köylü nasıl da aşağılarcasına bakıyor.

PEMBROKE

Aslan yaltaklanır mı yerde sürünen karıncalara!

WARWICK

Şerefsiz köle, Phaeton gibi
Atlarını sürmeye kalkıyor Güneş'in.²³

GENÇ MORTIMER

Sonları yakın çünkü askerleri az.
Aşağılanmaya, bize tepeden bakılmasına izin veremeyiz.

EDWARD

Yakalayın şu hain Mortimer'i.

²² Ne kadar kötü bir birliktelik!

²³ Kibirli Phaeton, babası Güneş tanrısı Helios'tan, Güneş'i çeken arabayı kullanması için izin ister. Ancak atlara hâkim olamaz ve yeryüzüne yaklaşmaya başlar. Bunun üzerine tanrıların tanrısı Zeus, fırlattığı bir yıldırımla Phaeton'u öldürür.

YAŞLI MORTIMER

Yakalayın şu hain Gaveston'ı.

(Kılıçlarını çekerler.)

KENT

Kralınıza olan sorumluluğunuz bu mu?

WARWICK

Biz sorumluluklarımızı biliyoruz; o da soylularına karşı sorumluluklarını bilsin.

(GAVESTON'ı yakalarlar.)

EDWARD

Nereye götüreceksiniz onu? Durun, yoksa ölürsünüz.

YAŞLI MORTIMER

Bizler hain değiliz, tehdit etme bizi.

GAVESTON

Hayır Lordum, tehdit etmeyin; gösterin günlerini onlara.
Ben Kral olsaydım—

GENÇ MORTIMER

Seni alçak, nasıl söz edersin kral olmaktan,
Daha doğuştan bir beyefendi bile değilken.

EDWARD

O bir köylü bile olsa, gözdem olduğu için,
En yücenizin bile onun önünde eğilmesini sağlarım.

LANCASTER

Lordum, bizi böyle aşağılayamazsınız.
Götürün, diyorum, şu iğrenç Gaveston'ı.

YAŞLI MORTIMER

Onu savunan Kent Bey'i'ni de.

(Hizmetkârlar KENT ve GAVESTON'ı götürür.)

EDWARD

Öyleyse, Kralınıza karşı da zor kullanın!

Gel Mortimer, otur Edward'ın tahtına;
Warwick ve Lancaster, giyin ikiniz de tacımı,
Hangi kralın emirlerine böyle karşı gelinmiştir?

LANCASTER

Öyleyse, bizi ve ülkeyi daha iyi yönetmeyi öğrenin.

GENÇ MORTIMER

Gerçekleştirdiğimiz şeyin değişmemesi için kanımızı
dökmekten çekinmeyiz.

WARWICK

Bu yeni yetmenin gururuna katlanabileceğimizi mi sandınız?

EDWARD

Öfke ve gazap konuşmamı engelliyor.

CANTERBURY PİSKOPOSU

Neden öfkelisiniz? Sakin olun efendim;
Bakin, görün neler yapmış biz danışmanlarınız.

(EDWARD'a GAVESTON'ın *sürgün belgesini verir.*)

GENÇ MORTIMER

Lordlarım, kararlı olalım hepimiz;
Ya elde edelim isteklerimizi ya da yitirelim canlarımızı.

EDWARD

Bunun için mi toplandınız mağrur ve cüretkâr soylular?
Bu ada okyanusta yüzüp
Kimselerin uğramadığı Hindistan'a gider
Ama sevgili Gaveston'ım benden ayrılamaz.

CANTERBURY PİSKOPOSU

Biliyorsunuz ki, ben Papa'nın elçisiyim;
Papalığa olan bağlılığınız nedeniyle,
Bizim yaptığımız gibi, sürülmesini onaylayın.

GENÇ MORTIMER

Aforoz et, kabul etmezse.
O zaman, onu tahttan indirip yeni bir kral seçeriz.

EDWARD

Evet, lafı çıkardı ağzından; yine de pes etmeyeceğim.
Aforoz edin beni, tahttan indirin, yapabileceğinizin en
kötüsünü yapın.

LANCASTER

Öyleyse, beklemeyin Lordum, hemen aforoz edin onu.

CANTERBURY PİSKOPOSU

Piskopos'a nasıl kötü davranıldığını anımsayın.
Ya buna neden olan o kişiyi kovun;
Ya da ben, bu soyluları derhal
Size olan bağlılıklarından affederim.

EDWARD

(Kendi kendine)

Tehdit etmenin yararı yok. Alttan almalıyım.
Papa'nın elçisinin isteğini yerine getirmek gerek.

(Yüksek sesle)

Lordum, siz Genel Sekreter olacaksınız,
Sen Lancaster, donanmamızın amirali,
Genç Mortimer ve amcası da bey olacaklar;
Sen de Lord Warwick, Valimiz olacaksın Kuzey'de,
Sen de Galler bölgesinde. Bu sizleri tatmin etmezse,
Bölün ülkeyi birkaç krallığa
Ve eşit olarak paylaşın aranızda—
Yeter ki, bana bir köşe bırakın
Sevgili Gaveston'ımla oynamak için.

CANTERBURY PİSKOPOSU

Hiçbir şey bizi geri döndüremez, kararlıyız.

LANCASTER

Haydi, haydi imzala.

GENÇ MORTIMER

Tüm dünyanın nefret ettiği birini niye seviyorsunuz ki?

EDWARD

Çünkü beni tüm dünyadan daha fazla seviyor.

Ah, acımasız ve vahşî insanlardan başka kimse
 Gaveston'ımın mahvını istemez;
 Siz soylu doğanlar ona acımalısınız.

WARWICK

Kral doğan siz onu silkeleyip atmalısınız.
 Utanın da, imzanızı atın ve gönderin o köylüyü buradan.

YAŞLI MORTIMER

Siz de ısrar edin, Lordum.

CANTERBURY PİSKOPOSU

Onu ülkeden sürmeye razı mısınız?

EDWARD

Görüyorum ki zorunluyum, dolayısıyla razıyım;
 Mürekkep yerine gözyaşlarımla atacağım imzamı.
(İmzalar.)

GENÇ MORTIMER

Kral gözdesine sevdalı.

EDWARD

İmzaladım; şimdi de kop, lanetli el.

LANCASTER

Bana verin onu; duyuracağım sokaklarda.

GENÇ MORTIMER

Hemen buradan gönderilmesini sağlayacağım.

CANTERBURY PİSKOPOSU

Gönlüm rahat artık.

WARWICK

Benimki de.

PEMBROKE

Halka iyi bir haber olacak bu.

YAŞLI MORTIMER

Olsa da olmasa da, burada kalamayacak artık.

(*Soylular çıkar.*)

EDWARD

Sevdiğimi kovmak için nasıl da koşuyorlar;
Benim iyiliğime olsaydı kıpırdamazlardı.
Niçin kul olsun Kral bir rahibe?
Böyle hükmeden hizmetkârlar yaratan kibirli Roma;
Hıristiyanlığa düşman kiliselerini parıl parıl aydınlatan,
Kör inan ürünü mum ışıkları için
Senin o kokuşmuş binalarını ateşe vereceğim,
Papalık kalelerine zorla öptüreceğim toprağı;
Tiber'i yatağından taşıracakım doğranmış rahiplerle,
Yükselecek kıyıları onların mezarlarıyla.
Kiliseye böyle destek veren soylu beylere gelince,
Eğer ben kralsam, yaşamayacak bir tanesi bile.²⁴

(*İçeri GAVESTON girer.*)

GAVESTON

Lordum, sürüldüğümün ve ülkeden gitmem gerektiğinin
Her yerde fısıldandığını duyuyorum.

EDWARD

Doğru sevgili Gaveston – Ah, keşke yanlış olsaydı!
Papa'nın elçisi böyle istiyor;
Gitmek zorundasın buradan, yoksa tahttan indirileceğim.
Artık onlardan öc almak için hüküm süreceğim;
Bu yüzden, sevgili dostum, sabırla katlan.
Nerede yaşarsan yaşa, sana yeterince altın yollayacağım;
Bu ayrılık fazla uzun sürmeyecek; eğer sürerse,
Ben geleceğim sana; sevgim asla azalmayacak.

GAVESTON

Bir üzüntü cehennemine mi dönüşecekti tüm umutlarım?

²⁴ Edward'ın Katolik Kilisesi (Roma) hakkında söylediği bu sözler anaktonistiktir. Ancak, Elizabeth dönemi seyircisinin kuşkusuz hoşuna gitmiştir.

EDWARD

Parçalama yüreğimi, bu sert sözlerinle.
Sen bu ülkeden, ben ise kendimden sürüldüm.

GAVESTON

Zavallı Gaveston'ı üzen buradan gitmek değil,
Onu üzen, sevgi dolu bakışlarıyla
Gaveston'ı mutlu kılan sizden ayrılmak zorunda kalmaktır;
Çünkü o, mutluluğu başka hiçbir yerde aramıyor.

EDWARD

Benim zavallı ruhuma acı çektiren de,
İstesem de istemesem de gitmek zorunda olman.
İrlanda'ya Vali ol, yönet benim adıma;
Kal orada kader seni evine çağırana kadar.
İşte, al resmimi, ben de seninkini takayım.²⁵
Ah, seni de bunun gibi burada alıkoyabilseydim
Ne de mutlu olurdum; ama şimdi çok mutsuzum.

GAVESTON

Bir kralın böyle hissetmesi ne acı!

EDWARD

Gitmeyeceksin buradan, seni saklayacağım Gaveston.

GAVESTON

Beni bulurlar, o zaman daha çok üzülürüm.

EDWARD

Birbirimize söylediğimiz sevgi sözcükleri üzüntümüzü daha da
arttırıyor;
Onun için, konuşmadan kucaklaşıp ayrılalım.
Gaveston, dur – senden böyle ayrılamam.

GAVESTON

Efendimiz her bakış için bir damla gözyaşı akıtıyor.
Biliyorsunuz gitmek zorundayım, onun için deşmeyin yaramı.

²⁵ Edward, Gaveston'a, içinde kendi resmi bulunan bir madalyon verir. Gaveston'ın verdiği madalyonu da boynuna takar.

EDWARD

Zaman daraldı, yakında gitmen gerekiyor,
Bu yüzden, izin ver; doyasıya bakayım sana.
Haydi gel sevgili dostum, seni uğurlayayım.

GAVESTON

Beyler kızar.

EDWARD

Onların kızmasına aldır mıyorum; haydi gidelim;
Ah, keşke gittiğimiz gibi dönebilsek.
(İçeri KRALİÇE ISABELLA girer.)

KRALİÇE

Efendim nereye gidiyor?

EDWARD

Yaltaklanma bana Fransız fahişesi; defol git.

KRALİÇE

Kime yaltaklanayım kocamdan başka?

GAVESTON

Mortimer'e; soysuz Kraliçe, sen onunla—
Daha başka bir şey söylemiyorum....
Efendim, gerisini siz düşünün.

KRALİÇE

Gaveston, böyle konuşarak bana haksızlık ediyorsun;
Kocamı baştan çıkarman,
Onun arzularına pezevenklik etmen yetmiyor mu ki,
Onurumla ilgili kuşkular yaratıyorsun böyle?

GAVESTON

Böyle bir amacım yoktu; majesteleri, affınızı dilerim.

EDWARD

O Mortimer'le çok sıkı fıkısın;
Gaveston da senin yüzünden sürüldü.
Beylerle aramı bulmanı istiyorum,
Yoksa benimle aran asla düzelmeyecek.

KRALİÇE

Majesteleri, bunun elimde olmadığını biliyorsunuz.

EDWARD

Öyleyse git, dokunma bana; gel Gaveston.

KRALİÇE

Alçak, sensin efendimi benden çalan.

GAVESTON

Madam, sizsiniz efendimi benden çalan.

EDWARD

Konuşma onunla; bırak eriyip gitsin üzüntüden.

KRALİÇE

Efendim, ne yaptım da hak ettim ben bu sözleri?
Bakın, Isabella'nın akıttığı gözyaşlarına,
Bakın, sizin için inleyip parçalanan yüreğime.
Efendim, görün nasıl değerlisiniz zavallı Isabel için.

EDWARD

Tanrı da Gaveston'ın benim için ne kadar değerli olduğunu görsün.

Oturup ağla; çünkü Gaveston'ım geri çağırılana kadar

Emin ol ki, gözüme görünmeyeceksin.

(EDWARD ve GAVESTON *çıkartlar.*)

KRALİÇE

Ah, zavallı, perişan Kraliçe!

Gemiye binip güzel Fransa'dan ayrıldığımda,
Dalgalar üzerinde yürüyen büyüleyici Kirke²⁶

Şeklimi değiştirseydi keşke;

Ya da zehirle dolu olsaydı Hymen'in²⁷ kadehi

Evlendiğimiz gün; ya da boynuma dolanan o kollar

Boğsaydı beni de, görmeseydim

Efendim Kral'ın beni böyle terk ettiğini.

²⁶ Ovid, büyücü Kirke'nin, rakibi Skilla'yı büyülemek için denizin suları üzerinde yürüdüğünü anlatır. (*Metamorphoses*, xiv. 48)

²⁷ Evlilik tanrısı.

Öfkeden çılgına dönmüş Hera²⁸ gibi dolduracağım dünyayı,
 İç çekişlerimin ve haykırışlarımın uğultusuyla.
 Zeus bile tutkun ~~de~~gildi Ganymedes'ye
 Onun lanetli Gaveston'a tutkun olduğu kadar.
 Ama bu, onun öfkesini daha da arttıracak;
 Ona yalvarmalıyım, onunla tatlı dille konuşmalıyım,
 Gaveston'ın eve geri gelmesi için aracı olmalıyım.
 Yine de, hep Gaveston'ı sevecek;
 Mutsuz bir kişi olarak yaşayacağım sonsuza değin.
 (İçeri WARWICK, LANCASTER, PEMBROKE, YAŞLI
 MORTIMER ve GENÇ MORTIMER girer.)

LANCASTER

Bakın, Fransa Kralı'nın kızkardeşi
 Oturmuş ellerini ovuşturuyor, bağrını dövüyor.

WARWICK

Korkarım, Kral ona kötü davranmış.

PEMBROKE

Taş yürekli bir böyle bir azizeyi yaralayan.

GENÇ MORTIMER

Biliyorum, Gaveston yüzünden ağlıyor o.

YAŞLI MORTIMER

Niye? Gaveston gitti.

GENÇ MORTIMER

Majesteleri nasıllar?

KRALİÇE

Ah, Mortimer! Artık Kral nefretini kustu;
 İtiraf etti beni sevmediğini.

GENÇ MORTIMER

Öyleyse, ağlamayı bırakın madam; siz de onu sevmeyin.

²⁸ Zeus, ölümlü bir gence tutulup onu cennete kaçırınca, ihmal edilen Hera ağlayıp sızlar ve son derece öfkelenir.

KRALİÇE

Hayır, sevmemektense bin kez ölmeyi yeğlerim.
Ama boşuna seviyorum ben; o, beni asla sevmeyecek.

LANCASTER

Endişelenmeyin madam; sevgilisi gitti,
Kısa sürede kaybolacaktır kösnül duyguları.

KRALİÇE

Asla, asla Lancaster!
Onu geri çağırmanız için hepinize yalvarmamı istedi benden.
Efendim bunu istiyor, ben de yapmalıyım.
Yoksa majestelerinin huzuruna çıkamayacağım.

LANCASTER

Onu geri çağırarak mı! Madam, o gelemaz geri
Deniz boğulmuş cesedini atınadıkça karaya.

WARWICK

Bu kadar güzel bir manzarayı görmek için de
Atını çatlatana kadar sürmeyecek kimse yok aramızda.

MENÇ MORTIMER

Madam, onu geri çağırmanızı mı istiyorsunuz?

KRALİÇE

Evet Mortimer; çünkü, o geri gelene kadar
Saraya girmerni yasakladı öfkeli Kral.
Eğer beni seviyor, değer veriyorsan bana,
Benim adıma konuş bu beylerle.

GENÇ MORTIMER

Ne! Benim Gaveston için ricacı olmamı mı istiyorsunuz?

YAŞLI MORTIMER

Onun için kim ricada bulunursa bulunsun kararımı
değiştirmem.

LANCASTER

Ben de Lordum; vazgeçirin Kraliçe'yi.

KRALİÇE

Ah, Lancaster, izin ver, vazgeçirsin Kral'ı.
Çünkü, ben de istemiyorum Gaveston'ın dönmesini.

WARWICK

Öyleyse, onun için ricada bulunmayın, bırakın gitsin köylü.

KRALİÇE

Ben kendim için ricada bulunuyorum, onun için değil.

PEMBROKE

Yararı yok, onun için, bırakın yalvarmayı.

GENÇ MORTIMER

Güzel Kraliçe, bırakın,
Yakalandığında kendisini ölü sanana saldıran balığı–
Şu anda, umarım, İrlanda Denizi'nde yol alan Gaveston'ı,
O aşâğılık torpil balığını kastediyorum.

KRALİÇE

Sevgili Mortimer, gel otur yanıma biraz,
Sana öyle önemli nedenler göstereceğim ki
Sürgünden hemen geri çağırılması için atacaksın imzanı.

GENÇ MORTIMER

Bu olanaksız; yine de anlatın.

KRALİÇE

Pekâlâ– ama kimse duymamalı bizi.

(KRALİÇE ve GENÇ MORTIMER *bir köşeye çekilirler.*)

LANCASTER

Lordlarım, Kraliçe, Mortimer'in aklını çelse bile
Kararınızdan dönmeyip beni destekleyecek misiniz?

YAŞLI MORTIMER

Yeğenimi karşıma alamam.

PEMBROKE

Korkma, Kraliçe onu fikrinden döndüremez.

WARWICK

Döndüremez mi? Bak, nasıl da içten yalvarıyor.

LANCASTER

Ama, Mortimer'in soğuk bakışları nasıl da hayır diyor.

WARWICK

Kraliçe gülümsüyor! Yemin ederim ki, fikrini değiştirdi!

LANCASTER

Mortimer'le dostluğumu bozarım, Kraliçe'nin istediğini yapmaktansa.

GENÇ MORTIMER

Peki, zorunlu olarak böyle olması gerekiyor.

(Öne gelir.)

Lordlarım, umarım kuşku duymuyorsunuzdur

Alçak Gaveston'dan nefret ettiğime.

Onun geri çağırılması için riçada bulunmamın nedeni,

Onun değil bizim çıkarlarımız için—

Hayır, ülkenin ve Kral'ın çıkarları içindir.

LANCASTER

Utan Mortimer, onursuzlukla lekeleme kendini!

Onu sürgüne yollamak doğru idiyse

Nasıl doğru olabilir geri çağırarak?

Böyle savlar beyazı kara, geceyi gündüz yapar.

GENÇ MORTIMER

Lord Lancaster, bunu dikkate alın...

LANCASTER

Birbirleriyle çelişen şeyler asla doğru olamaz.

KRALİÇE

Sayın Lordum, yine de dinleyin ileri süreceği nedenleri.

WARWICK

Söyleyeceği her şey boşuna. Kararlıyız.

GENÇ MORTIMER

Gaveston'ın ölmesini istemez misiniz?

PEMBROKE

Keşke.

GENÇ MORTIMER

Öyleyse Lordum, izin verin konuşayım.

YAŞLI MORTIMER

Yeğenim, işi laf kalabalıklığına getirme.

GENÇ MORTIMER

Bu istediğim şey, Kral'ı yola getirme,
Ülkemiz için iyi olanı yapma arzusundan kaynaklanıyor.
Bilmiyor musunuz, Gaveston'ın sahip olduğu yığınla altınla,
İrlanda'da, en güçlümüzün bile karşısına dikilecek
Dostlar satın alabileceğini?
Orada yaşadığı ve sevildiği sürece
Onu alaşağı etmemiz zor.

WARWICK

Lord Lancaster, duydunuz mu bunu?

GENÇ MORTIMER

Ama, o burada olsa, nefret edilen bir kişi olduğu için,
Ne kolay ayartılır bir aşağılık köle,
Beyefendiyi bir hançerle selamlaması için;
Kimse de katili suçlamaz;
Tersine, bu yürekli girişimi nedeniyle över onu herkes.
Adı da tarih kitaplarına geçer,
Ülkeyi böyle bir beladan kurtardığı için.

PEMBROKE

Doğru konuşuyor.

LANCASTER

Evet; ama neden yapılmadı bu daha önce?

GENÇ MORTIMER

Çünkü, Lordlarım, düşünülmemiştir.
 Dahası da var – Onu sürgüne göndermenin
 Sonra da ülkeye geri çağırmanın bizim elimizde olduğunu
 anlaması,
 Gururunun yelkenlerini suya indirmesine,
 En küçük beyi bile kızdırmaktan çekinmesine yol açacaktır.

YAŞLI MORTIMER

Ya dediğin gibi olmazsa yeğenim?

GENÇ MORTIMER

O zaman haklı bir neden bulur, silaha sarılırız.
 Çünkü, hangi nedenle olursa olsun
 Kral'a karşı gelmek ihanettir.
 O zaman, bizim Lord Cornwall gibi,
 Bir gecede büyüyen,
 İnatla biz soylulara karşı çıkan mantarlara katlanamayan
 Ama babasının hatırı için Kral'ı destekleyen,
 Halkı da yanımıza alırız.
 Halk ile soylular birleşince de,
 Kral bile Gaveston'ı koruyamaz.
 Biz de, en güçlü kalesinden çeker alırız onu.
 Lordlarım, eğer böyle davranmayı savsaklarsam,
 Söyleyin, benim de Gaveston kadar aşağılık bir uşak
 olduğumu.

LANCASTER

Bu koşulla Lancaster kabul ediyor.

WARWICK

Pembroke ve ben de.

YAŞLI MORTIMER

Ben de.

GENÇ MORTIMER

Beni çok mutlu ettiniz;
 Mortimer emrinizde olacak hep.

KRALİÇE

Eğer Isabel bu lütfunuzu unutursa,
 Terk edin onu, yaşasın yapayalnız.
 Bakın, efendim Kral, tam zamanında
 Cornwall Beyi'ni uğurlamaktan dönüyor.
 Bu haber onu çok mutlu edecek.
 Ama beni ettiği kadar değil;
 Onu, onun Gaveston'ı sevdiğinden daha çok seviyorum.
 Gaveston'ı sevdiğinin yarısı kadar sevseydi beni,
 Üç kat daha mutlu olurum.

(KRAL EDWARD *yamında* BEAUMONT *ile girer. Yas tutmaktadır.*)

EDWARD

Gitti, gittiği için de böyle yas tutuyorum.
 Bugüne kadar keder etkilememiştii beni
 Sevgili Gaveston'ımın yokluğunun etkilediği kadar.
 Krallığımın geliri onu geri getirecek olsaydı,
 Severek verirdim tümünü düşmanlarına
 Ve kârlı sayardım kendimi bu kadar sevgili bir dost satın
 aldığı için.

KRALİÇE

Dinleyin, nasıl da yakınıyor sevgilisinin ardından.

EDWARD

Yüreğim sanki bir örs,
 Üzüntü de Kiklopların²⁹ çekiçleri gibi iniyor üzerine;
 Çıkan gürültü başımı döndürüyor,
 Beni çılgına çeviriyor Gaveston'ım için;
 Ah, keşke, birkaç kansız Furia³⁰ cehennemden yükselseydi de
 Krallık asamla öldürseydiler beni,
 Gaveston'ımdan ayrılmak zorunda bırakıldığımda!

LANCASTER

Diablo! Ne denir böyle duyguya?

KRALİÇE

Yüce efendim, size haber getirdim.

²⁹ Kikloplar, Vulcan'ın Etna Yanardağı'ndaki yardımcılarını.
³⁰ Intikam alan, ceza veren tanrıçalar.

EDWARD

Mortimer'inle konuştuğun haberini mi?

KRALİÇE

Gaveston'ın geri çağırılacağı haberini Lordum.

EDWARD

Geri çağırılacağı mı! Bu haber gerçek olamayacak kadar güzel.

KRALİÇE

Gerçek olduğunu öğrendiğinizde beni sevecek misiniz?

EDWARD

Neler yapmaz ki, Edward, eğer gerçekse.

KRALİÇE

Gaveston için, Isabel için değil.

EDWARD

Senin için güzel Kraliçe, eğer Gaveston'ı seversen.

Asacağım boynuna altın bir dil,³¹

Dil döküp kabul ettirdiğin için.

KRALİÇE

Lordum, bunlardan başka³² mücevher takmayın boynuma;

Ne de bu zengin hazineden³³ alabileceğimden

Daha fazla servet verin bana.

(EDWARD'ı öper.)

Ah, nasıl da canlandırıyor bir öpücük zavallı Isabel'i.

EDWARD

Bir daha kabul et elimi;

Bu bizim ikinci evliliğimiz olsun.

KRALİÇE

Ve birincisinden daha mutlu olsun.

Sevgili efendim, sizden lütfkâr bir bakış bekleyen,

³¹ Dil şeklinde bir mücevher.

³² Edward'ın kolları.

³³ Edward'ın dudakları.

Diz çöküp siz majestelerini selamlayan
Bu soylulara hoş bir şeyler söyleyin.

EDWARD

Yiğit Lancaster, kucakla Kralını;
Kötü buharların güneşte yok oldukları gibi,
Nefret de yok olsun Kralının gülümseyişiyle;
Yaşa benimle dostum olarak.

LANCASTER

Bu selamlama mutlulukla doldurdu yüreğimi.

EDWARD

Başdanışmanım Warwick olacak,
Bu gümüş renkli saçlar daha çok süsleyecek sarayımı
Süslü ipeklerden, pahalı işlemelerden.
Azarla beni, sevgili Warwick, yoldan çıkarsam eğer.

WARWICK

Majesteleri, alın canımı, size karşı çıkarsam eğer.

EDWARD

Törenlerde ve halk arasındaki gösterilerde,
Kılıcı Pembroke taşıyacak Kral'ın önünde.³⁴

PEMBROKE

Bu kılıçla da sizin için savaşacak Pembroke.

EDWARD

Ama neden bir kenarda duruyor Mortimer?
Sen de kraliyet donanmamızın amirali ol;
Eğer bu yüce makamı beğenmezsen,
Seni ordunun başkomutanı ilan edeyim.

GENÇ MORTIMER

Lordum, düşmanlarınızı öyle sindireceğim ki,
İngiltere huzura kavuşacak, siz güvencede olacaksınız.

³⁴ Tüm resmi törenlerde, Kral'ın önünde taşınan, onun gücünü simgeleyen kılıç.

EDWARD

Sana gelince, Chirke Beyi Mortimer,
Savaşlarda gösterdiğin büyük başarılar
Sıradan ödüllerden, küçük unvanlardan daha fazlasını
hak etmekte;
Komutanı ol İskoçlara saldırmak için hazır bekleyen ordunun.

YAŞLI MORTIMER

Majesteleri, beni son derece onurlandırdınız;
Çünkü kişiliğime en uygun şey savaşmaktır.

KRALIÇE

İşte, İngiltere Kralı şimdi zengin ve güçlü;
Çünkü, ünlü beyleri seviyor onu.

EDWARD

Evet Isabel; yüreğim hiç bu kadar hafif olmamıştı.
Sekreter, Gaveston için çıkardığımız fermanımızı götür
İrlanda'ya; Beaumont, uç,
İris kadar ya da Zeus'un Mercurius'si kadar hızlı.³⁵

BEAUMONT

Başüstüne majesteleri.
(Çıkar.)

EDWARD

Lord Mortimer, sizi görevinizle başbaşa bırakıyoruz.
Biz de içeri gidip, krallara layık bir şölen verelim.
Dostumuz Cornwall Beyi'nin gelişi şerefine
Bir turnuva düzenleyeceğiz.
Böylece evliliği gerçekleşmiş olacak.
Biliyorsunuz, kuzenimizle,³⁶
Gloucester Beyi'nin vârisiyle nişanlamıştım onu.

LANCASTER

Bu haberi duymuştuk, Lordum.

³⁵ Iris ve Mercurius: Hera ve Zeus'un habercileri.

³⁶ Lady Margaret de Clare. Tarihçiler, Margaret de Clare ile Gaveston'ın evlendikleri yıl üzerinde görüş birliğine varamamaktadırlar. Holinshed, Gaveston'ın İrlanda'ya sürülmesinden önce, 1307 yılında evlendiğini söylerken, Stowe, bu evliliğin 1309 yılında, Gaveston'ın sürgün cezası kaldırıldığında gerçekleştiğini söylemektedir.

EDWARD

O gün, onun için olmasa bile,
Turnuvada meydana okuyan kişi benim hatırın için
Hiçbir masraftan kaçınmasın; sevginizi ödüllendireceğiz.

WARWICK

Majestelerinin bu ve diğer tüm buyrukları yerine getirilecektir.

EDWARD

Teşekkürler sevgili Warwick. Haydi, gidip eğlenelim.
(MORTIMER'ler hariç hepsi çıkar.)

YAŞLI MORTIMER

Yeğenim, ben İskoçya'ya gitmeliyim; sen burada kalıyorsun.
Kral'a karşı çıkmayı bırak artık.
Görüyorsun, yumuşak ve sakın bir kişiliği var;
Tüm benliğiyle de Gaveston'a tutkun olduğundan
Bırak dilediğini yapsın, engellemeyle karşılaşmadan.
En büyük kralların bile sevgilileri vardı:
Büyük İskender, Hephaestion'u severdi;
Herakles gözyaşı döktü Hylas için;
Haşin Akhilleus, Patroclus uğruna sararıp soldu.
Sadece krallar değil, bilgeler de sevdi:
Romalı Tully, Octavius'a âşıktı,
Büyük Sokrates de delidolu Alkibiades'e.
Öyleyse, bırak da bize dileyebileceğimiz her şeyi vaat eden
Esneklikteki genç Kral,
Özgürce eğlensin o kibirli, sersem beyle;
Çünkü, yaşı ilerleyip olgunlaşınca bu tür saçmalıklardan
kurtulacaktır.

GENÇ MORTIMER

Amca, onun eğlence düşkünü olması beni üzüyor.
Beni öfkeliendiren, soylulukla alakası olmayan bir kişinin,
Majestelerinin sayesinde böyle küstahlaşması,
Askerler paralarını alamadıkları için isyan ederken
Onun ülkenin hazinesini çarçur etmesi.
Bir beyin geliri, sırtındaki giysinin değeri;
Peşinde, giydikleri göz kamaştırıcı giysilerle,
İnsana, şekil değiştiren Tanrı Proteus'un

Yeryüzüne geldiğini düşündürten yabancı serserilerle,
Midas gibi kurumlanarak dolaşıyor sarayda.
Onun kadar kıyafet meraklısı bir adam daha görmedim,
Kısa, kapaşonlu, incilerle bezenmiş bir İtalyan pelerini giyiyor,
Toskana'dan getirdiği şapkasındaki mücevher
Çok daha değerli Krallık tacından.
İnsanlar aşağıda yürürken, Kral ve o
Pencereden bakıp, bizim gibilere gülüyorlar,
Adamlarınızla dalga geçiyor, kılığımızla alay ediyorlar.
Amca, beni kızdıran işte bunlar.

YAŞLI MORTIMER

Ama yeğenim, görüyorsun ki, Kral artık değişti.

GENÇ MORTIMER

Öyleyse ben de değiştim, ona hizmet etmek için yaşayacağım.
Ama, bir kılıcım, bir elim, bir yüreğim olduğu sürece,
Öyle bir yeni yetmeye katlanmayacağım.
Düşüncelerimi biliyorsun artık. Haydi amca, gidelim.

(Çıkarlar.)

II. PERDE

I. SAHNE

(Gloucester Beyi'nin malikânesinde bir salon)

(İçeri OĞUL SPENCER ve BALDOCK girer.)

BALDOCK

Spencer, efendimiz Gloucester Beyi öldüğüne göre,
Hangi soylunun hizmetine girmeyi düşünüyorsun?

OĞUL SPENCER

Ne Mortimer'in ne de onun tarafında olanlardan birininkine;
Çünkü, Kral ve Mortimer düşmanlar birbirlerine.
Baldock, sana öğüt vereyim: Kavgacı bir beyin
Kendine pek yararı dokunmaz, bizlere ise hiç.
Ancak Kral'ın gözdesi olan bir kişi,
Tek bir sözle önemli yerlere getirebilir bizi, biz hayattayken.
Bonkör Cornwall Beyi'nin güzel kaderine bağladı
Spencer umutlarını.

BALDOCK

Onun uşağı olmayı mı düşünüyorsun?

OĞUL SPENCER

Hayır, onun yoldaşı olmayı; çünkü, beni pek sever.
Bir zamanlar beni Kral'a tavsiye etmek istemişti.

BALDOCK

Ama sürüldü o; pek umut yok ondan.

OĞUL SPENCER

Evet ama bir süre için. Baldock, sen sonuca bak.
Dostlarımdan biri, bana gizlice
Onun sürgün cezasının kaldırıldığını, geri çağırıldığını söyledi.
Biraz önce de saraydan bir ulak geldi
Kral'ın hanımımıza yolladığı mektuplarla.
Hanımım okurken gülümsüyordu; bu da bende
Mektubun sevgilisi Gaveston hakkında olduğu düşüncesini
uyandırdı.

BALDOCK

Doğrudur; çünkü, o sürgüne yollandığından beri
Hanımımız ne ortalıkta dolaşüyor, ne kimseye görünüyor.
Ama ben, nişanın bozulduğunu,
Sürgün cezasının hanımımızın fikrini değiştirdiğini
sanıyordum.

OĞUL SPENCER

Hanımımızın sevgisinde bir azalma yok.
Hayatım üzerine bahse girerim ki, Gaveston'la evlenecek.

BALDOCK

Öyleyse, ben de, küçüklüğünden beri ona öğretmenlik
yaptığım için
Hanımımız sayesinde yüksek mevkilere gelmeyi umayım.

OĞUL SPENCER

Baldock, bilim adamlığını bir kenara bırakıp,
Bir beyefendi gibi yükselmeyi öğrenmelisin o zaman:
Kara bir cüppe, küçük bir boyunbağı,
Şayak astarlı kadife kapişonlu bir pelerinle,
Gün boyu çiçek koklayarak,
Elinde mendil tutarak,
Masanın bir köşesinde uzun bir yemek duası okuyarak,
Bir soylunun önünde eğilerek,
Gözlerini kapayıp, başını öne eğerek,
'Emirleriniz başım üzerine' diyerek

Büyük insanların gözüne gireceğini sanma.³⁷
 Gururlu, cesur, tatlı dilli ve kararlı olmalısın–
 Arada sırada da, gerektiğinde, indirmelisin hançeri.

BALDOCK

Spencer, bilirsin ki, ben böyle şekilselliklerden hoşlanmam;
 İkiyüzlülük yapmak istediğimde başvururum onlara.
 Eski efendim hayattayken öylesine titizdi ki,
 Düğmelerime karışır, iğne başı kadar büyük oldukları halde,
 Onların çok büyük olduklarını söyleyip beni azarlardı.
 Yeteri kadar ahlaksız
 Ve her türlü alçaklığı yapabilecek nitelikte olduğum halde.
 Kılık kıyafette bir rahibe çevirdi beni.
 Ben, şöyle bir mürekkep yalamışlar gibi
Propterea quod,³⁸ demeden söze başlamayanlardan değilim.

OĞUL SPENCER

Ama *quandoquidem*³⁹ diyen kişilerin
 Özel yetenekleri vardır güzel konuşma konusunda.

BALDOCK

Dalga geçmeyi bırak – hanımefendi geliyor.
 (LADY MARGARET DE CLARE *girer*.)

LADY MARGARET

Sürgüne gönderildiğinde duyduğum üzüntü
 Eve dönerken duyduğum mutluluk kadar fazla değildi.
 Bu mektup sevgili Gaveston'ımdan geliyor.
 (*Mektubu okur*.)

Sevgilim, özür dilemene ne gerek var?
 Biliyorum, ziyaretime gelemezdin.
 'Öleceğimi bile bilsem senden uzun zaman ayrı kalamam.'
 Bu sözler efendimin tüm sevgisini gösteriyor.
 'Terk edersem seni, ölüm kavrasın yüreğimi.'
 Koyayım seni Gaveston'ın uyuyacağı yere.

³⁷ Akademik yaşamda başarılı olamayıp, bir soylunun evinde çocukların öğretmeni olarak çalışan

³⁸ fakir üniversite mezunlarının portresi.

³⁹ Çünkü. Genellikle nesirde kullanılan bir sözcük.

³⁹ Çünkü. Genellikle şiirde kullanılır.

(Mektubu göğsüne sokar.)

Şimdi gelelim efendim Kral'ın yolladığı mektuba.

(Diğer mektubu okur.)

Hemen saraya gitmemi,

Gaveston'ımı karşılamamı istiyor benden!

Niye bekliyorum, o, evlilik gününden söz ederken?

Kim var orada? Baldock?

Arabamı hazırlat, yola çıkmam gerekiyor.

BALDOCK

Emredersiniz, madam.

(Çıkar.)

LADY MARGARET

Hemen git, park girişinde bekle beni.

Spencer, sen dur, eşlik et bana;

Çünkü anlatacak çok güzel haberlerim var sana.

Cornwall Beyi geri dönüyor,

Bizimle aynı zamanda sarayda olacak.

OĞUL SPENCER

Kral'ın onu ülkeye geri getirmeceğini biliyordum.

LADY MARGARET

Eğer her şey umduğum gibi giderse,

Hizmetlerini anımsayacağım Spencer.

OĞUL SPENCER

Teşekkür ederim efendim.

LADY MARGARET

Haydi, yolu göster. Orada olmaya can atıyorum.

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(*Tynemouth Kalesi*)⁴⁰

(*İçeri* EDWARD, KRALİÇE, LANCASTER, GENÇ MORTIMER, WARWICK, PEMBERÖKE, KENT *ve Hizmetkârlar girer.*)

EDWARD

Rüzgâr uygun, niye gecikti merak ediyorum.
Korkarım bir deniz kazasına kurban gitti.

KRALİÇE

Bak Lancaster, ne kadar da heyecanlı;
Sevgilisinden başka bir şey düşünmüyor.

LANCASTER

Efendimiz—

EDWARD

Ne var, nedir? Gaveston mı geldi?

GENÇ MORTIMER

Gaveston diyor başka bir şey demiyor!⁴¹
Majesteleri ne demek istiyor?
Düşünmeniz gereken çok daha önemli şeyler var;
Fransa Kralı Normandiya'ya girdi.

EDWARD

Önemli değil; ne zaman istersek püskürtürüz onu.
Söyle bana Mortimer,
Emrettiğimiz görkemli turnuvada
Kullanacağın kalkanın üzerinde nasıl bir şekil olacak?

GENÇ MORTIMER

Sıradan bir şey efendimiz; anlatmaya değmez.

EDWARD

Rica ediyorum anlat.

⁴⁰ Gaveston, 1309 yılında, İrlanda'daki sürgünden çağırıldıktan sonra, bir kez daha, 1311 yılında sürgüne gönderilir. Bu kez Hollanda'ya gider ve aynı yıl geri döner. Marlowe ikinci sürgüne değinmemekte, iki sürgünü birleştirmektedir.

⁴¹ Tarih kitapları böyle bir olaydan söz etmemektedir.

GENÇ MORTIMER

Madem o kadar istiyorsunuz; şöyle:
 Dalları her yanı kaplamış yüce bir sedir ağacı var;
 En tepesine muhteşem kartallar tünemiş;
 Ağacın gövdesinde de,
 Yukarı tırmanan, en yüksekteki dala ulaşan bir tırtıl var.
 Kalkanın üzerideki düstur da *Aeque tandem*.⁴²

EDWARD

Peki seninki nasıl, Lord Lancaster?

LANCASTER

Efendim, Mortimer'inkinden daha karışık:
 Pliny'nin söylediğine göre,⁴³ uçan bir balık varmış,
 Diğer tüm balıklar da ondan ölesiye nefret edermiş;
 Kovalandığı için de uçarmış.
 Ancak, havalanır havalanmaz alıcı bir kuş belirir,
 Onu yakalarmış. Efendim, işte bu kuşun resmi var kalkanımın
 üzerinde.
 Düstur da şöyle: *Undique mors est*.⁴⁴

EDWARD

Mağrur Mortimer! Saygısız Lancaster!
 Efendinize duyduğunuz sevgi bu mu?
 Bu mu barışınızın meyvesi?
 Konuşurken dostluk gösterisinde bulunup
 Kalkanlarınızda kinci duygularınızı sergilersiniz ha!
 Kardeşim Cornwall Beyi'ne⁴⁵
 İftira atmaktan başka ne denir buna?

KRALİÇE

Sevgili kocacığım, sakin olun; hepsi sizi sever.

EDWARD

Beni sevmez, Gaveston'ımdan nefret eden.
 O sedir ağacı benim; o kadar fazla sallamayın beni.
 Sizler de kartallarsınız.

⁴² Sonunda eşitiz.

⁴³ Pliny böyle bir balıktan söz etmemektedir.

⁴⁴ Her tarafta ölüm var.

⁴⁵ Edward, Gaveston'ı çok sevdiği için ona 'Kardeşim' demektedir.

Ne kadar yükseklerde uçarsanız uçun
 Sizleri aşağı çekecek ipler var elimde.
 O tırtıl da *Aeque tandem* diye haykırarak
 İngiltere'deki en yüce soylunun yüzüne.
 Onu uçan bir balığa benzetseniz,
 Uçsa da yüzse de ölümle tehdit etseniz bile,
 Ne denizdeki en büyük canavar,
 Ne de en kötü harpy⁴⁶ yok edebilecek onu.

GENÇ MORTIMER

Yokluğunda ona böyle değer verirse eğer,
 Neler yapmaz ki geldiğinde!

LANCASTER

Göreceğiz; bak, işte Lord Hazretleri geliyor.
 (GAVESTON *girer.*)

EDWARD

Gaveston'ım!
 Tynemouth'a hoşgeldin! Hoşgeldin dostuna!
 Yokluğun üzdü, eritip bitirdi beni.
 Güzel Danae⁴⁷ tunç kuleye kapatıldığında
 Âşıkları onu daha fazla arzulamış, öfkeden kudurmuşlardı.
 Bana da aynı şey oldu. Ama şimdi seni görmekle
 Duyduğum sevinç
 Sen buradan ayrılırken hıçkıran yüreğimin
 Duyduğu acı ve üzüntüden çok daha fazla.

GAVESTON

Sevgili efendim, Kralım, sözlerinizle duygularıma tercüman
 oldunuz;
 Ancak mutluluğumu ifade edecek birkaç sözcük kaldı
 bana:
 Kış aylarının ısırın öfkesiyle perişan çoban
 Sevinemez renkli ilkbaharı gördüğünde,
 Benim siz majestelerini gördüğüm zaman sevindiğim
 kadar.

⁴⁶ Harpy'ler, Homeros'ta fırtınaları simgeler. Daha sonraları kadın yüzlü, yaygın kanatlı, sivri pençe-
 li bir çeşit yırtıcı kuş olarak düşünülmüştür.

⁴⁷ Danae, kimsenin giremeyeceği tunç bir kuleye hapsedilmişti. Zeus, altın yağmuru kılığına gire-
 rek engeli aşar ve Danae'ye ulaşır.

EDWARD

Hiçbiriniz Gaveston'ımı selamlamayacak mı?

LANCASTER

Selamlamak mı? Evet! Hoşgeldiniz Lord Başmabeyinci.

GENÇ MORTIMER

Hoşgeldiniz, Cornwall Beyi.

WARWICK

Hoşgeldiniz, Man Adası Valisi.

PEMBROKE

Hoşgeldiniz, Genel Sekreter.

KENT

Kardeşim, duyuyor musun şunları?

EDWARD

Beyler ve baronlar bana hâlâ böyle davranıyor ha!

GAVESTON

Efendim, bu hakaretlere katlanamam.

KRALİÇE

Ah, zavallı ben, tekrar kavgaya başladılar.

EDWARD

Sen de tık ağızlarına; arkada olacağım.

GAVESTON

Soyluluklarıyla övünen siz aşağılık beyler,
Buraya gelip, yüksekleri hedefleyen,
Sizin gibilere şöyle bir bakmayı düşünecek kadar
Alçalmayan Gaveston'la alay edeceğinize,
Gidip oturun evlerinizde ve yiyin kiracılarınızın etini.

LANCASTER

Ama sana şunu yapmayı aşağılık olarak kabul etmiyorum.

(Kılıcını çeker.)

EDWARD

İhanet, ihanet! Nerede hain?

PEMBROKE

Burada, bürâda!

EDWARD

Götürün Gaveston'ı buradan, öldürecekler onu.

GAVESTON

Canınla ödeyeceksin bu aşağılık rezaleti.

GENÇ MORTIMER

Alçak, kaçırmazsam, hedefim senin hayatın.

(GAVESTON'ı yaralar.)

KRALİÇE

Ah, öfkeli Mortimer, ne yaptın?

GENÇ MORTIMER

Ölse de hesabını veremeyeceğim bir şey değil.

(GAVESTON, *Hizmetkârlarla çıkar.*)

EDWARD

Hayır, ölmese bile hesabını veremezsiniz bunun.

İkiniz de bu başkaldırının cezasını pahalıya ödeyeceksiniz.

Gidin huzurumdan! Bir daha gelmeyin saraya.

GENÇ MORTIMER

Gaveston yüzünden saray bana yasaklanamaz.

LANCASTER

Kulaklarından tutup idam kütüğüne götüreceğiz onu.

EDWARD

Siz kendi kellelerinizi koruyun; onunki yeterince güvencede.

WARWICK

Ona böyle arka çıkacak olursanız, siz de kendi tacınızı kollayın.

KENT

Warwick, bu sözler yaşına hiç yakışmıyor.

EDWARD

Bana karşı çıkmak için hepsi anlaşılmış.
Ama, ölmez yaşarsam, çiğneyeceğim
Mağrur bakışlarla beni çiğnemek isteyenlerin kafalarını.
Gel Edmund, gidip asker toplayalım;
Bu baronların gururunu ancak savaş kırar.

(KRAL, KRALİÇE ve KENT çıkarlar.)

WARWICK

Kral çok öfkeleni, şatolarımıza gidelim.

GENÇ MORTIMER

Öfkelenirse öfkelen, yok olsun gazabında.

LANCASTER

Kuzen, artık onunla anlaşma olanağı yok.
Silah zoruyla bize boyun eğdirmek istiyor;
Bu yüzden, haydi, hep birlikte yemin edelim
Öldürene kadar Gaveston'ın peşini bırakmayacağımıza.

GENÇ MORTIMER

Tanrı huzurunda yemin ederim ki, o alçak sefil yaşamayacak.

WARWICK

Kanını içeceğim onun, ya da bu uğurda öleceğim.

PEMBROKE

Pembroke da aynı yemini ediyor.

LANCASTER

Lancaster de.
Şimdi de, elçilerimizi yollayıp Kral'a meydan okuyalım,
İnsanlara, onu tahttan indireceklerine yemin ettirelim.

(Bir Haberci girer.)

GENÇ MORTIMER

Mektup mu? Nereden?

HABERCI

İskoçya'dan Lordum.

LANCASTER

Ne olmuş, kuzen? Dostlarımız nasıllarmış?

GENÇ MORTIMER

(*Mektubu okur*)

İskoçlar amcamı esir almış.⁴⁸

LANCASTER

Onun fidyasını vereceğiz, dostum; gülsün yüzün.

GENÇ MORTIMER

Fidyasını beş bin altın olarak belirlemişler.

Madem Kral'ın savaşında esir alındı,

Kral'dan başka kim ödemeli parayı?

Ben Kral'a gideceğim.

LANCASTER

Git, kuzen; ben de sana eşlik ederim.

WARWICK

Bu arada, Lord Pembroke ve ben

Newcastle'a gidip asker toplayacağız.

GENÇ MORTIMER

Toplayın, biz de arkanızdan geleceğiz.

LANCASTER

Kararlı olun, ağzınızı sıkı tutun.

WARWICK

Hiç merak etme.

(GENÇ MORTIMER ve LANCASTER *hariç herkes çıkar.*)

⁴⁸ Kaynaklar bunu doğrulamamaktadır. Edward, Yaşlı Mortimer'i, İskoçlara karşı savaşması için yollamamıştır. Ancak, böyle yapmakla, Marlowe, Mortimer'in, Kral'a karşı ayaklanma gerekçesini sağlamlaştırmaktadır.

GENÇ MORTIMER

Kuzen, eğer onun fidyasını ödemezse,
Bugüne kadar hiçbir kulun yapmadığı gibi
Gürleyeceğim Kral'ın kulağının dibinde.

LANCASTER

Kabul; ben de bana düşeni yaparım. Hey! Kim var orada?
(*Bir Muhafız girer.*)

GENÇ MORTIMER

Böyle bir muhafız çok işe yarar.

LANCASTER

Yolu göster.

MUHAFİZ

Lordlarım nereye gitmek istiyor?

GENÇ MORTIMER

Kral'dan başka nereye olabilir?

MUHAFİZ

Majesteleri kimseyi görmek istemiyor.

LANCASTER

Olabilir ama biz onunla konuşmak istiyoruz.

MUHAFİZ

İçeri giremezsiniz Lordum.

GENÇ MORTIMER

Giremez miyiz?

(EDWARD ve KENT girerler.)

EDWARD

Ne oluyor? Bu gürültü de ne? Kim var orada? Siz misiniz?

GENÇ MORTIMER

Hayır, durun efendim. Size haber getirdim.
İskoçlar amcamı esir aldılar.

EDWARD

Öyleyse fidyesini öde.

LANCASTER

Sizin savaşınızda esir alındı. Fidyeyi siz ödemelisiniz.

GENÇ MORTIMER

Fidyeyi siz ödeyeceksiniz, yoksa-

KENT

Mortimer, Kral'ı mı tehdit ediyorsun yoksa!

EDWARD

Kesin sesinizi; Kraliyet Mührünü basacağız
Ülkede onun için fidye toplanması için.⁴⁹

LANCASTER

Bunu sana sevgilin Gaveston öğretti.

GENÇ MORTIMER

Efendim, Mortimerler o kadar yoksul değil;
Topraklarını satarlarsa, sizi öfkeliendirecek kadar asker
toplayabilirler.

Biz asla dilenmeyiz, şunun gibi ricalara başvururuz.

(Elini kılıcına atar.)

EDWARD

Hep böyle bela mı olacaksınız başıma?

GENÇ MORTIMER

Şimdi burada yalnız olduğuna göre düşüncelerimi
söyleyeceğim.

LANCASTER

Ben de; ondan sonra da efendim, hoşça kalın diyeceğim.

GENÇ MORTIMER

Bu saçma turnuvalar, maskeli balolar, edepsiz âlemler,

⁴⁹ Para toplayanların dilenci diye yakalanmamaları için Kraliyet Mührü bulunan bir belge bulundurmaları zorunluydu.

Gaveston'a verilen pahalı armağanlar
Hazinesini tamtakır bıraktı, seni zayıflattı,
Yakınan halkın dayanma gücünü kırdı.

LANCASTER

Göreceksin nasıl isyan edecekler, tahttan indirileceksin;
Fransa'daki askerlerin püskürtüldü,
Sakat ve yoksul, kapıların önüne uzanmış inliyorlar.
Barbar O'Neill, İrlanda'daki topraklarını
Bir sürü İrlandalı askerle doldurdu, kimse bir şey yapamıyor;
İskoçlar York surlarına dayandı,
Karşı koymayla karşılaşmaksızın götürüyorlar zengin
ganimetleri.

GENÇ MORTIMER

Mağrur Danimarkalı egemen oldu dar boğazlara,⁵⁰
Senin donanman ise donanımsız limanlarda bekliyor.

LANCASTER

Var mı sana elçi gönderen bir kral?

GENÇ MORTIMER

Var mı yordakçılardan başka seni seven?

LANCASTER

Sevgili Kraliçe, Valois'in tek kızkardeşi,
Kendisini terk ettiğinden yakınıyor.

GENÇ MORTIMER

Sarayın çırılçıplak, yoksun kaldı
Dünyaya bir kralın görkemini gösterenlerden—
Gönülden sevmen gereken soyluları kastediyorum.
Caddelerde aleyhinde bildiriler dolaşmakta,
Türküler, şiirler düzülmekte tahttan indirilmen için.

LANCASTER

Evlerin yakıldığını, karılarının ve çocuklarının
Öldürüldüğünü gören Kuzey sınırında yaşayanlar,

⁵⁰ Bunu doğrulayan bir belge yoktur.

Oraya buraya koşuşturup, sana ve Gaveston'a lanet yağdırıyorlar.

GENÇ MORTIMER

Savaş meydanında sancağını ne zaman dalgalandırdın?
Sadece bir kez! O zaman da, askerlerin zırhlarla değil,
Oyuncular gibi, süslü kıyafetlerle ilerledi;
Sen de altına boğulmuş, etrafa gülerek,
Kadınların armağanlarını taktığın
Süslü miğferini sallayarak sürdüñ atını.

LANCASTER

Ve alay eden İskoçlar
İngiltere'yi utanca boğan şu şarkıyı düzdüler:
İngiliz kızları ağlaşın ölesiye,
Bannocksbourne'da yitirdiğiniz sevgililerinize
Hey ho, hey ho.
Öyle kolay mı sandı İngiltere Kralı
Çabucak yenmeyi İskoçya'yı?
Hey ho, hey ho.

GENÇ MORTIMER

Wigmore⁵¹ elden çıkacak, amcamı kurtarmak için.

LANCASTER

Onu elden çıkarınca da, daha fazlasını alacağız kılıçlarımızla.
Kızıdıysan eğer, cezalandır elinden geliyorsa;
Bundan sonra sancaklarımız dalgalanırken göreceksin bizi.
(Soylular çıkar.)

EDWARD

Öfkeden parçalanacak kabaran yüreğim!
Ne kadar çok geldiler bu beyler üstüme;
Kuvvetleri çok fazla diye öc almaya da cesaret edemiyorum.
Peki, bu horozların ötüşleri
Korkutacak mı bir aslanı? Edward, aç pençelerini,
Gidersin kanları öfkenin açlığını.
Eğer acımasız olur, zorbalık yaparsam suçlusu onlar;
İş işten geçmiş olacak pişman olduklarında.

⁵¹ Mortimer, amcasını kurtarmak için şatosunu satacağını söylüyor.

KENT

Efendim, görüyorum, Gaveston'a duyduğunuz sevgi
Ülkenin ve sizin yıkımınız olacak;
Çünkü öfkeli soylular savaş tehdidinde bulunuyorlar.
Bu yüzden, kardeşim, gönder onu sürgüne, sonsuza dek.

EDWARD

Sen benim Gaveston'ımın düşmanı mısın?

KENT

Evet; daha önce onu koruduğum için de pişmanım.

EDWARD

Defol, hain; git, Mortimer'le birlikte sızlan.

KENT

Öyle yapacağım, Gaveston'la sızlanmaktansa.

EDWARD

Gözüm görmesin seni, bir daha rahatsız etme beni.

KENT

Kendi kardeşini böyle kovarsan
Soylu beylerini aşağılamana şaşmamalı.

(Çıkar.)

EDWARD

Defol!
Zavallı Gaveston, benden başka dostun yok senin.
Ellerinden geleni yapsınlar; burada, Tynemouth'da yaşayacağız
birlikte.
Onunla surların ardında yürüyebildikten sonra
Niye aldırayım ki, beylerin etrafımızı sarmalarına?
İşte, tüm bu kavgaların nedeni olan kadın geliyor.

(İçeri KRALİÇE ve üç leydi (MARGARET DE CLARE ve iki nedimesi), BALDOCK, OĞUL SPENCER ve GAVESTON girer.)

KRALİÇE

Efendimiz, beylerin ayaklandıkları söyleniyor.

EDWARD

Evet, aynı şekilde, senin de onu sevdiğin söyleniyor.

KRALİÇE

İşte, hep bir neden yokken kuşkulanıyorsunuz benden.

LADY MARGARET

Sevgili amcacığım, Kraliçe'yle daha nazik konuşun.

GAVESTON

Efendimiz, ikiyüzlülük yapın, tatlı dille konuşun onunla.

EDWARD

Özür dilerim, tatlım; kaybettim kendimi.

KRALİÇE

Isabel, özürünüzü hemen kabul etti.

EDWARD

Genç Mortimer o kadar cüretkârlaştı ki,
Yüzüme karşı, beni içsavaşla tehdit etti.

GAVESTON

Neden onu Kale'ye hapsetmiyorsunuz?

EDWARD

Korkuyorum çünkü halk onu çok seviyor.

GAVESTON

Öyleyse sessiz sadasız ortadan kaldırırsınız onu.

EDWARD

Ah, keşke Lancaster ve o, birbirlerinin şerefine
Zehir dolu birer kadeh kaldırsalar.
Şimdi boşver onları. Söyle bunlar da kim?

LADY MARGARET

Babam hayattayken onun uşğı olan iki kişi.
Acaba majesteleri, onları hizmetlerine alırlar mı?

EDWARD

Söyle bana nerede doğdun? Nedir arman?

BALDOCK

Adım, Baldock; Oxford'luyum;⁵²
Beyefendiliğim oradan, armamdan değil.

EDWARD

Baldock, öyle olman benim için daha iyi;
Bana hizmet et, hiçbir şeyden yoksun kalmamanı sağlarım.

BALDOCK

Majesteleri, içten teşekkürlerimi sunarım.

EDWARD

Gaveston, şunu tanıyor musun?

GAVESTON

Evet, efendimiz.
Adı, Spencer; iyi bir aileden.
Benim için kabul edin size hizmet etmesini;
Böyle liyakatli biri az bulunur.

EDWARD

Spencer, bana hizmet et; onun hatırı için,
Kısa zamanda sana daha başka unvanlar bahşedeceğim.

OĞUL SPENCER

Siz majestelerinin lütfuna erişmekten
Daha büyük unvan verilemez bana.

EDWARD

Kuzen, bugün senin düğün günün olacak.
Gaveston, seni kuzenimizle,

⁵² Baldock, Oxford Üniversitesi mezunu olduğunu, kendisine bu yüzden beyefendi dendiğini, doğuştan soylu olmadığını söylemekte.

Geçenlerde ölen Gloucester Beyi'nin tek vârisiyle
evlendirmekle,
Tarafımızdan ne kadar çok sevildiğini anla.

GAVESTON

Efendimiz, biliyorum, çoğu kızacak bana.
Ama benim için ne sevgisi ne nefreti önemli onların.

EDWARD

İnatçı baronlar ne yapacağımı söyleyemez bana;
Elinden tuttuklarım yükselecekler toplumda.
Haydi, gidelim. Düşün sona erdiğinde de
Asilerle ve onların işbirlikçileriyle ilgileniriz.

(Herkes çıkar.)

III. SAHNE

(Tynemouth)

(LANCASTER, GENÇ MORTIMER, WARWICK, PEMBROKE
ve KENT girer.)

KENT

Lordlarım, anavatanımıza duyduğum sevgi nedeniyle,
Kral'ı bırakıp size katılmaya geldim.
Sizin davanızda ve ülkenin yararına
Canımı tehlikeye ilk ben atacağım.

LANCASTER

Korkarım, bizi destekliyormuş gibi görünüp,
Arkadan vurmak için yollandın buraya.

WARWICK

O, senin kardeşin— bu yüzden, en kötüye hazırlıklı olmalıyız,
Başkaldırını kuşkuyla karşılamalıyız.

KENT

Onurum dürüstlüğümün rehinesi olsun,
Eğer bu da yetmezse, elveda Lordlarım.

GENÇ MORTIMER

Edmund, dur.

Hiçbir Plantagenet yalan söylememiştir. İnaniyoruz sana.

PEMBROKE

İyi ama, onu şimdi terk etmenin nedeni ne?

KENT

Lancaster Bey'i'ne anlattım.

LANCASTER

Beni ikna etti. Lordlarım, şunu bilin ki,
Gaveston gizlice geldi
Ve burada, Tynemouth'da, Kral'la oynuyor.
Haydi, askerlerimizle surlara tırmanıp
Gafil avlayalım onları.

GENÇ MORTIMER

Önce ben saldıracağım.

WARWICK

Ben de seni takip edeceğim.

GENÇ MORTIMER

Mortimer adını aldığımız
O Ölü Denizin çöllerinde dalgalanan
Atalarımın eski sancağını⁵³
Şu kalenin surlarına dikeceğim.
Çalınsın davullar! Kaldırın onları eğlencelerinden;
Gümbür gümbür çalın Gaveston'ın ölüm çanını.

LANCASTER

Kimse Kral'a zarar vermeye vardırmasın işi.
Ama bağışlamayın Gaveston'ı ve dostlarını.

(Çıkarlar.)

⁵³ Mortimer, bu adı, atalarının haçlı seferi düzenledikleri Filistin'deki Ölü Deniz'den aldıklarını söylemekte. Ancak, gerçekte bu ad, bir Norman köyü olan Mortemer'den gelmekte.

IV. SAHNE

(*Tynemouth Kalesi*)

(*İçeri KRAL, OĞUL SPENCER; onlar konuşurlarken de GAVESTON, KRALİÇE ve MARGARET DE CLARE girer.*)

EDWARD

Ah, Spencer, söyle bana, nerede Gaveston?

OĞUL SPENCER

Majesteleri, korkarım öldürüldü.

EDWARD

Hayır, işte geliyor! Artık isterlerse yağmalayıp öldürsünler.

Kaçın Lordlarım, kaçın; beyler Kale'yi ele geçirdi.
Gemiye binip Scarborough'ya gidin;
Spencer'la ben karadan geleceğiz.

GAVESTON

Ah, efendim, durun; size zarar vermezler.

EDWARD

Onlara güvenmiyorum Gaveston. Git!

GAVESTON

Elveda, Lordum.

EDWARD

Elveda, bayan.

LADY MARGARET

Elveda, sevgili amcacığım, bir daha buluşana kadar.

EDWARD

Elveda, sevgili Gaveston, elveda kuzinimiz.

KRALİÇE

Kraliçenize, zavallı Isabel'e elveda yok mu?

EDWARD

Var, var; sevgilin Mortimer'in hatırı için.
(ISABELLA *həriç hepsi çıkar.*)

KRALİÇE

Tanrı tanığımdır ki, sizden başkasını sevmiyorum.
İşte böyle, kaçıp gidiyor kollarımdan.
Ah, bir kavrayabilse kollarım bu adayı da,
Çekebilsem onu istediğim yere;
Ya da gözlerimden dökülen bu gözyaşlarında
Onun taş yüreğini yumuşatacak güç olsa da,
Ona sahip olduğumda bir daha asla ayrılmasak.
(LANCASTER, WARWICK *ve* GENÇ MORTIMER *girer.*
İçeriden boru sesleri gelir.)

LANCASTER

Nasıl kaçtı, merak ediyorum.

GENÇ MORTIMER

Bu da kim? Kraliçe!

KRALİÇE

Evet Mortimer,
İç çekişleri, sararıp solan yüreğini kavuran,
Bedeni, sürekli yas tutmaktan mahvolan zavallı Kraliçe.
Bu eller yorgun düştü,
Efendimi, Gaveston'ın, alçak Gaveston'ın yanından çekmeye
çalışmaktan;
Ama her şey boşuna; onunla ne zaman tatlı tatlı konuşmaya
başlasam
Arkasını dönüyor ve sevgilisine gülümsüyor.

GENÇ MORTIMER

Ağlamayı bırakın, söyleyin bize, Kral nerede?

KRALİÇE

Kral'dan ne istiyorsunuz? Aradığınız o mu?

LANCASTER

Hayır madam, o lanetli Gaveston.
Uzak kalsın Lancaster'in aklından

Kralına karşı zor kullanma düşüncesi.
Tek istediğimiz ülkeyi Gaveston'dan kurtarmak;
Söyleyin bize, nerede; ölecek o. ~

KRALİÇE

Gemiyle Scarborough'ya gitti.
Hemen giderseniz peşinden kaçamaz;
Kral onunla değil; yanındakiler de az.

WARWICK

Sevgili Lancaster, zaman yitirmeyelim, yola çıkalım.

GENÇ MORTIMER

Nasıl oldu da Kral'dan ayrıldı?

KRALİÇE

Farklı iki yöne giden ordunuz bölününce
Gücü azalacak; böylece, yakınlarda toplamayı düşündüğü
Orduyla sizleri kolayca bastırabilmeyi umuyor.
Bu yüzden hemen yola çıkın.

GENÇ MORTIMER

İrmakta bir Hollanda teknesi var;
Haydi, hepimiz binip takip edelim onu vakit geçirmeden.

LANCASTER

Onu buradan götüren rüzgâr bizim yelkenlerimizi de şişirecek.
Haydi, haydi, güverteye; yol sadece bir saat çekecek.

GENÇ MORTIMER

Madam, siz burada Kale'de bekleyin.

KRALİÇE

Hayır Mortimer, ben efendim Kral'a gideceğim.

GENÇ MORTIMER

Hayır, bizimle Scarborough'ya gelerseniz daha iyi olur.

KRALİÇE

Biliyorsun Kral çok kuşkucu;
Seninle konuştuğumu bile duysa

Onurumu tehlikeye atmış olurum;
Bu yüzden, sevgili Mortimer, sen git.

GENÇ MORTIMER

Madam, kalıp size yanıt veremiyorum;
Ama lütfen layık olduğu gibi düşünün Mortimer'i.
(ISABELLA *hariç hepsi çıkar.*)

KRALİÇE

Sevgili Mortimer, o kadar şeye layıksın ki sen,
Isabel sonsuza'değin yaşayabilir seninle.
Beni sevsin diye boşuna eline baktım
Gözleri Gaveston'dan başka kimseleri görmeyen Edward'ın.
Ama, son bir kez daha yalvaracağım ona;
Eğer soğuk davranır, aldırmasza sözlerime
Oğlum ve ben Fransa'ya gideceğiz,
Kardeşim Kral'a şikâyet edeceğiz
Gaveston'ın beni, onun sevgisinden nasıl yoksun bıraktığını.
Yine de umuyorum üzüntülerimin sona ereceğini,
Gaveston'ın bu kutlu günde öldürüleceğini.
(*Çıkar.*)

V. SAHNE

(*Kırsal alan*)⁵⁴

GAVESTON girer. Kovalanmaktadır.

GAVESTON

Mağrur Lordlar, kaçtım elinizden,
Tehditlerinizden, savaş çılgınlığınızdan ve ölesiye
kovalamalarınızdan.
Kral Edward'ın gözlerinden koparıldığı halde,
Yaşiyor Piers Gaveston, yaralanmadı,
Soluk alıyor ve Kralınıza karşı isyancı toplama çabanıza karşın,
Kral Hazretleri'ni bir kez daha göreceğini umuyor.
(LANCASTER, WARWICK, PEMBROKE, GENÇ MORTIMER
ve Askerler girer.)

⁵⁴ Bu yerin neresi olduğunu söylemek güç; çünkü Gaveston, Scarborough'da yakalanır. Pembroke'un evi ise. Oxfordshire'da, Deddington'dadır.

WARWICK

Askerler, yakalayın! Alın silahlarını.

GENÇ MORTIMER

Ülkede huzursuzluk çıkaran, Kralını ayartan, bu savaşların
nedeni olan,
Kibirli yordakçı, teslim ol!
Askerlerin onurunu lekeleyeceğimden korkmasam,
Seni kılıcımın ucuna takar, kanında yüzdürürdüm.

LANCASTER

Canavar insan,
O Yunanlı şıfıntı gibi⁵⁵ onca yiğit şövalyeyi
Silahlandırıp kanlı savaşlara gönderdin sen!
Sefil adam, ölümden başka gelecek arama kendine.
Seni koruyacak Kral Edward yok burada.

WARWICK

Lancaster, neden konuşuyorsun bu rezille?
Askerler, götürün onu buradan – yoksa benim kılıcım
koparacak
Onun kellesini. Gaveston, kısa bir açıklama
Sana yeter: Ülkemiz için
Seni burada idam edeceğiz.
Bir ağaca asın onu!

GAVESTON

Lordum–

WARWICK

Askerler, götürün onu.
Kral'ın gözdesi olduğun için
Layık olduğun gibi onurlandırılacaksın tarafımızdan.

GAVESTON

Lordlarım, hepinize teşekkürler;
Anladığıma göre,
Ya kafam kesilecek ya da asılacağım.
İkisi de ölüm.

⁵⁵ Troyalı Helen.

(ARUNDEL *Beyi girer.*)

LANCASTER

Hayrola, Lord Arundel!

ARUNDEL

Lordlarım, Kralınız adına selamlıyorum hepinizi.

WARWICK

Arundel, habere gel.

ARUNDEL

Gaveston'ı yakaladığınızı duyan majesteleri,
Benim ağzımdan yalvarıyor size,
Ölmeden önce, onu bir kez daha görmek için;
Çünkü, Kral, onun öldürüleceğini bildiğini söylüyor.
Eğer majestelerini memnun ederseniz
İyiliğinizi hiçbir zaman unutmayacak.

WARWICK

Bu da ne demek?

GAVESTON

Şanlı Edward,
Nasıl da hayat verdi adın, zavallı Gaveston'a.

WARWICK

Hayır, gerekmez.
Arundel, Kral'ı başka konularda
Memnun edeceğiz; bu konuda bizi bağışlasın.
Askerler, götürün onu.

GAVESTON

Lord Warwick, şimdi arttırmaz mı bu gecikmeler umutlarımızı?
Lordlarım, biliyorum, hedefiniz bu can;
Yine de kabul edin Kral Edward'ın isteğini.

GENÇ MORTIMER

Sen mi söyleyeceksin,
Ne yapmamız gerektiğini? Askerler, götürün şunu!

Kral'ı şöyle memnun edeceğiz:
Sen götüreceksin onun kafasını Kral'a;
Gözyaşlarını ona akıtsın çünkü Gaveston'dan geriye
Ya kafası kalacak ya da cansız bedeni.

LANCASTER

Bedeni olmasın, yoksa bugüne kadar kazandığından
Daha çok harcar onu gömmeye.

ARUNDEL

Lordlarım, bu, majestelerinin ricası;
Onunla sadece konuşup, geri yollayacağına
Krallık onuru üzerine yemin ediyor.

WARWICK

Söyleyebilir misin ne zaman? Hayır, Arundel;
Biliyoruz ki, ülke yönetimini bir kenara bırakan,
Gaveston yüzünden, soyluları böyle davranmaya zorlayan kişi,
Bir kez ona kavuştu mu,
Onu alıkoymak için her sözü unuttur.

ARUNDEL

Lordlarım, eğer Kral'ın Gaveston'ı geri göndereceğine
inanmıyorsanız,
O dönene kadar beni rehin alın.

GENÇ MORTIMER

Bunu önermen onurlu bir davranış;
Ancak soylu bir beyefendisin sen;
Bir hırsız yerine dürüst bir insanı öldürmekle
Sana karşı haksızlık yapmak istemiyorum.

GAVESTON

Mortimer, ne demek istiyorsun sen? Alçaklığı da geçti bu.

GENÇ MORTIMER

Defol, aşağılık uşak; Kral'ın şanını çaldın sen;
Git dostlarınla, arkadaşlarınla tartış.

PEMBROKE

Lord Mortimer ve siz hepiniz, Lordlarım,
 Şu Gaveston'ı yollamak konusunda
 Kral'ın ricasını yerine getirmekle ilgili olarak;
 Ölmeden önce, majesteleri onu görmeyi çok arzuladığından,
 Şerefim üzerine söz verip
 Ben üstleniyorum onu götürmeyi ve geri getirmeyi.
 Tek bir koşulla: Siz, Lord Arundel
 Benimle geleceksiniz.

WARWICK

Pembroke, ne istiyorsun?
 Daha fazla kan dökülmesini mi? Yetmiyor mu
 O'nu esir almamız? Şimdi O'nu bırakıp,
 Daha sonra, 'Ah, bir bilseydim' mi diyeceğiz?

PEMBROKE

Lordlarım, sizleri çok zorlamayacağım,
 Ancak, malıkûmu Pembroke'a emanet ederseniz,
 Yemin ederim ki, onu geri getireceğim.

ARUNDEL

Lord Lancaster, ne diyorsunuz buna?

LANCASTER

Diyorum ki—Pembroke'un sözüne güvenip onu yollayalım.

PEMBROKE

Ya siz, Lord Mortimer?

GENÇ MORTIMER

Siz ne diyorsunuz Lord Warwick?

WARWICK

Dilediğinizi yapın, sonunun ne olacağını biliyorum.

PEMBROKE

Öyleyse, verin onu bana.

GAVESTON

Sevgili majesteleri, geliyorum sizi görmeye,
Ölmeden önce. ❀❀

WARWICK

(Kendi kendine)

Belki de, gidemezsin;
Eğer Warwick'in aklı ve kurnazlığı baskın
çıkarsa.

GENÇ MORTIMER

Lord Pembroke, onu size teslim ediyoruz;
Verdiğiniz şeref sözü uyarınca da, geri getirin onu.
Çalınsın borular, yola çıkıyoruz!

*(PEMBROKE, ARUNDEL, GAVESTON ve PEMBROKE'un
adamı olan dört asker hariç diğerleri çıkar.)*

PEMBROKE

Lordum, benimle gelin;
Evim yakınlarda ama yol üstünde değil;
Adamlarımız yola devam etsinler.
Bayım, bizim gibi güzel karıları olanlar
Bu kadar yakına gelip, dudaklarının tadına bakınazlarsa olmaz.

ARUNDEL

Çok güzel konuştunuz, Lord Pembroke.
Sizde, bir prensi bile çekecek mıknaş gücü var.

PEMBROKE

İşte böyle, Lordum. Gel buraya James.
Gaveston'ı sana teslim ediyorum;
Bu gece onun muhafızı ol;
Yarın seni bu görevden affederiz. Haydi, git.

GAVESTON

Talihsiz Gaveston, şimdi nereye gidiyorsun?

(PEMBROKE'un hizmetkârlarıyla çıkarlar.)

PEMBROKE

Lordum, birazdan Cobham'a varacağız.

(Çıkarlar.)

III. PERDE

I. SAHNE

(Deddington yakınlarında kırsal alan)

(İçeri, yas tutan GAVESTON, JAMES ve PEMBROKE Beyi'nin adamları girer.)

GAVESTON

Ah, hain Warwick, nasıl da ihanet ettin dostuna!

JAMES

Görüyorum ki, bu askerler sizi öldürmek istiyorlar.

GAVESTON

Silahsız düşüp yere utanç içinde öleceğim.

Ah, noktalanmalı mı hayatım

Tüm mutluluğumun kaynağı olan bu günde?

Erkekseniz eğer, koşun Kral'a.

(WARWICK ve Askerleri girer.)

WARWICK

Lord Pembroke'un adamları,

Daha fazla karşı koymayın; Gaveston'ı ele geçireceğim.

JAMES

Efendim, onurunuzu lekeliyor,

Soylu arkadaşınıza, efendimize, kötülük ediyorsunuz.

WARWICK

Hayır James, ülkem için çalışıyorum.
Askerler, gidip tutuklayın alçağı; haydi,
Çabucak bitireceğiz işi. Dostum, efendine selamlarımı götür,
Fırsatı iyi değerlendirdiğimi söyle.
Haydi, ruhun sohbet etsin Kral Edward'la.

GAVESTON

Hain bey, Kral'ı göremeyecek miyim?

WARWICK

Belki, cennetin kralını, başka kralı değil. Gidelim!
(WARWICK ve adamları GAVESTON ile çıkarlar. JAMES ve
diğerleri sahnede kalır.)

JAMES

Gelin dostlar, karşı koymamız işe yaramadı.
Hemen gidip efendimize haber verelim.
(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(Boroughbridge)⁵⁶

(KRAL EDWARD, OĞUL SPENCER ve BALDOCK davul ve
boru eşliğinde girer.)

EDWARD

Baronlardan, arkadaşım, sevgili Gaveston ile ilgili
Bir haber almayı çok istiyorum.
Ah Spencer, ülkemin tüm zenginliği bile
Onun fidesini ödeyemez; ah, kurtuluş yok, ölecek.
Genç Mortimer'in kinini biliyorum;
Biliyorum, Warwick acımasız;
Lancaster de amansız; asla göremeyeceğim
bir daha
Sevgili Piers'ımı, Gaveston'ımı.
Baronlar gururlarıyla bana hükmediyorlar.

⁵⁶ Bu sahnede 13 yılın olayları anlatılır.

OĞUL SPENCER

Ben, İspanya Prensesi güzel Eleanor
 Ve yüce Edward Longshanks'in oğlu,
 İngiltere hükümdarı Kral Edward olsaydım,
 Katlanır mıydım bu hakaretlere, bu öfkeye?
 İzin verir miydim bu baronların, kendi topraklarında,
 Kendi ülkemde bana böyle meydan okumalarına?
 Efendim, bağışlayın böyle konuştuğum için.
 Sizde olsaydı babanızın yiğitliği,
 Önem verseydiniz adınızın onuruna,
 İzin vermezdimiz beylerinizin,
 Siz majestelerine böyle karşı çıkmasına.
 Vurun kellelerini, vaaz versinler direklerin tepesinde;
 Hiç kuşkusuz, diğer insanlara öyle ders verirler ki,
 Herkes bunların vaazlarından çok yararlanır,
 Yasal krallarına itaat etmeyi öğrenir.

EDWARD

Doğru, sevgili Spencer, çok yumuşak davrandık,
 Sevgiyle yaklaştık onlara; ama şimdi çektik kılıcımızı;
 Ve eğer bana Gaveston'ımı yollamazlarsa,
 Kafalarında keskinleştireceğiz kılıcımızı, dikeceğiz kellelerini
 direklere.

BALDOCK

Bu azametli karar,
 Sanki siz majesteleri hâlâ bir okul çocuğuymuşsunuz
 Ve bir çocuk gibi korkutulup yönetilmeniz gerekiyormuş gibi
 Size dayattıkları isteklerine karşı çıkmanız,
 Siz majestelerine yakışıyor.

(OĞUL SPENCER'in yaşlı babası HUGH SPENCER elinde asası,
 askerlerle birlikte girer.)

BABA SPENCER

Hükümdarım, barışta muzaffer, savaşta şanslı
 Soylu Edward çok yaşa.

EDWARD

Yaşlı adam, hoşgeldin. Edward'a yardıma mı geldin?
 Öyleyse, söyle Kralına, nereden geliyorsun, kimsin.

BABA SPENCER

Kral Edward'ın egemenlik haklarını korumaya yeminli,
Ok, mızrak, balta, kargı ve kalkanlarla donanmış
Tam dört yüz askerle geldim siz majestelerine.
Adım Hugh Spencer, şurada duran Spencer'in babasıyım;
Onun şahsında bizlere yaptığınız iyilikler,
Bizi, siz majestelerine sonsuza değin borçlu kılmakta.

EDWARD

Senin baban ha, Spencer?

OĞUL SPENCER

Evet majesteleri,
Efendim, yaptığınız iyiliklere karşılık olarak,
Atıyor canını siz majestelerinin ayaklarının dibine.

EDWARD

Yaşlı adam, hoşgeldin on bin kez.
Spencer, bu sevgin, Kralına bağlılığın
Soylu bir kafa ve yüreğe sahip olduğunu gösteriyor;
Spencer,⁵⁷ seni Wiltshire Beyi yapıyorum,
Her gün de, lütuflarımızla zenginleştireceğiz seni
Parıldayacaksın güneş ışığı gibi.
Dahası, sevgimizi daha iyi gösterebilmek için,
Lord Bruce'un sattığını duyduğumuz topraklarını,
Mortimerlerin arazilerini
Baronların verdiğinden daha fazla vererek
Satın alabilmen için sana altın vereceğiz.
Spencer, hiç çekinme, yatır hepsini.
Askerler, para dağıtılacak. Hepiniz hoşgeldiniz.

OĞUL SPENCER

Lordum, Kraliçe geliyor.
(KRALİÇE, OĞLU ve LEVUNE *adlı bir Fransız girer.*)

EDWARD

Madam, ne haberler var?

⁵⁷ Oğul Spencer. Gerçekte, Oğul Spencer Wiltshire Beyi yapılamamıştı. Baba Spencer, 1322 yılında Winchester Beyi yapılmıştı. Marlowe'un zamanında, Winchester Markisinin en büyük oğlunun unvanı Wiltshire'di.

KRALİÇE

Onur kıran mutsuz haberler, Lordum:
Sadık ve güvenilir dostumuz Levune,
Yazılı ve sözlü olarak bildirdi bizlere
Kardeşimiz, Fransa Kralı Valois'nın,
Siz majesteleri, vergilerinizi ihmal ettiğiniz için
Normandiya'yı⁵⁸ ele geçirdiğini.
Mektuplar bunlar, işte bu da haberci.

EDWARD

Hoşgeldin Levune. Sib,⁵⁹ eğer hepsi buysa,
Valois ve ben, çok geçmez yeniden dost oluruz.
Ama Gaveston'ım – seni bir daha göremeyecek miyim?
Bir daha bakamayacak mıyım yüzüne?
Madam, seni ve küçük oğlunu görevlendiriyoruz,
Bu konuyla ilgili olarak;
Gidip Fransa Kralı ile görüşeceksin,
Oğlum, Kral'ın karşısında güzel davran,
Azametle sun mesajını.

PRENS

Benim gibi genç bir prensin sırtına
Kaldıramayacağı kadar önemli sorumluluklar yıkmadıkça
Korkmayın majesteleri babacığım; Atlas'ın sırtında taşıdığı
Gökyüzünün koca direkleri
Bana verdiğiniz görevden daha güvencede değil.

KRALİÇE

Ah yavrum, senin bu parlak zekâna bakıyorum da
korkuyorum,
Yeryüzünde uzun yıllar yaşayamayacaksın diye.

EDWARD

Madam, oğlunuzla birlikte, süratle gemiye binmenizi istiyoruz;
Elimizden gelen en hızlı biçimde
Levune'u da sizin arkanızdan yollayacağız.
Beyler arasından size eşlik etmelerini istediklerinizi seçin;
Selametle gidin; bizi de ülkemizdeki savaşıla bırakın.

⁵⁸ Gerçekte, Valois, Normandiya'da değil, Akitanya'da bazı kaleleri ve kentleri ele geçirmişti.
⁵⁹ Isabella'nın kısaltılmışı.

KRALİÇE

Kulların krallarıyla çarpıştığı korkunç savaşlar:

Bir an önce sona erdirmiş onları tanrı. Efendim, izninizi istiyorum.

Fransa'ya yolculuk hazırlıkları yapmak için.

(KRALİÇE ve PRENS çıkar. ARUNDEL girer.)

EDWARD

Lord Arundel, yalnız mı geldiniz?

ARUNDEL

Evet sevgili efendim; çünkü Gaveston öldü.

EDWARD

Ah, hainler! Dostumu öldürdüler ha!

Söyle bana Arundel, sen gitmeden önce mi öldürülmüş?

Yoksa gördün mü dostumun nasıl öldürüldüğünü?

ARUNDEL

İkisi de değil, efendim; çünkü etrafını saran

Silahlı düşman ona saldırdığında

Siz majestelerinin mektubunu okudum hepsine;

Gaveston'ı istedim onlardan, daha doğrusu yalvardım,

Onu siz majestelerine götürüp geri getireceğime

Şerefim üzerine yemin ettiğimi söyledim.

EDWARD

Söyle bana, asiler bunu kabul etmediler mi?

OĞUL SPENCER

Küstah hainler!

EDWARD

Evet Spencer, hain hepsi de.

ARUNDEL

Başlangıçta ricalara kulak asmıyorlardı.

Warwick Beyi dinlemeyi bile kabul etmedi;

Mortimer'i güçlkle ikna ettim dinlemeye;

En az Pembroke ve Lancaster konuştular.

Ona karşılık beni rehin almayı kesinlikle reddettiklerinde,
 Pembroke Beyi, yumuşak bir tavırla şöyle dedi:
 'Lordlarım, madem Kralımız onu istiyor
 Ve geri göndereceğine söz veriyor,
 Onu buradan götürüp
 Tekrar size teslim edeceğime söz veriyorum.'

EDWARD

Peki, nasıl oluyor da gelmedi?

OĞUL SPENCER

Bir ihanet ya da alçaklık yüzünden gelememiştir.

ARUNDEL

Warwick Beyi onu yolda yakaladı.
 Pembroke onu adamlarına teslim etmiş,
 Mahkûmun güvencede olduğunu düşünüp evine gitmişti.
 Ama Pembroke geri dönmeden
 Yolda pusuya yatan Warwick onu ölüme götürdü;
 Bir hendekte kesti kafasını ve dönüp ordusuna katıldı.

OĞUL SPENCER

Çok zalimce, kesinlikle savaş kurallarına aykırı.

EDWARD

Ah, konuşsam mı yoksa iç çekip ölsem mi!

OĞUL SPENCER

Efendimiz, bu baronlardan alacağınız intikamı
 Kılıcınıza bırakın; yüreklendirin adamlarınızı;
 Dostlarınızı öldürenleri cezalandırmadan bırakmasınlar.
 Edward, dalgalandır sancağını savaş alanında,
 Elinde ateşle yürü saklandıkları kovuklara.

(EDWARD *diz çöker.*)

EDWARD

Hepimizin anası olan yeryüzü üzerine,
 Gökyüzü ve gökte dolaşan tüm yıldızlar üzerine,
 Sağ kolum, babamın kılıcı
 Ve tacımın tüm onuru üzerine yemin ederim ki,

Sahip olduğum şatolar, kaleler, kentler ve burçların sayısı kadar
 Kelle ve can alacağım onun uğruna.
 Hain Warwick! Hain Mortimer!
 Ben İngiltere Kralıysam eğer,
 Sizin başsız gövdelerinizi, bedenlerinizi
 Yüzdüreceğim kan gölü içinde,
 Doya doya kan içersiniz diye.
 Krallık sancağımı da yıkayacağım aynı gölde,
 Ki, kızıl sancağım unutturmasın bana
 Gaveston'ımı öldüren siz alçakların
 Lanet olası hain evlatlarından
 Öc almam gerektiğini.
 Bu onurlu ve güven gerektiren yere,
 Seni Spencer, sevgili Spencer, seni atıyorum.
 İçinde bulunduğumuz döneme ve düşmanlarımıza karşın
 Salt sana duyduğumuz sevgimiz yüzünden,
 Seni Gloucester Beyi ve⁶⁰ Başınabeyinci yapıyorum.

OĞUL SPENCER

Lordum, baronların yolladığı bir haberci
 Huzurunuzda kabul edilmeyi bekliyor.

EDWARD

Gelsin yanımıza.

(Baronların yolladığı Haberci sancağıyla girer.)

HABERCİ

Çok yaşa Kral Edward, İngiltere'nin yasal efendisi.

EDWARD

Ama ben biliyorum, seni buraya yollayanlar bunu istemiyor.
 Mortimer ve suç ortakları yolladı seni-
 Hiç görülmemiştir böyle alçak bir asiler güruhu.
 Neyse, söyle mesajını.

HABERCİ

Silaha sarılan baronlar, benim aracılığımla,
 Majestelerine uzun bir yaşam ve mutluluk diliyorlar.

⁶⁰ Spencer, Gloucester Beyi Gilbert de Clare'in kızkardeşi ile evli olduğundan ona Gloucester Beyi denmektedir.

Siz efendimize açıkça şunu söylememi istediler:
 Kan dökülmeden bu acının çaresini bulmak istiyorsanız,
 Zararlı etkisiyle soylu asmayı öldüren
 Ve çürümüş bir dala benzeyen bu Spencer'i kovun yanınızdan;
 Bu asmanın altın yaprakları soylu başınızı kuşatıyor
 Ve tacınızın parlaklığı onun gibi iğrenç türedileri sönükleştiriyor.
 Böyle diyorlar ve içtenlikle tavsiye ediyorlar siz efendimizin
 Erdeme ve soyluluğa önem vermenizi,
 Eski hizmetkârlarınızın değerini bilmenizi,
 Sahtekâr yardakçıları silkeleyip atmanızı.
 Bunu kabul ederseniz eğer, onurlarını ve canlarını
 Siz majestelerine adayacaklar.

OĞUL SPENCER

Ah alçaklar, hep mi sergileyecekler kibirlerini?

EDWARD

Defol! Cevap bekleme, git buradan.
 Asiler! Onlar mı belirleyecek majestelerinin
 Eğlencelerini, zevklerini, dostlarını?
 Dur. Gitmeden önce, gör nasıl kovuyorum

(SPENCER'i *kucaklar*.)

Spencer'i yanımdan. Şimdi git efendilerinin yanına;
 Söyle onlara, Gaveston'ı öldürdükleri için
 Boylarının ölçüsünü almaya geleceğim.
 Haydi git, git buradan.
 Edward, ateş ve kılıçla geliyor arkandan.

(*Haberci çıkar*.)

Lordum, bu asilerin nasıl şişindiklerini gördünüz mü?
 Askerler, asil yürekli, koruyun efendinizin hakkını;
 Çünkü şimdi, evet şimdi yola çıkıyoruz
 Onlara boyun eğdirmek için. Gidelim!

(*Çıkarlar*.)

III. SAHNE

(Boroughbridge)

(*Borular çalmır. Büyük bir savaş olur. Kaçışmalar. KRAL, BABA SPENCER, OĞUL SPENCER ve KRAL'ı destekleyen Soylular girer.*)

EDWARD

Neden geri çekilme borusu çalıyoruz? Lordlarım, saldırın üstlerine!
Bugün, kılıcımla öcümü yağıdıracağım
Silaha sarılmış, Krallarına karşı gelen
O mağrur asilerin başlarına.

OĞUL SPENCER

Kuşku duymuyorum Lordum, haklının galip geleceğinden.

BABA SPENCER

Efendimiz, fena olmaz iki taraf için de
Biraz soluklanmak; ter ve tozla
Neredeyse boğulan adamlarımız,
Yorgunluktan bayılmak üzereler.
Bu duraksamayla askerlerle atlar dinlenecek.

OĞUL SPENCER

İşte asiler geliyor.

(GENÇ MORTIMER, LANCASTER, KENT, WARWICK, PEMBROKE ve diğerleri girer.)

GENÇ MORTIMER

Bak Lancaster, işte Edward,
Yardakçılarının arasında.

LANCASTER

Orada kalsın,
Onlarla olan dostluğunu pahalıya ödeyene kadar.

WARWICK

Ödeyecek de; yoksa Warwick'in kılıcı boşuna inmiş demektir.

EDWARD

Asiler, korkup çekilme borusu mu alıyorsunuz?

GENÇ MORTIMER

Hayır, Edward, hayır. Senin yordakıların korkup kaan.

LANCASTER

Hain oldukları için sana ihanet edecekler;
İyisi mi vakit varken terket onları.

OĞUL SPENCER

Asi Lancaster, asıl hain sensin.

PEMBROKE

Defol, alçak yeni yetme; soylulara meydan mı okuyorsun?

BABA SPENCER

Yasal kralınıza karşı silaha sarılmak, adam toplamak
Sizce soylu bir girişim, onurlu bir davranış, değil mi?

EDWARD

Bu yüzden yakında düşecek kelleleri,
Öfkeli Krallarının gazabını yatıştıracak.

GENÇ MORTIMER

Yani Edward, sonuna kadar savaşıp
Kılıcını kullarının kanlarıyla yıkamayı mı yeğliyorsun,
İĞrenç dostlarını yanından kovmaktansa?

EDWARD

Evet, hainler! Bana böyle karşı konulmasına katlanmaktansa
Koca taş yığınlarına çeviririm güzelim İngiliz kentlerini,
Çift sürdürürüm saray kapılarının önünde.

WARWICK

Çaresizlik içinde verilmiş, doğa yasalarına aykırı bir karar.
alın savaş borusunu! Korusun Aziz George,⁶¹
İngiltere'yi ve baronların haklarını.

⁶¹ İngiltere'nin koruyucu azizi. Ancak St. George, III. Edward zamanına kadar İngiltere'nin koruyucu azizi ilan edilmemişti.

EDWARD

Korusun Aziz George, İngiltere'yi ve Kral Edward'ın haklarını.
(*Gruplar farklı yönlerden çıkarlar. Borular çalınır.* EDWARD,
SPENCER'ler, BALDOCK ve LEVUNE *esir aldıkları* KENT,
WARWICK, LANCASTER ve MORTIMER'le girerler.)

EDWARD

Evet, küstah Lordlar, evet; savaşın cilvesi değil,
Davanın haklılığı kırdı gururlarınızı.
Yanılmıyorsam, sizler asarsınız insanları,
Ama bizler yüceltiriz onları.
Hainler! Bana karşı geldiğiniz,
Ruhunun ruhumla kaynaştığını çok iyi bildiğiniz
En sevgili arkadaşımı öldürdüğünüz için,
Hepinizden intikamımı alma zamanı geldi.
Sevgili Piers Gaveston, benim canım dostum—
Ah asiler, alçaklar, onu siz öldürdünüz!

KENT

Kardeşim, seni ve ülkeni düşündükleri için
O yordakçıyı uzaklaştırdılar yanından.

EDWARD

Lordum, yeterince konuştunuz, gidin huzurumuzdan.
(KENT *çkar.*)

Lanet olası alçaklar!
Habercimizi size yollayıp,
Onun canının bağışlanıp bize gönderilmesini istediğimizde,
Hem de Pembroke onu geri getirmeye söz vermişken,
Sen küstah Warwick, bizim iyiliğimiz için mi
Zavallı Piers'ı savaş kurallarını hiçe sayarak öldürdün?
Öfkede diğerlerini yaya bıraktığın için,
Kellen diğerlerine tepeden bakacak.

WARWICK

Zorba Kral, senin tehditlerine, bağırıp çağırmana aldır mıyorum.
Verebileceğin ceza sadece vücudumdur.

LANCASTER

Daha iyidir ölmek,
Böylesi bir kralın emrinde utançla yaşamaktansa.

EDWARD

Lord Winchester, götürün şunları;
Size teslim ediyorum asilerin azgın elebaşlarını,
Warwick ve Lancaster'i – vurun boyunlarını.
Haydi!

WARWICK

Elveda boş dünya.

LANCASTER

Sevgili Mortimer, hoşça kal.

(WARWICK ve LANCASTER, BABA SPENCER'le çıkarlar.)

GENÇ MORTIMER

İngiltere, soylularına nasıl kötü davranılıyor,
Gör de inle bu acıyla; bak, nasıl sakat bırakılıyorsun.

EDWARD

Götürün şu mağrur Mortimer'i Kale'ye;
Elinizden kaçırmadan hapsedin oraya.
Diğerlerine gelince, hemen idam edin onları da.
Gidin.

GENÇ MORTIMER

Mortimer! Kaba taş duvarlar
Hapsedebilir mi göklere ulaşmaya çalışan ruhumu?
Hayır, Edward; İngiltere'nin başının belası, olamaz;
Mortimer'in umutları kaderinde yazılanların çok fazlasını
hedeflemekte.

(Muhafızlarla çıkar.)

EDWARD

Çalınsın davullar ve borular! Dostlarım, gelin benimle;
Bugün tacını yeniden giydi Edward.

(OĞUL SPENCER, LEVUNE ve BALDOCK hariç herkes çıkar.)

OĞUL SPENCER

Levune, sana duyduğumuz güvene bağlı
 Kral Edward'ın ülkesinin huzuru.
 Bu yüzden, hemen git ve ver bu hazineyi Fransız Beyleri'ne;
 Zeus'un, Danaë'ye, altın yağmuru sayesinde
 Ulaşmasına izin veren muhafızlara olduğu gibi,
 Onlar da hazineyle büyülensinler ki,
 Şu sıralarda Fransa'da dost edinmeye çalışan
 Kraliçe Isabel'e yardım ederek,
 Onun küçük oğluyla denizi aşip
 Babasının ülkesine ayak basmasını sağlamasınlar.

LEVUNE

Bu baronlarla kurnaz Kraliçe'nin uzun süredir
 Amaçladığı bu muydu?

BALDOCK

Evet. Ancak Levune, sen de gördün,
 Baronların hepsi koyacaklar kellelerini kütüğe.
 Cellat engel olacak yapmak istediklere şeye.

LEVUNE

Lordlarım, hiç kuşkunuz olmasın;
 İngiliz altınıyla Fransız beylerini öyle tavlayacağım ki,
 Isabel boş yere yalvarmış olacak,
 Gözyaşları karşısında Fransa yumuşamayacak.

OĞUL SPENCER

Öyleyse, hemen Fransa'ya git.
 Haydi Levune, anlat onlara Kral Edward'ın savaşlarını ve
 zaferini.

(Herkes çıkar.)

IV. PERDE

I. SAHNE

(Londra Kalesi yakınılarında bir yer)

(KENT girer.)

KENT

Elverişli rüzgârlar esiyor Fransa'ya doğru; es, güzel rüzgâr,
Edmund İngiltere'nin iyiliği için oraya gidene dek.
Doğa, ülkem için yol ver bana.
Bir kardeş— hayır, dostlarının kasabı o—
Mağrur Edward, beni huzurundan kovdun ha!
Ben de Fransa'ya gider, haksızlığa uğrayan Kraliçe'yi
yüreklendirir,
Edward'ın ahlak düşkünlüğünü anlatırım.
Kötü Kral! Soyluları öldürüyor,
Dalkavukları el üstünde tutuyorsun!
Mortimer, o mutlu kaçış anını bekliyorum;
Yüce gece, karanlık gece, yardımcı ol ona girişiminde.

(GENÇ MORTIMER kılık değiştirmiş olarak girer.)

GENÇ MORTIMER

Hey! Kim var orada?
Siz misiniz Lordum?

KENT

Mortimer, benim.
Uyku ilacı etkisini gösterdi mi?

GENÇ MORTIMER

Gösterdi Lordum; tüm gardiyanlar uyuyor;
 Şükran borçluyum onlara, sorun yaratmadan geçmeme izin
 verdikleri için.
 Fransa'ya gidecek gemiyi ayarladınız mı?

KENT

Merak etme.
 (Çıkarlar.)

II. SAHNE

(Fransa sarayı)

(KRALİÇE ve OĞLU girer.)

KRALİÇE

Ah yavrum, Fransa'daki tüm dostlarımız yüzüstü bıraktı bizi.
 Buradaki beyler acımasız, Kral'da merhamet yok.
 Ne yapacağız?

PRENS

Anne, İngiltere'ye dön,
 Babamı memnun etmeye çalış; yüzünü şeytan görsün
 Dayımın Fransa'daki tüm dostlarının.
 İnan bana, kısa sürede majestelerinin kalbini kazanacağım.
 Bin Spencer'den çok sever beni.

KRALİÇE

Ah yavrum, yanıyorsun, hiç olmazsa bu konuda,
 Birbirimizle yeniden uyum içinde yaşayacağımızı
 düşünmekle.

Hayır, hayır, çok uyumsuzuz biz. Acımasız
 Valois!

Kadersiz Isabel, Fransa yüz çevirince;
 Nereye, ah, nereye yöneltmelisin adımlarını?

(SIR JOHN HAINAULT girer.)

SIR JOHN

Madam, nasılsınız?

KRALİÇE

Ah, sevgili Sir John Hainault,
Hiç bu kadar mutsuz, bu kadar üzgün olmamıştım.

SIR JOHN

Sevgili madam, Kral'ın size yardım etmediğini duydum;
Ama, üzülmeyin madam, soylu kafalar umutsuzluğu yener.
Majesteleri, benimle Hainault'a gelip
Bir fırsat çıkana kadar oğlunuzla orada kalır mısınız?
Lordum, siz ne dersiniz, dostlarınıza katılıp
Bizimle kadere meydan okur musunuz?

PRENS

Annem kabul ediyorsa ben de ederim.
Ne İngiltere Kralı ne de Fransa sarayı
Ayrılabilecek beni sevgili annemin yanından
Mızrakla dövüşebileceğim yaşa gelene kadar;
İşte o zaman, kendini beğenmiş Spencer'in kellesini
koparacağım.

SIR JOHN

İyi konuştunuz, Lordum.

KRALİÇE

Ah, sevgili oğlum, nasıl da üzüldüyorum uğradığın
haksızlıklara.
Yine de geleceğin için umutluyum, benim canım,
mutluluk kaynağım.
Ah, sevgili Sir John, Avrupa'nın öte ucuna,
Don Nehrinin kıyılarına bile giderim seninle;
Hainault'a gideceğiz; markı⁶² soylu bir beyefendi;
İnanıyorum, Lord Hazretleri bizi hoş karşılayacak.
Bu gelenler de kim?

(KENT *ve* GENÇ MORTIMER *girer.*)

KENT

Madam, uzun bir ömür diliyorum size.
Daha mutlu yaşayın İngiltere'deki dostlarınızdan.

⁶² Sir John'un kardeşi, Hainault Kontu.

KRALİÇE

Lord Edmund ve Lord Mortimer, yaşıyorsunuz ha!
Hoşgeldiniz Fransa'ya! Lordum, buraya gelen haberler
Öldüğünüz ya da ölmek üzere olduğunuz yolundaydı.

GENÇ MORTIMER

Leydim, son söylediğiniz daha doğrudu.
Ancak daha iyi bir kadere layık olan Mortimer,
Londra Kale'sindeki esaretini sona erdirdi,
Sancağınızı dalgalandırmak için yaşıyor, sayın Lordum.

PRENS

Ne demek istiyorsun! Kral babam yaşarken mi?
Hayır, Lord Mortimer; ben bunu yapamam

KRALİÇE

Yapamaz mısın oğlum! Niçin? Keşke tek sorunumuz bu olsa.
Sevgili Lordlar, Fransa'da dostumuz yok bizim.

GENÇ MORTIMER

Soylu dostlarınızdan Monsieur le Grand
Buraya vardığımızda her şeyi anlattı bize-
Soyluların ne kadar katı, Kral'ın ne kadar merhametsiz
olduğunu.
Ama madam, silahların olmadığı yerde, adı bile okunmaz
hakkın.
Warwick, Lancaster ve bizim tarafımızı tutan birçok dost
öldürüldü;
Ama yine de, hâlâ dostlarımız var İngiltere'de.
Majesteleri, emin olun ki, sevinçten şapkalarını fırlatıp
Alkışlayacaklardır bizleri, düşmanlarımızın karşısına dikilmeye
Hazır olduğumuzu gördüklerinde.

KENT

Keşke her şey yoluna girse, Edward kendini düzeltse de
İngiltere'nin onuru kurtulsa, barış ve huzur gelse.

GENÇ MORTIMER

Lordum, bu ancak kılıç zoruyla sağlanabilir;
Kral asla vazgeçmeyecektir dalkavuklarından.

SIR JOHN

Lordlarım, madem duyarsız Fransa Kralı,
 Üzüntülü kızkardeşine, İngiltere Kraliçesi'ne,
 Askeri yardımda bulunmayı reddediyor,
 Onunla birlikte Hainault'a gidin;
 Hiç kuşkunuz olmasın, kısa sürede,
 Yardım, para, asker ve dostlar bulup
 İngiltere Kralı'na meydan okuyacağımıza.
 Genç prens, ne düşünüyorsunuz bu oyun hakkında?

PRENS

Bence, Kral Edward hepimizden hızlı koşacak.

KRALİÇE

Hayır oğlum, olamaz; hem de gözlerini korkutmamalısın
 Sana yardıma bu kadar hazır dostlarının.

KENT

Sir John Hainault, lütfen affedin bizi.
 Acılı Kraliçemizi rahatlatmaya çalışmanız
 Hepimizi size minnettar kılmakta.

KRALİÇE

Evet, sevgili kardeşim. Sir John,
 Göklerin tanrısı bu güzel planınızı başarılı kılsın.

GENÇ MORTIMER

Görüyorum ki, bize askeri yardıma hazır bu soylu beyefendi
 Bizim için güvenli bir liman olmak için doğmuş.
 Sir John Hainault, şunu bilin ki,
 Zor durumdaki İngiltere Kraliçesi ve soyluları
 Sayenizde kurtulup esenliğe kavuştular.

SIR JOHN

Madam, gidelim; Lordum, siz de gelin benimle
 Ki, görsün İngiliz soyluları Hainault'un konukseverliğini.

(Çıkarlar.)

III. SAHNE

(Londra. Saray)

(KRAL, ARUNDEL, SPENCER'lar ve diğerleri girer.)

EDWARD

Böylelikle, birçok yıkıcı savaş tehdidinden sonra,
İngiltere Kralı Edward ve dostları muzaffer oldu.
Edward hiçbir engelle karşılaşmadan yönetsin ülkeyi
dostlarıyla.
Lord Gloucester, haberi duydunuz mu?

OĞUL SPENCER

Ne haberi, Lordum?

EDWARD

Ne haberi olacak!
Ülkenin her yanında insanların idam edildiği haberini, tabii ki.
Lord Arundel, liste sizde, değil mi?

ARUNDEL

Kale komutanından aldım listeyi efendim.

EDWARD

Lütfen, göster bize. Bakalım kimler varmış.
Spencer, oku.

(OĞUL SPENCER *adları okur.*)

Demek bunlar; bir ay önce havlıyorlardı
Ama artık ne havlayabilirler ne de ısırabilirler.
Baylar, şimdi gelelim Fransa'dan gelen
haberlere:
Gloucester, anlaşılan Fransız beyler
İngiliz altınını o kadar çok seviyorlar ki,
Isabel oradan yardım bulamadı.
Ne kaldı? Lordum, duyurdunuz mu
Mortimer'i getirene ödül verileceğini?

OĞUL SPENCER

Duyurduk Lordum; eğer İngiltere'deyse
Hiç kuşum yok, çok geçmeden yakalanır.

EDWARD

Eğer mi diyorsun? Spencer, adım kadar eminim
O, şu anda İngiltere'de; liman komutanlarımız
Krallarının buyruğunu umursamazlık edemezler.

(*Bir Haberci girer.*)

Ne var? Ne haberler getirdin? Kimden geliyor bu haber?

HABERCI

Efendimiz, Fransa'daki Levune'dan
Lord Gloucester'a haber ve mektup var.

EDWARD

Oku.

(OĞUL SPENCER *mektubu okur.*)

OĞUL SPENCER

Lord Hazretleri, sizden aldığım emir uyarınca Fransız Kralı ve beyleriyle görüştüm ve Kraliçe'nin mutsuz ve huzursuz bir biçimde oradan ayrılmasını sağladım. Nereye, diye soracak olursanız, markinin kardeşi Sir John Hainault ile Hollanda'ya. Onlarla birlikte Lord Edmund ve Lord Mortimer de gitti. Yanlarında sizin ülkeden bazıları daha vardı. Güvenilir kaynaklara göre, İngiltere'de, Kral Edward'ın umduğundan çok daha kısa bir süre içinde, onunla savaşmak niyetindeler. Tüm önemli haberler bu kadar.

Her zaman hizmetinizde olan
Levune.

EDWARD

Ah alçaklar. O Mortimer kaçtı ha!
Edmund da onunla birlik oldu ha!
Sir John Hainault da başrolde ha!
Madam, siz ve oğlunuz tanrı adına hoş geldiniz.
İngiltere çok güzel karşılayacak sizi ve o çapulcu sürünüzü.
Parlak Phoebus, paslı demir arabasındaki karanlık gece,
Yalvarıyorum size, dört nala sürün atlarınızı
Zamanı kısaltmanız için;
Ki, görebileyim bu hainlerle savaş alanında karşılaşacağımız
O heyecanla beklenen günü.
Ah, hiçbir şey üzmüyor beni,

Onların kötülükleriyle oğlumun yoldan çıkmasına üzüldüğüm kadar.

Haydi dostlar, Bristöl'a gidelim, savunmamızı orada yapalım.

Siz rüzgârlar, onları buradan götürmekle kötülük yapmıştınız;

Ama şimdi iyilik yapın buraya getirerek.

(Çıkarlar.)

IV. SAHNE

(Orwell, Harwich yakınlığında bir yer)

(KRALİÇE, PRENS, KENT, GENÇ MORTIMER ve
SIR JOHN girer.)

KRALİÇE

Beyler, sevgili dostlarımız ve yurttaşlarımız,

Hepiniz hoşgeldiniz İngiltere'ye; elverişli rüzgârlarla

Ayrıldık Hollanda'daki sevgili dostlarımızdan,

Yurdumuzdaki dostlarla hesaplaşmak için.

Çok üzücü bir durum gücün güçle kapışması,

İç savaşlarda, kılıç ve mızrakla akrabaların, yurttaşların

Başkalarını öldürürken kendilerini öldürmeleri;

Bağırının kendi silahlarıyla deşilmesi.

Ama elden ne gelir?

Tüm bu yıkımın nedeni, ülkelerini iyi yönetemeyen krallar.

Edward, bu kralların içinde,

Şehvet düşkünlüğüyle ülkeni yıkıma mahkûm etmede,

Kanalları, dökülen kanla taşırmada sen teksin.

Kendi halkının koruyucusu olman gerekirken

Sen—

GENÇ MORTIMER

Hayır madam, eğer bir savaşçı iseniz,

Bu kadar duygusal konuşmalar yapmamalısınız.

Lordlar, madem Tanrı'nın izniyle buraya geldik,

Bu Prens'in haklı davası uğruna silahlanmış olarak,

Ülkemiz adına yemin edelim,

Ona sevgi, saygı ve istekle bağlı olacağımıza.

Edward'ın bizlere, Kraliçesi'ne ve ülkesine

Açık açık yaptığı kötülöklere ve haksızlıklara gelince,
 Geldik kılıcımızla onları ortadan kaldırmaya.
 İngiltere Kraliçesi barış içinde geri alsın mevkilerini ve
 unvanlarını,
 Bizler de, uzaklaştıralım Kral'ın yanından
 İngiliz hazinesini tamtakır bırakan dalkavukları.

SIR JOHN

Lordum, çalınısın borular, ilerleyelim hep birlikte;
 Yoksa, Edward kendisine yaltaklanmaya geldiğimizi sanacak.

KENT

Keşke ona yapılan en büyük dalkavukluk böyle olsaydı.
 (Çıkarlar.)

V. SAHNE

(Bristol yakınları)

(KRAL, BALDOCK, OĞUL SPENCER girer. Kaçmaktadırlar.)

OĞUL SPENCER

Kaçın efendim, kaçın! Kraliçe'nin kuvvetleri çok üstün;
 Onun dostları çoğalıırken sizinkiler azalıyor.
 İrlanda'ya gidip soluklanalım orada.

EDWARD

Ne, ben kaçmak, Mortimerler'i arkamda
 Muzaffer bırakmak için mi doğdum?
 Atımı verin bana, takviye birlikler bulalım,
 Bu şan şeref yatağında ölüp ün salalım.

BALDOCK

Ah, hayır Lordum; zamanı değil böyle Kral'a yakışır bir kararın;
 Kaçalım, kovalıyorlar bizi.
 (Çıkarlar. KENT tek başına elinde kılıç kalkanla girer.)

KENT

Bu yöne kaçtı ama çok geç kaldım.

Ah Edward, yüreğim kan ağlıyor senin için.
 Dik başlı hain Mortimer, neden kovalıyorsun
 Yasal kralını, efendisi, kılıcınla?
 Aşağılık adam, peki, sen niye tüm bağlarını unutup
 Silah çektin kârdeşine, Kralına?
 Tanrım, bu doğal olmayan isyanı cezalandırma yetkisi senin;
 Yağdır lanetli kafama intikam sağanakları.
 Edward, bu Mortimer senin canını almak istiyor;
 Öyleyse kaç ondan! Hayır Edmund, yatıştır bu öfkeyi;
 Olduğundan farklı görün, yoksa öleceksin;
 Çünkü öpüşüyor Mortimer'le Isabel ihanet planları yaparken;
 Ama sevgi dolu bir ifade var Isabel'in yüzünde.
 Lanet olsun hem ölüm hem nefret doğuran sevgiye!
 Edmund git, Bristol ihanet içinde Longshanks'in soyuna.
 Kuşkulanmasınlar diye tek başına dolaşma;
 Mağrur Mortimer gözetliyor seni gezintiye çıkmışken bile.

(İçeri KRALİÇE, GENÇ MORTIMER, genç PRENS ve
 SIR JOHN HAINAULT girer.)

KRALİÇE

Haktan yana savaşanları ve öfkesinden korkanları
 Kralların tanrısı başarılı kılar savaşlarda;
 Başarılı çıktığımız için muharebeden,
 Şükranlarımızı sunuyoruz cennetin yüce mimarına ve sizlere.
 Soylu Lordlarım, daha fazla ilerlemeden
 Burada, sevgili oğlumuzu,
 Ona duyduğumuz sevgi ve bağlılık nedeniyle,
 Ülkenin Koruyucu'su ilan ediyoruz;
 Kader de babasını bu denli talihsiz kıldığı için
 Lordlarım, benim sevgili Lordlarım,
 Onunla ilgili olarak sağduyunuza en uygun geleni yapın.

KENT

Madam, izninizle sorabilir miyim
 Tahtından düşünce Edward'a ne yapacağınızı?

PRENS

Sevgili amcacığım, söyleyin hangi Edward'ı kastediyorsunuz?

KENT

Babanı, yeğenim; ona Kral demeye cesaret edemiyorum.

GENÇ MORTIMER

Lord Kent, bu sorulara ne gerek var?

Bu, ne Kraliçe'nin ne de bizim elimizde.

Halk ve parlamento nasıl isterse

Öyle davranılacak kardeşine.

(*Kraliçe'ye*)

Madam, Edmund'un pişmanlık duyması hoşuma gitmiyor.

Vakit geçirmeden onun çaresine baksak iyi olacak.

KRALİÇE

Lordum, Bristol Belediye Başkanı niyetimizi biliyor mu?

GENÇ MORTIMER

Evet madam; savaş alanından kaçanlar

Öyle kolay kolay kurtulamazlar.

KRALİÇE

Baldock Kral'la birlik;

Ne iyi bir saray kâtibi, değil mi Lordum?

SIR JOHN

Baba oğul Spencer'lar da Kral'la birlikler.

KENT

Bu Edward ülkenin mahvına neden oluyor.

(*İçeri RICE ap HOWELL ve Bristol Valisi girer. Yanlarında*

BABA SPENCER *vardır.*)

RICE ap HOWELL

Tanrı, Kraliçe Isabel ve onun soylu oğlunu korusun!

Madam, Bristol halkı ve Belediye Başkanı,

Size olan sevgi ve bağlılıklarını göstermek için,

Size getirmemi istediler şu vatan haini Spencer'i,

Yasa tanımaz Romalı Catiline gibi

İngiltere hazinesiyle keyif çatan,

Eğlence düşkünü Spencer'in babasını.

KRALİÇE

Hepinize teşekkür ediyoruz.

GENÇ MORTIMER

Sizin bu bağlılığınızı krallara yaraşır bir biçimde
ödüllendirmek gerek.

Peki ama, Kral ve öteki Spencer nereye kaçtı?

RICE ap HOWELL

Gloucester Beyi unvanı verilen oğul Spencer
Ve tatlı dilli, üniversite mezunu Baldock, Kral'la birlikte
Gemiye binip İrlanda'ya gittiler az önce.

GENÇ MORTIMER

Fırtına, geri getir ya da batır onları!
Eminim oradan da kovulurlar.

PRENS

Daha göremeyecek miyim Kral babamı?

KENT

(*Kendi kendine*)

Kadersiz Edward, kovuldu İngiltere'den.

SIR JOHN

Madam, başka yapılacak ne var? Neden böyle dalgınsınız?

KRALİÇE

Kocamın şanssızlığına üzülüyorum;
Ah, ne yazık ki, ülkeme bağlılığım beni bu savaşa itti.

GENÇ MORTIMER

Madam, üzölmeyi ve yakınmayı bırakın artık.
Kral ölkesine ve kendisine kötölük etti;
Biz de elimizden geldiğı kadar düzeltmeliyiz ölkeyi.
Bu arada, götürün şu asiyi idam kütüğüne.
Bey olman kellenin kurtulmasını sağlayamıyor.⁶³

⁶³ Bey olduğı için Spencer asılarak idam edilmeyecek, kafası kesilecektir.

BABA SPENCER

Kralına karşı savaşıyor asidir;
Edward için savaşıyorlar Kral'a karşı savaşıyorlar.

GENÇ MORTIMER

Götürün şunu, zırvalıyor.

(BABA SPENCER *muhafızlarla çıkar.*)

Sen, Rice ap Howell,
Bölgede etkili bir kişi olduğun için
Bu kaçak asilerin peşinden giderek
Majesteleri Kraliçe'ye iyi hizmetlerde bulunacaksın.
Madam, bu arada, biz de düşünmeliyiz
Yakalandıklarında, Baldock, Spencer ve işbirlikçilerinin
Nasıl bir sonla karşılaşacaklarını.

(*Çıkarlar.*)

VI. SAHNE

(*Neath Manastırı*)

(*İçeri Başrahip, Keşişler, EDWARD, OĞUL SPENCER ve BALDOCK girer.*)

BAŞRAHIP

Efendim, hiç endişelenmeyin, korkmayın;
Sizin ve seçkin dostlarınızın,
Burada bizimle kuşkudan
Ve sizi kovalayanların alçakça saldırılarından,
Bu fırtınalı dönemin getirdiği tehlikelerden uzak,
Güven içinde saklanmanız için
Keturn olacağız, çok dikkatli davranacağız.

EDWARD

Peder, yüzünde ihanet barınmıyor senin.
Sen de bir kral olsaydın,
Yüreğin derinden yaralansaydı çektiğim acılarla,
Durumuma merhamet duymadan edemezdin.
Bir zamanlar, ben de güçlü ve göz kamaştırıcı biriydim;
Görkemliydim, gurur duyardım zenginliklerimle ve

adamlarımla.

Egemenlik ve saltanatın, sağlığında ya da öldüğünde
Acınacak bir duruma düşürmediği kimse var mıdır?

Gel Spencer, gel Baldock, gelin, oturun yanıma.

Bizim ünlü üniversitelerimizde

Eflatun ve Aristo'nun felsefeleri hakkında

Neler öğrendiniz, gösterin bakalım.

Peder, felsefe yaparak yaşamak tıpkı cennette yaşamak gibidir.

Ah, keşke ben de yaşamımı sükûnet içinde sürdürebilsem!

Ne var ki, peşimizdeler bizim; dostlarım,

Peşindeler sizin canlarınızın, benim de onurumun.

Yine de iyi yürekli keşişler, hazine, altın ya da para için

Ele vermeyin bizi ve dostlarımızı.

KEŞİŞLER

Bizden başka kimse bilmezse nerede saklandığınızı,
Kaygılanmasına gerek yok majestelerinin.

OĞUL SPENCER

Tek bir canlı bile bilmiyor;

Ama aşağıda bir otlakta gördüğüm donuk suratlı bir adamdan
kuşkulaniyorum.

Efendim, arkamızdan uzun uzun baktı;

Zaten biliyorum, tüm ülke silaha sarıldı,

Ölümçül bir nefretle bizi öldürmek için kovalıyorlar.

BALDOCK

Gemiyle İrlanda'ya giderken,

Ters rüzgârlar ve korkunç fırtınalar zavallı bizleri kıyıya attı;

Mortimer ve adamlarının korkusundan tir tir titriyoruz burada.

EDWARD

Mortimer mi! Kim adını anıyor Mortimer'in?

Kim yaralıyor beni, Mortimer diyerek,

O kana susamış adamdan söz ederek?

Sevgili peder, koyuyorum türlü dertlerle dolu kafamı
kucağına.

Ah keşke bir daha açılmasa bu gözler,

Bir daha kalkmasa bu düşen kafa,

Bir daha canlanmasa bu ölen yürek.

OĞUL SPENCER

Efendimiz, kaldırın kafanızı. Baldock, iyiye alamet değil
Bu uyuşukluk. Burada bile ihanete uğradık!

(*Ellerinde oraklarla* RICE ap HOWELL, *bir Orakçı ve* LEICESTER
Beyi girer.)

ORAKÇI

Yemin ederim ki, aradığınız adamlar bunlar.

RICE ap HOWELL

Tamam dostum. Efendim, rica ediyorum, kısa kesin;
Yaptığımız şeyin karşılığında iyi bir ödül alacağız.

LEICESTER

Kraliçe'nin ödülü; Mortimer sağladı bunu.
Yiğit Mortimer Kraliçe'ye neler yaptırmaz ki!
Ah, bakın nerede saklanmış,
Canını almak isteyenlerin ellerinden kurtulacağını sanarak.
Quem dies vidit veniens superbum,
*Hunc dies vidit fugiens iacentem,*⁶⁴ sözü ne kadar da doğru.
Leicester, bırak bu kadar duygusal olmayı.
Sadece adlarınızla sesleniyorum size: Spencer ve
Baldock,
Sizleri vatana ihanet suçuyla tutukluyorum.
Unvanlarınızdan dem vurmayın,⁶⁵ teslim olun;
Kraliçe Isabel adına yapıyorum bunu.
Efendim, neden böyle üzgünsünüz?

EDWARD

Yeryüzündeki mutluluğumun son günü!
Tüm felaketlerin toplandığı gün! Ah yıldızlarım!
Neden bir krala sert bakıyorsunuz, acımadan?
Yani, şimdi Leicester, Isabel adına,
Canımı almaya, beni dostlarımdan ayırmaya mı gelmiş?
İşte dostum, deş şu inip kalkan göğsümü,
Al yüreğimi, yeter ki dostlarım kurtulsun.

⁶⁴ Sabah karşımıza çıkan yüce ve önemli kişi

⁶⁵ Şimdi, akşam vakti, yıkılmış yere, önemsiz biri gibi yatmakta.

Resmi tutuklamalarda, tutuklanan kişinin adı, soyadı ve unvanları okunurdu.

RICE ap HOWELL
Götürün hepsini.

OĞUL SPENCER
Majesteleriyle vedalaşmamıza izin ver;
Senin gibi birine bu yakışır.

BAŞRAHIP
Bu sahne karşısında yüreğim acıyla parçalanıyor;
Bir kral nasıl katlanır böyle sözlere, kaba emirlere!

EDWARD
Spencer, ah sevgili Spencer; böyle mi ayrılmalıydık
birbirimizden?

OĞUL SPENCER
Evet efendim; böyle istiyor öfkeli cennet.

EDWARD
Hayır. Böyle isteyen, cehennem ve zalim Mortimer.
Sevgi dolu cennetin bununla ilgisi yok.

BALDOCK
Efendim, sızlanıp öfkelenmek boşuna.
Saygıyla siz majestelerinden izin istiyoruz;
Kader zarlarımız atıldı. Korkarım sizinki de.

EDWARD
Yeryüzünde asla ama belki cennette buluşuruz.
Leicester söyle, ne olacak bize?

LEICESTER
Majesteleri, Kenilworth'e gitmek zorundasınız.

EDWARD
Zorunda mı! Kralların gitmek zorunda olması biraz zor.

LEICESTER
Majesteleri şurada bir tahtırevan
Emrinizi bekliyor; karanlık da çökmeye başladı.

RICE ap HOWELL

Haydi gidelim. Vakit geçirip karanlığa kalmayalım.

EDWARD

Tahtirevan mı getirdiniz? Bir tabuta koyup,
Götürün beni cehennemin kapısına.
Pluto⁶⁶ ölüm çanımı çalsın,
Cadılar ulusun Charon'un⁶⁷ kıyısında ben öldüm diye.
Edward'ın bunlardan, bunlarla şunlardan⁶⁸ başka dostu yok.
Bunlar da bir zorbanın kılıcı altında can vermeye mahkûm.

RICE ap HOWELL

Efendim, gidelim; bunları fazla düşünmeyin;
Çünkü bir kafa boyu kısaltacağız onları.

EDWARD

Ne yapalım, olacak olması gereken; ayrılmak zorundayız.
Sevgili Spencer, sevgili Baldock, ayrılmak zorundayız.
Defolun, sahte çaputlar,⁶⁹ acılarım sahte değil.
Peder, elveda. Leicester, beni bekliyorsun,
Ben de gitmek zorundayım. Elveda yaşam, elveda dostlarım.

(EDWARD *ve* LEICESTER *çkarlar*.)

OĞUL SPENCER

Ah, gitti! Ah, soylu Edward gitti, ayrıldı buradan ha!
Göremeyecek mi bizleri bir daha?
Gökyüzü yırtıl; ateş,⁷⁰ terket yörüngeni,
Yeryüzü, eriyip havaya karış, efendim gitti!
Ah, gitti, gitti, asla dönmemek üzere.

BALDOCK

Spencer, görüyorum ki, ruhlarımız buradan uçup gitti;
Yoksun kaldık bize can veren güneş ışığından.
Dostum, yeni bir yaşama hazırlan;
Gözlerini, yüreğini, ellerini cennetin ölümsüz

⁶⁶ Yeraltı ve ölüm tanrısı.

⁶⁷ Styx Irmağının kıyısında bekleyen ölüleri kayığına alan Charon'un onları ölümler ülkesine götürdüğüne inanılırdı.

⁶⁸ Keşişler, Baldock ve Spencer.

⁶⁹ Edward, kovalayanlardan kaçmak için keşiş kılığına girmiştir.

⁷⁰ Bazı gökbilimciler bir ateş küresinin (coelum igneum) bulunduğuna inanırmış.

tahtına çevir.

Gülümseyerek öde doğaya borcunu.

Tüm öğrendiklerimizi bir cümlede toplayabiliriz:

Sevgili Spencer, hepimiz yaşıyoruz ölmek için.

Spencer, her yaşayan ölür, her yükselen düşer.

RICE ap HOWELL

Haydi, haydi; ait olduğun yere gelene kadar sakla vaazlarını.

Sizler ve sizin gibiler İngiltere'yi mahvettiniz. Saygıdeğer

beyler yola çıkmaya hazırlar mı?

ORAKÇI

Umarım Lord Hazretleri beni unutmaz.

RICE ap HOWELL

Unutmak mı dostum? Daha neler! Gel benimle kente.

(Çıkarlar.)

V. PERDE

I. SAHNE

(*Kenilworth Kalesi*)

(*İçeri KRAL, LEICESTER, WINCHESTER PİSKOPOSU ve TRUSSEL girer.*)

LEICESTER

Sayın efendim, sakın olun; bırakın yakınmayı.
Kenilworth şatosunun sarayınız olduğunu,
Zorunluluktan ya da öyle gerektiği için değil de,
Canınız istediği için bir süreliğine buraya geldiğinizi düşünün.

EDWARD

Leicester, güzel sözler beni rahatlatacak olsaydı,
Sözlerin çoktan unuttururdu bana acılarımı;
Çünkü sen her zaman nazik ve sevecen olmuştundur.
Sıradan kişilerin çektikleri üzüntüler hemen geçer,
Ancak krallarınki geçmez; ormanda vurulan geyik
Koşar yaralara iyi gelen bir bitkiye;
Ama hayvanların kralı aslan yaralandığında,
Yırtar, parçalar yarasını öfkeli pençesiyle;
Aşağılık toprağın kanını içmesini
İçine sindiremediğinden de, havaya sıçrar.
Bana da aynısı olmakta,
Korku nedir bilmeyen ruhumu bastırmak istiyorlar;
İltiraslı Mortimer'le beni böyle bir hapishaneye kapatın,

İnsanlık dışı şeyler yapan o Kraliçe, sahtekâr Isabel.
 Ruhumu öyle korkunç duygular dolduruyor ki,
 Öfke ve nefret kanatlarıyla
 Sık sık cennete yükseliyorum,
 İkisini de tanrılara şikâyet etmek için.
 Ancak, Kral olduğum aklıma gelince
 Mortimer ve Isabel'in yaptıkları kötülükler için
 İntikam almam gerektiğini düşünüyorum:
 Ama egemenlik elden gitmişse bir kral nedir ki,
 Güneşli bir günde kusursuz bir gölgeden başka?
 Kral unvanını taşıyan benim ama ülkeyi yöneten beylerim;
 Tacı ben giyiyorum ama beni yöneten onlar–
 Mortimer ve bana ihanet eden,
 Evlilik yatağımı zina ile lekeleyen Kraliçem.
 Ben ise, kapatıldım bu tasa mağarasına;
 Hemen yanı başımda üzüntü bekliyor,
 Acıklı yakarışlarla düştüğüm bu garip duruma
 İçin için kan ağlayan yüreğime eşlik etmek için.
 Söyle bana, tacımdan vaz mı geçeyim,
 Zorba Mortimer Kral olsun diye?

WINCHESTER PİSKOPOSU

Majesteleri yanılıyorlar; İngiltere'nin iyiliği için,
 Prens Edward'ın hakkı için istiyoruz tacı.

EDWARD

Hayır, Mortimer için, Edward'ın başına geçirmek için değil;
 Çünkü o, etrafını saran kurtların,
 Anında hayatına son verecekleri bir kuzu.
 Ama mağrur Mortimer bu tacı giyerse,
 Tanrılar dönüştürsün onu söndürülemez bir ateş topuna⁷¹
 Ya da Tisiphone'nin yılanlı çelengi gibi⁷²
 Süslesin lanet olası alnını.
 Yeter ki, İngiltere'nin asması⁷³ yok olmasın,
 Edward ölse bile yaşasın Edward'ın adı.

⁷¹ Medea, İason'un uğruna kendini terk ettiği Kreusa'ya altın bir taç verir. Kreusa tacı kafasına koyduğunda, taç alev alev yanmaya başlar ve bir türlü söndürülemez.

⁷² Furi'lardan bir tanesi olan Tisiphone'nin başında saç yerine yılan vardır.

⁷³ İngiltere tacında çilek yaprakları vardır ancak Marlowe yanlışlıkla asma yaprakları demektedir onlara.

LEICESTER

Efendim, niye zamanınızı böyle boşa harcıyorsunuz?
Sizden yanıt bekliyorlar. Tacınızı bırakacak mısınız?

EDWARD

Ah Leicester, bir düşün nasıl güçlkle katlanabilirim
Hiç neden yokken tacımı ve ÷lkemni kaybetmeye,
Mutluluğumu bir dağ gibi tehdit eden
Mağrur Mortimer'e hakkımı terk etmeye;
Bu dayanılmaz acılarla öldürüyorlar ruhumu.
Ancak boyun eğmeliyim tanrının isteklerine.
İşte, al tacımı, onunla birlikte Edward'ın canını da.
İngiltere'de aynı anda iki kral hüküm süremez.
Ama, dur biraz; akşama kadar Kral kalayım
Ki, şu parıldayan taca bakabileyim.
Gözlerim onu son bir kez görsün,
Kafam onunla son bir kez onurlansın
Ve ikisi birden bıraksın arzulanan haklarını.
Göksel güneş, parla sonsuza dek;
Asla izin verme sessiz gecenin bu ÷lkeyi kaplamasına.
Hep orada durun gökyüzünün bekçileri;
Her zaman, her mevsim kımıldamadan durun
Ki, Edward güzel İngiltere'nin Kralı olarak kalabilsin
hep.
Ama gündüzün parlak ışıkları hızla yok oluyor,
Ben de artık bırakmalıyım arzulanan tacımı.
İnsanlıktan uzak, kaplan sütü emmiş yaratıklar,
Neden istiyorsunuz Kralınızın devrilmesini?
Tacımı ve suçsuz canımı demek istiyorum.
Görün canavarlar, görün; tacımı tekrar giyiyorum!
Ne! Yoksa Kralınızın öfkesinden korkmuyor musunuz?
Zavallı Edward, bir deliymişsin gibi davranıyorlar sana.
Artık eskisi gibi kaç çatmana aldırıyorlar;
Yeni bir kral arıyorlar.
Bu da, kafamı garip, umutsuz duygularla dolduruyor,
Bu duygular ise sonsuz işkencelerle yok ediliyorlar.
Bu işkencede teselli bulamıyorum,
Ağırlığını kafamda hissettiğim taçtan başka hiçbir şeyde.
Bu yüzden, izin ver biraz daha giyeyim onu.

TRUSSEL

Efendim, Parlamento hemen haber bekliyor;

Onun için söyleyin: Bırakıyor musunuz, bırakmıyor musunuz?

(KRAL *öfkelenir.*)

EDWARD

Bırakmayacağım, yaşadığım sürece-

Hainler, defolun; Mortimer'le birlik olun.

Seçin, numaralar çevirin, tahta çıkarın, ne isterseniz yapın.

Bu ihaneti onlar ve siz kanınızla ödeyeceksiniz.

WINCHESTER PİSKOPOSU

Bu yanıtı götüreceğiz, hoşça kalın.

LEICESTER

Efendim, geri çağırın onları, alttan alın onlarla konuşurken.

Çünkü, giderlerse, Prens taht üzerindeki hakkını kaybedecek.

EDWARD

Sen çağır onları; benim konuşacak gücüm yok.

LEICESTER

Lordum, Kral tahtı bırakmaya razı.

WINCHESTER PİSKOPOSU

Değilse, kendisi bilir.

EDWARD

Ah, keşke bilebilsem! Ama hem gökyüzü hem de yeryüzü

Elele vermişler beni perişan etmek için. İşte, al tacımı.

Alıyor musun? Hayır benim masum ellerim

Bu kadar ağır bir suç işlemeyecekler.

Aranızda kanıma en çok susamış kimse,

Kim kral katili olarak adlandırılmak istiyorsa

O alsın. Ne! Etkilendiniz mi? Bana acıyor musunuz?

Öyleyse çağırın insafa gelmeyen Mortimer'i

Ve çeliğe dönüşen gözlerinden,

Gözyaşı yerine ateş fışkıran Isabel'i.

Hayır, durun; onları görmektense,

Alın, alın.

(*Tacı verir.*)

Cennetin güzel Tanrısı.
 Şimdi bu geçici görkemden nefret etmeme neden ol,
 Çıkart beni gökyüzündeki tahta.
 Ölüm, gel; kapa gözlerimi parmaklarınla;
 Yok eğer yaşayacaksam, unuttur bana kendimi.

WINCHESTER PİSKOPOSU

Efendim—

EDWARD

Bana efendim deme! Defol – gözüm görmesin seni!
 Ah, bağışla beni; aklımı başımdan aldı keder.
 O Mortimer'in oğluma vasi olmasına izin vermeyin;
 Daha güvenliklidir bir kaplanın ağzı
 Onun kucaklamasından. Bunu Kraliçe'ye götürün.

(PİSKOPOS'a *bir mendil verir.*)

Gözyaşlarımla ıslattım, iç çekişlerimle kuruttum.
 Eğer bunu görünce duygulanmazsa
 Geri getirin ve kanımla ıslatın onu.
 Sevgilerimi iletin oğluma; söyleyin ona
 Ülkeyi benden daha iyi yönetmesini. Nerede hata yaptım
 Çok fazla merhametli olmaktan başka?

TRUSSEL

İzninizi istiyoruz, saygıyla.

(TRUSSEL *ve PİSKOPOS çıkarlar.*)

EDWARD

Elveda. Biliyorum, bundan sonra getirecekleri haber
 Benim öldürüleceğim olacak; ben de sevinçle karşılayacağım
 bu haberi;
 Ölüm mutluluktur acı içindeki insanlar için.

LEICESTER

Bir başka haberci! Getirdiği haber ne acaba?

(BERKELEY *girer.*)

EDWARD

Beklediğim haberi getirdi. Gel Berkeley, gel.
 Ver mesajını çıplak göğsüme.

BERKELEY

Efendim, düşünmeyin soylu bir kişinin içinde
Bu kadar alçakça bir düşünce bulunabileceğini.
Siz majestelerine hizmet etmek, görevini yerine getirmek,
Sizi düşmanlarınızdan kurtarmak için
Canını verir Berkeley.

LEICESTER

(Mektubu okur.)

Efendim, Kraliçe'nin meclisi
Görevimden istifa etmemi istiyor.

EDWARD

Peki, şimdi kim olacak gardiyanım? Siz mi, Lordum?

BERKELEY

Evet, soylu majesteleri; böyle buyuruldu.

EDWARD

(Mektubu alır.)

Mortimer'den geliyor, adı yazıyor burada.

(Mektubu yırtar.)

Benim yüreğimi parçalayanın adını parçalayayım!
Bu zavallı intikamla biraz olsun rahatladı kafam;
Umarım bu kâğıt gibi parçalanır kolları bacakları.
Duy beni ölümsüz Jupiter, yerine getir arzumu.

BERKELEY

Majesteleri, derhal benimle Berkeley'e gelmeniz gerekiyor.

EDWARD

Nereye istersen giderim; her yer birbirinin aynı;
Her toprak uygun gömülmeye.

LEICESTER

Lordum, elinizden geldiğince iyi davranın ona.

BERKELEY

Ona nasıl davranırsam aynısı gelsin başıma.

EDWARD

Düşmanlarım halime acıdı,
Onun için götürüyorlar beni buradan.

BERKELEY

Majesteleri, Berkeley'in acımasız davranacağını mı düşünüyor?

EDWARD

Bilmiyorum; ancak şu kadarından eminim:
Ölüm her şeyin sonudur, ben de sadece bir kez ölebilirim.
Elveda Leicester.

LEICESTER

Henüz değil, Lordum; size yol boyunca eşlik edeceğim.
(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(Londra. Saray.)

(İçeri GENÇ MORTIMER ve KRALİÇE ISABEL girer.)

GENÇ MORTIMER

Güzel Isabel, artık arzularımızı gerçekleştirdik.
Ahmak Kral'ı baştan çıkaran kibirli insanlar
Saygılarını sundular yüksek darağaçlarına,
Kendisi de esir düştü.
Dediklerimi yaparsan, birlikte yönetiriz ülkeyi.
Ne olursa olsun çocukça korkulara kapılma;
Çünkü şimdi yaşlı bir kurdu kulaklarından tutuyoruz,
Eğer elimizden kurtulursa ikimize de saldırır,
Acıtır canımızı, biz onun canını acıttık diye.
Bu yüzden madam,
Oğlunuzu elden geldiğince çabuk tahta çıkarmamız,
Benim de ona Vasi ilan edilmem gerektiğinin
Bizim için çok önemli olduğunu unutmayın.
Fermanların altında Kralının imzasının bulunması
Daha etkilidir, hem de yararımıza olur.

KRALİÇE

Sevgili Mortimer, Isabel'in canı,
Emin ol seni çok sevdiğime.
Bu yüzden de gözüm kadar değer verdiğim
Prens güvencede olduğu sürece
Canın nasıl istiyorsa öyle davran babasına,
Ben de severek kabul edeceğim.

GENÇ MORTIMER

Önce onun tahttan indirildiği haberini duymak istiyorum;
Sonra da bırak, onunla tek başıma ilgileneyim.

(*Haberci girer.*)

Mektuplar nereden?

HABERCI

Kenilworth'den, Lordum.

KRALİÇE

Efendimiz Kral nasıllar?

HABERCI

Sağlığı yerinde madam ama derin düşünceler içinde.

KRALİÇE

Ah, zavallı adam! Keşke onun üzüntüsünü hafifletebilsem.

(*Elinde tacla WINCHESTER PİSKOPOSU girer.*)

Teşekkürler sevgili Winchester. (*Haberci'ye*) Bayım, siz çıkın.

(*Haberci çıkar.*)

WINCHESTER PİSKOPOSU

Kral, kendi rızasıyla tacını bıraktı.

KRALİÇE

Ah, güzel haber! Oğlum Prens'i çağırın.

WINCHESTER PİSKOPOSU

Dahası, bu mektup mühürlenmeden önce,
Lord Berkeley geldi; Kral şu anda Kenilworth'den ayrılmıştır.
Bu arada, kardeşini kurtarmak için
Edmund'un bir plan yaptığını duyduk; hepsi bu.

Lord Berkeley, kendinden önceki görevli
Leicester kadar üzülyor Kral'a.

KRALİÇE

Öyleyse bir başkası olsun onun gardiyanı.

GENÇ MORTIMER

Bana bırakın – işte kraliyet mühürü.

(WINCHESTER PİSKOPOSU *çkar.*)

Kim var orada? Çağır buraya, Gurney ve Matrevis'i!

Kalın kafalı Edmund'un planlarını bozmak için

Berkeley görevden alınacak, Kral başka yere götürülecek,

Bizden başka kimse bilmeyecek bulunduğu yeri.

KRALİÇE

Ama Mortimer, o yaşadığı sürece

Ne biz güvencedeyiz, ne de oğlum.

GENÇ MORTIMER

Söyle, hemen öldürülsün mü?

KRALİÇE

Keşke öldürülse, yeter ki, benim elimden olmasın.

(MATREVIS *ve* GURNEY *girer.*)

GENÇ MORTIMER

Tamam!

Matrevis, hemen Lord Berkeley'e

Bizim ağzımızdan bir mektup yaz.

Kral'ı Gurney'le sana teslim etsin;

Mektubu yazınca imzamızı atacağız.

MATREVIS

Emredersiniz, efendim.

GENÇ MORTIMER

Gurney!

GURNEY

Buyrun, efendim.

GENÇ MORTIMER

Artık kader çarkını dilediği gibi çeviren
Mortimer'in hizmetinde yükselmeyi arzuluyorsan,
Kral'ı mutsuz etmek için elinden geleni yap,
Ne hoş bir söz söyle ona ne de gülümse.

GURNEY

Söz veriyorum Lordum.

GENÇ MORTIMER

En önemlisi de şu:
Edmund'un, Kral'ı kurtarmak amacıyla
Planlar yaptığını duyduğumuz için
Akşamları Kral'ı oradan oraya götür,
Kenilworth'e getir, tekrar Berkeley'e götür onu.
Ha, bu arada, onu daha fazla öfkeliendirmek için
Ters davran ona; ağlamaya kalkarsa
Asla ve asla hiç kimse onu rahatlatmaya çalışmasın;
Tersine, acı sözlerle üzüntüsünü arttırın.

MATREVIS

Kaygılanmayın Lordum, emrettiğiniz gibi yapacağız.

GENÇ MORTIMER

Haydi, gidin şimdi; hemen yola çıkın.

KRALİÇE

Nereye götürüyorsun bu mektubu? Efendim Kralıma mı?
Majestelerine saygılarımı ilet,
Söyle ona, onun üzüntüsünü hafifletmek, onu kurtarmak için
Çok uğraştım ama boşuna.
Şunu da götür, sevgimin göstergesi olarak.

(Bir yüzük verir.)

MATREVIS

Emredersiniz madam.

(MATREVIS ve GURNEY çıkar. Sahnedeki yalnız ISABEL ve GENÇ MORTIMER kalır. Daha sonra içeri genç PRENS ve KENT beyi konuşarak girerler.)

GENÇ MORTIMER

Çok iyi rol yaptın, hep böyle yap sevgili Kraliçem.
İşte genç Prens geliyor, yanında Kent Beyi var.

KRALİÇE

Çocuğun kulağına bir şeyler fısıldıyor.

GENÇ MORTIMER

Eğer Prens'e böyle rahatlıkla ulaşabiliyorsa
Planlarımız ve tuzaklarımız çok kalmaz suya düşer.

KRALİÇE

Edmund'a dostça davran, sanki her şey yolundaymış gibi.

GENÇ MORTIMER

Soylu Lord Kent nasıllar?

KENT

İyiyim, sevgili Mortimer. Siz nasılsınız majesteleri?

KRALİÇE

İyiyim – bir de efendim, kardeşiniz serbest bırakılsa.

KENT

Tahtı kendi isteğiyle bıraktığını duydum.

KRALİÇE

Çok üzüldüm.

GENÇ MORTIMER

Ben de.

KENT

(Kendi kendine)

Ah, yalan söylüyorlar.

KRALİÇE

Sevgili oğlum, gel buraya; seninle konuşmalıyım.

GENÇ MORTIMER

Onun amcası ve tahtın ondan sonraki vârisi olarak
Prens'in vasisi mi olmak istiyorsunuz?

KENT

Hayır Lordum, Prens'e kim vasilik edebilir,
Ona can veren kişiden, demek istediğim, Kraliçe'den başka?

PRENS

Amca, ısrar etme tahta çıkınam için;
Babam Kral kalsın. Ben daha çok gencim.

KRALİÇE

Kabul etmelisin, majesteleri böyle istiyor.

PRENS

İzin verin, önce onu göreyim, sonra kabul ederim.

KENT

Evet, öyle yap sevgili yeğenim.

KRALİÇE

Kardeşim, biliyorsun bu olanaksız.

PRENS

Niye? Öldü mü?

KRALİÇE

Hayır. Tanrı korusun!

KENT

Keşke bu sözleriniz yürekten geliyor olsa.

GENÇ MORTIMER

Dönek Edmund, onun hapsedilmesine sen de neden oldun,
Şimdi de onun tarafını mı tutuyorsun?

KENT

İşleri düzeltmek için şimdi daha çok nedenim var.

GENÇ MORTIMER

(*Kraliçe Isabella'ya*)

Diyorum sana, uygun değil böyle hain birinin
Prens'in bu kadar yakınında olması.
Efendim, bu adam kardeşi Kral'a ihanet etti,
Bu yüzden güvenmeyin ona.

PRENS

Ama şimdi pişman olduğunu söylüyor, üzülüyor yaptıklarına.

KRALİÇE

Evladım, gel benimle ve bu soylu Lord'la.

PRENS

Seninle giderim ama Mortimer'le gitmem.

GENÇ MORTIMER

Nedenmiş küçük bey? Mortimer'i küçümsüyor musun?
Öyleyse ben de seni zorla götürürüm.

PRENS

Kent amca, yardım et! Mortimer bana kötülük yapacak!

KRALİÇE

Kardeşim Edmund, karşı koyma; biz onun yakınlarıyız.
Isabel, Kent Bey'i'nden daha yakındır ona.

KENT

Kardeşim, Edward benim korumam altında, verin onu bana.

KRALİÇE

Edward benim oğlum ve benimle kalacak.

KENT

(*Kendi kendine*)

Mortimer bana yaptığı kötülüğün cezasını çekecek.
Hemen Kenilworth Şatosu'na gidiyorum;
Yaşlı Edward'ı⁷⁴ düşmanlarının elinden kurtaracağım,
Senden ve Mortimer'den intikam alsın diye.

(*Çıkarlar.*)

⁷⁴ Öldüğünde Edward kırk üç yaşındaydı.

III. SAHNE

(Kenilworth Kalesi yakınları)

(İçeri MATREVIS ve GURNEY, KRAL ve Askerlerle girer.)

MATREVIS

Efendim, o kadar üzölmeyin, dostunuzuz biz.
İnsanlar acı çekmeye mahkûmdur;
Artık gidelim, vakit geçirirsek hayatlarımızı tehlikeye atmış oluruz.

EDWARD

Dostlar, nereye gidecek şimdi talihsiz Edward?
Lanet olası Mortimer neden dinlenmeme izin vermiyor?
Tüm uçan yaratıkların nefret ettiğı,
Gece kuşu gibi oradan oraya dolaşmam mı gerekiyor?⁷⁵
Ne zaman dinecek Mortimer'in öfkesi?
Yüreğı ne zaman doycak kana?
Eğer benimki yetiyorsa, hemen yarın göğsümü,
Verin yüreğimi Isabel'le ona.
Ele geçirmek istedikleri tek şey o.

GURNEY

Hayır efendim; Kraliçe,
Siz majestelerini korumamız için emir verdi.
Öfkeniz üzüntünüzün artmasına neden oluyor.

EDWARD

Acılarımı arttıran bana böyle davranılması.
Bu pis koku bütün duyularımı rahatsız ederken
Daha ne kadar yaşayabilirim?
İngiltere Kralı bir zindana kapatıldı,
Yiyeceksiz bırakılarak açlığa mahkûm edildi.
Tek yediğim, neredeyse göğsümü parçalayan
Yürek dağlayan hıçkırıklar.
İşte böyle yaşıyor yaşlı Edward, kimse teselli etmiyor.
Çoğu kişi acıyor ama yine de, böyle ölmek zorunda.
Sevgili dostlar, lütfen biraz su verin,
Susuzluğumu gidereyim,
Yıkayıp traş olayım.

⁷⁵ Gündüz uçan kuşların baykuştan nefret ettiğine inanılmış.

MATREVIS

Al sana lağım suyu, bize verilen emir bu.
Otur, siz majestelerinin berberi biz olacağız.

EDWARD

Hainler, defolun! Niyetiniz beni öldürmek mi?
Yoksa Kralınızı lağım suyuyla mı boğacaksınız?

GURNEY

Hayır, sadece yüzünü yıkayıp sakalını traş edeceğiz,
Seni tanıyıp kurtarmasınlar diye.

MATREVIS

Niye karşı koyuyorsun? Boşuna uğraşıyorsun.

EDWARD

Çalığışu aslana karşı koyabilir
Ama boş yere; ben de, işte böyle boşuna uğraşıyorum,
Bir zorbadan merhamet görmek için.

(Kral'ı lağım suyuyla yıkar ve sakalını traş ederler.)

Zavallı perişan ruhumu saran acıları bilen ölümsüz güçler,
Ah, çevirin gözlerinizi hepiniz,
Efendilerine, majestelerine, İngiltere Kralı'na
Kötülük yapmaya cüret eden şu insanlara.
Ah Gaveston, senin yüzünden bana kötü davranıyorlar!
Benim yüzümden, hem sen hem de Spencer'ler öldürüldü.
Ben de sizler için katlanacağım binlerce kötülüğe.
Spencer'lerin ruhları, nereye uçtularsa,
Oradan iyilik diliyorlar bana; öyleyse, susup öleceğim onlar için.

MATREVIS

Onlarıkiyle senin ruhun arasında sürtüşme olmayacak.
Haydi, haydi gidelim; söndürün meşaleleri;
Kenilworth'e karanlıkta gireceğiz.

(KENT girer.)

GURNEY

O da ne? Bu gelen de kim?

MATREVIS

Kral'ı iyi koru; gelen Kent Beyi.

EDWARD

Ah, sevgili kârdëşim, kurtar beni.

MATREVIS

Birbirlerinden uzak tut onları! Sok içeri Kral'ı.

KENT

Askerler, ona sadece tek bir söz söylememe izin verin.

GURNEY

Saldırdığı için tutuklayın beyi.

KENT

İndirin silahlarınızı! Hainler, teslim edin Kral'ı.

MATREVIS

Edmund, sen teslim ol, yoksa, öleceksin.

KENT

Alçaklar, neden çullandınız üstüme böyle?

GURNEY

Bağlayın ve öylece götürün onu saraya.

KENT

Buradan başka nerede olabilir saray? İşte Kral da burada.

Ben de onunla görüşmek istiyorum. Neden engelliyorsunuz beni?

MATREVIS

Lord Mortimer neredeyse saray da orada;

Beyefendi, siz de oraya gideceksiniz. Haydi, uğurlar ola.

(MATREVIS ve GURNEY, KRAL'la çıkarlar. Sahnede KENT ve Askerler kalır.)

KENT

Ah, ne zavallı bir ülkedir
Soyluları sarayda oturan, Kralları zindana kapatılan!

ASKER

Niye bekliyoruz? Haydi baylar, saraya.

KENT

Tamam, madem kardeşimi kurtaramıyorum,
Nereye istiyorsanız oraya götürün beni, hatta ölüme bile.

(Çıkarlar.)

IV. SAHNE

(Londra. Saray.)

(GENÇ MORTIMER *tek başına girer.*)

GENÇ MORTIMER

Kral ölmeli, yoksa Mortimer tepe taklak düşecek.
Artık halk ona acımaya başladı;
Dahası, Edward'ın ölümüne neden olan kişi,
Prens büyüüp yönetime geçince cezasını ödeyecek kesinlikle.
Bu yüzden kurnazca yapacağım bu işi.
Bir dostumuzun yazdığı bu mektup,
Aslında Kral'ın öldürülmesini söylüyor
Ama canının bağışlanmasını istiyor:
'*Edwardum occidere nolite timere, bonum est*';
'Kral'ı öldürmekten çekinmeyin, onun ölmesi gerekiyor.'
Ama şöyle okuyunca çıkan anlam farklı:
'*Edwardum occidere nolite, timere bonum est*';
'Kral'ı öldürmeyin, en kötü felaketten korkmak gerekir.'
Noktalamasız olarak, böylece gidecek bu mektup;
Kral öldükten sonra mektup ele geçerse,
Matrevis ve diğerleri suçlu bulunacak.
Kral'ın öldürülmesini sağlayan bizler ise suçlanmayacağız.
Bu mektubu götürecekt ve işi gerçekleştirecek
Haberci şu odada saklanmış bekliyor.
Üzerinde bulunan gizli bir işaret sayesinde
Cinayeti işlediğinde o da öldürülecek.
Lightborn, buraya gel.

(LIGHTBORN *girer.*)

Hâlâ kararlı mısınız?

LIGHTBORN

Daha neler Lordum – şimdi çok daha kararlıyım.

GENÇ MORTIMER

Nasıl yapacağını düşündün mü?

LIGHTBORN

Evet, evet; kimseler de anlamayacak nasıl öldüğünü.

GENÇ MORTIMER

Ama onun bakışlarını görünce yumuşayabilirsin Lightborn.

LIGHTBORN

Yumuşamak mı! Hah, ha! Zor yumuşarım ben.

GENÇ MORTIMER

Öyleyse güzelce hallet bu işi, kimseye de sezdirme.

LIGHTBORN

Nasıl yapacağımı söylemeniz gerekmez.

İlk kez adam öldürmüyorum.

Napoli'de öğrendim çiçeklerin nasıl zehirlendiğini;

Boğazlarına sokulan ısırgan otuyla insanların nasıl boğulduğunu;

Nefes borusunu bir iğneyle delmesini;

Ya da insan uyurken bir tüy alıp

Kulaklarına biraz barut üflemesini

Veya ağzını açıp boğazından aşağı cıva dökmesini.

Ama bunlardan çok daha güzel bir yöntemim var.

GENÇ MORTIMER

Nedir?

LIGHTBORN

Bağışlayın, söyleyemem; kimse bilmemeli yöntemlerimi.

GENÇ MORTIMER

Önemli değil nasıl yaptığın; yeter ki anlaşılmasın.
Bunu Gurney ve Matrevis'e ver.

(*Bir mektup verir.*)

Her on milde at değişir.
Şunu da al.

(*Bir yüzük verir.*)

Git, bir daha da beni görme.

LIGHTBORN

Görmeyeyim mi?

GENÇ MORTIMER

Görme.

Edward'ın öldürüldüğü haberini getirmeden.

LIGHTBORN

Hemen getireceğim o haberi. Hoşça kalın Lordum.

(*LIGHTBORN çıkar.*)

GENÇ MORTIMER

Prens'i ben yönetiyorum, Kraliçe'ye ben buyuruyorum.

En kibirli beyler bile,

Yerlere kadar eğilerek selamlıyor ben geçerken.

İmzalıyor, iptal ediyor, canım ne isterse onu yapıyorum.

Beni sevmekten çok korkuyorlar benden; bırak korksunlar.

Kaşlarımı çatığımda korkudan sararıyor tüm saray.

Bakışları bir okul çocuğu için kamçı olan

Aristarchus gibi bakıyorum Prens'e.⁷⁶

Naib'liği bana verdiler,

Arzuladığım şeyi yapmam için ricalarda bulundular.

Meclis toplandığında, ciddi bir tavırla,

Sıkılğan bir püriten gibi⁷⁷

Uygun olmadığımı söyledim,

*Onus quam gravissimum*⁷⁸ diyerek;

Ama dostlarım beni susturdular;

⁷⁶ Antik çağda yaşayan, sertliğiyle ünlü bir öğretmen.

⁷⁷ Püriten sözcüğü Marlowe zamanında yeni türetilmişti ve hemen her zaman ikiye bölünmüş anlamına

⁷⁸ gelirdi.
Çok ağır bir yük.

Ben de onların deyimiyle *suscepi provinciam*;⁷⁹

Sonuç olarak artık Naib'im ben.

Her şeyi sağlama-bağladım; Kraliçe ve Mortimer

Ülkeyi ve Kral'ı yönetecek; bizi ise hiç kimse.

Düşmanlarımın başına bela olacağım, dostlarımı yüksek yerlere
getireceğim;

Canımın istediği emri vereceğim. Kim karşı çıkabilir?

*Maiores sum quam cui possit fortuna nocere.*⁸⁰

Bugünün taç giyme günü olması

Ben ve Kraliçe Isabel'i memnun ediyor.

Borular çalınıyor; gidip yerimi almalıyım.

(Genç KRAL, CANTERBURY PİSKOPOSU, SİLAHŞÖR, *Soylular*
ve KRALİÇE girer.)

CANTERBURY PİSKOPOSU

Kral Edward, İngiltere Kralı,

İrlanda'nın efendisi, çok yaşa Tanrı'nın lütfuyla.

SİLAHŞÖR

İster Hıristiyan, ister kâfir, Türk ya da Yahudi,

Her kim Edward'ın gerçek Kral olmadığını ileri sürer

Ve sözlerini kılıcıyla savunmak isterse,

Onunla çarpışacak silahşör benim.

GENÇ MORTIMER

Kimse çıkmadı. Çalınsın borular.

KRAL III. EDWARD

Silahşör, şerefine.

(Şerefe içer ve Silahşör'e kadehi verir.)

KRALİÇE

Lord Mortimer, siz de yanınıza alın onu.

(Askerler ve tutuklu KENT Beyi girerler.)

GENÇ MORTIMER

Kılıç ve mızraklar arasında getirilen bu hain de kim?

⁷⁹ Bu görevi üstlendim.

⁸⁰ O kadar yüceyim ki, Kader bile bana zarar veremez.

ASKER

Kent Beyi Edmund.

KRAL III. EDWARD

Ne yaptı?

ASKER

Kral'ı Kenilworth'e götürürken
Zorla elimizden almak istedi onu.

GENÇ MORTIMER

Edmund, onu kurtarmaya kalkıştın mı? Konuş!

KENT

Evet Mortimer. O, bizim Kralımız;
Sen ise bu Prens'i taç giymeye zorluyorsun.

GENÇ MORTIMER

Vurun kellesini! Savaş kuralları uygulanacak ona.

KENT

Kellemi vurmak mı! Alçak hain, meydan okuyorum sana.

KRAL III. EDWARD

Lordum, o benim amcam ve yaşayacak.

GENÇ MORTIMER

Lordum, o sizin düşmanınız ve ölecek.

KENT

Alçaklar, durun!

KRAL III. EDWARD

Sevgili anneciğim, eğer ben onu bağışlayamıyorsam,
Naib'ten onun hayatının bağışlanmasını dileyin.

KRALİÇE

Oğlum, sus; tek bir söz söylemeye cesaretim yok.

KRAL III. EDWARD

Benim de; ama yine de buyurmam gerektiğini düşünüyorum.
Ama madem buyuramıyorum, rica edeceğim.
Lordum, eğer amcamın yaşamasına izin verirseniz
Yaşım gelip yönetimi ele alınca, borcumu öderim.

GENÇ MORTIMER

Siz majestelerinin ve ülkenin iyiliği için bu.
Kaç kez emredeceğim size, onu buradan götürün diye?

KENT

Kral sen misin? Senin buyruğunla mı öleceğim?

GENÇ MORTIMER

Benim buyruğumla. Bir kez daha söylüyorum, götürün şunu.

KENT

İzin verin, kalıp konuşayım. Gitmeyeceğim.
Kral olan ya kardeşim, ya da onun oğlu;
İkisi de Edmund'un kanını dökmek istemiyor.
Öyleyse nereye götürüyorsunuz beni askerler?
(*Askerler kafasını kesmek için KENT'i götürürler.*)

KRAL III. EDWARD

Eğer amcam böyle öldürülecekse,
Onun⁸¹ yanında nasıl güvencede olurum ki?

KRALİÇE

Korkma sevgili oğlum, ben seni düşmanlarından korurum.
Edmund'un yaşamasına izin verilseydi,
Seni öldürmek isteyecekti.
Gel oğlum, gidip parkta avlanalım.

KRAL III. EDWARD

Amcam Edmund da bizimle gelecek mi?

KRALİÇE

O bir hain; düşünme onu. Gel.
(*Çıkarlar.*)

⁸¹ Mortimer'in.

V. SAHNE
(*Berkeley Kalesi*)

(MATREVIS *ve* GURNEY *girer.*)

MATREVIS

Gurney, çok şaşıyorum, Kral nasıl oluyor da ölmüyor
Şatonun tüm kanalizasyonunun aktığı,
İçinde diz boyu su olan mahzende.
Buradan sürekli yükselen nemli hava,
Bırak el üstünde büyüyen bir kralı,
Kimi olsa öldürmeye yeter.

GURNEY

Ben de şaşıyorum Matrevis; dün gece
Ona yiyecek atmak için kapıyı şöyle bir açtığımda
Kokudan neredeyse boğuluyordum.

MATREVIS

Ona çektirdiğimiz acılardan daha fazlasına dayanabilen
Güçlü bir bedeni var;
Onun için biraz da aklına saldıralım.

GURNEY

Getir onu buraya da, kızdırayım.

MATREVIS

Bir dakika – bu da kim?

(LIGHTBORN *girer.*)

LIGHTBORN

Efendim Naib sizleri selamlıyor.

(*Mektubu verir.*)

GURNEY

Bu da ne? Nasıl yorumlayacağımı bilemedim.

MATREVIS

Gurney, bilinçli olarak noktalama işareti konulmamış;
'*Edwardum occidere nolite timere*'–
Söylemek istediği bu.

LIGHTBORN

Bu nişanı tanıdınız mı? Kral'ı bana vermelisiniz.

MATREVIS

Evet; biraz bekle, hemen cevap vereceğiz sana.
(GURNEY'e) Bu alçak Kral'ı öldürmek için yollanmış.

GURNEY

Bunu anlamıştım.

MATREVIS

Cinayeti işledikten sonra da,
Hizmetlerine karşılık, bak nasıl ödüllendirilecekmiş:
*Pereat iste.*⁸² Kral'ı ver ona.
Başka? İşte anahtarlar, zindan da burası.
Lord Hazretleri'nin emrettiği gibi yap.

LIGHTBORN

Ne yapmam gerektiğini biliyorum; siz gidin –
Ama çok uzağa değil, yardımınız gerekecek bana.
Yan odada bir ateş yakın,
Bana da bir şiş getirin, kor gibi olsun.

MATREVIS

Tamam.

GURNEY

Başka bir şey gerekiyor mu?

LIGHTBORN

Başka mı? Bir masa ve kuştüyü döşek.

GURNEY

Hepsi bu mu?

LIGHTBORN

Evet, evet. Sizlere seslendiğimde içeri getirin.

⁸² Onu (Lightborn'u) öldürün.

MATREVIS

Hiç merak etme.

GURNEY

Al sana, zindana girmek için bir ışık.

(MATREVIS ve GURNEY çıkar.)

LIGHTBORN

Şimdi halledelim şu işi; bugüne kadar kimse
Bu Kral gibi böylesine güzel bir biçimde hallédilmedi.
Pöf! Amma da pis kokuyor burası.

(*Arkadaki perde çekilir ve zindandaki EDWARD görülür.*)

EDWARD

Kim var orada? Bu ışık da ne? Niye geldin?

LIGHTBORN

Sizi rahatlatmak, size güzel haberler vermek için.

EDWARD

Bakışların zavallı Edward'a hiç de huzur vermiyor.
Alçak, biliyorum, beni öldürmeye geldin.

LIGHTBORN

Sizi öldürmek mi, sayın majesteleri?
Size zarar vermek aklımdan bile geçmiyor.
Beni Kraliçe yolladı, size nasıl davranıldığını göreyim diye;
Çünkü çok üzülüyor içinde bulunduğunuz bu acıklı duruma.
Kim gözyaşı dökmeden durabilir
Bir kralı böyle acınacak bir durumda görür de?

EDWARD

Daha şimdiden mi ağlıyorsun? Biraz dinle beni,
Ondan sonra da yüreğin, Gurney'inki ya da Matrevis'inki
gibi
Kafkaslarda bile yontulmuş olsa,
Daha öykümü bitirmeden eriyecektir.
Beni kapattıkları bu zindana,
Şatonun tüm pisliği akıyor.

LIGHTBORN

Ah, alçaklar!

EDWARD

Su ve pislüğün içinde yaşıyorum
On gündür; uyumayayım diye de
Birisi sürekli davul çalıyor.
Kral olduğum halde bana sadece ekmek ve su veriyorlar!
Dolayısıyla, uykusuzluktan ve gıdasızlıktan
Beynim bulandı, bedenim uyuştu;
Kollarım bacaklarım hissetmiyor.
Ah, keşke tüm damarlarımdaki kan aksa
Yırtık pırtık giyisilerimden akan şu su gibi!
Söyle Kraliçe Isabel'e, ben böyle görünmüyordum
Onun uğruna, Fransa'da turnuvaya katıldığımda,
Cleremont Dükünü atından alaşağı ettiğimde.

LIGHTBORN

Ah, daha fazla konuşmayın, efendim; sözleriniz yüreğimi
parçalıyor.
Yatın şu yatağa ve dinlenin biraz.

EDWARD

Senin bu bakışlarında ölümden başka bir şey olamaz.
Alnında ölümümün yazılı olduğunu görüyorum.
Ama dur biraz! İndirme kanlı elini,
İzin ver inerken göreyim darbeyi
Ki, ölmek üzereyken
Aklım Tanrı düşüncesiyle dopdolu olsun.

LIGHTBORN

Majesteleri benden niye kuşkulaniyorsunuz?

EDWARD

Peki, sen beni niye aldatıyorsun?

LIGHTBORN

Bu eller asla lekelenmemiştir masumların kanıyla,
Ne de şimdi lekelenecekler bir kralınkiyle.

EDWARD

Böyle düşündüğüm için bağışla beni.
 Tek bir mücevherim kaldı; onu da sen al.
 Hâlâ korkuyorum ama bilmiyorum nedenini;
 Tüm eklemlerim titriyor sana verirken onu.
 Ah, eğer beni öldürmekse niyetin,
 Bı armağan değıştirsin fikrini, kurtarsın ruhunu.
 Unutma ben bir Kralım – Ah, bu unvanı duyunca
 Cehennem azabı çekiyorum! Nerede tacım?
 Gitti, gitti; ben de hâlâ yaşıyorum ha!

LIGHTBORN

Efendim, çok uykusuzsunuz; uzanıp dinlenin.

EDWARD

Beni uyutmayan üzüntü olmasa uyurum;
 Çünkü on gündür kapanmadı bu göz kapakları.
 Artık konuşurken kapanıyorlar;
 Ama korkudan tekrar açılıyorlar. Ah, neden burada oturuyor-
 sun?

LIGHTBORN

Efendim, bana güvenmiyorsanız giderim.

EDWARD

Hayır, hayır; amacın beni öldürmekse eğer
 Geri gelirsin tekrar; onun için, gitme, kal.

(Uyur.)

LIGHTBORN

Uyuyor.

EDWARD

(Uyanır.)

Ah, öldürme beni! Dur, ah dur biraz.

LIGHTBORN

Ne oldu efendim?

EDWARD

Bir fısıltı geliyor kulağıma;
Uyursam asla uyanamayacağımı söylüyor.
İşte bu korku böyle titrememe neden oluyor;
Onun için, söyle bana, neden geldin buraya?

LIGHTBORN

Senin canını almaya. Matrevis, gel!
(MATREVIS *girer.*)

EDWARD

Karşı koyamayacak kadar zayıf ve halsizim;
Sevgili Tanrım, yardım et bana, kabul et ruhumu.

LIGHTBORN

Hemen masayı getirin.
(MATREVIS, GURNEY'le birlikte masa ve şişsi getirir.)

EDWARD

Ah, bağışlayın canımı – ya da hemen öldürün beni.

LIGHTBORN

Evet, öyle; koyun masayı ve üzerine çıkıp zıplayın –
Çok fazla değil, yoksa vücudunda iz kalır.
(EDWARD'ın üzerinde zıplarlar. Kral acıyla bağırır ve ölür.)

MATREVIS

Korkarım bu çılgılık tüm kenti ayağa kaldıracak.
Onun için hemen atlara binip kaçalım.

LIGHTBORN

Baylar söyleyin, çok güzel halledilmedi mi?

GURNEY

Evet, olağanüstüydü; al işte ödülünü.
(GURNEY, LIGHTBORN'u hançerler.)
Gel, cesedi hendeğe atalım;
Kral'ın cesedini de efendimiz Mortimer'e götürelim.
Gidelim!
(Çıkarlar.)

VI. SAHNE

(Londra. Saray)

(GENÇ MORTIMER ve MATREVIS girer.)

GENÇ MORTIMER

Tamam mı Matrevis, katil de öldü mü?

MATREVIS

Evet, sayın Lordum. Ama keşke yapmasaydık.

GENÇ MORTIMER

Matrevis, pişmanlık duymaya başlarsan
 Senin celladın da ben olurum. Onun için seç,
 Ya bu olayı kimseye söylemezsin
 Ya da Mortimer'in elinde can verirsin.

MATREVIS

Efendim, Gurney kaçtı; ve korkarım,
 İkimizi de ele verecek; onun için izin verin ben de kaçayım.

GENÇ MORTIMER

Cehennemin dibine git!

MATREVIS

Lord Hazretleri'ne teşekkür ederim.
 (Çıkar.)

GENÇ MORTIMER

Ben ise, dimdik duruyorum Jupiter'in koca ağacı⁸³ gibi;
 Benimle karşılaştırıldığında diğerleri çalı çırpı.
 Titriyor hepsi adımlı duyunca – ben ise korkmuyorum
 kimseden.

Bakalım kim beni Kral'ı öldürmekle suçlamaya cesaret edecek.
 (KRALİÇE girer.)

KRALİÇE

Ah Mortimer, oğlum Kral

⁸³ Mcşe ağacı.

Babasının öldürüldüğü, onu bizim öldürdüğümüz haberini almış.

GENÇ MORTIMER

Ne olmuş biz öldürdüysek? Kral daha bir çocuk.

KRALİÇE

Evet, evet; ama saçını yoluyor, ellerini ovuşturuyor,

Her ikimizden de öcünü alacağına yemin ediyor.

Meclis odasına gitti

Soylulardan yardım istemek için.

Ah, ah! Bak işte geliyor, soylular da yanında.

Mortimer, işte şimdi başlıyor felaketimiz.

(KRAL III. EDWARD *soylularla girer.*)

1. BEY

Efendimiz, korkmayın; unutmayın siz bir kralısınız.

KRAL III. EDWARD

Alçak!

GENÇ MORTIMER

Bu da ne demek efendimiz?

KRAL III. EDWARD

Senin sözlerinden korktuğumu sanma.

Senin hainliğin yüzünden babam öldürüldü.

Sen de öleceksin; Onun yürek parçalayan tabutu üstüne de

Senin iğrenç, lanetli kafan konulacak,

Senin yüzünden onun soylu bedeninin

Vaktinden önce mezara girdiğine

Dünya tanık olsun diye.

KRALİÇE

Ağlama sevgili oğlum.

KRAL III. EDWARD

Ağlama deme bana; o benim babamdı.

Benim sevdiğimin yarısı kadar sevseydin onu,

Bu kadar sakın kalmazdın ölümü karşısında.
Ama sen, korkarım, Mortimer'le birlik oldun.

2. BEY

Neden efendimiz Kral'la konuşmuyorsun?

GENÇ MORTIMER

Kendime hakaret sayıyorum bu suçlamaları;
Onu benim öldürdüğümü söylemeye kim cüret ediyor?

KRAL III. EDWARD

Hain, sevgili babam konuşuyor benim ağzımdan,
Kısaca diyor ki, onu öldüren sensin.

GENÇ MORTIMER

Majestelerinin bundan başka kanıtı yok mu?

KRAL III. EDWARD

Var, eğer bu Mortimer'in el yazısıysa.
(Mektubu gösterir.)

GENÇ MORTIMER

Alçak Gurney, beni de kendini de ele verdi.

KRALİÇE

Ben de bundan korkuyordum; cinayet saklanamaz.

GENÇ MORTIMER

Benim el yazım. Ne anlam çıkarıyorsun bundan?

KRAL III. EDWARD

Oraya bir katil yolladığın anlamını.

GENÇ MORTIMER

Ne katili? Göster bakalım yolladığım adamı.

KRAL III. EDWARD

Ah, Mortimer, çok iyi biliyorsun ki, öldürüldü o.
Sen de öldürüleceksin. Niye burada duruyor bu adam hâlâ?
Bir kızağa koyup götürün onu;⁸⁴

⁸⁴ Kraliçe Viktorya dönemine kadar, hainler bir kızağa konulup idam edilecekleri yere kadar cadde-
lerde çekilerek götürülürlermiş.

İdam edin, parça parça edin;
Ama kafasını derhal bana getirin.

KRALİÇE

Sevgili oğlum, benim hatırım için acı Mortimer'e.

GENÇ MORTIMER

Yalvarmayın madam; ben ölmeyi yeğlerim.
Pasaklı bir çocuğa canımı bağışlasın diye yalvarmaktansa.

KRAL III. EDWARD

Götürün şu haini, şu katili.

GENÇ MORTIMER

Alçak Kader, şimdi anladım,
Çarkında bir nokta var, insanlar oraya ulaştıklarında
Tepetaklak aşağı düşüyorlar; ben de o noktaya ulaştım,
Daha yukarıya çıkılamayacağını da gördüm.
Öyleyse neden üzüleyim düşüşüme?
Elveda, güzel Kraliçe. Mortimer için ağlama,
Dünyaya aldırıyor o; bir gezgin gibi
Bilinmeyen elleri keşfetmeye gidiyor.

KRAL III. EDWARD

Ne! Daha götürmediniz mi haini!

(GENÇ MORTIMER, 1. BEY'le çıkar.)

KRALİÇE

Sana ben can verdim,
Dökme soylu Mortimer'in kanını.

KRAL III. EDWARD

Babamın kanını döktüğünü gösteriyor bu;
Yoksa Mortimer için yalvarmazdın.

KRALİÇE

Ben mi onun kanını dökmüşüm? Hayır!

KRAL III. EDWARD

Evet madam, sen – böyle diyorlar.

KRALİÇE

Bu dedikodular doğru değil; seni sevdiğî için
Zavallı Isabel hakkında bu haberi yayıyorlar.

KRAL III. EDWARD

Annemin bu kadar kötü olabileceğini sanmıyorum.

3. BEY

Efendimiz, korkarım doğru olduğu kanıtlanacak.

KRAL III. EDWARD

Anne, babamı öldürdüğünden kuşkulaniyor;
Bu yüzden konuyu araştırana kadar
Kale'ye kapatıyoruz seni.
Suçlu bulunursan, oğlun olsam bile
Sana acıyacağımı, yumuşak davranacağımı sanma.

KRALİÇE

Hayır, ölümüne gidiyorum ben; çok yaşamışım demektir,
Oğlum ömrümü kısaltmayı düşünüyorsa.

KRAL III. EDWARD

Götürün onu – sözleri ağlattı beni,
Biraz daha konuşursa ona acımaya başlayacağım.

KRALİÇE

Sevgili efendim için yas tutamayacak mıyım,
Diğerleri gibi onu mezarına uğurlamayacak mıyım?

2. BEY

Hayır madam; Kral buradan götürülmenizi emretti.

KRALİÇE

Beni unuttu! Durun, ben onun annesiyim.

3. BEY

Yararı yok; onun için gidelim, sayın madam.

KRALİÇE

Öyleyse, gel sevgili ölüm; kurtar beni bu acıdan.

(Muhafızlarla çıkar. 1. BEY, GENÇ MORTIMER'in kellesiyle girer.)

1. BEY

Efendimiz, işte Mortimer'in kellesi.

KRAL III. EDWARD

Babamın tabutunu getirin, üstünde duracak bu baş;

Bana da yas kıyafetlerimi getirin.

(Hizmetkârlar çıkar.)

Lanetli kafa,

Şimdi olduğu gibi, eskiden de sözümü geçirebilseydim sana,

Bu canavarca ihaneti gerçekleştiremezdin.

İşte tabut geliyor; Lordlarım, yas tutun benimle.

(Hizmetkârlar tabut ve yas kıyafetiyle girer.)

Sevgili babacığım, senin cinayete kurban giden ruhuna

Bu alçak hainin kellesini sunuyorum.

Gözlerimden dökülen bu gözyaşları da,

Tanık olsun acıma ve masumiyetime.

(Çıkarlar.)

DOKTOR FAUSTUS*

Yazılış tarihi bilinmeyen *Doktor Faustus*, ilk kez, Marlowe öldürüldükten sonra Admiral's Men Kumpanyası tarafından sahneye konulmuştur. Kumpanya, oyunun basılması durumunda telif haklarından yoksun kalacağı için, 1604'e kadar oyunu bastırmaz. 'A Metni' diye tanınan bu edisyon, 1609 ve 1611 yıllarında iki baskı daha yapar. 1616 yılında basılan ve 'A Metni'nden çok büyük farklılıklar gösteren edisyona 'B Metni' adı verilmiştir. 1619 yılında basılan 'B2 Metni'nin kapak sayfasında, oyuna yeni eklerin yapıldığı belirtilmektedir. Dolayısıyla, *Doktor Faustus*'un, büyük farklılıklar içeren, üç edisyonu bulunmaktadır. Bu değişikliklerin açıklaması (özgün metnin değişen çağın zevklerine uymadığı; baş aktör Edward Alleyn'in Kumpanya'dan ayrılacağı için bu değişikliklerin gerektiği v.b.) ancak varsayımlara dayanmaktadır. Ancak, 1606 yılında onaylanan Küfür Yasası nedeniyle özgün metinden küfürler çıkarılmıştır. Örnek: Son sahnede İsa'nın kanı görülmez; yine son sahnede Faustus, Tanrı'ya değil, gökyüzüne bakar.

Bu çeviride, Roma Gill'in redakte ettiği ve New Mermaids (1989) serisi tarafından yayımlanan 'A Metni' ana metin olarak alınmış, 'B' ve 'B2' metinlerinin farklılık gösteren sahneleri Ekler'de verilmiştir.

Kaynak Alınan Kitap: Christopher Marlowe, Dr. Faustus, 2nd Edition, A&C Black, 1989.

KİŞİLER

KORO

DOKTOR JOHN FAUSTUS

WAGNER, *Faustus'un hizmetkârı, bir öğrenci.*

VALDES, *Faustus'un dostu, büyücü.*

CORNELIUS, *Faustus'un dostu, büyücü.*

ÜÇ ÜNİVERSİTELİ

MELEK

ŞEYTAN

MEFİSTOFELES

LUCIFER

BELZEBUB

YAŞLI ADAM

SOYTARI

ROBIN, *bir handa seyis*

RAFE, *bir handa seyis*

MEYHANECİ

AT CAMBAZI

PAPA

KARDİNAL LORRAINE

İMPARATOR V. CHARLES

ŞÖVALYE

DÜK VANHOLT

DÜŞES VANHOLT

YEDİ GÜNAH:

GURUR

İHTİRAS

ÖFKE

KISKANÇLIK

OBURLUK

TEMBELLİK

ŞEHVET

BÜYÜK İSKENDER

TROYALI HELEN

HİZMETKÂRLAR

KEŞİŞLER

ŞEYTANLAR

PROLOG

(İçeri KORO'ya girer.)

KORO

Şimdi ne Mars'ın² Kartacalılarla birlik olduğu
 Thrasimennus³ ovalarında ilerliyoruz,
 Ne de saltanatların yıkıldığı saraylarda
 Oynaşıp, gönül eğlendiriyoruz;
 Ozanımız niyetli değil göksel koşuğunu
 Küstah ve cüretkâr girişimlerin görkemiyle de yüceltmeye.
 Baylar, sahneye koyacağımız, sadece,
 Faustus'un başına gelen iyi ve kötü şeyler.
 Sabredenlerden, sonra bizi alkışlamalarını istiyoruz.⁴
 Faustus'un çocukluğunu anlatmakla başlıyoruz:
 Anası babası yoksuldu,
 Almanya'da, Rhodes⁵ denen bir kentte doğdu;
 Büyüyünce Wittenberg'e⁶ gitti,
 Burada akrabaları baktı ona.
 İlahiyat öğreniminden o kadar çabuk yararlandı,
 Verimli bilim bahçesinde o kadar çabuk ilerledi ki,
 Kısa sürede doktor unvanıyla onurlandırıldı;
 Göksel din konusunda tartışmaktan
 En çok zevk alanları bile geçti.
 Ta ki, bilgiyle şişmiş, kendinden emin bir insan olunca,
 Balmumundan kanatları⁷ onu ulaşamayacağı yüksekliklere
 götürüp,
 Kanatlarını eriten gökler onu aşağı fırlatana kadar.

¹ Marlowe, sahneleri birbirine bağlamak için, daha sonra Wagner'le özdeşleşen bir kişi kullanır.

² Oyundaki Koro, Ahlak Oyunlarındaki 'Doktor' ya da 'sunucu' özelliğini taşımaktadır.

³ Savaş tanrısı.

⁴ Anibal, M.Ö. 217 yılında, İtalya'da, Thrasimennus Gölü (Lago di Perugia) yakınlarında, Romalı Konsül Flaminius yönetimindeki bir orduyu yenmiştir.

⁵ Oyunu sonuna kadar izleyip oyun hakkında bir yargıya varanların kendilerini beğenceceklerini söylüyor.

⁶ Roda.

⁷ Hamlet ve Luther'in üniversitesitesi olan Wittenberg kuşkuculuğun beşiği.

Yunan mitolojisinde, kendine balmumundan kanatlar yapan İcarus, göklere yükselip uçmaya başlar, kendini alamayıp güneşe çok yaklaşıncı kanatları erir ve yere düşer. İcarus, Rönesans Avrupasında, gurur ve kendini bilmezlikle özdeşleşmiştir.

Çünkü şeytansal bir uğraşa kapılmış,
 Öğrenimin altın armağanlarıyla daha da kabarak
 İlgilenmeye başlamıştı lanet olası büyücülükle.
 Hiçbir şey büyü kadar tatlı değil onun için,
 Sonsuz mutluluğa⁸ bile yeğliyor onu.
 İşte, adam bu, çalışma odasında oturuyor.⁹

(Çıkar)

I. SAHNE

(FAUSTUS *Çalışma odasına girer.*)

FAUSTUS

Faustus, karar ver öğreneceğin şeye,
 Başla uzmanlaşmak istediğin derinlikleri ölçmeye.
 Üniversiteden mezun oldun ama sadece görünürde ilahiyatçı
 ol;
 Ama her bilim dalının amacını iyice öğren;
 Aristo'nun yapıtlarıyla yaşa ve onlarla öl.
 Ah güzel *Analitik*,¹⁰ beni büyülüyorsun:
Bene disserere est finis logices.
 İyi tartışmak mantığın tek amacı mı?
 Bu bilim daha büyük mucizeler sunmuyor mu?
 Öyleyse okuma bir daha, sen bu amaca zaten ulaştın;
 Daha yüce bir konu yaraşır Faustus'un zekâsına.
 Vedalaş *On kai me on'la*,¹¹ buraya gel, Galenus:
Ubi desinit philosophus, ibi incipit medicus,¹² diyor.
 Faustus, hekim ol, yığ altınları üst üste;
 Ebedileştir adını, bulduğun muhteşem bir ilaçla.
Summum bonum medicinae sanitas:
 Tıbbın amacı bedenimizi sağlıklı kılmaktır.
 Faustus, sen ulaşmadın mı bu amaca?

⁸ Ölümünden sonra yaşam umudu.

⁹ Koro'nun bu sözleri üzerine perde çekilir ve çalışma odasında çalışan Faustus görülür.

¹⁰ Aristo, Avrupa üniversitelerinde on üçüncü yüzyıldan başlayarak etkin olmuştur. Ancak Marlowe'un yaşadığı dönemlerde Petrus Ramus etkisini hissettirmeye başlamıştır. *Analitik*, Aristo'nun, bir tezin kanıtlanması üzerine yazdığı iki yapıta verilen addır.

¹¹ Varlık ve yokluk.

¹² Filozofun bıraktığı yerden hekim devam eder.

Ağzından çıkan her söz Hipokrates'in¹³ sözü sayılmadı mı?
 Sayesinde koca kentlerin vebadan kurtulduğu,
 Binlerce umarsız hastalığın iyileştiği
 Reçetelerin birer anıt gibi asılı değil mi?
 Yine de sen sadece Faustus'sun, bir insansın.
 İnsanlara sonsuz yaşam
 Ya da ölenlere yeniden can verebiliyor musun?
 İşte o zaman bu meslek övgüye değerdir.
 Hoşçakal tıp! Justinian nerede?
Si una eademque res legatur duobus,
*Alter rem alter valorem rei...*¹⁴
 Al sana işe yaramaz miras hukukundan bir dava:
*Exhereditare filium non potest pater nisi...*¹⁵
 İşte Enstitü'nün¹⁶ ve evrensel hukuğun konuları bunlar.
 Maddiyattan başka derdi olmayan
 Paragözlere yaraşır bu bilim!
 Benim için çok aşağılık, çok yetersiz.
 Hepsini inceledim, en iyisi ilahiyat.
 Jeronimus'un İncil'i!¹⁷ Faustus, iyi bak ona.
Stipendium peccati mors est. Ne! Stipendium,...
 Günahın bedeli ölümdür mü? Bu çok ağır.
Si peccasse negamus, fallimur, et nulla est in nobis veritas.
 Hiç günahımız yok dersek,
 Kendimizi kandırmışız, dürüst değiliz demektir.
 Öyleyse günah işlememiz kaçınılmazdır;
 O zaman da öleceğiz,
 Evet, hem de sonsuza dek.
 Ne biçim bir öğreti dersin buna? *Che sara, sara.*
 Ne olacaksa olur! İlahiyat elveda!
 Büyücülerin metafizik
 Ve büyü kitapları ne de görkemli!
 Çizgiler, daireler, şekiller, harfler, işaretler!
 Evet, Faustus'un en çok arzuladığı şeyler bunlar.
 Ah, bu alanda durmaksızın çalışanları,

¹³ Hipokrates'in *Aphorismes* adlı kitabı devrin en ünlü tıp kitabıydı.

¹⁴ Eğer iki kişiye aynı şey miras kalmışsa, biri o şeyi, diğeri o şeyin parasını almalıdır.

¹⁵ Baba oğlunu mirastan yoksun bırakamaz; yalnız...

¹⁶ M.S. altıncı yüzyılda yaşayan Roma imparatoru Justinianus tüm Roma Hukukunu *Corpus Juris* başlıklı yapıtıyla yeniden düzenlemiştir. Bu yapının ilk bölümü olan *Institutiones* hukuk öğrencile-

¹⁷ ri için bir el kitabı olarak hazırlanmıştır.

Jeronimus'un İncili: Vulgate. Jeronimus, İncil'i Latince'ye çevirmiştir.

Ne büyük bir kazanç, zevk,
 Egemenlik, onur ve sonsuz güç beklemekte!
 Evrenin sessiz¹⁸ kutupları arasında
 Hareket eden her şey emrimde olacak.
 İmparatorlara, krallara sadece kendi ülkelerinde baş eğerler;
 Ne rüzgâr oluşturabilir, ne de bulutları dağıtabilir onlar.
 Atına bu alanda¹⁹ başarılı olanlar
 İnsan aklının sınırlarına kadar ulaşabilirler.
 İyi bir büyücü yüce bir tanrıdır.
 Evet Faustus, eğit aklını, sen de bir tanrı ol.

(WAGNER *girer.*)

Wagner, en sevgili arkadaşlarım
 Alman Valdes ve Cornelius'a selamlarımı götür;
 Gelip beni görmelerini rica et onlardan.

WAGNER

Peki, efendim.

(WAGNER *çıkır.*)

FAUSTUS

Ne kadar çok çalışsam da, onlarla görüşmemin
 Tüm çabalarından çok yararı dokunacak bana.

(MELEK *ve* ŞEYTAN *girer.*)

MELEK

Ah Faustus, bırak o lanetli kitabı elinden,
 Bakma ona, yoksa ruhunu kandırıp
 Tanrının tüm gazabını başına yağdırır.
 Oku, Kutsal Kitabı oku; bunu okursan günaha girersin.

ŞEYTAN

Faustus, devam et, doğanın tüm hazinesini içeren
 Bu güzel sanatı çalışmaya.
 Gökteki Jupiter²⁰ gibi, sen de,
 Bu öğelerin²¹ efendisi, yeryüzünün hâkimi ol.

(*Çıkarlar.*)

¹⁸ Hareket etmedikleri için sessiz.

¹⁹ Büyüde.

²⁰ Hristiyan tanrısına atıfta bulunurken, çoktanrı dinlerin tanrıları sıklıkla kullanılmaktadır.

²¹ Dört öğe: Toprak, hava, su ve ateş.

FAUSTUS

Nasıl da sarhoş etti beni bu düşünce!
 Ne dilersem bana getirmelerini smredecek miyim cinlere?
 Aklımdaki soruların yanıtını verecekler mi bana?
 Yürekliğin gerektiren isteklerimi yerine getirecekler mi?
 Altın getirsinler diye Hindistan'a uçmalarını,
 Değerli inciler bulsunlar diye okyanusu²² taramalarını,
 Güzel meyveler, krallara layık yiyecekler için de
 Yeni keşfedilmiş dünyanın her bir köşesini
 Taramalarını isteyeceğim onlardan.
 Bana bilmediğim felsefeleri öğretmelerini,
 Tüm kralların sırlarını anlatmalarını isteyeceğim onlardan.
 Almanya'nın çevresine tunç duvar ördürteceğim onlara;
 Güzel Wittenberg'in etrafını deli akan Ren ile
 çevreleyecekler.²³
 Üniversite'deki derslikleri ipekle doldurtacağım onlara,
 Şık mı şık giyinecek tüm öğrenciler.²⁴
 Getirdikleri para ile asker toplayıp,
 Parma Prensi'ni²⁵ kovacağım topraklarımızdan,
 Tek hâkimi olarak hüküm süreceğim ülkemizde.
 Bana köle olan cinlerime,
 Antwerp Köprüsü'nü mahveden yanan gemiden
 Daha garip makinalar, aletler yaptırtacağım saldırılar için.
 Haydi Alman Valdes ve Cornelius, gelin;
 Mutlu edin beni engin bilgilerinizle.

(VALDES ve CORNELIUS girer.)

Valdes, sevgili Valdes, Cornelius,
 Sonunda aklımı çeldi sözleriniz:
 Sihirbazlık ve büyü sanatıyla ilgilenmeye karar verdim;
 Ama sadece söyledikleriniz değil,
 Yalnızca büyücülük sanatıyla ilgilenen düşgücüm de
 Başka hiçbir şey düşünmeme izin vermiyor.
 Felsefeyi iğrenç ve anlaşılması güç buluyorum.
 Hukuk da tıp da akli kıt olanlar için.
 İlahiyat ise, üçünden de aşağılık,

²² En değerli inciler Hint Okyanusu'ndan elde edilmiştir.

²³ Aslında, Wittenberg kentinin ortasından Elbe Irmağı geçmektedir.

²⁴ Marlowe'un yaşadığı dönemlerde üniversite öğrencilerinden ciddi kıyafetlerle dolaşmaları istenirdi.

²⁵ 1579-1592 yılları arasında Hollanda valiliği yapan İspanyol generali. Scheldt Irmağı üzerine 1589 yılında yaptırdığı köprü, Antwerp kuşatmasında, yanan bir geminin üzerine yollanmasıyla yanarak yok olmuştu.

Kötü, dayatmacı, iğrenç ve berbat.
 Büyüdür benim aklımı başımdan alan, büyü.
 Onun için sevgili dostlarım, yardımcı olun bu girişimimde bana.
 Ki, zekice tartışmalarla Alman Kilisesi'nin rahiplerini şaşırtan
 Sevgili Musaeus²⁶ cehenneme indiğinde başına toplanan
 cinler gibi,
 Wittenberg'in gururu olan gençlerin
 Akın akın tartışmalarımı dinlemeye gelmelerine neden olan
 ben de,
 Hayaletleri sayesinde tüm Avrupa'nın hayranlığını kazanan
 Agrippa²⁷ kadar yetenekli olayım.

VALDES

Faustus, bu kitaplar, senin aklın ve bizim deneyimimiz
 sayesinde
 Tüm uluslar bizi aziz ilan edecekler.
 Amerikan kızılderilileri nasıl İspanyol efendilerine hizmet
 ediyorlarsa
 Her ögenin cini üçümüze de öyle hizmet edecek.
 Biz isteyince aslanlar gibi koruyacaklar bizi;
 Yanımızda yürüyecekler, mızraklı Alman süvarileri
 Ya da Lapland devleri şeklinde.
 Bazen de kadın ya da genç kız şekline girecekler;
 Aşk Kraliçesi'nin beyaz göğüslerinden
 Daha güzel olacak havadan farkı olmayan yüzleri.
 Koca kalyonlar getirecekler Venedik'ten,
 Amerika'dan da, yaşlı Philip'in hazinesini
 Yıl be yıl dolduran altın postu.²⁸
 Eğer bilge Faustus vazgeçmezse kararından.

FAUSTUS

Valdes, sen nasıl kararlıysan yaşamaya
 Ben de kesin kes kararlıyım bu konuda,
 Onun için karşı çıkma.

²⁶ Vergilius, bu efsanevi ozanın yercaltı dünyasına indiğinde, etrafının rahiplerin ve ozanların ruhla-
 rıyla çevrelendiğini anlatır.

²⁷ Sihirbaz ve büyücü Henry Cornelius Agrippa von Nettesheim (1486-1535) ruh çağırma beccerisiy-
 le ünlüydü.

²⁸ Zenginliği Argonautların aradıkları altın post ile bir tutulan Amerika, İspanya Kralı Philip'e her
 yıl vergi öderdi.

CORNELIUS

Büyü ile gerçekleştirilecek mucizeler
 Yemin ettirecek sana başka bir şeyle uğraşmamaya.
 Astrolojide uzman olan,
 Birkaç dil bilen,²⁹ madenlerden anlayan,
 Büyü yapmak için gerekli her şeye sahip demektir.
 Bu yüzden Faustus, hiç kuşku duyma çok ünlü olacağına,
 Bu sanattaki ustalığın nedeniyle,
 Delphi Tapınağı'nı ziyaret edenlerden daha çok ziyaretçinin
 olacağına.
 Cinler bana denizleri kurutup,
 Tüm batık gemilerdeki hazineleri getirebileceklerini,
 Hatta atalarımızın toprağın altına sakladıkları
 Zenginlikleri bulabileceklerini söylüyorlar.
 Öyleyse söyle bana Faustus,
 Başka neye gereksinmemiz olacak?

FAUSTUS

Hiçbir şeye Cornelius! Ah, ruhumu şenlendirdi bu!
 Haydi, birkaç sihirbazlık öğretin de,
 Şöyle sık bir koruya gidip
 Bu güzelliklerin hepsine kavuşayım.

VALDES

Öyleyse, hemen kimsenin bulunmadığı bir koruya git,
 Bilge Bacon³⁰ ile Abanus'un³¹ kitaplarını,
 Yahudilerin Mezmurlar'ını ve İncil'i yanında götür;³²
 Daha başka gereken şeyleri
 Konuşmamız bitmeden sana söyleriz.

CORNELIUS

Valdes, önce ona bu sanatta kullanılan sözcükleri öğret;
 Arkasından, diğer tüm ritüelleri öğrenip
 Bilgisini tek başına sınavabilir Faustus.

²⁹ Ruhlarla haberleşmek isteyenlerin Yunanca ve İbranice bilmeleri gerektiğine inanılırdı. Ancak, asıl ruhlarla haberleşme dili Latinceydi.

³⁰ Greene'in oyunu *Friar Bacon and Friar Bacon*'ın kahramanı olan Roger Bacon (1214-94), Oxford'lu bir filozoftu ve kara büyüyle uğraştığı söylenirdi.

³¹ Pietro d'Abano (1250-1316) olduğu sanılmaktadır. İtalyan hümanisti ve hekimi olan d'Abano'nun aynı zamanda bir sihirbaz olduğu söylenirdi.

³² Ruhlarla görüşmek için Faustus'a bazı Mezmur'lar (özellikle 22.vc 51.) ve Yeni Ahit'te Aziz Yüanna'nın İncilinin başlangıcı gerekmektedir.

VALDES

İlk olarak, temel bilgileri vereceğim sana;
Daha sonra benden bile usta olacaksın.

FAUSTUS

Öyleyse gelin, benimle yemek yiyin; yemekten sonra
Konuyu en ince ayrıntısına kadar görüşürüz.
Çünkü yatmadan önce neler yapabileceğimi görmek istiyorum.
Bu yüzden, öleceğimi bilsem bile bu gece büyü yapacağım.

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(İki ÜNİVERSİTELİ girer.)

1. ÜNİVERSİTELİ

Faustus'a ne oldu merak ediyorum; *sic probo*³³ diyerek çın
çın çınlatırdı üniversiteyi.

2. ÜNİVERSİTELİ

Birazdan öğreniriz; bak, işte adamı geliyor.

(WAGNER girer.)

1. ÜNİVERSİTELİ

Hey dostum, efendin nerede?

WAGNER

Tanrı bilir.

2. ÜNİVERSİTELİ

Niye, sen bilmiyor musun?

WAGNER

Biliyorum. 'Tanrı bilir' demek, 'Ben bilmiyorum' demek
değil ki.

³³ İşte böylece kanıtliyorum.

1. ÜNİVERSİTELİ

Hadi oradan, bırak dalga geçmeyi; söyle bize, efendin nerede.

WAGNER

Doktora öğrencisi olmanız bunu anlamanız gerektiğini göstermez; bu nedenle hatanızı kabul edin ve dikkat edin.

2. ÜNİVERSİTELİ

Niye, bildiğini söylememiş miydin?

WAGNER

Tanığınız var mı?

1. ÜNİVERSİTELİ

Evet bayım, ben duydum.

WAGNER

Bozacının tanığı şıracı.

2. ÜNİVERSİTELİ

Yani, söylemeyeceksin.

WAGNER

Hayır bayım, söyleyeceğim; ama kalın kafalı olmasaydınız böyle bir soru asla sormazdınız bana. *Corpus naturale*³⁴ olduğu için *mobile*³⁵ değil mi o? Öyleyse neden bana böyle bir soru soruyorsunuz? Ama ağırkanlı, zor kızan, şehvet düşkününü (aşk demek istiyorum) biri olmasam idam sehvasına³⁶ on metreden fazla zor yaklaştırdınız. Yine de bir dahaki mahkemede asılacağınızdan kuşku duymuyorum. İşte, sizi böylece alt ettikten sonra, bir Püriten tavrı takınıp şöyle konuşmaya başlayacağım.³⁷ Gerçekten, sevgili kardeşlerim, efendim, Valdes ve Cornelius'la yemek yiyor; konuşabilse, bu şarap da siz beyefendilere aynı şeyi söyler. Tanrı sizleri korusun, kollasın, kol kanat gersin sizlere, benim sevgili kardeşlerim, benim sevgili kardeşlerim.

(Çıkar.)

³⁴ Doğal bir yaratık.

³⁵ Hareket yeteneği var.

³⁶ Yemek odası.

³⁷ Wagner, Püritenlerin aşırı derecede nazik konuşmalarını taklit etmeye başlar.

1. ÜNİVERSİTELİ

Korkarım Faustus, bütün dünyada kötü bir şöhrete sahip olan bu ikisinin uzman olduğu o lanet olası sanata kaptırmış kendini.

2. ÜNİVERSİTELİ

Tanımadığım bir yabancı bile olsaydı onun adına üzülürdüm. Hadi, gidip Rektör'e haber verelim, bakalım öğütleriyle onu yola getirebilecek mi?

1. ÜNİVERSİTELİ

Olur, ama korkarım, hiçbir şey onu yola getiremez.

2. ÜNİVERSİTELİ

Yine de elimizden geleni yapalım.

(Çıkarlar.)

III. SAHNE

(FAUSTUS *büyü yapmak için içeri girer.*)

FAUSTUS

Şimdi yeryüzünün kasvetli gölgesi,³⁸
Islak Orion'u görme arzusuyla,
Antarktika'dan gökyüzüne sıçramakta,³⁹
Gökyüzünü kara soluğuyla karartmakta şimdi.
Faustus, başla büyü yapmaya,
Dualar edip, adaklar adadığın şeytanların
Emirlerine uyup uymadıklarına bak.
Şu dairenin içine Yehova'nın adını
Tersten ve düzden yazdım;
Azizlerin adlarının kısaltmalarını,
Göklerdeki her cismin şeklini,
Gezegenlerin ve burçların sembollerini de koydum;
Cinlerin ortaya çıkmasını bunlarla sağlayacağım.⁴⁰

³⁸ Gecc.

³⁹ Marlowe, karanlığın güney yarıküreden bastırıldığını düşünmekte.

⁴⁰ Büyücü büyüüne başlamadan önce yere bir daire çizer ve dairenin içine çeşitli şekiller çizerdi ve dairenin içinde kaldığı ve daire de bozulmadığı sürece hiçbir kötü ruhun ona zarar veremeyeceğine inanılırdı.

Öyleyse, korkma Faustus, kararlı ol;
Dene büyüün kâdir olduğu her şeyi.

*Sint mihi dei acherontis propitii. Valeat numen triplex Jehovahae! Ignei, aerii, terreni, aquatici spiritus salvete! Orientis princeps, Belzebub inferni ardentis monarcha, et Demogorgon, propitiamus vos, ut appareat et surgat Mephastophilis. Quid tu moraris? Per Jehovaham, Gehennam, et consecratam aquam quam nunc spargo; signumque crucis quod nunc facio; et per vota nostra, ipse nunc surgat nobis dicatus Mephastophilis.*⁴¹

(BirŞEYTAN girer.)

Emrediyorum sana, git ve değiştir görüntünü;
Bana uşak olamayacak kadar çirkinsin.
Git, yaşlı bir Fransisken rahibi olarak gel,
Bir şeytana en çok böyle bir kutsal kılık yaraşır.

(ŞEYTAN çıkar.)

Dualarımın etkili olduğunu görüyorum!
Kim istemez bu sanatta yetkin olmayı?
Şu Mefistofeles ne de uysal,
Söz dinler ve alçakgönüllü!
İşte böyledir büyüün, sihirli sözcüklerin gücü.
Faustus, artık sen sihirbazların şahısın,
Yüce Mefistofeles'e söz geçirebiliyorsun.

*Quin redis, Mephastophilis, fratris imagine!*⁴²

(MEFİSTOFELES girer.)

MEFİSTOFELES

Faustus, ne yapmamı istiyorsun benden?

FAUSTUS

Hayatım boyunca yanımdan ayrılmamanı,
İster ayı yörüngesinden çıkarmak,
İster dünyayı okyanusun suları altında bırakmak olsun,
Faustus ne emrederse yerine getirmeni istiyorum.

⁴¹ Yanımda olsun Acheron'un tanrıları. Yok olsun Yehova'nın ruhu. Hoşgeldiniz ateş, hava, su ve toprağın ruhları. Ah, Doğunun hükümdarı, yanan cehennemin efendisi, Belzebub ve Demogorgon, size yalvarıyoruz Mefistofeles'in ortaya çıkıp yükselmesi için. Ne bekliyorsunuz? Yehova, Gehenna, şu serptiğim kutsal su, şu yaptığım haç işareti ve yeminlerimiz adına, göstersiz kendini

⁴² Mefistofeles ve boyuna eşin emirlerimize.

⁴² Mefistofeles, neden bir rahip kılığında gelmiyorsun?

MEFİSTOFEELES

Ben yüce Lucifer'in hizmetindeyim,
Onun rızası olmaksızın senin emrine giremem;
Bizler onun buyurduğundan fazlasını yapamayız.

FAUSTUS

Bana görünmeni o emretmedi mi sana?

MEFİSTOFEELES

Hayır, kendi arzumla geldim buraya.

FAUSTUS

Sihirli sözlerim getirmede mi seni buraya? Konuş!

MEFİSTOFEELES

Evet ama sadece *per accidens*.⁴³
Birisinin Tanrı adını boş yere ağzına aldığına,
Kutsal kitabı ve kurtarıcısı İsa'yı yadsıdığını duyarsak
Uçar geliriz onun yüce ruhunu elde etmek umuduyla.
Kendisini lanetlenme tehlikesiyle karşı karşıya bırakan
Yöntemlere başvurmadıkça gelmeyiz.
Onun için, en kestirme yoldan büyü yapmanın yolu,
Açık açık Üçleme'yi⁴⁴ yadsımak,
Cehennemin hükümdarına yürekten dua etmektir.

FAUSTUS

Faustus da böyle yaptı zaten ve inanıyor yürekten
Belzebub'dan başka tanrı olmadığına.
Kendini ona adıyor Faustus.
Lanetlenme düşüncesi onu korkutmuyor.
Cehennemle cennetin farkı yok onun için;
Onun ruhu eski filozoflarla⁴⁵ birlikte.
Ama bir yana bırakalım, insanların ruhu gibi önemsiz şeyleri;
Söyle bana, kimdir efendin Lucifer?

⁴³ Dolaylı olarak.

⁴⁴ Baba (Tanrı), Oğul (İsa), Kutsal Ruh.

⁴⁵ Ölümden sonra günahkârların cezalandırıldığı bir dünya olduğu düşüncesine inanmayan Hristiyanlık öncesi filozoflar.

MEFİSTOFELES

Tüm cinlerin hükümdarı ve efendisi.

FAUSTUS

Lucifer de bir zamanlar melek değil miydi?

MEFİSTOFELES

Evet Faustus, Tanrı da çok severdi onu.

FAUSTUS

Peki, nasıl oluyor da şeytanların hükümdarı oluyor?

MEFİSTOFELES

Kibiri ve küstahlığı yüzünden
Tanrı onu cennetten attı.

FAUSTUS

Peki, Lucifer'le yaşayan sizler kimsiniz?

MEFİSTOFELES

Lucifer'le birlikte gözden düşen,
Tanrımıza karşı Lucifer'le birlikte ayaklanan,
Lucifer'le birlikte sonsuza değin lanetlenen bahtsız
ruhlarımız.

FAUSTUS

Cezamızı nerede çekiyorsunuz?

MEFİSTOFELES

Cehennemde.

FAUSTUS

Nasıl oluyor da cehennemde değilsin şimdi?

MEFİSTOFELES

Burası da cehennem, çıkmış değilim oradan.
Sanıyor musun ki, Tanrı'nın yüzünü gören,
Cennetin sonsuz zevklerinden tadan ben,
Bu sonsuz mutluluktan yoksun kaldığım için

On bin cehennem azabı çekmiyorum?⁴⁶
 Ah Faustus, titreyen ruhuma dehşet salan
 Bu anlamsız soruları bırak.

FAUSTUS

Ne! Yüce Mefistofeles cennetin zevklerinden yoksun kaldı
 diye
 Bu kadar çok mu üzülüyor?
 Faustus'tan öğren erkekçe yiğitliği,
 Bir daha da asla elde edemeyeceğin zevkleri önemseme.
 Faustus'un Tanrı'yı inkâr ederek
 Kendisini sonsuz ölüme mahkûm ettiğini gördün;
 Eğer Faustus'a yirmi dört yıl süre verir,
 Zevk-ü sefa içinde yaşamasını sağlar,
 Ne istersem bana vermen,
 Öğrenmek istediğim her şeyi söylemen,
 Düşmanlarımı öldürmen, dostlarıma yardım etmen,
 Her arzumu yerine getirmen için
 Seni bana uşak yaparsa
 Ruhumu kendisine sunacağım.
 Git, geri dön yüce Lucifer'e,
 Geceyarısı da çalışma odama gel
 Bildir bana efendin ne diyor.

MEFİSTOFELES

Peki, Faustus.

(Çıkar.)

FAUSTUS

Gökteki yıldızlar kadar çok ruhum olsaydı,
 Verirdim hepsini de Mefistofeles'e.
 Onun sayesinde dünyanın hükümdarı olacağım,
 Okyanusu ordularıyla geçmek için
 Gökyüzüne bir köprü kuracağım.⁴⁷
 Afrika kıyılarını çevreleyen dağları birleştirip
 İspanya'nın bir parçası yapacağım o toprakları;⁴⁸
 Her ikisini de krallığının bir parçası haline getireceğim.

⁴⁶ Caxton, cehennemnin sadece bir yer değil aynı zamanda da bir ruh durumu olduğunu söyler.

⁴⁷ Faustus, gemileriyle bir köprü kurarak Çanakkale Boğazı'nı geçen Kserkses'e öykünmekte.

⁴⁸ Cebelitarık Boğazı'nın her iki yakasındaki dağlar birleştirilirse iki kıta birleşecektir.

İmparator ve Alman prensleri
Benim iznimle yaşayacaklar.
İstedigini elde ettiğine göre,
Mefistofeles geri gelene kadar
Enine boyuna düşüneyim bu sanatı.

(Çıkar.)

IV. SAHNE

(WAGNER ve SOYTARI girer.)

WAGNER

Hey çocuk, buraya gel!

SOYTARI

Ne, çocuk mu! Şuna bak, çocukmuş! Eminim benim gibi keçi
sakallı çok çocuk görmüşsündür sen. Çocukmuş, hah!

WAGNER

Dostum, söyle bakalım, gelirin var mı senin?

SOYTARI

Var; giderim de var, gördüğün gibi.⁴⁹

WAGNER

Vah zavallı sefil; bak, fakirlik nasıl da alay ediyor

çıplaklığıyla!

Bu rezil işsiz, o kadar da aç ki, eminim, çiğ de olsa,

Bir kuzu buduna ruhunu şeytana satar.

SOYTARI

Ne! Çiğ de olsa bir kuzu buduna ruhumu mu satar mışım?

Hayır sevgili dostum, Meryem Ana üzerine yemin ederim ki,
bu kadar ağır bir bedel ödeyeceksem, budun iyi kızarmış ve
soslanmış olmasını isterim.

⁴⁹ Soytarı üzerinden parça parça dökülen elbiselerini göstermektedir.

WAGNER

Benim uşagım olur musun? Sana *Qui mihi discipulus*⁵⁰ gibi davranırım.

SOYTARI

Ne? Şiir söyleyerek mi?

WAGNER

Hayır dostum, altın ve gümüş işlemeli ipekler ve bit tozuyla.

SOYTARI

Vay vay, bit tozu ha! Babandan sana bundan başka şey kalmadığını biliyordum zaten. Seni ondan yoksun bırakmayı hiç istemem doğrusu.

WAGNER

Dostum, bit tozu diyorum.

SOYTARI

Haa, anladım, bit tozu! Senin uşagın olursam eğer, ben de bitleneceğim demektir.

WAGNER

Uşagım olsan da olmasan da bitleneceksin. Dostum, şimdi bırak dalga geçmeyi de, yedi yıllığına uşagım ol hemen, yoksa üstündeki tüm bitleri cine çeviririm, seni paramparça ederler.

SOYTARI

Dinle beni; boş yere uğraşma, cin çarpmışa döndürdüler beni zaten. Kahretsin, sanki etim ve kanım için para ödemişler gibi keyif çatıyorlar üzerimde.

WAGNER

Dostum, dinle beni, al şu guldenleri.

SOYTARI

Gülden mi? O da kim?

⁵⁰ 'Öğrencim olan sen.' Bir öğretmen olan William Lily'nin Latince şiirinin açılış dizesi. Marlowe döneminde yaşayan hemen herkesin bu şiiri bilmesi beklenir.

WAGNER

Bilmiyor musun? Fransız altını.

SOYTARI

Valla, sadece adı var Fransız altınının; İngiliz meteliğinden farkı yok onun!⁵¹ Ne yapacağım ben bunlarla?

WAGNER

Şimdi dostum, şeytan nerede ve ne zaman isterse gelip seni alacak; artık bir saatin kaldı.

SOYTARI

Hayır, hayır, al güldenlerini.

WAGNER

Valla almam.

SOYTARI

Valla billa alacaksın.

WAGNER

Tanıksınız,⁵² altınları ona verdim.

SOYTARI

Tanıksınız, ben de sana geri verdim onları.

WAGNER

Eh, öyleyse ben de ikinci çağırırım seni hemen buradan götürmeleri için. Baliol, Belcher!

SOYTARI

Gelirse gelsin senin Baliol'la Belcher; ben de öyle bir dayak atarım ki onlara, şeytan olduklarından beri hiç böyle dayak yemişlerdir! Diyelim ki, bir tanesini öldürdüm onlardan, ne der insanlar? 'Şuradaki bol pantolonlu yakışıklı adamı görüyor musun? İşte şeytanı o öldürdü!' derler. Sonra da bütün mahalle 'Şeytan öldüren' der bana.

⁵¹ O dönemde Fransız altınının sahtesi çok yaygınmış.

⁵² Wagner, izleyicilere seslenmekte ve onları oyunun içine çekmektedir.

(*İki ŞEYTAN girer. SOYTARI bağırarak oraya buraya koşar.*)

WAGNER

Baliol, Belcher, gidin!

(ŞEYTANLAR çıkar.)

SOYTARI

Gittiler mi? Kahrolasıcılar! Upuzun tırnakları vardı. Biri erkek biri dişiydi. Onları nasıl ayıracağını öğreteyim sana: Erkek şeytanların boynuzları olur, bütün dişi şeytanlar da keçi ayaklıdır.

WAGNER

Dostum, beni takip et.

SOYTARI

Dinle beni, uşağın olursam, Banyo ile Balkon'u çağırmasını öğretir misin bana?

WAGNER

Sana istediğin kılığa girmesini öğretirim; köpek, kedi, fare, sıçan ya da herhangi bir kılığa.

SOYTARI

Ne! Bir Hıristiyan'ı köpek, kedi, fare ya da sıçana dönüştürmek ha! Hayır, bayım hayır, eğer beni bir başka şekle dönüştürecek-sen küçük, cici, zıp zıp zıplayan bir pire yap ki, kâh buraya, kâh oraya, her yere girebileyim. Ah, o güzel dilberlerin bacak aralarını gıdıklarım! Valla, içlerine girerim onların.

WAGNER

Haydi dostum, gel.

SOYTARI

Wagner, dinle beni...

WAGNER

Baliol, Belcher!

SOYTARI

Aman Tanrım! Efendim, yalvarırım uyut Banyo'yla Balkon'u.

WAGNER

Rezil, bana Efendi Wagner de; sol gözünü, çaprazdan, sağ
topuğumdan ayırma. *Quasi vestigias nostras insistere olsun.*⁵³

(Çıkar)

SOYTARI

Aman tanrım, yine yarım yamalak Felemenkçesiyle konuşmaya
başladı! Neyse, ardından gidip ona uşaklık edeyim. Elden ne
gelir?

(Çıkar)

V. SAHNE

(FAUSTUS *çalışma odasına girer.*)

FAUSTUS

Faustus, artık kesin kes lanetlendin;
Ruhunun kurtulması mümkün değil.
Öyleyse Tanrı'yı ve cenneti düşünmenin ne yararı var?
Bırak böyle aptalca düşünceleri ve umutsuzluğu.
Tanrıdan umudunu kes, Belzebub'a güven.
Artık geri dönme. Hayır Faustus, kararlı ol.
Neden durabiliyorsun? Kulağıma bir ses geliyor:
'Vazgeç bu büyüden, tekrar Tanrı'ya dön!' diyor.
Evet, Faustus tekrar Tanrı'ya dönecek.
Tanrı'ya mı? O seni sevmiyor.
Senin inandığın Tanrı nefsendir,
Tüm benliğinle bağlısın Belzebub'a.
Onun adına bir mihrap, bir de kilise dikeceğim,
Yeni doğmuş bebeklerin ılık kanını sunacağım.

(MELEK *ve* ŞEYTAN *girer.*)

MELEK

Sevgili Faustus, bırak bu iğrenç sanatı.

FAUSTUS

Pişmanlık, dua, tövbe. Nedir ki, bunlar?

⁵³ Ayak izlerime basacak gibi.

MELEK

Onlar sayesinde cennete ulaşabilirsiniz.

ŞEYTAN

İnananları çılgına çeviren, deli saçması yanılsamalıdır.

MELEK

Sevgili Faustus, düşün cenneti, cennette bulunan şeyleri.

ŞEYTAN

Hayır Faustus, şan şerefi düşün, zenginliği düşün.

(Çıkarlar)

FAUSTUS

Zenginlik!

Mefistofeles bana yardım edince

Emden vilayetinin⁵⁴ valisi ben olacağım.

Faustus, hangi tanrı sana zarar verebilir? Güvencedesin,

Artık korkmana gerek yok. Gel Mefistofeles,

Güzel haberler getir yüce Lucifer'den.

Geceyarısı olmadı mı? Gel Mefistofeles,

Veni, veni, Mephastophile.

(MEFİSTOFELES girer)

Söyle bana, efendin Lucifer ne diyor?

MEFİSTOFELES

Hizmetimi ruhuyla satın alırsa

Yaşadığı sürece Faustus'un hizmetkârı

olacağımı.

FAUSTUS

Faustus ruhunu çoktan gözden çıkardı.

MEFİSTOFELES

Ama Faustus, ruhunu resmen vermelisin,

Kanınla bir senet imzalamalısın;

Çünkü yüce Lucifer bu teminatı istiyor,

Vermezsen, cehenneme geri döneceğim.

⁵⁴ Ems Irmağı ağzındaki liman kenti. O dönemlerde İngiltere ile çok büyük bir ticareti varmış.

FAUSTUS

Dur Mefistofeles, söyle bana,
Ruhum efendinin ne işine yarayacak?

MEFİSTOFELÉS

Ülkesini genişletecek.

FAUSTUS

Bu yüzden mi bizi ayartmaya çalışıyor?

MEFİSTOFELÉS

*Solamen miseris socios habuisse doloris.*⁵⁵

FAUSTUS

Başkalarına acı çektiren sizler de acı çekiyor musunuz?

MEFİSTOFELÉS

İnsanların ruhlarının çektikleri acılar kadar.
Söyle bana Faustus, ruhunu verecek misin bana?
O zaman kölen olup hizmet edeceğim,
Düşünebileceğinden fazlasını vereceğim sana.

FAUSTUS

Evet Mefistofeles, ruhumu veriyorum sana.

MEFİSTOFELÉS

Öyleyse korkmadan kolunu kes,
Ve ruhunu ada ki, o gün geldiğinde
Yüce Lucifer ruhunun kendisinin olduğunu söylesin.
Ve sen de, yüce Lucifer kadar yüce olasın.

FAUSTUS

İşte Mefistofeles, sana duyduğum sevgiyle
Kolumu yaralıyorum ve kendi kanımı akıtarak,
Ruhumun, sonsuz gecenin efendisi ve başkomutanı
Yüce Lucifer'in olduğunu tasdik ediyorum.
Bak, işte kolumdan kan damlıyor;
Dileğimin yerine gelmesi için uygun bir adak olarak kabul
et onu.

⁵⁵ Başkalarının acı çektiğini görmeleri acı çekenlere teselli verir.

MEFİSTOFEELES

Ama Faustus, bunu bir senet haline getirmelisin.

FAUSTUS

Peki, öyle yapayım; Mefistofeles,
Kanım donuyor, yazamıyorum.

MEFİSTOFEELES

Bir ateş getireyim, ısınınca hemen akar.

(Çıkar.)

FAUSTUS

Kanımın donması ne anlama geliyor acaba?
Senedi imzalamamı istemiyor mu?
Neden akıyor? Aksa da gene yazsam.
'Faustus ruhunu sana veriyor' Ah, işte burada durdu!
Neden vermeyecekmişsin! Ruh senin ruhun değil mi?
Öyleyse yeniden yaz: 'Faustus ruhunu sana veriyor.'
(MEFİSTOFEELES *bir mangal ateşle girer.*)

MEFİSTOFEELES

Al sana ateş; haydi Faustus, kolunun üstüne tut.

FAUSTUS

İşte, kan tekrar akınaya başladı;
Artık hemen bitiririm bu işi.

MEFİSTOFEELES

Ah, neler yapmam, onun ruhunu elde etmek için!

FAUSTUS

Consummatum est,⁵⁶ senet yazıldı.
Faustus ruhunu Lucifer'e sattı.
Peki, kolumdaki bu yazı da ne?
Homo, fuge.⁵⁷ Nereye kaçayım?
Eğer Tanrı'ya gidersen seni cehenneme atar;
Gözlerim yanılıyor; burada yazı yok.

⁵⁶ Bitti. Bu, aynı zamanda İsa'nın son sözleridir.

⁵⁷ İnsanoğlu, kaç.

İşte açıkça görüyorum, şurada yazıyor:
Homo, fuge! Ama Faustus kaçmayacak.

MEFİSTOFELER

Onu eğlendirmek için bir şeyler getireyim.
 (MEFİSTOFELER çıkar ve ŞEYTANLAR'la tekrar girer.
 ŞEYTANLAR, FAUSTUS'a taçlar ve değerli elbiseler verirler,
 dans ederler ve çıkarlar.)

FAUSTUS

Mefistofeles, söyle, bu gösterinin amacı ne?

MEFİSTOFELER

Hiçbir amacı yok Faustus, seni eğlendirmek,
 Büyünün nelere kadir olduğunu göstermekten başka.

FAUSTUS

Canım istediğinde ben de cin çağırabilir miyim?

MEFİSTOFELER

Evet Faustus; hatta bunlardan da büyük şeyler yapabilirsin.

FAUSTUS

Öyleyse, bin ruh vermeye değer!
 Mefistofeles, şu kâğıdı al,
 Ruhumun ve bedenimin senedi.
 Ama koşulum var,
 Anlaştığımız her şeyi yapacaksın.

MEFİSTOFELER

Faustus, verdiğim tüm sözleri yerine getireceğime
 Cehennem ve Lucifer üzerine yemin ederim.

FAUSTUS

Okuyayım da dinle. Aşağıdaki koşullara göre:
Bir, Faustus, hem biçim hem de özde ruh olacak.
İki, Mefistofeles, Faustus'un uşağı olacak, ona hizmet edecek.
Üç, Faustus ne isterse, Mefistofeles yapacak ya da getirecek.
Dört, Mefistofeles, Faustus'un odasında ve evinde görünmez olacak.
Son olarak, yukarıda adı geçen John Faustus'a her zaman onun dile-

diği kılıkta görünecek. Ben, Wittenberg'li doktor John Faustus, bu koşullarla hem bedenimi hem ruhumu, Doğunun Hükümdarı Lucifer'e ve onun elçisi Mefistofeles'e veriyorum. Yirmi dört yıllık süre sona erdiğinde, yukarıda yazılı olan koşullar ihlal edilmemişse, onlara, John Faustus'un bedenini, ruhunu, etini, kanını veya mallarımı, her nerede iseler oraya götürme yetkisi veriyorum.

John Faustus

MEFİSTOFELES

Söyle Faustus, bu senin senedin mi?

FAUSTUS

Evet, al; şeytan hayrını gösterebilir sana onun.

MEFİSTOFELES

Faustus, şimdi ne istiyorsan sor.

FAUSTUS

Önce sana cehennem hakkında sorular soracağım.
Söyle, insanların cehennem dedikleri yer nerede?

MEFİSTOFELES

Cennetin altında.

FAUSTUS

Tamam da, tam olarak nerede?

MEFİSTOFELES

Bu öğelerin⁵⁸ tam ortasında,
Sonsuza değin yaşayıp işkence çektiğimiz yerde.
Cehennemın sınırları yoktur; belli bir yer değildir orası.
Çünkü biz neredeysek cehennem oradadır;
Cehennem neredeyse biz de hep orada olmak zorundayız.
Kısacası, tüm dünya yok olduğunda,
Tüm yaratıklar arındığında,
Cennet olmayan her yer cehennem olacak.

⁵⁸ Ayın altındaki, ateş, hava, toprak ve su'dan oluşan dünyanın tam ortasında.

FAUSTUS

Haydi canım sen de, bence cehennem sadece bir masal.

MEFİSTOFELES

Peki, sen öyle düşün, yaşayınca fikrini değiştirirsin.

FAUSTUS

Niçin? O zaman gelince Faustus'un cehenneme gideceğini mi düşünüyorsun?

MEFİSTOFELES

Tabii, zorunlu olarak;
İşte, ruhunu Lucifer'e verdiğini gösteren senet burada.

FAUSTUS

Evet, bedenimi de verdim; peki, ne olmuş yani?
Sen, Faustus'un, bu hayat sona erince acı çekeceğini
Düşünecek kadar aptal olduğunu mu sanıyorsun?
Hah, bunlar boş şeyler, kocakarı masalları.

MEFİSTOFELES

Faustus, ben bunun tersini kanıtlayan bir örneğim;
Ben lanetlendim ve şu anda da cehennemdeyim.

FAUSTUS

Ne, şu anda cehennemde misin? Hayır; eğer burası cehennemse, severek lanetlenmeye hazırım! Böyle yürüyüp, tartışarak....
Neyse, bunları bırakalım şimdi; evleneceğim bir kadın bul bana, Almanya'nın en güzel kızını; çünkü kanım kaynıyor, oynamak istiyorum, aşka susadım, kadınsız yaşayamam ben.

MEFİSTOFELES

Ne! Kadın mı! Faustus, rica ederim kadın lafı etme.

FAUSTUS

Hayır, sevgili Mefistofeles, bir kadın getir bana;
kadın istiyorum.

MEFİSTOFELES

Pekâlâ; bir tane bulacağım sana; otur şurada ben gelene kadar.
Bir kadın getireceğim sana şeytan hakkı için.

(Çıkar ve kadın kılığına girmiş bir ŞEYTAN'la girer. Fişekler patlatmaktadır.)

MEFİSTOFELES

Söyle Faustus, sevdin mi karını?

FAUSTUS

Lanet olsun onun gibi ateşli bir orospuya!

MEFİSTOFELES

Faustus, evlilik önemsiz bir törendir;
Beni seviyorsan eğer, evliliği düşünme bir daha.
Sana en güzel fahişeleri bulacağım,
Her sabah yatağına getireceğim onları.
İster Penelope kadar iffetli⁵⁹
İster Saba Melikesi kadar akıllı⁶⁰
Ya da gözden düşmeden önceki Lucifer kadar parlak olsun,
Gözlerini en çok okşayana yüreğin sahip olacak.
Dur; şu kitabı al, iyice oku;
Bu dizeleri tekrarlarsan altın elde edersin.
Yere şu daireyi çizersen
Hortumlar, fırtınalar, şimşekler ve gök gürültüleri yaratarsın.
Şunu inanarak üç kez kendi kendine söyle,
Dilediğin her şeyi yapmaya hazır,
Zırhlı askerler çıkar ortaya.

FAUSTUS

Teşekkürler Mefistofeles, yine de, tüm büyüler, sihirli sözcükleri içeren, canım istediğinde cin çağırmamı sağlayacak bir kitabım olmasını yeğlerim.

MEFİSTOFELES

Al, hepsi bu kitapta var.

(Kitapta gösterir.)

⁵⁹ Odysseus'un karısı Penelope, kocasına sadakatiyle ünlüdür.

⁶⁰ Saba Melikesi, Sultan Süleyman'a zor sorular sorarak akıllı bir kadın olduğunu gösterir.

FAUSTUS

Şimdi de gökyüzündeki tüm gezegenlerin hareketlerini ve özelliklerini gösteren bir kitap istiyorum.

MEFİSTOFELES

Onlar da var.

(Kitapta gösterir.)

FAUSTUS

Yeryüzünde yetişen tüm bitkileri, otları ve ağaçları gösteren bir kitap daha ver, başka bir şey istemeyeceğim.

MEFİSTOFELES

Onlar da var.

FAUSTUS

Yanılıyorsun!

MEFİSTOFELES

Hayır, doğru söylüyorum.

(Kitapta gösterir.)

FAUSTUS

Gökleri görünce pişman olup,
Sana lanet ediyorum alçak Mefistofeles;
Çünkü beni oradaki zevklerden sen yoksun bıraktın.

MEFİSTOFELES

Niye Faustus? Sen cennetin çok muhteşem bir yer olduğunu mu sanıyorsun?

Emin ol, ne senin

Ne de yeryüzünde yaşayan herhangi bir kimsenin yarısı kadar bile güzel değil.

FAUSTUS

Bunu nasıl kanıtlatabilirsin?

MEFİSTOFELES

Cennet insan için yaratıldığı için insanoğlu daha muhteşemdir.

FAUSTUS

İnsan için yaratıldıysa benim için yaratılmış demektir.
Büyücülükten vazgeçip tövbekâr olacağım.

(MELEK *ve* ŞEYTAN *girer*.)

MELEK

Faustus, tövbe et; Tanrı seni hâlâ bağışlayabilir.

ŞEYTAN

Sen bir cinsin, Tanrı seni bağışlamaz.

FAUSTUS

Bir cin olduğumu kim fısıldıyor kulağıma?
Şeytan bile olsam Tanrı beni bağışlar.
Evet, tövbekâr olursam, Tanrı bağışlayacaktır beni.

ŞEYTAN

Evet ama Faustus asla tövbekâr olmayacak.

(MELEK *ve* ŞEYTAN *çkar*.)

FAUSTUS

Yüreğim o kadar taşlaştı ki, pişman olduğumu
söyleyemiyorum!
Kurtuluş, inanç ya da cennet der demez
Kulaklarımda yankılanan korkunç gürültüler
'Faustus, sen lanetlendin' diyor bana; sonra da kılıçlar,
bıçaklar,
Zehirler, silahlar, ipler, zehirli çelikler
Konuluyor önüme kendimi öldürmem için.
Tatlı zevkler derin umutsuzluğumu yok etmese
Çoktan öldürürdüm kendimi.
Ben sağlamadım mı kör Homeros'un
İskender'in⁶¹ aşkını, Oinone'nin ölümünü⁶² anlatmasını?
Güzel arpının akılları baştan alan sesiyle⁶³
Thebai'nin surlarını inşa eden,
Şarkı söylemedi mi bana Mefistofeles'le birlikte?

⁶¹ Priamos'un oğlu Paris'e Homeros'un verdiği ad.

⁶² Paris, Helen ile karşılaşmadan önce Oinone'ye âşık olur. Troya savaşında yaralanan Paris, Oinone'nin ayakları dibinde ölür. Genç kadın da canına kıyar.

⁶³ Amphion'un arpını duyan taşlar o kadar etkilenirler ki, canlanıp Thebai'nin surlarını oluştururlar.

Öyleyse neden öleyim ya da sefil bir insan gibi umutsuzluğa düşeyim?

Kararımı verdim! Faustus asla tövbe etmeyecek.

Haydi Mefistofeles, yeniden tartışalım,

Tanrısal astrolojiyi konuşalım;⁶⁴

Söyle bana, ayın ötesinde çok göksel cisim var mı?

Tüm bu göksel cisimler, merkezdeki yeryüzünde olduğu gibi,

Tek bir küre mi oluşturuyor?

MEFİSTOFELES

Faustus, küreler de öğeler gibidir;⁶⁵

Biri diğerinin içindedir.

Hepsi de tek bir eksen etrafında döner, Faustus;

Eksenin son bulduğu yere de dünyanın kutbu denir;

Satürn, Mars ve Jupiter de gezegendirler.

FAUSTUS

Söyle, tüm gezegenlerin tek bir hareketi mi var? Hem *situ*
hem de *tempore*⁶⁶ midirler?

MEFİSTOFELES

Hepsi de dünyanın kutupları üzerinde doğudan batıya doğru
yirmi dört saatte dönerler. Ancak burçların kutuplarında hare-
ketleri değişiktir.

FAUSTUS

Hıh! Bu basit şeyleri Wagner bile bilir!

Mefistofeles'in daha büyük marifeti yok mu?

Kim bilmez gezegenlerin iki türlü hareketi olduğunu?

Birincisi bir tam günde tamamlanır. İkincisi de şöyledir:

⁶⁴ Batlamyus'un sistemine göre, evren iç içe geçmiş kürelerden oluşmaktaydı ve en ortada da dünya bulunmaktaydı. Dünyadan sonra ayın küresi ve onun ötesinde de altı gezegenin (Merkür, Venus, Güneş, Mars, Jupiter ve Satürn) küreleri bulunmaktaydı. Sekizincisi, Gök kubbe (firmament) ya da hareket etmeyen yıldızların küresiydi. Marlowe, dokuz küre olduğunu kabul ederek, bu sekizinci küreyi, her şeyi hareket ettiren 'ilk hareket eden' (Primum Mobile) ile bir tutmuştur. Bu durumda dokuzuncu küre hareketsiz gök 'tanrı katı' (the empyreal orb) olmaktadır.

⁶⁵ Faustus, ayın ötesindeki kürelerin sayısı hakkında bilgi ister ve bir top oluşturup oluşturmadıklarını sorar. Mefistofeles, dört öğenin birbirlerini çevreledikleri gibi (toprak suyla, su havayla, hava ateşle çevrili) her kürenin de bir sonraki küreyle çevrelendiğini söyler. Hepsi de tek bir eksen etrafında dönmektedir.

⁶⁶ Tüm gezegenler, aynı hızla, aynı yöne doğru mu hareket ederler? Mefistofeles, bu soruya gezegenlerin iki hareketi olduğunu söyleyerek yanıt verir: Bir tekerleğin üzerindeki sineğin tekerleğin döndüğü yönün ters istikametinde yürümesi gibi.

Satürn'ünki otuz; Jupiter'inki on iki; Mars'inki dört; Güneş, Venus ve Merkür'ünki bir yıldız; ay'ınki ise, yirmi sekiz günde tamamlanır. Halı, bunları üniversiteye yeni girenlere öğretirler. Söyle bakalım, her kürenin bir meleği ya da *intelligentia*'sı⁶⁷ var mı?

MEFİSTOFEL

Evet, var.

FAUSTUS

Kaç yıldız ya da küre var?⁶⁸

MEFİSTOFEL

Dokuz: Yedi gezegen, gök kubbe ve tanrı katı.⁶⁹

FAUSTUS

Peki, şu soruma yanıt ver: Neden birleşme, uzaklaşma, yaklaşma, tutulma her yıl aynı tarihte olmuyor da, bu süreler bazı yıllar daha fazla, bazı yıllar daha az oluyor?

MEFİSTOFEL

*Per inaequalem motum respectu totius.*⁷⁰

FAUSTUS

Tamam, sorumun yanıtını aldım. Söyle dünyayı kim yarattı?

MEFİSTOFEL

Söylemem.

FAUSTUS

Sevgili Mefistofeles, söyle.

MEFİSTOFEL

Kızdırma beni, söylemeyeceğim.

⁶⁷ Eflatun'un ileri sürdüğü ve ortaçağda geliştirilen kurama göre, her gezegen, ortak adı 'intelligentia' olan tanrısal bir ruh tarafından yönetilmektedir.

⁶⁸ Faustus ilk sorusunu yineler.

⁶⁹ Aristo sekiz olduğunu söyler ama Kilise Babaları buna 'tanrı katı'nı (empyrean heavens) da eklemişlerdir. Tanrı katı, hareket etmez ve çok parlak, delip geçen bir ışık saçır.

⁷⁰ Bütüne göre düzensiz olan hareketlerinden dolayı.

FAUSTUS

Alçak, her şeyi söyleyeceğin anlaşımda yazmıyor mu?

MEFİSTOFELES

Evet, ama kraliyetimize ters düşmeyen şeyleri, bu düşünüyor.
Faustus, sen cehennemi düşün; çünkü lanetlendin sen.

FAUSTUS

Faustus, dünyayı yaratan Tanrı'yı düşün.

MEFİSTOFELES

Unutma bunu.

(Çıkar.)

FAUSTUS

Peki, lanet olası ruh, defol git çirkin cehenneme.
Sensin Faustus'un acıyla kıvranan ruhunun lanetlenmesine
neden olan.

Çok geç değil mi artık?

(MELEK ve ŞEYTAN girer.)

ŞEYTAN

Çok geç.

MELEK

Asla geç değildir; yeter ki Faustus tövbe etsin.

ŞEYTAN

Tövbe edersen şeytanlar seni parçalar.

MELEK

Tövbe et; senin kılına bile dokunamazlar.

(ŞEYTAN ve MELEK çıkar.)

FAUSTUS

Ah İsa, Kurtarıcım benim,
Umutunu yitirmiş Faustus'un acı çeken ruhunu kurtar.

(LUCİFER, BELZEBUB ve MEFİSTOFELES girer.)

LUCIFER

İsa ruhunu kurtaramaz; çünkü o doğrudur.
Benden başka kimse söz sahibi değil ruhun üzerinde.

FAUSTUS

Ah, böyle korkunç görünen sen, kimsin?

LUCIFER

Ben Lucifer'im. Bu da cehennemin diğer efendisi.

FAUSTUS

Ah Faustus, ruhunu almaya gelmişler!

LUCIFER

Bizi kızdırdığını söylemeye geldik sana.
Sözünde durmayarak İsa'nın adını alıyorsun ağzına;
Tanrı'yı düşünmemelisin; şeytanı düşün;
Anasını düşün şeytanın.

FAUSTUS

Bir daha yapmam; bağışlayın beni;
Faustus gözlerini cennete bir daha çevirmeyeceğine,
Tanrı'nın adını asla anmayacağına, ona asla yakarmayacağına
yemin ediyor.
Kutsal Kitaplarını yakacağım, rahiplerini öldüreceğim,
Kiliselerini cinlerime yıktıracağım.

LUCIFER

Böyle yaparsan biz de seni memnun ederiz Faustus; seni biraz
eğlendirmek için cehennemden geldik. Otur ve gerçek biçimle-
riyle görecek Yedi Ölümcül Günahı izle.

FAUSTUS

Yaratıldığı ilk gün Adem'in cennetten aldığı zevk kadar zevk
verecek bu gösteri bana.

LUCIFER

Ağzına alma Cennet ve Yaradılış sözcüklerini; sadece şu göste-
riyi izle. Şeytanın adından başka söz alma ağzına. İçeri gelin.

(YEDİ ÖLÜMCÜL GÜNAH *girer.*)

Faustus, ne olduklarını ve huylarını sor onlara.

FAUSTUS

Birincisi, nesin sen?

GURUR

Ben gururum. Anam babam var demeyi hakaret sayarım kendime. Ovidius'un piresi gibiyimdir ben. Her kovuğuna girerim yosmaların; bazen bir peruka olur konarım başına ya da bir tüy yelpaze olur öperim dudaklarını. Daha neler neler yaparım! Pöf, bu koku da ne! Bir kelime daha etmem yerleri parfümlemez, halı sermezseniz.

FAUSTUS

İkinci, sen nesin?

AÇĞÖZLÜLÜK

Açğözlülüktür benim adım. Eski bir deri kese içinde yaşlı bir cimri dünyaya getirdi beni. Dileklerim yerine getirilecek olsa, buranın, içindeki tüm insanlarla altına dönüştürülmesini isterdim; kilitlerdim hepinizi güzelim kasama. Ah benim güzel altınlarım!

FAUSTUS

Üçüncü, sen nesin?

ÖFKE

Ben Öfke'yim. Ne anam ne de babam var. Daha yarım saatlik bile olmamışken bir aslanın ağzından fırladım, o zamandan beri de, şu kılıçlarla dünyada, bir o yana bir bu yana koşturuyorum. Kavgaya edecek kimse bulamayınca da kendimi yaralıyorum. Cehennemde doğdum ben... Dikkat edin, içinizden biriniz babam olabilirsiniz.⁷¹

FAUSTUS

Sen kimsin, dördüncü?

⁷¹ Öfke, izleyicilere hitap etmektedir.

KISKANÇLIK

Adım Kıskançlık. Bir baca temizleyicisiyle istiridye satan bir kadından olmayım. Okuma bilmem; onun için de tüm kitapların yakılmasını isterim. Zayıflarım, başkalarının yediğini görünce. Ah, keşke bir kıtlık kasıp kavursa dünyayı, herkes ölse de, ben tek başıma yaşasam; işte o zaman görürsün nasıl şişmanlarım! Ne! Sen otururken ben ayakta mı duracağım? İn aşağı, alçak.

FAUSTUS

Defol, kıskanç kerata! Beşinci, sen nesin?

OBURLUK

Kim? Ben mi, bayım? Benim adım Oburluk. Anam babam öldü benim; bıraktıkları miras da kıt kanaat yetişiyor: Günde ancak otuz öğün yemek yiyip, on kez de atıştırabiliyorum; zar zor yetiyor bana. Ailem de soyludur ha; büyükbabam domuz pastırması, büyükannem de bir fıçı kırmızı şaraptı. Vaftiz babalarım ise, Peter Tuzlu Ringa ve Martin Salamura Et'ti. Ah, ya vaftiz anam! Şen şakrak bir kadındı! Köyde kentte herkes severdi onu. Adı, Bayan Margery Mart Birası'ydı.⁷² Faustus, öğrendiğine göre so-yumu sopumu, davet edecek misin beni akşam yemeğine?

FAUSTUS

Hayır, seni asılmış görmeyi yeğlerim. Yiyip bitirirsin tüm yiyeceklerimi.

OBURLUK

Öyleyse şeytan alsın canını.

FAUSTUS

Oburluk, asıl sen geber. Altıncı, sen nesin?

TEMBELLİK

Tembellik'tir adım. Güneşli bir kıyıda dünyaya gelmişim; o zamandan beri de orada yatıyorum...Beni buraya getirmekle büyük kötülük yaptınız bana. İzin ver Oburluk ve Şehvet geri taşı-sınlar beni oraya. Dünyaları verseniz bile tek bir söz daha söyle-meyeceğim.

⁷² Mart ayında yapılan ve iki yıl bekletilen bir çeşit bira.

FAUSTUS

Bayan Yosma, yedinci ve sonuncu, sen nesin?

ŞEHVET

Kim? Ben mi, bayım? İki parmak çiğ eti, bir kangal kurutulmuş morinaya yeğlerim ben.⁷³ Adımın ilk harfi de Şehvet'le başlar.

LUCIFER

Defolun! Cehenneme, cehennemel!

(YEDİ ÖLÜMCÜL GÜNAH çıkar.)

Söyle Faustus, beğendin mi?

FAUSTUS

Ah, canıma can kattılar.

LUCIFER

Faustus, bunlar da bir şey mi! Cehennemde daha neler neler var.

FAUSTUS

Ah, bir cehennemi görüp geri gelebilsem, nasıl da mutlu olurdum o zaman!

LUCIFER

Göreceksin; geceyarısı seni aldıracağım. Bu arada, al şu kitabı, iyice okuyup öğrenirsen, dilediğin şekle sokabilirsin kendini.

FAUSTUS

Çok teşekkürler yüce Lucifer; gözüm gibi bakacağım ona.

LUCIFER

Hoşça kal Faustus; aklından çıkarma şeytanı.

FAUSTUS

Hoşça kal yüce Lucifer; gel Mefistofeles.

(Çıkarlar)

⁷³ Cinsel iktidarsızlığa atıf.

VI. SAHNE

(*Seyis ROBIN elinde bir kitapla girer.*)

ROBIN

Oh, bu çok muhteşem bir şey! Doktor Faustus'un büyü kitaplarından birini çaldım. Kendim için birkaç daire bulacağım. Sonra da bizim mahalledeki bütün genç kızları, canım istediğinde, önümde çırılçıplak dans ettireceğim; böylece de bugüne kadar ellediğimden ya da gördüğümünden daha fazlasını görmüş olacağım.

(RAFE, ROBIN'e *seslenerek girer.*)

RAFE

Robin, rica ederim gel; atını almak için bekleyen bir beyefendi var; eşyalarının da silinip temizlenmesini istiyor. Bu yüzden hanımımı o kadar azarladı ki, o da seni bulmam için beni yolladı. Haydi, lütfen gel.

ROBIN

Yaklaşma, yaklaşma; yoksa havaya uçarsın ya da kolun bacağın kopar Rafe. Yaklaşma; çünkü çok tehlikeli bir şey yapıyorum.

RAFE

Haydi söyle, ne yapıyorsun o kitapla? Sen okuma bilmezsin ki!

ROBIN

Bilirim. Efendimin kafasında neler var, hanımım özel odasında neler yapıyor, bunlar anlaşılınca bilip bilmediğimi görürler. Hanımım beni beklemek zorunda, yoksa büyüm bozulur.

RAFE

Robin, bu ne kitabı?

ROBIN

Ne kitabı mı? Bu kükürtlü şeytanın icad ettiği en dayanılmaz kitap.⁷⁴

⁷⁴ Robin 'eşi benzeri bulunmaz' (incomparable) demek isterken 'dayanılmaz' (intolerable) demektedir.

RAFE

Onunla sihirbazlık yapabilir misin?

ROBIN

Onunla şu saydıklarımın hepsini kolayca yapabilirim. Bir kere, Avrupa'da, herhangi bir meyhanede, parasız şarap içirip seni sarhoş edebilirim; sihirbazlıklarımın biri bu.

RAFE

Bizim başrahip, 'Bu hiçbir şey' diyor.

ROBIN

Doğru, Rafe! Ama dahası da var; eğer bizim mutfakta çalışan Nan Spit'te gözün varsa, istediğin kadar, geceyarısında bile, ondan yararlanabilirsin.

RAFE

Ah Robin, bu çok güzel! Nan Spit benim olacak, hem de ne istersem yapabilecek miyim ona? Bu koşulla, senin şeytanı, hayatı boyunca, beş para almadan arpayla beslerim.

ROBIN

Kabul, sevgili Rafe; haydi, gidip şu elimizdeki çamurlu çizimleri temizleyelim; sonra da şeytan adına büyü yaparız.

(Çıkarlar.)

II. KORO

(WAGNER *tek başına girer.*)

WAGNER

Zeus'un uçsuz bucaksız göğündeki kitaba kazılı
Astronomiyle ilgili sırları öğrenmek için
Bilge Faustus, boyunduruğa vurulmuş ejderlerin güçlü
boyunlarıyla çektikleri
Ateş gibi parlak bir arabaya binip,
Olympos'un tepesine tırmandı.
Şimdi de evreni tanımaya gitti.
Sanırım, Papa'yı ve sarayını görmek,
Bugüne kadar hep büyük törenlerle kutlanan
Aziz Petrus yortusuna⁷⁵ katılmak için
Önce Roma'ya uğrayacak.

(WAGNER *çıkarak.*)

VII. SAHNE

(FAUSTUS *ve* MEFİSTOFELLES *girerler.*)

FAUSTUS

Sevgili Mefistofeles, hiçbir fatihin ele geçiremeyeceği
Rüzgârlı dağlarla, kayalarla ve derin su hendekleriyle çevrili,
Görkemli Trier kentinden⁷⁶ geçmekten büyük haz duyduk.
Arkasından, Paris'ten ayrılıp, Fransa'yı boydan boya aşarak,
Kıyıları zengin üzüm bağlarıyla kaplı Ren Nehrine,
Main Irmağının döküldüğünü gördük.
Sonra, insanın gözünü alan güzel binaları,
En iyi tuğlayla döşeli, kenti dört eşit parçaya bölen
Dümdüz caddeleri bulunan Napoli'ye,
Zengin Kampanya'ya gittik.⁷⁷
Orada, bilge Maro'nun altın mezarını,⁷⁸

⁷⁵ 29 Haziran'da kutlanan yortu.

⁷⁶ Batı Almanya'da Treve kenti.

⁷⁷ Napoli, Kampanya bölgesi içinde bulunmaktadır.

⁷⁸ Vergilius'un (Publius Vergilius Maro) büyücü olduğuna ve yer altında bir tünel açtığına inanıldığı-
gını gösteren efsane.

Bir gecede kayaların içinden açtığı,
 Bir İngiliz mili uzunluğundaki yolu gördük.
 Oradan, Venedik'e, Padua'ya ve diğer kentlere gittik;
 Venedik'in ortasında koca bir tapınak yükseliyor,⁷⁹
 Yüksek tepesiyle yıldızları tehdit ediyordu.
 İşte böyle değerlendirdi Faustus zamanını.
 Şimdi söyle bana, bu geldiğimiz yer neresi?
 Sana daha önce emrettiğim gibi,
 Roma surlarının içine mi getirdin beni?

MEFİSTOFELLES

Evet, Faustus; bir yerde kalmamız gerektiği için de Papa'nın
 özel dairesini tuttum.

FAUSTUS

Umarım, Papa Hazretleri bizi hoş karşılar.

MEFİSTOFELLES

Hah, dert etme dostum, yiyeceğini yer keyfimize bakarız.
 Şimdi de Faustus'um, Roma'da hoşuna gidecek neler var
 öğreteyim:
 Bu kent yedi tepe üzerine kuruludur,
 Tepeler kentin temelini desteklemektedir.
 Tam ortadan Tiber Irmağı akar,
 Kıvrılan kıyıları kenti ikiye böler;
 Üzerinde de Roma'nın her tarafına geçit veren
 Dört görkemli köprü bulunur.
 Ponte Angelo adı verilen köprünün üstünde⁸⁰
 Çok sağlam bir kale vardır.
 Bu kalenin içinde, bir tam yıldaki gün sayısı kadar
 Oymalı, devasa toplar bulunur;
 Zafer taklarının yanında, Jül Sezar'ın Afrika'dan getirdiği
 Yüksek dikilitaşlar durmaktadır.⁸¹

FAUSTUS

Cehennemdeki Styx, Acheron

⁷⁹ Venedik'teki Aziz Markos Kilisesi.

⁸⁰ Ponte Angelo, İmparator Hadrian tarafından M.S. 135 yılında yaptırılmıştır. Hadrian'ın anıt mezarı, köprünün üstünde değil tam karşısındadır.

⁸¹ Saint Peter Kilisesi önünde duran dikilitaşlar, Sezar tarafından değil, İmparator Caligula tarafından Mısır'dan getirilmiştir.

Ve hiç sönmeyen ateş gölü Phlegethon Krallıkları adına yemin ederim ki,
Muhteşem Roma'yı ve anıtları
Görmeye yanıp tutuşuyorum.
Haydi gel, gidelim.

MEFİSTOFEL

Hayır Faustus, bekle. Papa'yı görmeyi,
Aziz Petrus yortusuna katılmayı,
Yaptıkları *summum bonum*⁸² göbek büyütme olan
Bir sürü kel kafalı papazı izlemeyi
Yeğleyeceğini biliyorum.

FAUSTUS

Valla, biraz eğlenmeyi,
Aptallıklarıyla alay etmeyi isterim.
Onun için büyü yap bana da görünmez olayım, Roma'da
kaldığım sürece kimseye görünmeden istediğimi yapayım.
(MEFİSTOFEL, FAUSTUS'a *büyü yapar.*)

MEFİSTOFEL

Faustus, artık dilediğini yapabilirsin, kimse seni göremez.
(*Borular çalınır, PAPA ve KARDİNAL LORRAINE ziyafet salonuna girerler. KEŞİŞLER hazır beklemektedir.*)

PAPA

Kardinal Lorraine, lütfen buyrun.

FAUSTUS

Yumulun; şeytan alsın canınızı bir lokma bırakırsanız.

PAPA

O da ne! Kim konuşuyor? Rahipler etrafa bakın.

I. KEŞİŞ

Papa Hazretleri burada kimse yok.

⁸² En büyük iyilik. Skolastik felsefede tanrıyı tanımlamak için kullanılır.

PAPA

Lordum, Milan Piskoposunun yolladığı şu leziz yemekten
buyrun.

FAUSTUS

Teşekkürler, bayım.

(*Yiyeceği kapar.*)

PAPA

O da ne! Kim kaptı yemeği elimden? Bakın etrafa. Lordum,
bu yemeği de Floransa Kardinale yolladı.

FAUSTUS

Doğru mu söylüyorsun? Ben alayım.

(*Yemeği kapar.*)

PAPA

Gene mi! Lordum, şerefinize içiyorum.

FAUSTUS

Ben kaldıracığım şerefe.

(*Kadehi kapar.*)

LORRAINE

Papa Hazretleri, sizden lütuf dilenmek için araftan yeni kaçmış
bir ruhtur belki de.

PAPA

Olabilir; rahipler, bu ruhun öfkesini dindirmek için bir ölüm
ayini düzenleyin. Lordum, haydi biz devam edelim yemeğimize.
(PAPA *istavroz çıkarır.*)

FAUSTUS

Ne! İstavroz mu çıkarıyorsun! Beni dinlersen bu numarayı
bırak.

(PAPA *bir istavroz daha çıkarır.*)

FAUSTUS

Bir daha çıkardı; üçüncü kez çıkarma! Seni uyarıyorum.

(PAPA *bir istavroz daha çıkarır. Bunun üzerine FAUSTUS bir tokat atar. Herkes kaçar.*)

FAUSTUS

Söyle Mefistofeles, ne yapacağız?

MEFİSTOFELES

Bilmiyorum; çan, kitap ve mumla lanetleneceğiz herhalde.

FAUSTUS

Ne! Çan, kitap, mum; mum, kitap, çanla ha;
Düzden ve tersten Faustus'u cehenneme gönderecekler.⁸³
Birazdan bir domuzun homurdandığını,
Bir buzağının böğürdüğünü, bir eşiğin anırdığını duyacaksın;
Çünkü bugün Aziz Petrus yortusu.

(*Bütün KEŞİŞLER ölüm ayini yapmak için girerler.*)

I. KEŞİŞ

Gelin kardeşlerim, imanla işimize koyulalım.

(*İlahi söylerler.*)

Lanet olsun, masadan Papa Hazretleri'nin yemeğini çalana.

Maledicat Dominus.⁸⁴

Lanet olsun, Rahip Sandelo'nun kafasına şaplak atana.

Maledicat Dominus.

Lanet olsun, ayinimizi bozana.

Maledicat Dominus.

Lanet olsun, Papa Hazretleri'nin şarabını alana.

Maledicat Dominus.

Et omnes sancti. Amen.⁸⁵

(FAUSTUS ve MEFİSTOFELES, KEŞİŞLER'i döver, ortalarına fişek atarlar. Çıkarlar.)

⁸³ Afaroz mahkemesi sona erince, çan çalınır, incil kapatılır, mum söndürülürdü.

⁸⁴ Tanrı onu lanetlesin.

⁸⁵ Ve tüm azizler. Amin.

VIII. SAHNE

(ROBIN *ve* RAFE *gümüş bir kupa*yla girerler.)

ROBIN

Gel Rafe, dememiş miydim sana Doktor Faustus'un kitabı işimize çok yarayacak diye? *Ecce signum!*⁸⁶ Bak işte şurada seyisler için çok kârlı bir şey var: Büyü devam ettiği sürece atlarımız saman yemeyecekler.

(MEYHANEÇİ *girer.*)

RAFE

Robin bak, meyhaneci geliyor.

ROBIN

Hişşt. Ona öyle bir oyun oynayacağım ki! Meyhaneci, sanıyorum her şeyi ödedim; Tanrı seninle olsun. Gel, Rafe.

MEYHANEÇİ

Bayım, bir dakika. Gitmeden önce bir kupa parası da ödemeniz gerek.

ROBIN

Kupa mı! Rafe! Kupa parası ha! Sen kim oluyorsun? Senin gibilere...⁸⁷ Kupa parası ha! Ara üstümü.

MEYHANEÇİ

Bayım, zaten izninizle öyle yapacağım.

(ROBIN'in üstünü arar.)

ROBIN

Şimdi ne diyorsun?

MEYHANEÇİ

Şimdi arkadaşınıza bir şey diyeceğim; siz, bayım!

RAFE

Ben mi, bayım! Ben mi? İstedığınız kadar arayın. Bayım,

⁸⁶ İşte kanıtı.

⁸⁷ Burada aktör ağzına gelenleri söyler.

dürtüst insanları doğruyu söyledikleri için itham etmekten
utanmıyor musunuz?

(RAFE 'in üstünü arar.)

MEYHANEÇİ

Bu kupa ikinizden birinin üstünde.

ROBIN

Meyhaneci, yalan söylüyorsun önümde. Dürtüst insanları suçlamak
neymiş göstereceğim sana. (RAFE'ye) Kenarda dur. (MEYHANE-
Çİ'ye) Senin canına okuyacağım... kenarda dursan iyi olur... Belze-
bub adına sana emrediyorum... Rafe, kupaya dikkat et!

MEYHANEÇİ

Ne demek istiyorsun be adam?

ROBIN

Şimdi söyleyeceğim ne demek istediğimi: (Okur) *Sanctobulorum*
Periphrasticon...hayır, meyhaneci seni gıdıklayacağım...Rafe, ku-
paya dikkat et... *Polypragmos Belseborams framanto pacostiphos tos-*
tis Mephastophilis...⁸⁸

(MEFİSTOFELİS girer, arkalarında fişek patlatır. Oraya buraya ko-
şuştururlar.)

MEYHANEÇİ

Ah, *nomine Domine*!⁸⁹ Robin, ne yapmak istiyorsun?

Sende kupa falan yok.

RAFE

Peccatum peccatorum!⁹⁰ Sayın meyhaneci, işte senin kupa.

ROBIN

Misericordia pro nobis!⁹¹ Ne yapacağım şimdi? Canım şeytan,
bağışla beni. Bir daha kütüphanenden kitap çalmayacağım.

(MEFİSTOFELİS tekrar girer.)

⁸⁸ Robin, okuma yazma bilmediğinden kafadan atmaktadır. Amacı, kendilerini şeytandan koru-
maktır.

⁸⁹ Tanrı adına.

⁹⁰ Günahların günahı.

⁹¹ Bize acı.

MEFİSTOFELES

Alçaklar, yok olun. Bu yaptıklarınız yüzünden biriniz maymuna, öbürünüz ayıya, üçüncünüz de eşeğe dönüşeceksiniz.

(MEYHANEÇİ çıkar.)

Kara bakışlar önünde yüce kralların
Büyük bir korkuyla diz çöktükleri,
Mihraplarında binlerce ruh yatan
Cehennemin hükümdarı,
Bu alçakların büyülerini canımı çok sıktı!
Ta, İstanbul'dan geldim buraya,
Sırf şu lanet olası kölelerin keyfi için.

ROBIN

Ne! İstanbul'dan mı? Amma da uzun bir yolculuk yapmışsın!
Şu meteliği koy kesene, yemek yersin; artık git buradan.

MEFİSTOFELES

Alçaklar, bu terbiyesizliğin için seni bir maymuna, seni de bir köpeğe dönüştürürüm şimdi. Defolun!

(Çıkar.)

ROBIN

Ne! Maymun mu? İşte bu çok güzel; ne de güzel oynarım çocuklarla. Bol bol fındık fıstık verirler, elma verirler bana.

RAFE

Ben de köpek olacağım.

ROBIN

Valla, hiç çıkmaz kafan çorba kazanından.

(Çıkarlar.)

III. KORO

(KORO [WAGNER] girer.)

KORO

Faustus en güzel şeyleri, kralların saraylarını
 Büyük bir beğeniyle gördükten sonra
 Yolculuğunu sona erdirdi ve yurduna döndü;
 Onun yolculuğuna üzüntüyle katlananlar
 –Demek istediğim, arkadaşları ve en yakın dostları–
 Salimen dönüşünü coşkuyla karşıladılar.
 Faustus'un başından geçenleri,
 Yerdeki ve gökteki yolculuğunu konuşurlarken,
 Astroloji ile ilgili sorular sordular.
 Faustus bu soruları öyle bilgelikle yanıtladı ki,
 Hepsini hayran kaldı, şaşırdılar zekâsı karşısında.
 Artık ünü tüm dünyaya yayılmıştı;
 Ona hayran olanlar arasında
 İmparator V. Carolus⁹² da vardı.
 Şu anda Faustus onun sarayında,
 Soylularla birlikte bir şölene katılıyor.
 Yeteneklerini kanıtlamak için neler yaptığını anlatmayacağım,
 Gözlerinizle göreceksiniz.

(Çıkar.)

IX. SAHNE

(İMPARATOR, FAUSTUS ve bir ŞÖVALYE, hizmetkârlarla girer.)

İMPARATOR

Doktor Faustus, kara büyü hakkındaki bilgilerinle ilgili çok ilginç şeyler duydum. Ülkemde, hatta tüm dünyada hiç kimsenin büyücülükte seninle boy ölçüşemeyeceğini söylüyorlar. Diyorlar ki, senin bir cinin varmış, onun yardımıyla ne istersen yapabilirmişsin! Senden ricam şu: Yeteneğini kanıtla bana, gözlerim tanık olsun kulaklarımın duyduğu şeylere. İşte burada, impara-

⁹² V.Charles (1519-56). Sarayı Innsbruck'taydı.

torluk tacım üzerine sana yemin ediyorum ki, ne yaparsan yap asla suçlanmayacaksın, bir zarar gelmeyecek sana.

ŞÖVALYE

(*Kendi kendine*)

Büyücüye de çok benziyor, ha!

FAUSTUS

İmparator Hazretleri, insanların yaydıkları söylentilerde söylendiği kadar büyük şeyler yaptığımı inanmıyorum; hele siz majesteleri imparatorun huzurunda yapılmaya değer şeyler hiç değil; yine de size olan sevgim ve saygımdan ötürü siz majesteleri ne emrederseniz yapmaya hazırım.

İMPARATOR

Doktor Faustus, öyleyse kulak ver diyeceklerime: Geçenlerde tek başıma odamda otururken, atalarımın başarılarıyla ilgili çeşitli düşünceler geldi aklıma. Nasıl bir yiğitlikle bunca savaşları kazandıkları, nasıl böyle zenginlikler elde ettikleri, nasıl onca krallığa boyun eğdirdikleri, onların yerine tahta geçen bizim, ya da bizden sonra tahtımıza çıkacakların bu denli ün ve güce, korkarım, asla ulaşamayacağımız yolunda düşünceler. Bu hükümdarların arasında, dünyada saygınlıkta en önde gelen Büyük İskender de var.

Görkemli başarılarının parlaklığı

Etrafa saçtığı ışıklarla dünyayı aydınlatıyor;

Ne zaman ondan söz edildiğini duysam,

Bu adamı hiç görmemiş olmam yüreğimi sızlatıyor.

İşte bu yüzden, sen, büyükün sayesinde,

Bu adamı, bu ünlü fatihi

Yeraltında gömülü olduğu mezarından kaldıracabilir,

Onunla birlikte güzel sevgilisini⁹³

Gerçek sıfatları, davranışları

Ve yaşadıkları zaman giydikleri kıyafetlerle getirebilirsen

Hem arzularımı yerine getirmiş,

Hem de hayatım boyunca seni övme fırsatı vermiş olursun bana.

⁹³ Büyük bir olasılıkla, İskender'in karısı Roxana.

FAUSTUS

Soylu efendim, cinimin gücü ve bilgisi dahilinde yapabileceğim her şeyi yapmaya, arzularınızı yerine getirmeye hazırım.

ŞÖVALYE

(*Kendi kendine*)

Bu da hiçbir şey demek.

FAUSTUS

Ama majesteleri, beni affedin, uzun süre önce ölmüş ve toprak olmuş bu iki hükümdarı gerçek bedenleriyle size göstermek yeteneklerim dahilinde değil.

ŞÖVALYE

(*Kendi kendine*)

Evet, sayın doktor, gerçeği itiraf edince, tanrının lütfuna nail oluyorsun.

FAUSTUS

Ama İskender ve sevgilisine tıpatıp benzeyen cinler, yaşadıkları zamanki en güzel halleriyle, en parlak durumlarıyla gelecek majestelerinin karşısına ve hiç kuşkusuz yok sizi yeterince memnun edecekler.

İMPARATOR

Haydi, üstat doktor, hemen onları göster bana.

ŞÖVALYE

Üstat doktor, duydunuz mu? Hemen majesteleri imparatorun huzuruna getirin İskender ve sevgilisini!

FAUSTUS

Nasıl yani bayım?

ŞÖVALYE

Valla bu, Diana'nın beni bir geyiğe dönüştürdüğü kadar doğru.⁹⁴

⁹⁴ Tanrıça Diana ve su perilerini ırmakta yıkanırken gözetleyen Acteon, tanrıça tarafından bir geyiğe dönüştürülür ve Diana'nın av köpekleri geyiği parçalar.

FAUSTUS

Hayır bayım; ancak, Acteon ölünce boynuzlarını size bırakmış!

Mefistofeles, git!

(MEFİSTOFELES çıkar)

ŞÖVALYE

Eğer büyüye başlayacaksan ben gidiyorum.

(ŞÖVALYE çıkar)

FAUSTUS

İşime karıştığın için seninle yakında görüşeceğim. Saygıdeğer efendimiz, işte buradalar.

(MEFİSTOFELES, İSKENDER ve SEVGİLİSİ'yle girer.)

İMPARATOR

Üstat doktor, bu bayanın boynunda bir siğil ya da ben gibi bir şey olduğunu duymuştum; nasıl öğrenebilirim doğru olup olmadığını?

FAUSTUS

Majesteleri çekinmeden gidip görebilir.

(İMPARATOR kadının boynunu inceler.)

İMPARATOR

Bunlar cin olamaz, ölmüş olan iki hükümdarın gerçek bedenleri kesinlikle.

(İSKENDER ve SEVGİLİSİ çıkar.)

FAUSTUS

Acaba majesteleri benimle biraz önce dalga geçen şövalyeyi çağırabilir mi?

İMPARATOR

Biriniz çağırın onu buraya.

(ŞÖVALYE kafasında bir çift boynuzla girer)

İMPARATOR

Hayrola, sayın şövalye? Senin bekâr olduğunu sanırdım ama şimdi görüyorum ki, seni boynuzlamakla kalmayıp onları kafana takan bir karın var senin! Elle kafanı.

ŞÖVALYE

Seni lanet olası alçak,
Koca bir kayanın içindeki mağarada
Dünyaya gelmiş pis köpek;
Bir beyefendiyle böyle dalga geçmeye nasıl cüret edersin?
Alçak, düzelt yaptığın şeyi.

FAUSTUS

O kadar acele etmeyin bayım, aceleye gerek yok. İmparatorla konuşurken beni nasıl kızdırdığınızı anımsadınız mı? Sanırım ödeştik.

İMPARATOR

Üstat doktor, ricamı kabul edip kurtarın onu; yeterince cezalandırıldı.

FAUSTUS

Majesteleri, huzurunuzda bana hakaret etmesinden çok sizi komik bir olayla eğlendirmek için Faustus bu terbiyesiz şövalyeyi cezalandırdı. Tek arzum buydu; onu boynuzlarından kurtarmaya hazırım. Şövalye bey, bundan böyle bilim adamları hakkında iyi konuşun. Mefistofeles, hemen çıkar boynuzlarını. Şimdi de majesteleri, görevimi tamamladığıma göre, izninizi istiyorum saygılarımla.

İMPARATOR

Hoşçakalın üstat doktor, ama gitmeden önce alın cömert ödülümüzü.

(İMPARATOR *hizmetkârlarla çıkar.*)

FAUSTUS

Mefistofeles, artık
Sessiz ve sakın adımlarla durmaksızın koşan,
Günlerimi ve yaşam ipliğimi kısaltan zaman,
Hayatımın son yıllarında ödeme yapmamı istiyor.
Bu yüzden sevgili Mefistofeles, hemen Wittenberg'e geri dönelim.

MEFİSTOFELES

At sırtında mı yoksa yürüyerek mi gitmek istersin?

FAUSTUS

Bu güzel ve hoş ovayı aşana kadar yürüyeceğim.

X. SAHNE

(AT CAMBAZI,⁹⁵ FAUSTUS ve MEFİSTOFELES'in yanına gelir)

AT CAMBAZI

Bütün gün üstat Fustian diye birini aradım; işte buldum onu!
Üstat doktor, tanrı sizi korusun.

FAUSTUS

At cambazı, hoşgeldin.

AT CAMBAZI

Dinleyin beni, bayım; atınız için size kırk taler veririm.

FAUSTUS

O kadara satmam; elli verirsen al, götür.

AT CAMBAZI

Ah, bayım; başka param yok. Rica ederim siz aracı olun bana.

MEFİSTOFELES

Rica ederim, atı sat ona; dürüst bir adam. Karısı, çocuğu falan yok, onun için de masrafı çok.

FAUSTUS

Pekâlâ, ver parayı; uşağım atı sana teslim eder. Yalnız atı vermeden önce bir şey söylemeliyim: Hiçbir koşulda onu suya⁹⁶ sürme.

⁹⁵ At tüccarlarının dürüst olmadıklarına inanılırdı.

⁹⁶ Su, büyüü bozacaktır.

AT CAMBAZI

Niye bayım, her yere gitmez mi?

FAUSTUS

Ah, tabii, her yere gider ama yine de suya sürme onu. Çitlerden, hendeklerden aşır, nereye istersen sür ama suya sürme.

AT CAMBAZI

Pekâlâ, bayım. Yaşasın, işim iş! Dünyaları verseler bile satmam onu! Küheylan olsaydı ne para kazanırdım ama! Sağrısı yılan bağıncı gibi kaygan. Neyse, Tanrı sizinle olsun bayım; atı uşağınız teslim eder bana. Bayım, bir dakika, eğer atım hastalanırsa ve ben de size onun idrarını getirirsem, derdi neymiş bana söyler misiniz?

(AT CAMBAZI *çkar*)

FAUSTUS

Alçak, defol! Beni at doktoru mu sandın?
Faustus, nesin sen ölmeye mahkûm bir adamdan başka?
Ölüm saatin sona yaklaşıyor.
Umutsuzluk ruhumu kaygı ile dolduruyor;
Sona erdir bu kaygıları sakın bir uykuyla.
Hıh, İsa hırsızla konuşmuştu çarmıhtayken.
Öyleyse, sen de dinlen Faustus, bu iç huzurla.

(*Sandalyesinde uyur. AT CAMBAZI sırlıklam, bağıarak girer.*)

AT CAMBAZI

Ah, of, Doktor Fustian'mış ha! Doktor Lopus⁹⁷ bile böyle bir doktor değildi. Bir müşhil verdi, temize havale etti kırk talerimi! Asla göremeyeceğim paralarımı. Ama ben eşeklik ettim; onu dinlemedim. Ah, suya sürmememi söylemişti. Ben ise, atımın, benim bilmemi istemediği çok ender rastlanan özelliklere sahip olduğunu sanıp, gözü pek bir delikanlı gibi, kentin öte tarafındaki derin göle sürdüm onu. Daha gölün ortasına bile gelmemiştim ki, atım yok oldu, ben de bir saman demetinin üstünde oturuyordum; neredeyse boğuluyordum! Ama şimdi, şu doktoru bulup kırk talerimi geri alacağım; yoksa ona pahalıya ödeterim. İşte, uşağı orada! Hey, hokuspokus, duyuyor musun beni? Efendin nerede?

⁹⁷ Kraliçe Elizabeth'in doktoru. Lopus, Şubat 1594'te ihanetle suçlanır ve asılır.

MEFİSTOFELES

Bayım, nedir istediğiniz? Onunla konuşamazsınız.

AT CAMBAZI

Ama ben konuşacağım.

MEFİSTOFELES

İyi de, uyuyor; başka zaman gel.

AT CAMBAZI

Onunla şimdi konuşacağım; yoksa gözlüklerini kırarım onun.

MEFİSTOFELES

Sekiz gecedir uyku yüzü görmedi diyorum sana.

AT CAMBAZI

Sekiz hafta uyku yüzü görmemiş olsa bile onunla konuşacağım.

MEFİSTOFELES

Bak, işte uyuyor.

AT CAMBAZI

Evet, ta kendisi; üstat doktor, Tanrı sizi korusun, üstat doktor, üstat doktor Fustian, kırk taler, bir demet samana kırk taler.

MEFİSTOFELES

Görüyorsun ki, seni duymuyor.

AT CAMBAZI

Hey, hey, hey.

(FAUSTUS'un kulağının dibinde bağırır.)

Uyanmıyor musun? Seni uyandırmadan bir yere gitmem.

(FAUSTUS'un bacağını çeker. Bacak kopar.)

Eyvah! Hapı yuttum! Ne yapacağım şimdi?

FAUSTUS

Ah bacağım, bacağım! Mefistofeles, yardım et! Polisleri çağır!

Bacağım, bacağım!

MEFİSTOFELES

Alçak adam, komisere gidiyoruz.

AT CAMBAZI

Aman tanrım! Bayım, beni bırakırsanız kırk taler daha veririm.

MEFİSTOFELES

Hani nerede para?

AT CAMBAZI

Üzerimde para yok; ama hanıma gelersen veririm.

MEFİSTOFELES

Yok ol!

(AT CAMBAZI *kaçar*)

FAUSTUS

Gitti mi? Yolu açık olsun. Faustus'un bacağı yerinde; at cambazı da, sanırım, bütün çabaları karşılığında bir demet saman alacak. Bu numara ona bir kırk talere daha patlayacak.

(WAGNER *girer*)

Wagner, merhaba, ne haberler var sende?

WAGNER

Efendim, Vanholt Dükü sizinle görüşmeyi diliyor.

FAUSTUS

Vanholt Dükü mü! Bu soylu beyefendiye sihirbazlığımı göstermede cimri davranmamalıyım. Gel Mefistofeles, haydi, Dük'e gidelim.

(*Çıkarlar*)

XI. SAHNE

(FAUSTUS ve MEFİSTOFELES *sahneye geri dönerler. Daha sonra DÜK ve DÜŞES girer. DÜK konuşmaya başlar.*)

DÜK

Üstat doktor, inanın bana bu eğlence çok hoşuma gitti.

FAUSTUS

Yüce efendim, bu kadar hoşunuza gitmesi beni sevindirdi. Ama madam, siz böyle şeylerden pek hoşlanmıyor olabilirsiniz. Duydum ki, hamile kadınların canı ender bulunan yiyecekler çekermiş. Madam, ne istersiniz? Söyleyin, hemen gelecek önünüze.

DÜŞES

Teşekkürler, üstat doktor; iyi niyetle beni memnun etmek istediğinizi gördüğüm için. Canımın çektiği şeyi sizden saklamaya çağıyorum. Şu anda aylardan Ocak, karakış; ama şimdi yaz olsaydı, bir tabak olgun üzümünden başka bir şey istemezdim.

FAUSTUS

Madam, hiç de zor değil bu! Mefistofeles, hemen git!

(MEFİSTOFELES *çkar*)

İstedığınız bundan daha büyük bir şey bile olsaydı, yerine getirirdim sizi memnun etmek için.

(MEFİSTOFELES *üzümlerle girer*)

Buyrun madam, rica etsem, tadına baksanız.

DÜK

Üstat doktor, inanın bana, her şeyden çok bu şaşırttı beni! Karakışın ortasında, Ocak ayında olduğumuz halde nereden buldunuz bu üzümleri?

FAUSTUS

Majesteleri, dünyanın ortasından geçen hatla yıl ikiye ayrılmıştır; burada kışken, diğer yarıda, Hindistan'da, Yemen'de ve daha doğudaki ülkelerde yazdır; çok hızlı uçan cinim sayesinde, gördüğünüz gibi, üzümleri buraya getirdim. Beğendiniz mi madam? Güzel mi?

DÜŞES

Üstat doktor, inanın bana, bunlar hayatımda yediğim en güzel üzümler.

FAUSTUS

Beğendiğinize memnun oldum madam.

DÜK

Haydi madam, içeri gidelim, bu bilge insanı, size göstermiş olduğu büyük incelikten ötürü, ödüllendirmelisiniz.

DÜŞES

Zaten ben de öyle yapacağım; hayatım boyunca onun bu inceliğine borçlu kalacağım.

FAUSTUS

Mayesteleri, size içtenlikle teşekkür ediyorum.

DÜK

Gelin üstat doktor, bizi takip edin ve ödülünüzü alın.

(Çıkarlar)

IV. KORO

(WAGNER *tek başına girer.*)

WAGNER

Sanırım, efendim yakında ölmeye hazırlanıyor;
Çünkü tüm eşyalarını bana verdi!
Yine de, düşünüyorum da, eceli gelmiş olsaydı,
Şu anda öğrencilerle yaptığı gibi,
Wagner'in hayatında hiç görmediği kadar
Mükellef bir masaya oturup atıştırmazdı;
Ziyafet vermez, içmez, eğlenmezdi hiç.
İşte bakın geliyorlar; şölen sona ermiş galiba.

(*Çıkar.*)

XII. SAHNE

(FAUSTUS, MEFİSTOFELES *ve iki-üç üniversite ÖĞRENCİ'si girer.*)

1. ÖĞRENCİ

Üstat Doktor Faustus, dünyanın en güzel kadınının kim
olduğu konusunda yaptığımız tartışmadan sonra Yunanlı
Helen'in, gelmiş geçmiş en güzel kadın olduğuna karar verdik.
İşte bu yüzden, üstat doktor, tüm dünyanın şahaneliği
yüzünden hayran olduğu bu eşsiz Yunanlı bayanı bize
gösterme lütfunda bulunursanız size çok şey borçlu olacağız.

FAUSTUS

Baylar, dostluğunuzun içten olduğunu biliyorum;
Kendisini sevenlerin haklı isteklerini geri çevirmek
Faustus'un huyu değildir.
Paris'in onunla denizi aşıp,
Bu ganimeti zengin Dardania'ya⁹⁸ getirdiği zamanki
Görkemi ve güzelliği ile
Göreceksiniz bu eşsiz Yunanlı bayanı.

⁹⁸ Troya.

Susun, konuşmak tehlikelidir.

(*Müzik çalınır; HELEN sahmeden geçer*)

2. ÖĞRENCİ

Görkemine tüm dünyanın hayran olduğu

Bu kadını övmeye aklım yetersiz kalıyor.

3. ÖĞRENCİ

Göksel güzelliği dillere destan

Böyle bir kraliçenin kaçırılmasına öfkelenen Yunanlıların

On yıl boyunca savaşmalarına şaşmamak gerek.

1. ÖĞRENCİ

Doğanın gurur duyduğu tek

Kusursuzluk anıtını gördüğümüze göre gidelim.

Bu muhteşem gösteri için

Mutlu ve kutlu olsun Faustus sonsuza dek.

FAUSTUS

Güle güle baylar, ben de aynı dileklerde bulunuyorum
sizin için.

(*ÖĞRENCİLER çıkar; YAŞLI bir ADAM girer.*)

YAŞLI ADAM

Ah Doktor Faustus, keşke seni

Tanrısal dinlenmeye götürecek

O güzel yola, sonsuz hayat yoluna,

Adımlarını yönlendirmede başarılı olabilsem.

Yüreğin parçalansın, kanın dökülsün, gözyaşlarına karışsın;

İğrenç, nefret edilesi pisliğinden

Tövbe edip gözyaşı dök.

Bu pislikten gelen pis kokular,

İğrenç günahlarının korkunç suçlarıyla

Ruhunu öyle kokuşturmakta ki,

Sadece, kanını akıtarak suçunu temizleyecek olan

Sevgili kurtarıcının merhametinden başka

Hiçbir şey onu gideremez, Faustus.

FAUSTUS

Faustus, neredesin sen? Sefil, ne yaptın böyle!

Faustus, lanetlendin sen, lanetlendin; düş umutsuzluğa ve öl!
(MEFİSTOFELER *ona bir hançer verir.*)

Cehennem alacağını istiyor,
'Faustus, haydi, saatin geldi' diye gürliyor;
Faustus sana borcunu ödemeye gelecek.

YAŞLI ADAM

Ah sevgili Faustus, dur, durdur çaresizlik içindeki adımlarını!
Başının üstünde bir meleğin uçtuğunu görüyorum;
Elinde içi Tanrı lütfuyla dolu bir şişe var,
Ruhuna boşaltmak istiyor onu!
Bu yüzden merhamet dilen, umutsuzluğa düşme.

FAUSTUS

Ah sevgili dostum, hissediyorum
Sözlerinin acı içindeki ruhumu rahatlattığını;
Günahlarımla biraz yalnız bırak beni,
Günahlarımı düşünmem için.

YAŞLI ADAM

Gidiyorum sevgili Faustus, ama üzgün bir biçimde;
Çünkü umudunu yitirmiş ruhunun mahvolacağından
korkuyorum.

(Çıkar.)

FAUSTUS

Faustus lanetlendin sen, hani nerede merhamet?
Tövbe ediyorum ama yine de umutsuzum.
Cehennem tanrının lütfuyla savaşıyor ruhumu fethetmek için!
Ölümün tuzağına düşmemek için ne yapmalıyım?

MEFİSTOFELER

Seni hain Faustus, tutukluyorum ruhunu
Yüce efendime karşı geldiğin için.
Dön geri, yoksa parça parça ederim bedenini.

FAUSTUS

Sevgili Mefistofeles, rica et efendinden,
Küstahlığımı bağışlasın.
Lucifer'e ettiğim yeminimi
Tekrarlayacağım kanımla.

MEFİSTOFELES

Öyleyse çabuk yap, içten bir yürekle,
Yoksa çok daha büyük bir tehlike bekliyor sadakatsizliğini.

FAUSTUS

Sevgili dostum, bizim cehennemde bulunan en acı işkencelerle
İşkence et, beni, senin Lucifer'den ayırmaya cüret eden
O alçak ihtiyara.

MEFİSTOFELES

Onun göğsü iman dolu, ruhuna dokunamam;
Ama elimden gelen her türlü acıyı çektiririm bedenine.
Ancak pek işe yarayacağını sanmıyorum.

FAUSTUS

Sevgili uşağım, izin verirsen bir ricam olacak senden
Yanıp tutuşan yüreğimin arzularını doyurmak için:
Geçenlerde gördüğüm göksel Helen
Sevgilim olsun benim;
Güzel kolları, beni yeminimden ayıran
Düşünceleri kafamdan silip atacak,
Lucifer'e verdiğim sözü tutmama neden olacaktır.

MEFİSTOFELES

Faustus, bu ve başka ne istersen
Göz açıp kapayıncaya kadar yerine getirilecek.
(HELEN *girer*)

FAUSTUS

Binlerce geminin denize açılmasına
İlium'un⁹⁹ göklere değen kulelerinin yanıp yıkılmasına
Demek bu yüz neden oldu!
Sevgili Helen, bir öpücükle ölümsüz kıl beni;
Dudakları ruhumu emiyor, bak, nerede uçuyor ruhum!
Haydi Helen, haydi; ruhumu geri ver bana.
Burada yaşayacağım ben; çünkü cennet bu dudaklarda.
Helen olmayan her şey de anlamsız!
(YAŞLI ADAM *girer*)

Paris olacağım ben, sana olan aşkım yüzünden

⁹⁹ Troya.

Yağmalanacak Troya yerine Wittenberg.
 Çarpışacağım korkak Menelaus ile;
 Tolgamın sorgucunda senin eşarbını taşıyacağım.
 Evet, Akhilleus'u topuğundan yaralayacağım,
 Ve geri döneceğim Helen'e, bir öpücük almak için.
 Ah, akşam rüzgârından daha güzelsin sen,
 Binlerce yıldızın güzelliğine bürünmüşsün;
 Bahtsız Semele'ye görüldüğünde
 Alev alev yanan Jupiter'den daha parlaksın;¹⁰⁰
 Oynak Arethusa'nın mavi kollarındaki¹⁰¹
 Gökyüzü hükümdarından daha hoşsun.
 Başka kimse değil, sadece sen olacaksın sevgilim.

(FAUSTUS *ve* HELEN *çıkarak*)

YAŞLI ADAM

Lanetli Faustus, sefil adam,
 Cennetin lütfunu çıkarıp attın ruhundan,
 Kaçyorsun Tanrı'nın tahtından!

(ŞEYTANLAR *girer*)

Şeytan beni denemeye cüret ediyor;
 Tanrı da sinayacak inancımı bu ateşte.
 Alçak cehennem, inancım sana üstün gelecek!
 İltirash şeytanlar, bakın gökler nasıl da gülümsüyor yenilginize,
 Kahkahalar atıyor düştüğünüz duruma.
 Defol cehennem, çünkü ben Tanrıma uçuyorum buradan.

(*Çıkarlar*)

¹⁰⁰ Ölümlülerin, Zeus'u tüm tanrısal görkemiyle görmeleri onlar için ölümcüldü; Semele de, Zeus'un parlaklığı karşısında yanarak ölür.

¹⁰¹ Alpheus ırmağında yıkanmakla nehir tanrısını cinsel açıdan tahrik eden Arethusa, tanrı tarafından bir çeşmeye dönüştürülür.

XIII. SAHNE

(FAUSTUS, ÖĞRENCİLER'le girer.)

FAUSTUS

Ah baylar!

1. ÖĞRENCİ

Nedir Faustus'u üzen?

FAUSTUS

Ah sevgili oda arkadaşım, seninle kalsaydım sonsuza değin yaşırdım; ama şimdi sonsuza değin ölüyorum. Bak, işte geliyor, değil mi?

2. ÖĞRENCİ

Faustus ne demek istiyor?

3. ÖĞRENCİ

Belki de çok yalnız kaldığı için bir hastalığa yakalandı.

1. ÖĞRENCİ

Eğer öyleyse, onu tedavi etmesi için bir hekim buluruz; dostum korkma, bu sadece hazımsızlık.

FAUSTUS

Hem bedeni, hem ruhu lanetleyen ölümcül günahın hazımsızlığı.

2. ÖĞRENCİ

Faustus, sen yine de gökyüzüne bak; unutma, Tanrı'nın merhameti sonsuzdur.

FAUSTUS

Ama Faustus'un suçu asla bağışlanamaz! Havva'yı ayartan yılan bile bağışlanabilir ama Faustus asla! Ah baylar, sabırla dinleyin beni; söyleyeceklerim sizleri korkuyla ürpertmesin. Yüreğim çarpıyor ve sızlıyor, burada otuz yıl okuduğumu düşündükçe. Ah, keşke hiç görmeseydim Wittenberg'i; hiç kitap okumasaydım – yarattığım harikalara tüm Wittenberg tanıktır, hatta tüm

dünya. Bu yüzden Faustus, Almanya'yı da dünyayı da yitirdi; cenneti de! Cenneti; Tanrı katını, kutsanmışların tahtını, mutluluk ülkesini; artık sonsuza değin cehennemde yaşamalıyım. Cehennemde; ah, sonsuza değin cehennemde! Sevgili dostlar, neler gelecek sonsuza değin cehennemde yaşayacak Faustus'un başına!

3. ÖĞRENCİ

Faustus, sen yine de Tanrı'ya yakar.

FAUSTUS

Faustus'un yadsıdığı Tanrı'ya mı? Faustus'un küfrettiği Tanrı'ya mı? Ah Tanrım – ağlamak istiyorum ama şeytan engel oluyor gözyaşlarının akmasına! Kanım, sen dökül gözyaşlarım yerine – evet, canım ve ruhum sizler akın! Ah, konuşmamı engelliyor! Ellerimi kaldırmak istiyorum ama görüyorsunuz tutuyorlar, tutuyorlar!

HEPSİ BİRDEN

Kim Faustus?

FAUSTUS

Lucifer ve Mefistofeles! Ah baylar, ben onlara ruhumu sattım büyücülüğüm karşılığında.

HEPSİ BİRDEN

Aman Tanrım olamaz!

FAUSTUS

Evet, Tanrı da olamaz dedi ama Faustus bunu yaptı. Yirmi dört yıl sürecektir anlamsız eğlenceler karşılığında Faustus sonsuz mutluluğu ve huzuru yitirdi! Kendi kanımla bir senet imzaladım onlara, süre sona erdi, saat geldi, şimdi de beni almaya gelecek.

1. ÖĞRENCİ

Faustus, bize bunu niye daha önce söylemedin? Rahipler senin için dua ederdi.

FAUSTUS

Çok düşündüm bunu yapmayı; ancak Tanrı'nın adını ağzıma

alacak, bir kez olsun Tanrı'ya kulak verecek olursam ruhumu ve bedenimi cehenneme götürmekle tehdit etti şeytan beni. Şimdi de artık çok geç! Baylar, gidin, yoksa benimle yok olursunuz.

2. ÖĞRENCİ

Ah, Faustus'u kurtarmak için ne yapabiliriz?

3. ÖĞRENCİ

Tanrı bana güç verecektir. Faustus'la kalacağım.

1. ÖĞRENCİ

Tanrı'yı kızdırma sevgili dostum, yan odaya gidelim ve onun için dua edelim.

FAUSTUS

Evet, benim için dua edin, benim için dua edin; ne gürültü dı - yarsanız duyun içeri gelmeyin çünkü beni hiçbir şey kurtaramaz.

2. ÖĞRENCİ

Dua et; biz de edeceğiz, Tanrı sana merhamet etsin diye.

FAUSTUS

Elveda baylar. Yarına sağ çıkarsam sizi ziyaret ederim; yoksa Faustus cehenneme gitmiş demektir.

HEPSİ BİRDEN

Elveda Faustus.

(ÖĞRENCİLER çıkar. Saat on biri vurur.)

FAUSTUS

Ah Faustus,

Artık sadece bir saatin kaldı;

Sonra da sonsuza değin lanetleneceksin.

Kımıldamayın, göklerin hep hareket halindeki küreler

Ki, zaman dursun, geceyarısı hiç gelmesin.

Güzel doğanın gözü, doğ, tekrar doğ;

Hep gündüz olsun, ya da bu saat,

Bir yıl, bir ay, bir hafta, bir tam gün olsun ki,

Faustus tövbe edip ruhunu kurtarsın.

*O lente, lente currite noctis equi!*¹⁰²

Yıldızlar hâlâ hareket ediyor, zaman akıp gidiyor, saat çalacak, Şeytan gelecek ve Faustus lanetlenecek.

Ah, sıçrayacağım Tanrım! Kim beni aşağı çekiyor?

Bak, bak gökyüzünde İsa'nın kanı akıyor!

Tek bir damlası bile ruhumu kurtarabilir; yarım damlası, ah İsa!

Ah, parçalama yüreğimi İsa'nın adını andığım için.

Yine de yakaracağım ona – Ah Lucifer, acı bana!

Kan nerede şimdi? Yok oldu.

Bak Tanrı elini uzatmış, kaşlarını çatmış öfkeyle!

Dağlar, tepeler, gelin, gelin yıkılın üstüme.

Saklayın beni Tanrı'nın korkunç öfkesinden.

Hayır mı! Hayır mı!

Öyleyse gömeyim kendimi toprağın içine;

Toprak, açıl! Hayır, kabul etmiyor beni.

Doğduğum zaman parıldayan,

Etkileriyle ölüm ve cehennemi bana veren yıldızlar,

Faustus'u dumanlı bir sis gibi,

Doğum sancıları çeken şuradaki bulutun içine çekin

Ki, gökyüzüne kustüğünüzda

Kollarım bacaklarım fırlasın dumanlı ağzınızdan

Böylece ruhum sadece cennete yükselebilirsin.

(Saat çalar)

Ah, yarım saat geçti; birazdan hepsi geçecek.

Tanrım, ruhuma merhamet etmeyeceksen,

Kanıyla beni kurtaran İsa aşkı için

Bir son ver dinmeyen acılarıma.

İzin ver Faustus bin yıl,

Yüz bin yıl yaşasın cehennemde ama sonunda kurtulsun.

Ah, lanetlenmiş ruhlar için bir son yoktur!

Niye ruhsuz bir yaratık olarak doğmadın ki!

Niye ölümsüz senin ruhun?

Ah, Pisagor'un *metempsychosis*'i¹⁰³ doğru olsaydı,

Ruhum çıksaydı bedenimden, ben de dönüşseydim

Yabani bir hayvana.

Mutludur tüm hayvanlar; çünkü öldüklerinde

Ruhları hemen öğelerine ayrışır;

¹⁰² Ah, gecenin atları, yavaş gidin, yavaş!

¹⁰³ Ruhların başka bedene geçtikleri kuramının Pisagor tarafından ileri sürüldüğü söylenir.

Ama benimki cehennemde sonsuza değin yaşayıp işkence çekecek.

Lanet olsun beni dünyaya getiren anamla babama.

Hayır Faustus, sen kendine lanet oku,

Seni cennetin mutluluğundan yoksun bırakan Lucifer'e lanet oku.

(Saat on ikiyi vurur)

Ah çalıyor, çalıyor! Bedenim, şimdi karış havaya;

Yoksa Lucifer gelip seni canlı canlı cehenneme götürecektir.

(Gök gürler, şimşek çakar)

Ah, ruhum, küçük su damlacıklarına dönüş,

Düş okyanusa, asla bulunama.

Ah, Tanrım, Tanrım öyle kötü bakma bana!

(ŞEYTANLAR girer)

Engerekler, yılanlar, bırakın biraz daha nefes alayım!

Açma ağzını çirkin cehennem! Lucifer, gelme!

Yakacağım kitaplarımı – ah, Mefistofeles

(ŞEYTANLAR, FAUSTUS'u götürür)

EPİLOG

(KORO *girer*)

KORO

Dümdüz büyüyecek dal kırıldı;
Bir zamanlar bu bilge adamın içinde yeşeren
Apollon'un defne dalları kurudu.
Faustus gitti! Bakın cehenneme düşüşüne;
Bilge kişiler onun korkunç kaderinden ders alıp,
Yasak şeylere sadece uzaktan baksınlar;
Onların derinlikleri zeki insanları kandırır,
Tanrısal gücün izin verdiğinden daha fazlasını
denemelerine neden olur.

(*Çıkar.*)

*Terminat hora diem, terminat author opus*¹⁰⁴

EKLER

4. SAHNE

(WAGNER *ve* SOYTARI *girer.*)

WAGNER

Hey çocuk, buraya gel.

SOYTARI

Çocuk? Bu bana hakarettir. Asıl sensin çocuk; eminim bir sürü sakallı çocuk görmüşsündür sen.

WAGNER

Dostum, senin hiç gelirin yok mu?

¹⁰⁴ Saat günü sona erdirdi, yazar da yapıtını.

SOYTARI

Var, giderim de var; gördüğünüz gibi, bayım.

WAGNER

Vah, zavallı sefil; bak, fakirlik nasıl da alay ediyor yoksulluğuyla. Bu herifin işsiz olduğunu biliyorum, çok da aç; eminim, çığ de olsa, bir kuzu buduna ruhunu şeytana satar.

SOYTARI

Hiç de değil! Bu kadar pahalıya mal olacaksa, iyi kızarmış ve güzelce soslanmış olmasını isterim.

WAGNER

Dostum, uşağım olup bana hizmet eder misin?
Qui mihi discipulus gibi davranırım sana.

SOYTARI

Ne? Şiir söyleyerek mi?

WAGNER

Hayır sefil, altın ve gümüş işlemeli ipekler ve bit tozuyla.

SOYTARI

Bit tozu mu? Haşarat öldürmeye yarar o. Uşağın olursam ben de bitlenebilirim.

WAGNER

Uşağım olsan da olmasan da bitleneceksin; dostum, derhal yedi yıllığına hizmetime girmezsen üstündeki tüm bitleri cine çeviririm ve parçalatırım seni onlara.

SOYTARI

Yorulmana gerek yok bayım; çünkü, sanki yediklerinin içtiklerinin parasını ödemişler gibi benimle sıkı fıkılar.

WAGNER

Dostum, bırak soytarılığı da al şu güldenleri.

SOYTARI

Hay hay, bayım; teşekkürlerimi sunuyorum size.

WAGNER

Tamam; şeytan ne zaman ve nerede isterse seni alacak;
artık bir saatin kaldı.

SOYTARI

İşte, al güldenlerini; istemiyorum onları.

WAGNER

Almam, emrime girdin sen! Hazırlan; hemen seni götürsünler
diye şimdi iki şeytan çağıracağım. Banio, Belcher!

SOYTARI

Belcher mı? Belcher buraya gelirse onun anasını bellerim.

Şeytandan korkmam ben.

(İKİ ŞEYTAN *girer*)

WAGNER

Hayrola dostum, şimdi razı mısın uşağım olmaya?

SOYTARI

Evet, sevgili Wagner; gönder şeytanlarını buradan.

WAGNER

Şeytanlar, gidin! Dostum, şimdi de beni takip et.

SOYTARI

Tamam efendim! Üstat, bana bu sihirbazlık mesleğini
öğretir misin?

WAGNER

Öğretirim; sana köpek, kedi, fare, sıçan ya da istediğin her
şekle girmesini öğreteceğim.

SOYTARI

Köpek, kedi, fare ya da sıçan mı? Wagner, bu çok güzel!

WAGNER

Alçak, bana Üstat Wagner de; dikkatle peşimden yürü: Sol gözünü, çaprazdan sağ topuğumdan ayırma ki, '*Quasi vestigias nostras insistere*' olasın.

SOYTARI

Peki efendim, size söz veririm.

6. SAHNE

(SOYTARI (ROBIN) girer.)

ROBIN

Hey Dick, ben dönene kadar şu atlara bakıver. Doktor Faustus'un büyücülük kitaplarından birini aldım; öyle bir eğleneceğiz ki.

(DICK girer)

DICK

Hey Robin, gelip atları yürütmen gerekiyor.

ROBIN

Ben ve atları yürütmek! Valla, hiç sevmiyorum bu işi! İlgilenmem gereken başka şeyler var. Bırak atlar kendi başlarına yürüsünler. (Okur) 'P-e-r: *Per*; s-e: *Se*. Haa, *per se*. O-n-u: *Onu*; Yorgan; hayır, organ! Uzak dur benden okuma yazma bilmeyen, cahil seyis.

DICK

Allah, allah; ne var elinde? Bir kitap! İyi ama sen tek bir kelime bile okuyamazsın ki.

ROBIN

Birazdan görürsün. Bana bak, daireden uzak dur; yoksa seni bir çırpıda hana gönderirim.

DICK

Yaparsın da. Şu saçmalığı bıraksan iyi olur; çünkü efendim bir gelirse buraya, sana iyi bir büyü yapar.

ROBIN

Efendim bana büyü mü yapar? Bana bak, eğer efendim buraya gelirse, kafasına öyle güzel iki boynuz takarım ki, hayatında görmemişindir.

DICK

Senin takmana gerek yok çünkü hanımım takıyor zaten.

ROBIN

Evet, başka erkekler gibi biz de konunun derinine indik, konuşamamaya niyetli olsalar...

DICK

İnşallah belanı bulursun. Zaten hanımımın ardından boş yere dolaşmadığını biliyordum. Robin, rica ederim söyle bana, elindeki büyü kitabı mı?

ROBIN

Sen sadece ne istediğini söyle, hemen yaparım! Çırılçıplak dans etmek istiyorsan, çıkart elbiselerini, hemen yapayım büyümü. Ya da benimle meyhaneye gitmek istersen, sana içebildiğin kadar beyaz şarap, kırmızı şarap, Bordo şarabı, tatlı şarap, misket şarabı içiririm, hem de tek bir kuruş bile ödemedem.

DICK

Ah, çok güzel! Hemen yapalım bu işi, dilim damağım kupkuru.

ROBIN

Haydi öyleyse, gidelim.

(Çıkarlar.)

7. SAHNE

MEFİSTOFELES

Hayır Faustus'um, dur; biliyorum, Papa'yı görmek,
 Bugün İtalya'da ve Roma'da
 Papa'nın muhteşem zaferini kutlamak için
 Düzenlenen büyük törenlere,
 Aziz Petrus yortusuna katılmak istiyorsun.

FAUSTUS

Sevgili Mefistofeles, beni mutlu ediyorsun.
 Henüz yeryüzündeyken, doyur beni
 İnsanların hoşuna giden şeylere.
 Yirmi dört yıllık özgürlüğümü
 Zevk ve eğlence içinde geçireceğim;
 Öyle ki, bu parlak beden varolduğu sürece
 Faustus adı hayranlık uyandıracak en uzak diyarlarda bile.

MEFİSTOFELES

Çok iyi dedin Faustus; gel öyleyse, bekle yanımda;
 Hemen şimdi buraya geldiklerini göreceksin.

FAUSTUS

Hayır dur, benim sevgili Mefistofeles'im.
 Arzumu yerine getir, sonra gideriz.
 Biliyorsun ki, sekiz gün içinde
 Cenneti, dünyayı ve cehennemi gördük.
 Ejderlerimiz o kadar yükseklerde uçtular ki,
 Aşağı bakınca yeryüzü
 Ancak elim kadar büyük görünüyordu.
 Oradan dünyadaki hükümdarlıklara baktık;
 Gözüme hoş görünen ne varsa orada gördüm.
 Onun için, izin ver, bu gösteride ben de rol alayım;
 Bu mağrur Papa da kim olduğunu görsün Faustus'un.

MEFİSTOFELES

Öyle olsun Faustus'um; ama biraz bekle,
 Buraya doğru gelen tören alayına bak;
 Sonra da büyüyle ne yapmak istediğini düşün,
 Papa'yı en çok nasıl kızdıracağını

Ya da bu töreni nasıl bozacağını planla.
 Keşişleri ve rahipleri maymuna çevirip
 Onun üç katlı tacı ile alay etmelerini sağlamayı;
 Başrahiplerin kafalarına tespihle vurmayı;
 Kardinallerin kafalarına koca boynuzlar takmayı;
 Ya da aklına gelebilecek her türlü hinliği
 Senin için gerçekleştireceğim Faustus; dinle, geliyorlar.
 Bugün ünün tüm Roma'ya yayılacak.

(KARDİNALLER ve Piskoposlar girer; bazılarının ellerinde haçlar, bazı-
 larının ellerinde bayraklar vardır; keşişler ve rahipler ilahiler söylemektedir.
 Arkalarından PAPA ve Macar Kralı RAYMOND girer; yanlarında zinci-
 re vurulmuş BRUNO vardır.)

PAPA

Getirin taburemizi.

RAYMOND

Saksonyalı Bruno, eğil;
 Kutsal efendimiz sırtına basarak
 Aziz Petrus'un tahtına, Papalık tahtına çıkacak.

BRUNO

Mağrur Lucifer, o taht bana ait;
 Senin değil, Petrus'un önünde eğiliyorum.

PAPA

Benim ve Petrus'un önünde, yerlerde sürüneceksin,
 Diz çökeceksin Papalık makamının azameti önünde.
 Çalınsın borular, Aziz Petrus'un vârisi,
 Bruno'nun sırtına basarak çıkıyor Aziz Petrus'un tahtına.

(Çıkarken borular çalmır.)

Pamuk gibi yumuşak ayaklarla yürüyen
 Ama demir yumrukla insanları cezalandıran tanrılar gibi
 Bizim de uyuyan öfkemiz uyanacak
 Ve senin lanet olası çabalarını boşa çıkaracak.
 Fransa ve Padua Kardinalleri,
 Hemen gidin kutsal idare kurulumuza
 Ve diğer Papalık kararlarının yanı sıra,
 Seçim yapmaksızın, onay almaksızın
 Papalık yönetimini ele geçirmeye kalkan bu kişi hakkında

Trent'te toplanan konseyin,
Kutsal kilise meclisinin onun hakkında verdiği karar
Neymiş, okuyup bize haber getirin.

1. KARDİNAL

Gidiyoruz, efendim.
(KARDİNAL'ler çıkar)

PAPA

Lord Raymond.

FAUSTUS

Sevgili Mefistofeles, hemen git, takip et
Kilise meclisine giden kardinalleri.
O batıl kitaplarını karıştırırlarken
Bir halsizlik, tembellik çöksün üstlerine;
Öyle derin bir uykuya dalsınlar ki,
Onların kılığına girip, sen ve ben
İmparatora meydan okuyan
Şu mağrur Papa'yla konuşalım;
Ve Papa'ya rağmen, Bruno'ya özgürlüğünü verelim,
Götürelim onu Almanya'ya.

MEFİSTOFELES

Gidiyorum Faustus.

FAUSTUS

Hemen hallet;
Papa, Faustus'un Roma'ya geldiği güne lanet edecek.
(FAUSTUS ve MEFİSTOFELES çıkar)

BRUNO

Papa Adrian, yasaları uygulayın;
Beni imparator seçmişti.

PAPA

Bunu yaptığı için İmparator'u azledeceğiz,
Lanetleyeceğiz onu imparator kabul edenleri;
Sen de, o da afaroz edileceksiniz.
Kilisenin tanıdığı haklardan yararlanamayacak,

Yanına yaklaşamayacaksınız dinadamlarının.
 Yetkileri onu çok mağrur yapmış,
 Başını bulutlardan uzatıyor,
 Bir kule gibi tepeden bakıyor Kilise'ye.
 Ama biz, alaşağı edeceğiz bu küstahı;
 Bizden nceki Papa Alexander'ın yaptığı gibi,
 Alman Frederick'in kafasını ezeceğiz;
 şu altın tümceyi ekleyeceğiz adımızın önüne:
 Petrus'un vrisleri imparatorları ezmeli,
 Korkunç engereğin sırtında tepinmeli,
 Alaşağı etmeli aslanı ve ejderi,
 Korkusuzca meydan okumalı öldürücü basiliske.
 şte böyle bastıracağız o mağrur hizipyi
 Ve Papalık yetkisine dayanarak
 Onu tahtından azledeceğiz.

BRUNO

Papa Julius yemin etmişti imparator Sigismond'a,
 Kendisi ve kendisinden sonra gelecek Roma Papaları adına,
 İmparatorları yasal efendileri olarak kabul edeceklerine.

PAPA

Papa Julius kilise törelerini hie saydı,
 Bu yüzden onun hiçbir buyruğu geçerli değildir.
 Dünyadaki tüm g bize verilmemiş midir?
 Dolayısıyla, istesek bile hata yapamayız.
 şu gümüş kemerin zerindeki
 Yedi altın mhre bak;
 Bizim Tanrı'dan aldığımız yedi gücü simgeliyor:
 Bağlamayı, zmeyi, kapatmayı,
 Sulamayı, yargılamayı, vazgeçmeyi, mhrlemeyi
 Ya da canımız ne isterse yapabileceğimizi.
 Öyleyse, o , sen ve tüm dünya önümüzde eğilecek;
 Yoksa, hiç kuşkun olmasın korkunç lanetimizin
 Cehennem acıları gibi ağır bir biçimde kafanıza ineceğinden.

(FAUSTUS ve MEFİSTOFELES, *Kardinal kılığıyla içeri girer*)

MEFİSTOFELES

Faustus, söyle bana, çok şık olmadık mı?

FAUSTUS

Olduk Mefistofeles, kutsal bir Papa'ya
 Bugüne kadar bizim gibi iki kardinal hizmet etmemiştii.
 Onlar şimdi meclis odasında uyurlarken
 Papa Hazretleri'ni selamlayalım.

RAYMOND

Bakın efendim, kardinaller döndüler.

PAPA

Mübarek pederler, hoşgeldiniz; hemen söyleyin,
 Kutsal meclisimizin, Bruno ve İmparator'un
 Devletimize ve Papalık makamına
 Karşı giriştikleri hareketle ilgili olarak kararları nedir?

FAUSTUS

Roma Kilisesi'nin kutsal başkanı,
 Rahipler ve dinadamları meclisinin
 Oybirliği ile aldığı karar şudur:
 Bruno ve Alman İmparatoru,
 Kilise'nin huzurunu bozan
 Sapkın ve küstah hizipçilerdir.
 Eğer Bruno kendi rızasıyla,
 Alman Prenslerinin baskısı olmaksızın,
 Üç katlı tacı giymek
 Ve sizi öldürerek Aziz Petrus'un tahtına çıkmak
 istemişse,
 Kilise meclisi kararına göre
 Derhal sapkınlıktan suçlu bulunacak,
 Bir odun yığınının üstünde yakılacaktır.

PAPA

Tamam, teslim alın onu,
 Ve derhal Ponte Angelo'ya götürüp
 En sağlam kuleye sınımsıkı kapatın.
 Yarın, mübarek kardinal dostlarımızla
 Yapacağımız meclis toplantısında
 Onun yaşayıp yaşamayacağına karar vereceğiz.
 Üç katlı tacını da yanınıza alın,
 Kilise hazinesine teslim edin.

Elinizi çabuk tutun sevgili Kardinal Hazretleri.
Kutsal dileklerim sizinle olsun.

MEFİSTOFEELES

Vay, vay! Şeytan hiç daha önce böyle kutsanmamıştı.

FAUSTUS

Haydi sevgili Mefistofeles, gidelim!

Ne dertler açılacak kardinallerin başına bu yüzen.

(FAUSTUS ve MEFİSTOFEELES çıkar)

PAPA

Hemen gidip bir şölen masası donatın da

Aziz Petrus yortusunu şereflelendirelim,

Macar Kralı Raymond Hazretleri'yle

Kutlu zaferimize içelim.

(Çıkarlar. Şölen masası donatılırken borular çalar; daha sonra

FAUSTUS ve MEFİSTOFEELES kendi kılıklarıyla girerler.)

MEFİSTOFEELES

Gel Faustus, hazırlan eğlenmeye;

Uykucu kardinaller düşünce kadar hızlı bir ata bindirilmiş,

Alplerin üzerinden aşarak zengin Almanya'ya giden,

Orada üzgün hükümdarını selamlayacak Bruno'ya

Cezasını bildirmek için gelmek üzereler.

FAUSTUS

Papa, uyuyarak Bruno'nun kaçmasına ve tacın yok olmasına

Neden olan Kardinallere lanet okuyacak.

Ancak şimdi sevgili Mefistofeles, Faustus yüreğini

şenlendirsin,

Onların aptallıklarıyla eğlensin diye

Bana büyü yap da

Hiç kimseye görünmeden dolaşabileyim,

Fark edilmeden canımın istediğini yapabileyim.

MEFİSTOFEELES

Faustus, istediğin olacak; hemen şuraya diz çök;

Elimi başının üstüne koyarken,

Şu sihirli değnekle sana büyü ya parken,

*Şu kemeri tak beline,
Görünmez ol buradaki herkese.
Yedi gezegen, karanlık gökyüzü,
Cehennem ve Furia'nın saçları,
Pluto'nun mavi ateşi, Hecate'nin ağacı,
Sihirli sözlerle kucaklasın seni,
Kimse göremesin bedenini.
Faustus, artık ne kadar mübarek olurlarsa olsunlar
Dilediğini yap, kimse seni görmeyecek.*

FAUSTUS

Teşekkürler Mefistofeles; rahipler, denk atın ayağınızı;
Yoksa, Faustus kırar traşlanmış kafalarınızı.

MEFISTOFELES

Faustus, sus; bak işte kardinaller geliyor.
(PAPA ve tüm lordlar girer. KARDİNAL'ler bir kitapla girer)

PAPA

Hoşgeldiniz, Kardinal Hazretleri; gelin, oturun.
Lord Raymond, buyrun; rahipler, emrimizi bekleyin,
Her şeyin bu kutsal yortuya yakışacak biçimde
Hazır olmasına özen gösterin.

1. KARDİNAL

Papa Hazretleri, lütfederseniz,
Bruno ve imparator ile ilgili olarak
Kutsal meclisimizin verdiği kararı okuyun.

PAPA

Buna ne gerek var? Ben size demedim mi,
Yarın mecliste toplanıp
Ona ne ceza vereceğimizi kararlaştıracamız diye?
Daha biraz önce haber getirmediniz mi,
Bruno ile lanetli imparatorun
Kutsal meclis tarafından
İğrenç sapkınlar, alçak hizipçiler olarak ilan edildiklerini?
Öyleyse niye bu kitabı okumamı istiyorsunuz?

1. KARDİNAL

Papa Hazretleri, yanılıyorsunuz; bize böyle bir emir vermediniz.

RAYMOND

İnkâr etmeyin, hepimiz tanığız;
Bruno ve onun değerli üç katlı tacı
Kilise hazinesine konulmak üzere
Sizlere teslim edilmişti.

TÜM KARDİNALLER

Kutsal Paulus üzerine, biz görmedik onları.

PAPA

Petrus üzerine yemin ederim ki, öleceksiniz
Hemen onları buraya getirmezsensiz.
Atın şunları zindana, vurun ayaklarından zincire!
Hain kardinaller, bu iğrenç ihanetinizden dolayı
Lanetli ruhlarınız kapılsın cehennem azabına.

FAUSTUS

Eh, böylece güvende olurlar; şimdi de şölene katıl Faustus;
Papa'nın hiç böyle kafa bulan bir konuğu olmamıştı.

PAPA

Rheims Başpiskoposu, bizimle oturun.

PİSKOPOS

Papa Hazretleri'ne teşekkür ederim.

FAUSTUS

Tıkının; şeytan götürsün sizi bir kırıntı bile bırakırsanız.

PAPA

Bu konuşan da kim? Rahipler, etrafa bakın.
Lord Raymond, rica ederim buyrun; bu çok değerli
armağan için
Şükran borçluyum Milan Piskoposuna.

FAUSTUS

Teşekkür ederim efendim.

PAPA

O da ne! Kim kaptı yemeği elimden?
Alçaklar, neden konuşmuyorsunuz?
Sayın Başpiskopos Hazretleri, bu çok leziz yemeği
Fransa'dan bir kardinal yolladı bana.

FAUSTUS

Onu da alayım.

PAPA

Bize böyle ağır hakaretler yapan
Bu sapkınlar da kim? Şarap getirin bana.

FAUSTUS

Evet, rica ederim getirin; Faustus susadı.

PAPA

Lord Raymond, şerefinize içiyorum.

FAUSTUS

Majestelerine şerefe ben kaldıracağım.

PAPA

Şarabım da gitti! Salaklar, bakın etrafa,
Bulun bu alçaklığı yapan adamı;
Yoksa, yemin ederim, hepiniz öleceksiniz.
Lordlarım, rica ederim, sabrınız taşmasın
Bu belalı şölende.

PİSKOPOS

Papa Hazretleri, sizden affedilmeyi dilemek için araftan kaçan
bir ruhtur belki de.

PAPA

Olabilir;
Onun için, bu belalı ruhun öfkesini yatıştırın diye
Rahiplerimize bir ölüm ayini düzenlemelerini emredin.

FAUSTUS

O da ne! Her lokma yemek haçla mı baharatlandı?
Öyleyse al şunu. - ۞

PAPA

Ah, öldürüyorlar beni, lordlarım, yardım edin bana;
Gelip yardım edin, götürün beni buradan,
Bu yaptıkları için sonsuza değin lanetlensin bu ruh.

(PAPA ve Hizmetkârlar çıkar)

MEFİSTOFELLES

Faustus, şimdi ne yapacaksın? İnan bana,
Lanetleneceksin çan, kitap ve mumla.

FAUSTUS

Çan, kitap, mum; mum, kitap, çan.
Düzden ve tersten Faustus'u cehenneme gönderecekler.

(KEŞİŞLER ellerinde çan, kitap ve mum ölüm ayini için girerler)

1. KEŞİŞ

Gelin kardeşlerim, imanla işimize koyulalım.
Lanet olsun, masadan Papa Hazretleri'nin yemeğini çalana.

Maledicat Dominus.

Lanet olsun Papa Hazretleri'nin suratına tokat atana.

Maledicat Dominus.

Lanet olsun, Rahip Sandelo'nun kafasına şaplak atana.

Maledicat Dominus.

Lanet olsun, kutsal ayinimizi bozana.

Maledicat Dominus.

Lanet olsun, Papa Hazretleri'nin şarabını alana.

Maledicat Dominus.

(FAUSTUS ve MEFİSTOFELLES, KEŞİŞLER'i döver, ortalarına
maytap atarlar. Çıkarlar.)

8. SAHNE

(SOYTARI (ROBIN) *ve* DICK *ellerinde bir kupayla girerler.*)

DICK

Hey Robin, biz senin şu şeytanı, bu kupayı çalmamıza bir bahane bulması için çağırırsak iyi olur; baksana meyhanecinin çırağı peşimizi bırakmıyor.

ROBIN

Dert değil, bırak gelsin; bizi takip ederse ona öyle bir büyü yaparım ki, hayatında böyle bir büyü yapılmamıştır ona. Şu kupaya bir bakayım.

(MEYHANECİ *girer*)

DICK

Al. Bak, işte geliyor; haydi Robin, ya şimdi göster büyüünü ya da hiç bir zaman gösterme.

MEYHANECİ

Demek buradasınız! Sizi bulduğuma sevindim, ne saygıdeğer baylarsınız öyle. Rica ederim söyleyin, meyhaneden çaldığınız kupa nerede?

ROBIN

Nel! Nel! Biz mi kupa çalmışız? Sözlerine dikkat et! Hiç benziyor muyuz kupa hırsızlarına?

MEYHANECİ

Hiç inkâr etmeyin; sizde olduğunu biliyorum; üstünüzü arayacağım.

ROBIN

Beni mi arayacaksın? Peki, hiç çekinme. Dick, kupayı al – haydi, haydi, üstümü ara, üstümü ara.

MEYHANECİ

Dostum, gel; şimdi de senin üstünü arayacağım.

DICK

Hay hay; ara, ara. Robin, kupayı al. Üstümü aramandan korkmuyorum. Senin kupana mı tenezzül edeceğiz?

MEYHANEÇİ

Kupanın sizde olmadığını söylemeyin; eminim ikinizden birinin üstünde.

ROBIN

İşte şimdi yalan söylüyorsun; arkamızda.

MEYHANEÇİ

Allah belanızı versin; hınzırlığınızdan aşırığınızı biliyorum. Haydi, geri verin onu.

ROBIN

Tamam; söyleyebilir misin ne zaman? Dick, bir daire çiz bana ve arkamda dur; ve de hiç kımıldama canına değer veriyorsan Meyhaneci, şimdi alacaksın kupanı – Dick, tek kelime etme. *O per se o, demogorgon, Belcher ve Mefistofeles.*

(MEFİSTOFELES girer.)

MEFİSTOFELES

Cehennem ülkesinin hükümdarları,
Bu rezillerin büyüleri beni çok öfkелendirdi!
İstanbul'dan getirdiler bu alçak köleler beni,
Salt keyifleri için.

ROBIN

Bayım, Meryem ana hakkı için güzel bir yolculuk olmuş! Yemek için bir kuzu budu, kesene de bir metelik koyup geri gitmeye ne dersin?

DICK

Efendim, size yürekten yalvarıyorum; yemin ederim, sizi şaka olsun diye çağırıştık.

MEFİSTOFELES

Bu alçaklığınızın cezasını vermek için,

Önce sen, çirkin bir şekle gir;
Yaptığın maymunluklar yüzünden maymun ol.

ROBIN

Ah, çok güzel; maymun ha! Efendim, rica ederim, onu bana verin de birkaç numara göstereyim diye etrafta dolaştırayım.

MEFİSTOFELES

Alacaksın; sen de dönüş bir köpeğe ve sırtında taşı onu.
Haydi, yok olun.

ROBIN

Köpek mi? Çok güzel. Hizmetçiler çorba kazanlarına dikkat etsinler çünkü hemen mutfağa gidiyorum. Haydi Dick, gel.

(İki SOYTARI çıkar)

MEFİSTOFELES

Şimdi, hiç sönmeyen ateşin alevleriyle
Kanatlanıp uçacağım hemen
Faustus'uma, Türk Sultanı'nın sarayına.

(Çıkar.)

9. SAHNE

(MARTINO ve FREDERICK karşılıklı kapılardan içeri girer)

MARTINO

Hey, subaylar, baylar;
Hemen koşun imparatorun huzuruna.
Sevgili Frederick, hemen boşaltsınlar odaları;
Majesteleri salona geliyor.
Git, taht odası hazır mı bak.

FREDERICK

Kendimize papa seçtiğimiz,
Cin sırtında Roma'dan gelen Bruno nerede?
Papa Hazretleri imparatora eşlik etmeyecek mi?

MARTINO

Edecek; yanında da Alman sihirbaz,
 Bilgin Faustus, ünlü Wittenberg'li,
 Büyücülük sanatının dünyadaki en başarılı ismi var.
 Yüce Carolus'a göstermek istiyor
 Tüm yiğit atalarını tek tek.
 İskender'i ve onun güzel sevgilisini de,
 En güzel kıyafetleri ve savaşçı halleriyle
 Majestelerinin huzuruna getirecek.

FREDERICK

Benvolio nerede?

MARTINO

Eminim derin bir uykudadır.
 Dün gece, son derece nazik bir biçimde,
 Bruno'nun şerefine kadeh kadeh Ren şarabı kaldırdı.
 Bugün de tembel adam yataktan dışarı çıkmadı.

FREDERICK

Bak, bak - penceresi açık; seslenelim ona.

MARTINO

Hey, Benvolio!

(BENVOLIO başında takkesi, düğmelerini ilikleyerek yukarıda belirir.)

BENVOLIO

Sizi şeytan mı dürttü?

MARTINO

Dostum, yüksek sesle konuşma, şeytan duyar seni.
 Baksana saraya Faustus geldi,
 Emrinde bin tane cin bekliyor
 Doktor ne isterse yerine getirmek için.

BENVOLIO

Ne olmuş yani?

MARTINO

Haydi, odandan çıkarsan görürsün
Bu sihirbazın, Papa ve majesteleri İmparator'un huzurunda,
Almanya'da, bugüne kadar görülmedik
Eşsiz büyüler yapacağını.

BENVOLIO

Papa daha bıkmadı mı sihirbazlıktan?
Daha geçenlerde şeytanın sırtındaydı,
Eğer onu bu kadar çok seviyorsa
Dilerim onunla tekrar Roma'ya uçarlar.

FREDERICK

Söyle, gelip bu eğlenceyi görecek misin?

BENVOLIO

Hayır.

MARTINO

Yoksa pencereden mi izleyeceksin?

BENVOLIO

Evet; eğer bu sırada uyuyakalmazsam.

MARTINO

İmparator yakınlarda, kara büyü ile
Ne gibi harikalar yaratılabileceğini görmeye geliyor.

BENVOLIO

İyi; siz İmparator'un huzuruna çıkın. Ben kafamı pencereden u-
zatmakla yetinirim - çünkü, derler ki, insan gece sarhoş olursa
sabah şeytan ona zarar vermezmiş. Eğer bu doğruysa, ben de
büyölüyüm, size garanti ederim, ona da sihirbaza da büyü yapar-
ım.

(Çekilir)

(Borular çalınır. Alman İmparatoru CHARLES, BRUNO, SAXONYA
DÜKÜ, FAUSTUS ve MEFİSTOFELLES, FREDERICK, MARTI-
NO ve Hizmetkârların yanına gelirler.)

İMPARATOR

Harika insan, ünlü büyücü,
 Bilgelerin bilgisi Faustus, hoşgeldin sarayımıza.
 Bu yaptığın şey, Bruno'yu kan düşmanımızdan kurtaran,
 Etkili sihirli sözlerle
 Tüm dünyaya boyun eğdirmekten
 Çok daha ün kazandıracak sana.
 Carolus sonsuza değin sevecek seni.
 Kurtardığın Bruno sorun çıkmadan
 Üç katlı taca sahip olup, her şeye karşın
 Petrus'un tahtına çıkarsa
 Ünün tüm İtalya'yı saracak,
 Alman İmparatoru tarafından onurlandırılacaksın.

FAUSTUS

Majesteleri Carolus, bu güzel sözler
 Yoksul Faustus'un tüm benliğiyle
 Alman İmparatoru'nu sevip ona hizmet etmesine,
 Canını kutsal Bruno'nun ayaklarının dibine atmasına neden
 olacak.
 Bunun kanıtı olarak da, eğer majesteleri arzu ederlerse,
 Hiç sönmeyen cehennemin fildişi kapılarını delmeye,
 İnatçı Furia'ları mağaralarından çıkarıp
 Siz efendimizin istediği her şeyi onlara
 Büyüsünün kudretiyle yaptırmaya
 Hazır bekliyor bu doktor.

BENVOLIO

Aman tanrım! Konuşması ne kadar da korkutucu! Yine de tüm
 bunlara rağmen inanmıyorum ona; Papa bir seyyar satıcıya ne
 kadar benziyorsa o da o kadar benziyor bir büyücüye.

İMPARATOR

Faustus, bize söz verdiğin gibi,
 O ünlü fatihi, Büyük İskender'i ve sevgilisini
 Gerçek sıfatları ve tüm görkemleriyle görmek,
 Onların muhteşemliğine hayranlık duymak isteriz.

FAUSTUS

Majesteleri, onları hemen göreceksiniz.

Mefistofeles, git;
 Ağırbaşlı bir müzik eşliğinde
 Getir bu yüce İmparator'un önüne
 Büyük İskender'i ve onun güzel sevgilisini.

MEFİSTOFELES

Peki Faustus.

BENVOLIO

Üstat doktor, sizin şeytanlar hemen gelmezlerse birazdan uyku-
 ya dalacağım. Kahretsin, bunca zamandır bir eşek gibi, ağzım
 açık şeytanın elçisine baktığım halde hiçbir şey göremediğim
 için öfkeden içim içimi yiyor.

FAUSTUS

Sanatım yarı yolda bırakmazsa beni,
 Birazdan gösteririm sana gününü.
 Efendim, siz majestelerini uyarmalıyım,
 Cinlerim, İskender ve sevgilisini
 Huzurunuza getirdiklerinde
 Kral'a hiçbir soru sormamalı,
 İçeri girip çıkmalarını sessizce izlemelisiniz.

İMPARATOR

Faustus, dilediğin gibi olsun; kabul ediyoruz.

BENVOLIO

Evet, evet; ben de kabul ediyorum. Eğer İskender'le sevgilisini,
 İmparator'un huzuruna getirebilirsen, ben de Acteon olup ken-
 dimi bir geyiğe dönüştüreceğim.

FAUSTUS

Ben de Diana olup hemen sana boynuz takacağım.

(Borular çalınır. Bir kapıdan İmparator İSKENDER, diğer kapıdan DARIUS girer. Çarpışmaya başlarlar, DARIUS yere yıkılır. İSKENDER onu öldürür, tacını alır, dışarı çıkmak üzereyken sevgilisiyle karşılaşır. Sevgilisini kucaklar, Darius'un tacını onun başına koyar; geri gelir ve tahtından kalkıp onları kucaklamaya çalışan ama bunu gören FAUSTUS tarafından hemen durdurulan İmparator'u selamlar. Boru sesleri kesilir, müzik duyulur.)

Soylu efendimiz, kendinizi kaybettiniz.
Bunlar sadece birer gölge; etten kemikten değiller.

İMPARATOR

Affet beni; bu ünlü imparatoru görünce
Kendimi öyle kaybettim ki,
Kollarının arasına alıp kucaklamak istedim onu.
Ama Faustus, madem onlarla konuşamıyorum
Kendimi iyice tatmin etmek için senden şunu istiyorum:
Duydum ki, bu güzel kadının boynunda
Küçük bir siğil ya da ben varmış.
Bu söylentinin doğru olup olmadığını nasıl öğrenebilirim?

FAUSTUS

Majesteleri, çekinmeden gidip bakın.

İMPARATOR

Faustus, açıkça görüyorum!
Bana bunu göstermekle
Sanki bir ülke daha fethetmişim gibi memnun ettin beni.

FAUSTUS

Haydi, gidin.
(*Gösteri yapanlar çıkar*)
Yüce majesteleri bakın, bakın. Garip bir hayvan kafasını
pencereden uzatmış.

İMPARATOR

Ah, ne muhteşem bir manzara! Saksonya Dükü, bakın,
Genç Benvolio'nun kafasına
İki koca boynuz takılmış.

SAKSONYA DÜKÜ

Uyuyor mu yoksa ölmüş mü?

FAUSTUS

Uyuyor efendim; ama düşünde boynuzlarını görmüyor.

İMPARATOR

Çok güzel bir şaka bu; seslenip uyandırılım onu.
Hey, Benvolio!

BENVOLIO

Lanet olsun hepinize; bırakın biraz daha uyuyayım.

İMPARATOR

Öyle bir kafayla bu kadar fazla uyumana şaşmıyorum.

SAKSONYA DÜKÜ

Benvolio, buraya bak; İmparator sesleniyor sana.

BENVOLIO

İmparator mu! Nerede? Kahretsin, kafam.

İMPARATOR

Boynuzlarının düşmemesi kafanı etkilemeyecek; çünkü,
yeterince korunuyor olacak.

FAUSTUS

Hayrola bay şövalye; yoksa boynuzlarından mı asıldın? Bu çok
korkunç.
Ayıp ayıp, sok kafanı içeri de tüm dünyayı şaşkına çevirme.

BENVOLIO

Kahretsin, Doktor, bu alçaklığı sen mi yaptın?

FAUSTUS

Öyle demeyin bayım; doktor yeteneksizdir;
Bu beylere gösterecek,
İmparator'un huzuruna
Yüce hükümdarı, cengâver İskender'i
Getirecek büyü, sihiri yoktur.
Faustus bunu yapabilirse
Yiğit Acteon kılığında bir geyiğe dönüşmeye razıydın.
İşte bu yüzden bayım - majestelerinin izniyle -
Başına bir av köpeği sürüsü salacağım,

Tabanlarını ne kadar yağlarsa yağlasın
Vücudunu köpeklerin kanlı dişlerinden kurtaramayacak.
Hey, Belimoth, Argiron, Asteroth!

BENVOLIO

Dur, dur! Galiba birazdan bir sürü cin peydahlayacak. Sayın efendim, lütfen benim adıma rica edin; kahretsin, bu işkencele-
re asla dayanamam ben.

İMPARATOR

Üstat doktor,
Boynuzlarını çıkarmanızı rica ediyorum;
Yeterince cezalandırıldı.

FAUSTUS

Majesteleri, bana hakaretlerinden çok, sizi komik bir olayla eğ-
lendirmek için Faustus bu rezil şövalyeyi cezalandırdı. Tek ar-
zum buydu; onun için boynuzlarını çıkarmaya hazırım. Mefisto-
feles, çıkar boynuzları; bayım, bundan böyle bilim adamları hak-
kında terbiyeli konuşun.

BENVOLIO

Senin hakkında terbiyeli konuşmak mı! Kahretsin, eğer bilim
adamları dürüst insanların kafasına böyle boynuz takarlarsa, bir
daha asla temiz suratlara, küçük yakalara¹⁰⁵ güvenmem. Eğer
bunun intikamını almazsam, ağzı açık bir istiridyeye dönüşüp,
tuzlu sudan başka bir şey içmeyeyim.

(Çıkar.)

İMPARATOR

Gel Faustus,
Bu muhteşem başarının karşılığı olarak
İmparator yaşadığı sürece Almanya'ya hükmet,
Yüce Carolus'un dostu olarak yaşa.

(Herkes çıkar)

(BENVOLIO, MARTINO, FREDERICK ve Askerler girer)

¹⁰⁵ Öğretmenlere.

MARTINO

Hayır sevgili Benvolio, bırak seni vazgeçirelim
Büyüciye karşı girişeceğin bu işten.

BENVOLIO

Defolun, benden bunu isteyen beni sevmiyor demektir.
Tüm uşaklar bana yapılanlarla dalga geçerken,
Türkülerinde bağıra çağıra
'Benvolio'nun kafasını bugün boynuzlar süsledi!' derken
Bu kadar büyük bir hakarete nasıl aldırmam?
Bu gözkapakları bir daha asla kapanmasın
Kılıcımla o sihirbazı gebertmeden.
Bu girişimde bana yardım ederseniz
Çekin kılıçlarınızı ve kararlı olun.
Yoksa, gidin; Benvolio burada ölecek –
Ancak Faustus ölürse bu utançtan kurtulurum!

FREDERICK

Ne olursa olsun seninleyiz;
Buraya gelirse o doktoru öldüreceğiz.

BENVOLIO

Öyleyse sevgili Frederick, hemen koruya koş,
Uşaklarımızı ve adamlarımızı
Ağaçların arkasında pusuya yatır;
Biliyorum, büyüci yakınlarda;
Diz çöküp İmparator'un elini öptüğünü,
İzin isteyip büyük ödüllerle ayrıldığını gördüm;
Askerler, yiğitçe savaşın; eğer Faustus ölürse
Parasını siz alın, zaferi bizim olsun.

FREDERICK

Askerler, gelin; takip edin beni koruya.
Onu öldüren altın kazanacak, sonsuz sevgiyle ödüllenecek.
(FREDERICK, ASKERLER'le çıkar)

BENVOLIO

Kafam boynuzsuz daha hafif;
Ancak, yüreğim kafamdan daha ağır,
Can atıyor sihirbazın öldüğünü görmeye.

MARTINO

Biz nereye saklanalım Benvolio?

BENVOLIO

İlk saldırı için burada duralım.

Ah, o lanetli cehennem zebanisi bir gelse,

Hemen görürsünüz kendimi bu utançtan kurtardığımı.

(FREDERICK *girer*)

FREDERICK

Saklanın, saklanın; sihirbaz yakında,

Tek başına, cüppesini giymiş geliyor.

Hazır olun ve devirin yere o köylüyü.

BENVOLIO

O onur benim olacak; kılıcım, in hedefe!

Sana taktığı boynuzlara karşılık birazdan koparacağım başını.

(FAUSTUS *takma bir başla girer*)

MARTINO

İşte, bakın; geliyor.

BENVOLIO

Susun. Bu darbe her şeyi sona erdirecek!

Cehennem, al ruhunu; işte böyle devrilmeli gövdesi.

FAUSTUS

Ah!

FREDERICK

Üstat doktor, inliyor musunuz?

BENVOLIO

Yüreği parçalansın inleye inleye! Sevgili Frederick, bak;

İşte böyle sona erdiriyorum acılarını.

MARTINO

İstekle indirip kılıçlarınızı, koparın kafasını.

BENVOLIO

Şeytanın kafasını; cinler şimdi de gülsün.

FREDERICK

Büyüleriyle cehennem zebanilerinin asık yüzlü padişahını
Korkudan titreten, sapsarı yapan
Ö ciddi yüz, o korkunç bakış bu muydu?

MARTINO

İmparator'un önünde Benvolio'yu utanca boğan
lanet olası kafa bu muydu?

BENVOLIO

Evet, işte o kafa burada; vücut da şurada yatıyor.
Bir güzel ödüllendirildi alçaklıkları.

FREDERICK

Gelin, onun bu nefret edilesi adına
Daha fazla utancı nasıl ekleyebiliriz düşünelim.

BENVOLIO

Öncelikle, bana yaptığı hakaretlere karşılık olarak,
Başına koca boynuzlar çivileyeceğim ve sallandıracağım onları
Bana boynuz taktığı pencereden;
Ki, tüm dünya görsün haklı intikamımı aldığımı.

MARTINO

Sakalını ne yapalım?

BENVOLIO

Bir baca temizleyicisine satarız, size garanti veririm, on çalı
süpürgesi eskidir.

FREDERICK

Gözlerini ne yapalım?

BENVOLIO

Oyalım gözlerini; dili soğuk almasın diye dudaklarını
döğmeleriz onlarla.

MARTINO

Çok güzel bir karar! Baylar, onu parçaladıktan sonra vücudunu ne yapacağız?

(FAUSTUS *ayağa kalkar*)

BENVOLIO

Kahretsin, şeytan yine canlandı.

FREDERICK

Tanrı aşkına, ver kafasını ona.

FAUSTUS

Hayır, sizde kalsın. Faustus, sizinle ödeşmek için

Kafalarınızı, ellerinizi ve yüreklerinizi alacak.

Alçaklar, bilmiyor muydunuz

Yeryüzünde yirmi dört yıl yaşayacağımı?

Kılıçlarınızla beni kesmiş,

Etimi, kemiğimi lime lime doğramış olsaydınız bile

Yine de, anında ruhum geri gelirdi bana

Ve hiç yara almamış bir insan gibi soluk almaya devam ederdim.

Ama sizleri cezalandırmada niye gecikiyorum ki?

Asteroth, Belimoth, Mefistofeles.

(MEFİSTOFELES *ve diğer ŞEYTANLAR girer*)

Haydi, atın şu hainleri sırtlarınıza;

Tırmanın onlarla ta cennete kadar,

Oradan da fırlatın hepsini baş aşağı cehennemin dibine.

Hayır, durun; tüm dünya tanık olmalı çektikleri acılara;

Sonra da cehennem cezalandırır ihanetlerini.

Belimoth, şu sefili burdan götürüp

Bir çamur ve pislik deryasına at.

Sen de şu öbürünü al,

Dikenlerin, en sivri fundalıkların arasından ormana sürükley;

Bu arada benim sevgili Mefistofeles'im

Şu hainle yüksek bir kayanın tepesine uçsun;

Aşağı yuvarlanınca alçak adam kemiklerini kırsın,

Bana yapmak istedikleri gelsin başına.

Gidin, hemen emrimi yerine getirin.

FREDERICK

Sevgili Faustus, acı bize, bağışla canımızı.

FAUSTUS

Gidin.

FREDERICK

Şeytan emrediyorsa insan gitmek zorundadır.

(CİNLER, ŞÖVALYELER'le çıkar. Pusuya yatan ASKERLER girer.)

1. ASKER

Baylar, gelin, saldırıya hazır olun,
Elinizi çabuk tutup bu soylu beylere yardım edin.
Sihirbazla konuşmalarını duydum.

2. ASKER

İşte bakın, geliyor! Saldırın, öldürün sefili.

FAUSTUS

Bu da ne? Beni öldürmek için bir pusula!
Faustus, göster yeteneklerini; alçak köylüler, sıkı durun.
Bakın, bu ağaçlar ben emredince hareket ediyorlar,
Beni iğrenç ihanetlerinizden korumak için
Sizinle aramda engel oluşturuyorlar.
Bakın, sizin bu cılız saldırılarınızı savuşturmak için
Hızla bir ordu geliyor buraya.

(FAUSTUS kapıya vurur, davul çalan bir ŞEYTAN girer; onun arkasından sancak taşıyan bir başkası ve silahlı birkaç şeytan daha girer. Arkalarından MEFİSTOFELLES havai fişeklerle girer. Askerlere saldırırlar ve onları kovalarlar. Karşılıklı kapılardan BENVOLIO, FREDERICK ve MARTINO, yüzleri gözleri kan içinde, çamura ve pisliğe bulanmış olarak girerler. Hepsinin kafalarında boynuz vardır.)

MARTINO

Hey, Benvolio!

BENVOLIO

Buradayım. Hey, Frederick!

FREDERICK

Ah, sevgili dostum, yardım et bana. Martino nerede?

MARTINO

Sevgili Frederick, buradayım –
Cinlerin topuklarından çekip içinde yüzdürdükleri
Çamur ve pislik deryasında yarı yarıya boğulmuş bir haldeyim.

FREDERICK

Martino, bak!
Benvolio'nun kafasında yine boynuz çıkmış!

MARTINO

Felaket! Benvolio, nasılsın?

BENVOLIO

Tanrım, koru beni; hep mi kovalanacağım?

MARTINO

Hayır dostum, korkma öldürecek gücümüz yok.

BENVOLIO

Dostlarımın şekli değişmiş. Ah, cehennemin gazabı,
Hepinizin kafasında boynuz var.

FREDERICK

Doğru söyledin,
Kendininkinde demek istiyorsun; elle kafanı.

BENVOLIO

Kahretsin, yine boynuz çıkmış!

MARTINO

Üzülme dostum hepimiz aynı durumdayız.

BENVOLIO

Hangi şeytan yardım ediyor bu lanet olası sihirbaza?
Başımıza gelen felaketler kat kat arttı.

FREDERICK

Utancımızı saklamak için ne yapabiliriz?

BENVOLIO

İntikam almak için peşinden gidersek
Bu koca boynuzlara bir de uzun eşek kulakları ekler,
Tüm dünyanın maskarası yapar bizi.

MARTINO

Sevgili Benvolio, ne yapalım öyleyse?

BENVOLIO

Şu ormanın kenarında bir şatom var.
Oraya gidip, şekillerimiz zamanla değişene kadar
Gözden ırak yaşayalım.
Madem utanç ünümüzü böyle lekeledi,
Utançla yaşamaktansa acıdan ölmeyi yeğleriz.
(Herkes çıkar)

10. SAHNE

(FAUSTUS, AT CAMBAZI ve MEFİSTOFELLES *girer*)

AT CAMBAZI

Saygıdeğer beyefendi, sizden şu kırk taleri kabul etmenizi
rica ediyorum.

FAUSTUS

Dostum, bu kadar az parayla böyle güzel bir at satın alamazsın.
Onu satmaya ihtiyacım yok; ama beğendiysen ve on taler daha
verirsen, al senin olsun; çünkü görüyorum ki, onu çok sevdin.

AT CAMBAZI

Efendim, sizden rica ediyorum bu parayı kabul edin; çok yoksul
bir insanım ve son zamanlarda at ticaretinde çok para kay-
bettim; bu alış veriş kendimi toparlamama neden olacak.

FAUSTUS

Peki, teklifini kabul ediyorum; ver parayı bana. Dostum, sana
söylemeliyim: Hiç korkma, atı çitlerden, hendeklerden aşır ama

hiçbir koşulda suya sürme onu. Duydun mu? Hiçbir koşulda suya sürme.

AT CAMBAZI

Suya sürmeyeyim mi? Niye, her yere gitmez mi?

FAUSTUS

Her yere gider ama yine de suya sürme; çitlerden, hendeklerden aşır, nereye istersen sür ama suya sürme. Git, seyise atı sana vermesini söyle ve dediklerimi unutma.

AT CAMBAZI

Size söz veriyorum bayım. Ah, şanslı günümdeyim!
Yaşasın işim iş.

(Çıkar.)

FAUSTUS

Faustus, nesin sen ölmeye mahkûm bir adamdan başka?
Ölüm saatin sona yaklaşıyor;
Umutsuzluk ruhumu kaygıyla dolduruyor;
Sona erdir bu kaygıları sakın bir uykuyla:
Hıh, İsa hırsızla konuşmuştu çarmıhtayken;
Öyleyse, sen de dinlen Faustus, bu inançla.

(Uykuya dalar; AT CAMBAZI sırlıklam girer)

AT CAMBAZI

Bu doktor ne dolandırıcıymış! Gizli özellikleri bulunduğunu düşünerek atımı suya sürünce altımda birazcık samandan başka bir şey kalmadı; çok uğraştım boğulmamak için. Gidip uyandıracam onu ve kırk talerimi geri alacağım. Hey, doktor efendi, rezil dolandırıcı; üstat doktor, uyan, kalk, geri ver paramı çünkü senin at bir demet samana dönüştü – üstat doktor.

(FAUSTUS'un bacağına çeker)

Eyvah, hapı yuttum; ne yapacağım şimdi? Bacağını kopardım.

FAUSTUS

Ah, imdat, imdat; bu alçak beni öldürmek istiyor.

AT CAMBAZI

Öldürmeye çalışsam da çalışmasam da artık tek bacağı var;
ondan hızlı koşarım, bacağı da bir çukura atarım.

(Çıkar)

FAUSTUS

Durdurun onu, durdurun, durdurun – hah hah ha! Faustus'un
bacağı yerinde; at cambazı da kırk teleriyle bir demet saman al-
dı.

(WAGNER girer)

Wagner, merhaba, ne haberler var sende?

WAGNER

Vanholt Dükü sizinle görüşmeyi rica ediyor ve yolculuk sırasın-
da size eşlik etsinler diye gerekli malzemelerle birkaç adamını
yolladı.

FAUSTUS

Vanholt Dükü soylu bir beyefendi; ona sihirbazlığımı gösterme-
de cimri davranmamalıyım. Haydi, gel.

(Çıkarlar)

SAHNE 10 B

(Bu sahne, sadece B Metninde bulunmaktadır ve Wagner'in, Vanholt Dükü-
nün davetini bildirmesinden sonra gelmektedir)

(SOYTARI (ROBIN), DICK, AT CAMBAZI ve bir ARABACI girer)

ARABACI

Buyrun sayın baylar, size Avrupa'nın en iyi birasını içireceğim.

Hey, meyhaneci kadın, nerede şu yosmalar?

(MEYHANECİ KADIN girer)

MEYHANECİ KADIN

Hayrola, ne istiyorsun? Vay, eski müşterilerim, hoşgeldiniz.

ROBIN

Dostum Dick, neden hiç konuşmuyorum biliyor musun?

DICK

Hayır Robin, neden?

ROBIN

Vereşiye defterinde on sekiz lira borcum görünüyor; ama tek söz etme, bakalım beni unutmuş mu?

MEYHANECİ KADIN

Hiç konuşmadan öylece duran bu adam da kim?
Vay, eski müşterim!

ROBIN

Ah, meyhaneci kadın, nasılsın?
Umarım benim hesap yerli yerindedir.

MEYHANECİ KADIN

Hiç kuşkun olmasın; çünkü anladığım kadarıyla onu temizlemeye hiç niyetin yok.

DICK

Meyhaneci kadın, baksana, bize bira getir.

MEYHANECİ KADIN

Hemen geliyor; hey, siz dışardakiler, buraya bakın!
(Çıkar)

DICK

Baylar, meyhaneci kadın gelene kadar ne yapacağız?

ARABACI

Bayım, bir büyücünün bana neler yaptığını anlatayım size.
Doktor Faustus diye birini tanıyor musunuz?

AT CAMBAZI

Evet, şeytan alsın canını! İşte onu tanıyan bir başka kişi daha; sana da mı büyü yaptı?

ARABACI

Ne yaptığını anlatayım: Geçen gün, bir araba samanla Wittenberg'e giderken karşıma çıktı; yiyebileceği kadar saman karşılı-

ğında kaç para istediğimi sordu. Biraz samanın ona yeteceğini düşünerek, üç kuruş verirse dilediği kadar alabileceğini söyledim. Bunun üzerine hemen parayı verdi ve yemeye başladı. İnanın bana, bütün samanımı bitirmeden kalkmadı.

HEPSİ BİRDEN

Vay canına, bir araba dolusu saman ha!

ROBIN

Evet, evet; sanırım o olabilir; ben de bir araba dolusu odun yiyen bir adam duymuştum.

AT CAMBAZI

Baylar, şimdi de bana ne biçim alçaklıklar yaptığını dinleyin: Dün ondan bir at satın almaya gitmiştim. Bir türlü kırk dolardan aza satmaya yanaşmadı. Ben de, atın çok iyi olduğunu, çitlerden, hendeklerden aşıp asla yorulmayacağını bildiğim için ona parayı verdim. Atı alınca, Doktor Fauster, atı istediğim kadar, gece gündüz dinlendirmeden sürebileceğimi ancak hiçbir koşulda suya sürmememi söyledi. Ben de, bilmemi istemediği bir özelliği olduğunu düşünerek atı koca bir ırmağa sürdüm. Tam ortaya geldiğimde atım yok oldu; ben ise bir saman demeti üzerinde oturuyordum.

HEPSİ BİRDEN

Ah doktor, muhteşem!

AT CAMBAZI

Ama ağzının payını ne güzel verdiğimi dinleyin: Evine gittim; uyuyordu. Kulağının dibinde bağırıp çağırmaya başladım ama ne yaptırısam uyanmadı. Bunun üzerine, ben de bacağından tuttum ve çekmeye başladım; bacağı kopana kadar da durmadım. Bacak şimdi benim evde, ahırda duruyor.

ROBIN

Yani şimdi doktorun tek bacağı mı var? Bu çok güzel, çünkü şeytanlarından biri beni maymuna çevirmişti.

ARABACI

Meyhaneci kadın, biraz daha içki.

ROBIN

Dinleyin, bir başka odaya geçip biraz daha içelim; sonra da gidip doktoru buluruz.

(*Herkes çıkar*)

11. SAHNE

(*Vanholt DÜK'ü DÜŞES, FAUSTUS ve MEFİSTOFELES girer*)

DÜK

Üstat doktor, bu güzel görüntüler için teşekkürler; gökyüzüne o şatoyu diktığın için seni nasıl ödüllendirebilirim bilmiyorum. O manzara, beni dünyada hiçbir şeyin memnun edemeyeceği kadar memnun etti.

FAUSTUS

Efendim, Faustus'un gösterisinin siz majestelerini bu denli memnun etmesinin beni zaten yeterince ödüllendirdiğini düşünüyorum. Soylu madam, siz bunlardan pek hoşlanmamış olabilirsiniz. Bu nedenle, lütfen söyleyin bana, en çok arzu ettiğiniz şey nedir. Bu dünyada ne varsa isteyin; sizin olacaktır. Hamile kadınların canının az bulunur, güzel yiyecekler çektiğini duydum.

DÜŞES

Haklısınız, üstat doktor; madem bana karşı bu kadar nazıksınız, size canımın en fazla çektiği şeyi söyleyeyim: Şu anda aylardan Ocak, karakış; ama mevsimlerden yaz olsaydı, bir tabak olgun üzümünden başka bir şey istemezdim.

FAUSTUS

Hiç sorun değil; Mefistofeles, hemen git!
(MEFİSTOFELES *çkar*)

Madam, sizi memnun etmek için bundan daha fazlasını yaparım.

(MEFİSTOFELES *üzümlerle girer*)

Buyrun, tadına bakın, çok güzel olmalılar;

Çünkü, inanın bana, çok uzak bir diyardan getirildiler.

DÜK

Her şeyden çok bu şaşırttı beni; yılın bu zamanında, hiçbir ağaçta meyve yokken, nereden buldunuz bu olgun üzümleri?

FAUSTUS

Majesteleri, dünyanın ortasından geçen hatla yıl ikiye ayrılmıştır. Burada kışken, diğer yarıda, Hindistan'da, Yemen'de ve daha doğudaki diğer ülkelerde yazdır ve oralarda yılda iki kez meyve ürünü alınır. İşte oralardan, çok hızlı uçan cinim sayesinde, gördüğünüz gibi, bu üzümleri getirttim.

DÜŞES

İnanın bana, bunlar hayatımda yediğim en tatlı üzümler.
(SOYTARILAR [ROBIN, DICK, ARABACI, AT CAMBAZI] *kapıya vururlar*)

DÜK

(*İçerden*)

Kapıdaki bu saygısızlar da kim?
Gidip susturun şunları, açın kapıyı.
Sorum bakalım ne istiyorlarmış.

(*Tekrar kapıyı çalarlar; FAUSTUS'la konuşmak istediklerini söylerler.*)

HİZMETKÂR

(*İçerden*)

Baylar, nedir bu şamata?
Neden Dük'ü rahatsız ediyorsunuz?

DICK

Onunla işimiz yok; onun için bunu alsın o.¹⁰⁶

HİZMETKÂR

Terbiyesiz serseriler, nasıl böyle küstah olmaya cesaret edebiliyorsunuz?

AT CAMBAZI

Bayım, hoş karşılanmayacak kadar küstah olabilecek bir zekâyâ sahibiz.

¹⁰⁶ Dick terbiyesiz bir el işareti yapar.

HİZMETKÂR

Belli oluyor. Lütfen gidip küstahlığınızı başka yerde yapın;
Dük'ü de rahatsız etmeyin.

DÜK

Ne istiyorlar?

HİZMETKÂR

Doktor Faustus'la konuşmak istediklerini söylüyorlar.

ARABACI

Evet, onunla konuşmak istiyoruz.

DÜK

Demek öyle bayım! Tutuklayın şu alçakları.

DICK

Bizi tutuklatmak mı! Gitsin babasını tutuklatsın bizi
tutuklatacağına.

FAUSTUS

Dük Hazretleri, rica ediyorum, bırakın gelsinler,
Çok güzel bir eğlence çıkar bize.

DÜK

Faustus, sana izin veriyorum dilediğini yap.

FAUSTUS

Teşekkürler majesteleri.

(ROBIN, DICK, ARABACI *ve* AT CAMBAZI *girer*)

Merhaba dostlar, nasılsınız?

Valla, çok kırgınsınız; şöyle yakına gelin

Affedilmenizi sağladım; hepiniz hoşgeldiniz.

ROBIN

Hayır bayım, paramızı alırsak hoşgelmiş olacağız; aldığımızın
karşılığını da ödeyeceğiz. Hey, yarım düzine bira getirin buraya
ve cehenneme gidin.

FAUSTUS

Dinle beni, nerede olduğunuzu biliyor musun?

ARABACI

Evet, tabii biliyorum, gökyüzünün altındayız.

HİZMETKÂR

Doğru da bay küstah, içinde bulunduğunuz yer neresi?

AT CAMBAZI

Haaa; burası içki içmeye uygun bir yer. Kahretsin, bira getirin bize; yoksa buradaki tüm fıçıları parçalarız ve beyninizi dağıtırız şişelerle.

FAUSTUS

O kadar öfkeli olmayın; gelin, size bira vereceğim.
Efendim, rica ediyorum, biraz izin verin bana,
Size ünümü kanıtlayayım, hoşunuza gidecektir.

DÜK

Tüm kalbimle sevgili doktor; keyfinize bakın,
Hizmetkârlarımız ve sarayımız emrinizde.

FAUSTUS

Majestelerine teşekkür ederim; bira getirin buraya.

AT CAMBAZI

Çok güzel; işte şimdi doktor konuşuyor – valla, bu söylediğin şey için senin tahta bacağına şerefine içerim.

FAUSTUS

Tahta bacağım mı? Ne demek istiyorsun?

ARABACI

Hah hah ha, Dick duyuyor musun? Bacağını unutmuş.

AT CAMBAZI

Evet, o bacağı fazla kullanmıyor.

FAUSTUS

Tabii ki, bir tahta bacağı fazla kullanmam.

ARABACI

Aman tanrım, siz beyefendinin eti ve kanı ne kadar da nazik-miş! At sattığın at cambazını anımsıyor musun?

FAUSTUS

Evet, birine at sattığımı anımsıyorum.

ARABACI

Peki, ona atı suya sürmemesini söylediğini anımsıyor musun?

FAUSTUS

Evet, çok iyi anımsıyorum.

ARABACI

Peki, bacağınla ilgili bir şey anımsıyor musun?

FAUSTUS

Valla hayır.

ARABACI

Öyleyse rica ederim reverans yapın.

FAUSTUS

(eğilir)

Teşekkür ederim, bayım.

ARABACI

Önemli değil; lütfen söyleyin.

FAUSTUS

Neyi?

ARABACI

Her iki ayağınız da size her gece yatakta eşlik ediyor mu?

FAUSTUS

Beni büyücü mü sanıyorsunuz da böyle sorular soruyorsunuz?

ARABACI

Hayır bayım, hiçbir şey sanmıyorum. Sadece bunu bilmek istiyorum.

(MEYHANECİ KADIN *ıçkilerle girer*)

FAUSTUS

Emin ol, eşlik ediyorlar.

ARABACI

Teşekkürler, tatmin oldum.

FAUSTUS

İyi de, niye bu soruları soruyorsunuz?

ARABACI

Hiç; ama bence tahtadan bir yatak arkadaşınız var.

AT CAMBAZI

Bayım, anımsamıyor musunuz, siz uyurken bacaklarınızdan birini çekip koparmıştım?

FAUSTUS

Ama şimdi uyanığım ve bacağım da sağlam; işte bayım, bakın.

HEPSİ BİRDEN

Aman tanrım! Doktorun üç bacağı mı varmış!

ARABACI

Bayım, anımsıyor musunuz, beni nasıl dolandırıp yemiştiniz bir araba dolusu –

(FAUSTUS *büyü yapıp konuşmasını engeller*)

DICK

Anımsıyor musunuz beni nasıl bir maymun –

AT CAMBAZI

Seni orospu çocuğu sihirbaz, anımsıyor musun beni nasıl dolandırmıştın –

ROBIN

Beni anımsıyor musun? Hokus pokus yapıp kurtulacağını mı sanmıştın? Anımsadın mı köpek?

(SOYTARILAR çıkar)

MEYHANEÇİ KADIN

İçkilerin parasını kim ödüyor – bana bak üstat doktor, müşterilerimi buradan gönderdin. Kim ödeyecek benim iç-

(MEYHANEÇİ KADIN çıkar)

DÜŞES

Efendim,

Bu bilge adama çok şey borçluyuz.

DÜK

Evet madam, ödeyeceğiz bunu

Tüm sevgimiz ve içtenliğimizle.

Onun bu eğlenceli büyüleri tüm üzüntülerimizi giderdi.

(Çıkarlar)

12. SAHNE

(Gök gürülde, şimşek çakar. ŞEYTANLAR üstü kapalı tabaklarla girerler; MEFİSTOFELES onları FAUSTUS'un çalışma odasına götürür. Arkasından WAGNER girer.)

WAGNER

Sanırım, efendim yakında öleceğini biliyor. Vasiyetini yaptı; servetini, evini, eşyalarını, altın tabaklarını ve bunların yanı sıra iki bin düka altınını bana bıraktı. Acaba ne yapmak istiyor? Eceli gelmiş olsaydı böylesine eğlenmezdi; şu anda öğrencilerle yemek yiyor, Wagner'in hayatında görmediği kadar mükellef bir masada! İşte bakın geliyorlar, şölen sona ermiş galiba.

(Çıkar. FAUSTUS, MEFİSTOFELES ve iki-üç üniversite ÖĞRENCİSİ girer)

1. ÖĞRENCİ

Üstat Doktor Faustus, dünyanın en güzel kadınının kim olduğu

konusunda yaptığımız tartışmadan sonra Yunanlı Helen'in, gelmiş geçmiş en güzel kadın olduğuna karar verdik. İşte bu yüzden, üstat doktor, tüm dünyanın şahaneliği yüzünden hayran olduğu bu eşsiz Yunanlı bayanı bize gösterme lütfunda bulunursanız size çok şey borçlu olacağız.

FAUSTUS

Baylar, dostluğunuzun içten olduğunu biliyorum;
Kendişini sevenlerin haklı isteklerini geri çevirmek
Faustus'un huyu değildir.
Paris'in onunla denizi aşıp,
Bu ganimeti zengin Dardania'ya getirdiği zamanki
Görkemi ve güzelliği ile
Göreceksiniz bu eşsiz Yunanlı bayanı.
Susun, konuşmak tehlikelidir.

*(Müzik çalınır. MEFİSTOFELLES, HELEN'i içeri getirir. HELEN yu-
karıdan geçer.)*

2. ÖĞRENCİ

Hayranlık duyulan değeri yüzünden
Yunanistan'ın on yıl süren savaşlarda
Zavallı Troya'yı perişan etmesine neden olan güzel Helen
bu mu?

3. ÖĞRENCİ

Görkemine tüm dünyanın hayran olduğu
Bu kadını övmeye aklım yetersiz kalıyor.

I. ÖĞRENCİ

Doğanın bu gurur duyduğu eserini gördüğümüze göre
Artık gidebiliriz ; bu güzel gösteri için
Mutlu ve kutlu olsun Faustus sonsuza dek.

(ÖĞRENCİLER çıkar)

FAUSTUS

Güle güle baylar; ben de aynı dileklerde bulunuyorum
sizin için.

(YAŞLI ADAM girer)

YAŞLI ADAM

Ah sevgili Faustus, bırak ruhunu cehenneme götürecek,
 Seni kurtuluştan yoksun bırakacak
 Bu lanet olası sanatı, bu büyüü.
 İnsanlar gibi günah işledin;
 Ancak şeytan gibi inatla sürdürme günah işlemeyi.
 Günah işlemeyi alışkanlık haline getirip
 Doğal bir parçan yapmazsan güzel bir ruha sahipsin.
 Yoksa Faustus, pişmanlık duymak için çok geç olacak,
 İşte o zaman cennetten kovulacaksın.
 Hiçbir ölümlü, cehennemde çekilen acıları tarif edemez!
 Bu söylediklerim sana sert ve kötü gelebilir;
 Öyle olmasına izin verme sevgili oğlum;
 Çünkü öfkeyle, kıskançlıkla değil, seni sevdiğim için,
 Gelecekte çekeceğin acılara üzüldüğüm için
 Söylüyorum bunları. Böyle tatlı sert azarlayarak
 Vücudunu denetim altına alıp ruhunu kurtarmayı umuyorum.

FAUSTUS

Faustus, neredesin sen? Sefil, ne yaptın böyle?
 Cehennem alacağını istiyor ve gürliyor,
 (MEFİSTOFELES *ona bir hançer verir*)
 'Faustus, gel; saatin gelmek üzere' diye;
 Faustus sana borcunu ödemeye gelecek.

YAŞLI ADAM

Ah sevgili Faustus, dur; durdur çaresizlik içindeki adımlarını.
 Başının üstünde bir meleğin uçtuğunu görüyorum;
 Elinde içi Tanrı lütfuyla dolu bir şişe var,
 Ruhuna boşaltmak istiyor onu!
 Bu yüzden, merhamet dilen, umutsuzluktan kaçın.

FAUSTUS

Ah dostum, sözlerinin acı içindeki ruhumu rahatlattığını
 hissediyorum;
 Günahlarımı düşünmem için biraz yalnız bırak beni.

YAŞLI ADAM

Faustus, seni terk ediyorum ama yüreğim acı içinde,
Korkuyorum bahtsız ruhunun düşmanından.

(Çıkar)

FAUSTUS

Lanet olası Faustus, sefil, ne yaptın böyle?
Tövbe ediyorum ama yine de umutsuzum;
Cehennem tanrıyla savaşıyor ruhumu fethetmek için.
Ölümün tuzağına düşmemek için ne yapmalıyım?

MEFİSTOFEL

Seni hain Faustus, tutukluyorum ruhunu
Yüce efendine karşı geldiğin için.
Dön geri, yoksa parça parça ederim bedenini...

(Bu noktadan sonra her iki metin de aynıdır. Sadece, B Metni, Yaşlı Adam'ın son kez görünmesini ve konuşmasını içermemektedir.)

13. SAHNE

(Gök gürlür. LUCIFER, BELZEBUB ve MEFİSTOFEL girer)

LUCIFER

Cehennemden geliyoruz bizler
Hükümdarlığımızdaki kullarımızı
Günahın, cehennemin kara oğulları olarak damgaladığı ruhları
görmeye.
En başta da Faustus, sana geliyoruz;
Ruhunun başında nöbet tutacak
Sonsuz laneti getiriyoruz beraberimizde.
Zaman geldi, kaybedeceksin ruhunu.

MEFİSTOFEL

Bu karanlık gecede,
Bu odaya gelecek sefil Faustus.

BELZEBUB

Biz de burada bekleyeceğiz

Kendisini nasıl aşağılık bir duruma düşürdüğünü görmek için.

MEFİSTOFELES

Çaresiz bir çılgınlık içinde olacak.

Aptal dünyalı, yüreğinin kanı acıyla kuruyor şimdi;

Vicdanı öldürüyor onu, çılgın gibi çalışan beyni

Bir sürü işe yaramaz düşler yaratıyor

Şeytanı aşmak amacıyla. Ama her şey boşuna:

Eğlenceleri acıyla tatlandırmalı.

O ve uşağı Wagner yakındalar,

Faustus'un vasiyetini hazırlamış geliyorlar.

İşte bakın.

(FAUSTUS *ve* WAGNER *girer*)

FAUSTUS

Söyle Wagner, vasiyetimi okudun mu?

Beğendin mi?

WAGNER

Çok beğendim, efendim.

Tüm bağlılığım ile sunuyorum size

Canımı ve sonsuza dek sürecek hizmetimi.

(ÖĞRENCİLER *girer*)

FAUSTUS

Çok teşekkürler Wagner. Baylar, hoşgeldiniz.

1. ÖĞRENCİ

Soylu Faustus, bakışların değişmiş gibi geliyor bana.

FAUSTUS

Ah baylar!

2. ÖĞRENCİ

Nedir Faustus'u üzen?

FAUSTUS

Ah, sevgili oda arkadaşım, seninle kalsaydım,
Sonsuza değin yaşardım ama şimdi, sonsuza değin ölüyorum.
Ah baylar, bakın, geliyor, değil mi?

1. ÖĞRENCİ

Ah sevgili Faustus'um, ne demek oluyor bu korku?

2. ÖĞRENCİ

Neşemiz üzüntüye mi dönüşecek?

3. ÖĞRENCİ

Çok yalnız kalmak ona yaramadı.

2. ÖĞRENCİ

Eğer öyleyse hekim buluruz, Faustus'u tedavi ettiririz.

3. ÖĞRENCİ

Bayım, sadece hazımsızlık, korkmayın.

FAUSTUS

Hem bedeni, hem ruhu lanetleyen ölümcül günahın
hazımsızlığı.

3. ÖĞRENCİ

Faustus, sen yine de gökyüzüne bak; unutma, Tanrı'nın
merhameti sonsuzdur.

FAUSTUS

Ama Faustus'un suçu asla bağışlanamaz! Havva'yı ayartan yılan
bile bağışlanabilir ama Faustus asla! Ah baylar, sabırla dinleyin
beni; söyleyeceklerim sizleri korkuyla ürpertmesin. Yüreğim
çarlıyor ve sızlıyor, burada otuz yıl okuduğumu düşündükçe.
Ah, keşke hiç görmeseydim Wittenberg'i; hiç kitap okumasay-
dım – yarattığım harikalara tüm Almanya tanıktır, hatta tüm
dünya. Bu yüzden Faustus, Almanya'yı da, dünyayı da yitirdi;
cenneti de! Cenneti; Tanrı katını, kutsanmışların tahtını, mut-
luluk ülkesini; artık sonsuza değin cehennemde yaşamalıyım.
Cehennemde; ah, sonsuza değin cehennemde! Sevgili dostlar,
neler gelecek sonsuza değin cehennemde yaşayacak olan Faus-
tus'un başına!

3. ÖĞRENCİ

Faustus, sen yine de Tanrı'ya yakar.

FAUSTUS

Faustus'un yadsıdığı Tanrı'ya mı? Faustus'un küfrettiği Tanrı'ya mı? Ah Tanrım – ağlamak istiyorum ama şeytan engel oluyor gözyaşlarının akmasına. Kanım, sen dökül gözyaşlarım yerine – evet, yaşamım ve ruhum sizler akın! Ah, konuşmamı engelliyor. Ellerimi kaldırmak istiyorum ama görüyorsunuz tutuyorlar, tutuyorlar!

HEPSİ BİRDEN

Kim Faustus?

FAUSTUS

Lucifer ve Mefistofeles!

Ah baylar, ben onlara ruhumu sattım, büyücülüğüm karşılığında.

HEPSİ BİRDEN

Aman Tanrım, olamaz!

FAUSTUS

Evet, Tanrı da olamaz dedi ama Faustus bunu yaptı. Yirmi dört yıl sürecektir anlamsız eğlenceler karşılığında Faustus sonsuz mutluluğu ve huzuru yitirdi. Kendi kanımla bir senet imzaladım onlara, süre sona erdi, saat geldi, şimdi de beni almaya gelecekler.

1. ÖĞRENCİ

Faustus, bize bunu niye daha önce söylemedin? Rahipler senin için dua ederlerdi.

FAUSTUS

Çok düşündüm bunu yapmayı; ancak Tanrı'nın adını ağızıma alacak, bir kez olsun Tanrı'ya kulak verecek olursam ruhumu ve bedenimi cehenneme götürmekle tehdit etti şeytan beni. Şimdi de artık çok geç! Baylar, gidin, yoksa benimle yok olursunuz.

2. ÖĞRENCİ

Ah, Faustus'u kurtarmak için ne yapabiliriz?

FAUSTUS

Beni düşünmeyin, kaçıp kendinizi kurtarın.

3. ÖĞRENCİ

Tanrı bana güç verecektir; Faustus'la kalacağım.

1. ÖĞRENCİ

Tanrı'yı kızdırma sevgili dostum, yan odaya gidelim ve onun için dua edelim.

FAUSTUS

Evet, benim için dua edin, benim için dua edin; ne gürültü duyarsanız duyun içeri gelmeyin çünkü beni hiçbir şey kurtarmaz.

2. ÖĞRENCİ

Dua et; biz de edeceğiz, Tanrı sana merhamet etsin diye.

FAUSTUS

Elveda baylar. Yarına sağ çıkarsam sizi ziyaret ederim; yoksa Faustus cehenneme gitmiş demektir.

HEPSİ BİRDEN

Elveda Faustus.

(ÖĞRENCİLER *çıkarak*.)

MEFİSTOFELES

Evet Faustus, artık cennetten umudun kalmadı;
Onun için umutsuzluğa kapıl, cehennemden başka şey düşünme.
Evin orası olacak, orada yaşayacaksın.

FAUSTUS

Ah, seni insan aldatan şeytan, senin tatlı sözlerini
Beni sonsuz mutluluktan yoksun bırakan.

MEFİSTOFELES

Faustus, bunu kabul ediyorum, çok da mutluyum!
Yolun cennete giderken onu lanetleyen bendim;
Kutsal kitabı okumak için eline aldığında

Sayfaları çeviren, bakışlarını başka yere yönelten bendim.

Neden ağlıyorsun? Artık çok geç, düş umutsuzluğa, hoşça kal.

Dünyada gülmek isteyen aptallar cehennemde ağlarlar.

(Çıkar. Değişik kapılardan MELEK ve ŞEYTAN girer)

MELEK

Ah Faustus, bana kulak verseydin

Sonsuz sayıda mutluluk gelirdi peşinden.

Ama sen dünyayı sevdin.

ŞEYTAN

Bana kulak verdin;

Şimdi de cehennemin acılarını tatmalısın sonsuza değin.

MELEK

Ah, zenginliğin, eğlencenin, görkemin

Ne yararı var sana şimdi?

ŞEYTAN

Dünyada bolluk içindeyken cehennemde yokluğu
tatmaktan çok

Hiçbir şey seni daha fazla üzemez.

(Taht aşağı inerken müzik çalar)

MELEK

Ah, yitirdin göksel mutluluğu,

Anlatılamaz zevkleri, sonsuz mutluluğu.

Sevgili Tanrı'ya ulaşmaya çalışsaydın,

Cehennem de şeytan da etkili olamazdı üzerinde;

O yolda devam etmiş olsaydın, Faustus bak,

Şuradaki tahtta, pırıl pırıl parlayan azizler gibi,

Muhteşem bir görkem içinde oturur,

Cehennemi alt ederdin. Şansını yitirdin sen;

Zavallı ruh, artık meleğin terk edecek seni,

Cehennemin ağzı açık, hazır içine almaya seni.

(Çıkar. Cehennem belirir)

ŞEYTAN

Faustus, artık gözlerin dehşetle

O koca, sonsuz işkence evine baksın.

Zebaniler fırlatıyorlar yanan yabalarla
 Lanetli ruhları. Orada bedenler kurşun içinde kaynıyor.
 Kömürlerin üzerinde yanan ama hiç ölmeyen canlar var!
 Şu hep yanan tahtta,
 Çok fazla işkence gören ruhlar dinlenirler.
 Lokma lokma ateşle beslenen şunlar ise,
 Sadece güzel yiyecekleri seven
 Yoksulların kapılarının önünde
 Açlıktan öldüklerini görüp gülen oburlardı.
 Bunlar daha hiçbir şey.
 Çok daha korkunç binlerce işkence göreceksin.

FAUSTUS

Ah, bana işkence çektirecek kadar gördüm.

ŞEYTAN

Hayır, hissetmelisin bu işkenceleri; tadına bakmalısın hepsinin.
 Zevkten hoşlanan zevk yüzünden düşmelidir cehenneme.
 Faustus, bir süre için seni terk ediyorum;
 Sonra da düşeceksin felakete.

(Çıkar. Saat on biri vurur)

FAUSTUS

Ah Faustus,
 Artık sadece bir saatin kaldı;
 Sonra da sonsuza değin lanetleneceksin.
 Kımıldamayın, göklerin hep hareket halindeki küreleri
 Ki, zaman dursun, geceyarısı hiç gelmesin.
 Güzel doğanın gözü, doğ, tekrar doğ;
 Hep gündüz olsun, ya da bu saat,
 Bir yıl, bir ay, bir hafta, bir gün olsun ki,
 Faustus tövbe edip ruhunu kurtarsın.
*O lente lente currite noctis equi!*¹⁰⁷
 Yıldızlar hâlâ hareket ediyor, zaman akıp gidiyor, saat çalacak.
 Şeytan gelecek ve Faustus lanetlenecek.
 Ah, sıçrayacağım gökyüzüne! Kim beni aşağı çekiyor?
 Tek bir damla kan ruhumu kurtarabilir; yarım damla, ah İsa,
 Parçalama yüreğimi İsa'nın adını andığım için.

¹⁰⁷ Ah, gecenin atları, yavaş gidin, yavaş!

Yine de yakaracağım ona – Ah Lucifer, acı bana!
 Nerede şimdi? Gitti.
 İşte, tehdit eden bir kol, çatık bir kaş çıktı ortaya.
 Dağlar, tepeler, gelin, gelin yıkılın üstüme.
 Saklayın beni korkunç öfkesinden Tanrı'nın.
 Hayır mı! Öyleyse gömeyim kendimi toprağın içine;
 Toprak, açıl! Hayır, kabul etmiyor beni.
 Doğduğum zaman parıldayan,
 Etkileriyle ölümü ve cehennemi bana veren yıldızlar,
 Faustus'u dumanlı bir sis gibi,
 Doğum sancıları çeken şuradaki bulutun içine çekin
 Ki, gökyüzüne kustüğünüzda
 Kollarım bacaklarım fırlasın dumanlı ağzınızdan
 Ve yükselsin ruhum cennete.

(*Saat çalar*)

Ah, yarım saat geçti; birazdan hepsi geçecek.
 Ah, ruhum işlediğim günahların acısını çekmeliyse,
 Bir son ver dinmeyen acılarıma!
 İzin ver Faustus bin yıl,
 Yüz bin yıl yaşasın cehennemde ama sonunda kurtulsun.
 Lanetlenmiş ruhlar için bir son yoktur.
 Niye ruhsuz bir yaratık olarak doğmadın ki!
 Niye ölümsüz senin ruhun?
 Ah, Pisagor'un *metempsychosis'i*¹⁰⁸ doğru olsaydı,
 Ruhum çıksaydı bedenimden, ben de dönüşseydim
 Yabanıl bir hayvana.
 Mutludur tüm hayvanlar; çünkü öldüklerinde
 Ruhları hemen öğelerine ayrışır;
 Ama benimki cehennemde sonsuza değin yaşayıp işkence
 çekecek.
 Lanet olsun beni dünyaya getiren anamla babama.
 Hayır Faustus, sen kendine lanet oku,
 Seni cennetin mutluluğundan yoksun bırakan
 Lucifer'e lanet oku.

(*Saat on ikiyi vurur*)

Ah çalıyor, çalıyor! Bedenim, şimdi karış havaya;
 Yoksa Lucifer gelip seni canlı canlı cehenneme götürecekt.

¹⁰⁸ Ruhların başka bedene geçtikleri kuramının Pisagor tarafından ileri sürüldüğü söylenir.

Ah, ruhum, küçük su damlacıklarına dönüş,

Düş okyanusa, asla bulunama.

(Gök gürler. ŞEYTANLAR girer)

Tanrım, merhamet et bana, öyle kötü bakma bana;

Engerekler, yılanlar, bırakın biraz daha nefes alayım!

Açma ağzını çirkin cehennem! Lucifer, gelme!

Yakacağım kitaplarımı – ah, Mefistofeles!

(Çıkarlar.)

(Son konuşma ile Epilog arasına konulmuş bir sahne)

SAHNE 13+

(ÖĞRENCİLER girer)

1. ÖĞRENCİ

Baylar gelin, gidip Faustus'a bakalım;

Dünya yaratıldığından bu yana

Böyle korkunç bir gece görülmemiştir;

Böyle korkunç çılgınlıklar ve haykırışlar duyulmamıştır!

Dua edelim Tanrı'ya, doktor tehlikeden kurtulsun diye.

2. ÖĞRENCİ

Ah Tanrım, yardım et bize! Bakın, işte Faustus'un kolu bacağı;

Ölümün eli paramparça etmiş onu.

3. ÖĞRENCİ

Onu böyle parçalayanlar Faustus'un hizmet ettiği şeytanlar!

Saat on ikiyle bir arasında,

Faustus'un bağırıp yardım istediğini duyduğumu sandım.

Tam o sırada ev, bu lanet olası şeytanların korkusundan

Alev alev yanıyormuş gibi geldi bana.

2. ÖĞRENCİ

Baylar, Faustus'un sonunu düşünen,
Her Hıristiyan'ın kalbi sızlıyor; ~
Ancak o bir bilim adamıydı,
Almanya'daki okullarımızda hayranlık duyulurdu engin
bilgisine;
Onun için, paramparça olmuş bedenini
Hak ettiği bir cenaze töreniyle gömelim.
Tüm öğrenciler, siyah yas kıyafetleriyle
Başında beklesinler cenazesinin.

(Çıkarlar.)

MAJESTELERİ'NİN
COCK-PIT'DE OYNAYAN
HİZMETKÂRLARI
TARAFINDAN
MAJESTELERİ'NİN
WHITE-HALL'DAKİ
TİYATROSUNDA
KRAL VE KRALİÇE'NİN
ÖNÜNDE OYNANAN
MALTALI ZENGİN
YAHUDİNİN ÜNLÜ
TRAJEDİSİ*

CHRISTOPHER MARLOWE TARAFINDAN YAZILMIŞTIR

LONDRA

J.B. tarafından Nicholas Vavafour için basılmıştır ve Kilise yakınında Inner
Temple'daki kırtasiyeci dükkânında satılacaktır. 1633.

* Kaynak alınan kitap: Christopher Marlowe, *The Jew of Malta*, University of Nebraska Press, 1964.

Gray's Inn'deki¹ Değerli Dostum Bay Thomas Hammon'a

Bay Marlo² gibi değerli bir yazar tarafından yazılan, Yahudi rolü Bay Allin³ gibi eşsiz bir oyuncu tarafından oynanan bu oyun, uzun zaman geçtikten sonra bir kez daha sahneye konuldu. Burada bulunan Prologlar ve Epiloglarla Sarayda⁴ sundum, Cock-Pit'e⁵ önerdim; ve şimdi baskıya girerken de, uzun süredir tanıdığım beyefendiler ve dostlar arasında, cehaleti sizden daha iyi eleştirecek ya da hak edene hakkını sizin gibi verebilecek biri bulunmadığından, size ithaf ettiğim bir mektupla süslemeden basılmasını istemedim. Efendim, bazı yapıtlarımda nazik himayelerinizi benden esirgememe lütfunu gösterdiniz. Umarım, bu yapıt da, size sunan ve üzerinde tartışmasız büyük bir etkisi olan ben olduğum için, aynı lütuftan yoksun kalmaz. Size sunabileceğim daha güzel bir Yeni Yıl armağanı yoktu. Bu yüzden, hiç azalmayacak minnettarlığımın bir devamı olarak kabul edin bunu. Bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da,

*Tuissimus,*⁶

THO. HEYWOOD

SARAYDA OKUNAN PROLOG

Sayın Kraliçemiz, yüce efendimiz, burada büyük bir gururla
(Bugünlerde moda olan diğer oyunların yanı sıra)
Bu oyunu sunuyoruz. Çok yıllar önce yazılmış,
O dönemde, bir benzeri bulunmadığı söylenilmiş.
Affınızı diliyoruz içtenlikle;
Anlattığımız zengin ve ünlü Yahudi'nin öyküsüyle.
Malta'da yaşamıştı. Göreceğiniz gibi,
Tüm girişimlerinde her zaman tam bir Makyavelistti.

¹ Tüm yargıçların ve avukatların üyesi bulunduğu dört dernekten biri.

² Christopher Marlowe.

³ Edward Alleyn (1566-1626). Aktörlük yaşamı 1583-1605 yılları arasındadır.

⁴ Whitehall'daki Kraliyet sarayı.

⁵ Drury Lane'de bir tiyatro. 1617 yılında açılmıştır. Phoenix Tiyatrosu olarak da bilinir.

⁶ Tümüyle sizinim.

Bu onun kişiliği; bu kadar çok yargılandıktan sonra,
Sizin soylu kulaklarınız tarafından duyulacak sonunda.
İzleyerek onurlandırırırsanız onu,
Ünlendirirsiniz kalemi, taçlandırırırsınız oyunu.

EPILOG

Yüce majesteleri, usandırdık sizi korkarız;
Günahtan daha az sayılmaz
Engin sabrınızı taşımak.
Öyle yaptıysak eğer, affınızı diliyoruz yerlere kapanarak.
Bozduysa göz zevkinizi oyun, tırmaladıysa kulaklarınızı,
Biz sadece oynarız başkalarının yazdıklarını.

COCK-PIT'TE OKUNAN PROLOG

Bilmiyoruz bu sahnede nasıl karşılanır oyunumuz.
Ama zamanın en iyi ozanı ⁷
Vücut vermişti, yaratmıştı Malta Yahudisi'ni.
Oynamıştı Yahudi'yi en iyi aktörü de. ⁸
Hero and Leander'le kazanmıştı unutulmaz başarıyı.
Timurlenk'le, *Yahudi*'yle,
Daha başka birçoklarıyla kazandı eşsiz sıfatını;
Kimseye haksızlık yapmadan
Kılık değiştirmede Proteus, ⁹
Oyunculukta Roscius'la ¹⁰ aynı sınıfa koyabiliriz onu.
Tıpkı öyle konuşabiliyor, tıpkı öyle kılıktan kılığa giriyor.
Çekememezlik sayılmamalı

⁷ Christopher Marlowe.

⁸ Edward Alleyn. Alleyn, Marlowe'un ilk büyük başarısı *Timurlenk*'te başrolü oynamıştı.

⁹ Biçimini dilediğince değiştirebilen bir deniz tanrısı.

¹⁰ Ünlü Romalı komedyen Quintus Roscius Gallus. M.Ö. 62 yılında öldüğü sanılmaktadır.

Bugün, bizim Yahudi'yi oynayanla¹¹ aynı kefeye koymak onu.
 Alçakgönüllü biri olduğundan,
 Amacı, onunla yarışmak, onu aşmak değil.
 Tek isteği (bunu da bazı arkadaşlarının ısrarı üzerine yapıyor),
 Burada bulunanlar tersini söylemezse,
 Elinden gelenin en iyisini yapmak, rolünü oynamak.

EPILOG

Heykeltraşıklıkta Pygmalion,¹² resim sanatında Apelles¹³ ile
 yarışılırsa,
 Sonuç utanç olacaktır büyük bir olasılıkla.
 Oyuncumuz böyle yapmadı,
 Sadece oynamayı amaçladı; daha iyi oynamaya çalışmadı.
 Sanılmasın ki, bugün bir yarışma sunuldu,
 Paralar yatırıldı, bahse tutuşuldu.
 Yüreğinde kabaran tek arzusu,
 Duymak sizden (benim kanalımla) oyunun iyi olduğunu.

¹¹ Richard Perkins. Zamanın en ünlü aktörlerinden biri. Oyunculuk kariyeri 1602-1635 yılları arasındadır.

¹² Ünlü Yunanlı heykeltraş.

¹³ Yunanlı ressam.

KİŞİLER

MAKYAVELLI, *Prolog*

BARABAS, *Yahudi*

FERNEZE, *Malta valisi*

SELİM CALYMATH, *TÜRK SULTANI'nın oğlu*

LODOWICK, *Ferneze'nin oğlu. Abigail'e âşık.*

MATHIAS, *bir beyefendi. Abigail'e âşık.*

MARTIN DEL BOSCO, *İspanyol amirali*

JACOMO, *keşiş*

BERNARDINE, *keşiş*

ITHAMORE, *Türk köle*

PILIA-BORZA, *bir kabadayı, BELLAMIRA'nın dostu*

İKİ TÜCCAR

ÜÇ YAHUDİ

ŞÖVALYELER, PAŞALAR, SUBAYLAR, MUHAFAZ, KÖLELER,

HABERCİ ve MARANGOZLAR

KATHARINE, MATHIAS'ın annesi

ABIGAIL, BARABAS'ın kızı

BELLAMIRA, *bir fahişe*

BAŞRAHİBE

RAHİBE

PROLOG

(Makyavelli girer.)

MAKYAVELLI

Belki herkes Makyavelli'nin öldüğünü sanıyor;
 Oysa, ruhu Alplerin ötesine uçmuştu.
 Şimdi, Guise¹⁴ öldüğü için, Fransa'dan geldi,
 Bu ülkeyi görmeye, dostlarıyla eğlenmeye.
 Kimilerine adım iğrenç gelebilir;
 Ama beni sevenler, korusunlar beni onların dillerinden.
 Söylesinler onlara Makyavelli olduğumu;
 Değer vermediğimi insanlara, dolayısıyla da, söylediklerine.
 Hayranlık duyarlar bana, benden en çok nefret edenler.
 Açık açık kitaplarım aleyhinde konuşan kimileri
 Yine de okur beni, ele geçirmek için Papalık tahtım.
 Ama beni bir tarafa attıklarında,
 Zehirler onları yükseklere tırmanmaya çalışan müridlerim.
 Çocuk oyuncağı sayarım dini ben;
 Cehaletten başka günah tanımam.
 Uçan kuşlar eski cinayetleri mi anlatırmış?
 Utanıyorum böylesi saçmalıklar duymaktan.
 Çoğu kimse taç üzerinde hakkı olduğunu söyler;
 Sezar'ın imparatorlukta nasıl bir hakkı vardı?
 Eskiden kralları yaratan güçtü; kesindi yasalar,
 Draco'nunkiler¹⁵ gibi kanla yazıldıkları zamanlar.
 İşte oradan geliyor, sağlam yapılan bir kale
 Mektuplardan¹⁶ daha güçlüdür, sözü.
 Phalaris¹⁷ bu deyişi benimsemiş olsaydı,
 Tunçtan bir boğanın içinde
 Böğürerek anlatmazdı önemli kişilerin kıskançlıklarını.
 Zavallı küçük akıllılar,

¹⁴ Üçüncü Guise Dükü, Henri de Lorraine (1550-1588). Fransız katolik devlet adamı. 24 Ağustos 1572 yılında gerçekleştirilen St. Bartholomew katliamını düzenlemiştir. Bu yüzden İngiliz protes-
¹⁵ tanları ondan nefret ederler. Guise, 23 Aralık 1588 yılında öldürülmüştür.

¹⁵ Atinalı yasa koyucu. Koyduğu acımasız yasalarla ünlenmiştir.

¹⁶ *Letters of Phalaris*'e (*Phalaris'in Mektupları*) atıfta bulunmaktadır. Makyavelli, gücün, kültürden da-
¹⁷ ha önemli olduğunu söylemektedir.

¹⁷ Sicilyalı Tiran (M.Ö. 570-554). Düşmanlarını boğa biçimindeki bir ocakta yakardı. Söylentiye gö-
 re, çıkan bir isyanda, bu ocağın içine atılarak yakılmıştır. Makyavelli, Phalaris, bu isyanı bastırma-
 ya hazırlıklı olmalıydı, demektedir.

Acımasınlar, öykünsünler bana!

İyi de neler diyorum ben? Ben gelmedim

İngiltere'ye ders vermeye.

Amacım, benim yöntemlerimle elde ettiği paralarla

Keselerinin tıka basa dolu olduğunu görünce

Yüzü gülen bir Yahudi'nin trajedisini sunmak.

Sizlerden istediğim sadece şu:

Ona hak ettiği değeri verin,

Eleştirmeyin onu bana benzediği için.

(Çıkar.)

I. PERDE

I. SAHNE

(BARABAS¹⁸ *muhassebe odasına girer. Önünde yığınlarla altın vardır.*¹⁹)

BARABAS

Demek o kadardan bu kadar gelir elde edildi.²⁰
İran'a giden gemilerimin üçte biri
Seferlerini tamamladılar ve paralarının tamamını aldılar.
İspanya'dan gelen yağlarımı, Yunanistan'dan gelen şaraplarımı
Satın alan Samnit'lerle²¹ Uz'ların²²
Ödedikleri iğrenç gümüş liralara gelince,
Onları da şuraya koydum.
Hah! Ne sıkıntı bu süprüntüyü saymak!
Satın aldıkları şeyler karşılığında
Altın külçelerle ödeme yapan Arap'lar çok yaşasın.
Böylece, insan, bir günde kolayca
Sayabiliyor ona yaşam boyu yetecek parayı.
Eli kuruş yüzü görmemiş parasız bir uşak
Bu kadar parayla mucizeler yaratır.
Oysa, çelik kuşaklı kasaları tika basa dolu olan,

¹⁸ İsa'nın yerine serbest bırakılan Yahudi tutuklunun adı da Barabas'tı.

¹⁹ İç sahnenin perdeleri açılır ve Barbaras görünür.

²⁰ Barbaras, sahneye girmeden önce başladığı konuşmasını sahneye girdikten sonra tamamlar. Konuşmanın ortasında başlayan başka hiçbir oyun yoktur.

²¹ Güney İtalya'da yaşayanlara verilen ad. Sabine'lerin bir kolu olduklarına inanılır.

²² Filistin yakınlarında bir yerleşim bölgesi. Belki de Marlowe, 'Samnit'ler ve 'Uz'lar derken, Akdeniz ve Orta Doğu'da yaşayanları kastediyordu.

Yaşamı boyunca para saymaktan yorgun düşmüş,
 Parmaklarının ucu nasır bağlamış bir kişi,
 Nefret eder böyle uğraşmaktan,
 Bir altın için ölesiye ter dökmekten.
 Hint madenlerinin tüccarlarını verin bana,
 Hani, şu en değerli madenle ticaret yapan;
 Ya da Doğu'daki dağlarda
 Rahat rahat servetini toplayan,
 Evine çakıl taşı büyüklüğünde inciler yığan,
 Para ödemededen alıp, kiloyla satan zengin Mağrip'liyi.
 İsterim kese kese, alev alev yanan opal, safir, ametist,
 İnci, sert topaz, çimen yeşili zümrüt,
 Güzel yakutlar, parıldayan elmaslar,
 Az bulunan paha biçilmez taşlar.
 Hakkıyla değer biçilirse,
 Bu kalitedeki bir kırathık taş,
 Dar zamanlarında yardımcı olabilir
 Yüce kralları esaretten kurtarmaya.
 Burası servetimin bulunduğu ambar.
 Bence sağduyu sahibi insanlar
 Alışverişlerini parayla yapmamalı
 Ki, servetleri arttığında,
 Küçük bir yere sonsuz zenginlikler sığdırabilsinler.
 Bakalım rüzgâr nereden esiyor?
 Benim yalıçapkınının gagası²³ hangi yönü gösteriyor?
 Doğuyu mu? Evet. Görüyor musunuz nasıl duruyor
 rüzgâr gülüm?
 Güneydoğu. Öyleyse, umarım, Mısır
 Ve civar adalara yolladığım gemilerim
 Nil'in kıvrılan kıyılarına ulaşmıştır;
 Baharat ve ipek yüklü kalyonlarım
 Şimdi, İskenderiye'den yelken açmış,
 Kayıyordur Akdeniz'de, Girit sahillerinden Malta'ya.
 Bu gelen de kim? Selam.

(İçeri bir TÜCCAR girer.)

TÜCCAR

Barabas, gemilerin selametle girdiler
 Malta limanına. Tüm tüccarlar,

²³ Ölü bir yalıçapkınının gagasının rüzgârın estiği yöne döndüğüne inanılırdı.

Tüm mallarıyla sağ salım geldiler;
Beni de yolladılar sana, öğrenmek için
Onları gümrükten geçirmeye gidip gitmeyeceğini.

BARABAS

Gemiler selametle geldiler, değerli mallarla mı yüklüler dedin?

TÜCCAR

Evet.

BARABAS

Öyleyse git, söyle onlara karaya çıksınlar,
Konşimentolarını da yanlarına alsınlar.
Sanırım gümrükteki forsumuz
İş görecektir, sanki ben oradaymışım gibi.
Yükü taşımak için,
Altmış deve, otuz katır ve yirmi araba gönder.
Peki, ama sen benim kaptanım değil misin?
Yetmiyor mu kredin bunu yapmaya?

TÜCCAR

Sadece gümrük vergisi
Kentteki tüm tüccarların varlığından daha fazla tutuyor.
Dolayısıyla da, benim kredimi çok aşılıyor efendim.

BARABAS

Be adam, git söyle onlara seni Malta Yahudisinin yolladığını.
Hah, içlerinde Barabas'ı tanımayan var mı ki?

TÜCCAR

Gidiyorum.

BARABAS

Başkaları da gelmiş galiba²⁴
Efendi, gemilerimden hangisinin kaptanısın sen?

TÜCCAR

Esperanza'nın, efendim.

²⁴ Bu sözleri Barabas kendi kendine söyler. Daha sonraki sözleri gitmek üzere olan tüccara sorar. Böylelikle, çok sayıda gemisi olduğunu okura/izleyiciye hissettirir.

BARABAS

Peki, görmedin mi İskenderiye'deki kalyonumu?
 Mısır'dan yola çıktığında Kahire'den,
 Nil'in denize karıştığı yerde,
 Irmağın hemen ağzındaki Kahire'den
 Ya da İskenderiye'den geçmen gerek mutlaka.

TÜCCAR

Ne gördüm onları, ne de soruşturdum.
 Ama nasıl olup da
 O kadar küçük bir gemiyi böylesine uzaklara yollayıp,
 Bu kadar değerli şeylerle yükleme yürekliliğini
 gösterebildiğinizi
 Bazı tayfalarımızın hayretler içinde konuştuğunu duyduk.

BARABAS

Hah! Ne de çok anlarlar ya! Ben kalyonu tanıyorum,
 Sağlam olduğunu da biliyorum.
 Artık git, git işinin başına, boşalt gemini.
 Adamıma da söyle, konşimentoyu getirsin.

(TÜCCAR çıkar.)

Hâlâ şu kalyonu merak ediyorum.

(İçeri İKİNCİ TÜCCAR girer.)

İKİNCİ TÜCCAR

Barabas, İskenderiye'den gelen kalyonun
 Malta limanına demirledi.
 Zenginliklerle dolu; tıka basa yüklü,
 İran ipeklileri, altın ve değerli incilerle.

BARABAS

Nasıl oldu da Mısır'dan yola çıkan
 Diğer gemilerle birlikte gelmediniz?

İKİNCİ TÜCCAR

Onları görmedik, efendim.

BARABAS

Belki de Girit sahillerine uğradılar.
 Yağ ya da başka bir şey almak için.

Diğer gemilerin yardımı olmaksızın,
Tek başına buralara gelmen hata.

İKİNCİ TÜCCAR

Efendim, bize bir İspanyol donanması eşlik etti.
Türklerin kadirgalarını kovalıyorlardı;
Hiçbir zaman bir fersahtan fazla uzaklaşmadılar yanımızdan.

BARABAS

Tamam, Sicilya'ya gidiyorlardı.
Neyse, gidip tüccarlara ve adamlarıma
Hemen karaya çıkmalarını söyle ve yükün boşaltılmasına
nezaret et.

İKİNCİ TÜCCAR

Gidiyorum.

(Çıkar.)

BARABAS

İşte böyle akıyor ser yetimiz karadan ve denizden;
İşte böyle her yönden geliyor zenginlikler.
Bunlar, Yahudilere söz verilen nimetler;
Bunlardı yaşlı İbrahim'in mutluluk kaynağı.
Daha ne yapabilir Tanrı yeryüzündeki insanlar için
Kucaklarına bolluk yağdırmaktan başka?
Onlar için yeryüzünün karnını yarıp,
Mallarını elverişli rüzgârlarla taşısınlar diye
Denizi, rüzgârı vermedi mi emirlerine?
Mutlu olduğum için benden nefret etmeyen kim var?
Zenginliği dışında, başka bir şey için saygı gören var mı şimdi?
Böyle nefret edilen bir Yahudi olmayı yeğlerim,
Acınan, yoksul bir Hristiyan olmaktansa.
Onların inançlarının meyve vermeyeceğini görebiliyorum
Dinlerine hiç uygun düşmeyen
Kötülük, yalancılık ve aşırı gururdan başka.
Belki içlerinde vicdan sahibi, şanssız biri vardır;
Ama vicdanı yüzünden yoksulluk içinde yaşıyordur.
Bizim dağılmış bir ırk olduğumuzu söylerler;
Bilemiyorum ama bizler,
İnançlarıyla övünen o insanlardan

Daha fazla zenginlik getirdik bir araya.
 Ünlü Yunanlı Yahudi, Kirriah Jairim var,
 Bairseth'de Obed, Portekiz'de Nones,
 Malta'da ben, İtalya'da birkaç kişi,
 Fransa'da bir sürü var; hepimiz de zenginiz.
 Hem de en zengin Hristiyanlardan çok daha zenginiz.
 Kabul etmeliyim ki, kral olmaya gelmedik dünyaya.
 Bizim suçumuz değil bu, ama ne yazık ki, sayıca azız.
 Taç ise, ya babadan kalır
 Ya da zorla alınır; çok duydum,
 Şiddete dayanmayan şeylerin kalıcı olamayacağını.
 Egemenliğe bu kadar susamış Hristiyanları kral yap,
 Yeter ki, bize barışsever bir yönetim ver.
 Hiçbir sorumluluğum yok, ne de çok sayıda çocuğum;
 Yalnızca bir kızım var,
 Agamemnon'un İphigenia'yı sevdiği kadar sevdiğim.²⁵
 Tüm varlığım onun. Bu gelen de kim?

(İçeri ÜÇ YAHUDİ girer.)

BİRİNCİ YAHUDİ

Hah, hiç ihtiyattan yaptıklarını söyleme bana.

İKİNCİ YAHUDİ

Öyleyse, Barabas'a gidelim;
 Çünkü bu konularda en iyi aklı o verir.
 İşte geliyor.

BARABAS

Hayrola soydaşlarım?
 Niye sürüler halinde geldiniz bana?²⁶
 Yahudilerin başına bir felaket mi geldi?

BİRİNCİ YAHUDİ

Barabas, Türkiye'den
 Bir donanma geldi; limanımıza demirledi.
 Yöneticilerimiz bugün meclis binasında toplandılar,
 Onları ve getirdikleri haberi dinlemek için.

²⁵ Agamemnon, Tanrıça Diana rüzgâr estirsin de kendisi Troya'ya yelken açabilsin diye kızı İphigenia'yı kurban eder.

²⁶ İronik bir tepki değil. Bu üç Yahudi Malta'daki tüm Yahudileri simgelemekte.

BARABAS

Gelirlerse gelsinler, yeter ki savaşmaya gelmesinler.
Ya da savaşsınlar ama galip gelen biz olalım.

(*Kendi kendine*).

Hayır, savaşsınlar, fethetsinler, herkesi öldürsünler;
Tek bana, kızıma ve servetime dokunmasınlar.

BİRİNCİ YAHUDİ

Bir anlaşma imzalamak için olsaydı
Böyle, savaşa hazır gelmezlerdi.

İKİNCİ YAHUDİ

Korkarım, gelişleri bize zarar verecek.

BARABAS

Aptallar, ne olmuş sayıları çoksa!
Barış içinde olanlar, barış anlaşmasına niye gerek duysunlar?
Türkler ve Maltalılar arasında barış var.
Hayır, hayır, bu işin içinde bir iş var.

BİRİNCİ YAHUDİ

Barabas, onlar buraya ya barış ya da savaş için geldiler.

BARABAS

Belki, ikisi için de değil;
Belki, sadece Adriyatik Denizi'nden geçip,
Fethetmek için birkaç kez saldırdıkları
Ama bir türlü ele geçiremedikleri Venedik'e gidiyorlar.

ÜÇÜNCÜ YAHUDİ

Çok akıllıca söyledin, bu yüzden gelmişlerdir.

İKİNCİ YAHUDİ

İyi ama mecliste bir toplantı var;
Malta'daki tüm Yahudilerin de orada bulunması zorunlu.

BARABAS

Hımm, Malta'daki tüm Yahudiler'in orada bulunması
zorunlu ha?
Anlaşıldı, öyleyse herkes hazırlansın,

Formalite gereği orada bulunsun.
Eğer bizi ilgilendiren bir şeyler olursa,
Hiç korkmayın ben bakarım çaresine (*kendi kendine*) başımın.²⁷

BİRİNCİ YAHUDİ

Bakacağını biliyorum, haydi kardeşlerim, gidelim.

İKİNCİ YAHUDİ

Haydi gidelim; hoşça kal iyi yürekli Barabas.

BARABAS

Pekâlâ gidin. Uğurlar olsun Zaareth, uğurlar olsun Temainte,
(YAHUDİLER *çakar*.)

Şimdi de Barabas, çöz bakalım bu gizemi.
Topla kafanı, çalıştır aklını;
Bu aptallar konuyu kesinlikle yanlış anlıyorlar.
Malta uzun süredir vergi ödüyor Türklere;
Korkarım, Türkler bu vergiyi,
Kurnazca bir politikayla öyle arttırdılar ki,
Malta'nın tüm zenginliği ödemeye yetmeyecek.
Belki de şimdi bunu fırsat bilip
Kente el koymayı düşünüyorlar. Evet, amaçları bu.
Olaylar nasıl gelişirse gelişsin, bir şeyi garantiye alacağım;
Olabilecek en kötü şeyi engellemeye çalışacağım,
Benim olanı özenle koruyacağım.
*Ego mihi met sum semper proximus.*²⁸
Boşver girsinler, kenti alsınlar.

(*Çıkar*.)

²⁷ Yahudiler, Barabas'ın son söylediği 'başımın' sözcüğünü duymadıklarından, kendilerini de kapsayan iyi bir şeyler söylediğini düşünürler.

²⁸ Ben kendimin en iyi arkadaşıyım.

II. SAHNE

(MALTA Valisi, ŞÖVALYELER ve SUBAYLAR, *Türk PAŞALARI'm ve CALYMATH'ı karşılarlar.*)

VALİ

Paşalar, bizden istediğiniz nedir?

PAŞA

Malta Şövalyeleri, bizler Akdeniz'de bulunan Rodos, Kıbrıs, Girit ve diğer adalardan geliyoruz-

VALİ

Kıbrıs'tan, Girit'ten ve diğer adalardan Bize, Malta'ya ne? Bizden ne istiyorsunuz?

CALYMATH

On yıllık vergi borcunuzu.

VALİ

Ah, Lordum, rakam çok büyük. Umarım majesteleri durumumuzu göz önünde bulundurur.

CALYMATH

Sayın vali, keşke elimde olsaydı Size yardımcı olmak; ama dava, babamın davası; Ben karışmamalıyım; hayır, karışma cesaretini gösteremem.

VALİ

Öyleyse, yüce Selim-Calymath, bize biraz izin ver.

CALYMATH

Hepiniz kenara çekilin, bırakın şövalyeler konuyu görüşsünler. Kalyonlarımıza da haber yollayın, yelken açmaya hazır beklesinler Sanırsız, burada fazla zaman yitirmeyeceğiz. Evet Vali, kararınız nedir?

VALİ

Şu: Geçmiş on yılın vergisini istiyorsunuz;
Koşulunuz çok ağır olduğundan
Maltalılardan bu parayı toplayabilmemiz için
Bize süre tanımanızı istiyoruz.

PAŞA

Bu, bizim yetkimiz dışında.

CALYMATH

Callapine, biraz saygılı ol!
Bakalım ne kadar süre istiyorlar, belki çok değildir.
Krallara daha çok yaraşır barışçı yolla elde etmek,
Zora başvurarak koşul dayatmaktan.
Vali, ne kadar süre istiyorsunuz?

VALİ

Sadece bir ay.

CALYMATH

Bir ay süre veriyoruz ama sözünüzü tutun.
Kalyonlarımızla tekrar denize açılıp,
Size tanıdığımız sürenin dolmasını bekleyeceğiz.
Para için de habercimizi yollayacağız.
Hoşça kalın, yüce Vali ve Malta'nın yiğit şövalyeleri.

(CALYMATH ve PAŞALAR çıkar.)

VALİ

Calymath, talih sizinle olsun.
Biri gidip, Maltalı Yahudileri buraya çağırılsın.
Bugün, buraya çağırılmadı mı onlar?

SUBAY

Çağırıldılar, efendim. İşte geliyorlar.

(BARABAS ve ÜÇ YAHUDİ girerler.)

BİRİNCİ ŞÖVALYE

Onlara ne diyeceğinizi kararlaştırdınız mı?

VALİ

Evet, kenara çekilin. Yahudiler, yakına gelin.
Türk sultanı, oğlu

Büyük Selim-Calymath'ı buraya yolladı,
Bizden geçmiş on yıllık vergi borcumuzu almak için.
Şimdi, bilin ki, bu konu bizi çok derinden ilgilendiriyor²⁹—

BARABAS

Öyleyse, soylu efendim, barışı sonsuza dek sürdürebilmek için,
Siz majestelerinin, onlara bu parayı vermeniz yerinde olacaktır.

VALİ

Barabas, bir dakika; dahası var.
On yıllık verginin ne kadar tuttuğunu hesapladık;
Ancak, hazinemizi tamtakır bırakan savaşlar nedeniyle
Bu parayı tamamlayamıyoruz.
Bu nedenle de sizlerin yardımını istiyoruz.³⁰

BARABAS

Ah efendim, bizler asker değiliz;
Hem bu kadar yüce bir hükümdara karşı bizim yardımımız
ne olabilir ki?

BİRİNCİ ŞÖVALYE

Yahudi, sizlerin asker olmadığınızı biliyoruz.
Sen tüccarsın, paralı birisin;
Barabas, istediğimiz paran senin.

BARABAS

Param mı, efendim?

VALİ

Senin ve diğerlerinin.
Kısacası, bu parayı aranızda toplayın.

BİRİNCİ YAHUDİ

Ah efendim. Çoğumuz yoksuluz!

VALİ

Öyleyse zenginler yoksulların payını ödesinler.

²⁹ Barabas, Vali'nin sözünü keserek, Hristiyanların parayı ödemelerinin yerinde olacağını söylüyor.
³⁰ Barabas, bilerek Vali'nin sözlerini yanlış yorumluyor. Sanki Vali askeri yardım istiyormuş gibi davranıyor.

BARABAS

Borcunuzu ödemek için yabancılardan para mı alacaksınız?

İKİNCİ ŞÖVALYE

Servet edinmek için yabancılar bizden izin mi aldılar?
Onun için bizimle birlikte katkıda bulunmalılar.

BARABAS

Nasıl? Eşit oranda mı?³¹

VALİ

Hayır Yahudi; kâfirler gibi.³²
Tanrı katında lanetli olan sizlerin³³
Nefret edilesi varlığınıza katlandığımız için
Başımıza bu vergiler ve felaketler geldi;
Bu yüzden, şu kararı verdik:
Buyruğumuzdaki maddeleri oku.

SUBAY

(Okur)

Bir, Türklere ödenecek verginin tümü Yahudiler arasında
toplanacaktır. Her biri servetinin yarısını verecektir.

BARABAS

Ne? Servetinin yarısını mı?
Umarım benimkini kasetdetmiyorsunuz.

VALİ

Okumaya devam et.

SUBAY

(Okur)

İki, vermeyi reddeden derhal Hristiyan olacaktır.

BARABAS

Ne! Hristiyan mı! Al başına belayı!

³¹ Yahudilerin daha az katkıda bulunmaları gerektiğini ima etmekte.

³² Yahudilerin daha fazla katkıda bulunmaları gerektiğini söylemekte.

³³ İsa'nın Yahudiler yüzünden çarmıha gerilmesi, Yahudileri, Hristiyanlara göre, Tanrı tarafından lanetlemiştir.

SUBAY

(Okur)

Son olarak, bunu da reddeden kişi, tüm servetini kaybedecektir.

ÜÇ YAHUDİ BİRDEN

Efendim, servetimizin yarısını vereceğiz.

BARABAS

Sizi rezil alçaklar, Yahudi değilsiniz siz!
Böyle aşağılık bir biçimde boyun eğip,
Mallarınızı onlara mı bırakıyorsunuz?

VALİ

Ne o, Barabas? Hıristiyan mı olmak istiyorsun?

BARABAS

Hayır, Vali. Ben dinimi değiştirmeyeceğim.

VALİ

Öyleyse, servetinin yarısını ver.

BARABAS

Bu kurnazlığınızla ne yaptığınızın farkında mısınız?
Servetimin yarısı bir kentin servetine eşittir.
Vali, o kadar kolay elde edilmedi bu para.
Ne de o kadar kolay vazgeçerim ondan.

VALİ

Bayım, ceza olarak, servetinin yarısını vermeni buyuruyoruz.
Ya verirsin ya da her şeyine el koyarız.

(VALİ'nin bir işaretiyle SUBAYLAR çıkar.)

BARABAS

Corpo di Dio,³⁴ durun yarısını vereceğim;
Yeter ki, kardeşlerime yapılan uygulama bana da yapılsın.

VALİ

Hayır, Yahudi; sen koşullara karşı çıktın,
Artık geri dönüş yok.

³⁴ Tanrı'nın vücudu.

BARABAS

Yani servetimi çalacak mısınız?
Dininizin temel ilkesi hırsızlık mı?

VALİ

Hayır, Yahudi; yığınlarla insanı felaketten kurtarmak için
Yalnızca senin servetini alıyoruz.
Halkın iyiliği için bir kişinin yoksul bırakılması,
Tek bir kişi için birçok insanın mahvolmasından daha iyidir.
Yine de Barabas, seni sürmeyeceğiz.
Malta'da, servetini edindiğin bu yerde, yaşa;
Başarabilirsen de yine kazan.

BARABAS

Hristiyanlar, neyi nasıl arttırabilirim?
Hiçbir şey elde edilmez olmayan şeyden.

BİRİNCİ ŞÖVALYE

Başlangıçta hiçbir şeyden küçük bir zenginliğe ulaştın;
Küçükten fazlaya, fazladan da en çoğa.
İrkinin laneti tüm korkunçluğuyla yağdıysa başına,
Seni, herkes tarafından horlanan yoksul biri yaptıysa,
Bizim suçumuz değil, senin doğuştan gelen günahın bu.

BARABAS

Ne? Haksızlıklarınızı savunmak için din kitabınıza atıfta mı
bulunuyorsunuz?
Malımdan yoksun bırakmayın beni vaazlarınızla.
Yahudilerin bazıları kötüdür, Hristiyanların ise tümü.
Diyelim ki, soyundan geldiğim atalarımın hepsi
İşledikleri günah yüzünden lanetlenmişlerdir,
Peki, ben, onların günahlarıyla mı yargılanacağım?
Dürüst iş gören kişi yaşamalıdır,
Öyle olmadığımı hanginiz ileri sürebilirsiniz?

VALİ

Ayıp, sefil Barabas;
Neler yaptığını bilmiyormuşuz gibi
Kendini haklı çıkarmaya çalışman utandırmıyor mu seni?
Dürüstlüğüne güveniyorsan,

Sabırlı ol, zenginliğin artacaktır.
 Aşırı zenginliktir, açgözlülüğün nedeni;
 Açgözlülük de, ah, korkunç bir günahtır o.

BARABAS

Evet ama, hırsızlık daha kötüdür; öyleyse, benden almayın
 Çünkü hırsızlıktır bu; beni böyle soyarsanız eğer,
 Daha çok çalıp çırpma zorunda kalırım.

BİRİNCİ ŞÖVALYE

Yüce Vali, dinlemeyin haykırıışlarını.
 Manastıra dönüştürün konağını,
 Yuva olsun evi, dindar rahibelere.

(SUBAYLAR *girer.*)

VALİ

Öyle olacak. Subaylar, yaptınız mı?

SUBAY

Evet efendim. El koyduk Barabas'ın
 Malta'daki tüm servetten daha fazla tutan
 Malına mülküne. Diğerlerinin mallarının da yarısına el koyduk.

VALİ

Şimdi işin geri kalanını halledelim.

BARABAS

Pekâlâ efendim, söyleyin, tatmin oldunuz mu?
 Malımı, paramı, servetimi,
 Gemilerimi, depolarımı, bana mutluluk veren her şeyi aldınız.
 Her şeyi aldığınıza göre, daha başka bir şey isteyemezsiniz
 benden;
 İnsafa gelmeyen taş yürekleriniz
 İçinizdeki tüm acıma duygusunu bastırıp
 Sizleri canımı almaya yöneltmedikçe.

VALİ

Hayır Barabas, elimizi kana bulamak
 Bize ve dinimize yakışmaz.

BARABAS

Bence, yoksul insanların canını almak,
Onların sefaletlerinin nedeni olmaktan daha iyidir.
Servetimi, tüm emeğimi,
Yaşlılığımda bana rahatlık sağlayacak şeyi,
Çocuklarımla umudunu aldınız.
Bu yüzden, kötülükler arasında farklılıklar bulunduğunu
söylemeyin.

VALİ

Barabas, için rahat olsun, sana adil davranıldı.

BARABAS

Senin büyük adaletin bana büyük haksızlık ediyor.
Şeytan adına alıyorsunuz servetimi benden.

VALİ

Haydi, gidip şu mallardan
Türlere ödenecek vergi parasını sağlayalım.

BİRİNCİ ŞÖVALYE

Bu işi halletmek gerek.
Eğer gününde ödemezsek anlaşmayı bozmuş oluruz;
Bu da aptalca bir politika olur.

(BARABAS *ve* YAHUDİLER *dışında herkes çıkar.*)

BARABAS

Politika!³⁵ Onların mesleğidir bu;
Söyledikleri gibi de aptallık değil.
Tanrım, başlarına sal onların
Mısır'daki gibi belaları, göksel lanetini,
Kuraklık felaketini ve tüm insanların nefretini.
Burada, dizlerimin üstüne çökmüş, lanetler yağıdıyorum
yere vurarak.
Acıklı durumumda bana böyle davrananların ruhları
Sonsuz acılar içinde kıvransın,
Cehennemin korkunç işkencelerine tutulsun diye.

³⁵ Son konuşmacının son sözlerine ironik bir tepki.

BİRİNCİ YAHUDİ

Sevgili Barabas, yine de sabırlı ol.

BARABAS

Ah, zavallı kardeşlerim, bugünleri de mi görecektiniz!
Ağrıtlarım karşısında etkilenmeden nasıl duruyorsunuz?
Uğradığım haksızlıkları düşünüp neden ağlamıyorsunuz?
Neden eriyip gitmiyorum, neden ölmüyorum bu acılar
karşısında?

BİRİNCİ YAHUDİ

Barabas, biz de katlanamıyoruz
Bu konuda bize acımasızca davranılmasına.
Biliyorsun, bizim de malımızın mülkümüzün yarısını aldılar.

BARABAS

Neden zorlamalarına boyun eğdiniz?
Sizler çoktunuz; ben ise, tek bir kişi;
Sadece benim her şeyimi aldılar.

BİRİNCİ YAHUDİ

Kardeşim Barabas, sen yine de Eyüp'ü anımsa.

BARABAS

Niye Eyüp'ten söz ediyorsun bana?
Onun serveti hakkında şöyle yazılmıştı:
Yedi bin koyunu, üç bin devesi,
Çifte koştuğu iki yüz öküzü ve beş yüz
Dişi katırı vardı. Ancak, bunların her birine
İyi bir fiyat biçilse,
Benim evimde, kalyonumda,
Daha yeni Mısır'dan gelen diğer gemilerimde,
Onu ve hayvanlarını satın alacak,
Geri kalanla da yaşamama yetecek param vardı.
İşte bu yüzden, o değil de ben, zavallı Barabas,
O güne, o ölümcül doğum günüme lanet ediyorum.
Bundan böyle, karanlığın bulutlarının bedenimi kaplayacağı,
Bu aşırı üzüntüyü gözlerimden saklayacak
Sonsuz bir gece diliyorum;
Çünkü, burada sadece ben uğraştım sahip olmaya

Boşa geçen aylara ve zaman kaybına,
Acı dolu geceler benim kismetim oldu.

İKİNCİ YAHUDİ

Sevgili Barabas, sabırlı ol.

BARABAS

Rica ediyorum, beni sabrım ile baş başa bırakın.
Asla servet sahibi olmayan sizler memnunsunuz yokluktan;
Ama bir savaş alanında düşmanlarının ortasında bulunan,
Askerlerinin öldürüldüğünü, kendisinin silahsız bırakıldığını
gören,
Hiçbir kurtuluş yolu bulamayan bir kişiye,
En azından, ağıt yakması için izin verin.
Evet, bırakın, bu beklenmedik felakete üzüleyim;
Aşırı keder beni böyle konuşturuyor.
Uğranılan büyük kötülükler öyle hemen unutulmuyor.

BİRİNCİ YAHUDİ

Haydi, bırakalım onu bu öfkeli haliyle,
Sözlerimiz çılgınlığını arttıracak sadece.

İKİNCİ YAHUDİ

Haydi öyleyse; ama inanın bana çok acı veriyor
Bir insanı bu kadar üzüntülü görmek.
Hoşça kal Barabas.

(YAHUDİLER *çkar.*)

BARABAS

Evet, hoşça kalın.
Bakın, şu sefil kölelerin aptallığına;
Zavallılar, beyinleri olmadığından,
Yağmurla eriyip gidecek
Bir kil topağı sanıyorlar beni.
Hayır, Barabas daha iyi bir kadere layıktır;
Bugünden başka hiçbir şeye önem vermeyen,
Sıradan insanlarınkinden daha iyi bir kalıptan oluşturulmuştur.
O, her zaman geleceği düşünür,
İleride olabilecekleri ince bir şekilde hesaplar;
Çünkü başa her an bir kötülük gelebilir.
Benim güzel Abigail'im nereye gidiyor?

(İçeri YAHUDİ'nin kızı ABIGAIL girer.)

Ah, nedir benim sevgili kızımı üzen?
Ne? Kızım, küçük bir kayıp için üzülme.
Babanın sana yetecek kadar serveti var.

ABIGAIL

Kendisi için değil, yaşlı Barabas için,
Baba, senin için yakınıyor Abigail.
Ama bu yararsız gözyaşlarını akıtmamayı öğreneceğim;
Acılarının dürtüsüyle
Vahşi çılgınlık atarak koşacağım meclis binasına,
Hepsini suçlayacağım orada;
Yükreklerini parçalayacağım saçlarımı yolarak,
Babama yapılan haksızlıklar düzeltilene dek.

BARABAS

Hayır Abigail, iş işten geçmişse
Hiçbir şey çılgınlıkla düzeltilemez.
Sesini çıkarma kızım; sabır rahatlık verir;
Şu anda şansımız yaver gitmiyor
Ancak, zamanla elimize bir olanak geçebilir.
Ayrıca kızım, beni aptal sanma
Senin ve benim geleceğimizi garantiye almadan
Onca servetten kolayca vazgeçecek kadar.
Olabilecek en kötü şeyi düşünerek,
On bin altın, kocaman inciler ve bunların yanı sıra,
Değerli mücevherler ve sayısız taş sakladım,
Başımıza bunlar gelmeden.

ABIGAIL

Nereye babacığım?

BARABAS

Evime kızım.

ABIGAIL

O zaman Barabas onları asla göremeyecek;
Çünkü evine ve malına mülküne el koydular.

BARABAS

Ancak, inanıyorum ki, bir kez daha
İzin verecekler evime girmeme.

ABIGAIL

Bunu yapmayabilirler;
Çünkü Vali, ben evden çıkarken rahibeleri yerleştiriyordu;
Niyetleri, evi, kendilerinden başkasının giremeyeceği
Bir manastıra dönüştürmek.
Hiçbir erkek oraya giremez.

BARABAS

Altınlarım, altınlarım, tüm servetim gitti.
Ey, taraf tutan tanrılar, bu felaketi hak ettim mi ben?
Uğursuz yıldızlar, engelleyecek misiniz beni böyle,
Yoksullukla çaresiz bırakarak?
Çaresizliğe katlanamadığımı bildiğiniz için de,
Beni, kendimi asacak,
Havaya karışıp, arkamda bir iz bırakmadan
Yok olacak kadar çılgın mı sanıyorsunuz?
Hayır, yaşayacağım; bu yaşamımdan da nefret etmiyorum.
Madem beni bu okyanusa
Boğulmam ya da yüzmem için bırakıyor,
Beni başımın çaresine bakmaya itiyorsunuz,
Duyularımı canlandıracağım, uyandıracacağım kendimi.
Kızım, buldum: Bu Hristiyanların
Beni içine attıkları felaketi görüyorsun.
Dediklerimi yap; çünkü çaresizlikte
Her türlü kurnazlığa başvurmalıyız.

ABIGAIL

Baba, bize böylesi haksızlıklar yapanlara
Zarar vermek için
Abigail neler yapmaz ki!

BARABAS

Çok doğru;
Peki öyleyse, evimi bir manastıra dönüştürdüklerini,
Bazı rahibeleri yerleştirdiklerini söyledin.

ABIGAIL

Evet.

BARABAS

Öyleyse Abigail, başrahibeden
Manastıra kabul edilmeyi istemelisin.

ABIGAIL

Ne, rahibe olarak mı?

BARABAS

Evet kızım,
Çünkü din engel olur kötülüklerden kuşkulanılmasına.

ABIGAIL

Evet, ama baba, benden kuşkulanırlar orada.

BARABAS

Bırak kuşkulanınsınlar; ancak sen,
Öyle dikkatli davran ki, dindarlığına versinler.
Onlara iyi davran, dostça konuş;
Manastıra kabul edilene dek,
Sanki günahların çok fazlaymış gibi görün.

ABIGAIL

Baba, sahtekârlık yapmış olurum.

BARABAS

Hişşt.
Önce dürüst görünüp sonra sahtekârlık yapacağına.
Dürüst olmayıp dürüst görün.
Dinini değiştirmiş gibi görünmek,
Fark edilmeyen ikiyüzlülüktен daha iyidir.

ABIGAIL

Peki baba, diyelim ki, kabul edildim.
Sonra ne olacak?

BARABAS

Sonra şunlar olacak:

Üst kattaki odanın döşemelerinin altına
 Senin için biriktirdiğim altın ve mücevherleri sakladım.
 İşte geliyorlar; kurnaz ol Abigail.

ABIGAIL

Öyleyse benimle gel baba.

BARABAS

Hayır, Abigail,
 Beni görmeleri doğru olmaz.
 Çünkü kararın yüzünden, sana kızmış gibi davranacağım.
 Kurnaz ol kızım; altınlarımı almam gerek.

(İçeri İKİ KEŞİŞ, BAŞRAHİBE ve RAHİBE girer.)

BİRİNCİ KEŞİŞ

Hemşireler, neredeyse geldik yeni manastıra.

BAŞRAHİBE

Çok iyi; çünkü görülmekten hoşlanmayız.
 Bazılarımız otuz yıldır ilk kez
 Halk içinde bu kadar fazla dolaştı.

BİRİNCİ KEŞİŞ

Ama bayan, bu ev
 Ve bu yeni manastırın suyu
 Çok hoşunuza gidecek.

BAŞRAHİBE

Olabilir; bu gelen de kim?

ABIGAIL

Sayın başrahibe, şu mutlu bakirenin kılavuzu,³⁶
 Acıyın, acılar içinde kıvranan bu genç kıza.

BAŞRAHİBE

Kızım, sen kimsin?

ABIGAIL

Umutsuz kızıyım bahtsız bir Yahudi'nin,

³⁶ Başrahibenin yanındaki rahibeyi kastedmektedir.

Malta Yahudisi'nin, zavallı Barabas'ın;
Artık bir manastıra dönüştürülen
Büyük bir evin sahibiydi bir zamanlar.

BAŞRAHİBE

Kızım söyle, nedir bizden istediğin?

ABIGAIL

Babamın çektiği acıların,
Günahtan ya da inançsızlığımızdan kaynaklandığından
korktuğumdan
Manastırınızda bir rahibe adayı olarak
Pişmanlık içinde yaşamımı sürdürmek,
Çırpınan ruhumun kefareti ödemek istiyorum.

BİRİNCİ KEŞİŞ

Kardeşim, hiç kuşku yok, bu sözler içten geliyor.

İKİNCİ KEŞİŞ

Evet, hem de etkileyici bir ruhtan, kardeşim;
Haydi gel, kabul edilmesi için ricada bulunalım.

BAŞRAHİBE

Kızım, seni rahibeliğe kabul ediyoruz.

ABIGAIL

Önce izin verin, bir rahibe adayı olarak, yalnız yaşamıma
Katı kurallarınıza göre biçim vermesini öğreneyim;
Her zaman uyuduğum yerde yaşamama izin verin.
Hiç kuşku yok ki, kutsal kurallarınızdan,
Çalışkanlığım ile çok yararlanacağım.

BARABAS

(*Kendi kendine*)

Umarım tüm sakladıklarımın değeri kadar.

BAŞRAHİBE

Haydi kızım, izle bizi.³⁷

³⁷ Bu sırada Barabas ortaya çıkar.

BARABAS

Abigail, o da ne?

Bu lanet olası Hristiyanlarla ne yapıyorsun?

BİRİNCİ KEŞİŞ

Ona engel olma, seni inançsız adam;

Artık dünya için bir ölü o.

BARABAS

Ne, ölü mü!

BİRİNCİ KEŞİŞ

Rahibelige kabul edildi.

BARABAS

Lanetli evlat, babanın utancısın sen,

Ne yapıyorsun bu nefretlik şeytanlar arasında?

Baban olarak emrediyorum sana,

Bu şeytanları ve onların lanetli sapkınlıklarını terk etmen için.

ABIGAIL

Baba, affet beni...³⁸

BARABAS

(Kızının kulağına fısıldar)

Hayır Abigail, dön geri,

Düşün mücevherleri ve altınları;

Üzerindeki tahtadaki işaret şöyle—³⁹

(Yüksek sesle)

Lanetli, defol, görmesin babanın gözü seni.

BİRİNCİ KEŞİŞ

Barabas, sen inanmıyorsun,

Çektiğin acıları göremiyorsun;

Ancak, bırak kızın daha fazla kör kalmasını.

BARABAS

Kör mü? Keşiş, aldırıyorum senin sözlerine

³⁸ Abigail, babasına doğru koşar. Onun bu hareketi babasına, kulağına bir şeyler fısıldaması fırsatını tanır.

³⁹ Haç işareti yapar.

(Kızına)

Üzerindeki tahtada † işareti var.

(Yüksek sesle)

Onu öyle görmektense ölmeyi yeğlerim.

Beni acılarımla başbaşa mı bırakacaksın?

Kandırılmış kızım (Kızına) Git, unutma—

(Yüksek sesle)

Bu kadar çabuk kandırılmak Yahudilere yakışıyor mu?

(Kızına)

Yarın erkenden kapıda olacağım—

(Yüksek sesle)

Hayır, gelme bana. Lanetlenmek istiyorsan

Unut beni, görmeye gelme, git buradan.

(Kızına)

Hoşça kal. Unutma, yarın sabah—

(Yüksek sesle)

Git buradan sefil, git.

(Sahnenin bir yanından BARABAS diğer yanından KEŞİŞLER, BAŞRAHİBE, RAHİBE ve ABIGAIL çıkar. İçeri MATHIAS girer.)

MATHIAS

Bu da kim? Zengin Yahudi'nin güzel kızı Abigail,

Rahibe olmuş! Babasının ani düşüşü

Onu bu hale getirdi, böyle davranmasına neden oldu.

Hah, dua etmekten yorgun düşmeye değil,

Bir aşk masalına konu olmaya daha layık o.

Geceyarısı bir ayine kalkmaktansa,

Bir sevgilinin şevkat dolu kolları arasında yattığı

Bir yatağa daha çok yakışır.

(İçeri LODOWICK girer.)

LODOWICK

Hayrola Don Mathias, düşünceli görünüyorsun.

MATHIAS

Soylu Lodowick, inan bana,

Kanımcı, hayatımın en garip manzarasıyla karşılaştım.

LODOWICK

Rica ederim söyle, neydi?

MATHIAS

Daha yeni on dört yaşına girmiş güzel bir kız,
Cytherea'nın⁴⁰ ovasındaki en güzel çiçek,
Bereketli yeryüzünün zevklerinden koparılıp
Anlaşılmaz bir biçimde bir rahibeye dönüştürülmüş.

LODOWICK

Söyle, kim bu kız?

MATHIAS

Zengin Yahudi'nin kızı.

LODOWICK

Ne, şu mallarına el konulan Barabas'ın mı?
Kız o kadar güzel mi?

MATHIAS

Eşsiz bir güzel.
Onu görür görmez kaptırırsın yüreğini.
Sevgiye ya da acıma duygusuna karşı
İki kat tunç duvarla çevrilmiş bile olsa.

LODOWICK

Söylediğin kadar güzelse,
Gidip onu ziyaret etmek zamanı iyi değerlendirmek demek.
Ne dersin, gidelim mi?

MATHIAS

Gitmeliyim, gideceğim. Başka yolu yok.

LODOWICK

Ben de gideceğim, büyük bir engel çıkmazsa,
Gitmezsem olmaz.
Hoşça kal Mathias.

MATHIAS

Hoşça kal Lodowick.

(Çıkarlar.)

II. PERDE

I. SAHNE

(Elinde bir ışıkla içeri BARABAS girer.)

BARABAS

Hasta adamın öte dünyaya biletini
Gagasında taşıyan, üzücü haberler getirip
Sessiz gecenin gölgesinde
Kara kanatlarından salgın hastalıklar silkeleyen kuzgun gibi,
Öfkeli ve acılı zavallı Barabas da koşuyor,
Ölümçöl lanetlerle bu Hıristiyanlara doğru.
Tez ayaklı zamanın geçip giden zevkleri
Uçtu, çaresizlik içinde bıraktı beni.
Eski zenginliğim kalmadı,
Sadece bir anı artık; bir askerin
Kendisini rahatlatmayan yara izi gibi.
Ah, İsrailoğullarına ateşten bir sütunla yol gösterip,
Onları korkunç karanlıktan çıkaran sen,
Aydınlat önünü İbrahim'in çocuklarının.
Yol göster Abigail'in eline bu gece;
Ya da döndür gündüzü sonsuz karanlığa bundan sonra.
Uyku bağlayamaz uykusuz gözlerimi,
Ne de huzur bulur sıkıntılı düşüncelerim
Abigail'imden haber alana dek.

(Yukarıda ABIGAIL görünür.)

ABIGAIL

Ancak şimdi bulabildim bir fırsatını
Babamın sözünü ettiği tahtayı aramak için.
İşte burada, buldum kimseye görünmeden
Sakladığı altını, incileri, mücevheri.

BARABAS

Zengin olduğumda bana masallar anlatan,
Hazinemin saklandığı yerin üzerinde
Gece vakti uçuşan cinlerden perilerden söz eden
O yaşlı ninelerin sözlerini anımsıyorum.
Şimdi, onlardan biriymişim gibi hissediyorum kendimi;
Yaşadığım sürece, ruhumun tek umudu burada bulunacak,
Ölünce de ruhum burada dolaşacak.

ABIGAIL

Keşke açık olsaydı babamın bahtı
Onu bu güzel yere getirecek kadar.
Hayır, o kadar da güzel değil.
Birbirimizden ayrılırken beni sabah bekleyeceğini söyledi.
Güzel uyku, emret Morpheus'a⁴¹ da,
Neredeyse babam, düş görsün,
Altın bir düş; sonra da birden uyandır onu,
Gelip bulduğum hazineyi alsın diye.

BARABAS

*Bien para todos mi ganada no es.*⁴²
Böylesine üzgün üzgün oturmaktansa devam etmek daha iyi.
Ama dur, Doğu'da parıldayan şu yıldız da ne?
Yaşamımın yıldızı o, eğer Abigail'se.
Kim var orada?

ABIGAIL

Sen kimsin?

BARABAS

Abigail, sus, benim.

⁴¹ Uyku tanrısı.

⁴² Servetimi başkalarına vermek istemiyorum.

ABIGAIL

Öyleyse baba, al mutluluğunu.
(*Aşağıya para keseleri atar.*)

BARABAS

Buldun mu?

ABIGAIL

Al.

Buldun mu?

Daha var, daha, daha.

BARABAS

Ah kızım,

Altınım, hazinem, mutluluğum.

Ruhumun gücü, düşmanlarının felaketi;

Mutluluğumun başlangıcı, hoşgeldin.

Ah, Abigail, Abigail, keşke sen de burada olsaydın,

Arzularımın tümü gerçekleşmiş olurdu o zaman.

Seni oradan kurtarmanın bir yolunu bulacağım;

Ah kızım, ah altın, ah güzellik, ah mutluluğum!

(*Keselerini kucaklar.*)

ABIGAIL

Baba, vakit geceyarısına yaklaşıyor,

Rahibelerin kalkma saati geldi.

Bu yüzden, kuşku uyandırmamak için ayrılalım.

BARABAS

Hoşça kal, mutluluğum; al parmaklarımdan

Ruhumun derinliklerinden yolladığım öpücüğü.

(ABIGAIL *çıkarak.*)

Phoebus,⁴³ artık aç gözkapaklarını günün;

Kuzgun yerine uyandır tarlakuşunu

Ki, onunla dolaşabileyim havada,

Şarkı söyleyeyim şunların üzerinde,

Onun yavrularının üzerinde söylediği gibi.

Hermoso placer de los dineros.⁴⁴

(*Çıkarak.*)

⁴³ Güneş.

⁴⁴ Paranın güzel zevki.

II. SAHNE

(İçeri VALİ, MARTIN DEL BOSCO, ŞÖVALYELER ve SUBAYLAR girer.)

VALİ

Kaptan, söyle bize nereye gidiyorsun?
Limanımızda demirleyen gemin nereden geliyor?
İznimiz olmadan kıyıya neden çıktın?

BOSCO

Malta Valisi, amacım buraya gelmekti.
Gemim, Uçan Ejderha, bir İspanyol gemisi.
Ben de İspanyol'um, adım, Del Bosco,
Katolik Kral'ın amiraliyim.

BİRİNCİ ŞÖVALYE

Doğru, Lordum, bu yüzden iyi davranın ona.

BOSCO

Gemimizin yükü, Yunanlılar, Türkler ve Mağribiler.
Geçenlerde, Korsika kıyılarında,
Türk donanmasını sancağımızla selamlamadık diye
Ağır kalyonlarıyla bizi kovaladılar.
Ancak, birden rüzgâr çıktı,
Biz de rüzgâr yönünde ilerleyip yönümüzü değiştirdik,
Rahatça savaştık; kimisini ateşe verdik, çoğunu batırdık.
İçlerinden sadece bir tanesini ele geçirdik,
Kaptan öldü, geri kalanları kölemiz oldu;
İşte bunları Malta'da satmak istiyoruz.

VALİ

Martin Del Bosco, seni dinledim;
Hoşgeldiniz Malta'ya, sâfalar getirdiniz bizlere.
Ancak, bu Türkleri satmanıza izin veremeyiz,
Hayır, izin vermeye cesaret edemeyiz;
Nedeni de Türklerle aramızdaki anlaşma.

BİRİNCİ ŞÖVALYE

Del Bosco, bizi seviyorsan, değer veriyorsan bize,

Valimizi Türklere karşı gelmeye ikna et.
Yaptığımız bu anlaşmanın nedeni sadece altın umudu,
Türklerin istediği bu parayla savaş açabiliriz.

BOSCO

Malta Şövalyeleri Türklerle anlaşma mı imzalayacak!
Bu anlaşmayı, aşağılık bir biçimde altınla mı satın alacak?
Lordum unutmayın, bir zamanlar yaşadığınız
Hristiyan adası Rodos'un yitirilmesi Avrupa'yı utanca boğdu.
Sizler de buraya yerleştirildiniz, Türklerle ölümüne
savaşmak için.

VALİ

Kaptan, bunu biliyoruz ama askerimiz az.

BOSCO

Calymath'ın istediği miktar ne kadar?

VALİ

Yüz bin altın.

BOSCO

Efendim Kral bu adanın sahibi,
Türkleri bir an önce buradan kovmak istiyor.
Bu yüzden, gelin dinleyin beni ve altını vermeyin.
Majestelerine yardım yollaması için yazacağım,
Sizleri özgür görene dek buradan ayrılmayacağım.

VALİ

Bu koşulla Türklerin satılmasına izin veriyoruz.
Subaylar, gidin ve onları halka teşhir edin.

(SUBAYLAR çıkar.)

Bosco, Malta ordusunun komutanı olacaksınız,
Biz ve savaşçı şövalyelerimiz seni takip edeceğiz,
Bu barbar, inançsız Türklere karşı.

BOSCO

Böylece, senden önceki yöneticilerin izinden yürümüş
olacaksın.
Türklerin iğrenç kuvvetleri Rodos'u kuşattığında,

Kenti koruyanların sayısı azdı,
Yine de savaştılar canla başla. Tek bir kişi bile kurtulamadı
Kötü haberi Hıristiyan âlemine duyurmak için.

VALİ

Bizler de öyle savaşağız; haydi, gidelim.
Kibirli, cüretkâr Calymath, altın yerine
Durnana ve ateşe sarılı güllerle yollayacağız.
Git istediğin yeri haraca bağla, bizler kararlıyız,
Kanla kazanılır onur, altınla değil.

(Çıkarlar.)

III. SAHNE

(İçeri SUBAYLAR ve KÖLELER girer.)

BİRİNCİ SUBAY

Pazar yeri burası; şurada dursunlar.
Satılmazlar diye korkmayın, hemen alıcı bulacaklar.

İKİNCİ SUBAY

Hepsinin sırtında fiyatı yazılı,
Her biri o paraya satılmalı, yoksa satılmayacaklar.
(İçeri BARABAS girer.)

İKİNCİ SUBAY

İşte Yahudi geliyor, mallarına el konulmasaydı
Hepsi için peşin para öderdi bize.

BARABAS

Domuz eti yiyen bu Hıristiyanlara,
Bu seçilmemişlere, sünnetsizlere,
Titus ve Vespasian⁴⁵ gibi bizi alt edene kadar
Hiç önemsenmeyen bu sefillere rağmen
Eski zenginliğime kavuştum.
Kızımın bir rahibe olacağını umdular,

⁴⁵ Kudüs, M.S.70 yılında Vespasian tarafından fethedildi. M.S.69 yılında Roma imparatoru olan Vespasian'ı, M.S.79 yılında imparator olan oğlu Titus takip etti.

Ama şu anda evde; ben de bir ev satın aldım,
 Vali'ninki kadar büyük ve güzel.
 Maltalılara rağmen orada yaşayacağım.
 Ferneze ile el sıkıştık⁴⁶ ama ben onun yüreğini avuçlayacağım.
 Evet, aynı zamanda oğlunun da, hem de kesinlikle.
 Bir haksızlığı çabucak unutan
 Levy kabilesinden⁴⁷ değilim ben.
 Biz Yahudiler, canımız istediğinde köpek gibi yaltaklarız.
 Gülerken de ısırırız, bakışlarımız
 Bir kuzunun gibi masum ve zararsızken.
 Floransa'da öğrendim elimi öpmesini,
 Çıplak ayaklı keşişler gibi yerlere eğilmeyi,
 Bana köpek dediklerinde omuzlarımı silkmeyi,
 Onları iskemleye oturmuş dilenirken,
 Ya da bizim sinagogda toplandıklarını görmeyi,
 Sadaka kutusu önüme geldiğinde
 Para yerine içine tükürmeyi umarak.
 İşte, geliyor Vali Don Lodowick'in oğlu,
 İyi yürekli babası yüzünden sevdiğim kişi.
 (İçeri LODOWICK girer.)

LODOWICK

Zengin Yahudi'nin buraya geldiğini duydum.
 Onu bulup gözüne gireyim ki,
 Abigail'i görebileyim;
 Çünkü, Don Mathias onun güzel olduğunu söyledi bana.

BARABAS

(Kendi kendine)

Şimdi kanıtlayacağım güvercin değil bir yılan olduğumu;
 Yani, bir aptaldan çok, kurnaz biri olduğumu.

LODOWICK

Yahudi ileride yürüyor, güzel Abigail için harekete geçeyim.

BARABAS

(Kendi kendine)

Tabii, tabii, kuşkusuz emrine amade o senin.

⁴⁶ Barabas'ın, Ferneze'den güvence aldığı anlamına geliyor.

⁴⁷ Levi kabilesi: Kaçakların barındıkları kentlere egemen olan kabile. Adam öldürenler, sığındıkları bu kentlerde cezalandırılma korkusu olmadan rahatça yaşarlardı.

LODOWICK

Barabas, biliyorsun, Vali'nin oğluyum ben.

BARABAS

Bayım, keşke babası da olsaydınız; size dileyeceğim tek kötülük bu. *(Kendi kendine)* Bu sefilin suratı yeni ütülenmiş domuz kafasına benziyor.⁴⁸

LODOWICK

Barabas, nereye gidiyorsun?

BARABAS

Uzağa değil; bizde âdettir
Sizin gibi Hristiyanlarla konuşurken
Yüzümüzü rüzgâra döneriz, kendimizi arındırmak için;
Çünkü bizim Tanrı'nın sevdiği ulus.

LODOWICK

Barabas, bana bir elmas verir misin?

BARABAS

Ah bayım, babanız aldı elmaslarımı;
Yine de işinize yarayacak bir elmasım kaldı.
(Kendi kendine)
Kızımdan söz ediyorum. Ancak sen ona sahip olamadan
Kurban ederim kızımı bir odun yığının üzerinde.
Bende ona verilecek kent zehiri⁴⁹ ve cüzzam var.

LODOWICK

Foyası⁵⁰ olmadan da parlıyor mu?

BARABAS

Sözünü ettiğim elmasın foyası hiç olmadı—⁵¹
(Kendi kendine)
Ama o dokunursa bozulacak-

⁴⁸ Don Lodowick sakalını traş etmiştir.

⁴⁹ Doyurucu açıklaması yok. Veba hastalığı olabilir.

⁵⁰ Kuyumculukta, mücevherlerin görünümünü güçlendirmek için kullanılan ince metal yaprak. Bu

sözcük, Barabas'a kelime oyunu yapma fırsatı vermektedir.

⁵¹ Hiçbir zaman kirlenmedi.

(*Yüksek sesle*)

Lord Lodowick, bu elmas parlak ve güzel.

LODOWICK

Kare mi, sivri mi, lütfen söyle.

BARABAS

Sivri, bayım; (*Kendi kendine*) ama sana göre değil.

LODOWICK

Öylesini daha çok severim.

BARABAS

Ben de.

LODOWICK

Geceleri nasıl parıldar?

BARABAS

Cynthia⁵² sönük kalır onun yanında.

Gündüzden çok akşamları seveceksin onu.

LODOWICK

Fiyatı nedir?

BARABAS

(*Kendi kendine*)

Canın, varsa eğer. (*Yüksek sesle*) Ah Lordum,

Fiyat yüzünden kavga etmeyeceğiz; evime gelin.

Size vereceğim onu (*Kendi kendine*) nefretle.

LODOWICK

Hayır, Barabas, önce onu hak edeceğim.

BARABAS

Sayın bayım,

Onu almayı babanız hak etti,

Salt hayırseverlik ve Hristiyanlara özgü merhametiyle

Bana dinsel saflık aşlamak istedi,

⁵² Ay.

Sanki bir din hocası gibi
 Ölümcül günahlarımı göstermek amacıyla;
 Arzularımın tersine, karşı koyduğum halde,
 Her şeye el koydu ve kapı dışarı etti beni,
 Evimi de rahibeler için manastıra dönüştürdü.

LODOWICK

Hiç kuşkusuz, ruhun bunun meyvelerini toplayacak.

BARABAS

Evet, ama Lordum, hasat zamanı uzakta.
 Yine de biliyorum, o rahibeler ve keşişlerin,
 Para karşılığı ettikleri dualar muhteşem.

(Kendi kendine)

Kesinlikle de kimseye bir yararı yok-
 Boş oturmayıp hep hareket halinde olduklarını gördüğüm
 için de⁵³
 Zamanı gelince, kusursuz bir bütünlüğe ulaşarak
 Meyvelerini toplayacaklarını düşünüyorum.

LODOWICK

Barabas, kutsal rahibelerimizi karalamaya çalışma.

BARABAS

Hayır, ben onu alev alev yanan bir istekle yapıyorum.

(Kendi kendine)

Yakında evi yakmayı umarak.
 Gerçi sayıları giderek artıyor ama
 Ben bu manastırın icabına bakacağım.

(Yüksek sesle)

Size sözünü ettiğim elmasa gelince, efendim, Evime gelin, fi-
 yat konusunda anlaşmazlığa düşmeyiz kesinlikle;

Hatta soylu babanızın hatırı için bile.

(Kendi kendine)

Kesinlikle senin öldüğünü göreceğim-

(Yüksek sesle)

Ama şimdi bir köle satın almaya gitmeliyim.

⁵³ Bu sözler ironik olarak alındığında, "sürekli çiftleşiyorlar, gebelik süresi sonunda meyvelerini toplayacaklar" anlamına gelmektedir.

LODOWICK

Barabas, ben de sana eşlik edeceğim.

BARABAS

Öyleyse gel, işte pazar yeri; bu kölenin fiyatı ne?
İki yüz altın mı? Türkler bu kadar ağır çekiyor mu?

BİRİNCİ SUBAY

Bayım, fiyatı bu.

BARABAS

Hırsızlık yapabiliyor diye mi bu kadar çok istiyorsun?
Belki de para kesesi çalmanın değişik bir yolunu biliyor.
Biliyorsa, üç yüz altın eder değeri.
Yeter ki, satın alındığında,
Bir daha hapse girmeyecek diye
Valilikten mühürlü garanti verilsin;
Çünkü hırsızlar için mahkeme günü önemlidir,
Pek azı temizlenmeden kurtulabilir oradan.⁵⁴

LODOWICK

Bu Mağripliye iki yüz altın değer mi biçtin?

BİRİNCİ SUBAY

Evet, o kadar Lordum.

BARABAS

Şu Türk neden o Mağripliden daha pahalı?

BİRİNCİ SUBAY

Çünkü genç ve daha fazla yetenekleri var.

BARABAS

Ne, simyacı taşı mı var onda?⁵⁵ Varsa, kafamı kır onunla,
seni bağışlarım.

KÖLE

Hayır efendim, saç kesip, sakal traşı yaparım.

⁵⁴ Pek azı asılmaktan kurtulabilir.

⁵⁵ Madenleri altına dönüştürdüğü sanılan taşla verilen ad.

BARABAS

Bir bakalım, efendi, sen yaşlı değil misin?

KÖLE

Ah bayım, ben gencim.

BARABAS

Genç mi? Seni satın alacağım ve sıkı çalışırsan, Bayan Kibir'le⁵⁶ evlendireceğim.

KÖLE

Size hizmet edeceğim, efendim.

BARABAS

Oyun oynarsın. Traş ediyormuş gibi yapıp, mallarımı almak için boğazımı kesersin. Şöyle bakalım, sağlığın iyi mi?

KÖLE

Evet, çok iyi.

BARABAS

Çok kötü. Yalnızca yemekten tasarruf etmek için bile olsa, hastalıklı bir köle almalıyım. Senin gibi şişman yanaklı birine günde on kilo et yetmez. Daha zayıf birine bakayım.

BİRİNCİ SUBAY

Bu daha zayıf, beğendiniz mi?

BARABAS

Nerede doğdun?

ITHAMORE

Trakya'da. Arabistan'da da büyüdüm.

BARABAS

Çok iyi, işime yararsın sen.

Yüz altın, satın alıyorum onu, işte para.

⁵⁶ Gençlik ve Bayan Kibir, 'ahlak oyunları' karakterleridir. İyi bir genç 'kibir'den uzak kalmalıdır, 'erdem' peşinde koşmalıdır.

BİRİNCİ SUBAY

Öyleyse ona mühürünüzü⁵⁷ vurun bayım ve götürün buradan.

BARABAS

(*Kendi kendine*)

Evet, ona dikkatli baksanız iyi olur;

Çünkü benim yardımımıla onca alçaklığı yapacak kişi bu.

Bayım, hoşça kalın. Efendi, gel bakalım, sen benimsin.

Elmasa gelince, sizin olacak.

Bayım, rica ediyorum, evimde bir yabancı gibi davranmayın.

Varım yoğun, her şeyim emrinizde olacak.

(MATHIAS *ve* ANNESİ *girer*.)

MATHIAS

(*Kendi kendine*)

Acaba Yahudi ile Lodowick gizli gizli ne konuşuyorlar?

Korkarım, konu güzel Abigail.

BARABAS

Don Mathias geliyor, konuşmayı bırakalım;

Kızımı çok seviyor, kızım da ona değer verir.

Ancak, and içtim her ikisinin de umutlarını suya düşürmeye,

İntikamımı almaya (*Kendi kendine*) Vali'den.

(LODOWICK *çıkır*.)

ANNE

En iyisi bu Mağripli, değil mi? Oğlum konuşsana.

MATHIAS

Hayır anne, bu daha iyi, iyi bak ona.

BARABAS

Annenin yanında beni tanıımıyormuş gibi davran,

Yakınlarda gerçekleşecek evlilikten kuşkulanasın.

Onu eve götürünce bana gel.

Beni baban kabul et; oğlum, hoşça kal.

⁵⁷ 'Mark', hem 'mühür vurmak', hem de 'bakmak' anlamına geldiğinden, Barabas bir kelime oyunu yapacaktır.

MATHIAS

Don Lodowick seninle ne konuşuyordu?

BARABAS

Korkma dostum, elmaslardan konuştuk. Abigail'den değil.

ANNE

Mathias, söyle, Yahudi değil miydi o?

BARABAS

Makabiler⁵⁸ ile ilgili yazıya gelince,
O bende bayım, emrinize amade.

MATHIAS

Evet anne, onunla yaptığımız konuşma,
Ödünç almak istediğim bir iki kitapla ilgili.

ANNE

Konuşma onunla, cennetten kovuldu o.
Altınlarını aldın dostum, haydi gidelim.

MATHIAS

Yahudi efendi, kitabı unutma.

BARABAS

Unutmam bayım.

(MATHIAS ve ANNESİ *bir KÖLE ile çıkar.*)

BİRİNCİ SUBAY

İyi bir satış yaptık, haydi gidelim.

(SUBAYLAR *ve KÖLELER çıkar.*)

BARABAS

Bana adını söyle,
Ardından da ananı, babanı, durumunu, mesleğini anlat.

ITHAMORE

Doğrusu efendim, yoksul bir aileden geliyorum.
Adım Ithamore; mesleğim ise, siz ne isterseniz o.

⁵⁸ Tevrat'ın dışında kalan, ama Eski Ahit'in Hristiyanlık öncesi dönemdeki Yunanca çevirisi Septuagint'in bazı yazmalarında yer verilen dört kitap.

BARABAS

Mesleğin yok mu? Sözlerime kulak ver.
İşine yarayacak şeyler öğreteceğimi sana.
Öncelikle, şevkat, sevgi, boş umut,
Anlamsız korku gibi duygular barındırma içinde.
Hiçbir şeyden etkilenme, kimseye acıma,
Gülümse kendi kendine Hristiyanlar inlerken.

ITHAMORE

Çok iyi efendim. Bunun için burnunuza tapıyorum.⁵⁹

BARABAS

Bana gelince, geceleri dolaşırım etrafta,
Duvar diplerinde inleyen hasta insanları öldürürüm.
Bazen gider su kuyularını zehirlerim;
Arada sırada da, Hristiyan hırsızları yüreklendirmek için
Biraz altın kaybetmekten çekinmem.
Yeter ki, balkonumda yürürken
Onları evimin önünden zincire vurulmuş geçerken görebileyim.
Gençken tıpla ilgilendim,
Öğrendiklerimi önce İtalyanlar üzerinde denemeye başladım.
Cenazelerle rahipleri zengin ettim;
Hiç durmadı zangoçun kolu,
Mezar kazmaktan, cenaze çanları çalmaktan.
Ondan sonra savaş araçları ürettim;
Fransa ile Almanya arasındaki savaşlarda
Beşinci Charles'a yardım ediyormuş gibi görünerek
Planlarımla dost düşman demeden insan öldürdüm.
Arkasından tefecilik yaptım,
Zor kullanarak, aldatarak, el koyarak,
Simsarlığa özgü numaralarla
Hapishaneleri bir yılda müflislerle doldurdum.
Yetimler yurdunu da kimsesiz çocuklarla.
Her ay birilerini çıldırttım.
Arada sırada, içlerinden biri,
Faizle kendisini nasıl çıkıncaya soktuğumu yazdığı
Bir tomar kâğıdı göğsüne iğneleyip
Üzüntüden kendini astı.
Başlarına sardığım felaketlere karşın nasıl ödüllendirildiğime bak:

⁵⁹ Ithamore, Barabas'ın burnunun büyük olduğunu söylüyor.

Kenti satın alacak kadar çok param var.
Şimdi sen anlat, nasıl geçirdin zamanını.

ITHAMORE

Efendim,
Hristiyan köylerini ateşe vererek,
Harem ağalarını, forsaları zincire vurarak.
Bir ara da bir handa seyislik yaptım;
Geceleri gizlice yolcuların odalarına girer, boğazlarını keserdim.
Bir keresinde, Kudüs'te,
Hacıların diz çöktüğü mermerin üstüne toz serptim;
Dizlerinde yaralar açıldı hepsinin.
Bu sakatların, koltuk değnekleriyle, topallaya topallaya eve,
Hristiyan âlemine döndüklerini görünce zevkle kahkahalar
attım.

BARABAS

Vay be, bu çok iyi.
Beni dostun kabul et; ikimiz de kötüyüz,
İkimiz de sünnetliyiz ve Hristiyanlardan nefret ediyoruz.
Bana ihanet etmez, sıkı ağızlı olursan, çok altının olur.
Şöyle kenarda dur, Don Lodowick geliyor.

(İçeri LODOWICK girer.)

LODOWICK

Ah Barabas, merhaba;
Bana sözünü ettiğin elmas nerede?

BARABAS

Sizin için saklıyorum, bayım. Lütfen benimle içeri gelin.
Hey, Abigail, kapıyı aç diyorum.

(İçeri ABIGAIL girer.)

ABIGAIL

Baba, tam zamanında geldin.
Hürmüz'den⁶⁰ mektup var, haberci içerde bekliyor.

BARABAS

Mektupları ver; kızım, dinle beni:

⁶⁰ İran Körfezi'nde ünlü bir ticaret merkezi.

Elinden geleni yap, Vali'nin oğlu Lodowick'i memnun etmek için;

Yeter ki, bekâretini koru.

Ona bir (ABIGAIL'e) kâfir gibi davran,

Yalan söyle, onu sevdiğine yemin et,

İbrahim'in soyundan değil o.

(*Yüksek sesle*) Bayım, lütfen beni affedin, biraz işim var.

Abigail, benim için ona hoşgeldin de.

ABIGAIL

Baba, hem senin adına, hem kendi adıma hoşgeldi buraya.

BARABAS

Kızım, bir şey daha var,

(ABIGAIL'e fısıldar)

Öp onu, tatlı tatlı konuş onunla;

Kurnaz bir Yahudi gibi öyle entrikalar yap ki,

Dışarı çıkmadan önce birbirinizle nişanlanmış olun.

ABIGAIL

(BARABAS'a)

Ah, baba, ben Don Mathias'ı seviyorum.

BARABAS

(ABIGAIL'e)

Biliyorum; yine de onunla⁶¹ seviş;

Böyle yap, yapmak zorundasın.

(*Yüksek sesle*)

Yemin ederim ki, bu, vekilimin el yazısı;

Haydi, sen git içeri. Ben hesapları gözden geçireceğim.

(ABIGAIL ve LODOWICK çıkar.)

Hesap tamam, Lodowick ölecek.

Vekilim, bana yüz fıçı şarap borcu olan

Bir tüccarın kaçtığı haberini yolluyor.

Şu kadar önemi yok benim için;⁶² yeterince param var.

Artık Abigail'i öpmüştür;

Abigail de onu sevdiğini söylüyordur; o da Abigail'e.

Tanrı'nın Yahudiler için manna⁶³ yağdırdığı nasıl kesinse

⁶¹ Lodowick'le.

⁶² Parmağını şaklatır.

⁶³ Tanrı'nın İsrailoğullarına yolladığı ekmeek.

Lodowick ve Don Mathias da kesinlikle ölecekler;
Son toplantıda en büyük düşmanım babasıydı.

(İçeri MATHIAS girer.)

Don Mathias nereye gidiyorsun? Dur bir dakika.

MATHIAS

Güzel sevgilim Abigail'den başka nereye giderim?

BARABAS

Biliyorsun, tanrı da şahidimdir ki, doğru söylüyorum;
Kızımın senin olmasını istiyorum.

MATHIAS

Evet Barabas, yoksa bana çok büyük haksızlık yapmış
olacaksın.

BARABAS

Böyle bir şeyi düşünmekten tanrı korusun beni.
Ağladığım için affet; ama Vali'nin oğlu
Ben istesem de istemesem de Abigail'i alacak.
Mektuplar, bilezikler, mücevherler, yüzükler yolluyor ona.

MATHIAS

O da alıyor mu?

BARABAS

Abigail mi? Hayır Mathias, geri gönderiyor hepsini.
Lodowick geldiğinde odasına kapanıyor,
Yine de anahtar deliğinden kızımın konuşuyor,
O ise cama koşup, sen ne zaman gelip,
Lodowick'i kapı dışarı edeceksin diye bakıyor.

MATHIAS

Ah, hain Lodowick!

BARABAS

Daha biraz önce, ben eve gelirken yanımdan geçip içeri girdi;
Eminim şu anda Abigail'ledir.

MATHIAS

Oradan defedeceğim onu.

BARABAS

Tüm Malta'yı verseler bile olmaz; sok kılıcını kınına,
Eğer beni seviyorsan evimde kavga etmeyin;
Ancak, gizlice gir içeri ve onu görmemiş gibi davran.
Gitmeden önce onunla öyle bir konuşacağım ki,
Abigail'den ümidini kesecek.

Git, çünkü geliyorlar, onun için git.

(İçeri LODOWICK ve ABIGAIL girer.)

MATHIAS

Ne! El eleler, buna katlanamam.

BARABAS

Mathias, beni seviyorsan tek kelime etme.

MATHIAS

Pekâlâ, öyle olsun, başka sefere kalsın.

(Çıkar.)

LODOWICK

Barabas, dul kadının oğlu değil miydi o?

BARABAS

Evet. Ancak dikkat et, çünkü, seni öldürmeye and içti.

LODOWICK

Beni öldürmeye mi? Aklını mı yitirmiş bu aşağılık adam?

BARABAS

Hayır, hayır. Belki de korkuyor,
Senin düşünüy bile kuramadığın o şeyin senin başına⁶⁴
geleceğinden.
Şu kızım olacak, aptalın teki-

LODOWICK

Niye? Don Mathias'ı mı seviyor?

⁶⁴ Lodowick'in Abigail ile evleneceğinden.

BARABAS

Gölüşüyle sana yanıt vermiyor mu?

ABIGAIL

(*Kendi kendine*)

Kalbim Mathias'a ait, arzum dışında gülümsüyorum.

LODOWICK

Barabas, biliyorsun uzun süredir kızını seviyorum.

BARABAS

O da seni seviyor; hem de küçüklüğünden beri.

LODOWICK

Artık duygularımı saklayamam.

BARABAS

Ne de ben sana duyduğum sevgiyi saklayabilirim.

LODOWICK

Bu senin elmasın, söyle bana, ona sahip olacak mıyım?

BARABAS

Kazan ve tak onu, henüz kirletilmedi.

Ah, biliyorum, siz saygıdeğer beyefendi küçümsersiniz

Bir Yahudi'nin kızıyla evlenmeyi.

Ancak, yine de üzerinde haç işareti,

Çevresinde de Hıristiyan deyişleri bulunan

Bir sürü altın vereceğim ona.

LODOWICK

Parana değil ona değer veriyorum;

Rızanı istiyorum senden.

BARABAS

Benim rızamı aldın ama yine de bir konuşayım onunla.

(ABIGAIL'e)

Kabil'in nesebinden olan,

Seder'i⁶⁵ hiç tatmayan, ne bizim Kenan ellerini,

⁶⁵Fısıh' ya da 'Hamursuz' olarak da bilinen, İsrailoğullarının tutsaklıktan kurtuluşunu anmak amacıyla kutlanan bayramda yenilen yemeğe verilen ad.

Ne de bundan sonra gelecek mesihlerimizi
 Görecek olan bu Yebusi,⁶⁶
 Şu nazik Lodowick-solucanını kastediyorum,
 Aldatılmalı: Elini ona ver,
 Ama sakla kalbini Don Mathias gelene kadar.

ABIGAIL

(BARABAS'a)

Ne! Lodowick'le mi nişanlanacağım?

BARABAS

(ABIGAIL'e)

Bir Hristiyan'ı aldatmak günah değildir;
 Çünkü onlar ilke edinmişlerdir
 Sapkınlara verdikleri sözleri tutmamayı.
 Ancak, Yahudi olmayan herkes sapkındır;
 Bu sağlam bir mantık; bu yüzden kızım, korkma,

(LODOWICK'e)

Onu ikna ettim, kabul ediyor.

LODOWICK

Öyleyse sevgili Abigail, benimle evleneceğini söyle.

ABIGAIL

Madem babam böyle istiyor, başka bir şey gelmez elimden;
 Ölümünden başka hiçbir şey ayıramaz beni aşkımdan.⁶⁷

LODOWICK

Ruhumun yanıp tutuştuğu şeye sahibim artık.

BARABAS

(Kendi kendine)

Ben değilim ama umuyorum olacağım!

ABIGAIL

(Kendi kendine)

Ah, zavallı Abigail, ne yaptın böyle?

⁶⁶ Davud'un fethettiği Kudüs kentinde yaşayanlara verilen ad.

⁶⁷ Abigail, sevgilim derken Mathias'ı kastetmektedir ancak Lodowick kendinden söz ettiğini sanır.

LODOWICK

Neden yüzünün rengi değişti birden?

ABIGAIL

Bilmiyorum; hoşça kal, gitmem gerek.

BARABAS

Durdur onu; ancak, bir kelime daha söylemesine izin verme.

LODOWICK

Birden sesi kesildi. Ne ani bir değişiklik bu!

BARABAS

Şaşırtmasın seni bu; Yahudilerde gelenektir:
Yeni nişanlanan genç kızlar biraz ağlamalıdır.
Sevgili Lodowick, daha fazla sıkma onun canını, haydi git.
Senin karın artık; sen de benim mirasçım olacaksın.

LODOWICK

Demek gelenek ha! Öyleyse içim rahat.
Güzel Abigail'in bana surat asmasındansa
Parlak gökyüzünün kararmasını,
Doğanın güzelliğinin boğucu bulutlarla yok olmasını isterim.
İşte alçak geliyor. Öcümü alacağım.

(İçeri MATHIAS girer.)

BARABAS

Sakin ol Lodowick,
Abigail'le aranı yaptım, bununla yetinmelisin.

LODOWICK

Peki, gitsin.

(Çıkar.)

BARABAS

Ben olmasaydım, kapıdan girerken hançerlenecektin;
Ancak daha fazla konuşmayalım bunun hakkında.
Burada tartışılmamalı, kılıçlar çekilmemeli.

MATHIAS

Barabas, izin ver, peşinden gideyim onun.

BARABAS

Hayır; eğer davranışlarınız yüzünden
Biri zarar görürse beni de sorumlu tutarlar.
Onunla bir daha karşılaştığında al öcünü.

MATHIAS

Bu yaptığı şey yüzünden yüreğini deşeceğim onun.

BARABAS

Öyle yap. Bak işte, Abigail'i sana veriyorum.

MATHIAS

Zavallı Mathias'a bundan daha büyük armağan olabilir mi?
Lodowick, beni bu kadar güzel bir sevgiliden yoksun mu
bırakacak?
Canım bile daha değerli değil Abigail'den.

BARABAS

Aklıma kötü şeyler geliyor: Aşkınıza engel olmak için
Annene gitmiş olabilir, bu yüzden, git peşinden.

MATHIAS

Ne! Anneme mi gitti?

BARABAS

İstersen annen gelene kadar bekle.

MATHIAS

Bekleyemem. Annem gelirse üzüntüden ölür.

(Çıkar.)

ABIGAIL

Gözyaşlarım yüzünden onunla vedalaşamıyorum.
Baba, neden birbirlerine düşürdün ikisini?

BARABAS

Sana ne?

ABIGAIL

Barıştıracığım onları.

BARABAS

Barıştıracak mısın? Malta'da yeterince Yahudi yok mu ki,
Bir Hıristiyan'a yaktın abayı?

ABIGAIL

Ben Don Mathias'ı istiyorum, sevdiğim adam o.

BARABAS

Peki, ona kavuşacaksın. Kapat şunu içeri.

ITHAMORE

Tamam, onu içeri kapatacağım.

(ABIGAIL'i içeri kapatır.)

BARABAS

Ithamore, söyle bana, beğendin mi yaptıklarımı?

ITHAMORE

Vallahi efendim, böyle davranarak

Her ikisinin de yaşamını avucunuzun içine aldınız. Değil mi?

BARABAS

Doğru; ve plan çok kurnazca uygulanacak.

ITHAMORE

Ah efendim, benim de bu işte katkım olsun istiyorum.

BARABAS

Olacak. İş yapacak olan sensin.

Şunu al ve hemen Mathias'a götür,

Lodowick'in yolladığını söyle.

ITHAMORE

Zehirli, değil mi?

BARABAS

Hayır, hayır, öyle de yapılabilirdi.

Bu, Lodowick'in ağzından bir düello daveti.

ITHAMORE

Korkmayın, yüreğini öyle tutuşturacağım ki,
Hemen ondan geldiğine inanacak.

BARABAS

Senin bu tez canlılığını beğeniyorum,
Ama kurnaz ol, aceleci davranma.

ITHAMORE

Bu işteki başarıma göre görev verin bana bundan sonra.

BARABAS

Haydi git.

(ITHAMORE çıkar.)

Şimdi Lodowick'e gideceğim,
Kurnaz bir şeytan gibi bir yalan uydurup
Birbirlerine düşüreceğim onları.

(Çıkar.)

III. PERDE

I. SAHNE

(*İçeri FAHİŞE girer.*)

FAHİŞE

Kent kuşatıldığından beri,⁶⁸ işlerim yavaşladı.
Öyle zamanlar vardı ki, tek bir gecede,
Yüz altın kazanırdık rahat rahat.
Ancak şimdi, istemesem de namuslu olmalıyım.
Biliyorum, hâlâ güzelim.
Venedik'ten tüccarlar, Padua'dan
Bilge beyefendiler, demek istediğim,
Eğitilmiş, cömert kişiler gelirdi hep.
Şimdi ise Pilia-Borza'dan başka kimse gelmiyor.
O da hiç ayrılmıyor evimden;
İşte geliyor.

(*İçeri PILIA-BORZA girer.*)

PILIA-BORZA

Hey dilber, aç avucunu, harcayabileceğin bir şey var burada.
(*Bir kese gümüş gösterir.*)

⁶⁸ Kent, Vali'nin Türklerle meydan okuduğu III. Perde, V. Sahnede kuşatılır. Bazı eleştirmenler, oyunun orijinalinde, Fahişe'nin konuşmasının III. Perde, V. Sahneden sonra gelmesi gerektiğini söylemektedirler.

FAHİŞE

Bunlar gümüş, gümüşten nefret ederim.

PILIA-BORZA

Peki, ama Yahudi'nin altınları var;
O altınlar benim olacak, ne olursa olsun.

FAHİŞE

Söyle bana, nereden buldun bunları?

PILIA-BORZA

Vallahi, bahçelerde, arka yollardan yürürken kafamı kaldırıncı
Yahudi'nin muhasebesini tuttuğu yeri gördüm; birkaç kese para
vardı. Gece kancayla eve tırmandım, tam işime yarayan keseleri
seçerken evin içinde bir gürültü duydum; onun üzerine sadece
bunu aldım ve oradan kaçtım. Bak, Yahudi'nin adamı geliyor.
(İçeri İTHAMORE girer.)

FAHİŞE

Keseyi sakla.

PILIA-BORZA

Ona bakma, buradan gidelim. Hay allah, şu yüzünün haline
bak, bizi hemen ele vereceksin.

(FAHİŞE ve PILIA-BORZA çıkar.)

İTHAMORE

Ah, hayatımda gördüğüm en güzel yüz bu!Giysilerinden bir fa-
hişe olduğu anlaşılıyor;⁶⁹ Yahudi'nin yüz altınını verirdim onun
gibi bir metresim olsun diye.
Verdim birbirlerini düelloya davet ettikleri mektupları
ikisine de;
Ne hoş, karşılaştıklarında düello edip ölecek ikisi de.
(Çıkar.)

⁶⁹ Elizabeth döneminde, fahişeler, genellikle bol giysiler giyerlerdi.

II. SAHNE

(İçeri MATHIAS girer.)

MATHIAS

İşte burada tanık olacak Abigail,

Mathias'ın onu sevip sevmediğine.

(İçeri LODOWICK girer. Mektup okumaktadır.)

LODOWICK

Ne, nasıl böyle aşağılık şeyler yazmaya cüret eder o alçak!

MATHIAS

Alçak, Abigail'ime kur yapmaya cesaret edersin ha!

LODOWICK

Ettim, öcünü al yürekliysen.

(Kavgı ederler. Yukarıda BARABAS görünür.)

BARABAS

Ne güzel kavga ediyorlar; ancak öldürücü darbeyi indirmedii ikisi de.

Haydi Lodowick, haydi Mathias, işte böyle.

(Her ikisi de yere düşer.)

İşte böylece, yürekli olduklarını kanıtladılar.

[SESLELER] (İçeriden)

Ayrın onları, ayırın.

BARABAS

Evet, öldüklerine göre ayırın onları. Hoşça kalın, hoşça kalın.

(Çıkar. İçeri VALİ, MATHIAS'ın ANNESİ ve yurttaşlar girer.)

VALİ

Ne acıklı bir manzara bu! Lodowick'im öldürölmüş!

Bu kollar mezarın olacak senin.

ANNE

Bu kim? Oğlum Mathias, öldürölmüş!

VALİ

Ah Lodowick, seni Türkler öldürseydi
Alırdı öcünü zavallî Ferneze.

ANNE

Oğlun oğlumu öldürdü, onun öcünü alacağım.

VALİ

Bak Katherine, bak işte, bunlar oğlunun oğlumda açtığı yaralar.

ANNE

Ah, bırak beni üzmeyi, yeterince üzgünüm zaten.

VALİ

Ah, iç çekişlerim can veren nefese dönüşse keşke;
Keşke gözyaşlarım kan olsa da, tekrar yaşasa oğlum.

ANNE

Kim düşürdü onları birbirine?

VALİ

Bilmiyorum, beni en çok üzen de bu.

ANNE

Oğlum oğlunu severdi.

VALİ

Lodowick de onu severdi.

ANNE

Oğlumu öldüren silahı ver bana,
Kendimi öldüreceğim.

VALİ

Hayır madam, durun, o silah oğlumundu;
Asıl Ferneze ölmeli onunla.

ANNE

Dur, araştıralım ölümlerine neden olanları,
Alalım böylelikle öçlerini.

VALİ

Öyleyse, kaldırın onları, gömülsün
İkisi birden, taştan kutsal bir anıta;
Sunağına sunacağım
İç çekişlerimi, gözyaşlarımı her gün;
Dualarımla deleceğim umursamaz gökyüzünü;
Seven yürekleri zorla birbirinden ayıranları,
Acımıza neden olanları açıklayana kadar.
Gel Katherine, kaybımız eşit,
Üzüntüyü de eşit olarak paylaşalım.

(Cesetlerle çıkarlar.)

III. SAHNE

(İçeri İTHAMORE girer.)

İTHAMORE

Kimse böylesine kurnazca planlanan,
Böylesine kusursuz uygulanan alçaklık görmüş müdür hiç?
İkisi de kandırıldı, düpedüz oyuna getirildiler.

(İçeri ABIGAIL girer.)

ABIGAIL

Hayrola Ithamore, niye gülüyorsun öyle?

İTHAMORE

Ah, hanımım, hah, hah, ha!

ABIGAIL

Nedir derdin?

İTHAMORE

Ah, benim efendim!

ABIGAIL

Ne?

ITHAMORE

Ah, hanımım! Benim efendim, gelmiş geçmiş en yaman,
en ciddi, en ağzı sıfki, en kurnaz ve şişe burunlu efendi.

ABIGAIL

Be adam, söyle, neden babam hakkında böyle konuşuyorsun?

ITHAMORE

Ah, benim efendim çok güzel bir oyun oynadı.

ABIGAIL

Hangi konuda?

ITHAMORE

Niye? Bilmiyor musun?

ABIGAIL

Hayır.

ITHAMORE

Mathias ile Don Lodowick'in başına gelen felaketi
duymadın mı?

ABIGAIL

Hayır, ne oldu?

ITHAMORE

Şeytan bir düello daveti uydurdu, efendim yazdı, ben de önce
Lodowick'e ve *imprimis*⁷⁰ Mathias'a götürdüm.
Sonra da karşılaştılar ve masaldaki gibi
Sona erdirdiler birbirlerinin yaşamını acıklı bir biçimde.

ABIGAIL

Onların ölmesine babam mı neden oldu?

ITHAMORE

Adım Ithamore mu?

⁷⁰ Ithamore, Latince 'önce' anlamına gelen bu sözcüğü yanlış kullanmaktadır.

ABIGAIL

Evet.

ITHAMORE

Adım kadar eminim ki, baban yazdı, ben de götürdüm
düello çağrısını.

ABIGAIL

Pekâlâ, Ithamore, senden şunu istiyorum:
Yeni manastıra git,
St. Jaques keşişlerinden herhangi biriyle görüş,
Onlara, gelip benimle konuşmalarını rica ettiğimi söyle.

ITHAMORE

Hanımım, bir sorumu yanıtlamanı rica etsem?

ABIGAIL

Peki köle, nedir?

ITHAMORE

Kalpten gelen bir soru. Rahibeler ara sıra keşişlerle
oynaşmazlar mı?

ABIGAIL

Haydi oradan, terbiyesiz adam; bu muydu soracağın soru?
Haydi, git.

ITHAMORE

Gidiyorum hanımım, gidiyorum.
(Çıkar.)

ABIGAIL

Taş yürekli baba, acımasız Barabas,
Planlarının amacı, ikisine de yakınlık göstermemi,
Bu yakınlık yüzünden öldürülmelerini sağlamak mıydı?
Kabul, babası nedeniyle Lodowick'i sevmiyordun;
Ancak, Don Mathias sana bir kötülük yapmamıştı asla.
Korkunç bir intikam almaya kararlıydın
Çünkü Vali malını mülkünü almıştı elinden.
Öcünü onun oğlundan almaya,

Bunu da Mathias'ı kullanarak yapmaya karar verdin;
Mathias'ı kullanınca da beni öldürmüş oldun.

Görüyorum ki, bu dünyada sevgi,
Yahudilerde açma duygusu, Türklerde inanç yok.
İşte, keşişle geliyor lanet Ithamore.

(İçeri ITHAMORE ve KEŞİŞ girer.)

KEŞİŞ

Virgo, salve.⁷¹

ITHAMORE

Ne! Eğilip, el etek mi öpüyorsun?

ABIGAIL

Hoşgeldiniz, sayın rahip. Ithamore, sen çık.

(ITHAMORE çıkar.)

Kutsal peder, size yalvarma cüretini gösteriyorum.

KEŞİŞ

Hangi konuda?

ABIGAIL

Rahibelige kabul edilmemi sağlamanız konusunda.

KEŞİŞ

Abigail, çok zaman geçmedi

Rahibelige kabulün için uğraşmamın üzerinden;

Ancak, sen bu kutsal yaşamdan hoşlanmadın o zaman.

ABIGAIL

O zaman kesin karar vermemiştim, kendimden emin değildim

Dünyadaki aptallıklara zincirle bağlıydım.

Ama şimdi, üzüntüyle satın alınan deneyim

Nesneler arasındaki farkı gösterdi bana.

Ah, günahkâr ruhum uzun süre dolaştı

Sonsuz yaşam veren iman güneşinden çok uzaklarda,

İnançsızlığın ölümcül labirentinde.

⁷¹ Selam, bakire.

KEŞİŞ

Sana kim öğretti bunları?

ABIGAIL

Manastırın başrahibesi;
Onun şevkle öğrettiklerini benimsedim.
İşte bu yüzden Jacomo, izin ver katılayım,
Layık olmasam bile, rahibelerin arasına.

KEŞİŞ

Peki Abigail, ama bir daha fikir değiştirme
Çünkü bu ruhun için çok kötü olur.

ABIGAIL

Babamın hatasıydı o.

KEŞİŞ

Babanın mı? Nasıl?

ABIGAIL

Hayır; beni affedin. (*Kendi kendine*) Ah, Barabas.
Gerçi sana kötü şeyler yapmamı hak ettin,
Ama bu dudaklar seni ele vererek yaşamını tehlikeye
atmayacak.

KEŞİŞ

Haydi, gidelim mi?

ABIGAIL

*Emirlerinizi bekliyorum.
(Çıkarlar.)*

IV. SAHNE

(İçeri BARABAS girer, Bir mektup okumaktadır.)

BARABAS

Ne? Abigail yine mi rahibe olmuş?
 Yalancı, hain evlat! Babanı terk ettin ha!
 Benden habersiz, benden izin almadan
 Yeniden manastıra kapandın ha!
 Bir de mektup yazıyor, tövbe etmemi istiyor.
 Tövbe mi? *Spurca!*⁷² Ne demek oluyor bu?
 Korkarım biliyor parmağım bulunduğunu
 Don Mathias ve Lodowick'in ölümlerinde.
 Eğer öyleyse, bu işle ilgilenmenin zamanı geldi.
 İnancı benimkinden farklılık gösteriyorsa,
 Beni sevmediği inancına kapılıyım kesinlikle;
 Ya da sevse bile, yapılan bir şeyden hoşlanmadığı düşüncesine.
 Bu gelen de kim?

(İçeri ITHAMORE girer.)

Ah, Ithamore, yanıma gel.
 Gel yanıma gözbebeğim, gel efendisinin canı, yanıma gel;
 Benim sadık hizmetkârım. Hayır, benim öteki benliğim.
 Artık senden başka kimseden fayda yok bana;
 Mutluluğum da bu umut üzerine kurulu.
 Abigail'i ne zaman gördün?

ITHAMORE

Bugün.

BARABAS

Kiminle?

ITHAMORE

Bir keşişle.

BARABAS

Bir keşişle mi? Alçak yalancı, yaptı yapacağını.

⁷² Pislik. Yani: benim için değeri yok tövbenin.

ITHAMORE

Neyi efendim?

BARABAS

Abigail'imi rahibe yaptı.

ITHAMORE

Yalan değil, çünkü beni keşişe o yollamıştı.

BARABAS

Ah, kara gün,

Yalancı, güvenilmez, kaypak Abigail!

Neyse, boşver. İthamore, bundan böyle

Kızım beni asla utanca boğamayacak yaptıklarıyla.

Asla benden bir miras kalmayacak ona;

Hayır duamı alamayacak, kapımdan içeri giremeyecek;

Lanetim altında kalıp yok olacak,

Kardeşini öldüren Kabil'in Adem'in lanetiyle yok olduğu gibi.

ITHAMORE

Ah, efendim.

BARABAS

İthamore, onun için yalvarma, öfkeliyim;

Tüm benliğimle nefret ediyorum ondan.

Bu isteğimi yerine getirmezsen

Benden nefret ettiğini düşüneceğim.

ITHAMORE

Kim? Ben mi efendim? Koşup çıkarım bir kayaya ve atarım kendimi balıklama denize. Sizin tatlı canınız için her şeyi yaparım.

BARABAS

Ah, sadık İthamore; sen uşak değil, dostsun bana.

Seni, burada, tek vârisim ilan ediyorum,

Ben ölünce her şeyim senin olacak;

Hayattayken de kullan servetimin yarısını,

Ben harcıyormuşum gibi.

İşte anahtarlarım, yakında vereceğim onları sana.

Git, üst baş al kendine, hiçbir eksik kalmasin;
Sadece bil, böyle yapacağını.
Önce git, pirinç tenceresini,
Ocakta duran akşam yemeğimizi getir bana.

ITHAMORE

Hayatım üzerine bahse girerim ki, efendim acıkmış. Gidiyorum efendim.
(Çıkar.)

BARABAS

İşte böyle koşar her alçak servet peşinde,
Umutlarından başka yerde zengin olmasa bile.
Hişşt.
(ITHAMORE tencereyle girer.)

ITHAMORE

İşte burada, efendim.

BARABAS

Çok iyi Ithamore. Ne, kepçeyi de mi getirdin?

ITHAMORE

Evet efendim. Atasözü der ki: Şeytanla yemek yiyene uzun kaşık gerekir. Ben de size bir kepçe getirdim.

BARABAS

Çok iyi Ithamore, artık ağzını sıkı tut.
Seni çok sevdiğim için
Abigail'in öldüğünü göreceksin
Ki, rahat rahat yaşayasın mirasçım olarak.

ITHAMORE

Efendim, yoksa onu, insana iyi gelen pirinç lapasıyla mı zehirleyeceksiniz? Onu semirtip, tombullaştırırsınız, şişmanlatırsınız farkında olmadan.

BARABAS

Evet. Ancak Ithamore, bunu görüyor musun?
Bu değerli tozu

Bir zamanlar Ancona'da⁷³ bir İtalyan'dan almıştım.
İnsanda kabızlık yapan, hastalandıran,
Zehirleyen bir etkisi vardır. Yine de kendini belli etmez,
Alındıktan sonraki kırk saat içinde.

ITHAMORE

Nasıl, efendim?

BARABAS

Şöyle Ithamore:

Bu gece Maltalılar için kutsal bir gece.
Aziz Jaques gecesi diyorlar adına.
Bu gecede, Maltalılar bağışlarını manastırlara götürürler.
Bunu diğer bağışlarla götür manastırın önüne koy.
Bağışların içeri alındığı karanlık bir giriş var;
Rahibeler ne bağışı getireni görürler
Ne de kimin yolladığını araştırırlar.

ITHAMORE

Niye?

BARABAS

Belki bir tür törendir bu.
Ithamore, bu kazanı oraya götürüp koymalısın.
Dur, önce baharatlayayım onu.

ITHAMORE

Lütfen yapın, ben de size yardım edeyim, efendim. Lütfen izin verin, önce tadına bakayım.

BARABAS

Bak. Ne diyorsun?

ITHAMORE

Vallahi efendim, bir kazan lapanın ziyan olmasına üzülüyorum.

BARABAS

Sus Ithamore, ziyan olması, olmamasından iyidir.

⁷³ İtalya'da, Portekiz Yahudilerinin sığındığı bir kıyı kenti.

Emin ol, bol bol lapa yiyeceksin.
Kesem, kasam ve ben seninim.

ITHAMORE

Efendim, gidiyorum.

BARABAS

Dur. Ithamore, önce karıştırayım onu;
Büyük İskender'in içince öldüğü içki gibi⁷⁴
Ölümçül olsun Abigail için.
Babası Papa Hazretleri'ni zehirleyen Borgia'nın şarabı gibi⁷⁵
Etkili olsun onun üzerinde.
Kısacası, Lerna'nın⁷⁶ zehiri, Hydra'nın⁷⁷ kanı,
Porsuk ağacının suyu,⁷⁸ Cocytus'un nefesi,⁷⁹
Styx gölünün tüm zehirleri⁸⁰
Cehennemden kopup,
Kusun zehirinizi bunun içine ve zehirleyen
Babasını bir şeytan gibi terk eden kızı.

ITHAMORE

Nasıl da kutsadı! Pirinç lapası hiç böyle soslanmış mıdır?
Ne yapacağım bununla?

BARABAS

Ah, sevgili Ithamore, git ve bırak onu;
Bırakır bırakmaz da gel
Çünkü senin için başka görevlerim var.

ITHAMORE

Bir ahır dolusu Hollanda kısrakını öldürecek kadar zehir var
içinde. Toz olup,⁸¹ götüreceğim onu rahibelere.

⁷⁴ Büyük İskender sımadan ölmüştür. Ancak, adamlarından Antipater'in sunduğu zehirli şarap yüzünden öldüğü de söylenir.

⁷⁵ Papa VI. Alexander. Cesare Borgia'nın babasıdır ve oğlunun kendisine yanlışlıkla verdiği zehirli şarabı içerek ölmüştür.

⁷⁶ Hydra'nın yaşadığı Argos yakınlarında. Lerna'yı zehirleyen bataklık.

⁷⁷ Herakles'in öldürdüğü, çok başlı canavar. Kanının zehirli olduğu söylenir.

⁷⁸ Porsuk ağacı zehirlidir.

⁷⁹ Hades'teki ırmaklardan bir tanesi. Cocytus'un nefesi: ırmaktan yayılan koku.

⁸⁰ Arcadia'da bir kuyu. Suyu çok soğuk ve çok zehirlenmiş.

⁸¹ Toz sözcüğünün, aynı zamanda, 'zehiri' çağrıştırdığı düşünülürse, Barabas'ın takip eden konuşması anlam kazanmaktadır.

BARABAS

At vebasını da ekle. Git.

ITHAMORE

Gittim.

Ücretimi öde bana çünkü görevimi tamamladım bile.

(Çıkar.)

BARABAS

Itamore, sana ücretini fazlasıyla ödeyeceğim.

(Çıkar.)

V. SAHNE

(İçeri VALİ, MARTIN DEL BOSCO, ŞÖVALYELER girer.
Bir PAŞA ile görüşürler.)

VALİ

Hoşgeldiniz, yüce Paşa. Calymath nasıllar?

Hangi rüzgâr attı sizi Malta limanına?

PAŞA

Tüm dünyayı savuran rüzgâr,

Altın arzusu.

VALİ

Altın arzusu mu, yüce bayım?

Batı Hindistan'da bulunur o;

Malta'da altın madeni yoktur.

PAŞA

Siz Maltalılara şu haberi yolladı Calymath:

Daha önce vermiş olduğunuz sözü

Yerine getirmek için istediğiniz süre sona erdi.

Vergi borcunuzu almam için de beni yolladı.

VALİ

Paşa, kısaca söylüyorum, bizden vergi alamayacaksınız,
 Ne de dinsizler bizden kopardıklarıyla geçinecekler.
 Öncelikle, kentin surlarını yerle bir edeceğiz,
 Adayı harabeye çevirip kiliseleri yıkacağız,
 Mallarımızı gemilerle Sicilya'ya gönderdikten sonra,
 Yıkıcı denizin içeri girmesi için bir delik açacağız.
 Ve savunmasız kıyıları döven dalgalar
 Hücum ederek batıracaklar adayı.

PAŞA

Vali, madem anlaşılmayı bozdunuz
 Söz verdiğiniz vergiyi vermeyeceğinizi söyleyerek,
 Söz etmeyin kentinizin surlarını yıkmaktan;
 Bu kadar zahmete girmenize gerek yok
 Çünkü Selim-Calymath'ın kendisi gelecek,
 Tunç güllerle yerle bir edecek kulelerinizi,
 Viraneye çevirecek mağrur Malta'yı
 Bu katlanılmaz haksızlığınızdan dolayı.
 Hoşça kalın.

(Çıkar.)

VALİ

Güle güle.
 Maltalı erkekler, sizler de tetikte olun,
 Calymath'a bir hoşgeldin partisi düzenleyelim.
 İndirin kale kapılarını, doldurun tunç toplarınızı,
 Sarılın kendinizi korumak için silaha,
 Yiğitçe karşı koyun onlara;
 Bu yanıtla anlaşma bozuldu çünkü,
 Artık hiçbir şey beklenemez savaştan başka,
 Savaştan başka hiçbir şeyi sevinçle karşılamayız.

(Çıkarlar.)

VI. SAHNE

(İçeri İKİ KEŞİŞ girer.)

BİRİNCİ KEŞİŞ

Birader, ah birader. Tüm rahibeler hasta!
Hiçbir ilaç işe yaramıyor. Hepsi ölecek.

İKİNCİ KEŞİŞ

Başrahibe günah çıkarmak için beni çağırttı;
Ah, ne üzücü bir günah çıkarma olacak bu!

BİRİNCİ KEŞİŞ

Güzel Maria da beni çağırttı;
Kaldığı yere gidiyorum. Buralarda bir yerdeydi.

(Çıkar. İçeri ABIGAIL girer.)

İKİNCİ KEŞİŞ

Ne! Abigail'den başka hepsi öldü mü?

ABIGAIL

Ben de öleceğim çünkü ölümün yaklaştığını hissediyorum.
Benimle konuşan keşiş nerede?

İKİNCİ KEŞİŞ

Diğer rahibeleri görmeye gitti.

ABIGAIL

Onu çağırtmıştım ama siz burada olduğunuza göre
Siz çıkarın günahımı; öncelikle bilin ki,
Bu evde çok dindar bir biçimde, iffetli, inançlı,
İşlediğim günahlar yüzünden pişmanlık içinde yaşadım.
Ancak buraya gelmeden önce-

İKİNCİ KEŞİŞ

Ne olmuştu?

ABIGAIL

Tanrı'ya karşı çok büyük bir günah işledim;
Günahlarım yüzünden çaresizim;

En çok da bir günahım acı çektiriyor bana:
Mathias ve Don Lodowick'i tanır mıydınız?

İKİNCİ KEŞİŞ

Evet. Ne olmuş onlara?

ABIGAIL

Babam beni ikisiyle de nişanlamıştı.
Önce Don Lodowick'le; hiç sevemedim onu.
Sevdiğim erkek Mathias'tı.
Onun uğruna da rahibe oldum.

İKİNCİ KEŞİŞ

Demek öyle. Söyle, sonları nasıl oldu?

ABIGAIL

Aşkım yüzünden birbirlerinden nefret ettiler;
Babamın hazırladığı tuzakla da,
İşte burada uzun uzun anlatılıyor,
Her iki yiğit de öldü.

(KEŞİŞ'e bir kâğıt verir.)

İKİNCİ KEŞİŞ

Ah, ne korkunç bir alçaklık!

ABIGAIL

Huzur bulabilmek için de bunu size itiraf ediyorum.
Kimseye söylemeyin, yoksa babam ölür.

İKİNCİ KEŞİŞ

Bilirsin, günah çıkarma sırasında söylenenler başkalarına
anlatılamaz;
Din yasaları buna izin vermez;
Bildiklerini açıklayan rahip,
Önce rahiplikten çıkarılır, mahkeme edilir,
Arkasından da ateşe atılır.

ABIGAIL

Ben de öyle duymuştum. Rica ediyorum kimseye söylemeyin.
Yüreğimi pençesine aldı ölüm. Ah, iyi yürekli keşiş,

Babamın dinini değıştirin ki, ruhu kurtulsun;
Benim de bir Hıristiyan olarak öldüğüme tanık olun.

(Ölür.)

İKİNCİ KEŞİŞ

Aynı zamanda da bir bakire olarak; en çok da bu üzüyor beni.

Ama şimdi Yahudi'ye gidip onu suçlamalıyım,
Benden korkmasını sağlamalıyım.

(BİRİNCİ KEŞİŞ girer)

BİRİNCİ KEŞİŞ

Ah birader, bütün rahibeler öldü; haydi, gömelim onları.

İKİNCİ KEŞİŞ

Önce şunu gömmeme yardım et, sonra benimle gel,
Birlikte Yahudi'yi suçlayalım.

BİRİNCİ KEŞİŞ

Niye? Ne yapmış ki?

İKİNCİ KEŞİŞ

Açıklamaya korktuğum bir şey.

BİRİNCİ KEŞİŞ

Ne? Bir çocuğu çarmıha mı germiş?

İKİNCİ KEŞİŞ

Hayır, daha kötü bir şey. Günah çıkarma seansında
söylendi bana.

Bilirsin, açıklamanın cezası ölümdür.

Haydi, gidelim.

(Cesetle çıkarlar.)

IV. PERDE

I. SAHNE

(İçeri BARABAS ve ITHAMORE girer. Dışarıdan çan sesleri gelir.)

BARABAS

Bir Hristiyanın öldüğünü bildiren çan sesinden
daha iyi müzik yoktur.
Rahibelerin ölüm haberini verirken ne de güzel çalıyor,
Daha önce kulağıma tenekececinin tencere sesi gibi gelen çanlar!
Korkuyordum zehir etkisini göstermez,
Gösterse de işe yaramaz diye.
Her yıl şişer⁸² karınları ama yine de yaşarlar.
Şimdi ise hepsi öldü, bir tanesi bile canlı kalmadı.

ITHAMORE

Efendim, çok güzel oldu da, ya anlaşılırsa?

BARABAS

İkimiz de söylemezsek nasıl anlaşılır?

ITHAMORE

Benden kuşkulanmanıza gerek yok.

BARABAS

Boğazını keserim düşünsem.

⁸² Rahibelerin ahlaksız olduklarını ve hep hamile kaldıklarını ima ediyor.

ITHAMORE

Haklı da olursunuz.

Şu yakınlarda büyük bir manastır var;

Sevgili efendim, izin verin tüm keşişleri zehirleyeyim.

BARABAS

Buna gerek kalmayacak; rahibeler öldüğüne göre

Onlar da üzüntüden ölecek.

ITHAMORE

Kızınızın ölümü size üzüntü vermiyor mu?

BARABAS

Hayır. Sadece çok fazla yaşadı diye üzüliyorum.

Yahudi doğdu, Hristiyan oldu.

*Catso, diavola!*⁸³

(İçeri İKİ KEŞİŞ girer.)

ITHAMORE

Efendim, bakın, bakın. İki dindar asalak geliyor.

BARABAS

Daha gelmeden kokularını aldım.

ITHAMORE

Koca burnunuza şükürler. Haydi gidelim buradan.

İKİNCİ KEŞİŞ

Alçak Yahudi, dur! Tövbe et, diyorum sana! Dur!

BİRİNCİ KEŞİŞ

Günah işledin, lanetlenmelisin bu yüzden.

BARABAS

Korkarım zehirli lapayı bizim yolladığımızı biliyorlar.

ITHAMORE

Ben de öyle düşünüyorum. Efendim, alttan alın bu yüzden.

⁸³ Bir küfür. 'Cazzo', İtalyanca 'penis', 'diavola' ise 'dişi şeytan' anlamına gelmektedir.

İKİNCİ KEŞİŞ

Barabas, senin-

BİRİNCİ KEŞİŞ

Evet, senin-

BARABAS

Doğru, param var. Ne olmuş varsa?

İKİNCİ KEŞİŞ

Sen bir-

BİRİNCİ KEŞİŞ

Evet, sen bir-

BARABAS

Ne gerek var tüm bunlara? Biliyorum, ben bir Yahudi'yim.

İKİNCİ KEŞİŞ

Kızın-

BİRİNCİ KEŞİŞ

Evet, kızın-

BARABAS

Ah, ondan söz etmeyin. Üzüntüden ölürüm yoksa.

İKİNCİ KEŞİŞ

Unutma ki-

BİRİNCİ KEŞİŞ

Evet, unutma ki-

BARABAS

Tefecilik yaptığımı söylemem gerek.

İKİNCİ KEŞİŞ

İşlediğin-

BARABAS

Zina mı? Ama başka bir ülkedeydi o.
Dahası, kadın da yaşamıyor artık.

İKİNCİ KEŞİŞ

Evet. Ama Barabas, unutma Mathias ve Don Lodowick'i.

BARABAS

Niye? Ne olmuş onlara?

İKİNCİ KEŞİŞ

Sahte bir düello çağrısı yüzünden kavga ettiklerini
söylemeyeceğim.

BARABAS

(ITHAMORE'a)

İtiraf etmiş. İkimiz de hapı yuttuk;
Can dostum, şimdi yapmacıklı davranmalıyım—
Ah, kutsal keşişler, günahlarımın yükü
Ruhuma baskı yapıyor, rica ediyorum, söyleyin bana,
Hıristiyan olmak için artık çok geç değil mi?
Çok koyu bir Yahudiydim ben.
Yoksullara karşı taş yürekli,
Para uğruna ruhunu satan, aç gözlü bir sefildim.
Yüzde yüz faiz alırdım;
Bugün servetim eşittir
Malta'daki tüm Yahudilerin servetine
Ama para nedir ki?
Ben bir Yahudiyim, bu yüzden de cehennemliğim.
Çile çekmek yarasaydı günahlarımın affedilmesine,
Kırbaçlardım kendimi ölene dek—

ITHAMORE

Ben de. Ama çile çekmek işe yaramayacak.

BARABAS

Oruç tutar, dua eder, kıl gömlek giyer,
Sürünerek dizlerimin üstünde, Kudüs'e giderdim.
Şarap mahzenlerim, buğday ambarlarım,
İlaç ve baharat dolu depolarım,

Altın külçe ve para dolu sandıklarım
 Bunların yanı sıra, evimde, miktarını bilemediğim
 Değerli ve yusyuvarlak incilerim var.
 Daha dün bu limandan iki gemi ayrıldı,
 Bu yolculuktan kazancım on bin altın olacak.
 Floransa, Venedik, Antwerp, Londra, Seville,
 Frankfurt, Lubeck, Moskova ve daha birçok yerde
 Alacağım var. Bu kentlerin çoğundaki bankalarda
 Büyük miktarlarda paralarım yatmakta.
 Hepsini bir manastıra bağışlayacağım;
 Yeter ki vaftiz edilip orada yaşayayım.

BİRİNCİ KEŞİŞ

Ah, iyi yürekli Barabas, bizim manastıra gel.

İKİNCİ KEŞİŞ

Hayır, iyi yürekli Barabas, bizim manastıra gel.
 Barabas, biliyorsun-

BARABAS

Biliyorum, çok günahım var.
 Sen değiştir dinimi, tüm servetim senin olacak.

BİRİNCİ KEŞİŞ

Barabas, onların kuralları çok katı.

BARABAS

Öyle olduğunu biliyorum, size katılacağım.

İKİNCİ KEŞİŞ

Gömlek giymezler, yalın ayak dolaşırlar.

BARABAS

Öyleyse bana göre değil, kararımı verdim:
 Günahımı sen çıkart, her şeyim senin olsun.

BİRİNCİ KEŞİŞ

İyi yürekli Barabas, bana gel.

BARABAS

Görüyorsun, ona cevabımı verdim ama hâlâ bekliyor.⁸⁴
Gönder onu buradan, sonra da gel benimle eve.

BİRİNCİ KEŞİŞ

Bu akşam sana geleceğim.

BARABAS

Bu gece saat birde evime gel.⁸⁵

BİRİNCİ KEŞİŞ

Aldın cevabını, artık gidebilirsin.

İKİNCİ KEŞİŞ

Niyeymiş! Sen git.

BİRİNCİ KEŞİŞ

Ne dersen de, gitmeyeceğim.

İKİNCİ KEŞİŞ

Öyle mi? Seni göndermesini bilirim, alçak.

BİRİNCİ KEŞİŞ

Ne! Bana alçak mı diyorsun?

(*Kavgâ ederler.*)

ITHAMORE

Efendim, ayırın onları, ayırın.

BARABAS

Biraderler, bu zayıflıktan başka bir şey değil,
sakin olun.

Keşiş Bernardine, sen İthamore'la git.

Duygularımı biliyorsun, beni onunla yalnız bırak.⁸⁶

BİRİNCİ KEŞİŞ

Neden senin evine gidiyor o? Sav başından onu.

⁸⁴ Barabas, bu sözleri, alçak sesle İkinci Keşişe söylemektedir.

⁸⁵ Barabas, bu sözleri, yüksek sesle Birinci Keşişe söylemektedir.

⁸⁶ İkinci Keşiş, tek başına Birinci Keşiş başından savabileceğini söylemekte.

BARABAS

Çenesini kapamak için bir şey vereceğim ona.⁸⁷
 (ITHAMORE *ve* İKİNCİ KEŞİŞ *çıkarlar.*)
 Jacobin tarikatını⁸⁸ kötüleyen
 Ondan başka kimse duymadım.
 Yoksa, onun sözlerine inandığımı mı sanıyorsun?
 Birader, sen Abigail'in dinini değiştirdin.
 Sana minnet borçluyum ve borcumu ödemeliyim;
 Ödeyeceğim de. Ah Jacomo, gelmemelik etme.

BİRİNCİ KEŞİŞ

Barabas, kim olacak vaftiz baban?
 En kısa zamanda günah çıkartacaksın çünkü.

BARABAS

Vaftiz babalarımın biri Ithamore olacak.
 Ancak senin tarikattan kimseye tek kelime etme.

BİRİNCİ KEŞİŞ

Sana söz veriyorum Barabas.
 (*Çıkar.*)

BARABAS

Artık korkacak bir şey kalmadı, güvencedeyim.
 Çünkü, kızımın günahını çıkaran evimde.
 Jacomo gelmeden onu öldürsem ne olur?
 İkisini de öldürmek için öyle bir planım var ki,
 Ne Yahudiler ne de Hristiyanlar görmüştür benzerini.
 Biri, kızımın dinini değiştirdi, bu nedenle ölecek;
 Diğeri, öldürülmemi sağlayacak kadar bilgi sahibi,
 Dolayısıyla yaşamaması gerekiyor.
 Ancak, bu iki akıllı,
 Evimi, malımı, her şeyimi terk edip
 Oruç tutacağımı, kendimi bir güzel kırbaçlatacağımı
 sanıyorlar.

⁸⁷ Bu sözleri Birinci Keşişe söylemektedir. Barabas'ın bu sözleri ironiktir. İkinci Keşiş öldüreceğini söylemekte.

⁸⁸ Dominiken rahiplerine verilen bir başka ad. Çünkü bu keşişlerin Fransa'daki ilk manastırları St. Jacques caddesindeydi. Beyaz giyisilerinin üzerine siyah pelerin giyerlerdir, diğer adları da Kara Keşişler'di (Black Friars). Fransiskan Keşişleri ise beyaz pelerin giyerlerdi. Bir diğer adları da Gri Keşişler'di (Grey Friars). Her iki tarikat da dünyasal zenginliklerden uzak kalmaya yemin etmişti ve dilenerek geçinirdi.

Hiçbiri olmayacak bunların.
 Şimdi, Keşiş Bernardine, sana geliyorum:
 Seni besleyeceğim, yatıracağım, güzel sözler söyleyeceğim sana,
 Sonra da ben ve güvenilir Türk'tüm-
 Daha fazla konuşmayayım; öyle olmalı ve olacak.
 Ithamore, söyle bana, keşiş uyudu mu?
 (*İçeri ITHAMORE girer.*)

ITHAMORE

Evet. Ama neden uyudu bilmiyorum.
 Ne yaptırısam bir türlü çıkaramadım giyisilerini,
 Ne de yatağa yattı, üstündekilerle uyuyor;
 Korkarım niyetimizden kuşkulandı.

BARABAS

Hayır, keşişlerin âdetidir bu;
 Niyetimizi bilse bile kaçabilir mi ki?

ITHAMORE

Hayır. İsteddiği kadar bağırınsın onu kimse duyamaz.

BARABAS

Doğru. Zaten bunun için koydum onu oraya.
 Diğer odaların pencereleri caddeye bakıyor.

ITHAMORE

Efendim, vakit harcıyorsunuz. Niye bekliyoruz böyle?
 Ah, çok istiyorum asıldığını görmeyi.

BARABAS

Haydi, gel dostum,
 Çıkar kemerini, yap güzel birilmek.
 Keşiş, uyan.

(İKİNCİ KEŞİŞ'in uyuduğu görülmektedir.)

İKİNCİ KEŞİŞ

Ne! Beni boğacak mısınız?

ITHAMORE

Evet, çünkü sen günah çıkarmayı alışkanlık haline getirdin.

BARABAS

Bizi değil, atasözünü suçla: 'Günah çıkart ve geber!' Sıkı çek.

İKİNCİ KEŞİŞ

Ne! Öldürecek misiniz beni?

BARABAS

Sıkı çek, diyorum. Malımı istiyordun.

ITHAMORE

Evet. Canımızı da. Onun için çek tüm gücünle.
Güzelce halledildi efendim, hiç iz yok.

BARABAS

Her şey olması gerektiği gibi öyleyse. Kaldır şunu.

ITHAMORE

Hayır, efendim. Biraz bana kulak verin. İşte, böyle esasına dayansın.
Çok güzel. Sanki domuz pastırması dileniyormuş gibi duruyor.

BARABAS

Kim düşünür bu keşişin ölmüş olabileceğini?
Sevgili İthamore, saat gecenin kaç?

ITHAMORE

Bire geliyor.
(İçeri BİRİNCİ KEŞİŞ girer.)

BARABAS

Öyleyse Jacomo birazdan gelir buraya.
(BARABAS ve İTHAMORE çıkar.)

BİRİNCİ KEŞİŞ

Şansımın döneceği saat geldi. Bu mutlu saatte,
Bir kâfiri Hıristiyan yapacağım,
Katacağım altınlarını bizim hazineye.
Bir dakika, bu Barnardine değil mi? Evet, o.
Buradan geçeceğimi düşünerek

Duruyor burada, bana kötülük etmek,
Yahudiye gitmeme engel olmak için.
Barnardine!

Konuşmayacak mısın? Seni görmediğimi sanıyorsun.
Çekil diyorum buradan, bırak geçeyim.
İzin vermeyecek misin! Öyleyse zorla geçerim.
Bak, asasını da hazır etmiş.⁸⁹

Eğer istiyorsan, başka zaman durdur beni.

(*Vurur. BARNARDİNE düşer. BARABAS ve ITHAMORE içeri girer.*)

BARABAS

Jacomo, bu da ne! Ne yaptın böyle!

BİRİNCİ KEŞİŞ

Bana vurmak isteyene vurdum.

BARABAS

Kimmiş? Barnardine! Ah, ölmüş!

ITHAMORE

Evet efendim, ölmüş. Bakın nasıl da akıyor beyni burnundan.

BİRİNCİ KEŞİŞ

İyi yürekli baylar, ben yaptım bu işi ama ikinizden başka kimse bilmiyor bunu. Bırakın kaçayım.

BARABAS

O zaman adamım ve ben işbirlikçin olarak asılırız.

ITHAMORE

Hayır, onu yargıca götürelim.

BİRİNCİ KEŞİŞ

İyi yürekli Barabas, bırak gideyim.

⁸⁹ Bu asa, İkinci Keşişin dayandığı asa olamaz yoksa Birinci Keşiş asanın hazır olduğunu söylemezdi, ayrıca asayı aldığı İkinci Keşişin ölü bedeni yere düşerdi. Bu asa, ya Barabas'ın bilinçli olarak bıraktığı bir asa ya da Marlowe'un düşünmeden yaptığı bir hata .

BARABAS

Kusura bakma, olmaz. Yasalar uygulanmalı.
Barnardine'in beni Hristiyan yapmak için uğraştığını,
Benim onu kapı dışarı ettiğimi,
Onun da burâda oturduğunu, sözümü tutmak,
Mallarımı ve paramı sizin tarikata vermek için
Manastırınıza gitmek niyetiyle erkenden kalktığımı,
Çünkü senin beklediğini bildirmem gerekecek.

ITHAMORE

Yazıklar olsun hepsine, efendim. Keşişler şeytan kesilip
birbirlerini öldürürken siz Hristiyan mı olacaksınız?

BARABAS

Hayır. Bu örnek yüzünden Yahudi kalacağım.
Tanrım yardım et bana. Keşişler adam öldürüyor ha!
Görölmüş müdür bir Yahudi'nin böyle şeyler yaptığı?

ITHAMORE

Bir Türk bile daha fazlasını yapamazdı.

BARABAS

Mahkeme yarın toplanıyor; mahkemeye çıkacaksın.
Gel Ithamore, götürelim onu buradan.

BİRİNCİ KEŞİŞ

Alçaklar, ben kutsal bir kişiyim, dokunmayın bana.

BARABAS

Sana yasalar dokunacak. Biz sadece seni götüreceğiz.
Ah, başına gelenler yüzünden ağlayabilirim.
Asayı da al; onu da göstermek gerek.
Yasalar her ayrıntının bilinmesini emreder.

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(İçeri FAHİŞE ve PILIA-BORZA girer.)

FAHİŞE

Pilia-Borza, Ithamore'u gördün mü?

PILIA-BORZA

Gördüm.

FAHİŞE

Peki, mektubumu verdin mi?

PILIA-BORZA

Verdim.

FAHİŞE

Peki, ne düşünüyorsun? Gelecek mi?

PILIA-BORZA

Galiba, ama belli olmaz çünkü mektubu okuduktan sonra sanki başka dünyaların insanıymış gibi bakmaya başladı.

FAHİŞE

Niçin?

PILIA-BORZA

Kendisi gibi aşağılık bir köleye, benim gibi yakışıklı bir erkek senin gibi güzel bir kadından selam getirdi diye.

FAHİŞE

Ne dedi, peki?

PILIA-BORZA

Tek bir söz söylemedi, sadece başını salladı bana. Sanki, 'Ya, öyle mi?' dercesine. Ben de bıraktım onu, korkunç suratımın ür-kütücü etkisiyle şaşırıp kalakalmış bir halde.

FAHİŞE

Nerede karşılaştın onunla?

PILIA-BORZA

Darağacının on metre ötesinde, benim bölgemde.⁹⁰ Sanırım, kellesini kurtarmak için bir yazı⁹¹ okuyordu. İdamını izlediği rahibi eski bir atasözüyle selamladım: *Hodie tibi, cras mihi*⁹² ve onu celladın insafına bıraktım. Bak işte geliyor, gösteri sona ermiş.
(İçeri İTHAMORE girer.)

İTHAMORE

Bu rahip kadar ölüme sakın giden bir insan görmedim ömrümde. Daha ilmek boynuna geçmeden atlamaya hazırdı. Cellat ipi boynuna geçirince aceleyle dua etmeye başladı. Sanki bir başka kilisede daha ayin düzenlemesi gerekiyordu. Neyse, canı nereye isterse gitsin, onun peşinden aceleyle gidenlerden biri olmayacağım. Aklıma geldi, idamı izlemeye giderken, kuzgun kanadı gibi bıyıkları, hançerinin kabzası tava sapı gibi kocaman olan bir adam çıktı karşıma. Madam Bellamira diye birinden mektup verdi bana. Öyle bir selamladı ki beni, dudaklarıyla çizmelerimi silmeye niyetli sandım. Mektupta, madam, evine gitmemi istiyordu. Aca-ba neden diye merak ediyorum. Kendimde bulabildiğimden daha fazlasını görüyor olabilir bende; çünkü, beni gördüğü an bana âşık olduğunu söyleyerek devam ediyor. Kim böyle bir aşka karşılık vermez? İşte evi, işte kendisi de geliyor. Keşke gelmeseydim bu raya, onun yüzüne bakmaya layık değilim ben.

PILIA-BORZA

İşte mektup yazdığın bey bu.

İTHAMORE

(*Kendi kendine*)

'Bey' mi? Benimle dalga geçiyor. Üç kuruş değeri olan bir Türk'te beylik ne arar? Gidiyorum buradan.

FAHİŞE

Ne yakışıklı bir genç, değil mi Pilia-Borza?

⁹⁰ Yankesicilik yaptığım yerde.

⁹¹ Başlangıçta, ruhban sınıfına, işledikleri suçtan ötürü laik mahkemelerde değil de kilise mahkemelerinde yargılanmaları için tanınan ayrıcalık. Ancak, bu ayrıcalık daha sonra nitelik değiştirmiştir. Suçlu, yargıçlar önünde, Latince bir yazı okur; okuyabildiğinin saptanmasıyla ve işlediği suçun ilk suçu olması koşuluyla affedilirdi. İthamore'un idamdan kurtulma çabasında olduğunu ima ediyor.

⁹² Bugün sen, yarın ben.

ITHAMORE

(*Kendi kendine*)

İşte yine, 'yakışıklı genç'. (*Yüksek sesle*)

Bayım, yakışıklı gence mektubu siz getirmediniz mi?

PILIA-BORZA

Getirdim bayım hem de bu hanımefendiden. O da benim gibi, ailenin diğer bireyleri gibi, ayakta ya da yüzüstü hizmetinizde.

FAHİŞE

Kadınlık onurum beni durdurmaya çalışıyor

Ama artık daha fazla dayanamıyorum; hoşgeldin yakışıklı sevgilim.

ITHAMORE

(*Kendi kendine*)

Artık şimdi düpedüz ya da eğri büğrü çıktım yoldan.

FAHİŞE

Nereye bu kadar çabuk?

ITHAMORE

(*Kendi kendine*)

Gidip efendimden biraz para çalacağım kendimi güzelleştirebilmek için. (*Yüksek sesle*) Lütfen affedin beni, bir geminin yükünün boşaltılmasına nezaret etmeliyim.

FAHİŞE

Beni böyle bırakacak kadar acımasız olabilir misin?

PILIA-BORZA

Sizi ne kadar sevdiğini bir bilseniz , bayım-

ITHAMORE

Hayır, beni ne kadar sevdiği umurumda değil. Güzel Bellamira, keşke senin için efendimin servetini ele geçirebilsem.

PILIA-BORZA

Geçirebilirsiniz bayım, eğer isterseniz.

ITHAMORE

Yerüstünde olsaydı geçirebilirdim, geçirmeyi de isterdim. Ama o, kekliklerin yumurtalarını gömüp sakladığı gibi saklıyor parasını toprağın altında.

PILIA-BORZA

Yani bulmak mümkün değil mi?

ITHAMORE

Kesinlikle değil.

FAHİŞE

(PILIA-BORZA'ya)

Öyleyse bu aşâğılık alçakla ne yapacağız?

PILIA-BORZA

(FAHİŞE'ye)

İşi bana bırak, sen sadece onunla tatlı tatlı konuş.

(ITHAMORE'a)

Ama Yahudi'nin bazı sırlarını biliyorsun; açıklanırsa ona zarar verebilirler.

ITHAMORE

Evet, şunun gibi... Neyse, kapa çeneni. Servetinin yarısını bana yollamak zorunda bırakacağım ve bu kadarla kurtulduğuna seviyecek. Kalem kâğıt verin bana. Ona yazacağım. Paramız olacak hemen.

PILIA-BORZA

En aşâğı yüz altın iste.

ITHAMORE

On tane yüz bin altın. (*Yazar*⁹³) 'Efendim, Barabas—'

PILIA-BORZA

Bu kadar alttan alma, tehdit et onu.

ITHAMORE

'Barabas efendi, bana yüz altın yolla.'

⁹³ Ithamore, burada kalemi alır ve kendi kendine mektubu dikte etmeye başlar. Böyle yapması, Pilia-Borza'ya mektupta değişiklikler önerme olanağı verir.

PILIA-BORZA

En aşığı iki yüz yaz.

ITHAMORE

'Bu adamla bana üç yüz altın yollamanı istiyorum senden.

Şu da sana bir uyarı olsun: Yollamazsan, gerisini sen düşün.⁹⁴

PILIA-BORZA

Ona itiraf edeceğini söyle.

ITHAMORE

'Yoksa her şeyi itiraf ederim.' Kaybol ve göz açıp kapayana kadar gel.

PILIA-BORZA

İşi bana bırak, ona layık olduğu şekilde davranacağım.

(Çıkar.)

ITHAMORE

Geber, Yahudi.

FAHİŞE

Haydi, yakışıklı İthamore, yat kucağıma.

Hizmetkârlarım nerede? Hemen yiyecek bir şeyler hazırlayın;

Söyleyin tüccara bana ipekler getirsin.

Sevgilim İthamore böyle pılı pırtıyla mı dolaşacak?

ITHAMORE

Söyleyin, kuyumcu da gelsin.

FAHİŞE

Yakışıklım, benim kocam yok, seninle evleneceğim.

ITHAMORE

Kabul ama bu sefil ülkeyi terk edelim.

Buradan Yunanistan'a, güzel Yunanistan'a gidelim.

Ben senin İason'un olurum sen de Altın Post'um.⁹⁵

Ovaların üzerine serilen çiçek çayırının bulunduğu,

⁹⁴ 'Gerisini sen düşün' belirgin olmayan bir tehdittir. Pilia-Borza, bu tehdidin yerine daha kesin bir tehdit yazdırır.

⁹⁵ Argonautların başı İason, uzun maceralardan sonra, aradığı Altın Post'u bulur.

Baküs'ün üzüm bağlarının tüm dünyayı kapladığı,
 Koruların, ormanların yemyeşil olduğu bu yerde
 Ben senin Adonis'in olurum, sen de Aşk Kraliçesi.⁹⁶
 Kırlar, meyve bahçeleri, sıra sıra çuhaçiçeği,
 Yabani ot ve saz yerine şeker kamışı dolu.
 Sen bu korularda, gökteki Dis⁹⁷ aşkına,
 Benimle yaşayacak, benim aşkım olacaksın.

FAHIŞE

Yakışıklı Ithamore'la nerelere gitmem ki.
 (İçeri PILIA-BORZA girer.)

ITHAMORE

Hayrola? Aldın mı altını?

PILIA-BORZA

Evet.

ITHAMORE

Kolay mı aldın? İnek sağdırdı mı sütünü kolayca?

PILIA-BORZA

Mektubu okuyunca gözünü dikti, ayağını yere vurdu ve yan
 döndü. Ben de onu sakalından yakaladım, şöyle bir baktım ona,
 parayı yollamasının iyi olacağını söyledim. Sonra bana sarıldı,
 beni kucakladı.

ITHAMORE

Sevgiden değil, korkudan.

PILIA-BORZA

Sonra, bir Yahudi gibi sıırıttı; senin hatırın için beni sevdiğini
 söyledi bana, senin ne sadık bir uşak olduğunu anlattı.

ITHAMORE

Ama o alçak yüzünden böyle pejmürde dolaşıyorum.
 Şu kılığıma baksana.

⁹⁶ Adonis, Venüs'ün (Aşk Kraliçesi'nin) ünlü sevgilisidir.

⁹⁷ Dis: Yeraltı tanrısı Pluto. Ithamore'un sözleri cehaletini ortaya çıkarmaktadır.

PILIA-BORZA

Sonuç olarak, bana on altın verdi.

ITHAMORE

On mu! Bir kuruş bile bırakmayacağım cebinde.

Verin bir top kâğıt, dünyanın altınını kazanacağız onunla.

PILIA-BORZA

Beş yüz altın iste.

ITHAMORE

(Yazar)

'Yahudi efendi, canını seviyorsan beş yüz altın yolla bana. Mektubu getirene de yüz altın ver.' Söyle ona mutlaka almalıyım bu parayı.

PILIA-BORZA

Garanti veriyorum muhterem beyefendi, alacaksınız.

ITHAMORE

Neden bu kadar çok istediğimi sorarsa, söyle ona, ben yüz altından aza bir dize bile yazmam.

PILIA-BORZA

Zengin bir ozan olursunuz, bayım. Gittim.

(Çıkar.)

ITHAMORE

Al parayı, hatırım için harca onu.

FAHİŞE

Paran değil, sen önemlisin benim için.

Altına bu kadar değer verir Bellamira.

(Altını yere atar.)

Ama sana, bu kadar.

(ITHAMORE'u öper.)

ITHAMORE

Yine öp, tutkuyla tekrar tekrar öpüyor dudaklarımı.

Nasıl da göz süzüyor bana! Bir yıldız gibi parlıyor gözleri.

FAHİŞE

Gel canım aşkım, içeri girip birlikte uyuyalım.

ITHAMORE

Ah, bir geceye on bin gece sığdırılsaydı, yedi yıl birlikte uyusaydık uyanmadan önce.

FAHİŞE

Gel, aşk çocuğu, önce yiyip sonra uyuyalım.

(Çıkarlar.)

III. SAHNE

(İçeri BARABAS girer. Bir mektup okumaktadır.)

BARABAS

'Barabas, bana üç yüz altın yolla.'
Sadece Barabas! Ah, o alçak fahişe!
Bana Barabas demezdi.
'Yoksa itiraf edeceğim.' Buyur bakalım.
Bir elime geçirsem onu, bu yüzden *coupe de gorge*.⁹⁸
Çapulcu kılıklı, gözleri kayan bir sefil yolladı.
Konuşurken korkunç sakalını alıp
İki üç kez kulağına dolayan,
Suratı bilek taşı gibi kılıç izleriyle dolu birini.
Elleri yara bere içinde, bazı parmakları kopmuş,
Ağzını açınca domuz gibi homurdanan,
Pezevenge, üç kâğıtçıya,
Sanki, yüz karısı olan bir kabadayıya benziyordu.
Bu adamla üç yüz altın yollamalıymışım!
Umarım, sonsuza kadar orada kalmaz;
Buraya gelirse de--Ah, keşke burada olsaydı!

(İçeri PILIA-BORZA girer.)

PILIA-BORZA

Yahudi, daha fazla altın gerek bana.

⁹⁸ Boğazını keseceğim.

BARABAS

Niye? Eline beklediğinden az mı geçti?

PILIA-BORZA

Hayır. Ancak, üç yüz altın ona yetmiyor.

BARABAS

Ona yetmiyor mu bayım?

PILIA-BORZA

Hayır, bayım. Bu yüzden beş yüz altın daha almalıyım.

BARABAS

Ona vermek-

PILIA-BORZA

Vermek. Ne güzel söz.. Yerinde olsam yollardım. Bak, işte mektubu.

BARABAS

İsteteceğine kendi gelemey miydi? Lütfen söyle ona, gelsin kendisi alsın. Senin için istediği parayı hemen alacaksın.⁹⁹

PILIA-BORZA

Evet, ama gerisini de, yoksa-

BARABAS

(Kendi kendine)

Bu alçağın hakkından gelmeliyim. *(Yüksek sesle)*

Bayım, lütfen benimle yemek yiye, can-ı gönülden

(Kendi kendine)

zchirleneceksiniz.

PILIA-BORZA

Hayır. Kahretsin, şu altınları verecek misin?

BARABAS

Veremem, anahtarlarımı kaybettim.

⁹⁹ Mektubu getirene verilmesi gereken yüz altın.

PILIA-BORZA

Ha, eğer sorun buysa, kasanın kilidini açabilirim.

BARABAS

Ya da kasasının durduğu odanın penceresine tırmanabilirsin.
Ne demek istediğimi anlıyorsun herhalde.

PILIA BORZA

Anlıyorum, onun için kasa odandan söz etme bana.
Yahudi, altınlar. Bil ki, seni astırabilirim.

BARABAS

(Kendi kendine)

İhanete uğradım.

(Yüksek sesle)

Yüz altın değil benim derdim.
Kızdırmıyor bu beni. Beni kızdıran,
Kendisini canımdan çok sevdiğimi bilen bir kimsenin
Böyle emreder gibi bir mektup yazması.
Bayım, biliyorsunuz, çocuğum yok;
Varımı yoğumu Ithamore'dan başka kime bırakacağım ki?

PILIA-BORZA

Çok lâf var ama hiç altın yok; altınlar!

BARABAS

Bayım, ona ve henüz tanışmadığım güzel metresinize
En içten saygılarımı iletin.

PILIA-BORZA

Konuş, verecek misin altınları?

BARABAS

İşte buradalar bayım.

(Kendi kendine)

Ah, nasıl ayrılacağım bu kadar altından!

(Yüksek sesle)

İşte, al onları dostum, severek—

(Kendi kendine)

Asıldığını görmek isterim;

Ah, sevgi engelliyor konuşmamı.

Sevmemiştir kimse uşağını benim Ithamore'u sevdiğim kadar.

PILIA-BORZA

Biliyorum, bayım.

BARABAS

Dostum, söyleyin, sizi evimde görecektir miyim?

PILIA-BORZA

Yakında. Hem de pahalıya ödeyeceksiniz bayım. Hoşça kalın.

(Çıkar.)

BARABAS

Alçak, eğer gelersen, asıl sen pahalıya ödeyeceksin.

Hiç, bana yapılan işkence yapılmış mıdır bir başka Yahudi'ye?

Hiç, çapulcu kılık bir serseri gelip

Önce üç yüz, sonra beş yüz altın almış mıdır ondan?

Hepsinden kurtulmanın bir yolunu bulmalıyım;

Hem de en kısa zamanda. Çünkü bu alçak,

Tüm bildiklerini anlatacak ve ben de asılacağım bu yüzden.

Buldum.

Kılık değiştirip görmeye gideceğim alçağı,

O rezil, altınlarımın keyfini nasıl çıkartıyor diye.

(Çıkar.)

IV. SAHNE

(İçeri FAHİŞE, ITHAMORE ve PILIA-BORZA girer.)

FAHİŞE

Sana söz veriyorum sevgilim.

Onun için, iç bitir.

ITHAMORE

Öyle mi diyorsun? Pekâlâ. Gel buraya.¹⁰⁰

(FAHİŞE'ye fısıldar)

¹⁰⁰ Ithamore, Fahişeye kendisiyle kısa bir süre sonra yatağa girmesini istediğini söylüyor.

FAHİŞE

Tamam, öyle olacak.

ITHAMORE

Bu koşulla içiyorum. Şerefine.

FAHİŞE

Hayır. Hepsini iç.

ITHAMORE

İşte. Sen de beni seviyorsan tek bir damla bırakma.

FAHİŞE

Seni sevmek mi! Üç kadeh doldur bana.

ITHAMORE

Ben, elli düzine içeceğime bahse girerim.

PILIA-BORZA

Erkekçe konuştun, silah kuşanmış bir şövalye gibi.

ITHAMORE

Hey, *Rivo Castiliano*.¹⁰¹ Erkek erkektir.

FAHİŞE

Şimdi de Yahudi'ye içelim.¹⁰²

ITHAMORE

Nel! Yahudi'ye. Bana para yollasan iyi olur.¹⁰³

PILIA-BORZA

Hiç yollamazsa ne yaparsın?

ITHAMORE

Hiçbir şey; ama bildiğim bir şey var: O, bir katil.

¹⁰¹ Aksın içkiler.

¹⁰² Fahişe, ziyafetin verilmesinde parasından yararlandıkları için Barabas'ın şerefine içmek ister.

¹⁰³ Ithamore, sanki oradaymış gibi Barabas'ın şerefine içer ve arkasından Yahudi'ye tehdit savurur.

FAHİŞE

Bu kadar yürekli bir insan olduğunu sanmazdım.

İTHAMORE

Mathias'la Vali'nin oğlunu tanırıyorsunuz; o ve ben öldürdük ikisini de, hem de dokunmadan onlara.

PILIA-BORZA

Ne güzel yapmışsınız.

İTHAMORE

Rahibeleri zehirleyen lapayı ben götürdüm; o ve ben-Tuzağa düşürdük! Yakaladık! Sıkıca!- bir keşişi boğduk.

FAHİŞE

Sadece ikiniz.

İTHAMORE

Sadece ikimiz, kimse öğrenmedi ve de öğrenemeyecek.

PILIA-BORZA

(FAHİŞE'ye)

Bunu Vali'ye anlatacağım.

FAHİŞE

(PILIA-BORZA'ya)

Anlatılması da gerek; ancak, önce biraz daha altın alalım.

(İTHAMORE'a)

Gel, sevgili Ithamore, yat kucağıma.

İTHAMORE

Biraz sev beni, uzun uzun sev, çalsın müzik,

Yuvarlanırken ben senin tatlı kucağında.

(İçeri BARABAS girer. Elinde bir lavta vardır.)

FAHİŞE

Bir Fransız müzisyen. Haydi, duyalım yeteneğini.

BARABAS

Var lavtam etmek akort, güzel ses. Tıngır tıngır, önce.

ITHAMORE

Fransız'a içeceğim. Şerefine. Hık... Allah kahretsin şu sarhoş
hıçkırığını.

BARABAS

Teşekkürler, mösyö.

FAHİŞE

Pilia-Borza, rica etsem, müzisyene şapkasındaki çiçekleri bana
vermesini söyleyen.

PILIA-BORZA

Efendi, hanımım çiçeklerini istiyor.

BARABAS

*A votre commandement, madame.*¹⁰⁴

FAHİŞE

Ithamore'um, çiçekler ne de güzel kokuyor.

ITHAMORE

Nefesin gibi sevgilim, menekşe bile öyle kokmaz.

PILIA-BORZA

Hıh! Bence gülhatmi gibi berbat kokuyorlar.

BARABAS

(Kendi kendine)

Artık hepsinden öcümü aldım;
Çiçeklerin kokusu ölümcüldü, zehirlenmişim onları.

ITHAMORE

Çalgıcı, çal! Yoksa ince ince keserim lavramın tellerini.

BARABAS

Pardonnez moi, daha yapacak çok akort şimdi var, tamamı her
şey.

¹⁰⁴ Emrinizdeyim, madam.

ITHAMORE

Şuna bir altın ver, bana da biraz daha şarap koy.

PILIA-BORZA

Al sana iki altın, çal.

BARABAS

(*Kendi kendine*)

Alçak adam, nasıl da cömertçe veriyor bana benim paramı.

PILIA-BORZA

Bence çok iyi çalışıyor.

BARABAS

(*Kendi kendine*)

Sen de benim altınımı çok iyi çaldın.

PILIA-BORZA

Parmakları sanki uçuyor.

BARABAS

(*Kendi kendine*)

Altınımı pencereynden atarken sen daha hızlıydın.

FAHİŞE

Müzisyen, uzun zamandır Malta'da mısın?

BARABAS

İki, üç, dört aylardır, madam.

ITHAMORE

Bir Yahudi tanıyor musun, adı, Barabas?

BARABAS

Çok fazla, mösyö. Siz değilsiniz onun uşağı?

PILIA-BORZA

Onun uşağı mı?

ITHAMORE

O köylünün benim gözümde beş paralık değeri yok, böyle de ona.

BARABAS

(*Kendi kendine*)

Zaten biliyor.

ITHAMORE

Ne garip biri bu Yahudi. Çekirge turşusu ve tuzlanmış mantar yiyor.

BARABAS

(*Kendi kendine*)

Ne alçakmış! Vali bile benim kadar iyi yemez.

ITHAMORE

Sünnet olduğu günden beri temiz bir gömlek geçirmedi sırtına.

BARABAS

(*Kendi kendine*)

Ah rezil! Günde iki kez çamaşır değiştiririm ben.

ITHAMORE

Giydiği şapkayı, Yahuda kendini asarken mürver ağacının dibine bırakmıştı.

BARABAS

(*Kendi kendine*)

Tatar Han'ı bana armağan olarak yollamıştı onu.

PILIA-BORZA

Pis bir alçak o. Çalgıcı, nereye gidiyorsun?

BARABAS

Pardonnez moi, monsieur, ben var iyi olmamak.

(*Çıkar.*)

PILIA-BORZA

Hoşça kal çalgıcı. Yahudi'ye bir mektup daha.

FAHİŞE

Lütfen, tatlı sevgilim, bir tane daha, keskin olsun.

ITHAMORE

Hayır, artık sözlü istekte bulunacağım. Sana bin altın vermesini söyle; aynı mesajla, rahibelerin pirinci sevdiğini, keşiş Bernardine'in giysileriyle uyuduğunu anımsat. Hangisi olsa işe yarar.

PILIA-BORZA

Artık anlamını bildiğime göre bu işi bana bırak.

ITHAMORE

Anlamın anlamı var; içeri girelim haydi;
Günah değil iyiliktir mahvetmek bir Yahudi'yi.

(Çıkarlar.)

V. PERDE

I. SAHNE

(*İçeri* VALİ, ŞÖVALYELER, MARTIN DEL BOSCO *ve*
SUBAYLAR *girer.*)

VALİ

Baylar, sarılın silahlarınıza,
Malta'nın savunmasını güçlendirin.
Kararlı olmanız gerekmektedir
Çünkü Calymath burada bu kadar çok kaldığından
Ya kenti ele geçirecek ya da surların dibinde ölecek.

ŞÖVALYE

Ölecek çünkü asla teslim olmayacağız.
(*İçeri* FAHİŞE *ve* PILIA-BORZA *girer.*)

FAHİŞE

Ah, bizi Vali'ye götürün.

VALİ

Uzaklaştırın onu. O bir fahişe.

FAHİŞE

Vali, fahişe de olsam, yine de dinle beni.
Oğlunu öldürenin kim olduğunu söylemeye geldim sana. Mathi-
as öldürmedi onu; Yahudi öldürdü.

PILIA-BORZA

Bu beyefendilerin öldürülmesinin yanı sıra
Kendi kızını ve rahibeleri zehirledi,
Bir keşişi boğdu ve kim bilir
Daha ne kötülükler yaptı.

VALİ

Bunu bir kanıtlayabilsek.

FAHİŞE

Lordum, iyi bir kanıt var. Uşağı şu anda benim evimde;
Yardımcısı olan adam, her şeyi itiraf edecek.

VALİ

Gidip hemen getirin onu.

(SUBAYLAR *çıkarak*.)

Bu Yahudi'den hep korkmuşumdur.

(SUBAYLAR, BARABAS *ve* ITHAMORE *ile içeri girer*.)

BARABAS

Ben giderim, köpekler, sürüklemeyin beni.

ITHAMORE

Beni de. Sizin askerlerden hızlı koşamam; ah, karnım!

BARABAS

(*Kendi kendine*)

Bir gram daha fazla toz her şeyi hallededecekti.

Ah, ne aptal bir salağım ben!

VALİ

Ateş yakın, demirleri kızdırın, getirin işkence aletini.

ŞÖVALYE

Hayır Lordum, durun. Belki itiraf eder.

BARABAS

İtiraf mı? Lordlarım, ne diyorsunuz?

Kim itiraf edecekmiş?

VALİ

Sen ve senin Türk. Oğlumu öldürenler sizlersiniz.

ITHAMORE

Lordum, suçluyum; itiraf ediyorum. Oğlunuz ve Mathias,
İkisi de Abigail ile nişanlanmıştı.
Bu adam sahte bir düello daveti düzenledi.

BARABAS

Mektubu kim götürdü?

ITHAMORE

Ben götürdüm, itiraf ediyorum ama kim yazdı onu?
Barnardine'i boğan, rahibeleri ve kendi öz kızını zehirleyen
kişinin ta kendisi.

VALİ

Götürün onu. Onu görmek benim için ölüm.

BARABAS

Niçin? Siz Maltalılar, dinleyin beni.
Şu bir fahişe, o da bir hırsız,
Bu ise benim kölem; mahkeme edilmek istiyorum.
Bunlardan hiçbirisi benim aleyhimde tanıklık yapamaz.

VALİ

Bir kez daha diyorum, götürün şunu. Mahkemeye çıkacaksınız.

BARABAS

Şeytanlar, elinizden gelen en büyük kötülüğü yapın;
Size rağmen yaşayacağım.
Madem konuştular, lanet olsun hepsine.

(Kendi kendine)

Umarım zehirli çiçekler hemen gösterir etkisini.

*(SUBAYLAR, BARABAS, ITHAMORE, FAHİŞE ve PILIA-BORZA
ile çıkar. İçeri MATHIAS'ın ANNESİ girer.)*

ANNE

Mathias'ımı öldüren Yahudi miymiş?
Ferneze, oğlumu oğlun öldürdü.

VALİ

Sabırlı olun, sayın bayan; o öldürmüŖ;
Sahte bir düello daveti düzenlemiş ve birbirine düşürmüş
onları.

ANNE

Yahudi nerede? Nerede o katil?

VALİ

Mahkeme onu cezalandırana kadar hapishanede kalacak.
(SUBAY *girer*.)

SUBAY

Lordum, Fahişe ve adamı öldüler;
Türk ve Yahudi Barabas da öldü.

VALİ

Öldü mü?

SUBAY

Öldü, Lordum; işte cesedini getiriyorlar.
(SUBAYLAR *ölmüş görünen BARABAS'ı içeri getirirler*.)

BOSCO

Onun bu ani ölümü çok garip.

VALİ

Bu sizi şaşırtmasın, bayım; tanrılar adildir.
Ölümleri, yaşamları gibi oldu; düşünmeyin onları.
Öldüklerine göre gömelim ikisini de:
Yahudi'nin cesedine gelince, surlardan aşağı atın onu,
Akbabalara, vahşi hayvanlara yem olsun diye.
Güzel, şimdi gidip kenti savunalım.¹⁰⁵

(BARABAS *hariç hepsi çıkar*.)

¹⁰⁵ Bu anda Barabas'ın surlardan atılmış olması gerekmektedir. Ancak bunu gerçekçi bir biçimde yapmak olası değildir. Bu sorunla ilgili olarak birkaç öneri vardır: 1. Barabas yerde yatarken herkes çıkar. 2. Barabas'ı içeri taşırlar ve iç sahnenin perdesi açıldığında Barabas'ın orada yattığı görülür. 3. Barabas, sahnede yere atılır; vücut yuvarlanarak sahnenin önüne kadar gelir. Vali'nin 'Güzel' demesi, olanlardan hoşnut olduğunu göstermektedir. Bu durumda, Barabas'ın vücudu, ayağa kalkana kadar, herkesin görebileceği bir yerde durmalıdır.

BARABAS

Yalnız mıyım? Teşekkürler, uyku veren iksir.
 Bu lanetli kentten ~~ten~~ öcümü alacağım;
 Benim yardımla Calymath girecek kente.
 Yardım edeceğim, çocukları ve kadınları kesmelerine,
 Kiliseleri yakmalarına, evleri yıkmalarına,
 Benim malımı bile almalarına, topraklarıma el koymalarına.
 Vali'yi bir kalyonda kürek çeken, ölesiye kırbaçlanan
 Bir köle olarak görmek istiyorum.

(*İçeri CALYMATH, PAŞALAR, TÜRKLER girer.*)

CALYMATH

Bu da kim? Bir casus mu?

BARABAS

Evet soylu Lordum, nereden girip,
 Kenti gafil avlayabileceğinizi size söyleyebilecek bir casus.
 Adım Barabas, ben bir Yahudi'yim.

CALYMATH

Vergi yüzünden mallarının satıldığını duyduğumuz
 O Yahudi sen misin?

BARABAS

Ta kendisi, Lordum.
 O günden sonra, uşağım olan bir alçağı tuttular,
 Beni binlerce alçaklıkla suçlamak için.
 Hapse atılmıştım ama ellerinden kaçtım.

CALYMATH

Hapisten mi kaçtın?

BARABAS

Hayır, hayır.
 Haşhaş ve soğuk adamotu suyu içtim;
 Uyuyunca da öldüğümü sandılar,
 Beni surlardan aşağı attılar. İşte böyle;
 Yahudi burada ve emrinize amade.

CALYMATH

Çok iyi yapmışsın. Söyle bana Barabas,
Söylediğin gibi, Malta'nın bizim olmasını sağlayabilir misin?

BARABAS

Kaygınız olmasın, Lordum;
Bendin karşısındaki kaya oyuktur;
Suların ve kentin kanalizasyonunun
Rahatça akması için kazılmıştır.
Siz surlara saldırırken,
Ben de kanalizasyona gireceğim beş yüz askerle,
Onlarla kentin ortasına çıkacağız;
İçeri girmeniz için kapıları açacağız.
Bu yolla kent sizin olacak.

CALYMATH

Eğer bu gerçekleşirse seni Vali yaparım.

BARABAS

Gerçekleşmezse de öldürün beni.

CALYMATH

Cezanı sen belirledin; hücumla geçin hemen.
(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(Borular çalmır. İçeri TÜRKLER ve BARABAS girer. VALİ ve
ŞÖVALYELER'i esir almışlardır.)

CALYMATH

Esir alınan Hristiyanlar gururunuz kırılınsın,
Diz çöküp, muzaffer düşmanlarınızdan merhamet
dilenin.
Hani, ne oldu kibirli İspanyollara bağladığınız umuda?
Ferneze, konuş, çok daha iyi olmaz mıydı
Sözünüzü tutmanız böyle gafil avlanmaktansa?

VALİ

Ne söyleyebilirim ki! Esir alındık, boyun eğmeliyiz.

CALYMATH

Evet alçaklar, boyun eğmelisiniz; Türk boyunduruğu altında,
Öfkemize inleyerek katlanacaksınız.

Barabas, verdiğimiz söz uyarınca,
Yaptıklarına karşılık seni Vali ilan ediyoruz.
Dilediğin gibi davran onlara.

BARABAS

Teşekkürler, Lordum.

VALİ

Ah, böyle bir hain ve lanetli Yahudi'nin
Eline düştüğümüz gün, ne ölümcül bir gün!
Tanrı daha büyük bir acı verebilir miydi?

CALYMATH

Bunu biz buyurduk. Barabas,
Seni korumaları için bu yeniçerileri sana veriyoruz;
Onlara iyi davran, bizim sana davrandığımız gibi.
Şimdi de, yiğit Paşalar, harabeye dönen kentte dolaşıp,
Verdiğimiz zararı görelim.

Hoşça kal, yiğit Yahudi, hoşça kal yüce Barabas.

(CALYMATH ve PAŞALAR çıkar.)

BARABAS

Şansın açık olsun Calymath.
Şimdi de güvenliğimizi sağlamanın ilk adımı olarak,
Atın hapse Vali'yi, bu subayları,
Yardımcılarını ve ona yardım edenleri.

VALİ

Ah alçak, Tanrı seni cezalandıracak.

(BARABAS hariç herkes çıkar.)

BARABAS

Yeter, götürün, artık rahatsız etmesin beni.
İşte böylece, kurnazlığın sayesinde,

Elde ettiğin unvan basit, yetki küçük değil.
 Artık Malta Valisiyim ben. Doğru;
 Ancak, Maltalılar nefret ediyor benden.
 Böyle olunca da yaşamım tehlikede.
 Zavallı Barabas, yaşamın onların elinde olduğu sürece
 Vali olmuştun neye yarar?
 Hayır, Barabas, bu işi halletmelisin;
 Madem kötülükle elde ettin makamını,
 Kararlı bir politikayla, güzelce koru onu,
 En azından, yitirme çıkar sağlamadan.
 Çünkü, elinde yetki bulunan
 Ama ne dost edinen ne de keselerini dolduran kişi
 Ezop'un sözünü ettiği eşek gibi yaşar:
 Sirtında ekmek ve şarap taşır,
 Ancak, gidip devedikeni geveler.
 Ama Barabas daha kurnaz olacak.
 Çok geç olmadan başla, fırsatın kafasının tepesi keldir,⁽¹⁰⁶⁾
 Eline geçen olanağı kaçırma;
 Yap istediğin şeylerin hepsini iş işten geçmeden.
 İçeri getirin!

(VALİ *bir MUHAFAZ eşliğinde girer.*)

VALİ

Buyrun, Lordum.

BARABAS

Evet Lord. İşte köleler böyle öğrenir.
 Şimdi, orada dur, içeride bekle--

(MUHAFAZ *çıkarak.*)

Seni çağırmamın nedeni şu:
 Görüyorsun, yaşamın ve Malta'nın mutluluğu
 Benim ellerimde; ve Barabas,
 İkisiyle de dilediğini yapar.
 Şimdi, söyle bana Vali, hem de açıkça,
 Malta'ya ve sana ne olacağını düşünüyorsun?

VALİ

Şunu Barabas: Güç senin elinde olduğuna göre,

¹⁰⁶ Bir insan olarak çizilen fırsatın başının arkasının kel olduğu, bu nedenle, perçemden yakalamak (vakitlice davranmak) gerektiği söylenir.

Malta'nın mahvından başka bir şey göremiyorum;
Senden acımasız zalimlikten başka bir şey beklenmez.
Ölümden korkmuyorum, sana yaranmaya da çalışmayacağım.

BARABAS

Vali, sakin ol, o kadar öfkelenme.
Canın benim hiçbir işime yaramaz;
Yaşa, umurumda değil yaşaman;
Malta'nın mahvına gelince,
Kendini böyle bir yerden yoksun bırakmanın
Barabas için hiç de akıllıca olmayacağını düşünmüyor musun?
Bir zamanlar, senin de dediğin gibi, bu adada,
Malta'da malım mülküm vardı
Ve hep bu kentte başarılı oldum.
Şimdi de Vali olduğuma göre,
Şunun unutulmamasını sağlayacaksın:
Dostluğunu ancak dar zamanda anımsadığınız bir kişi olarak,
Şu anda çaresiz bir durumda bulunan Malta'yı kurtaracağım.

VALİ

Malta'yı Türklerden Barabas mı kurtaracak?
Hristiyanlara Barabas mı iyi davranacak?

BARABAS

Vali, bana ne verirsin,
Türk'ün, ülkene ve sana geçirdiği
Kölelik boyunduruğunu kırarsam?
Ne verirsin bana, sana Calymath'ı teslim edersem?
Adamlarını gafil avlayıp, kent surlarının dışında
Bir binaya hapsedersen askerlerini,
Ateşe atıp yakarsam hepsini?
Bunları yapan birine ne verirsin?

VALİ

Bu planını gerçekleştirir,
Söylediğin gibi bize dürüst davranırsan,
Yapacağım duyurularla ve yollayacağım mektuplarla,
Senin için gizlice, zararını karşılamak amacıyla
Büyük miktarlarda para toplamaya çalışırım halktan ben de.
Hayır, daha da fazlası, dediklerini yap ve Vali kal sonsuza dek.

BARABAS

Hayır Ferneze, sen bunu yap ve özgürlüğünü kazan.
 Vali, seni serbest bırakıyorum; benimle yaşa.
 Git, kentte dolaş, gör dostlarını.
 Hayır, onlara mektup yollama, kendin git,
 Bakalım ne kadar para toplayabiliyorsun.
 İşte elim, söz veriyorum Malta'yı özgürlüğüne kavuşturacağıma.
 Planımız şöyle: Genç Selim-Calymath'ı
 Büyük bir şölene davet edeceğim;
 Sen de orada olacaksın,
 Sana anlatacağım planı uygulamak için;
 Bu sırada hiçbir tehlikeyle karşı karşıya kalmayacaksın,
 Söz veriyorum, Malta sonsuza dek özgür kalacak.

VALİ

İşte elim, güven bana, Barabas.
 Orada olacağım, dediklerini yapacağım.
 Ne zaman?

BARABAS

Vali, hemen.
 Çünkü, Calymath kenti inceledikten sonra
 Türkiye'ye yelken açacak.

VALİ

Barabas, parayı toplayacağım
 Ve bu gece gelirken getireceğim.

BARABAS

Öyle yap; gelmemezlik etme. Hoşça kal Ferneze.
 (VALİ çıkar.)

Buraya kadar işler yolunda gitti;
 Böylece ikisini de sevmeden, ikisiyle birlikte yaşayarak,
 Planlarımla kendime çıkar sağlayacağım.
 Bana en büyük çıkar sağlayan kişi
 Dostum olacak benim.
 Biz Yahudilerin sürmeye alışkın olduğu hayat bu.
 Haksız da değiliz çünkü Hristiyanlar da aynı şeyi yapıyor.
 Evet, şimdi planı uygulamaya başlayalım:
 Önce yüce Selim'in askerlerini gafil avlayalım,

Arkasından da şölen hazırlıklarına başlayalım
 Ki, bir anda her şey olup bitsin.
 Planlarım engellenmeye gelmez;
 Gizli planlarımın neyi hedeflediğini ben biliyorum,
 Onlar da canlarıyla ödeyerek tanık olacaklar buna.

(Çıkar.)

III. SAHNE

(İçeri CALYMATH ve PAŞALAR girer.)

CALYMATH

Böylece, kenti inceledik, yıkımı gördük;
 İçeri girerken, toplarımızın gülleleriyle
 Yıkığımız yerleri, kente hâkim olan
 İki yüksek burcu yeniden yaptırdık.
 Artık durumu, Akdeniz'in ortasındaki,
 Küçük adalarla çevrili ve Calabria'ya¹⁰⁷ doğru giderken
 Arkasında, bir zamanlar Siraküzeli Dionysos'un hüküm
 sürdüğü,
 Sicilya bulunan bu adanın,
 Ne kadar güvenceli bir yer olduğunu görüyorum;
 Nasıl böyle fethedildiğine şaşıyorum.

(İçeri bir HABERCİ girer.)

HABERCİ

Malta Valisi Barabas'tan,
 Yüce Calymath'a bir haber getirdim.
 Majestelerinin denize açılıp,
 Türkiye'ye, yüce Osmanlı'ya gideceğini duymuş,
 Siz majestelerinden gelip, mütevazı şatosunu
 Görmenizi ve adadan ayrılmadan
 Kendisiyle yemek yemenizi rica ediyor.

CALYMATH

Onunla şatosunda yemek yemek mi?
 Haberci, korkarım, savaştan çıkmış,

¹⁰⁷ İtalya'da bir bölge.

Henüz yağmalanmış bir kentte adamlarıma şölen vermek
 Çok zahmetli ve pahalı olacaktır.
 Yine de memnuniyetle Barabas'ı ziyaret ederim
 Çünkü, Barabas'a çok şey borçluyuz.

HABERCİ

Selim, bununla ilgili olarak, Vali şöyle diyor:
 Kasasında öyle büyük, öyle değerli,
 Öyle parlak bir inci varmış ki,
 Tarafsız bir gözle değer biçildiğinde, Selim ve tüm askerlerini
 Bir ay boyunca ağırlamaya yetermiş.
 Bu yüzden, siz majestelerinden,
 Şerefimize şölen vermeden ayrılmamanızı rica ediyor.

CALYMATH

Masaları sokaklara koymadıkça, Malta'da, surların içinde,
 Adamlarının şölene katılmalarına izin veremem.

HABERCİ

Selim, bir manastır var,
 Kent surları dışında;
 Askerlere şöleni orada verecek ama siz evde,
 Tüm paşalarınız ve yiğit dostlarınızla, evde yiyeceksiniz.

CALYMATH

Peki, Vali'ye ricasını kabul ettiğimizi söyle;
 Bu yaz akşamında onunla yemek yiyeceğiz.

HABERCİ

Söyleyeceğim, Lordum.
 (Çıkar.)

CALYMATH

Şimdi de yiğit paşalar, gidelim çadırlarımıza,
 Düşünelim, Valimizin büyük şöleni
 İçin nasıl giyineceğimizi.
 (Çıkarlar.)

IV.SAHNE

(İçeri VALİ, ŞÖVALYELER ve MARTIN DEL BOSCO girer.)

VALİ

Yurttaşlarım, bu konuda dediklerimi yapın,
Elinde meşale tutan kişinin
Topu ateşlediğini duyana kadar
Hiç kimsenin ileri fırlamamasına özen gösterin;
Sonra gelip beni kurtarın.
Çünkü ya beni esir alırlar
Ya da kurtarırım sizi kölelikten.

BİRİNCİ ŞÖVALYE

Böyle, Türklerin kölesi olarak yaşamaktansa,
Her türlü tehlikeye atılırız.

VALİ

Tamam öyleyse, gidelim.

ŞÖVALYELER

Hoşça kalın soylu Vali.

(Çıkarlar.)

V. SAHNE

(Elinde bir çekiçle BARABAS ve MARANGOZLAR yukarıda
görülür.¹⁰⁸ BARABAS çok meşguldür.)

BARABAS

İpler nasıl duruyor? Menteşeler nasıl, sıkıştırıldı mı?
Vinçler ve makaralar sağlam mı?

MARANGOZ

Hepsi sağlam.

BARABAS

Gevşek bir şey kalmasın. Her şey istediğim gibi olsun.
 Görüyorum ki, gerçekten yetenekliymişsiniz.
 Marangozlar, alın şu altını, aranızda bölüşün.
 Gidip kâse kâse porto ve misket şarabı için.
 İnin mahzene, tadın tüm şaraplarımı.

MARANGOZLAR

Tadacağız Lordum, teşekkür ederiz.
 (MARANGOZLAR çıkar.)

BARABAS

Beğenirseniz, için doyasıya ve ölün.¹⁰⁹
 Tüm dünya yok olsun, yeter ki ben yaşayayım.
 Selim-Calymath, artık bildir bana
 Geleceğin haberini de içim rahat etsin.
 (İçeri HABERCİ girer.)
 Evet dostum, gelecek mi?

HABERCİ

Gelecek, ayrıca buyurdu tüm adamlarına
 Kıyıya çıkıp Malta sokaklarında ilerlemelerini,
 Şatonuzda verdiğiniz şölene gelsinler diye.

BARABAS

Şimdi, her şey istediğim gibi gidiyor;
 Vali'nin parasından başka eksik yok;
 İşte o da getiriyor parayı.
 (İçeri VALİ girer.)
 Evet Vali, miktar ne kadar?

VALİ

Gönül rızasıyla verilen yüz bin altın.

BARABAS

Yüz bin mi dedin, Vali? Eh, daha fazla olmadığına göre
 Ben de bununla yetineceğim; hayır, sende kalsın
 Sözümü tutmazsam eğer, vermezsin.

¹⁰⁹ Büyük bir olasılıkla, Barabas son iki sözcük dışında bu dizeyi marangozların ardından bağırır. Tanıkları ortadan kaldırmak için şarabı zehirlenmiştir. Türklerin niyetini öğrenmelerini istemektedir.

Evet Vali, şimdi dinle planımı:
 Ordusuna gelince, onlar önceden çağırıldı,
 Manastıra girdiler; binanın altına,
 Birkaç yere top ve variller dolusu barut yerleştirildi.
 Manastır aniden havaya uçacak,
 Binanın taşları kafalarına yağacak;
 Kimse canlı çıkamayacak oradan.
 Calymath ve adamlarına gelince,
 Buraya güzel bir salon yaptırdım.
 Şu ip kesildiğinde salonun döşemesi açılacak,
 Kurtulmanın olanaksız olduğu derin bir çukur ortaya çıkacak.
 Al, tut şu bıçağı, içeri girip,
 Paşalarıyla keyifle masaya oturduğunu gördüğünde,
 Kuleden bir işaret atışı yapılacaktır;
 Bu sana, ipi kesme ve manastırı ateşe verme işaretidir.
 Söyle, çok güzel olmayacak mı?

VALİ

Ah, muhteşem! Al, tut şunu Barabas,
 Sözüne güveniyorum; al sana söz verdiğim şeyi.

BARABAS

Hayır Vali, önce seni tatmin edeceğim;
 Herhangi bir şeyden çekinerek yaşamam gerekmeyecek.
 Saklan, işte geliyorlar

(VALİ *saklanır*.)

Kentleri ihanetle satın alıp, kurnazlıkla satmak,
 Krallara yaraşır bir alışveriş değil mi?
 Söyleyin bana, siz, güneşin altında dünya işleriyle uğraşanlar,
 Bundan daha büyük dolap çevrilmiş midir?

(CALYMATH *ve* PAŞALAR *girer*.)

CALYMATH

Gelin, yoldaş paşalarım, bakın,
 Nasıl da uğraşiyor Barabas yukarıda,
 Bizi salonunda ağırlamak için.
 Selamlayalım onu. Tanrı seni korusun, Barabas.

BARABAS

Yüce Calymath, hoşgeldiniz.

VALİ

(*Kendi kendine*)

Alçak, nasıl da gülümsüyor ona!

BARABAS

Yüce Selim-Calymath,

Lütfedip çıkmaz mısınız merdivenleri?

CALYMATH

Peki Barabas, paşalar, gelin.

VALİ

(*İleri çıkar*)

Calymath, dur;

Çünkü Barabas'ın gösterebileceğinden

Daha fazla incelik göstereceğim sana.

ŞÖVALYE

(*İçeriden*)

İşaret verin.

(*Boru sesi duyulur, ip kesilir. Ortaya bir kazan çıkar. BARABAS kazanın içine düşer.*¹¹⁰ *İçeri ŞÖVALYELER ve MARTIN DEL BOSCO girer.*)

CALYMATH

Ne demek oluyor bu?

BARABAS

İmdat, imdat, Hıristiyanlar, imdat!

VALİ

Calymath, bak, bu sana hazırlanmıştı.

CALYMATH

İhanet, paşalar ihanete uğradık, kaçın.

¹¹⁰

Boru sesiyle dışarıdan işaret verilirken Vali, balkondan alt sahneye sarkan ipi keser. Arkasından iç sahnenin önündeki perdeyi çeker ve yukarı sahnede sendeleyerek geri geri gidip, perdeler arasında kaybolan Barabas, kazanın içinde görülür.

VALİ

Hayır, Selim kaçma.
Önce onun sonunu gör. Sonra kaç kaçabilirsen.

BARABAS

Ah, yardım et bana Selim, yardım edin bana Hıristiyanlar.
Vali, neden hiç biriniz yardım etmeden öyle duruyorsunuz?

VALİ

Lanetli Barabas, alçak Yahudi,
Sana ya da yakınmalarına acıyıp insafa mı geleyim?
Hayır, böylece ihanetinin cezasını çektiğini göreceğim,
Ama keşke başka türlü davransaydı diyeceğim.

BARABAS

Yani, bana yardım etmeyecek misin?

VALİ

Hayır alçak, hayır.

BARABAS

Alçaklar, bilin ki, artık bana yardım edemezsiniz;
Öyleyse Barabas, son nefesini ver,
Çektiğin acıların öfkesiyle,
Kişiliğinden ödün vermeden sona erdir yaşamını:
Vali, bil ki, oğlunu ben öldürdüm,
Kavga etmelerine neden olan mektubu ben yazdım;
Calymath, bil ki, seni devirmeyi ben planladım
Ve bu tuzaktan kaçabilseydim
Hepinizi mahvedecektim,
Lanetli köpek Hıristiyanları, kâfir Türkleri.
Şimdi, başladı ateş yakmaya,
Beni dayanılmaz acılarla kavurmaya.
Sona er yaşam, uç ruh, savur lanetini ve öl.

(Ölür.)

CALYMATH

Hıristiyanlar, söyleyin bana, ne anlama
geliyor bu?

VALİ

Kurduğu bu tuzakla senin canına kasdetmek istedi.
Selim, işte Yahudilerin yaptıkları kötülükler:
Seni öldürmeye kararlıydı
Ama ben senin yaşamını kurtarmayı yeğledim.

CALYMATH

Bize hazırladığı şölen bu muydu?
Gidelim buradan, korkarım başka kötülükler de planlamıştır.

VALİ

Hayır Selim, dur; madem burada, elimizdesin
Öyle çabucak ayrılmana izin vermeyeceğiz.
Ayrıca, gitmene izin versek bile bir şey değişmeyecek;
Kalyonlarınla buradan ayrılamazsın
Onlar için yeni adam bulmadan.

CALYMATH

Vali, sen bunu dert etme.
Adamlarımın hepsi gemilerde
Şu anda oraya gitmemi bekliyorlar.

VALİ

Boru ile işaret verildiğini duymadın mı?

CALYMATH

Duydum, ne olmuş?

VALİ

İşte o zaman ev ateşe verildi,
Havaya uçuruldu, tüm askerlerin de öldürüldü.

CALYMATH

Ah, korkunç ihanet!

VALİ

Bir Yahudi'nin konukseverliği:
İhanet ederek yıkımımıza neden olan;
İhanet ederek elimize düşürdü seni.
Şunu aklından çıkarma: Baban, Malta'ya ve bize

Verilen zararı karşılamadan
Sen buradan ayrılamazsın. Ya Malta'ya özgürlüğü verilir
Ya da Selim asla Osmanlı sultanına dönemez.

CALYMATH

Hristiyanlar, bırakın beni Türkiye'ye gideyim,
Orada, barış anlaşmanız için şahsen uğraşayım.
Beni burada tutmak size yarar sağlamaz.

VALİ

Calymath, sabırlı ol, burada kalman,
Malta'da esir olarak yaşaman gerek;
Tüm dünya gelse de seni kurtarmaya, savunacağız kendimizi.
Suyunu içip okyanusu kurutmak daha kolaydır,
Malta'yı fethetmekten, bize zarar vermekten.
Gidelim buradan, sunalım şükranlarımızı,
Şans ya da Kadere değil, Tanrı'ya.

PARİS KATLIAMI*

* Kaynak Alınan Kitap: Christopher Marlowe, *The Complete Plays*, Penguin Books, 1984.

KİŞİLER

IX. CHARLES, *Fransa Kralı*

DÜK ANJOU, *Kralın kardeşi, daha sonra KRAL III. HENRY*

NAVARRÉ KRALI

PRENS CONDE, *Navarre'ın kuzeni*

DÜK GUISE

KARDİNAL LORRAINE, *Guise'in kardeşi*

DÜK DUMAINE, *Guise'in kardeşi,*

DÜK GUISE'in Oğlu, *bir çocuk*

AMİRAL

DÜK JOYEUX

EPERNOUN

PLESHE

BARTUS

İKİ POLONYALI LORD

GONZAGO

RETES

MOUNTSORRELL

MUGEROUN

YANKESİCİ

LOREINE, *bir vaiz*

SEROUNE

RAMUS

TALAEUS

RAHİP

HEKİM

İNGİLİZ ELÇİSİ

ECZACI

MUHAFIZLARIN KOMUTANI, PROTESTANLAR, ÖĞRET-
MENLER, ASKERLER, KATİLLER, HİZMETKÂRLAR, vs.

CATHERINE, *Fransa Ana Kraliçesi*

MARGARET, *Ana Kraliçe'nin kızı*, NAVARRE KRALI'nın karısı

YAŞLI NAVARRE KRALIÇESİ

DÜŞES GUISE

SEROUNE'un KARISI

DÜŞES GUISE'in NEDİMESİ

I. PERDE

I. SAHNE

(İçeri Fransa Kralı CHARLES, Ana Kraliçe CATHERINE,¹ NAVARRE KRALI, *Navarre Kraliçesi* MARGARET, PRENS CONDE, AMİRAL,² YAŞLI NAVARRE KRALİÇESİ ve diğerleri girer.)

CHARLES

Navarre Prensi, soylu kardeşim,
Prens Conde ve sevgili Amiral,
Dilerim, bu ellerin bir törenle birleşmesiyle gerçekleşen
Bu evlilik,³ bu din anlaşması,
Yaşamlarımız ölümle noktalanana kadar bozulmaz;
Bu isteği önce yüreklerimizde tutuşturan
Doğal kral sevgisi kıvılcımları
Çocuklarımızla beslenir sonsuza dek.

NAVARRE

Siz efendimizin zaman zaman göstermiş olduğunuz lütuf,
Özellikle de bu konuda,
Beni her zaman majestelerinin emrinde tutacaktır,
Ana Kraliçe ve majestelerinin her buyruğu yerine
getirilecektir.

¹ Catherine de Medicis.

² Gaspard II de Coligny.

³ Henry Navarre ile Margaret Valois arasında 1572 yılında gerçekleşen evlilik.

CATHERINE

Oğlumuz Navarre, teşekkürler.
Kızımızla evlenmen sana duyduğumuz sevgiyi gösteriyor.
Ama bildiğin gibi, farklı dinlerden olmamız
Senin aşkını engelleyebilirdi.

CHARLES

Madam, bırakın bu konuyu.
Şimdi de Lordlarım, nikâh kıyıldığına göre,
Gidip, ayine katılarak
Gerisini tamamlamanın iyi olacağını düşünüyoruz.
Kızkardeşim, bana siz eşlik ederseniz iyi olur.

MARGARET

Peki, sevgili Lordum.

CHARLES

Lordlarım, gelmeyecekler kalabilir.
Haydi anne,
Gidip bu töreni onurlandıralım.

CATHERINE

(*Kendi kendine*)

Kan ve acımasızlıkla bozacağım töreni.
(NAVARRE KRALI, CONDE ve AMİRAL *dışında herkes çıkar.*)

NAVARRE

Prens Conde ve sevgili Amiral,
Artık Guise istediği kadar köpürsün bize pek zararı
dokunamaz;
Kral ve Ana Kraliçe bizim yanımızda,
Tüm Protestanları öldürmeyi amaçlayan
Kıskanç yüreğinin kinine dur diyeceklerdir.
Duymadınız mı, geçen gece,
(Kral izin vermiş olsaydı)
Paris'teki tüm Protestanların
Katledilmesini istediğini?

AMİRAL

Lordum, şaşıyorum, gözü yukarlardaki Guise'in

Nasıl cüret edebildiğine, Kral'ın izni olmaksızın,
 Böyle tehlikeli işlere bulaşmaya kalkışabildiğine.

CONDE

Lordum, Guise sizi şaşırtmamalı,
 Çünkü yaptığı her şeyi, cinayeti, kötülüğü, zorbalığı,
 Papa onaylıyor.

NAVARRE

Ama bulutların yukarısında oturup hükmeden tanrı
 Haklı olanın dualarını duyar ve görür,
 İntikamını alacaktır, Guise'in hain yüreğinin
 Zamansız ölümlerine neden olduğu insanların
 Dökülen masum kanlarının.

AMİRAL

Lordum, dikkat ettiniz mi
 Guise'in kardeşi Kardinal'e ve Dük Dumaine'e?
 Nasıl da öfkelendiler evlenmenize,
 Şimdi Bourbon hanedanı geliyor,
 Soyunuzu Fransa tacına bağlıyor diye?

NAVARRE

Guise'in bizden böylesine yüz çevirip,
 Bizi tuzağına düşürmek için kafa patlatmasının,
 Ağ atıp, ölümcül bir tuzak kurmasının nedeni de bu.
 Haydi Lordlarım, kiliseye gidip tanrıya dua edelim
 Fransa'nın haklarını sonsuza dek korusun,
 Kutsal kitabı bu ülkede egemen kılsın diye.

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(İçeri DÜK GUISE girer.)

GUISE

Eğer Hymen⁴ bir kez olsun evlilik törenlerinde
kaşlarını çattıysa,
Süslediysenunaklarını donuk ışıklarla;
Eğer güneş bir kez olsun gökyüzünü kanlı bulutlarla
lekelediysen,
Dehşetle baktıysa yeryüzüne;
Eğer gün bir kez olsun dönüştüyse çirkin geceye;
Gece de aldıysa cehennemnin rengini,
Bugün, bu saat, bu ölümcül gece,
Tümüyle gösterecek hepsinin gazabını.
Eczacı!

(İçeri ECZACI girer.)

ECZACI

Lordum?

GUISE

Şimdi sınavacağım ve fazlasıyla ödüllendireceğim,
Guise soyuna beslediğin sevgiyi;
Zehire bulansın diye yolladığım
O parfümlü eldivenler nerede? Halledildi mi? Konuş;
Her bir koklama bir ölüm sancısına neden olacak mı?

ECZACI

İşte burada soylu efendim;
Her kim koklarsa onları, ölecektir.

GUISE

Yani, kararından dönmedin?

ECZACI

Hayır Lordum, ölene kadar siz efendimiz ne buyurursanız yeri-
ne getireceğim.

⁴ Düğün tanrısı.

GUISE

Teşekkürler sevgili dostum. Bağlılığını ödüllendireceğim.
Git öyleyse, onları Navarre Kraliçesi'ne sun;
Çünkü bizim gözümüzde çok büyük bir beladır
Fransa'da bu sapkınların ortaya çıkmasına neden olan.
Git dostum, hemen sun eldivenleri ona.

(ECZACI çıkar.)

Asker!

(İçeri bir ASKER girer.)

ASKER

Buyrun Lordum.

GUISE

Şimdi öne çıkıp, sana düşen acıklı bölümü oynayacaksın:
Caddeye bakan pencerelerden birinde dur,
Amiral'in at üstünde geçtiğini gördüğünde,
Ateşle tüfeğini ve öldür onu.
Kese kese altınla ödüllendireceğim seni.

ASKER

Peki Lordum.

(Çıkar.)

GUISE

Guisse, artık yüreğinin derinliklerinden doğan düşünceler
Patlamaya ve kan dışında hiçbir şeyle
Asla söndürülemeyecek alevler fışkırtmaya başlıyor.
Sık sık düşündüm ve sonunda öğrendim
Tehlikenin mutluluğa giden tek yol,
Kararlılığın hedefinin ise onur olduğunu.
Herhangi bir köylünün başaracağı,
Sıradan şeylerde nasıl bir onur vardır?
Ulaşabileceğimden daha yükseklerde uçanları severim ben.
Bana yüksek piramlara tırmanmamı
Ve tepelerine Fransa tacını dikmemi söylesinler;
Ya tırnaklarımla yerle bir ederim onları
Ya da uçarım tepelerine, yüceleri hedefleyen kanatlarımla,
Düşüşüm cehennem dibine olacaksa bile.
Bunun için uyumam, başkaları uyuduğumu sanırken,

Bunu beklerim, başka şeyleri beklemekten hoşlanmazken.
Bu giderilemez ve üzerine hayallerimi kurduğum susuzluk yüzünden

Kral'la olan akrabalığımı dile getiriyorum sık sık;
Bunun için bu kafa, bu yürek, bu el, bu kılıç
Planlar kuruyor, düşünüyor ve eksiksiz yerine getiriyor
Çöğü kimsenin hedeflediği,
Ama kimsenin anlayamadığı, önemli konuları.
Bunun için yarattı beni Tanrı topraktan;
Bunun için bu toprak taşıyor bedenimin ağırlığını;
Bu ağırlıkla da dengeleyeceğim tacın ağırlığını;
Yoksa isyanlarla bıktıracağım tüm dünyayı.
Bunun için, İspanya'daki soylu Katolikler,
Fransız eküsü bastırayım diye Hindistan'dan gelen altınları yolluyorlar,

Bunun için Papa ödemedede bulunuyor bana,
Bağladığı ayılığın yanı sıra para da gönderiyor.
Ondan aldığım izinle, planlarımda dinden yararlanıyorum.
Din! *O Diabole!*

Hıh, öyle görünmesem bile, utanıyorum,
Kulağa bu kadar basit gelen bir sözcüğün
Böylesine bir önemli konuya temel oluşturmasına!
Yumuşak Kral'ın dizginlenemez zevkleri
Bedenini zayıflatmakta; ülkesini mahvedecek
Eğer onun yıktığını ben onarmazsam.
Bir çocuk gibi her gün lafla kandırıyorum onu,
Öyle ki, Kralolduğunu ancak unvanıyla kanıtlıyor.
Ben yapıyorum, o eleştirilere hedef oluyor.
Ana Kraliçe harikalar yaratıyor benim için,
Bana duyduğu sevgiyle mezara sokuyor Fransa'nın umudunu,
Hazinesini talan ediyor gereksinimlerimi karşılamak için.
Tam beş yüz din okulu var Paris'te;
Otuz bin güçlü kuvvetli insan yaşıyor
Manastır, keşişhane ve tarikat evlerinde;
Ayrıca, güçlü kuvvetli bin Katolik öğrenci,
Dahası – bildiğim kadarıyla bir manastırda
Beş yüz iri yarı Fransisken keşişi ve rahip var.
Tüm bunlar, hatta daha fazlası, eğer daha fazlasını toplayabilirsek,
Arzularımızı gerçekleştirmemize yardımcı olacak.

Öyleyse Guise,
 Madem tüm kartlar senin elinde,
 Karıştır, kes ama kesin kes al,
 Doğru ya da yanlış, kendine bir rua.
 Evet, ama, Navarre, Navarre – Fransa'da küçük bir yer,
 Yine de, onun gibi küçük bir krala yeter;
 Ona bağlı sapkınların kopardıkları şamata
 Avrupa'nın gözünü bağlamakta, ülkemizde sıkıntıya neden
 olmakta.
 Onun hakkından...*(kılıcını gösterir)* ama önce Fransa'da yaşayan,
 Tacı ele geçirmemizi engelleyenlerin peşinden gidelim.
 Sezar'ın askerlerine dediği gibi ben de diyorum ki,
 Beni sevmeyenlerden nefret etmesini öğreneceğim.
 Öyle görüneyim ki, kaşlarımı çattığında
 Soluk benizli ölüm yürüsün alnımın çizgilerinde;
 Öyle bir el ver ki, tuttuğunda kavrasın tüm dünyayı;
 Öyle bir kulak ver ki, duysun iftiracıların dediğini;
 Bir taht, bir asa, bir taç ver bana,
 Öyle ki, bakanların gözleri
 Durup güneşe bakanlarıinki gibi kamaşsın.
 Tuzak kuruldu ve etkili olacak,
 Zafer için kararlılıkla çabalanırsa.

(Çıkar.)

III. SAHNE

(İçeri NAVARRE KRALI, KRALİÇE MARGARET, YAŞLI NAVARRE KRALİÇESİ, PRENS CONDE ve AMİRAL girer. Onları, elinde eldivenlerle ECZACI karşılar ve eldivenleri YAŞLI KRALİÇE'ye verir.)

ECZACI

Majesteleri, bu değersiz armağanı kabul etmenizi
 rica ediyorum sizden.

YAŞLI NAVARRE KRALİÇESİ

Teşekkürler dostum.

Dur, al şu parayı.

(Bir kese verir.)

ECZACI

Majestelerine içtenlikle teşekkür ediyorum.

(Çıkar.)

YAŞLI NAVARRE KRALİÇESİ

Bu eldivenler çok ağır parfüm kokuyor.

Koku başımı ağrıttı.

NAVARRE

Majesteleri, onları size veren adamı tanımıyor musunuz?

YAŞLI NAVARRE KRALİÇESİ

Pek değil ama öyle birini anımsıyorum.

AMİRAL

Yaşadığımız bu tehlikeli dönemleri düşününce

Majesteleri onları almakla hata etmiş.

YAŞLI NAVARRE KRALİÇESİ

İmdat, oğlum, Navarre! Zehirlendim!

MARGARET

Tanrı korusun, majesteleri!

NAVARRE

Son günlerde Dük Guise'ten kuşkulanıyorduk.

Siz majesteleri dikkatli olmalıydınız böylesi tehlikeli armağanlara karşı.

MARGARET

Lordum, eğer bu doğruysa,

Majestelerini suçlamak için çok geç;

Dilerim onu hasta yapan sıradan bir rahatsızlıktır.

YAŞLI NAVARRE KRALİÇESİ

Oh, hayır, sevgili Margaret!

Ölümcül zehir beynimi etkiliyor;

Kafam çatlıyor, kalbimin atışı yavaşladı, ölüyorum!

(Ölür.)

NAVARRE

Gözümün önünde annem zehirlendi!
 Ah, yüce Tanrım! Ne biçim bir devir bu!
 Ah, sevgili Tanrım lütfet, benim günlerim de onunkiyle
 sona ersin
 Ki, onunla ölüp tekrar onunla yaşayabileyim!

MARGARET

Sevgili Lordum, izin vermeyin,
 Ruhumu perişan eden bu acıklı olayın
 Soylu yüreğinizi hastalandırmasına,
 Ansızın gelen acımızı daha da arttırmasına.

AMİRAL

Haydi Lordlarım, götürelim cenazeyi,
 Onurlandıralım onu törenlerle.
(Çıkarlarken ASKER tüfeğini, AMİRAL'in üzerine boşaltır.)

CONDE

Amiral, yaralandınız mı?

AMİRAL

Evet Lordum. Kolumdan yaralandım.

NAVARRE

Tuzağa düşürüldük! Haydi Lordlarım,
 Gidip Kral'a anlatalım bunları.

AMİRAL

Bunlar bizi öldürmek isteyen o allahın belası Guise taraftarları.
 Ah, bu evlilik hepimizin sonu olacak.
(YAŞLI NAVARRE KRALİÇESİ'ni taşıyarak çıkarlar.)

IV. SAHNE

(İçeri KRAL CHARLES, Ana Kraliçe CATHERINE, GUISE, ANJOU ve DUMAINE girer.)

CATHERINE

Soylu oğlum ve Dük Guise,
Artık çırpınan geyiği
Ölümcül bir tuzağın içine düşürdük;
Daha önce verdiğimiz kararı uygulamaya koyabiliriz.

CHARLES

Madam, bütün dünya
Bunu çok acımasız bir davranış olarak niteleyecek;
Özellikle de verdiğimiz güvenceye dayanarak,
Onları nasıl koruduğumuzu sorgulayacaklar.
Ayrıca, yüreğim kaldırmıyor
Kadın ve erkek soyluların,
Şövalyelerin, beyefendilerin
Yalnızca batıl bir dinden oldukları için,
Salt inançları yüzünden,
Böyle acımasız bir sonla karşı karşıya kalmalarını.

ANJOU

Soylu yürekler başkalarının çektiği acılara üzülmeli;
Yine de, en bilge kişiler kendi sıkıntılarını önemser,
Kamçıya katlanmak zorunda kalmaktansa
Düşmanlarını kamçılamanın yollarını ararlar.

GUISE

Efendimiz, kanımca Anjou iyi yaptı
Siz majestelerinin konuyu tartıp,
Bu türedi sapkınlara acıyıp onlara yardım etmektense
Ülkemizin iyiliği için çalışmanız gerektiğini
söylemekle.

CATHERINE

Dilerim bu nedenler Kral oğlumun
Düşmanlardan biraz olsun çekinmesine yol açar.

CHARLES

Madam, siz majestelerine
Ve kuzenim Dük Guise'e bırakıyorum konuyu.
Verdiğiniz kararı onaylayacağım.

CATHERINE

Teşekkürler Kral oğlum. Söyle bana Guise,
Katliam için ne gibi hazırlıklar yapacaksın?

GUISE

Madam, şöyle: Bu katliamda rol alacaklar
Üzerinde beyaz haç işareti bulunan miğfer giyecekler,
Kollarına da beyaz ketenden pazubent takacaklar;
Üzerinde bunlar bulunmayan sapkın demektir,
İster kral ister imparator olsun ölecektir.
Sonra, kaleden bir top atışı yapılacaktır
Ve herkes dışarı çıkıp caddelere dökülecek,
Arkasından parola verilecek ve bir çan çalacak,
Bunu duyduklarında öldürmeye başlayacaklar
Ve durmayacaklar çan susana kadar;
Sonra biraz soluklanacaklar.

(İçeri AMİRAL'ın HİZMETKÂR'ı girer.)

CHARLES

Hayrola dostum! Ne haberler var?

HİZMETKÂR

Majesteleri, Amiral'e,
Atıyla caddeden geçerken haince bir saldırı düzenlendi.
Şimdi siz majestelerinden
Kendisini hasta yatağında ziyaret etmenizi rica ediyor.

CHARLES

Haberci, söyle ona, hemen göreceğim onu.
(HİZMETKÂR çıkar.)
Amiral'i ne yapacağız şimdi?

CATHERINE

En iyisi siz majesteleri gidip ziyaret edin onu.
Sanki her şey yolundaymış gibi davranın.

CHARLES

Tamam. Gidip Amiral'i ziyaret edeceğim.

GUISE

Ben de gidip öldürülmesi için emir vereceğim.

(CATHERINE *ve* GUISE *çıkarak*. AMİRAL *hasta yatağında görülür.*)

CHARLES

Amiral nasıllar?

Alçaklar yaradılar mı sizi caddede?

Fransa Kralı olarak yemin ederim ki,

Krallarının sevdiği soylu bir insanı çıkar uğruna öldürmeye çalışan

O adamı bulup ölüm cezasına çarptıracağım;

Daha önce hiç uygulanmamış, yavaş yavaş öldüren işkencelerle.

AMİRAL

Ah, sevgili Lordum, Guise taraftarlarıdır,

Hiç suçumuz yokken bizleri öldürmeye kalkanlar!

CHARLES

Sevgili Amiral, emin olun,

Şahsınıza düzenlenen bu hain saldırıya yürekten üzüldüm;

Sizin korunmanıza çok önem veriyorum,

Ben bile o kadar korunmuyorum.

Kuzen, en yavuz muhafızlarımızdan yirmi tanesini al, emrin altında,

Soylu dostumuzu her türlü haince saldırıdan korumalarını sağla;

Huzurumuzu bozan lanetlenmiş insanların

Saldırı girişimlerini derhal ölümle cezalandır.

Sevgili Amiral, içiniz rahat olsun.

Her saat ziyaretinize geleceğim.

AMİRAL

Majestelerine teşekkürlerimi sunuyorum.

(*Çıkarlar.*)

V. SAHNE

(İçeri GUISE, ANJOU, DUMAINE, GONZAGO, RETES, MOUNTSORRELL ve ASKERLER girer. Katliama hazırdırlar.)

GUISE

Anjou, Dumaine, Gonzago, Retes, yemin edin
Miğferlerinizdeki ak haçlar üzerine,
Sapkın olduğundan kuşkulandığınız herkesi öldüreceğinize.

DUMAINE

Kimseye merhamet etmeyeceğime, and içerim.

ANJOU

Ben kılık değiştirdim, kimse bilmiyor kim olduğumu,
Bu yüzden gördüğüm herkesi öldüreceğim.

GONZAGO

Ben de.

RETES

Ben de.

GUISE

Haydi öyleyse! Amiral'in evine girin.

RETES

Evet, önce Amiral'in hakkından gelelim.

GUISE

Lutercilerin baş sancaktarı Amiral,
Bu katliama başlangıç olarak
Yatağında öldürülecek.
Gonzago, yolu göster onlara;
Sarın evini, tek bir canlı bile kalmasın.

ANJOU

Bu görev benim. İsviçreli askerler, siz caddeyi tutun;
Her köşebaşında da Kral'ın muhafızları bulunacak.

GONZAGO

Haydi beyler, beni izleyin.

(GONZAGO diğerleriyle çıkar.)

ANJOU

Kuzen, kardeşimin Amiral'in muhafızlarına

Komutan olarak atadığı kişi, efendisine ihanet edecek.

Guisse, şimdi bir kez daha Katoliklerin yıldızı parlayacak;

Kafa kesilince, kollar bacaklar dağılır.

RETES

Lordum, bakın, Amiral'in evinde birileri var.

(AMİRAL'in yatakta yatdığı görülür. GONZAGO ve diğerleri evin içindedirler.)

ANJOU

Tam zamanında. Haydi, bu sokakta bekleyelim

Evden çıkan hizmetkârlarını öldürelim.

GONZAGO

Amiral nerede?

AMİRAL

İzin verin, dua edeyim, ölmeden önce!

GONZAGO

Meryem anamıza dua et; şu haçı öp.

(Hançerler.)

AMİRAL

Ah tanrım, günahlarımı affet!

(Ölür.)

GUISE

Gonzago, öldü mü?

GONZAGO

Evet, Lordum.

GUISE

Öyleyse, fırlat onu aşağı.

(AMİRAL *aşağı atılır.*) ↗

ANJOU

Şimdi kuzen, iyi bak ona;

Belki bir başkasıdır, Amiral de kaçmıştır.

GUISE

Kuzen, ta kendisi, yüzünden tanıdım onu.

Bak işte bu da askerimin kolunda açtığı yara.

Kıl payı kurtulmuş ama şimdi hakladık onu.

Ah, alçak Chatillon, rezil adam,

Lutercilerin baş sancaktarı,

Senin dinini aşağılamak için

Dük Guise senin cansız vücuduna işte böyle basar.

ANJOU

Götürün onu buradan! Kesin kafasını ve ellerini,

Gönderin Papa'ya armağan diye.

Haklı intikamımızı aldığımızda

Faucon tepesine sürükleyeceğiz cesedini.

Yaşarken haçtan bu kadar nefret eden kişi

Öldüğünde zincirlerle bağlanacak haça.

GUISE

Anjou, Gonzago, Retes, siz içinüz de

Ben ve Dumaine kadar kararlı olursanız

Fransa'da tek bir Huguenot⁵ bile kalmaz.

ANJOU

Bu haç üzerine yemin ederim ki,

Yumuşamayacağız, elimize geçen herkesi öldüreceğiz.

GUISE

Mountsorrell, gidip top atışını yap,

Daha şimdiden caddeleri tutmuş olanlar

Duysunlar parolalarını, sonra da çanı çal;

Böylece başlatalım katliamı.

⁵ Fransız Protestanlarına verilen ad.

MOUNTSORRELL

Peki Lordum.

(Çıkar.)

GUISE

Şimdi de Lordlarım, gizlice işbaşına.

ANJOU

Anjou arkanda.

DUMAINE

Dumaine de.

(Top atışı yapılır. Çan çalmaya başlar.)

GUISE

Haydi, öyleyse gidelim.

(Çıkarlar.)

VI. SAHNE

(İçeri GUISE ve adamları girer. Kılıçlarını çekmiş Protestanları kovalamaktadırlar.)

GUISE

Tue! tue! tue!

Kimse kaçmasın! Öldürün Huguenot'ları!

ANJOU

Öldürün! Öldürün!

(Çıkarlar.)

(İçeri koşarak LOREINE girer; GUISE ve diğerleri onu kovalamaktadır.)

GUISE

Loreine, Loreine! Yakalayın Loreine'!

Efendi, bu sapkınların vaizlerinden biri misin?

LOREINE

Tanrı'nın kelamının vaiziyim;
Sen ise kendine ~~ve~~ ona ihanet içindesin.

GUISE

'Sevgili kardeşim' – İşte Tanrı'nın kelamı!
(LOREINE'i *hançerler ve öldürür.*)

ANJOU

Durun Lordum, ilahiye başlatayım.

GUISE

Haydi, götürün şunu buradan ve bir hendeğe atın.
(*Cesetle çıkarlar. İçeri MOUNTSORRELL girer ve SEROUNE'un kapısını çalar.*)

SEROUNE'un KARISI

(*İçeriden*)
Kim çalıyor kapıyı?

MOUNTSORRELL

Mountsorrell, Dük Guise yolladı beni.

SEROUNE'un KARISI

(*İçeriden*)
Kocacığım, aşağı gel;
Seninle konuşmak isteyen biri var burada.
Dük Guise yollamış.
(*İçeri SEROUNE girer.*)

SEROUNE

Benimle konuşmak için mi? Onun gibi birinden?

MOUNTSORRELL

Evet, evet, bunun için Seroune; şimdi alacaksın.
(*Hançeri gösterir.*)

SEROUNE

Ah, ölmeden önce dua etmeme izin ver!

MOUNTSORRELL

Elini çabuk tut.

SEROUNE

Ah İsa, Kurtarıcımız!

MOUNTSORRELL

İsa mı! Alçak!

Daha önce bir başka azizin adını anmadan

İsa'nın adını ağzına almaya cüret edersin ha?

Benim azizim *Sanctus Jacobus*, ona dua et.

SEROUNE

Ah, izin ver, Tanrıma dua edeyim!

MOUNTSORRELL

Öyleyse bunu da beraberinde götür.

(SEROUNE'u hançelemekle öldürür ve dışarı çıkar.)

VII. SAHNE

(RAMUS'un çalışma odası. İçeri RAMUS⁶ girer.)

RAMUS

Sen Nehrinden gelen acıklı çığlıklar

Kitabının başındaki zavallı Ramus'ü korkutuyor;

Korkarım Guise taraftarları köprüyü geçti,

Bir kez daha bela olacaklar başıma.

(İçeri TALAEUS⁷ girer.)

TALAEUS

Kaç Ramus, canını kurtarmak istiyorsan kaç!

RAMUS

Söyle bana Talaeus, niye kaçayım?

⁶ Ramus (1515-1572). Ünlü Fransız mantıkçı ve filozofu.

⁷ Ömer Talon (1510-1610). Retorik profesörü, Ramus'un dostu.

TALAEUS

Guise taraftarları

Kapına dayandılar, bizi öldürmek istiyorlar.

Dinle, dinle, geliyorlar! Ben pencereden atlayacağım.

RAMUS

Sevgili Talaeus, dur.

(İçeri GONZAGO ve RETES girer.)

GONZAGO

Şuradaki kim?

RETES

Talaeus, Ramus'ün yatak arkadaşı.

GONZAGO

Nesin sen?

TALAEUS

Ben de Ramus gibi bir Hristiyanım.

RETES

Bırak gitsin, o bir Katolik.

(TALAEUS çıkar.)

GONZAGO

Haydi Ramus, daha fazla altın ver, yoksa yiyeceksin
hançeri.

RAMUS

Ah ben bir bilginim! Nasıl olsun altınım?

Tek param Kral'ın verdiği harçlık;

O da, alır almaz bitiyor.

(İçeri GUISE, ANJOU, DUMAINE, MOUNTSORRELL ve
ASKERLER girer.)

ANJOU

Kimi yakaladınız?

RETES

Ramus'ü, Kral'ın mantık profesörünü.

GUISE

Öldürün.

RAMUS

Ah, soylu Lordum,
Ramus öldürülmeyi hak edecek ne yaptı?

GUISE

Bayım, her telden çaldınız,
Ama hiçbir şeyi derinlemesine incelemediniz.
Siz değil miydiniz *Organon*'u⁸ küçümseyen,
Onun bir saçmalıklar yığını olduğunu söyleyen?
Bölücülük yapan, bütünle değil özle uğraşan
Bilge kişidir senin gözünde;
Böyleleri gidip Almanya'da vaaz versin,
Filozofların belitlerine karşı çıkıp
*Argumentum testimonii est inartificiale*⁹ bilmecesini
*Ipse dixi*¹⁰ diyerek savunsunlar.
Bunun tersini kanıtlamak için de diyorum ki, Ramus ölecek.
Yanıtın nedir buna? Senin *nego argumentum*¹¹
İşe yaramaz, efendi. –Öldürün onu.

RAMUS

Ah Lordum, izin verin tek bir söz söyleyeyim!

ANJOU

Haydi, söyle bakalım.

RAMUS

Canımı kurtarmak için istemiyorum sizi durdurmayı;
Ömrümün son anında kendimi temize çıkarmak amacım.
Yazdığım şeylerin Scheckius adında birinin

⁸ Aristo'nun mantık tizcrine yazdığı kitap.

⁹ Kanıtların ortaya koyduğu gerçek yapmacıksızdır.

¹⁰ 'Üstat böyle diyor...' Bu ifade konuyu tartışmaya açmamak için kullanılır; çünkü, üstadın sözleri tartışılmaz.

¹¹ Tartışmayı reddediyorum.

Hiç hoşuna gitmediğini duydum;
 Çünkü ileri sürdüğüm üç kanıtım onun tüm kanıtlarını içeriyor.
Organon'un karmaşık bir yapısı olduğunu biliyordum;
 Bu nedenle, daha iyi bir biçime indirgedim.
 Aristo hakkında da şunu söyleyeceğim:
 Onu küçük gören kişi
 Asla mantık ya da felsefede başarılı olamaz.
 İşte bu yüzden din bilgini geçinen Sorbon'daki ahmaklar¹²
 Tanrı'nın hizmetine verdikleri kadar
 Önem vermekteler onların yapıtlarına.

GUISE

Bu köylünün nutuk atmasına niye izin veriyorsunuz?
 Hançerleyin ve yollayın onu cehennemdeki dostlarının yanına.

ANJOU

Hiç böyle gururlu bir kömürcü çocuğu görmemiştim.
 (RAMUS'ü hançerleyerek öldürür.)

GUISE

Lord Anjou, Sen Nehrine döktüğümüz
 Yüz Protestan yüzerek canlarını kurtarmaya çalışıyorlar.
 Ne yapalım? Korkarım kurtulacaklar.

DUMAINE

Köprüye ellerinde ok ve yay bulunan birkaç adam yerleştirin,
 Gördüklerini vursunlar,
 Nehrin dibine yollasınlar hepsini.

GUISE

İyi fikir Dumaine; hemen git ve öyle yapmalarını sağla.
 (DUMAINE çıkar.)

Bu arada Lordum, acaba Navarre Kralı'nın elinden
 Kendisinin ve Prens Conde'nin o çok bilmiş
 Öğretmenlerini alabilmek için bir yol bulabilir miyiz?

¹² Sorbon'daki din bilginleri.

ANJOU

Bu işi bana bırak; kuzen sen burada kal;

İçeri girdiğimi görünce sen de dal arkamdan.

(ANJOU *kapıyı çalar*; NAVARRE KRALI *ve* PRENS CONDE *içeri girer*; *yanlarında ÖĞRETMENLER'i vardır.*)

Selam, Lordlarım! Nasılsınız?

NAVARRE

Lordum, diyorlar ki,

Tüm Protestanlar katledilmiş.

ANJOU

Evet, öyle; ama elden ne gelir?

Bu karmaşayı durdurmak için gereken her şeyi yaptım.

NAVARRE

Ama Lordum, söylentiye göre,

Bu katliamı gerçekleştirenlerin biri de sizmişsiniz.

ANJOU

Kim, ben mi? Yanılıyorsunuz; ben yeni kalktım yataktan.

(GUISE, GONZAGO, RETES, MOUNTSORRELL *ve* ASKERLER *öne çıkar.*)

GUISE

Huguenot'ları öldürün! Şu öğretmenleri götürün buradan!

NAVARRE

Hain Guise, çek kanlı ellerini!

CONDE

Haydi, gidip Kral'a anlatalım.

(NAVARRE KRALI *ile çıkar.*)

GUISE

Baylar gelin.

Kılıcımın ucuyla sizleri ölüme göndereceğim.

(ÖĞRETMENLER'i *hançerleyerek öldürür.*)

ANJOU

Götürün ikisini de!

(ANJOU ve ASKERLER cesetlerle çıkar.)

GUISE

Baylar, bu gecelik öfkemiz burada son bulsun.

Ancak katliamın burada sona ermesini istemiyoruz.

Gonzago, hemen Orleans'a git.

Retes, sen Dieppe'e, Mountsorrell, sen de Rouen'e;

Sapkın olduğundan kuşkulandıklarınızı bağışlamayın.

Durdurun şeytanın ayin saatini bildiren şu çanı;

Artık herkes çıkarsın miğferini,

Gizlice girsin yatağına.

(Çıkarlar.)

II. PERDE

I. SAHNE

(*İçeri yanında iki POLONYALI LORD'la ANJOU girer.*)

ANJOU

Polonyalı Lordlar, itiraf etmem gerekir ki,
Kralınızın önerdiği şeye layık değilim.
Çünkü bana söylendiğine göre,
Polonyalılar ulusça askermiş.
Bu yüzden kuşkuları giderecek,
Kurnaz düşmanlarının planlarını bozabilecek
Bilgi ve deneyime sahip bir krala layık onlar;
Yılların deneyimiyle yoğurularak
Savaşlardan, bizim Hristiyan dünyasında yaptığımız en büyük
savaşlardan,
(Her ikisi de zengin ve yüce birer imparator olan
Rus'a ve Türk'e karşı yaptığımız savaşları kastediyorum)
Yengiyle ayrılmasını öğrenmiş bir krala.
Ama kardeşim Fransa Kralı Charles ve onun meclisi,
Eğer Polonya tacını giymeye karar verirsem
Benim Fransa tacı üzerindeki hakkımı kaybedeceğini
düşünüyorlar;
Çünkü, eğer yüce Tanrı kardeşimi aramızdan alırsa,
Tahtın yasal sahibi benim.
Bu yüzden, Polonya ile şöyle bir anlaşma yapmalıyım:
Eğer Charles'ın ölümüyle Fransa tacı bana verilirse,

O zaman kendi ÷lkeme dönmeme razı olmalısınız.
 Eğer kurulunuz bu sözü verirse,
 Severek üstlenirim. ~~bu~~ görevi,
 Ülkenizin refah ve güvenliğini özenle korumaya söz veririm.

BİRİNCİ LORD

Polonya tacı ve kraliyet asası size verildiğinde,
 Majesteleri, tüm bunlara, hatta daha fazlasına sahip olacaksınız.

ANJOU

Haydi Lordlarım, gidelim.

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(İçeri AMİRAL'in cesedini taşıyan iki ADAM girer.)

BİRİNCİ ADAM

Dostum, ne yapacağız Amiral'i?

İKİNCİ ADAM

Onu sapkın diye yakalım.

BİRİNCİ ADAM

Hayır! Vücudu ateşi kirletir, ateş de havayı; dolayısıyla biz de onunla birlikte zehirleniriz.

İKİNCİ ADAM

Ne yapacağız öyleyse?

BİRİNCİ ADAM

İrmağa atalım onu.

İKİNCİ ADAM

Suyu zehirler, su da balığı, balığı yiyince de bizler zehirleniriz!

BİRİNCİ ADAM

Öyleyse hendeğe atalım onu.

İKİNCİ ADAM

Hayır, hayır. İçimizde hiçbir kuşku kalmaması için, dinle beni: Onu şu ağaca asalım.

BİRİNCİ ADAM

Kabul.

(*Cesedi ağaca asar ve çıkarlar. İçeri GUISE, Ana Kraliçe CATHERINE, ve KARDİNAL LORRAINE, HİZMETKÂRLAR'la girer.*)

GUISE

Madam, ne diyorsunuz bizim yakışıklı Amiral'e?

CATHERINE

İnan bana Guise, o yere o kadar yakışmış ki,
Çok önceden orada görmek isterdim onu.
Şu yana yürüyelim, burası pek güzel kokmuyor.

GUISE

Haklısınız, madam.

Baylar, götürün şunu ve bir hendeğe atın.

(HİZMETKÂRLAR AMİRAL'in cesedini götürürler.)

Madam, anladığım kadarıyla,
Yüz kadar Huguenot var
Ormanda ayin düzenleyen,
Her gün bu saatte toplanan.
Oraya gidip hepsini kılıçtan
geçireceğim.

CATHERINE

Geçir, sevgili Guise, hiç gecikmeyelim.
Eğer bu çapulcular yeniden toparlanıp
Fransa'nın dört bir yanına dağılırlarsa,
Onları öldürmek bizim için zor olacak.
Git, hiç gecikme sevgili Guise.

GUISE

Madam, fırtınanın habercisi hortum gibi gidiyorum.
(Çıkar.)

CATHERINE

Soylu Lorraine, fark ettin mi son zamanlarda
Oğlumuz Charles nasıl da yakınıyor
Lord Guise'in, Paris'te, Huguenot'lara geceyarısı
yaptıklarından?

KARDİNAL LORRAINE

Madam, onun asi Navarre Kralı ile birlikte
Hepimizden cinayetlerin intikamını almaya
Yemin ettiğini duydum.

CATHERINE

Doğru, ama Lordum, o işi bana bırakın;
Çünkü, Catherine'in dediği olmalı Fransa'da.
Nasıl ki ben yaşıyorum, o da kesin kes ölecek,
Tacı da Henry giyecek.
Eğer annesinin isteklerine karşı gelirse,
Onu da, diğerlerini de miraslarından mahrum bırakacağım.
Tacı onlar giyecekler ama Fransa'yı ben yöneteceğim.
Karşı çıkarlarsa alaşağı ederim onları.
Haydi Lordum, gidelim.
(Çıkarlar.)

III. SAHNE

(İçeri ellerinde kitaplarla beş-altı PROTESTAN girer ve hep birlikte
diz çökerler. Daha sonra GUISE ve diğerleri girer.)

GUISE

Allah belasını versin Huguenot'ların! Öldürün hepsini!

BİRİNCİ PROTESTAN

Ah, Mösyö de Guise, lütfen beni dinleyin!

GUISE

Hayır, alçak. Senin o
Kutsal Roma Kilisesi'ne küfreden dilin
Guisé'in kulaklarına, onun yüreğini yumuşatacak
Hiçbir yalvarmayı sokamayacak.
Tue, tue, tue! Hiçbirini kaçırmayın.

(Protestanları öldürürler.)

İşte böyle, götürün hepsini.

(Gesetlerle çıkarlar.)

III. PERDE

I. SAHNE

(İçeri NAVARRE KRALI ve EPERNOUN tarafından taşınan KRAL CHARLES, Ana Kraliçe CATHERINE, KARDİNAL LORRAINE, PLESHE ve HİZMETKÂRLAR girer.)

CHARLES

Ah, bırakın beni, biraz dinleneyim şurada!
Büyük bir acı kavradı yüreğimi pençesiyle;
Ani bir acı, ölümün habercisi.

CATHERINE

Ah, böyle konuşma! Annenin yüreğini parçalıyorsun.

CHARLES

Böyle konuşmak zorundayım; acıdır beni böyle konuşturan.

NAVARRE

Rahat olun Lordum, hiç kuşkunuz olmasın,
Tanrı'nın izniyle yeniden kavuşacaksınız sağlığınıza.

CHARLES

Ah, hayır benim sevgili kardeşim Navarre!
Kabul etmeliyim ki, bir belayı hak etmiştim;
Yine de krallarının ayağını kaydırmak dışında,
Beni rahatlatan bir şey var:

Dilerim Tanrı'dan aynısı gelir can dostlarının başına!
 Ah, kaldırın beni! Artık göremiyorum,
 Kaslarım büzüşüyor, beynim allak bullak,
 Yüreğim dayanmıyor, içim çekiliyor, ölüyorum.¹³

(Ölür.)

CATHERINE

Ne! Öldün mü? Canım oğlum, konuş annenle!
 Ah, hayır, ruhu uçtu gitti bağrından,
 Artık ne görüyor ne de duyuyor yaptıklarımızı!
 Lordlarım, hemen Polonya'ya elçiler yollayıp
 Henry'i, kardeşinin tacını giymesi, unvanını alması için
 Çağırmaktan başka yapılması gereken ne var?
 Epernoun, hemen git, ilgilen bu işle,
 Söyle hiç gecikmeden gelsin yanımıza.

EPERNOUN

Derhal madam.

(Çıkar.)

CATHERINE

Lordlarım, cenaze töreninden sonra,
 Elimizden geldiğince çabuk,
 Henry'nin Polonya'dan gelip, taç giymesi için çalışalım.
 Haydi, götürelim cesedi buradan.

(KRAL CHARLES'in cesedi dışarı taşınır; NAVARRE KRALI ve PLESHE hariç herkes çıkar.)

NAVARRE

Navarre, bu kavgalar sürdüğü sürece
 Fransa'dan kaçıp ülkeneye gitmen
 Senin yararına olacak
 Çünkü bu ülkede güvencede değilsin.
 Henry Polonya'dan çağırıldı,
 Tahtın yasal vârisi artık benim;
 Bu yüzden, elimden geldiğince hızlı davranıp
 Gizlice bir ordu toplamalıyım.
 Korkarım, İspanya Kralı ile birlik olan Guise

¹³ IX.Charles 30 Mayıs 1574'te tüberkülozdan ölür.

Benim bu girişimimi engellemeye çalışacaktır.
Ama her zaman haklının yanında olan Tanrı,
İnayetle bulunup koruyacaktır bizi sonsuza dek.

PLESHE

Dinimizin erdemleri daha birçok güzellikle birlikte ilerleyip
Düşmanlarınızın tümünü bozguna uğratacak,
Siz majestelerini haksız yere engellemeye çalışan
İspanya ve tüm Papalık güçlerine karşın,
Sonunda bu ülkenin yasal efendisi ve kralı olarak
Pampelonia'da¹⁴ taç giyeceksiniz.

NAVARRE

Doğruluk, Pleshe; Tanrı yardımcım olursa,
Doğruluk ve Tanrı kelamı adına savaşmaya kararlıyım!
Gel Pleshe, gidelim buradan zamanımız varken.

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(Boru sesleri duyulur, içeriden iki üç kez 'Vive le Roi' sesleri gelir. Kral
III. Henry unvanıyla taç giyen ANJOU, Ana Kraliçe CATHERINE,
KARDİNAL LORRAINE, GUISE, EPERNOUN, MUGEROUN,
YANKESİCİ ve diğerleri girer.)

HEPSİ

Vive le Roi, Vive le Roi!

(Boru sesleri duyulur.)

CATHERINE

Henry, bir kez daha hoşgeldin Polonya'dan!
Hoşgeldin Fransa'ya, babanın ülkesine!
Burada, korkulardan arınmış bir ülke,
Senin olanı korumaya hazır savaşçı insanlar,
Yasa koymak için uyanık bir senato,
Tahtını koruyacak sevgi dolu bir ana,

¹⁴ Navarre cyaletinin başkenti

Ve bir kralın bunların yanı sıra arzulayabileceği her şey var.
Kral Henry, tacıyla, tüm bunlara ve daha fazlasına sahip olmaktadır.

KARDİNAL LORRAINE

Henry, uzun süre egemen ol bunlara ve daha fazlasına!

HEPSİ

Vive le Roi, Vive le Roi!

(*Borular çalınır.*)

HENRY

Hepinize teşekkürler. Krallara yol gösteren,
Tüm yaptıklarımızın sevginize layık olmasını sağlasın!
Öyle de olacak, talih bana yardımcı olursa,
Sizlerin düşüncelerini hak ettiğim düzeye
çıkarsa.
Ne diyor gözdelerimiz? Henry'nin yüreğinde
Sevgi ve yüceliğe aynı anda yer yok diye mi düşünüyorlar?
Bırakın bu korkuyu çünkü artık birleşti ikisi de;
Ne bir kişi, ne yer, ne zaman, ne de durum
Yönünü değiştirebilir duyduğum sevginin.
Şimdi olduğu gibi hep yaşayacaksınız
Kralınızın lütuflarından yoksun kalmaksızın.

MUGEROUN

Biliriz, soylu yüreklerin değişime uğramadığını
Bir taç giymekle; siz majesteleri,
Polonya tacını giymiştiniz,
Fransa tacı size verilmeden önce.

HENRY

Mugeroun, söz veriyorum, dost kalacağız,
Yoldaşım olacaksın, kopsa bile fırtınalar.

MUGEROUN

Öyleyse siz majestelerinden izin istiyorum
Bu kutsal şöleni kirletenleri cezalandırmak için.

(MUGEROUN *pelerinindeki altın düğmeleri kestiği için YANKESİCİ'nin kulağını keser.*)

HENRY

Bu da ne demek?

YANKESİCİ

Ah Tanrım, kulağım!

MUGEROUN

Bayım, ver düğmelerimi, al kulağını.

GUISE

Sen, götür şunu.

HENRY

Dostum çek ellerini, işlediği bu suçun kefilisi ben olacağım.

Be adam, git, çalışma artık

Tahta çıkış günümüz sona erene dek;

Taç giyme törenleri sona erdiğine göre,

Şölen vermek kalıyor bize de;

Turnuvalar düzenleyip yarışmalı birkaç gün,

Eğlenmeli saraya yaraşır bir şekilde.

Lordlarım, gidelim, şölen bekliyor bizleri.

(*Ana Kraliçe CATHERINE ve KARDİNAL LORRAINE hariç herkes çıkar.*)

CATHERINE

Kardinal Lorraine Hazretleri, söyleyin bana,

Oğlumun eğlence düşkünlüğü hakkında ne düşünüyorsunuz?

Görüyorsunuz, akli fikri gözdelerinde;

Tek ilgilendiği şey gününü gün etmek.

Yan gelip yatmış rehavet içinde uyurken,

Kardeşin Guise, sen ve ben

Kendimize öyle yetkiler sağlayabiliriz ki,

Tek bir kişi bile yaşayamaz iznimiz olmaksızın.

İşte o zaman Katolik dini

Güçlenir Fransa'da, kimsenin karşı çıkamayacağı
bir biçimde.

KARDİNAL LORRAINE

Madam, bana gizlice bildirildi,

Kardeşim Guise'in adam topladığı;

Püritenleri öldürmek için topladığını söylüyor.
Ancak hedefi Bourbon soyu.
Madam, siz Kral'la konuşup,
Bunun, ülkesinin yararı,
Dinin çıkarı için olduğunu söylemelisiniz.

CATHERINE

Halı, sen bana bırak
Bu işin gerçekleştirilmesini;
Eğer dediklerime karşı çıkarsa,
Hemen ortadan kaldırıyorum onu kardeşiyle birlikte,
O zaman da Alençon Dükü tacı giyer.
Ya dediğim olur ya da herkes ölür;
Çünkü, yaşadığı sürece Catherine Kraliçe kalacak.
Gelin Lordum, gidip Guise'i bulalım
Sonra da görüşelim bu girişimi.

(Çıkarlar.)

IV. PERDE

I. SAHNE

(İçeri DÜŞES GUISE ve NEDİME'si girer.)

DÜŞES GUISE

Git, bana kâğıt kalem getir—

NEDİME

Peki madam.

DÜŞES GUISE

Ki, sevgili efendime mektup yazabileyim.

(NEDİME çıkar.)

Sevgili Mugeroun, kalbimin sahibi o.

Ama Guise el koydu yüreğime çünkü onun karısıyım.

Onunla konuşmanın bir yolunu bulmayı çok istiyorum

Ama bulamıyorum, bu yüzden yazmak zorundayım

Gelip benimle herhangi bir yerde buluşsun da

Birbirimizi görmenin tadını çıkaralım diye.

(NEDİME elinde kâğıt kalem içeri girer.)

Koy şuraya, beni de yalnız bırak.

(NEDİME çıkar. DÜŞES yazar.)

Ah Tanrım, keşke şu mektup yazdığım tüy

Cupido'nun kanatlarından koparılmış olsaydı da

Bu dizeleri onun yüreğine kazısaydı.

(İçeri GUISE girer.)

GUISE

Sevgilim yalnız mısın? Mektup yazıyorsun ha?
Rica ediyorum, söyle, kime yazıyorsun?

DÜŞES GUISE

Lordum, dizelerimi okuduğunda
Korkarım, dizilişlerine bakıp gülecek bir kadına yazıyorum.

GUISE

İzin ver, göreyim.

DÜŞES GUISE

Ah, hayır Lordum; ancak bir kadın paylaşabilir
Yüreğimin sırlarını.

GUISE

Madam, görmeliyim.

(*Kâğıdı zorla alır.*)

Hiçbir erkeğin bilmemesi gereken sırların bu mu?

DÜŞES GUISE

Ah Lordum, affedin beni!

GUISE

Seni sadakatsiz ve yalancı! Ne demek oluyor bu sözler?

Ben mi çok yaşlandım? Senin şehvetin mi azdı?

Yoksa sana olan sevgim içinde belirsizleşti de,

Başkalarının yorum yapmasına mı gerek var?

Seni el üstünde tutan tüm sevgimi,

Seni canımdan çok sevdiğimi unuttun mu?

Guise'in yüceliği gözünü ve gönlünü şehvete bürüyen
bir sis mi?

Mort Dieu! Eğer rahminin meyvesi,

Tüm umutlarımı kendisine bağladığım karnındaki çocuğun
olmasa

Bu öfkeli el senin yüreğini parçalardı.

Defol kaltak! Utan insan içine çıkmaya,

Kaç, git yanımdan, yaşamak istiyorsan eğer!

(*DÜŞES çıkar.*)

Ah, iğrenç kadınlar, yalancı ve hainler!

Şimdi anlıyorum, daha başından beri,
Gözlerinin, bakışlarının ihanet tohumları ektiğini.
Ama bu dizelerin gönderileceği o alçak adam,
Kanıyla ödeyecek onun aşkını.

(Çıkar.)

II. SAHNE

(İçeri NAVARRE KRALI, PLESHE, BARTUS ve refakatçileri davul ve borular eşliğinde girer.)

NAVARRE

Lordlarım, dinimizi engellemek isteyenlere karşı
(Yani, bizleri ayaklarının altında çiğnemeyi,
Bu ülkede kutsal dinimizin kökünü kazımayı amaçlayan
Guisse, Papa ve İspanya Kralı'nı kastediyorum;
Ancak, biliyorsunuz ki, kavgamız
Onların bizleri kılıçtan geçirmek ve ateşte yakmak için
Geliştirdikleri planlara karşı koymaktan başka bir şey değil.)
Giriştığımız bu savaş haklı nedenlere dayandığından
Bizler, Tanrı adına ve ülkemiz yararına kararlılıkla savaşmalıyız.
Papa'nın meclisi olmuş İspanya;
İspanya, Papa'nın savaşa ve barışa karar verdiği yer.
Guisse de İspanya adına Kral'ı kışkırttı,
Bizimle savaşmak üzere ordusunu yollamasını sağladı.

BARTUS

Öyleyse bu kanlı savaşta,
Bir kral olarak tüm çabanızın,
İspanya Kralı'nın girişimlerine ve onun tüm sapkınlıklarına
karşın
Dinimizin yerleşmesini sağlamak olduğunu görecekler.

NAVARRE

Artık intikam ateşi düştü
Yüreğimdeki yalçın dağların tepesine;
Kış geldiğinde yaprakların
O koyu yeşil renklerini değiştirmesi gibi,

Ben de zafer kazanıp intikamımı alınca
Görünecek intikam duygusunun kızıl rengi.

(İçeri bir HABERCİ girer.)

Dostum, ne haberler getirdin?

HABERCİ

Lordum, casuslarımız Fransa'dan koca bir ordunun,
Son hız buraya geldiğini söylüyorlar.
Topraklarımıza girmişler bile,
Majesteleriyle savaş meydanında karşılaşmak istiyorlar.

NAVARRE

Tanrı aşkına, bırakın gelsinler!
Kral'ın aklını çelip ordu toplamasına,
Bu iç savaşın başlamasına neden olan kişi, Guise.
Komutanlarının kim olduğunu biliyor musun?

HABERCİ

Henüz bilmiyorum Lordum, zaten onlar da bunu bekliyorlar.
Söylendiğine göre, Joyeux Dükü
Kendisini komutan yapması için Kral'a ricalarda bulunmuş.

NAVARRE

Umarım, bu onun planlarının boşa çıkmasına neden olmaz.
Keşke onun yerine Guise gelseydi!
Ama o, rahat koltuğuna uzanmış,
Güvenceyi kendisine tabure yapmış bekliyor.
Kendisi güvenlikte olduğu sürece,
Kral'a ya da ülkeye, hatta ikisine de neler olacağına hiç aldırmı-
yor.
Lordlarım, haydi hemen gidelim,
Savaş düzenimizi alalım.

(Çıkarlar.)

III. SAHNE

(İçeri KRAL HENRY, GUISE, EPERNOUN ve JOYEUX girer.)

HENRY

Sevgili Joyeux, seni başkomutan yaptım,
Asi Navarre Kralı'nın üzerine yürümek için hazır bekleyen
orduma.
Sen istedin, ben de izin veriyorum gitmene,
Sana olan sevgim canını tehlikeye atmaya katlanamadığı halde.

JOYEUX

Teşekkürler majesteleri, izninizle gidiyorum.
Lord Guise, Epernoun, hoşça kalın.

GUISE

Lord Joyeux'a gönülden sağlık ve başarılar diliyorum.
(JOYEUX çıkar.)

HENRY

Kuzen Guise, sen ve karın
Çok içten bir sevgiyle selamlayın gözdelelimizi.
Sayın bay, karınızın, benim sevgili gözdeleme, arkadaşı olarak
Yazdığı mektubu anımsıyor musunuz?
(GUISE'e boynuz işareti yapar.)

GUISE

Bu da ne demek Lordum! Bu kadarı da fazla.
Benimle nasıl dalga geçip aşağılırsınız?
Bir krala, bir imparatora yakışmıyor bu.
İnanın, Hristiyan âlemindeki tüm krallar
Benimle böyle alay etseler bile,
Kendilerine ve alaylarına aldırmadığımı bilmeliler.
Sizin gözdelelerinizi mi seviyormuşum ben! Siz sevin onları.
Tanıdığım herkes nefret ediyor onlardan.
İşte burada, cennetteki tüm azizlerin ruhu üzerine yemin
ederim ki,
Beni böylesi bir utanca boğan o alçak,
Beni böylesine öfkeliendiren sözlerinizden dolayı,
Şerefimi lekelemiş olsun olmasın

Bu şıfıntının sevgisini kanıyla satın alacak!

Par la mort Dieu, il mourra!

(Çıkar.)

HENRY

İnan bana, bu alay çok dokundu ona.

EPERNOUN

Lordum, bu ikisini barıştırsak iyi olur

Çünkü Guise boş yere yemin etmez.

(İçeri MUGEROUN girer.)

HENRY

Mugeroun, merhaba! Guise'le kapıda karşılaşmadın mı?

MUGEROUN

Hayır efendim. Karşılaştım ne olacaktı?

HENRY

Vallahi, karşılaştıydın yemiştin hançeri.

Çünkü seni öldürmeye and içti.

MUGEROUN

Beni hançerleyebilir ama onu öldürene kadar yaşarım.

İyi de, niye benden ölesiye nefret ediyor?

HENRY

Çünkü karısı seni ölesiye seviyor.

MUGEROUN

Hepsi buysa, onunla bir daha karşılaştığımda

Bana duyduğu sevgiyi göstermesini sağlayacağım.

Hangi yöne gitti Guise? Yürüyüşe çıkayım

Saraydan uzak yerlerde, onunla karşılaşmak için.

(Çıkar.)

HENRY

Bu hoşuma gitmedi. Gel Epernoun,

Gidip Dük'ü bulalım, barıştıralım ikisini de.

(Çıkarlar.)

IV. SAHNE

(İçeriden boru ve trampet sesleri gelir. 'Joyeux Dükü öldürüldü' diye bir çığlık duyulur. İçeri NAVARRE KRALI, BARTUS ve ADAMLAR'ı girer.)

NAVARRE

Dük öldü, tüm ordusu dağıldı,
Zafer çelenkleriyle süslendik hepimiz.
Böylece, gördük ki, Tanrı haklıya kılavuzluk eder hep
Yeryüzündeki görkemini arttırmak için.

BARTUS

Umarım, kazandığımız bu güzel zafer
Kral'ı korkutur da sona erer nefreti;
Bir daha asker toplayıp savaştırmaz,
Ya da daha yüce bir davada kullanır onları.

NAVARRE

Bu zalim savaşta kaç soylunun
Yaşamını yitirdiğini düşünmesi bile acı,
Neredeyse ölecek gibi oluyor insan.
Ama biliyoruz ki kusursuz doğruya karşı çıkanları
Tanrı her zaman yere vuracaktır.
Bunu ömrümün sonuna kadar savunacağım,
İngiltere Kraliçesi ile ordularımı birleştirip
Papalık yönetimini kovacağız ülkelerimizden,
Sınırlarından uzak tutacağız kör inanı savunanları.
Haydi, Lordlarım, bu fırtına sona erdiğine göre
Gidelim çadırlarımıza muzaffer bir biçimde.

(Çıkarlar.)

V. SAHNE

(İçeri bir ASKER girer.)

ASKER

Efendim, Dük'ü bir boynuzlu yapma cesaretini gösteren, yatak odasının kapısını maymuncukla açan size diyorum, efendim; gerçi sadece sizin olan bir şeyi çıkarıyorsunuz ama onun hoşuna gitmeyen bir şeyi sokuyor, koyuyorsunuz, dolayısıyla onun dük-kânının önünü kapatıyor, bulunmamanız gereken yerin önünde dikiliyorsunuz; o sizin ev sahibiniz olduğu halde onun olanı alıyorsunuz ve onun doldurması gereken tarlayı, onun kendi malını sürüyorsunuz. Kimin malı kimde ya? Eğer tamamı kendisinin olmasa – işte sorun da burada; ben sahip olmaya gelmedim (keşke olabilsem!) ama sizi dışarıda tutmaya kararlıyım ve bunu da başaracağım, şu alet çalışırsa.

(İçeri MUGEROUN girer.)

Bu kadar çabuk mu geldiniz? Buyrun bayım!
(MUGEROUN'a ateş eder ve öldürür. İçeri GUISE ve ADAMLAR'ı girer.)

GUISE

(Bir kese verir)

Cesur asker, al şunu ve kaç buradan.

(ASKER çıkar.)

Yat orada Kral'ın sevgilisi, Guise'in nefreti!

Henry, al intikamını dilediğin gibi ya da yüreğinin elverdiği gibi,

Salt seni kızdırmak için yaptım bu işi.

(ADAMLAR'ı MUGEROUN'un cesedini dışarı çıkarırlar. İçeri KRAL HENRY ve EPERNOUN girer.)

HENRY

Lord Guise, duyduk ki asker toplamışsın,
Ancak, amacının ne olduğunu öğrenemedik,
Bizim iyiliğimize olmadığını düşünüyoruz.

GUISE

Ben Fransa tacına ihanet etmiyorum;
Ne yaptıysam, Kutsal Kitap için yaptım.

EPERNOUN

Hayır, Papa'nın ve kendi çıkarların için yaptın.
 Guise, gözün yükseklere, senden başka hangi Fransız soylusu
 Kral'ın onayı olmaksızın silahlanmaya cesaret eder?
 Senin ihanet içinde olduğunu söylüyorum.

GUISE

Ah, alçak Epernoun! Majesteleri burada olmasaydı
 Dük Guise'in ne kadar öfkелendiğini görürdün.

HENRY

Guise, sakın ol, Epernoun'u tehdit etme
 Yoksa Fransa Kralı'nın öfkелendiğini göreceksin.

GUISE

Ben, Valois soyunun bir prensiyim,
 Bu yüzden Bourbon'ların düşmanıyım.
 Kutsal İttifak'ı imzalayanlardan biriyim,
 Dolayısıyla Protestanlar nefret ediyor benden.
 Bu durumda, tabii ki ihtiyatlı davranacağım,
 Param olduğuna göre ordum da olacak.

EPERNOUN

Yabancı ülkelerin desteğiyle yaşayan sen,
 Nasıl kendi paranla bir ordu besleyebilirsin!
 Papa ve İspanya Kralı senin iyi dostların;
 Yoksa bütün Fransa biliyor ne kadar fakir bir Dük olduğunu.

HENRY

Evet, irademize karşı çıkmak, dostlarımızı kısıtlamak,
 Altınlarıyla onu besleyenlerin amacı.

GUISE

Lordum, daha açık konuşmak gerekirse, şöyle:
 Din aşkıyla yanıp tutuşan ben,
 Bulabildiğim kadar asker toplayıp
 Hizipçi Püritenleri ortadan kaldırmak istiyorum.
 Lordum, biliniz ki Papa üç katlı tacını satacak,
 İspanya Kralı katolik Philip de,
 Daha ben istemeden, buyuracak Kızılderililerine

Amerika'nın altın madenlerini boşaltmaları için.
Onları kanatları altında koruyan Navarre,
Lorraine soyunun kendine düşman olduğunu anlayacak.
Majesteleri, ordurndan çekinmeniz gereksiz,
Sizin emniyetiniz, düşmanlarınızın felaketi için var o.

HENRY

Guise, tacımızı giy ve Fransa Kralı sen ol.
Bir diktatör olarak ister savaş, ister barış
Ben bir senatör gibi *placet*¹⁶ diye bağıırken!
Senin gururuna, kibrine katlanamıyorum.
Dağıt ordunu, yoksa, çıkaracağım bir fermanla
Seni tüm Fransa'da hain ilan ederim.

GUISE

(*Kendi kendine*)

Seçenek zorlu. Sahte bir tavır takınmalıyım.

(*Yüksek sesle*)

Efendim, size olan bağlılığımın
Ve iyi niyetimin göstergesi olarak
Siz majestelerinin elini öpüyor ve izninizi
istiyorum
Ordumu derhal dağıtmak için.

HENRY

Öyleyse, güle güle Guise; Kral ve sen dostsunuz.

(GUISE *çıkarak*.)

EPERNOUN

Lordum, ona güvenmeyin; çünkü majesteleri,
Görseydiniz onun Paris'e nasıl tantanayla girdiğini,
Kent halkının armağanlarla ve gösterilerle onu nasıl
ağırladığını,
Onun hizmetinde olacaklarına söz verdiklerini–
Hayır, Guise'in ordusuyla
Papa'nın arzularını yerine getirmeyen Kral'a
Karşı çıkma cüretini gösterdiğini
Sokaklarda konuşmaktan korkmuyorlardı.

¹⁶ Oylamada 'Kabul' anlamına kullanılan sözcük.

HENRY

Parisliler onu böyle mi karşıladılar?
Öyleyse, çok geçmēden bize ihañet edecek demektir.
Yalnız bırakın beni. Kim var orada?

(İçeri kâğıt kalemle bir HİZMETKÂR girer.)

Derhal tüm danışmanlarımı azlediyorum;
İmza atıp mührümü basacağım hemen.

(HİZMETKÂR yazar.)

Aklıma danışacağım ben; onlar sahtekâr;
Epernoun, sen ne dersen öyle yapacağım.

EPERNOUN

Lordum, siz majestelerinin güvenliği
Ve sizi her türlü kuşkudan kurtarabilmek için
Guise'i ortadan kaldırmak çok iyi olacak.

HENRY

Önce şunu imzalayıp mührümüzü basalım
Sonra da söylerim sana niyetimin ne olduğunu.

(Yazar.)

Bunu hemen danışma kuruluna götür.

(HİZMETKÂR çıkar.)

Epernoun, yumuşak ve sakın görünüyorum diye,
İçimde trajedilerin oynanmadığını düşünme.
Gizlice Blois'ya gideceğim;
Madem, Paris, Guise'in tarafını tutuyor,
Burası Fransa Kralı'nın kalabileceği bir yer değil artık,
İhanete uğrayıp ölmek istemiyorsa.
Ama kararlıyım, Guise kesin kes ölecek.

(Çıkarlar.)

V. PERDE

I. SAHNE

(İçeri elindeki mektubu okuyarak NAVARRE KRALI ve BARTUS girer.)

NAVARRE

Lordum, Fransa'dan gelen mektupta
Guise'in Kral'a karşı ayaklandığı,
Paris'in efendisine sırt çevirdiği yazıyor.

BARTUS

Öyleyse siz efendimizin eline iyi bir fırsat geçti,
Fransa Kralı'na duyduğunuz sevgiyi göstermek,
Düşmanlarına karşı ancak memnuniyetle kabul edeceği yardım
önermek için.

NAVARRE

Bartus, öyle yapacağım. Hemen Fransa'ya git,
Orada bizim adımıza majestelerini selamla;
Guise ve işbirlikçilerine karşı
Ona her türlü yardımda bulunacağımızı söyle.
Bartus, haydi git, majestelerine saygılarımı sun,
Çok geçmeden onu ziyaret edeceğini söyle.

BARTUS

Peki Lordum.

(Çıkar.)

NAVARRE

Pleshe!

(PLESHE içeri girer.)

PLESHE

Buyrun Lordum!

NAVARRE

Pleshe, hemen gidip adamlarımızı topla,

Derhal Fransa'ya yola çıksınlar;

Çünkü, Guise'e karşı Kral'a yardım etmeliyiz.

Haydi git; Fransa'ya gitme zamanı geldi, geçiyor.

PLESHE

Gidiyorum Lordum.

(Çıkar.)

NAVARRE

Korkarım, o alçak Guise, bu ünlü ülkenin,

Fransa'nın, yıkılmasına neden olacak;

Tacı ele geçirmeyi arzuluyor,

Dini kendi yararına kullanıyor;

Papa'yı ve Katolikliği egemen kılarak,

Ülkeyi tamamen Roma'daki Papalık makamına bağlamak istiyor.

Ama, Tanrı başarılı kılarsa beni girişimlerimde

Salimen Fransa'ya geri gönderirse bizi,

Ülkesini alçakça yok etmeye çalışan

Bu adamı geri püskürtüp, öldüreceğiz.

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(İçeri MUHAFAIZLARIN KOMUTANI ve üç KATİL girer.)

KOMUTAN

Gelin baylar. Kararlı mısınız?
Nefret ediyor musunuz Guise'den ve ününden?
Onun geldiğini gördüğünüzde korkmayacak mısınız?

BİRİNCİ KATİL

Ondan korkmak mı dediniz?
Halı, burada olsaydı hemen öldürürdük onu.

İKİNCİ KATİL

Ah, yüreği elimde zıplıyor olsa şimdi!

ÜÇÜNCÜ KATİL

Ne zaman gelecek? Gelse de öldürsek.

KOMUTAN

Güzel, kararlı olduğunuzu görüyorum.

BİRİNCİ KATİL

Endişe etmeyin. Bize güvenin.

KOMUTAN

Baylar, o zaman, bu odada bekleyin;
Çünkü Guise birazdan gelecek.

KATİLLERİN HEPSİ BİRDEN

Paramızı verecek misiniz bize?

KOMUTAN

Evet, evet, korkmayın. Saklanın; işte böyle, kararlı olun.
(KATİLLER çıkar.)

Fransa'yı yöneten,
Işığı Protestanlar için ölümcül olan yıldız artık düşüyor;
Artık düşmeli ve yok olmalı yükseklerdeyken.

(İçeri KRAL HENRY ve EPORNOUN girer.)

HENRY

Muhafızlarımın komutanı, katiller hazır mı?

KOMUTAN

Evet, soylu Lordum.

HENRY

Kararlılar mı, silahlılar mı öldürmek için?

Nefret ediyorlar mı Guise'ten ve onun ününden?

KOMUTAN

Bana güvenin efendim.

(Çıkar.)

HENRY

Öyleyse gel mağrur Guise ve boşalt

İhtiraslı düşüncelerle dopdolu göğsünü.

Ölümümü özleyen yaşamını noktala,

Sona ersin sonsuz ihanetlerin ölümünle.

(GUISE gelir ve kapıyı çalar.)

GUISE

Hola, varlet, he! Epernoun, Kral nerede?

EPERNOUN

Özel odasına çekildi.

GUISE

Rica ediyorum, Guise'in burada olduğunu söyleyin ona.

EPERNOUN

Majesteleri, Dük Guise

Huzurunuza kabul edilmek istiyor.

HENRY

Bırak gelsin.

Gel Guise, gel de gör haince planlarının suya düştüğünü

Ve yok ol benim için hazırladığın çukurda.

(GUISE, KRAL'ın önüne gelir.)

GUISE

Günaydın majesteleri.

HENRY

Günaydın sevgili kuzenim Guise.
Bu sabah beyefendi nasıllar?

GUISE

Duydum ki majestelerinin hiç hoşuna gitmemiş
Sarayda bu kadar çok adamla bulunmam.

HENRY

Kızdığını söyleyen o kişilerin
Ve sevgili kuzen, kızdığını sanan senin suçun bu.
Akrabamdan ya da en yakın dostlarımdan
Kuşkulanmak hiç yakışmaz bana.
Kuzen, emin ol ki ben kararlıyım,
Kim kulağıma ne fısıldarsa fısıldasın
Senin bağlılığından kuşku duymamaya.
İşte böyle sevgili kuzen, hoşça kal.

(EPERNOUN *ile çıkar.*)

GUISE

İşte böyle;
Artık Kral bile Guise'den lütuf dileniyor,
Tüm gözdeleri diz çöküyor ben buyurunca.
İnsanın savaş meydanında ordusu olması gibi bir şey bu.
Kutsal Kitap üzerine yemin ederim ki,
Eski Romalılar esir aldıkları efendilerine nasıl hükmederlerse
Ben de bu eğlence düşkünü Kral'a öyle hükmedeceğim.
Görkemli arabamın ardından izleyecek beni.
Şimdi, etrafıma bakıyorum da,
Bugüne kadar geçen zamanı boşa harcamışım diyorum.
Kılıcım, sıkı dur;
Çünkü Dük Guise'in umudu sende.

(*İçeri ÜÇÜNCÜ KATIL girer.*)

Alçak, niye böyle korkunç görünüyorsun? Konuş.

ÜÇÜNCÜ KATIL

Ah, Lord Guise, affedin beni.

GUISE

Affetmek mi! Niye? Ne yaptın ki?

ÜÇÜNCÜ KATİL

Ah Lordum, sizi öldürmek için tutulanlardan biriyim!

GUISE

Beni öldürmek mi, alçak!

ÜÇÜNCÜ KATİL

Evet Lordum, diğerleri bitişikteki odada bekliyorlar; bu yüzden, Lordum, girmeyin o odaya.

GUISE

Yine de Sezar girecek.

Zayıf zavallı beyinler, aşağılık insanlar korksun ölümden;

Hah, birer köylü hepsi de. Dük Guise'im ben;

Prensler korku salarlar çevreye bakışlarıyla.

BİRİNCİ KATİL

(İçeriden)

Saklan, geliyor;

Sesinden tanıdım onu.

GUISE

Kül gibi bembeyaz! Çevreye bakmanın zamanı.

(BİRİNCİ ve İKİNCİ KATİL girer.)

BİRİNCİ ve İKİNCİ KATİL

Öldür şunu, öldür!

(GUISE'i hançerlerler.)

GUISE

Ah, ölümcül bir yara aldım! İzin verin konuşayım.

İKİNCİ KATİL

Öyleyse, Tanrı'ya yakar ve Kral'dan af dilen.

GUISE

Lafıma karışmayın. Ben asla ona ihanet etmedim;

Ne de af dileneceğim Kral'dan.
 Ah, ne yaşamak için gücüm kaldı,
 Ne de intikam almak için ölümsüzüm!
 Köylülerin elinden ölmek, ne büyük bir acı bu!
 Ah, Sixtus,¹⁷ Kral'dan intikamımı al!
 Philip,¹⁸ Parma,¹⁹ sizler için öldürdüler beni!
 Papa, aforoz et; Philip, indir tahttan
 Lanetli Valois soyunun iğrenç kolunu!
Vive la messe! Huguenot'lar, yok olun!
 Sezar da böyle gitti, böyle öldü o da.²⁰

(Ölür. İçeri KOMUTAN girer.)

KOMUTAN

Tamam mı? Yaptınız mı?
 Biraz bekleyin, gidip Kral'ı çağırayım.
 Ama hayır, işte kendisi geliyor.

(İçeri KRAL HENRY, EPERNOUN ve HİZMETKÂRLAR girer.)

Lordum, bakın, Guise öldürüldü.

HENRY

Ah, bu güzel manzara ilaç gibi geldi ruhuma!
 Gidip oğlunu bulun da babasının cesedini görsün.

(Bir HİZMETKÂR çıkar.)

Cehennemin dibine git, Monsieur Lorraine,²¹
 Binlerce insanı öldürmenin ağır suçu ile
 Ve hayattayken, benim neden olduğumu söylediğin
 O kanlı kavgaların anısıyla.
 Hepinizin huzurunda yemin ediyorum ki
 Şu ana kadar Fransa'nın gerçek kralı değildim.
 Diğer ülkelerle savaşarak, iç savaşlar çıkartarak
 Altınlarımı harcayan hain bu!
 Douai'deki bir grup İngiliz rahibini toplayıp,
 Rheims'deki seminere götürmedi mi
 Gerçek Kraliçelerine ihanet²² etmeleri için?
 İspanya Kralı'nın koca donanmasının

¹⁷ Papa V. Sixtus (1521-1590).

¹⁸ İspanya Kralı II. Philip.

¹⁹ Parma Dükü (1545-1592).

²⁰ Guise, 23 Aralık 1588'de ölür.

²¹ Guise'in diğer adı Henry Lorraine idi.

²² 1586 yılında düzenlenen Babington Suikasti.

İngiltere'yi tehdit etmesini, beni ürkütmesini sağlamadı mı?
 Artık hayatta olmayan Hençon Dükü'nü yaralamamış mıydı?
 Navarre ile aramızdaki savaşta,
 Ülkemi güçlendirmek için kullanmam gereken hazineyi,
 Papa'yı korumak için harcatmadı mı bana?
 Kısacası, beni bir keşiş yapmak,
 Ya da beni öldürerek Kral olmak istiyordu.
 Tüm dünya Guise'in öldüğünü öğrenecek;
 Bunu duyan Hristiyan krallar şundan emin olsunlar:
 Yemin ediyorum ki, hiçbir Fransa Kralı
 Benim gibi boyunduruk altında olmamıştı.

EPERNOUN

Lordum, işte oğlu.
(İçeri GUISE'in oğlu girer.)

HENRY

Çocuk, bak baban nerede yatıyor.

GUISE'in OĞLU

Babam öldürülmüş! Kim yaptı bunu?

HENRY

Onu ben öldürdüm; seni de öldüreceğim,
 Onun gibi ihanet edersen bana.

GUISE'in OĞLU

Sen bir kralısın ve bu kanlı işi yaptın ha!
 Öcümü alacağım.
(Hançerini saplamaya çalışır.)

HENRY

Götürün şunu zindana! Kanatlarını kıracağım
 Elime geçerse bir daha. Götürün şunu.
(Birkaç HİZMETKÂR, GUISE'in OĞLU'nu götürür.)
 Bu hainin ölmesi neye yarar
 Kardeşi Dük Dumaine hayattayken,
 Şu genç Kardinal bu kadar azmışken?
 (MUHAFİZ KOMUTANI'na)

Orleans Valisi'ne git
 Ondan Dük'ü öldürmesini istediğimi söyle.

(KATİLLER'e)

Siz de gidip Kardinal'i boğun.

(MUHAFAZ KOMUTANI *ve* KATİLLER *çıkarak*.)

Bu ikisi bir araya gelince bir tam Dük Guise eder.

Özellikle de yaşlı annemizin yardımıyla.

EPERNOUN

Lordum, bakın anneniz geliyor,

Sanki, bu haberle yıkılmış gibi.

HENRY

Bırak üzülsün, ben yeterince sevinçliyim.

(*İçeri Ana Kraliçe CATHERINE girer.*)

Anne, bu yaptığımı beğendin mi?

Guise'i öldürttüm çünkü Kral olmak istiyordum.

CATHERINE

Kral mı! Ama daha önce de Kral'dın.

Bu iş olduğuna göre Tanrı'ya dua et Kral kalmak için!

HENRY

Hayır, Kral oydu, bana hep karşı geliyordu.

Ama şimdi, Kral ben olacağım ve kendim yöneteceğim,

Boyun eğdireceğim hayatta olan Guise taraftarlarına.

CATHERINE

Acıdan konuşamıyorum.

Keşke, doğduğunda seni öldürseydim diyorum, oğlum!

Oğlum mu! Sen benim çocuğum değilsin, değiştirmişler seni;

Sana lanet okuyorum,

Senin bir din düşmanı olduğunu haykırıyorum,

Tanrı'ya ve Fransa'ya ihanet ediyorsun sen!

HENRY

Bağır, çağır, ulu sesin kısılana dek!

Guise öldürüldü, mutluyum bu yüzden.

Şimdi, silah kuşanacağım. Gel Epernour,

İstiyorsa yiyip bitirsin yüreğini acıyla.

(EPERNOUN *ile çıkar.*)

CATHERINE

Gidin! Yalnız bırakın beni düşüncelerimle.

(HİZMETKÂRLAR *çıkart.*)

Sevgili Guise, keşke o ölseydi de sen burada olsaydın!

Kime açacağım sırlarımı şimdi?

Kim yardım edecek dinimizi yaymaya?

Protestanlar gururlanıp hakaret edecekler;

Kötü yürekli Navarre Fransa tacını ele geçirecek;

Papalık artık ayakta duramaz; her şey yıkılacak;

Hepsi de sen yoksun diye, Guise'im! Ne yapabilirim?

Üzüntü kavıyor çabalayan ruhumu!

Madem, Guise öldü artık yaşayamam ben.²³

(*Çıkart.*)

III. SAHNE

(*İçeri KARDİNAL'i sürükleyerek iki KATİL girer.*)

KARDİNAL

Beni öldürmeyin. Ben Kardinalim.

BİRİNCİ KATİL

Papa bile olsan kurtulamazsın bizden.

KARDİNAL

Ellerinizi bir din adamının kanına mı bulayacaksınız?

İKİNCİ KATİL

Senin kanını dökmek mi? Aman tanrım, hayır! Niyetimiz seni boğmak.

KARDİNAL

Hiç çıkar yol yok mu? Ölmem mi gerekiyor?

BİRİNCİ KATİL

Çıkar yol yok, hazırlan.

²³ Catherine 5 Ocak 1589'da ölür.

KARDİNAL

Ama kardeşim Dük Dumaine ve birçokları daha yaşıyor;
 O lanetli Kral'dan intikamımızı alacaklardır.
 Dilerim, tüm Furialar parçalar yüreğine,
 Daldırırlar pençeleriyle saldırırlar onun kara ruhunu cehenne-
 me!

BİRİNCİ KATİL

Kardinal Hazretleri, benimkini demen gerekirdi.
 (KARDİNAL'i boğarlar.)
 İyi çek.
 Taş yürekli; onun için güçlü çek.
 Haydi, götürelim buradan.
 (Cesetle çıkarlar.)

IV. SAHNE

(İçeri bir mektup okuyarak DUMAINE girer. Yanında başkaları vardır.)

DUMAINE

Soylu kardeşimi Kral öldürtmüş ha!
 Ah, intikamını nasıl alabilirim senin?
 Sadece Kral'ı öldürmek, yeterli değil bu.
 Sevgili Dük Guise, sen bizim dayanağımızdın,
 Sen öldüğüne göre, desteğimiz yok artık.
 Ben senin kardeşimim, intikamını alacağım,
 Valois soyunu söküp atacağım Fransa'dan;
 Tehlikeli düşünceleri ile kendi sonunu hazırlayacak olan
 Böyle bir kralla alçakça birleşmeye çalışsan,
 Kibirli Bourbon'u da kendi ülkesine kovalayacağım.
 Orleans Valisine buyurmuş
 Bir an önce ortadan kaldırılmamı;
 Ama bu engellendi:
 Şimdi sıra geldi, soylu Guise'i öldürme cesaretini gösteren,
 Ona ve Roma Kilisesi'ne ihanet eden herkesi öldürmeye.
 (İçeri KEŞİŞ girer.)

KEŞİŞ

Lordum, kardeşiniz Kardinal Lorraine'in Kral'ın emriyle
boğdurulduğu haberini getirdim size.

DUMAINE

Kardeşim Kardinal öldürüldü ve ben yaşıyorum ha!
Ah, bin insanı öldürecek güçte bu sözcükler!
Haydi, gidip adam toplayalım,
Bu zorbanın gururunu ancak savaş giderebilir.

KEŞİŞ

Lordum, dinleyin beni:
Ben Jacoben tarikatına bağlı bir keşişim,
İnançlarım bana Kral'ı öldürmeini emrediyor.

DUMAINE

İyi ama seni bu işi yapmaya iten en önemli neden ne?

KEŞİŞ

Lordum, zamanında çok günah işledim;
bunu yapan insan çok sevap kazanır

DUMAINE

Peki, fırsatı nasıl geçireceksin eline?

KEŞİŞ

Lordum, bu işi bana bırakın.

DUMAINE

Keşiş, benimle gel.
Bu işi içeride biraz daha konuşalım.

(Çıkarlar.)

V. SAHNE

(*Borular ve davullar çalılır. İçeri KRAL HENRY, NAVARRE KRALI, EPERNOUN, BARTUS, PLESHE, ASKERLER ve HİZMETKÂRLAR girer.*)

HENRY

Kardeşim Navarre, çok üzülüyorum
Bir zamanlar sana düşman olduğumuza,
Senin gibi hoş ve soylu bir kişinin savaşlarla rahatsız
edilmesine.
Fransa'nın yasal kralı olarak yemin ederim ki,
Benimle barışan sana da vereceğim, sevgine karşılık olarak,
En yakın dostlarıma gösterdiğim sevgi ve bağlıladığım
unvanları.

NAVARRE

Ölene kadar hizmet edeceği Fransa Kralı'na
Sadık olduğunun söylenmesi yeter Navarre'a.

HENRY

Kral kardeşim Navarre'a teşekkürler.
Lutetia²⁴ surları önünde kamp kuralım,
Saralım bu kancık kenti kuşatmamızla,
Ta ki, bizim acıtan kollarımıza karşı koyamayarak
İğrenç karnını yere boşaltana kadar.

(*İçeri bir HABERCİ girer.*)

HABERCİ

Majesteleri, Paris Valisi'nin yolladığı Jacoben tarikatına bağlı bir
keşiş huzurunuza kabul edilmek istiyor.

HENRY

Bırakın gelsin.

(HABERCİ çıkar. İçeri elinde bir mektupla KEŞİŞ girer.)

EPERNOUN

Bu keşişin yüz ifadesini beğenmedim;
Lordum, üstünü başını arasak iyi olur.

²⁴ Paris.

HENRY

Sevgili Epernoun, keşişlerimiz kutsal kişilerdir,
Krallarına kötülük yapmazlar,
Dünyanın tüm hazinelerini versen bile.
Keşiş, beni Kral'ın olarak tanıyor musun?

KEŞİŞ

Evet, soylu Lordum, bu yüzden ölürüm.

HENRY

Öyleyse yakına gel. Söyle nedir getirdiğin haber?

KEŞİŞ

Lordum,
Paris Valisi saygılarını sunuyor.
Aceleyle yazdığı şu mektupla hizmetinizde olduğunu
bildiriyor,
Bir yanıt lütfetmenizi rica ediyor sizden.

(Mektubu verir.)

HENRY

Keşiş, mektubu okuyacağım, sonra da yanıtımı vereceğim
sana.

KEŞİŞ

Sancte Jacobe, merhametin üzerime olsun!

(KEŞİŞ mektubu okuyan KRAL'ı hançerler. KRAL hançeri elinden alır ve
KEŞİŞ'i öldürür.)

EPERNOUN

Ah, Lordum, izin verin biraz yaşasın!

HENRY

Hayır, bırak ölsün alçak,
İhanetinin cezasını cehennemde çeksin.

NAVARRE

Majesteleri, yaralandınız mı?

HENRY

Evet Navarre, ama umarım ölümcül bir yara değil bu.

NAVARRE

Tanrı korusun sizi böyle ani bir ölümden!

Hemen bir hekim getirin buraya.

(Bir HİZMETKÂR çıkar.)

HENRY

Dinsiz, kâfir sayılır

Böyle insanları kutsal kiliseden sayanlar!

Götürün şu alçak adamı, gözüm görmesin.

(HİZMETKÂRLAR, KEŞİŞ'in cesedini dışarı taşır.)

EPERNOUN

Ah, majesteleri yaşamasına izin verseydi

Hak ettiği cezaya çarptırırdık onu!

HENRY

Sevgili Epernoun, gök kubbenin altındaki tüm asilere,

Krallarına karşı silah çekenlere,

Örnek olacaktır ona verilen ceza.

Hemen İngiliz Elçisi'ni buraya çağır.

(Bir HİZMETKÂR çıkar.)

Kızkardeşim İngiltere Kraliçesi'ne bildireceğim bunu,

Hain düşmanlarına karşı uyaracağım onu.

(İçeri bir HEKİM girer.)

NAVARRE

Majesteleri, izin verin, hekim incelesin yaranızı.

HENRY

Lordum, derin bir yara bu.

Hekim, incele ve söyle bana ne gördüğünü.

(HEKİM yaranı inceler. İçeri İNGİLİZ ELÇİSİ girer.)

İngiliz Elçisi, Kraliçe'ne haber yolla,

Anlat, bu alçak Jacoben'in yaptığını.

Söyle ona yine de yaşayacağıma inandığımı,

Yaşarsam, Papalık yönetiminin mahvolacağını,

Hıristiyanlığın karşısında olan bu ülkenin yıkılacağını.

Kan içindeki bu eller çekip alacak üç katlı tacını başından,
 Ateşe verecek lanetli Roma'yı;
 Yakacağım binalarını, öptüreceğim kulelerine toprağı.
 Navarre elini ver bana: İşte burada and içiyorum,
 Böylesi kanlı işler yapan
 Alçak Roma Kilisesi'ni yok etmeye;
 Seni ve özellikle de Papalık'tan nefret ettiği için
 Tanrı'nın kutsadığı İngiltere Kraliçesi'ni
 Sonsuza dek seveceğime.

NAVARRE

Majestelerinin, bu sözlerini duymak,
 Böylesine erdemli düşünceler beslediğini görmek,
 İçime su serpiyor, rahatlatıyor beni.

HENRY

Hekim, söyle, yaşayacak mıyım?

HEKİM

Ah, Lordum, yara ölümcül;
 Çünkü zehirli bir hançerle yaralanmışsınız!

HENRY

Zehirli hançer mi! Fransa Kralı ölecek mi,
 Zehirli bir yara aldığı için?

EPERNOUN

Ah, keşke o lanetli alçak yaşıyor olsaydı da
 Yeni icat edilmiş bir işkenceyle öldürseydik onu!

BARTUS

Çok güzel bir ölüm oldu onunki,
 Cehennem zebanileri işkence etsin alçak ruhuna!

HENRY

Ah, öldüğüne göre, lanet okumayın ona!
 Ölümcül zehir yüreğime işlemeye başladı!
 Hekim, doğru söyle, kandırma beni – yaşayacak mıyım?

HEKİM

Ah, Lordum, kurtulmanız mümkün değil!

NAVARRE

Hekim, niye öyle konuşuyorsun? Kral yaşayabilir.

HENRY

Hayır Navarre! Fransa Kralı sen olmalısın!

NAVARRE

Çok yaşayın siz ve Fransa Kralı olarak kalın sonsuza dek.

EPERNOUN

Yoksa Epernoun da ölecek!

HENRY

Sevgili Epernoun, Kralın ölüyor.

Lordlarım, bu yiğit prensin mücadelesinde yer alın;

Çünkü o benim vârisim, sizin yasal kralınızdır.

Benim trajedimle Valois hanedanı son buluyor.

Artık Bourbon hanedanı taç giyecek;

Dilerim benimki gibi kanla sona ermez!

Soylu Navarre, ağlama, intikamımı al.

Ah Epernoun, bu mu bana duyduğun sevgi?

Kralın Henry bu çocukça gözyaşlarını siliyor,

Katolikleri güzelce doğrayabilsin diye,

Kılıcını Sixtus'un kemiklerinde bilemeni istiyor.

En fazla gözyaşı dökenler değil,

Kanını en fazla dökmeye hazır olanlardır, beni en çok sevenler.

Bu hainlerin yuvalandığı Paris'i ateşe verin.

Ölüyorum Navarre, haydi, götür beni mezarıma.

Selam gönder İngiltere Kraliçesi'ne benim adıma,

Henry'nin onun sadık bir dostu olarak öldüğünü söyle.²⁵

(Ölür.)

NAVARRE

Haydi Lordlar, götürün Kral'ın naaşını;

Layık olduğu gibi güzel bir törenle gömülsün.

Onu öldürenlerden intikam almaya yemin ediyorum;

²⁵ III. Henry 2 Ağustos 1589'da ölür.

Roma ve Papa'nın oradaki tüm papazları
Henry'nin acıklı ölümüyle Kral olup Fransa'yı yöneten
Navarre'in tahta çıktığı güne lanet edecekler.

(Silahlarını yerde sürükleyerek dışarı çıkarlar. KRAL HENRY dört kişinin omuzlarında dışarı çıkarılır. Cenaze marşı çalmaktadır.)

EŞİ BENZERİ BULUNMAZ
FETİHLERİYLE ÇOBANKEN
ÇOK GÜÇLÜ VE YÜCE BİR
HÜKÜMDAR OLAN
VE
SAVAŞLARDAKİ ZALİMLİĞİ
YÜZÜNDEN
TANRININ GAZABI
ADI VERİLEN BÜYÜK TİMUR*

ÇEŞİTLİ KERELER LONDRA KENTİ
TİYATROLARINDA
SOYLU LORD AMİRAL'İN
ADAMLARI TARAFINDAN
OYNANDIĞI GİBİ
İKİ BÖLÜME AYRILMIŞTIR.
ŞİMDİ İLK KEZ BASILMAKTADIR.

LONDRA.
HOLBORNE KÖPRÜSÜ YAKINLARINDA, TABELASINDA GÜL VE TAÇ
RESMİ BULUNAN MEYHANENİN YANINDA O'TURAN RICHARD JONES
TARAFINDAN BASILMIŞTIR.
1590.

* Kaynak Alınan Kitap: Christopher Marlowe, *Tamburlaine*, Ernest Benn Limited, 1971.

SOYLU OKUYUCULARA: VE TARİH OKUMAKTAN HOŞLANANLARA

Baylar ve tüm saygıdeğer okuyucular: Sizler için çok yüce bir fatih ve ulu bir hükümdar olan Moğol çobanı Timur'un iki bölüm halindeki trajik öyküsünü basmış bulunuyorum. Umuyorum ki, bu oyunlar ciddi uğraş ve çalışmalarınızdan sonra, Londra sahnelerinde oynandığı zaman birçoğunuzun beğeniyle izlediği gibi keyifli bir okuma olur sizler için. Bazı anlamsız ve konuyla ilgili olmayan bölümleri gereksiz bulduğum için çıkardım. Gerçi oyun sahneye konulduğu zamanlar bu aksaklıkları ağız beş karış açık hayran hayran alkışlayanlar olduysa da, ciddi okurlara sıkıcı geleceğini düşünüyorum. Böylesine değerli bir konuyla değersiz bölümlerin bir arada bulunması bu denli görkemli bir tarihe saygısızlık yapmak olacaktır. Yazarın belagatini ve konunun yüceliğini sizlere övmem kendini bilmezlik olacaktır. Bu yüzden bu ikisini bilge yargılarınıza, bunları basan ben zavallı basımcıyı da sizlerin korumasına bırakıyorum. Lütfedip kabul ederseniz, beni, siz saygıdeğer kişilerin keyif alacağı her türlü iş ve hizmeti her zaman üstlenmem için yüreklendireceksiniz.

Daima hizmetinizde olan
R. J.¹

¹ Richard Jones.

KİŞİLER

MYCETES,² *İran Şahı*
COSROE,³ *kardeşi*
CENEUS, *İranlı bir soylu*
ORTYGIUS, *İranlı bir soylu*
MEANDER, *İranlı bir soylu*
MENAPHON, *İranlı bir soylu*
THERIDAMAS, *İranlı bir soylu*
TİMUR,⁴ *Moğol çoban*
TECHELLES,⁵ *dostu*
USUMCASANE,⁶ *dostu*
BAYEZİD, *Türk Sultanı*
CEZAYİR SULTANI
FAS SULTANI
TUNUS SULTANI
ALCIDAMUS,⁷ *Arap Emiri*
MISIR SULTANI
ŞAM VALİSİ
AGYDAS, *Med Beyi*

² Tarihte Mycetes adında bir İran Şahı yoktur.

³ Timur'dan çok sonra yaşamış bir İran Şahı.

⁴ Tatar Hanı Timur'un (1336-1405) sağ bacağı ve 1363 yılında aldığı yaralardan dolayı da sağ el ve kolu sakattı. Bu yüzden Timur-i Lenk (Aksak Timur) olarak tanınır. Bu terim düşmanları tarafından aşağılamak amacıyla kullanılmıştır. Batılılar adın nereden türediğini bilmediklerinden Timur'a, Tamburlaine ya da Tamerlane demişlerdir ve bu yüzden Marlowe'un kahramanının fiziksel aksaklığı yoktur. Timur 1360 yılında kendinden söz ettirmeye başlar, 1366 yılında Semerkand'ı alır. Hindistan, İran, Moğolistan ve daha başka birçok yerde (buna Şam'ın yağmalanması dahildir) yıllar süren savaşlar yapar. Yıldırım Bayezid'i İstanbul kuşatmasını kaldırmak zorunda bırakmasıyla Timur Batılıların gözünde önem kazanır. 1402 yılında Ankara Savaşında esir alınan Bayezid 1403 yılında ölür. Bazı tarihçiler intihar etmiş olabileceğini düşünmektedir. Tarihsel Timur ile Batılıların Timur efsanesi arasında çok az benzerlik vardır. Timur 1405 Şubatında Otrar'da ölür.

⁵ Daha sonra yaşamış bir asker.

⁶ Daha sonra yaşamış bir İran şahı.

⁷ Alcidamus adı, Arap Sultanına Marlowe tarafından verilmiştir.

MAGNATES, *Med Beyi*

CAPOLIN, *bir Mısırlı*

CASUS

HABERCİLER, *aralarında PHILEMUS da vardır*

PAŞALAR, BEYLER, MAĞRİBİLER, ASKERLER,

HİZMETKÂRLAR

ZENOCRATE,⁸ *Mısır Sultanının kızı*

ANIPPE, *nedimesi*

ZABINA,⁹ *Bayezid'in karısı*

EBEA, *nedimesi*

ŞANLI BAKİRELER

⁸ Marlowe'un uydurduğu bir ad. Zenocratos Yunanca 'Zeus'un gücü' anlamına gelmektedir.

⁹ Bayezid'in karısının unvanı olan Despina'dan türetilmiş olabilir.

PROLOG

Sizleri usta geçinen ozanların aksak koşuklarından,
Soytarıların hiç vazgeçemedikleri şaklabanlıklarından,
Görkemli savaş otağına götüreceğiz.
Burada duyacaksınız Moğol Timur'un
Hayretlere düşüren sözlerle dünyayı tehdit ettiğini,
Göreceksiniz zorlu kılıcıyla nasıl ülkelere bela kesildiğini.
İzleyin onu bu trajik aynada;
Sonra da alkışlayın yaptıklarını, dilediğinizce.

I. PERDE

I. SAHNE

(*İçeri* MYCETES, COSROE, MEANDER, THERIDAMAS,
ORTYGIUS, CENEUS, MENAPHON *ve diğerleri girer.*)

MYCETES

Kardeşim Cosroe, çok öfkeliyim
Ama duygularımı anlatmakta yetersiz kalıyorum
Çünkü gümbür gümbür konuşmak gerekiyor.
Sevgili kardeşim, anlat öfkemin nedenini beylere;
Ne de olsa benden daha akıllısın.

COSROE

Geçmişte dolu ve kar yüzünden
Güneşin pek az görüldüğü
Avrupa'nın sınırlarına dayanan
Ve yiğitlikleri ve siyasetleri ile Afrika'ya egemen olmuş
Yüce fatihlerin yurdu bahtsız İran!
Artık, doğumunda Cynthia¹⁰ ve Saturn'ün¹¹ bir araya
geldikleri,
Zeus, Güneş ve Mars'ın etkilerini
Değişken beynine aktarmadıkları

¹⁰ Ay tanrıçası.

¹¹ İtalya'nın en eski tanrılarında biri. Sonradan Yunan Kronus'uyla bir tutulmuştur. Satürn kötülük yapan, zarar veren gezegenlerin en etkilisidir ve ayın kararsızlığıyla birleşir. Böyle kötü bir birleşmenin olumsuz etkilerini ancak Zeus azaltabilir. Güneş ve Mars'ın yardımları olmayınca, Mycetes bir kralda bulunması gereken özelliklerden ve akılcı konuşma yeteneğinden yoksun kalmaktadır.

Bir adam tarafından yönetilmektesin!
 Şimdi Türkler ve Tatarlar kılıçlarını sallıyorlar sana
 Tüm eyaletlerini elinden almak için.

MYCETES

Kardeşim, ne demek istediğini çok iyi anlıyorum.
 Astrolojiye yaptığın atıflardan görüyorum ki,
 Hükümdar bilgeliğinden yoksun olduğumu düşünüyorsun.
 Ama ben bilgeliğimi bilen beylere
 Bilgeliğimi anlatmaları için dönüyorum:
 Bu sözlerin yüzünden boynunun vurulmasını buyurabilirim--
 Öyle değil mi Meander?

MEANDER

Bu kadar önemsiz bir şey için olmaz, soylu hünkârım.

MYCETES

Ciddi değilim ama yine de yapabileceğimi biliyorum.
 Yaşa, evet yaşa, çünkü Mycetes böyle istiyor.
 Meander, benim sadık danışmanım,
 Anlat, içimde doğan üzüntünün nedenini;
 Anlat, hasat zamanında benim yolcu kervanlarıma
 Bir tilki gibi saldırıp, onlarla beslenen
 Ve duyduğuma göre tüylerini koparmak arzusunda olan
 Timur'u.
 Akıllı davranmak gerekiyor bu yüzden de.

MEANDER

Çok duydum siz majestelerinin
 Batıdaki adalarla kara yoluyla ticaret yapan
 Persepolisli¹² tacirlerinizi soyan,
 Sınırlarınızı çapulcu sürüsüyle gün be gün talan eden,
 Kehanetlere kanıp Asya'yı fethetmeyi,
 Silah zoruyla kendini doğunun hükümdarı ilan etmeyi
 düşleyen
 Bu yaman Moğol¹³ hırsızı Timur'dan yakındığınızı.

¹² İran'ın eski başkenti. Araxes Irmağı üzerinde kurulmuştur.

¹³ Oyunda 'Seythian' olarak geçen bu sözcük Türkçede Sakalar anlamındadır. Ancak Timur, Saka değildir ve Marlowe, 'Seythia' derken Orteliüs'un haritasından yararlanmakta ve Kırım'ın hemen batısındaki, Karadeniz'e kıyılı olan bölgeyi kasdetmektedir. Ama bu ad, aynı zamanda Orta ve Kuzeydoğu Asya'nın tümü anlamında da kullanılmaktadır.

Ama Asya topraklarını çiğnemesine
 Ya da göçebe sancağını İran ovalarında dalgalandırmasına
 fırsat kalmadan,
 Siz efendimiz, Theridamas'a bin süvariyle onu yakalayıp
 Majestelerinin önüne bir esir olarak getirmesini buyurdunuz.

MYCETES

Çok doğru konuşuyorsun,
 Tam sana yakışan bir konuşma bu.
 Bana duyduğun sevgi yüzünden Damon¹⁴ diyorum sana.
 Bu yüzden, en iyisi, eğer hepiniz onaylıyorsanız,
 Bin atlımı zaman geçirmeksizin
 Bu rezil Moğol'u yakalamaya göndermek gerek.
 Beğendiniz mi soylu beylerim?
 Şahlara yaraşır bir karar değil mi bu?

COSROE

Başka türlü olamaz çünkü senin ağzından çıkıyor.

MYCETES

İşte görevin, yürekli Theridamas,
 Mycetes'in ordusunun başkomutanı,
 İran'ın umudu, devletimizin bir baston gibi dayandığı,
 Bizi ayakta tutan düşmanlarımızı bozguna uğratan desteğimiz;
 Sen, kabaaran öfke ve küçümsemeyle ağızlarından köpükler saçan,
 Alçak Timur'u öldürmeye and içmiş
 Bu bin atlımızın başına geçeceksin.
 Kaşların çatık olsun giderken ama gülümseyerek dön geri,
 Paris, Yunanlı bayanı¹⁵ nasıl getirdiyse.
 Çabuk dön geri, zaman uçup gidiyor,
 Yaşam kısa, ölebiliriz her an.

THERIDAMAS

Efendimiz, soylu hünkârım, hiç kuşku duymayın ki,
 Ay ödünç aldığı ışığını yenilemeden,
 Timur ve o Tatar çapulcuları
 Ya zorlu kılıçlarımızın önünde yok olacaklar
 Ya da siz efendimizin ayaklarına kapanıp merhamet
 dilenecekler.

¹⁴ Klasik dostluk modeli.

¹⁵ Helen.

MYCETES

Git cesur Theridamas, sözlerin kılıç gibi,
 Tüm düşmanlarını bakışlarınla fethediyorsun.
 Geri dönüşünü dört gözle bekleyeceğim
 Ki, şu süt beyaz kısraklarımın
 Öldürülenlerin kellelerini taşıdığını,
 Dizlerinden nallarına kadar kana bulandıklarını göreyim.
 Çok güzel bir manzara olacak bu.

THERIDAMAS

Efendimiz, izninizle ayrılıyorum yanınızdan.
 (Çıkar.)

MYCETES

Theridamas, on bin kez güle güle sana.
 Ah, Menaphon, neden arkada kalıyorsun
 Diğer herkes şan şöhret için ön sıralara geçmeye çalışırken?
 Git, Menaphon, git Asya'ya,
 İzle Theridamas'ı adım adım.

COSROE

Hayır, lütfen burada kalsın,
 Menaphon'a bir hırsızla savaşmaktan
 Daha önemli bir görev yaraşır.
 Genel vali yap onu Asur'a
 Ki, Babillilerin¹⁶ kalplerini kazansın;
 Çünkü senden daha akıllı bir yöneticileri olmazsa,
 İran egemenliğine karşı ayaklanacaklar.

MYCETES

Senden daha akıllı bir yöneticileri olmazsa!
 Bunlar onun sözleri Meander, kayıtlara geç.

COSROE

Şunu da ekleyin:
 Tüm Asya şahlarının aptallıklarına üzülüyor.

MYCETES

Tahtımın üzerine yemin ederim ki—

¹⁶ Marlowe, oyununu yazarken eskiden bu bölgede yaşamış ve bir süre Asur egemenliği altında kalmış Babil'i düşünmektedir. Babil, M.Ö. 539 yılında Kurus tarafından fethedilmiştir.

COSROE

Öyleyse tahtını öpmen gerek.

MYCETES

–Görkemime yaraşır ipekle kaplı tahtımın üzerine,
 Bu aşağılayıcı sözler cezasız kalmayacak.
 Nerede görev ve bağlılık duygusu?
 Hazar'a yoksa Okyanus'a mı kaçtı?
 Sana hâlâ kardeşim diyebilir miyim?
 Hayır, bir düşmansın, Doğa'nın yarattığı bir canavarsın sen,
 Ataların için utanç kaynağısın,
 Hükümdarınla alay etmeye cesaret ettiğin için.
 Meander, gel, hakarete uğradım, Meander.

(COSROE *ve* MENAPHON *hariç* MEANDER *ve diğerleriyle çıkar.*)

MENAPHON

Hayrola Lordum, şaşırıp korktunuz mu
 Şah bir şah gibi tehditler savurunca?

COSROE

Ah, Menaphon, ben onun tehditlerine aldırmiyorum.
 İranlı soylular ve Med garnizonunun subayları
 Beni Asya hükümdarı ilan etmek için
 Planlarını yaptılar bile.
 Ama ruhumu derinden sarsan şu:
 Bir zamanlar İran Şahı'nın adını duyduklarında
 Korkudan titreyen düşmanlarımız
 Şimdi karşımıza geçmiş alay edip gülüyorlar;
 Beni gözyaşına boğan şey ise,
 Ekvatorun ötesinden gelenler.
 Doğu Hindistan'a girdiler bölük bölük,
 Tüm eyaletlerimizi talan ederek
 Gemilerini altın ve değerli taşlarla doldurdular.

MENAPHON

Bu duruma sevinmeniz gerek efendim;
 Çünkü Kader size, bu hastalıklı imparatorluğu kurtararak
 Fatih adını kazanma fırsatını tanıyor.
 Afrika ve Avrupa, ülkenizin sınır komşusu olduğuna göre,
 Ne de kolay geçersiniz dev gibi bir orduyla Yunanistan'a,

Bir zamanlar Kurus'un yaptığı gibi¹⁷
 Ve onları ülkelerine çekilmeye zorlarsınız
 Hristiyan âleminin gururunun kırılmasını
 istemeyeceklerinden!

COSROE

Menaphon, bu boru sesi de ne?

MENAPHON

Bakın Lordum, Ortygius ve diğerleri
 Sizi İmparator ilan etmek için geliyorlar.
(İçeri ellerinde bir taç taşıyan ORTYGIUS, CENEUS ve diğerleri girer.)

ORTYGIUS

Muhteşem ve yüce Prens Cosroe,
 Yüksek makamlardaki diğer İran soyluları
 Ve bu güçlü ülkenin vatandaşları adına
 Size bu imparatorluk tacını sunuyorum.

CENEUS

Persepolis'i savaşta tutsak edilen
 Afrikalı subaylarla dolduran,
 Aldıkları fidyeler sayesinde altın zırhlar kuşanan,
 Kulaklarına pahalı küpeler,
 Yüksek sorguclarına parlak taşlar takan
 Savaşçı askerler ve beyler
 Artık surlarla kuşatılmış kentlerde boş oturmaktalar.
 Ne maaş aldıklarından ne askeri disiplin altında
 bulunduklarından,
 Ülkeyi bir iç savaş eşliğine getirmekte
 Ve açık açık Şah'ı eleştirmekteler.
 Bu yüzden, beklenmedik isyanlara engel olmak için
 Siz majestelerini Şah ilan edeceğiz;
 Böylelikle askerler Makedonyalıların
 Yüce Darius ve zengin subaylarından elde ettikleri
 ganimetlere¹⁸
 Sevindiklerinden daha çok şevinecekler buna.

¹⁷ Kurus, Anadolu'daki Yunan kentlerini ele geçirdi ama Yunanistan'ı işgal eden Darius idi.

¹⁸ Büyük İskender, burada sözü edilen Darius'u değil de III. Darius'u M.Ö. 333 yılında, Issus ve M.Ö. 331 yılında, Arbela'da yenmiştir.

COSROE

Madem İran elleri
 Kardeşimin yönetiminde çaresiz ve zayıf düşmüş
 Candan kabul ediyorum tacı,
 Ülkemin yararına giyeceğim onu.
 Hem de bana karşı çıkacaklara rağmen.

ORTYGIUS

Arzulanan başarıya kavuşacağımızdan emin olarak
 Size taç giydiriyor, Doğu'nun, Asya'nın, İran'ın,
 Medya'nın, Ermenistan'ın,
 Asur'un, Arnavutluk'un,
 Mezopotamya'nın, Parthia'nın,¹⁹
 Doğu Hindistan'ın, son keşfedilen adaların²⁰
 Koca Karadeniz'in,
 Her zaman çalkantılı Hazar Denizi'nin
 İmparatoru ilan ediyoruz.
 Çok yaşa Cosroe, yüce İmparator!

COSROE

Zeus izin vermesin daha fazla yaşamama
 Eğer sevginizi karşılıksız bırakırsam
 Ya da beni böyle onurlandıran
 Askerleri daha bir sürü ülkenin fatihi yapmazsam.
 Onların orduda disiplin istekleri yüzünden
 Kısa sürede tek başıma ülkeye egemen olacağıma inanıyorum.
 Beyler, hemen Theridamas'ın ordusuyla birleşip
 Kardeşimin kuvvetlerine karşı koyalım.

ORTYGIUS

Efendimiz, tacı getirmeden önce
 Sevilmeyen kardeşinizin sarayına çok yakın bir yerde
 Sizi tahta çıkarmaya kalktığımızda,
 Beylerin şah olmanızı engelleyecek
 Kadar öfkelenmeyeceklerini biliyorduk.
 Eğer engellemek isterlerse
 Sizi tüm düşmanlarınızın elinden kurtaracak
 On bin atlı hazır bekliyor burada.

¹⁹ İran'da bugünkü Horasan'a denk düşen, Part İmparatorluğunun kurulduğu bölge.

²⁰ Büyük bir olasılıkla Batı Hint adaları kastedilmektedir. Ancak, Drake tarafından keşfedilen Endonezya adalarını da kastediyor olabilir.

COSROE

Biliyorum Lordum, hepinize teşekkürler.

ORTYGIUS

Öyleyse çalınsin borular; Tanrı Şah'ı korusun!

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(İçeri ZENOCRATE'ı sürükleyen TİMUR, TECHELLES, USUM-CASANE ve diğer beyler ve hazine taşıyan askerler girer. Aralarında MAGNATES ve AGYDAS vardır.)

TİMUR

Haydi bayan, bunun sizi şaşkına çevirmesine izin vermeyin;
Aldığımız mücevherlere ve hazineye dokunulmayacak.
Ve siz de Suriye'de,
Babanız yüce Mısır Sultanı'nın
Kolları arasında olacağınızdan daha iyi durumda olacaksınız.

ZENOCRATE

Ah çoban, acı benim zavallı halime
Ve eğer görüldüğün gibi fakir biriysen
Adamlarını zenginleştirmeye çalışma
Çaresiz bir kıza kötülük yaparak.
Biz, tüm çocukluğumun geçtiği,
Amcamın ülkesi Medya'dan bu Med beyleriyle
Elimizde onun imzasını ve mührünü taşıyan bir belge,
Koca Türk'ün²¹ ordusunu geçtik;
Afrika'da²² başımıza bir iş gelmeden
Memphis'e²³ varmayı umuyorduk.

MAGNATES

Şimdi Asya'ya gelmiş bulunuyoruz.
Yüce Tatar Hanı'ndan getirdiğimiz değerli armağanların

²¹ Bayezid.

²² Afrika ile tüm Osmanlı İmparatorluğu kastedilmektedir.

²³ Mısır'ın eski krallık dönemindeki başkenti. Nil Deltasının güneyinde, ırmağın batı kıyısında yer alır.

yanı sıra,
Elimizde Han'ın emirnamesi var
Gerektiğinde bize yardım edilmesini buyuran.

TİMUR

Ama şimdi görüyorsunuz ki, bu mektuplar ve emirnameler
Daha yüce bir insan tarafından etkisiz kılındı.
Ve eğer benim ülkemden geçerken
Hazineye dokunulmamasını istiyorsanız,
Benden seyahat izni almanız gerek.
Başkalarından emir almaktan hoşlanmadığımdan
Sözümün geçtiği bölgelerde yardım edecek birini bulmanız
Mısır Sultanı'nın tacını ele geçirmek kadar zordur.
Onlar, ordular ve ülkeler ülkemi yıkılmaz kılana dek,
Ülkemi kurmama yardımcı olacak,
Beni esaretten koruyacak dostlarımdır.
Neyse bayan, söyleyin bana, nişanlı mısınız?

ZENOCRATE

Evet beyim – kendinize bey dediğiniz için öyle diyorum.

TİMUR

Ben bir beyim, yapacaklarım bunu kanıtlayacak;
Ama anam babamdan bir çobanım.
Bayan bu güzel yüz, bu göksel ten,
Asya'yı fethetmeyi, dünyanın başına bela kesilip,
İmparatorluğunun sınırlarını güneşin doğduğu
yerden
Battığı yere kadar genişletmeyi arzulayan
Kişinin yatağını onurlandırmalı.
Burada kalın, giymekten iğrendiğim çullar!
Bu zırh, bu savaş baltası
Timur'a daha çok yakışmakta.
Size gelince bayan, bu başarıyı ve sizin büyük
kaybınızı
Nasıl değerlendirirseniz değerlendirin,
İkisi de sizi Doğu'nun İmparatoriçesi yapabilir;
Kılıksız köylü görünümündeki bu insanlar
Öylesine yüce orduların başına geçecekler ki,
Yürüdüklerinde dağlar ağırlıklarıyla sarsılacak,

Toprağın altındaki buharın
Dışarı çıkmak için yer sarsıntısına neden olduğu gibi.²⁴

TECHELLES

Yerinden kalkıp pençelerini gererek
Hayvan sürülerine saldırmaya hazırlanan
Kral aslanlara benziyor Timur üstünde zırh varken.
Önünde diz çöken kralları görür gibi oluyorum;
O da kaşlarını çatmış, alev saçan gözleriyle
Çekip alıyor kralların başlarından taçlarını.

USUMCASANE

Ve Techelles, seni ve beni,
Timur'u ölene dek terk etmeyecek bizleri, kral yapıyor.

TİMUR

Soylu bir karar bu, soylu dostlarım ve adamlarım.
Belki de bu beyler değerimizi küçümsüyor,
Abuk sabuk konuştuğumuzu düşünüyorlar.
Düşlerimizde mızraklarımızın üstünde imparatorluklar taşıyan,
Bulutlara ulaşan düşüncelere sahip olan bizleri hor görüyorlarsa,
Onları zorla yanımızda alıkoyacağız,
Kendi gözleriyle İmparator olduğumuzu görene dek.

ZENOCRATE

Tanrılar, masum insanların koruyucuları
Amacınıza ulaşmanıza asla izin vermeyecek
Sizler zavallı, çaresiz yolculara böyle zor kullanırsanız.
Madem Asya İmparatoru olarak
Ölümsüz bir üne kavuşmak istiyorsun
Bize özgürlüğümüzü geri ver.

AGYDAS

Sanıyorum, hanımın ve bizim hazinemiz
Özgürlüğümüzü satın alacak fidye olarak kabul edilebilir.
Geri verin yüksüz katırlarımızı ve develerimizi
Gidebilelim nişanlısı Alcidasus'un
Saygıdeğer hanımı beklediği Suriye'ye.

²⁴ O devirlerde yer sarsıntılarının yeraltı mağaralarında sıkışıp kalmış buharların patlaması sonucu oluştuğu düşünüldü.

MAGNATES

Ve nerede konaklarsak konaklayalım
Timur hakkında t  k bir kötü söz söylemeyiz.

T  MUR

Zenocrate benimle yaşamak istemiyor mu?
Ya da siz beyler emrime girmeyi istemiyor musunuz?
Bu hazineye senden fazla önem verdiğimi mi sanıyorsun?
Hindistan'ın tüm altınları bile
Benim tek bir askerimi satın alamaz.
Zenocrate, Zeus'un sevgisinden daha güzel,
Rodop'un²⁵ g  m  ş  nden daha parlak,
Moğolistan dağlarının bembeyaz karından daha beyazsın.
Sen benim için doğumumda yıldızların bana söz verdiği
  ran tacından daha değerlisin.
Pegasus'tan²⁶ daha süratli atlara binen
Yüz Tatar hizmet edecek sana,
Giysilerin Med ipeğinden yapılacak,
Zenocrate'inkilerden daha değerli,
Daha paha biçilmez taşlarla bezenecek;
Fildişi kızıağını donmuş g  llerde
Süt beyaz ceylanlar çekecek,
Seni görünce hemen eriyecek
Karla kaplı doruklardan aşıracaklar seni;
Beş yüz adamla elli kollu Volga'nın
Çalkantılı sularında kazandığımız ganimetin tamamını
Sunacağız güzel Zenocrate'a, arkasından da kendimi.

TECHELLES

(T  MUR'a)

O da ne?   şık mı oldun?

T  MUR

(TECHELLES'e)

Techelles, kadınlar şımartılmalıdır.

Ama   şık olduğum kadın bu.

(*   eri bir Asker girer.*)

²⁵ Trakya'da bir dağ, gümüş madenleriyle ünlüdür.

²⁶ Mitolojide kanatlı at.

ASKER

Haber getirdim, haber!

TİMUR

Ne, nedir haber?

ASKER:

Yakınlarda bin İran süvarisi var.
Şah yollamış bizi ezmek için.

TİMUR

Mısırlı beyler ve Zenocrate!
Yani şimdi mücevherlerinizi geri mi vereceğim,
Bir zaferin ardından mağlup mu olacağım?
Ne dersiniz sayın beycikler, dileğiniz bu değil mi?

AGYDAS

Mücevherlerimizi kendi isteğinizle vereceğinizi umuyoruz.

TİMUR

Bin süvari, sizleri böyle umutlandıran.
Ama durun Lordlarım ve sen soylu Zenocrate,
Elimden ancak zorla alabilirler sizleri.
Bin süvari! Biz ise beş yüz yayayız!
Bu üstün kuvvet karşısında duramayız.
Peki, zenginler mi? Zırhları gösterişli mi?

ASKER

Sorguçlu miğferleri altından,
Kılıçları mine ile bezenmiş,
Boyunlarına da kalın altın zincirler takmışlar, göbeklerine
sarkan;
Her şeyleri çok gösterişli ve zengin.

TİMUR

Öyleyse aslanlar gibi savaşırız onlarla
Yoksa bir söylevle sizleri ateşlendirmemi mi bekliyorsunuz?

TECHELLES

Hayır; ödlekler, tabanları yağlayacak korkaklar

Ateşli konuşmalar bekler düşman yakinken.
Kılıçlarımız konuşacak bizim adımıza.

USUMCASANE

Haydi, gidip bekleyelim onları dağın eteğinde,
Ummadıkları bir anda saldırıp tüm gücümüzle,
Sürelim atlarını tepeden aşağı.

TECHELLES

Haydi, ilerleyelim.

TİMUR

Techelles, dur. Önce görüşme talebinde bulunalım.

(TİMUR'un Askerleri girer.)

Heybeleri açın ama hazineyi iyi koruyun,
Altın külçelerimizi görünecek yerlere koyun
Ki, parıltıları İranlıların gözlerini kamaştırsın.
Biz de dostane davranalım geldiklerinde;
Ama silaha başvurmaya kalkışılırsa,
Beş yüz adamımız sonuna kadar savaşsın
Bizim olanı kaybetmeden önce.
Komutanlarına saldırırız hep birden,
Ya para hırsıyla dönen başını koparırsız ya da tutsak alırız.
Fidyesinin tamamını ödeyene kadar
Boynundaki zinciri pranga yaparsız kendisine.

TECHELLES

Geldiklerini duyuyorum, çıkalım mı karşılarına?

TİMUR

Kimse yerinden ayrılmasın bir adım bile,
Bir tek ben karşılayacağım tehlikeyi.

(THERIDAMAS ve diğerleri girer.)

THERIDAMAS

Nerede bu Timur denen Moğol?

TİMUR

İranlı, kimi arıyorsun? Timur benim.

THERIDAMAS

(Kendi kendine)

Timur bu mu? Bu Moğol çoban
 Ne kadar da dopdolu Doğa'nın en değerli özelliği gururla?
 Bakışları gökleri titretiyor, tanrılara meydan okuyor;
 Ateş saçan gözlerini yere dikmiş
 Sanki bir plan yapıyormuş
 Ya da Avernus'un²⁷ dehlizlerini yıkmak,
 Üç başlı köpeği²⁸ cehennemden çekip çıkarmak
 istiyormuş gibi.

TİMUR

(TECHELLES'e)

Bu İranlı soylu ne yumuşak görünüyor,
 Dış görünüşünden insanın içi anlaşılabiliriyorsa.

TECHELLES

(TİMUR'a) Yüzünden ateşli bir kişi olduğu anlaşılıyor.

TİMUR

(TECHELLES'e)

Ne büyük azametle başını kaldırıyor!

(THERIDAMAS'a)

Korkusuz İranlı, sana bakınca
 Şahının aptal olduğunu anlıyorum.
 Alnındaki çizgilerden, savaşçı yüzünden, güçlü bakışlarından
 Bir orduya komutanlık etmeye layık olduğun belliyken,
 Nasıl olur da bin atlının komutanı yapar seni?
 Bırak şahını, katıl bana,
 Tüm dünyayı ele geçirelim.
 Fata'ları²⁹ sınıksız bağladım zincirlerle
 Kendim döndürüyorum Kader çarkını,³⁰
 Yok olup gidecektir güneş

²⁷ Aeneas yeraltı dünyasına Napoli yakınlarındaki bu gölden iner. Bu yüzden yeraltı dünyasına Avernus da denir.

²⁸ Kerberos, cehennem kapısında nöbet bekleyen ve içerdekilerin dışarı çıkmamasını sağlayan üç başlı köpektir.

²⁹ Zeus'un Themis'ten olan çocukları: Clotho, Atropos ve Lachesis. Fata'ların insanların ömürlerini belirlediğine inanılırdı. Bu ömür bir ip ile simgelenirdi. Clotho, örekedeki yünü eğirir; Atropos bükür ve Lachesis keserdi. İpin kesilmesi yaşamın sona erdiği anlamına gelirdi.

³⁰ Kader tanrıçası: Fortuna. Romalıların en çok korktukları, en çok tapındıkları tanrıçalardan biri olan Fortuna kör talihi simgeler. Elinde bir çark, insanların hayatını yönetir.

Timur öldürülmeden ya da mağlup edilmeden önce.
 Çek kılıcını koca savaşı,
 Afsunlu bedenimde bir yara açmaya çalış;
 Zeus uzatıp kolunu gökyüzünden,
 Darbeyi savuşturup, beni yaralanmaktan koruyacak.
 Bak nasıl da yağdırmış külçe külçe altın,
 Sanki niyeti askerlerimin maaşını ödemek;
 Doğu'nun İmparatoru olacağının
 Kesin ve haklı bir sav olduğunu göstermek için de,
 Yolladı bana Emir'in zengin ve güzel kızını
 Kraliçem, haşmetli İmparatoriçem olması için.
 Şanlı asker, benimle kalırsan burada,
 Bin atlını benim emrimde yönetirsen,
 Bu Mısır hazinesinden payına düşeni almanın yanı sıra,
 Fethedilen krallıklardan, yağmalanan kentlerden
 Elde edilen ganimeti taşıırken terleyecek o bin at.
 Birlikte yürürken yüce doruklarda,
 Hazar Denizi'nin koca dalgalarıyla savaşı
 Rus gemilerine binmiş Hristiyan tacirler
 Selamlayacaklar ikimizi Hazar'ın efendisi olarak.
 Dünyanın konsülü olacağız ikimiz de
 Yüce hükümdarlar da senatörlerimiz.
 Zeus bazen çoban çuluna bürünür,³¹
 Onu gökyüzüne çıkaran basamakları tırmanarak
 Tanrılar gibi ölümsüz olabiliriz.
 Katıl bana, bu sıradan insana
 (Sıradan diyorum çünkü henüz oralarda tanınmadığım için
 Uzak ülkelerde yaşayanlar bana hayranlık duymuyorlar)
 Ve adım ve şerefim uzanınca
 Boreas'ın³² bronz kanatlarını çırttığı
 Ya da yakışıklı Boötes'in³³ neşeli ışıklarını
 saçtığı yerlere,
 İşte o zaman benim yoldaşım olacaksın,
 Timur'un yanında azamet içinde oturacaksın.

³¹ Oyunun diğer bölümlerinde otoriteye başkaldırıyı simgeleyen Zeus, burada fanileri kaçıran biri olarak değil de yoksulluktan yüksek bir konuma gelmek isteyenler için bir örnek olarak alınmaktadır. Beşinci perdede, çobanların sevgisi, tanrısal öfkeyi dindiren bir güç olarak tanımlanmaktadır.

³² Boreas: Kuzey rüzgârı, poyraz. Yani, en kuzeydeki bölgeler.

³³ Büyük ayı takım yıldızının en parlak yıldızı.

THERIDAMAS

Tanrıların habercisi Hermes³⁴ bile
Bu kadar akıl çelici savlar ileri süremezdi.

TİMUR

Apollon'un kehanetleri bile
Benim yüksekten konuşmalarım kadar güvenilir değildir.

TECHELLES

Bizler onun dostuyuz ve eğer İran Şahı
Hemen şu an beylikler verse bizlere,
Kabul etmek kayıptır bizce;
Çünkü, eminiz dostumuzun başarılı olacağından.

USUMCASANE

Hepimiz en az birer krallık alacağız
Payemize paye kattığımız fetihlerde.
Krallar muzaffer kılıçlarımız altında yere düşecek,
Ordular dehşetle bizleri izleyecek,
'İşte tüm dünyanın hayran olduğu insanlar,'
Diyerek bizleri gösterecekler.

THERIDAMAS

Bu güçlü sözler nasıl da baştan çıkarıyor ruhumu.
Ne kararlı, bu soylu Moğollar!
İyi de, şahıma ihanet mi edeceğim?

TİMUR

Hayır, Timur'un sadık dostu olacaksın.

THERIDAMAS

Sözlerinle kazandın, gözlerinle fethettin beni.
Kendimi, adamlarımı ve atlarımı sana teslim ediyorum.
Theridamas yaşadığı sürece,
İyi ve kötü gününde yanında olacak.

TİMUR

Theridamas, dostum, işte elim.

³⁴ Hermes, tanrıların habercisi ve aynı zamanda güzel konuşma tanrısıdır ve Mycetes'in burcu Hermes'in etkisi altında bulunmadığından Mycetes güzel konuşamamaktadır.

Gökler adına and içtiğimi,
 Tanrılara da tanıklık ettirdiğimi gösterir.
 Böylece yüreğim seninkiyle birleşiyor
 Bedenlerimiz dönüşene dek öğelerine,
 Ruhlarımız yükselene kadar Tanrı katına.
 Techelles, Casane, selamlayın dostumuzu.

TECHELLES

Aramıza hoşgeldin şanlı İranlı.

ÜSUMCASANE

Uzun süre bizle ol, Theridamas.

TİMUR

Bunlar dostlarımdır bana mutluluk veren
 Tacının İran Şahı'na verdiğinden fazla
 Moğolistan'da heykellerine tapındığımız
 Pylades³⁵ ve Orestes'in³⁶ aşkı adına and içerim ki,
 Ne onlardan ne de senden ayrılacağım
 Sizleri Asya ülkelerinin kralları yapmadan.
 Soylu Theridamas, onlara çok önem ver,
 Onlar da seni asla terk etmeyecekler ölene dek.

THERIDAMAS

Üç kez soylu Timur,
 Onlar da sen de göreceksiniz
 Sizleri onurlandırırken, sizler için savaşırken
 Yüreğimin mutluluktan çatladığını.

TİMUR

Binlerce teşekkürler soylu Theridamas.
 Şimdi, güzel bayan ve soylu beyler,
 İsteyerek kalıyorsanız benimle eğer
 Meziyetlerinize yaraşır onurlarla ödüllendirileceksiniz
 Yoksa esir muamelesi yapılacak sizlere.

³⁵ Phokis Kralı Strophios'un oğlu Plades. Orestes'in en yakın arkadaşıdır. Birlikte büyümüşlerdir. Pylades, Orestes'e babasının öcünü almakta yardım eder. Tauris'e yolculuğuna da katılır. Oyunda önemli nokta, bu iki arkadaşın birbirleri için ölmeye hazır olmalarıdır.
³⁶ Agamemnon'la Klytaimnestra'nın oğlu. Orestes, Atreus oğullarının zincirleme suçlarını anasını öldürmekle sürdürür.

AGYDAS

Şanslı³⁷ Timur, dilediğini yapacağız.

TİMUR

Öyleyse bayan, siz de kalıyorsunuz kesinlikle.

ZENOÇRATE

Zavallı Zenocrate, kabul etmek zorundasın istemesen de!
(Çıkarlar.)

³⁷ Bu sıfat oyun boyunca Timur için sıkça kullanılmaktadır.

II. PERDE

I. SAHNE

(İçeri COSROE, MENAPHON, ORTYGIUS, CENEUS ve Askerler girer.)

COSROE

Yaklaştık Theridamas'a ve yürekli Timur'a,
Bu ünlü adama, alın yazısı
Şöhret ve mucizelerle dolu insana.
Söyle bana Menaphon, sen gördün onu.
Boyu posu nasıl, neye benziyor huyu?

MENAPHON

Uzun boylu, dimdik duruşlu,
İltirasları gibi, yükseklerle, göğe uzanıyor ve tanrısız.
İri yarı, çok kuvvetli biri.
O kadar geniş omuzlu ki
Yaşlı Atlas'ın³⁸ yükünü taşıyabilir.
Erkeksi omuzlarının üstünde tüm dünyadan
Daha değerli bir inci³⁹ bulunmakta.
Üstüne de ustalıkla bir sanatla
Keskin gözleri yerleştirilmiş.
Bu ateş saçan
Sanki yörüngelerinde dönen bir gökyüzü dolusu yıldız içeriyor.

³⁸ Atlas'ın yükü: Gökyüzü.

³⁹ İnci: Timur'un kafası.

Adımlarına ve davranışlarına
 Şerefın oturduğu tahta giden yolu gösteren.
 Solgun benizli – tutkularla yoğrulmuş,
 Yönetmeye ve savaşmaya âşık, susamış
 Geniş alında, kırıskken ölüm,
 Gülümsediğinde ise sevgi ve dostluk barınıyor.
 Göğün nefesinin krallara yaraşır bir oynaklıkla dalgalandırdığı
 Kızıl saçları Akhilleus'unkiler gibi kıvrıcık.
 Uzun ve kaslı kolları ve parmakları
 Yiğitliğini ve aşırı kuvvetini gösteriyor.
 Timur'un vücudu her açıdan
 Dünyayı kendine boyun eğdirecek insanınkine benziyor.

COSROE

Çok iyi çizdin canlı imgelerle
 Bu muhteşem adamın yüzünü ve bedenini.
 Doğa, Kaderle ve Timur'un yıldızlarıyla çatışmakta⁴⁰
 Onu hak ettiğı üne kavuşturmak için.
 Özellikleri onun Kaderinin efendisi,
 İnsanların kralı olmaya layık olduğunu gösteriyor
 Yiğitliğı ve yaşamı ile
 Bin yeminli ve sayıca üstün askeri
 Hemen ikna edebildiğine bakılırsa.
 Ordularımız kılıç kılıca geldiğinde,
 Öldürücü kurşunun menziline girdiğinde,
 Kardeşimin yüreğine açılan kapı önümüzde olduğu
 halde parçalayamazsak
 Kader ondan yana diyeceğim.
 Soylu İran tacı ağır gelip de
 Onun yorgun, aptal başına
 Düşerse olgun bir meyve gibi ölüm
 titremesiyle,
 Soylu Timur güzel İran'ı
 Benim naibim olarak idare edecek.

ORTYGIUS

Her girişiminde başarılı olması
 Tanrı tarafından buyurulan bir adamla birleşerek

⁴⁰ Ortaçağın Doğası, Romalıların Kader tanrıçası ve Ortaçağ astrolojisinin yıldızları bir arada düşünülmektedir.

Onurumuzu korumayı amaçlayan soylu başınıza
Tacı tam zamanında yerleştirmekle iyi ettik.

CENEUS

Birkaç çoban ve biraz ganimetle
Haksızlığın ve zorbalığın karşısına dikilen,
Özgürlüğü için krallarla savaşan bu adam
Neler yapmaz, arkasında bir kral olsa;
Bir sürü beyefendiye ve soyluya önderlik etse;
Ve yüce emelleri için tıka basa dolu bir hazinesi olsa?

COSROE

Evet, bunlar emrinde olacak soylu Timur'un.
İsteksiz, iyi silahlanmamış askerleriyle Parthia'ya doğru
ilerleyen,
Beni ve Timur'u cezalandırmak isteyen beysiz Kral'a karşı
Timur ve cesur Theridamas'la Araris Irmağı'nda
buluştuğumuzda
Ordumuzdaki askerlerin sayısı kırk bine ulaşacak.
Soylu Menaphon, hemen götür beni Timur'a.

MENAPHON

Emredersiniz efendim.
(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(İçeri MYCETES, MEANDER, Beyler ve Askerler girer.)

MYCETES

Meander'im buraya gel, haydi şu işe koyulalım.
Yemin ediyorum yüreğim
Şu alçak hırsız Timur'a ve hain kardeşim Cosroe'ya duyduğum
öfkeyle dolu.
Bin atlısının elinden alınması,
Böylesi bir davranış üzüntüye boğmaz mı bir şahı?
Daha da kötüsü, kendisini sevmeyen alçakların
Başındaki tacı almaya çalışmaları?

Bence boğar; işte bu yüzden,
 Tanrılar adına and içerim ki,
 Aurora⁴¹ daha başını kapısından uzatmadan
 Cosroe'nun kellesini uçuracağım,
 Mağrur Timur'u kılıcımla öldüreceğim.
 Meander, gerisini sen tamamla, ben söyleyeceğimi söyledim.

MEANDER

Ermenistan çöllerini geçip çadırlarımızı kurduk
 Tepeleri av için pusuda bekleyen
 Tatar hırsızlarıyla dolu Gürcistan dağlarının eteklerine.⁴²
 Hemen onlarla savaşa tutuşup
 Dünyayı bu iğrenç insanlardan kurtarmalıyız.
 Yok eğer, burada biraz daha kalmalarına izin verirsek
 Bulacakları destekle güçlerini arttıracaklar.
 Bu ülke dolup taşıyor hırsızlık ve yağmayla geçinen,
 Alçak Timur'un askeri olmaya layık çapulcu sürüleriyle.
 O ki, armağanlarla ve vaatlerle
 Bin süvarinin komutanını kandırıp
 Kralına olan bağlılığını unutturan biri,
 Kendine benzeyenleri çabucak ayartabilir.
 Bu yüzden, canlanın ve savaşa hazırlanın.
 Timur'u esir alan ya da öldürene
 Albania eyaletinin valiliği verilecek.
 Hain Theridamas'ın kellesini getirene
 Medya valiliği ve kendisinin ve adamlarının kazandığı ganimet
 verilecek.
 (Ama casuslarımızın söylediği ve bizim de bildiğimiz gibi)
 Cosroe Timur'un yanında kalırsa
 Efendimiz onun öldürülmemesini,
 Kral'a yakışır yumuşaklıkla ikna edilmesini
 buyurmaktalar.

(İçeri bir Casus girer.)

CASUS

Bölüğümdeki yüz atlıyla
 Ovada gözcülük yaparken

⁴¹ Şafak tanrısı Eos'un Latince adı.

⁴² Mycetes, Hazar Denizi'nin güneydoğusundaki Parthia'ya ilerleyip Ermenistan'ı aşmış ve Kafkasların eteklerine ulaşmıştır. Parthia ve Ermenistan artık Cosroe'nun elindedir.

Moğol ordusunu gördük.

Atlılarımız şahın ordusundan daha kalabalık olduklarını
söylüyor.

MEANDER

Sonsuz sayıda bile olsalar
Askeri disiplinden yoksun olduklarından,
Hepsi yağma peşinde koştuğundan,
Zaferden çok paraya önem verdiklerinden,
Toprağa ekilen zehirli canavar dişinden
Can bulan zalim kardeşler gibi⁴³
Gelişigüzel salladıkları kılıçları
Arkadaşlarının boğazını kesecek
Onlar yenilirken biz zafer kazanacağız.

MYCETES

Soylu Meander, söyle bana,
Zehirli canavarların dişinden can bulan kardeş gerçekten
var mı?

MEANDER

Ozanlar var diyor.

MYCETES

Ozan olmak ne güzel.
Meander, sen çok okumuş birisin,
Sen benim için bir hazine değerindesin.
Haydi, ver hücum emrini,
Zekân muzaffer kılacak bugün bizi.

MEANDER

Soylu askerler, darmadağın bir halde bulunan
Bu hırsızları tuzağa düşürmek için
Para ve mücevher akıllarını başlarından
alabilir diye
Develerimizin hepsine altın yükledik.
Erler, savaş alanının her yanına atın altınları
Ve aşâğılık Tatarlar bunları toplarken,

⁴³ Cadmus'un toprağa ektiği çider dişlerinden silahlı adamlar büyür ve birbirlerine saldırırlar. Sağ kalan beşi Cadmus'a Thebai'yi kurmasında yardımcı olurlar.

Altından çok onur için savaşıyor sizler de
 Bu açgözlü sefilleri kılıçtan geçirirsiniz.
 Orduları dağıldığında cesetlerini çiğnerken
 Canlarına mal olan altınları toplar
 Ve beyler gibi yaşarsınız İran'da.
 Çalınır davullar, ilerleyin korkusuzca,
 Kader oturuyor miğferlerimizin üstünde.

MYCETES

Doğruyu söylüyor dostlarım, hep doğru söyler.
 Neden davullar çalınmıyor konuşurken Meander?

(Çıkarlar)

III. SAHNE

(İçeri COSROE, TİMUR, THERIDAMAS, TECHELLES, USUM-
 CASANE, ORTYGIUS ve diğerleri girer.)

COSROE

Soylu Timur, tüm umutlarımı bağladım
 Senin tanrılarca kollanan kaderine.
 Sence ne olacak bu işin sonu?
 Senin görüşlerin daha değerli
 Benim için kehanetlerden.

TİMUR

Bir an bile kuşku duyma
 Kehanetlere göre, Fatahar ve tanrılar
 Timur'un girişimlerini başarılı kılacak,
 Onunla kader birliği edenleri kutsayacak.
 Hiç kuşku duyma, eğer benle birlik olursan,
 İyi savaşıp bahtıma ve yiğitliğime
 Yön vermeme yardımcı olursan,
 Dünyadaki tüm insanlar ordular halinde
 Toplanmaya gelecekler sancağının altında.
 Parthia'daki koca Araris Irmağı'nın suyunu içen
 Xerxes'in askerleri gelecekteki ordumuzun yanında bir avuç
 kalacak.

Havada sallanan mızraklarımız
 Ve Zeus'un korkunç yıldırımları gibi
 Savurduğumuz güllerin alevi ve dumanı
 Korkutacak tanrıları Kiklop'lardan⁴⁴ daha fazla.
 Güneş gibi parıldayan zırhlarımızla ilerlerken
 Gökyüzünden kovalayıp ışıklarını karartacağız
 Durup görkemli silahlarımızı hayranlıkla seyreden yıldızların.

THERIDAMAS

Bakın, sözleri nasıl da işliyor insanın içine
 Ama eylemlerinin konuşmasını yaya bıraktığını görünce
 Diliniz tutulacak, ya da öyle göklere çıkaracaksınız ki onu,
 Görevini bırakıp ona katılan beni
 Haklı bulup takdirle affedeceksiniz.
 Efendim, Timur'un bu iki ünlü dostunu görünce
 İnsan onlar gibi büyük bir sevgiyle kucaklanmak istiyor.

TECHELLES

Tüm sevgi ve bağlılığınızla
 Soylu Cosroe'nun hizmetinde olduğumuzu bildiririz.

COSROE

Sözleriniz tacım kadar değerli benim için.
 Sizler, Usumcasane ve Techelles,
 Rhamnus'un altın kapılarını bekleyen,
 Başarılı her insanın ilerlemesinde payı olan kadın⁴⁵
 Beni Asya'nın tek hâkimi yaptığında,
 İşte o zaman, başarılarınız ve yiğitliğiniz
 Onur ve soylulukla ödüllendirilecektir.

TİMUR

Öyleyse elini çabuk tut Cosroe tek başına hükümdar
 olabilmek için
 Ki ben, tüm dostlarım ve askerlerim
 Uzun süredir beklediğimiz şeylere kavuşalım.
 Kardeşin Şah çok yakınlarda;

⁴⁴ Kardeşleri Kronos tarafından hapsedilen Kikloplar Zeus tarafından kurtarılmıştır. Oyunda, Zeus'la savaşan Titanlarla bir tutulmaktadır.

⁴⁵ Tanrıça Nemesis Tapınağı, Attika'daki Rhamnus kentinde bulunmaktadır. Kavram olarak tanrısal öcü simgeler. Çoğunlukla insanlarda ölçüsüzlüğü, kendine ve talihine aşırı güveni cezalandıran varlık olarak gösterilir. Bu nitelikte de tragedyada büyük rol oynar.

Savaş bu almakla ve kurtar soylu omuzlarını
 Hazar Denizi'nin tüm yalçın kayalarından
 Ve kumlarından daha ağır olan o yükten.

(İçeri bir Haberci girer.)

HABERCİ

Lordum, düşmanın koca bir orduyla
 Saldırmaya hazırlandığını öğrendik.

COSROE

Haydi Timur, bile kanatlı kılıcını,
 Uzat güçlü kolunu bulutlara
 Ki, uzansın İran Şahı'nın tacına
 Ve koyabilsin onu muzaffer başıma.

TİMUR

İşte burada İran ordusunu doğrayan keskin yatağanım.
 Bunlar da onun yıldırım ya da tanrının nefesi gibi
 Hızla uçmasını ve aynı hızla öldürmesini sağlayacak kanatlar.

COSROE

Sözlerin kesin kes başaracağımı gösteriyor.
 Haydi yiğit asker, başı çek ve saldır
 Şu aptal Şah'ın ödleğ ordusuna.

TİMUR

Usumcasane, Techelles, gelin.
 Biz yeteriz düşmanı korkutmaya,
 Hatta fazla bile geliriz imparator yaratmaya.

(Çıkarlar.)

IV. SAHNE

(*Savaş alanı. MYCETES elinde tacı ipek başına girer. Tacını saklamaya çalışmaktadır.*)

MYCETES

Şu savaşı icat edene lanet olsun!
 Aptal adamlar, bilmiyorlardı, ah bilmiyorlardı;
 Yağmur gibi yağan top gülleleriyle yaralananların
 Boreas'ın şiddetinden korkan
 Titrek kavak yaprakları gibi döküleceğini.
 Ne acınacak bir durumda olurdum
 Doğa bana bilgelik aşılarmasaydı!
 Çünkü krallar herkesin atış yaptığı hedef tahtasına benzer,
 Tam ortada da binlerce insanın vurmaya çalıştığı tacımız
 bulunur.
 Bu yüzden kurnazlık edip
 Onu iyi bir yere saklamanın akılcı olacağını düşünüyorum.
 İyi akıl, hem de ahmaklardan uzak bir yere.
 Artık beni tanımazlar, tanısalar da
 Tacımı elimden alamazlar.
 Şu çukura saklayacağım onu.

(*İçeri TİMUR girer.*)

TİMUR

Krallar savaş meydanındayken
 Burada dolaşan şu ödle de kim?

MYCETES

Yalan söylüyorsun.

TİMUR

Alçak adam, ne cüret bana yalancı diyorsun?

MYCETES

Defol, ben Şahım, defol, dokunma bana.
 Yasaları çiğnemiş olursun, diz çöküp,
 'Affınızı diliyorum soylu Hünkârım!' demezsen.

TİMUR

İran'ın akıllı Şahı sen misin?

MYCETES

Evet benim; benden bir şey mi istiyorsun?

TİMUR

Sadece bir çift akıllı laf etmeni istiyorum.

MYCETES

Canım ne zaman isterse o zaman ederim.

TİMUR

Bu senin tacın mı?

MYCETES

Evet; daha güzelini gördün mü?

TİMUR

Satınayı düşünür müsün?

MYCETES

Bir kelime daha edersen boynunu vurdururum.
Haydi, ver onu bana.

TİMUR

Hayır, onu ben esir aldım.

MYCETES

Yalan, onu sana ben verdim.

TİMUR

Öyleyse benim o.

MYCETES

Hayır, demek istediğim, alınana izin verdim.

TİMUR

Öyleyse ben de sana geri veririm.
İşte, tut biraz; sana ödünç veriyorum,
Askerler seni kısıkvırak yakalayana dek.
O zaman tacını kafandan çekip alacağım,
Sen yüce Timur'un dengi değilsin.

(Çıkar.)

MYCETES

Aman Tanrım, demek hırsız Timur buydu.
Şaşırdım tacımı almamasına.

(Borular çalınır MYCETES dışarı koşar.)

V. SAHNE

(İçeri COSROE, TİMUR, THERIDAMAS, MENAPHON, MEANDER, ORTYGIUS, TECHELLES, USUMCASANE ve diğerleri girer.)

TİMUR

Cosroe, dur, iki imparatorluk tacı giy.
Timur yüce eliyle sana tac giydiriyor
Ama etrafını saran bir sürü kralın
Görkemli bir törenle seni İmparator ilan ettiğini düşün.

COSROE

Ben de öyle düşünüyorum soyluların soylusu cengâver,
Taca Timur'dan başka kimse dokunamayacak.
Seni İran'a Naib ilan ediyorum,
Aynı zamanda ordularımın başkomutanı.
Meander, sen kardeşimizin kılavuzu,
Her konuda başdanışmanıydın.
O, şimdi savaşın darbesine boyun eğdiğine göre
Bize bağlılığını bildirirsen seni affedeceğiz
Ve diğerlerinden farkın olmayacak.

MEANDER

Yüce İmparator, önünüzde eğiliyor,

Tüm bağılıgım ve görev bilincimle
Siz majestelerine hizmetlerimi sunacağıma and içiyorum.

COSROE

Teşekkürler Meander, Cosroe, yönet İran'ı
Eski görkemli günlerinde olduğu gibi.
Komşu ülkelere elçiler yollayın,
Duyurun onlara İran Şahı'nın değiştiğini.
Bir şahın nasıl davranması gerektiğini bilmeyen gitti,
Gerektiğince buyurmasını bilen biri geçti tahta.
Artık güzel Persepolis'e gidebiliriz
Yirmi bin deneyimli askerle.
Kardeşimin ordusundaki beyler ve subaylar
Birazcık kayıp verince, Meander'i örnek alıp
Benim merhametli yönetimim altına girdiler.
Ortygius, Menaphon, benim güvenilir dostlarım,
Yaptıklarınızın karşılığını alacaksınız,
Bağılıgınızı sizlere daha fazla güç vererek ödüllendireceğim.

ORTYGIUS

Her zaman sizin için çalıştık,
Makamınızı layık olduğu onura kavuşturmak istedik.
Bundan böyle tüm gücümüzü ve yaşamımızı ortaya koyacağız
Onu korumak ve yüceltmek için.

COSROE

Soylu Ortygius, sana teşekkür etmeyeceğim
Daha iyi yanıtlar gösterecek duygularımı.
Soylu Timur, kardeşimin ordugâhını
Sana ve Theridamas'a bırakıyorum.
Güzel Persepolis'e arkamdan gelirsiniz
Sonra da beyinsiz kardeşimin Hristiyanlara kaptırdığı
Hindistan'ın maden yataklarına doğru yola çıkar
Şanımızı ve zenginliğimizi arttırmak için fethederiz oraları.
Timur, dağılan askerleri toplayıp
Bana yetişene kadar, elveda.
Elveda, soylu Naib ve onun şanslı dostları.
Kardeşimin tahtına oturmaya can atıyorum.

MENAPHON

Majesteleri, kısa sürede dileğinizi gerçekleştirecek,
Persepolis'te zafer alayıyla yürüyeceksiniz.

(Çıkarlar.)

(*Sahne de yalnızca* TİMUR, THERIDAMAS, TECHELLES *ve*
USUMCASANE *kalır.*)

TİMUR

Pesepolis'te zafer alayıyla yürümek!
Kral olmak çok güzel, değil mi Techelles?
Usumcasane, Theridamas,
Kral olup Persepolis'te zafer alayıyla
yürümek
Muhteşem bir şey değil mi?

TECHELLES

Ah efendim, çok güzel ve şanlı şerefli.

USUMCASANE

Kral olmak yarı Tanrı olmak demek.

THERIDAMAS

Tanrı bile bir Kral kadar görkemli olamaz.
Bence tanrıların cennetten aldıkları zevk
Bir kralın dünyada aldığıyla karşılaştırılmaz bile.
İncilerle, altınla bezenmiş
Yaşam ve ölümü bir arada bulunduran bir tacı giymek,
İsteyip elde etmek, buyurup boyun eğdirmek,
Bakarak âşık edip bakarak kazanmak...
İşte kralların gözünde böylesine çekici bir güç parıldar.

TİMUR

Söyle Theridamas, kral olmak ister misin?

THERIDAMAS

Hayır krallığı övüyorum ama kral olmaksızın yaşayabilirim.

TİMUR

Diğer dostların ne diyor? Sizler kral olmak istiyor musunuz?

TECHELLES

Evet efendim, olabilse bütün kalbimle isterim.

TİMUR

Doğru söyledin Techelles, ben de isterim.
Sizler de istersiniz dostlarım, değil mi?

USUMCASANE

Yani?

TİMUR

Yani Casane,
Dünyanın sunduğu bu kadar güzel ve az bulunur bir şeyi
arzulayıp
Hiçbir şey yapmadan, aciz ve çaresiz oturacak mıyız?
Bence beklememeliyiz. Kesinkes eminim ki,
Eğer İran tacını arzuluyorsam
Onu inanılmaz bir kolaylıkla elde edebilirim.
Sizce askerlerimiz hemen desteklemez mi bizi
Böyle bir onuru hedeflese?

THERIDAMAS

Sen onlarla konuşunca desteklerler.

TİMUR

Öyleyse Theridamas, önce deneyeceğim
İran Şahlığı'nı kendime almayı,
Senin için Parthia'yı, onlar için de Moğolistan ve Medya'yı.
Ve eğer başarırısam
Sanki Türk'ü, Papa'sı, Afrikalı ve Yunanlısı
Dizleri üstünde, ellerinde taçları⁴⁶
Önümüze gelmişler gibi olacak.

TECHELLES

Yani bu şaha savaş açıp
Yeni kazandığı tacı elinden mi alacağız?

⁴⁶Timur, boyun eğdikleri zaman kendini tüm dünyanın efendisi yapacak dört egemen güçten bahsetmektedir: Türk Padişahı, Anadolu, Karadeniz'in bir bölümünü, Ege'yi ve Afrika'da birkaç eyaleti elinde bulundurmaktadır; Papa, Hristiyanlığın ruhani lideridir; Mısır Sultanı, Afrika kıtasını simgelemektedir; Yunan İmparatoru ise, başkenti İstanbul olan Doğu Roma İmparatorluğunu (Bizans'ı) yönetmektedir.

USUMCASANE

Hemen harekete geçelim tahtına iyice yerleşmeden.

TİMUR

Dostlarım, gerçekten iyi bir şaka olacak bu.

THERIDAMAS

Yirmi bin askere saldırmak mı bir şaka?

Girişimin çok daha önemli olduğunu düşünüyorum.

TİMUR

Theridamas, kendi adına düşün, beni katma;

Çünkü Techelles vakit geçirmeksizin,

Cosroe çok yol almadan onunla savaşa tutuşacak;

Ve emeği elde ettiğine değmeyecek.

İşte o zaman Moğol Timur'un

Sadece bir şaka yaparak İran tacını kazandığını göreceksin.

Techelles, yanına bin atlı al

Ve sırf eğlenmek için onu şah yapan bizlerle

Savaşması için geri dönmesini söyle.

Ona korkaklar gibi arkadan saldırmayacağız,

Onu uyarıp asker toplamasını sağlayacağız.

Haydi, çabuk Techelles, biz seni takip edeceğiz.

(TECHELLES çıkar.)

Theridamas, ne diyorsun buna?

THERIDAMAS

Yürüyelim öyleyse.

(Çıkarlar.)

VI SAHNE

(İçeri COSROE, MEANDER, ORTYGIUS, MENAPHON *ve Askerler girer.*)

COSROE

Ne demek istiyor bu iblis çoban
Gökyüzüne doğru fırlatıp dağları
Öfkeli Zeus'a meydan okuyan⁴⁷
Devlere özgü bir haddini bilmezlikle?
Ama nasıl Zeus onları dağların altına hapsedip
Yanan ağızlarından alevler çıkardıysa
Ben de öyle yollayacağım bu alçak sefili
Ruhunun sonsuza değin alev alev yanacağı cehenneme.

MEANDER

O ana rahmine düşerken
Göksel ya da cehennemî güçler
Katmışlar öfkeli tohumlarını.
Çünkü o insan ırkından gelmiyor,
Ürpertici gururuyla, korkusuzca
Tacı eline geçirmeye çalışıyor;
Doğuştan ihtiraslı biri o.

ORTYGIUS

Nasıl bir tanrı, iblis ya da toprağın ruhu bu?
Yoksa insan kılığına girmiş bir canavar mı?
Harcında ne bulunursa bulunsun,
Hangi yıldızın korumasında olursa olsun
Hep birlikte kafa kafaya verelim
Ve bu iblis hırsız lanetleyip
Onur adına doğruyu savunurken
İster yeryüzünde, ister cehennemde, ister cennette
doğmuş olsun
Böylesi bir düşmanın nefreti karşısında hazırlıklı olalım.

COSROE

Sevgili Ortygius, soylu bir karar bu.
Hepimiz temiz hava soluduğumuza,
Ölünce de bedenlerimiz aynı öğelere ayrılacağına göre,

⁴⁷ Zeus tarafından Etna Yanardağı'nın altına hapsedilen Titan, Enceladus hapsedildiği yerden ateş ve duman saçır.

Umuyorum ki, yemin ederken de
 Birbirimize duyduğumuz sevgiyle
 Ölümü ya da yaşamı aynı kararlılıkla karşılayacağız.
 Haydi, yüreklendirelim askerlerimizi
 Bu nankörlük abidesiyle, taca susamış bu adamla
 Savaşa tutuşmaları için,
 Ve yakalım onu kan ve güçten başka
 Hiçbir şeyin bastıramayacağı alevin şiddetiyle.
 Beyler, sevgili askerlerim, şimdi and için
 Şahınızı ve ülkenizi yıkımdan korumaya;
 Vurulsun davullar, sonu belli yaşamımın
 Süresini belirleyen tüm yıldızlar,
 Timur'un tanrılara karşı gelmesine neden olan,
 İran Şahı'nın gücünü küçümseten
 Acımasız yüreğine yönlendirin kılıcımı.

(Çıkarlar.)

VII. SAHNE

(COSROE savaşmak için dışarı çıkar bir süre sonra yaralanmış olarak içeri girer. Onu THERIDAMAS, TİMUR, TECHELLES, USUMCA-SANE ve diğerleri izler.)

COSROE

Barbar, kana susamış Timur,
 Hem yaşamımı hem tacımı aldın elimden!
 Theridamas, alçak hain,
 Mutlu günlerimin henüz başında,
 Tahtıma bile doğru dürüst oturmamışken
 Devirip beni zamansız ölümüne neden oldun!
 Garip bir acı işkence ediyor öfkeli ruhuma,
 Ölüm çenerni bağlamış konuşamıyorum
 Çünkü kılıcının açtığı yaradan içeri girdi,
 Yüreğimdeki tüm damarları parçaladı.
 Kana susamış, gözü dönmüş Timur!

TİMUR

Tanrı Ops'un en büyük oğlunu⁴⁸

⁴⁸ Ops: Saturn. Zeus babası Saturn'ü devirip yerine geçer.

Bunak babasını tahtından devirmeye
 Ve onun yerine göksel tahta çıkmaya iten
 Egemenliğe susamışlık ve tacın güzelliği
 İtti beni seninle savaşmaya.
 Yüce Zeus'tan daha iyi örnek olabilir mi?
 Yüreğimizde egemenlik için savaş veren
 Dört öğeden bizi yaratan Doğa
 Hepimizin yüksek emelleri olması gerektiğini öğretmekte.
 Dünyanın hayranlık uyandıran yapısını anlayabilen,
 Gezenlerin yörüngelerini saptayabilen
 Yeteneklerle donanmış ruhlarımız
 Durmaksızın sonsuz bilgiye ulaşmaya çalışmakta,
 Sürekli hareket eden dünyalar gibi
 Kendimizi tüketmemizi, hiç durmamamızı istiyor,
 Meyvelerin en olgunu, tek mutluluk, tek huzur
 kaynağı olan
 Bir taçla muradımıza erece kadar.

THERIDAMAS

İşte Timur'a katılmamın nedeni bu.
 Çünkü o, toprak gibi ağırdır, hiç kımıldamaz
 Ne de krallık taslayıp
 En yükseklerdekinin üstüne çıkmaya kalkar.

TECHELLES

İşte bu yüzden bizler, Timur'un yoldaşları,
 Çektik kılıçlarımızı İran Şahı'na karşı.

USUMCASANE

Zeus bunak Saturn'ü alaşağı ettiği zaman
 Neptün ve Dis birer taç kazandılar;⁴⁹
 Biz de Asya'da hüküm sürmeyi umuyoruz
 Timur İran'da tahta geçtiği zaman.

COSROE

Doğanın bugüne kadar yarattığı en garip insan!
 Zorbalıklarına nasıl katlanabilirim bilemiyorum.
 Kanı tükenmiş bedenim dondu, buz kesti,
 Akan kanımla birlikte canım da çıkıyor yaramdan.

⁴⁹ Zeus babasını tahttan indirdikten sonra Neptün (Poseidon) ve Dis (Pluto) ile birlikte hüküm sürer.

Ruhum uçmaya hazırlanıyor cehenneme,
 Tüm duyularımı beni terk etmeye çağırıyor.
 Birbirini besleyen ateş ve nem kûrudu, soğudu
 Kendilerini besleyen gıdalarından yoksun kalınca
 Ve şimdi korkunç ölüm
 Acımasız pençesiyle kavramış kanayan yüreğimi
 Bir Harpya⁵⁰ gibi parçalıyor yaşamımı.
 Theridamas, Timur, ölüyorum;
 Dilerim korkunç intikam bırakmaz yakanızı!
 (COSROE ölür. TİMUR tacı alır ve kafasına geçirir.)

TİMUR

Furia'ların⁵¹ kustuğu hiçbir lanet
 Bırakmama neden olmayacak böylesi değerli bir ödülü.
 Theridamas, Techelles ve sizler,
 Kimdir size göre İran Şahı?

HEPSİ

Timur! Timur!

TİMUR

Öfkeli savaş tanrısı Mars'ın kendisi
 Ve dünyanın tüm kralları bir araya gelip
 Bu tacı almaya çalışsa elimden yine de gıyeceğim onu
 Doğu dünyasının yüce hükümdarı olarak.
 Yeter ki, sizler Timur hükümdar olacak deyin.

HEPSİ

Çok yaşa Timur, Asya'da hüküm sür!

TİMUR

Tanrılar bir toplantı yapıp
 Oybirliğiyle İran Şahı ilan etseler beni
 Bu kadar sağlam durmaz tacım kafamda.

(Çıkarlar.)

⁵⁰ Adları 'kapıp kaçanlar' anlamına gelen Harpya'lar, kadın yüzü, yaygın kanatlı, sivri pençeli bir çetire yarıtıcı kuştur.

⁵¹ Roma mitosunda Furia'lar yeraltından çıkıp insanların peşine takılan kötü cinlerdir. Yunan mitosunun Erinyes'leriyle bir tutulmuş ve efsaneleri birbirine karışmıştır. Erinyes'ler üç kadındır: Alekto, Tisiphone ve Megaira. Suç işleyen ve özellikle adam öldürenin peşine takılan köpekler oldukları da düşünülmüştü.

III. PERDE

I. SAHNE

(İçeri büyük bir törenle BAYEZİD, FAS, TUNUS ve CEZAYİR SULTANLARI, Paşalar ve diğerleri girer.)

BAYEZİD

Kuzey Afrika'nın yüce sultanları, soylu paşalarım
Tatarların ve doğulu hırsızların
Timur diye birinin yönetimi altında
Hükümdarınızla dalaşmaya kalkıştığını
Ve Bizanslıların elindeki korkutucu Konstantinopolis
kuşatmamızı
Kaldırmaya kalkıştığını duyuyoruz.
Bilirsiniz, ordumuz yenilmezdir;
Dolunay zamanı Akdeniz'deki
Ya da okyanustaki küçük su damlacıkları kadar çok⁵²
Sünnetli Türk ve devşirme Hristiyanla dolu.
Ne bir düşman ordusunun bize meydan okumasına katlanırsız
Ne de Bizans önündeki kuşatmayı kaldırırız,
Bizanslılar teslim olmadan ya da surlar önünde cansız
yatmadan.

FAS SULTANI

Şanlı hükümdar, yüce general
Nasil olur, muhafız alayının paşalarından biri

⁵² Dolunayda, denizde diğer zamanlardan daha fazla su bulunduğuna inanılırdı.

Yüce Bayezid'in elçisi olarak gitse
Timur'a Asya'dan ayrılmasının savaşı nedeni olacağını,
Ölümüyle sonuçlanacağını söylese?

BAYEZİD

Paşam, hemen İran'a yola çık,
Sultanın, Türk hükümdarı,
Afrika, Avrupa ve Asya'nın yüce efendisi,
Yunanistan'ın büyük Kralı ve fatihi, Akdeniz'in,
Okyanusun ve kömür karası denizin sultanı
Dünyanın en yüce efendisinin
Arzusunun ve buyruğunun (çünkü rica etmiyoruz)
Timur'un Afrika'ya adım atmaması,
Yunanistan'da sancağını dalgalandırmaması olduğunu
Yoksa gazabımın üstünde olacağını söyle.
Söyle, onunla anlaşmaya hazırım
Çünkü duydum ki yürekli biriymiş.
Ama zavallı ordusuna güvenip
Benimle savaştık kadar çılgınsa
O zaman onunla kal, sana böyle emrettiğimi söyle ona,
Ve eğer güneş üç kez doğup batıncadan
Huzurumuza gelmezsen, ertesi gün doğumu
Onun uslanmadığının kanıtı olacak bizim için
Ve geleceğiz seni almaya onun elinden.

PAŞA

Yeryüzünün en güçlü ve yüce Sultanı,
Paşanız buyruğunuzu yerine getirecek
Ve İranlıya arzunuzu bildirecek
Yüce Türk elçisine yaraşır biçimde.

(Paşa çıkar.)

CEZAYİR SULTANI

Diyorlar ki, İran Şahı'ymış...
Ama kuşatmamızı kaldırmaya cüret etmesi için
On kez daha güçlü olması gerek
Çünkü her fani yüceliğiniz önünde titriyor.

BAYEZİD

Doğru Cezayir Sultanı, haşmetimiz karşısında da donakalıyor.

TUNUS SULTANI

Kalabalık ordunuz ilkbaharın gelmesini engelliyor
 Çünkü ne yağmur düşüyor toprağa
 Ne de güneş yollayabiliyor hayat kaynağı ışınlarını
 Toprak bu kadar çok insanla örtülü olunca.

BAYEZİD

Muhammed adına, hepsi doğru bunların.
 Nefeslerimiz kuruttu tüm ağaçları.

FAS SULTANI

Efendimiz ne yapılmasını buyuruyor
 Kenti ele geçirmek için?

BAYEZİD

Cezayirli esir lağımıcılara kente Carnon Dağından⁵³
 Kurşun borularla getirilen suyu kesmelerini buyurdum.
 İki bin atlı devriye gezecek
 Karadan yardım gelmesin diye;
 Kalyonlarımız da denizi kontrol edecek.
 Piyadelerimiz siperlere girecek
 Ve Orcus'un kuyusuna⁵⁴ benzeyen ağızlarıyla toplarımız
 Surları yerle bir edecek, biz de kente gireceğiz.
 Böylece Bizans fethedilecek.

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(İçeri AGYDAS, ZENOCRATE, ANIPPE ve diğerleri girer.)

AGYDAS

Madam Zenocrate, acaba öğrenebilir miyim
 Sizi bu kadar sinirli yapan,
 Huzurunuzu böylesine bozan şeyin nedenini?
 Bu denli güzel bir yüzün
 Yürek acılarıyla sararıp solması ne kötü,

⁵³ İstanbul yakınlarında böyle bir dağ yoktur.

⁵⁴ Orcus: Cehennem.

Hem de Timur'un sizi zorla alıkoymasına
(Mutsuzluğunuzun en büyük nedeni bu olmalı)
Alışalı uzun zaman olmuşken.

ZENOCRATE

Gökyüzü Kraliçesi'ni⁵⁵ bile memnun edecek
Çoğalan iltifatları yüzünden
Uzun süre önce alıştım ona;
Başlangıçtaki nefretimi unuttum
Ama o zamandan beri beynimi bir başka korku,
Sona ermeyen, rahatsız edici düşünceler dolduruyor.
Yüzümü böylesine cansız gösteren onlar;
Ve eğer korktuğum başıma gelirse
Ölümün ta kendisi olacağım.

AGYDAS

Zenocrate'ın başına böyle bir şey geleceğine
Gümüş gözlü Phoebe'nin⁵⁶ aydınlattığı her şey ve gökyüzü
Parçalanıp yok olsun daha iyi!

ZENOCRATE

Ah, canım ve ruhum, onun yüreğinde çarpsın
Ama benim bedenimi toprak gibi cansız bıraksın,
Ya da onun yaşamı ve ruhuyla bütünleşsinler
Ki, Timur'la yaşayıp ölebileyim!

(İçeri gizlice TİMUR, TECHELLES ve diğerleri girer.)

AGYDAS

Timur'la mı? Ah, güzel Zenocrate,
Öyle korkunç ve barbar bir adamı,
Büyük bir küstahlıkla sizi babanıza göndermeyen,
Sizi Kraliçelik onurundan alıkoyan bir kişiyi–
Size değersiz bir cariyeye gibi davranan kişiyi–
Seviyormuş gibi davranın ama sevginizle onurlandırmayın.
Yüce Sultan sizden haber aldı,
Kısa bir süre sonra siz majestelerini
Bu ölümcül esaretten kurtaracaktır
Timur'u ortadan kaldırarak.

⁵⁵ Hera.

⁵⁶ Phoebe: Ay.

ZENOCRATE

Agydas, bu sözlerle beni yaralamayı bırak,
 Timur hakkında, onun layık olduğu gibi konuş.
 Bize karşı davranışları
 Ne alçakça, ne zalimane,
 Hatta krallara yaraşan bir davranış diyebilirim.

AGYDAS

Nasıl sevebilirsiniz öylesine korkunç görünen
 Akli savaştan başka bir şeye yönelmeyen birini?
 Sizi kollarına aldığı zaman
 Kaç bin insan doğradığını anlatacaktır;
 Ondan sevgi dolu sözcükler beklerken
 O sizin nazik kulaklarınızın duymaması gereken
 Savaş ve kan dolu seferlerini anlatacaktır.

ZENOCRATE

Nil'in sularında ya da sabahın kollarında parıldayan
 Güneş'e benziyor benim soylu sevgilim, yakışıklı Timur;
 Konuşması Pierides'in kızlarıyla şan şöhret için yarışan
 Musa'ların⁵⁷
 Ya da Atina için yarışan Athena ile Poseidon'un
 şarkılarından daha tatlı.⁵⁸
 Ben yüce Timur'la evlensem
 Tanrıların Tanrısı'nın kızkardeşi Hera'dan
 Daha üstün görürüm kendimi.

AGYDAS

Bu kadar değişken bir sevgili olmayın,
 Genç Arap Sultanı umut içinde yaşasın,
 Siz kurtarıldıktan sonra evleneceğinizi düşünerek.
 İran Şahı'yken bir zamanlar çoban olduğunu hatırladığı için
 sizi seviyordu.
 Ama artık yüce bir hükümdar olunca tutumu değişti.
 Sevgi dolu, iç rahatlatıcı sözleri bıraktı,
 Sıradan iltifatlardan başka bir şey çıkmıyor ağzından

⁵⁷ Esin perileri. Dokuz tanedir: Kalliope, Klio, Polhymnia, Euterpe, Terpsikhore, Erato, Melpomene, Thalia, Urania.

⁵⁸ Musa'lar Pierus'un kızlarıyla bir şarkı yarışması yaparlar. Benzeri bir yarışma Atina'nın yönetimini ellerine geçirmeye çalışan Athena ve Poseidon arasında yapılır.

ZENOCRATE

Öyleyse dökülsün yüzümde yol yol akacak gözyaşları

Değersizliğim yüzünden beni sevmiyor diye.

(TİMUR ona doğru yürür, sevgiyle elini tutar, öfkeyle AGYDAS'a bakar ama bir şey söylemez. AGYDAS dışında herkes çıkar.)

AGYDAS

Kader ve kuşkucu sevgi alt etti beni,

Çatık kaşlı öfke ve kıskançlıkla tehdit ediliyorum,

Korkunç bir intikam korkusuyla gafil avlandım;

Perperişanım ama en çok

Öfkesinin açığa vurulmayan düşüncelerinde gizli,

Kızgın ruhunun suskunluğuyla çevrili olması beni şaşırtıyor.

Alnında çirkin ölüm oturuyordu;

Bakışlarında kuyruklu yıldız gibi parıltıyan yüreğinin gazabı

İntikam arzusuyla çehresinin rengini solgunlaştırmıştı.

Hyades'in⁵⁹ Kimmer⁶⁰ bulutlarıyla bir ordu oluşturduğunu gördüğünde

(Auster ve Aquilon⁶¹ kan ter içindeki kanatlı atlarıyla

Deniz üstünde çarpışırken mızraklarıyla, gök gürler,

Kalkanlara çarpan mızraklar şimşek çaktırır)

Denizci korku içinde yelkenleri toplar,

Denizin derinliğini inceler,

Ellerini gökyüzüne çevirip yakarmaya başlar

Kendisinin fırtınadan ve dalgalardan korunması için.

İşte böyle hissediyor Agydas,

Yılgın düşüncelerinde fırtınalar estiren,

Ruhunun yok olacağını sezdirenen çatık kaşlar

karşısında.

(İçeri elinde bir hançerle TECHELLES girer.)

TECHELLES

Agydas, bak Şah seni nasıl selamlıyor.

Bunun ne anlama geldiğini tahmin etmeni istiyor.

(Çıkar.)

⁵⁹ Boğa burcundaki yedi yıldız. Kötü havaya neden oldukları kabul edilirdi. Yılda bir kez, yağmur mevsiminde doğup batırlar.

⁶⁰ Kimmer'ler efsanevi bir ulustur. Kimmer'lerin nerede yaşadıkları tartışma konusudur. Yaşadıkları ülkenin güneş görmediği söylenir. Dolayısıyla, ülkeleri ölümler ülkesiyle bir tutulmuştur.

⁶¹ Güneybatı ve kuzey rüzgârları.

AGYDAS

Böyle olacağını tahmin etmişim,
 Kıskaçlık ve sevginin öldüren bakışlarını yaşıyorum şimdi.
 Korkularımı sözlerle kanıtlaması gerekmedi; çünkü sözler
 boşnadır,
 Etkileyici bir aletle sonumun nasıl olması gerektiği
 gösterilirken.
 Diyor ki, 'Agydas, kesinkes öleceksin,
 En az acı verecek olanı seç.'
 Onun ve Tanrı'nın çektirmeye kararlı olduğu acıları
 beklemektense,
 Kendi elinle yaşamına son vermek
 Daha onurlu ve daha az ıstıraplı olacaktır.
 Öyleyse elini çabuk tut Agydas,
 Engel ol geciken sonunun seni karşı karşıya bırakacağı acıya.
 Zorbanın öfkesinden korkmaktan kurtul,
 Kurtul korkulardan ve ruhuna azap çektireceği cehenneme
 düşmekten;
 Agydas son versin Agydas'ın yaşamına–
 Ve bu darbeye sonsuza değin uyusun.

(*Kendini öldürür. İçeri TECHELLES ve USUMCASANE girer.*)

TECHELLES

Usumcasane, bak adam nasıl da anlamış
 Efendimiz Şah'ın ne demek istediğini.

USUMCASANE

Gerçekten de öyle. Ayrıca çok erkekçe bir davranış Techelles.
 Bu kadar anlayışlı ve onurlu olduğu için de
 Götürelim bedenini buradan
 Ve hak ettiği soylu cenaze töreniyle gömelim.

TECHELLES

Kabul Casane, onurlandırılım onu.
 (AGYDAS'ı dışarı taşırlar.)

III. SAHNE

(İçeri TİMUR, TECHELLES, USUMCASANE, THERIDAMAS, PAŞA, ZENOCRATE, ANIPPE ve diğerleri girer.)

TİMUR

Paşa, böylece efendin anlamış olacaktır
Onunla Anadolu'da karşılaşmak istediğimi.
Ama o ortada yok! Hah, Türklerin ağzı kalabalıktır,
Yapabileceklerinden çok tehdit savururlar.
Benimle savaş meydanında karşılaşıp seni kurtaracaktı ha!
Zavallı Türk, şanslı iyi değil
Timur'un gücüyle başa çıkacak kadar.
Şu orduma iyi bak ve taraf tutmadan söyle,
Subaylarım ve askerlerim
Afrika'yı fethedecek güçte görünmüyorlar mı?

PAŞA

Adamların yiğit ama sayıları az,⁶²
Onun kalabalık ordusunu korkutamazlar.
Efendimin, dünyanın ulu komutanının emrinde,
Kendine bağlı on beş krallığın yanı sıra
Trablusgarplılar tarafından savaşa getirilen,
Moritanya küheylanlarının üstünde hazır bekleyen
On bin yeniçerisi,
Yunanistan'da iki savaşa katılmış
İki yüz bin piyadesi var.
Ve bu savaşı hemen bitirmek için
Gerektiğinde garnizonlarından
Bir o kadar daha getirebilir.

TECHELLES

Ne kadar çok getirirse ganimet o kadar çok olur.
Kılıçlarımız altında eriyip gittiklerinde
Bizim piyadeler onların atlarına kurulacak
Ve mağrur yeniçerileri kılıçtan geçireceğiz.

TİMUR

Krallar da efendinle mi olacak?

⁶² Gerçekte Timur'un ordusu çok kalabalıktır. Marlowe bilinçli olarak Timur'un ordusunun sayısını az göstermektedir.

PAŞA

Sultan'ın buyruklarını yerine getirecekler,
Ama bazıları son fethedilen ülkelerde kalacak.

TİMUR

Öyleyse yiğitçe savaşın, onların tacı sizin.
Beni Asya İmparatoru yapan bu kol
Yerleştirecek taşları muzaffer başlarınıza.

USUMCASANE

İsterse getirsin milyonlarca asker,
Batı Afrika'yı ve Yunanistan'ı insansız bıraksın,
Yine de eminiz kazanacağımıza.

THERIDAMAS

Türk Hakanı'ndan daha güçlü iki Sultan'ı
Göz açıp kapayıncaya kadar alt eden kişi,
Onu söküp atacak Avrupa'dan ve kovalayacak,
Dağılan ordusunu teslim alana ya da tümü yok olana kadar.

TİMUR

İyi dedin Theridamas, böyle konuşmaya devam et
Çünkü gelecekten emin olmak Timur'a çok yakışıyor,
Gülümseyen yıldızı ondan yana, garanti veriyor
Daha düşmanla karşılaşmadan savaşta başarılı olacağına.
Tanrı'nın gazabı adı takılan
Yeryüzünde tek korkulan kişi olan ben,
Önce Türk'ü alt edeceğim,
Arkasından da tutsak aldığınız,
Kollarından bacaklarından zincire vurduğunuz,
Ölmeyecekleri kadar yiyecek verdiğiniz,
Akdeniz'de çırlıçıplak forsalığa mahkûm ettiğiniz,
Biraz soluklanmak için durduklarında
Acımasızca indirdiğiniz sopalar yüzünden
Küreklerinin başına yığılan
Her çektikleri kürekle ölümle yaşam arasında gidip gelen
Hristiyan esirleri serbest bırakacağım.
Bunları yapanlar, Afrika'nın pisliği,
Cezayirli zalim korsanlardır;
Bu yer Hristiyan kanı döken

Baldırıçıplak avarelerle doludur.

Ama ben yaşadığım sürece burası

Timur'un Afrika'ya ayak bastığı anı lanetle anacaktır.

(İçeri BAYEZİD girer. Yanında Paşalar, FAS, CEZAYİR ve TUNUS Sultanları, ZABİNA ve EBEA vardır.)

BAYEZİD

Paşalarım ve yeniçerilerim,

Efendinizin, Afrika'nın en yüce Sultanı'nın yanından ayrılmayın.

TİMUR

Techelles, hepiniz çekin kılıçlarınızı

Şu Bayezid'le savaşa tutuşacağım.

BAYEZİD

Fas, Cezayir ve Tunus Sultanları,

Siz bana efendimiz derken o Bayezid diyor!

Bakın şu Moğol sefilinin küstahlığına!

Bana bak alçak, seyislerimin bile

Birer soyluluk unvanı vardır.

Bir de kalkmış bana kabaca Bayezid diyorsun ha!

TİMUR

Ey Türk, sen de bil ki, benim seyislerim

Seni Afrika'da esir olarak dolaştıracaklar.

Sen nasıl bana Timur dersin?

BAYEZİD

Soyundan geldiğim peygamberimiz Muhammed'in mezarı

Ve kutsal Kuran üstüne yemin ederim ki,

Bu adamı iğdiş ettirip

Cariyelerime hizmet etmesi için haremime koyacağım

Ve şurada gururla duran komutanları,

Yok oluşlarını izlemeye getirdiğim

İmparatoriçemin arabasına koşulacak.

TİMUR

İran'ı fetheden kılıcım üzerine,

Yenilgin beni üne kavuşturacak bu âlemde.

Sana ne yapacağımı anlatmayacağım

Ama ordugâhımdaki tüm askerler
Gülecekler düştüğün zavallı duruma.

FAS SULTANI

Yüce Türk Hakanı ne yapmak istiyor,
Timur gibi aşağılık biriyle konuşarak?

TUNUS SULTANI

Siz Mağripliler, yiğit Berberiler,
Bu hakaretlere nasıl katlanırsınız?

CEZAYİR SULTANI

Bırakın konuşmayı, hissetsinler
Rumların bağırsaklarını deşen mızraklarımızın ucunu.

BAYEZİD

İyi dediniz dost sultanlarım,
Üçünüzün ordusu benimkiyle birleşince
Mahvedeceğiz bu aşağılık İranlıları.

TECHELLES

Güçlü, şanlı, yüce Timur,
Niye bekleyip yaşamalarına izin veriyoruz?

THERIDAMAS

Bizleri Afrika'nın Sultanları yapacak taçlarını
Kılıçlarımızla ele geçirmeye can atıyorum.

USUMCASANE

Ödlekler bile savaşır böyle bir ödül için.

TİMUR

Yiğitçe çarpışın hepiniz ve Kral olun.
Bunları ben söylüyorum, bu sözler kehanetimdir.

BAYEZİD

Zabina, kundakta zehirli yılanların çenelerini yırtan Herkül'den
yiğit,

Kolları ve bacakları Typhon'un⁶³ tohumundan çıkan
 Piçlerden daha iri olan,
 Babalarının yaşına geldiklerinde
 Koca yumruklarıyla surları dağıtacak
 Üç oğlumun anası, şurada tahtında otur;
 Geçir kafana imparatorluk tacımı,
 Ben sana Timur'u ve tüm komutanlarını
 Zincire vurup getirene kadar.

ZABINA

Gerçekleşsin Bayezid'in söyledikleri!

TİMUR

Zenocrate, yaşayan güzellerin en güzeli,
 İnciden, elmaştan daha değerli,
 Timur'un tek eşi,
 Gözleri yıldızlardan parlak,
 Konuşması müzikten tatlı,
 Bakışlarıyla bulutları dağıtan,
 Kükreyen Zeus'un öfkesini yatıştıran Zenocrate:
 Otur onun yanında, süsle başını tacımla,
 Sanki dünyanın İmparatoriçesi'yymişsin gibi.
 Yerinden kalkma Zenocrate,
 Beni ve adamlarımı, zafer alayının önünde,
 Onu ve Sultan'larını esir almış,
 Önüme katmış, ayaklarının dibine getirdiğimi
 görene kadar.
 O ana kadar, al tacımı, böbürlen değerimi anlatarak
 Ve onunla laf yarıştırmış kılıçla çarpışırken.

ZENOCRATE

Dilerim, sevgilim, İran Şahı,
 Yara almadan, zaferle döner geri!

BAYEZİD

Tüm Avrupa'yı korkuyla titreten

⁶³ Adı *Ilyada*'da Typheus diye geçen Typhon, Medusa'nın oğlu Khrysaor ile Okeanos'un kızı Kallirhoc'den doğmadır. Ekhidna ile evlenerek Orthos, Kerberos, Khimaira ve Hydra gibi canavarlar üretmiştir. Hesiodos, *Theogonia*'nın başlangıcında, Typhon için bu soyağacını verdikten sonra, sonradan eklenmiş bir parçada onu yanardağ tanrısı olarak tanımlar. Titanlar gökten kovulduktan sonra Gaia Tartaros'la son bir kez birleşip Typhon'u doğurmuştur.

Türk ordusunun gücünü göreceksin.
 Tüm Anadolu'yu dolduracak kadar
 Türk, Arap, Mağripli ve Yahudi var ordumda.
 İsterse binlercesi ölsün, doğranmış cesetleri
 Duvar olacak, sur olacak geride kalanlara;
 Hydra'nın⁶⁴ başları gibi, gücüm kesildikçe
 Yeniden artacak eskisi kadar kuvvetli.
 Boyunlarını kılıca uzatsalar
 Askerlerinin kolunda takat kalmaz
 Emrimdeki onca başı kesmeye.
 Aptal Timur, bilmiyorsun sen
 Benimle savaş alanında karşılaşmanın ne olduğunu
 Çünkü askerlerimden sana hareket edecek yer yok.

TİMUR

Muzaffer kılıçlarımız bize gösterecek yolu,
 Doğranmış düşmanın üstünden yürüyeceğiz,
 Atlarımızla çiğneyeceğiz bağırsaklarını,
 Ak Tatar tepelerinde yetişen güzel atlarımızla.
 Ordum Jül Sezar'inkine benziyor
 Her savaşında zafer kazanmada.
 Parshalia'da da yoldaşlarımın can attıkları gibi kanlı
 bir savaş olmadı.⁶⁵
 Havada süzülen ruhlar ordusu,
 Yön verin güllerimize ve silahlarımızla uçlarına,
 Kılıç darbelerimiz yaralaşın duygusuz havayı
 Ve dalgalanan kan kırmızısı sancaklarımızı gördüğünde
 Zafer gelip konsun benim süt beyazı otağımın tepesine.
 Haydi dostlarım, silah başına.
 Savaşı, Türk'ü, karısını, her şeyi biz kazanacağız.

(Adamlarıyla çıkar.)

BAYEZİD

Haydi, sultanlar ve paşalar, susuzluğunu giderelim
 Ödleğ İranlıların kanına susamış kılıçlarımızın.

(Adamlarıyla çıkar.)

⁶⁴Yılan ya da ejder anlamına gelen Hydra, Typhon'la Ekhindra'nın kızı ve Kerberos, Khimaira, Phiks gibi canavarların kız kardeşi sayılır.

⁶⁵Bugünkü Farsala (Yunanistan). Jül Sezar ve Pompeius'un ordularının çarpıştığı bölge. Savaşı Pompeius kaybeder.

ZABINA

Sefil cariye, nasıl oturabilirsin benim,
Yüce Türk Hakan'ının karısının yanında?

ZENOCRATE

Mağrur Türk, saygısız şişman kadın,
Nasıl cariye dersin,
Ulu ve yüce Timur'un nişanlısına?

ZABINA

Yüce Moğol hırsızı Timur'un!

ZENOCRATE

Sen ve senin paşaların yüce efendisi
Onun ayaklarına kapanıp af dilediğinizde,
Size yardım etmem için bana yalvardığınızda,
Bu sözleri söylediğine pişman olacaksın.

ZABINA

Sana yalvarmak mı? Dinle beni utanmaz kadın,
Sen benim nedimemin çamaşırcısı olacaksın.
Ebea, ne dersin? İşe yarar mı?

EBEA

Hanımım, galiba kendini çok önemsiyor;
Ama ben onu diğerlerinin yanına katarım
Ve nazik elleriyle iş görmesini öğretirim.

ZENOCRATE

Anippe, duydun mu senin hizmetçinin nasıl konuştuğunu
Ve benim hizmetkârım olan hanımının ne tehditler
savurduğunu?
Bu terbiyesizlikleri yüzünden
Askerlerin yemek ve içkilerini hazırlayacaklar;
Çünkü bizim yanımıza yaklaşamayacak kadar aşağılıklar.

ANIPPE

Ama majesteleri arada sırada izin versin de
Oda hizmetçimin hoşlanmadığı işleri yapsınlar.

(İçeriden savaş boruları çalınır ve kesilir.)

ZENOCRATE

İran'ı yöneten, benim sevgili efendimi
 Onun şahı yapan siz tanrılar ve güçler,
 Güç verin ona Türk Bayezid'e karşı.
 Düşmanları, avcılar tarafından kovalanan
 Ürkek ceylan sürüleri gibi öfkeli bakışları önünden kaçsınlar
 Ki, savaştan muzaffer bir komutan olarak çıktığını göreyim.

ZABINA

Muhammed, yardım iste Allah'tan,
 Hristiyanlarla ilk kez savaşa tutuştuğunda
 Kutsal türbene değerli armağanlar getiren
 Bayezid'le savaşıma cesareti gösterenleri öldürsün,
 Moğolların kafasını parçalaması için
 Gökyüzünden kurşunlar yağdırsın diye.
(İçeride yine savaş boruları çalınır.)

ZENOCRATE

Artık Türkler kanlarında yüzüyorlardır,
 Timur da Afrika'nın efendisi olmuştur.

ZABINA

Yanılıyorsun– Hakanın Rumları yenip
 Onları Afrika'ya esir olarak götürdüğünde
 Çalınan boruların sesi bu.
 Ölene kadar hak ettiğin gibi davranacağım sana,
 Tutsağım olarak yaşamaya hazır ol.

ZENOCRATE

Muhammed gökten inip yemin etse,
 Benim soylu efendimin öldürüldüğüne ya da
 yenildiğine,
 Yine de inandıramaz beni;
 Eminim yaşadığına ve muzaffer olacağına.
*(BAYEZİD koşarak içeri girer ve çıkar. Timur sahne dışında onu kovalar.
 Savaş kısa sürer. Tekrar sahneye girerler. BAYEZİD yenilmiştir.)*

TİMUR

Evet paşaların Sultanı, söyle kim galip?

BAYEZİD

Sen. Şansım yaver gitmedi bu lanet savaşta.

TİMUR

Nerede sana yardım eden sultanlar?

(İçeri TEHELLES, THERIDAMAS ve USUMCASANE girer.)

TEHELLES

Taçlarını aldık, cesetleri savaş alanını süslüyor.

TİMUR

Herkese bir taç düştü ha? İnanın krallar gibi savaştınız.

Hazineme teslim edin onları.

ZENOCRATE

Soylu efendime geri vereyim,

Böylesine başarıyla kazandığı tacını.

TİMUR

Zenocrate, ondan ⁶⁶Türk tacını al

Ve beni Afrika İmparatoru ilan et.

ZABINA

Hayır Timur, gerçi en iyiyi kazandın

Ama henüz Afrika'nın efendisi olamayacaksın.

THERIDAMAS

Hey Türk, tacı ona versen senin için iyi olur.

(THERIDAMAS, ZABINA'dan tacı alır ve ZENOCRATE'a verir.)

ZABINA

Hain alçaklar, hırsızlar, baldırı çıplaklar,

Ne cüretle bana böyle davranıyorsunuz?

THERIDAMAS

Buyurun hanımefendi, Kraliçe sizsiniz, o değil.⁶⁷

⁶⁶ Zabina'dan.

⁶⁷ Theridamas, Zabina ile alay etmekte.

TİMUR

Hayır Theridamas, onun zamanı doldu;
Onu o mevkiye yükselten sütunlar
Benim muzaffer ayaklarımın dibinde paramparça.

ZABINA

Bayezid tutsak olsa da fidye ile kurtulabilir.

TİMUR

Dünya gelse Bayezid'in fidyelerini ödeyemez.

BAYEZİD

Ah güzel Zabina, savaşı kaybettik,
Bugüne kadar bir Türk Sultanı
Düşmanlarca böylesine ağır bir yenilgiye uğratılmamıştı.
Artık kâfir Hristiyanlar sevinecekler,
Neşeyle çalıp batıl kilise çanlarını
Yenilgimi kutlamak için zafer ateşleri yakacaklar.
Ama ölmeden önce o alçak putperestlerin
Pis kemiklerini yakacağım şenlik ateşi yerine.
Gerçi bugün savaşı kaybettik
Ama Afrika ve Rumeli'nde garnizonlarım var
Beni tekrar dünyanın hâkimi yapacak.

TİMUR

Bu surlarla çevrili garnizonları ele geçireceğim
Ve kendimi Afrika'nın efendisi ilan edeceğim.
Böylece, Doğu'dan en Batı'ya
Timur'un güçlü kolu uzanacak.
Venedik Körfezi'ne her yıl sefere çıkan,
Hristiyanları yok etmek için boğazlarda dolaşan
Kalyonlar ve kırlangıçlar Asant Adası'nda⁶⁸ demirleyecek.
Bu arada İran donanması ve savaş gemileri
Hindistan kıtasından geçip,
Pasifik Okyanusu'nu aşıp,
Ta Persepolis'ten Meksika'ya,
Oradan da Cebelitarık Boğazı'na ulaşacaklar.
Burada Akdeniz donanmasıyla birleşip Portekiz Körfezi'ne

⁶⁸ Eski adı Zacynthus, bugünkü adı Zacinthos olan ve Venediklilerin Zante dedikleri ada. On dördüncü yüzyıldan sonra Venediklilerin elinde birkaç yüzyıl kalmıştır.

Ve İngiltere kıyılarına korku salacaklar.
Böylece tüm dünyayı sonunda ele geçirmiş olacağım.

BAYEZİD

Timur, fidyemi belirle.

TİMUR

Nel! Sen Timur'un senin altınına değer verdiğini mi sanıyorsun?
Ben mezara girmeden, Hint Sultanları
Kendileriyle barış anlaşması imzalamam için
Altın madenlerini sunacaklar bana,
Öfkemi yatıştırmak için hazineler dökcekler önüme.
Haydi, ikisini de bağlayın; biri Bayezid'i götürsün,
Kadını da sevgilimin hizmetçisi.

(BAYEZİD ve ZABINA'yı bağlarlar.)

BAYEZİD

Ah alçaklar, siz benim mübarek kollarıma nasıl dokunursunuz!
Ah Muhammed, ah Muhammed, uyuyorsun!

ZABINA

Acımasız, barbar Moğollara bizi esir düşüren Muhammed,
Lanet olsun sana.

TİMUR

Haydi, götürün şunları; bu zaferi kutlamak için de
Bir zafer alayı ve şölen düzenleyelim.

(Çıkarlar.)

IV. PERDE

I. SAHNE

(*İçeri MISIR SULTANI, üç dört soylu, CAPOLIN ve haberci girer.*)

SULTAN

Uyanın Memphisililer, dinleyin uğultusunu
Moğol borularının, dinleyin Şam kulelerini sarsan
Topların gümbürtüsünü!
Volgalı haydut, Sultan'ın kızını,
Kendine halayık yapmak için tutsak etmiş.
Bir grup harami ve serseriyle
Sancağını dalgalandırıp bizi utanca boğdu;
Siz ödleğ Mısırlılar ise,
Nil'in çiçekli kıyılarında uyukluyordunuz,
Gürleyen toprak derilerinde uğuldarken hiç kımıldamadan
yatan timsahlar gibi.

HABERCİ

Ama yüce Sultan, siz majesteleri de görseydiniz
Korkunç Timur'un ürpertici bakışlarını,
Yükreklerine saldığı korku ve emreden gözleriyle
Adamlarına istediğini yaptırdığını,
Siz efendimiz de korkardınız.

SULTAN

Dinle beni sefil, o Timur denilen adam

Dinle beni sefil, o Timur denilen adam
 Cehennemin efendisi Gorgon⁶⁹ kadar ürpertici bile olsa,
 Sultan onun önünde bir adım geri atmaz-
 Anlat, nedir gücü?

HABERCI

Ulu Hakanım,
 Zırh kuşanmış üç yüz bin asker
 Yerinde duramayan atların üstünde
 Kibirle geziniyorlar rahat rahat;
 Beş yüz bin piyade, ellerinde kılıç, mızrak, topuz,
 Sancaklarının çevresinde toplanmış;
 Araç, gereç ve mühimmatları ise
 Bunca asker için çok fazla.

SULTAN

Sayıları yıldızlar, hiç dinmeyen nisan yağmurları,
 Sonbaharda dökülen kurumuş yapraklar kadar çok olsa bile
 Yine de Sultan muzaffer ordusuyla
 Onları öyle bir dağıtır, öfkesiyle yok eder ki,
 Tek bir adam bile kalmaz geriye,
 Düşükleri hale yas tutacak.

CAPOLIN

Hünkârım, siz de aynen öyle yaparsınız
 Askerlerinizi toplayacak, güçlü ordunuzu oluşturacak
 zaman bulursanız.
 Ama Timur çok hızlı hareket ediyor,
 Sizi hazırlıksız yakalayacak.

SULTAN

Elinden geleni ardına koymasın.
 Tüm dünya onunla birlik olsa,
 Şeytanın ta kendisi olsa, çünkü ona insan denemez,
 Yine de bize rağmen yanında alıkoyduğu
 Güzel Zenocrate'ın intikamını almak,
 Ve utancını gecenin karanlığına gömmek için
 Bu bilek onu Erebos'a⁷⁰ gönderecek.

⁶⁹ Gorgon: Demogorgon. Cehennemde yaşar.

⁷⁰ Erebos, yeraltı karanlığını simgeler. Ölülerin ruhları burada Charon adlı çirkin kayıkçıyı bekler.

HABERCİ

Hünkârım, anlamaya çalışın,
 Çok kararlı bir insan o.
 Birinci gün beyaz çadırlar kurduruyor,
 Gümüş miğferine kar beyazı bir sorguç takıyor,
 Ganimete doymuş, kan dökmek istemeyen
 Yumuşak bir insan olduğunu göstermek için.
 Ama güneş ikinci kez doğduğunda,
 Kıpkızıl çadırlar kuruluyor—
 İşte o zaman, ateşlenen öfkesi kanla dindirilecek,
 Eli silah tutan kimse sağ kalmayacak demek.
 Eğer karşı taraf bu tehditlere aldırılmazsa
 Renk siyaha dönüşüyor, siyah çadırlar kuruluyor;
 Otağı, mızrağı, kalkanı, atı, zırhı, sorgucu simsiyah.
 Kara sorguç ölüm ve cehennemin habercisi—
 Cinsiyet, sınıf ve yaş ayrımı yapmaksızın
 Tüm düşmanlarını ateş ve kılıçla yerle bir ediyor.

SULTAN

Acımasız haydut, savaş kurallarından, askerlikten habersiz
 cahil köylü!
 Tek bildiği çapul ve cinayet.
 Alçak adam, savaşın yüce adını lekeliyor.
 Bak Capolin, bu sefil tarafından mutsuz edilen
 Benim güzel kızıma, sevdiği kadına kavuşamayan
 Yakışıklı Arap Emiri,
 Kızımın utancının intikamını almak için,
 Savaşta bizim yanımızda yer alacağı haberini gönderebilir.
 (Çıkarlar.)

II. SAHNE

(İçeri beyazlar giymiş TİMUR, TEHELLES, THERIDAMAS, USUMCASANE, ZENOGRATE, ANIPPE bir kafes içinde BAYEZİD, kafesi çeken iki zenci ve onların peşinden gelen ZABINA girer.)

TİMUR

Getirin taburemi.

(BAYEZİD'i kafesten çıkarırlar.)

BAYEZİD

Mübarek Muhammed'in imamları,

Kurban yerine kendinizi sunun.

Kızıla boyayın sunakları kanınızla

Çatılsın kaşları gökyüzünün; ve gökteki yıldızlar

Bataklıklardan zehir toplayıp

Boşaltsınlar bu böbürlenmiş zorbanın ağzından içeri!

TİMUR

Işıkları hiç sönmeyen binlerce yıldızla bezeli bu evreni yaratan,

Tanrıların en büyüğü,

Benim yok edilmeme yardımcı olmaktansa

Yakıp yıkar gökyüzünün parlak çatısını.

Başıma bunların gelmesini dileyen alçak adam,

Yat yüzüstü seni küçümseyen toprağa,

Yüce Timur'a tabure ol

Ki, tahtıma çıkabileyim.

BAYEZİD

Böylesi aşağılık bir şeye katlanmam için

Önce kılıcınla karnımı deşmen,

Yüreğimi ölüme ve cehenneme kurban etmen gerek.

TİMUR

Alçak adam, Timur'un kölesi, tutsağsın sen,

Sen benim soylu ağırlığımı taşıyan

Toprağa yatamayacak, dokunamayacak kadar değersizsin.

Eğil alçak, eğil, eğil, böyle istiyor

Seni paramparça doğrayacak,

Gürleyen Zeus'un yıldırımıyla vurulan
Yüce sedir ağaçları gibi dört bir yana dağıtacak insan.

BAYEZİD

Ben nasıl eğilmiş, lanetli şeytanlara bakıyorsam
Şeytanlar, siz de bana bakın,
Sen, cehennem in korkunç Tanrısı,⁷¹
Yar, abanoz asanla bu iğrenç toprağı
Ki, ikimizi de yutsun hemen!

(TİMUR, BAYEZİD'in üstüne basarak tahtına çıkar.)

TİMUR

Artık dağılsın bulutlar, açılsın üç katlı gökyüzü⁷²
Ve gökyüzünün tanrısı görsün
Hakanların belasının hakanları çiğnediğini.
Doğumumda parıldayan yıldızlar, gülümseyin;
Donuk kalsın diğer yıldızların ışığı,
Cynthia'dan ödünç parlaklık almaya tenezzül etmeyin;
Çünkü yeryüzünü tek başına aydınlatan ben,
Yavaşça yükseldim doğudan
Ve daha biraz önce çakıldım meridyen çizgisine;⁷³
Dönen kürelerinize ateşler göndereceğim,
Güneş bile sizden ödünç ışık alacak.
Bu Türk'ü Anadolu'da esir alırken,
Zırhına inen kılıcım kıvılcımlar çıkardı,
Tıpkı buz gibi bir bulutun içinde kapalı kalmış
Ateş gibi sıcak havanın, dışarı çıkmaya çalışırken
Gökyüzünde patlayıp yeryüzüne yıldırımlar gönderdiği gibi.⁷⁴
Ama ben zengin İran'a geri dönmeden
Ya da Şam'ı ve Mısır ovalarını terk etmeden
Clymene'nin ünlü akıl fukarası oğlunun⁷⁵
Neredeyse dünyanın dingilini kavurduğu gibi
Bizim de kılıçlarımız, mızraklarımız ve güllerimiz
Dolduracak gökyüzünü alev saçan meteorlarla.

⁷¹ Pluto.

⁷² Dünyayı çevreleyen atmosferin üç kat olduğu, en üst katın Güneş'e yakınlığından ve hareket eden yıldızların sürtünmesinden dolayı sıcak; en alt katın dünyadan yansıyan Güneş ışınları nedeniyle ılık; orta katın ise, hiçbir yerden sıcaklık gelmediği için soğuk olduğu kabul edilirdi.

⁷³ Timur sonsuz güce ulaştığını söylemektedir.

⁷⁴ Yıldırımların, sıkışan hava ile bulutun çarpışmasından oluştuğuna inanılırdı.

⁷⁵ Phacton. Clymene ve Apollon'un oğlu.

Gökyüzünün rengi kızıla boyandığında
Bana kan ve savaştan başka bir şey düşündürmesin diye,
Bunu benim yaptığımı söyleyecek

ZABINA

Zorba Kral, zulümle, yasadışı yollarla gasp ettin İran tahtını.
Kocamla savaş meydanında karşılaşmadan önce
Hayatında imparator görmemiş olan sen,
Altın kubbeli güneş gibi parlak saraylarda
Yaşamayı gereken kocamı, bu soylu insanı,
Bir kafese kapatarak nasıl hakaret edersin ona?
Nasıl çiğnersin iğrenç ayaklarıyla
Ayağını Afrika'nın sultanlarının öptüğü birini?

TECHELLES

Efendim, daha acımasız bir işkence düşünmelisiniz
Bu tutsaklar çenelerini tutsunlar diye.

TİMUR

Zenocrate, kölene hâkim ol.

ZENOCRATE

O, benim hizmetkârımın esiri, o dikkat eder.
Anippe, azarla şunu;
Bir daha böyle hakaretler çıkmasın diye ağzından.

ANIPPE

Kölem, bu sözler kulağına küpe olsun;
Şaha nasıl hakaret edersin!
Bir daha yaparsan, çırıl çıplak soyar kırbaçlatırım seni.

BAYEZİD

Yenilgimle yüceleşen, yüce Timur,
Sana, dört ulu hakanın sırtına binmesi gereken
Bayezid'in sırtını çiğneten bu kibir,
Fırlatacak seni de yere, onun gibi.

TİMUR

Bayezid, adın, soyluluk unvanların, her şeyin
Terkedip seni benim oldu.

Dünyanın tüm sultanları gelse de koruyacağım adımı.

Tekrar kapatın şunu.

(BAYEZİD'i *kafese kapatırlar*.)

BAYEZİD

Ulu Bayezid nasıl kapatılır böyle bir yere?

Lanet olsun sana yardım edene.

TİMUR

Bayezid yaşadığı sürece kafese kapatılacak

Ve nereye gidersem benimle gelecek.

Ve sen, karısı, sen de doyuracaksın kocanı,

Hizmetkârlarımın masamdan topladıkları artıklarla.

Ona başka yiyecek verenler,

Onunla birlikte kapatılacaklar kafese

Ve aklıktan ölmeye mahkûm edilecekler.

Budur kararım ve böyle olacak.

Dünyanın tüm imparatorları ve kralları

Gelip taşlarını ayağımın dibine bıraksalar,

Kurtaramayacaklar onu kafesinden.

Kıyamete kadar herkes

Bayezid'e neler yaptığımı konuşacak.

Onu Anadolu'dan buraya

Şimdi önünde bulunduğumuz güzel Şam'a

Çeken Mağripliler biz nereye gidersek oraya götürecekler.

Techelles ve sevgili yoldaşlarım,

Memphis ovalarını güzellikleriyle süsleyen piramitleri andıran

Heybetli Şam kulelerini artık görebiliyoruz.

Kent duvarlarında kanatlarını açmış duran

Kutsal kuşun altın heykeli

Koruyamayacak onları yıkıcı topçu ateşimizden.

Halk, ipekli, altın işlemeli giysilerle âlem yapmakta;

Her ev bir hazine sanki,

İnsanlar, kent, hazine, hepsi bizim.

THERIDAMAS

Beyaz çadırlar kapıların önünde kuruldu,

Dostluk sancakları dikildi;

Hiç kuşku yok,

Vali Şam'ı majestelerine teslim edecek.

TİMUR

O zaman kendisinin ve diğer herkesin yaşamı bağışlanacak.
 Ama beklerse kan kırmızısı sancağım
 Kızıl çadırlar üzerinde dalgalanana kadar,
 O ve kente girmemize engel olanlar ölecek.
 Bir de beni karalar giymiş görürlerse,
 Kara sancaklar dalgalanırsa tepelerinde,
 Tüm dünyayı bile barındırıyor olsa bu kent
 Kimse kurtulamayacak, kılıçtan geçirilecek tümü.

ZENOCRATE

Benim için biraz yumuşak davran,
 Ne de olsa benim vatanım, benim babam.

TİMUR

Zenocrate, dünya gelse dönmem sözünden, yemin ettiysem.
 Getirin Türk'ü içeri.

(Çıkarlar.)

III. SAHNE

(İçeri MISIR SULTANI, ARAP EMİRİ, CAPOLIN ve sancakları taşıyan Askerler girer.)

SULTAN

Yanında yiğit Argos'lu şövalyelerle
 Vahşi Kaledonya domuzunu avlamaya çıkan Meleager'e⁷⁶
 Ya da öfkeli Themis'in güzel Aonian⁷⁷ ovalarını
 Mahvetmesi için yolladığı kurdu
 Güçlü kuvvetli Thebaili gençlerle öldürmeye çıkan Cephalus'a
 benziyoruz.⁷⁸
 Yağma, çapul ve hırsızlıktan oluşmuş,
 İnsanlığın yüz karası, Tanrı'nın laneti,
 Beş yüz bin başlı bir canavar
 Mısır'ı talan edip başımıza bela kesildi.

⁷⁶ Kaledonyalı bir prens olan Meleager, Yunanlı kahramanlarla birlikte tanrıça Artemis tarafından yollanan yaban domuzunu avlamaya gider ve öldürür.

⁷⁷ Aonian: Thebai.

⁷⁸ Sfenks'in öldürülmesine öfkelenen Themis, bela olarak bir tilki yollar. Cephalus bu tilkiyi avlar.

Lordum, bu kişi amansız Timur'dur.
 O, acımasız bir canı, aşağılık bir hırsızdır.
 Kan dökerek ulaştı İran tacına;
 şimdi de ölkemizde bize kafa tutuyor.
 Bu haddini bilmez hayvanı yola getirmek için
 Araplarını Sultan'ın ordusuna kat,
 Birleştirelim kutsal güççerimizi
 Ve tez davranalım şam kuşatmasını kırmak için.
 Böylesine aşağılık ve zorba bir baldırı çıplağın
 Bir krala meydan okuması ya da taç giymesi,
 Koskoca imparatorların yüceliğine sığmaz.

ARAP EMİRİ

şanlı Sultan, geçenlerde Anadolu sınırında
 Yüce Bayezid'in aldığı yenilgiyi duydunuz mu?
 Ya da onun soylu Türk ve değerli eşine
 Bir köle gibi davrandığını?

SULTAN

Duydum ve üzüliyorum onun kara bahtına.
 Ama yüce Arabistan'ın soylu Emiri,
 şundan emin ol ki,
 Bayezid'in felaket haberlerine,
 Limana sığınmış bir kaptanın,
 Bir yabancının rüzgârda hırpalanıp
 Yalçın kayalara çarparak parçalanan
 Gemisine baktığı gibi umursamaz bir gözle bakıyorum.
 Ama onun acınası durumuna üzüldüğümünden,
 Tanrı'ya ve Bayezid'e söz veriyorum,
 Bu andımı İbis'in⁷⁹ kutsal adıyla pekiştiriyorum:
 Timur, bir hakanın kutsal kişiliğine karşı
 Böylesine aşağılık davranışlarda bulunduğı,
 Güzel Zenocrate'ı bu kadar uzun süre
 şehvetini dindirmek için cariyeye olarak alıkoyduğı güne,
 Hatta saate lanet edecektir.

ARAP EMİRİ

Duyduğumuz acı ve öfke, alacağımız intikamı çabuklaştırsın,
 Görsün Timur işlediğı suçlara karşılık olarak

⁷⁹ Mısır'ın kutsal kuşu.

Tanrının ve bizim, onun başına ne belalar açacağımızı.
 Yanıyorum mızrağımı miğferinde kırmaya,
 Muzaffer bileğinin gücünü sınamaya;
 Çünkü, korkarım, şöhret çok bonkör davrandı
 Timur'un adını dünyanın her yanında duyurmada.

SULTAN

Capolin, güçlerimizi denetledin mi?

CAPOLIN

Mısır ve Arabistan'ın yüce efendileri,
 Ordularınızın toplam sayısı,
 Çöldeki ormanlarda vahşi hayvan avına çıkan
 Avcılar gibi neşeli, korkusuz ve dayanıklı
 Yüz elli bin süvari ve iki yüz bin yiğit piyade.

ARAP EMİRİ

İçimde bir ses başarılı olacağımızı söylüyor.
 Timur, görebiliyorum
 Adamlarının ve senin tümüyle yok olacağını.

SULTAN

Öyleyse dalgalandırın sancaklarınızı,
 Çalınsın askerlerimizi Şam surlarına yöneltecek davullar.
 Timur, sıkı dur, ulu Sultan
 Ve yanında yüce Arap Emiri
 Geliyorlar alçaklığına, rezilliğine,
 Ün saldıgın hırsızlıklarına ve yağmalarına son vermeye,
 Senin şerefsiz Moğolları ve köle İranlıları
 Kılıçtan geçirip dağıtmaya.

(Çıkarlar.)

IV. SAHNE

(Ziyafet masaları kurulmuştur. İçeri, tepeden tırnağa kırmızılar giyinmiş TİMUR, ZENOCRATE, THERIDAMAS, TECHELLES, USUM-CASANE, kafesinin içinde BAYEZİD, ZABINA ve diğerleri girer.)

TİMUR

Dalgalansın kan kırmızı sancaklarımız Şam önünde,
Yansıtsınlar kızılıklarını suratlarına
Daha öfkemi tatmadan kent surlarında
Yarı ölü, titreyerek dolaşanların.
Öyleyse, enfes bir ziyafet çekip
Şarap kadehlêrimizi kaldıralım
Miğferlerinizi altınla doldurmak ve Şam yağmanızı
Kolkhis'in⁸⁰ altın postunun İason için olduğu kadar
Değerli yapmak isteyen savaş Tanrısı'nın şerefine.
Bayezid, aç mısın?

BAYEZİD

Evet, zalim Timur, öylesine açım ki,
Senin kanlı yüreğini bile severek yerim.

TİMUR

Seninki daha kolay çıkar, kendi kalbini çıkar, karına ve sana
yeter.
Haydi Zenocrate, Techelles, herkes çöksün başına yemeğin.

BAYEZİD

Hayır, yıkılın yere ve sindiremeyin yediğiniz yiyeceği!
Siz görünmez olabilen Furia'lar,
Avernus⁸¹ gölünün dibine dalın,
Ellerinizi taşıyıp cehennem zehirini
Boşaltın Timur'un kadehine!
Ya da Lerna'nın kanatlı ejderleri,⁸²

⁸⁰ Argonautlar seferinin kahramanı İason, Yunanistan'ın en seçkin yiğitlerini bir araya getirerek Argo gemisini yaptırır ve Karadeniz seferine çıkar. Görevi, altın postu amcası Pelias'a getirmektir.

⁸¹ İason, bu görevi başarıyla tamamlar.

⁸² Aeneas'ın yeraltına indiği, Napoli yakınlarındaki göl. Bu yüzden, adı yeraltı dünyası anlamına gelmektedir.

⁸² Lerna ejderi: Dokuz kafalı bir yılan olan 'Hydra' adlı ejderi, Hera, Argos Bölgesi'ndeki Lerna bataklığına salmıştı. Herakles zehir saçan kafalarını bir bir koparmış ve ölümsüz olan kafasını da bir kayanın altına gömmüş. Herakles oklarının ucuna bu ejderin zehirinden sürmüştü.

Bir yana bırakın iğnelerinizi
Ve dökün zehirinizi şu zorbanın çanağına.

ZABINA

Dilerim bu şöleñ felaket getirir
Şehvet düşkünü Trakya Kralı'na,
Kendi çocuğunu yediren Prokne'ninki gibi!⁸³

ZENOCRATE

Efendim, nasıl sineye çekersiniz esirlerinizin korkunç lanetleri-
ni?

TİMUR

Tanrısal Zenocrate, görsünler istiyorum
Düşmanlarımin lanetinin bana keyif verdiğini.
Gökteki Tanrı'dan gelen gücüm,
Tüm lanetleri onların kafalarına yöneltmeye yeter.

TECHELLES

Madam, rica ederim, mazur görün onları, böyle konuşmak onla-
ra iyi geliyor.

THERIDAMAS

Ama majesteleri doyurulmalarına izin verirse onlar için daha iyi
olacaktır.

TİMUR

Efendi, neden yemiyorsun? Kendi etini yiyemeyecek kadar ha-
nım evladı mısın?

BAYEZİD

Önce şeytanlar parça parça etsin seni.

USUMCASANE

Alçak, kiminle konuştuğunu biliyor musun?

⁸³ Prokne ile evli olan Tereus, karısının kızkardeşi Philomela'nın ırzına geçer ve olanları anlatmasını diye dilini koparır. Kocasından intikam almak isteyen Prokne, oğlu Itys'i öldürüp etini Tereus'a yedirir.

TİMUR

Rahat bırakın şunu, haydi dostum ye, al kılıcımın ucundan, yoksa deşerim yüreğini.

(BAYEZİD *yiyeceği alır ve ayağıyla çiğner.*)

THERIDAMAS

Efendim, ayağıyla çiğnedi.

TİMUR

Alçak adam, al onu ve ye, yoksa kollarını ince ince doğrayıp yediririm sana.

USUMCASANE

Hayır, daha iyisi karısını öldürtelim ona. O zaman karısı kesinlikle aç kalmaz. Kendisine de bir aylık yiyecek çıkar.

TİMUR

İşte hançerim, hakla karını hâlâ şişmanken, biraz daha yaşarsa yakınmaktan verem olacak, o zaman da yemeye değmez.

THERIDAMAS

Muhammed'in buna izin vereceğini mi sanıyorsunuz?

TECHELLES

Engel olamıyorsa verecektir.

TİMUR

Haydi, başla yemeğe, ne, yemiyor musun? Belki de bugün sulanmamıştır; biraz içecek verin şuna.

(BAYEZİD'e *içmesi için su verirler ama o yere döker.*)

Dostum, canın istiyorsa, açlıktan mecbur kalıp yiyene kadar oruç tut. Zenocrate, şu Türk ve karısı şölende iyi bir gösteri olmuyor mu?

ZENOCRATE

Oluyor efendim.

THERIDAMAS

Bence müzik konserinden daha iyi.

TİMUR

Yine de müzik Zenocrate'ı neşelendirebilir. Lütfen söyle, neden bu kadar üzgünsün. İstedğin bir şarkı varsa Türk sana söyler. Neden üzgünsün?

ZENOCRATE

Efendim, babamın kentini kuşatılmış görmek,
Doğduğum ülkenin tarumar edileceğini bilmek.
Ruhuma acı vermesin de ne yapsın?
Efendim, içinizde birazcık sevgi varsa
Ya da siz majestelerine beslediğim aşk
Sizden karşılık hak ediyorsa,
Güzel Şam'ın çevresindeki kuşatmayı kaldırın
Ve babamla dostluk anlaşması imzalayın.

TİMUR

Zenocrate, Mısır, Zeus'un ülkesi bile olsa,
Kılıcımla ona boyun eğdiririm.
Dünyanın üç bölgeden⁸⁴ oluştuğunu ileri sürüp,
Ele geçireceğim bölgeleri saymayan
O kör coğrafyacıların yanıldığını kanıtlayacağım.
Ve şu kalemle⁸⁵ oraları haritaya katacağım.
Alacağım bölgelere, kentlere
Senin ve benim adımı vereceğim Zenocrate.
Buradan, Şam'dan başlayan dikey bir çizgi çekeceğim.
Böyle bir kayıba katlanıp babanı kurtarmamı mı istiyorsun?
Söyle Zenocrate.

ZENOCRATE

Onur hep şanslı Timur'un olsun;
Ama yine de izin verin onun için yalvarayım efendim.

TİMUR

İçin rahat olsun, babana bir zarar gelmeyecek,
Ne de güzel Zenocrate'ın akrabalarına;
Teslim olup canlarını kurtarmak isterlerse.
Yoksa, zor kullanacağım beni imparatorları olarak
tanımları için.
Çünkü Mısır ve Arabistan benim olmalı.

⁸⁴ Asya, Avrupa, Afrika.

⁸⁵ Kılıcı.

(BAYEZİD'e)

Sefil, ye; benim çanağımdan yediğin için şanslı saymalısın kendini.

BAYEZİD

Öfkeden kaynayan boş midem
Vücudumun her yanından kan çekiyor.
Yaşamamı sağlıyor ama amansız ölüm hızla yaklaşıyor.
Damarlarımda kan kalmadı, kaslarım kuru, kaskatı,
Eklemlerim uyuştı; yemezsem öleceğim.

ZABINA

Ye Bayezid, onlara inat yaşayalım, tanrıların acıyıp
bizi özgür bırakacağını umarak.

TİMUR

Hey Türk, temiz bir tabak ister misin?

BAYEZİD

Evet zorba ve biraz daha yiyecek.

TİMUR

Ağır ol dostum, az yemen gerek; çok yersen midene oturur.

THERIDAMAS

Gerçekten öyle olur Lordum, özellikle de bu kadar az yürüdüğü
ve az spor yaptığı için.

(İçeri yeniden taç biçiminde yiyecekler getirilir.)⁸⁶

TİMUR

Theridamas, Techelles, Casane, ele geçirmek istediğiniz leziz
şeyler bunlar, değil mi?

THERIDAMAS

Evet efendim ama krallardan başka kimse bunlarla beslenme-
meli.

TECHELLES

Biz görelim yeter, bir tek Timur çıkarabilir onların tadını.

⁸⁶ Belki de, şölende sadece taç biçimi verilmiş şekerlemeler bulunuyordu.

TİMUR

İşte bu Mısır Sultanı, bu Arap Emiri, bu da Şam Valisi. Alın bu taçları ve bana bağlılık yemini edin. Theridamas, seni Cezayir Sultanı, Techelles, seni Fas Sultanı ve Usumcasane, seni Tunus Sultanı ilan ediyorum. Hey Türk, ne diyorsun buna...Bunlar senin sultanların değil!

BAYEZİD

Uzun süre senin de kalmayacaklar.

TİMUR

Fas, Cazayir ve Tunus Sultanları,
Sizler şanslı Timur'la at koşturdunuz
Dünyanın buzla kaplı bölgesinden
Nemli sabahın kızıl çardaklarına,
Oradan da güneşin kavurduğu bölgeye;⁸⁷
Size bahsettiğim bu unvanları hak edin yiğitlik ve cömertliği
nizle.
Sıradan insanlar olarak doğmanız lekelemeyecek şanınızı,
Çünkü güçten kaynaklanır onur
Ve onun Kral yaptıkları layıktırlar bu unvana.

THERIDAMAS

Siz majesteleri, cömertçe bağışladınız bu unvanları,
Daha büyük başarılarla layık olduğumuzu kanıtlamazsak,
Geri alın hepsini ve birer köle yapın bizleri.

TİMUR

İyi dedin Theridamas; kutsal Fata'lar⁸⁸
Beni Mısır'ın başına geçirdiğinde
Antarktika'ya ilerlemeyi planlıyoruz
Ayağımızın altındaki ülkeleri⁸⁹ fethedip,
Hiçbir imparatorun ulaşamadığı üne kavuşarak.
Zenocrate, sana taç giydirmiyorum.
Ben daha yüce onurlara erişene kadar.

(Çıkarlar.)

⁸⁷ Elizabeth döneminde, Tataristan ve Moğolistan'ın dünyanın kuzeyinde kar ve buz ülkesi olduğu düşünülürdü. Timur, kuzeyden doğuya, oradan da güneye, tropik bölgelere ilerlemiştir.

⁸⁸ Marlowe, burada, Hristiyan ve pagan inançlarını birleştirmektedir.

⁸⁹ Güney yarımküreyi kasdetmektedir.

V. PERDE

I. SAHNE

(İçeri ŞAM VALİSİ girer. Yanında üç dört kişi ve ellerinde defne dalları tutan dört bakire vardır.)

VALİ

Bu adam, daha doğrusu, bu savaş tanrısı
Hâlâ surlarımızı ve kulelerimizi yıkıyor.
İnatla ona karşı koymaya devam edersek
Ya da Sultan'ın ordusu tarafından kurtarılmayı umarsak,
Bile bile mahvımıza yol açacağız,
Tehdit altındaki yaşamlarımızdan umutlarımızı keseceğiz.
Görüyoruz ki, çadırlar değişmiş,
Sonuncu ve en amansız renge bürünmüşler.
Kömür karası sancakları her yerde dalgalanıyor
Ve kentimizi tam bir yıkımla tehdit ediyor.
Savaş kurallarına göre,
Canlarımızı onun merhametine teslim etsek bile,
Korkarım ününün bir parçası olarak gördüğü
Ve tüm dünyayı tir tir titretmeyi amaçladığı
Tutumunda bir değişiklik olup da ya da merhamete gelerek
Yaşamlarımızı bağışlayacağını hiç sanmıyorum.
Bu yüzden, onurları ve yaşamları ona bağlı olan
Şu masum bakirelerimizin lekesiz dualarının,

Gözyaşlarıyla sırlıslıkla yüzlerinin ve içten yakarmalarının
Öfkesini dindirip yüreğini yumuşatmasını
Ve bizlere merhametli bir fatih gibi davranmasını dileyelim.

BİRİNCİ BAKİRE

Yakarmalarımız ya da dualarımız
Kimi karılarınız, kimi çocuklarınız olan
Tüm kadınların yüreklerinden gelen gözyaşları,
Sizlerin inatçı yüreklerine işleseydi,
Ve selametimizi düşündürseydi sizlere
Sadece surlar tehdit altındayken,
Ölümümüzün habercileri olan bu çadırlar kurulmazdı
Ve de bizim gibi çaresizlerden medet ummazdınız.

VALİ

Güzel bakireler, vatanınızı aklınızdan çıkarmayın,
Şeref aşkımızı yabancı güçlerin esiri olmaktan
Acımasız boyundurukları altına girmekten hoşlanmadığımızı
Ve tüm kurtuluş umutlarını yitirmedikçe
Sizleri ve kendimizi esarete mahkûm edecek kadar
Korkak olmadığımızı düşünün.
Bu yüzden, sizlerin ve bizim selametimiz için,
Onurunuz, özgürlüğünüz, yaşamlarınız
Bizimkilerle bir tutulduğundan,
Bizim gibi siz de katlanın yıldızımızın kinine,
Timur'un gazabına, savaşın korkunçluğuna
Ya da her şeye kadir tanrıların bu zor koşulların
Üstesinden gelmeniz için bir kenarda tuttuğu araçlar olun.
Affedildiğimiz müjdesini getirin gülümseyen bakışlarınızla.

İKİNCİ BAKİRE

Yüce Tanrı'dan ve Mısır'ın kutsal koruyucularına
Diz çökmüş, yürekten yalvarıyoruz
Sözcüklerimizi süslemeleri, görünüşümüze merhamet katmaları
için.
Umarız, bu yöntem başarılı olur,
Timur'un gözlerinden ve kulaklarından
Yüreğine merhamet duyguları iletebiliriz.
Sunduğumuz bu zafer nişanlarının⁹⁰

⁹⁰ Defne dalları.

Onun muzaffer alnını süslemesini,
 Öfkeyle kırışan alnını gizlemesini,
 Asık suratını gölgelemesini
 Merhametli ve bağışlayıcı bakışlarla bakmasını sağlayın.
 Efendim, ve siz sevgili hemşerilerim, gidin;
 Biz zavallı bakireler de
 Elimizden geldiğince onu ikna etmeye çalışalım.

VALİ

Güle güle, soylu bakireler;
 Kentimiz, özgürlüğümüz ve canlarımız salimen dönmenize bağlı.

(Bakireler hariç herkes çıkar.)

(İçeri TİMUR, TECHELLES, THERIDAMAS, USUMCASANE ve diğerleri girer. TİMUR baştan aşağı karalar giyinmiştir ve çok dalgındır.)

TİMUR

Demek güvercinler korkup yuvalarından çıktılar, ha!
 Ah zavallı ahmaklar, ilk siz mi nasibinizi alacaksınız
 Şam'ın engel olunamaz yıkımından?
 Benim yöntemimi bilirler, niye yolladılar sizleri
 Merhamet ışıkları saçan süt beyaz sancaklarım
 Sizlerin küçümseyen bakışlarınıza yansırken?
 Şimdi, öfke ve kabaran sonsuz kin,
 Kömür karası çadırlarımdan dehşet duyguları saçarken
 Boyun eğdiğinizi söylemek çok geç olmuyor mu?

BİRİNCİ BAKİRE

Yeryüzünün şanslı Kralı ve İmparatoru,
 Soyluluk ve onur anıtı,
 Kutsal güçlerin dünyayı kendisi olması için yarattığı,
 Tahtında kutsal Kharit'lerin⁹¹ oturduğu,
 Doğanın tüm yeteneklerinin ve göksel görkemin
 Soylu kişiliğinde toplandığı kişi;
 Acıyın durumumuza, ah, acıyın zavallı Şam'a!
 Acıyın, ak saçlarında onur ve şaygının hep hüküm sürdüğü
 yaşlılara;
 Acıyın, zifaf yatağına, burada kocalar mutluluklarının
 doruğundayken,

⁹¹ Kharit'ler (Grace), göze hoş olanı simgeleyen tanrıçalardır. Güzelliğin kaynağı olarak kabul edilirler. Adları parlaklık, ışıltı, güzellik anlamına gelen 'kharis' sözcüğüyle ilgilidir. Zeus'un Euryne-m'e'den olan kızları. Adları: Euphrosyne, Aglaia ve Thalia'dır.

Şimdi acı ve kan dolu gözyaşlarıyla
 Karılarının halel gelmemesini istedikleri
 vücutlarını;
 Karılarının yanakları ve yürekleri
 Kimsenin bükemediği güçlü bileğinin
 Onları birbirinden ayıracağı,
 Ruhlarını huzurdan yoksun bırakacağı düşüncesiyle azap içinde;
 Hepsi sapsarı kesilmiş, kurumuş, ölmek üzereler.
 Kederliler, asanızı tuttuğunuz, meleklerin öptüğü, Furiaların
 çekindiği
 Merhametli elinizi acımasız valimiz
 reddettiği için;
 Üzgünler, özgürlüklerini, yaşamlarını, sevgililerini
 kaybedecekleri için.
 Bu yüzden, bu insanlar için, bizim gibi insanlar için,
 Bizim için, kundaktaki bebekler için,
 Egemenliğinize karşı çıkmayı akıllarından bile geçirmeyen tüm
 insanlar için
 Acıyın, lütfen acıyın kutsal hakan,
 Kabul edin, diz çöken bu zavallı kentin teslim olmasını,
 Bunun göstergesi olarak da kabul edin
 Herkesin sizi sayan birer kul olarak yürekte yolladığı
 Ve soylu alnınızı süslemesini arzuladığı
 Mısır tacını simgeleyen bu çelengi.

TİMUR

Bakireler, boşuna engellemeye çalışıyorsunuz
 Şerefim üzerine yemin ettiğim şeyin yapılmasını.
 Bakın kılıcıma, ne görüyorsunuz ucunda?

BAKİRELER

Sadece korku ve ölümcül çelik, efendimiz.

TİMUR

Öyleyse beyinleriniz korkuyla bulanmış;
 Çünkü, orada Ölüm oturuyor, zalim Ölüm,
 Keskin kenarına yerleşmiş görev yapıyor.
 Ama siz onu orada göremeyeceksiniz diye mutluyum.
 Ölüm süvarilerimin mızraklarında şimdi,
 Mızrakların ucunda zayıf bedenini besliyor.

Techelles, hemen emir ver birkaç kişiye de
Bu bayanlara hizmetkârım Ölüm'ü göstersizler,
Kızıklar giyinmiş oturuyor mızraklarında.

HEPSİ

Ah, acıyın bizlere!

TİMUR

Götürün şunları diyorum, götürün ve gösterin Ölüm'ü.

(TECHELLES *ve diğerleri Bakireleri götürür.*)

Ne Gihan Nehri'nin⁹² altın dalgalarının tüm zenginliğine

Ne de öfkeli savaş tanrısını bırakıp

Benimle yatmaya kalksa, Venüs'ün sevgisine

Değiştirmem savaş kurallarımı,

Ne de affederim bu mağrur Mısırlıları.

Yaşamlarının bağışlanmasını kabul etmediler

Ve bilirler ki, öfkeli yıldızlar, ölüm ya da kader gibi

Kesindir kurallarım değişmez.

(TECHELLES *girer.*)

Süvarilerin bakirelere Ölüm'ü gösterdi mi?

TECHELLES

Evet efendim ve diktiler Şam surlarına

Doğanmış bedenlerini.

TİMUR

Bu manzara Teselya zehiri içmişler gibi ruhlarını mahvedecek.

Lordlarım, haydi gidin, kılıçtan geçirin diğerlerini.

(TİMUR *hariç hepsi çıkar.*)

Ah güzel Zenocrate, kutsal Zenocrate,

Güzellik, sana yakıştırılacak sıfatların en çirkini;

Ülkene duyduğun derin sevgi,

Ve Kral babanın zarar göreceği endişesi yüzünden

Karmakarışık saçlarıyla siliyorsun gözyaşlarına boğulmuş yüzünü

Ve gündoğumunda gümüş renkli saçlarını sallayan Flora⁹³ gibi

Musa'ların anası Güzelliğin yuvalandığı

Ve yaşlar akıtan gözlerine bakarak

Hakkında fildişi kalemle ciltler dolusu yazı yazdığı

⁹² Cennetteki ikinci ırmak.

⁹³ Roma mitolojisinde bahar ve çiçek tanrıçası.

Parıldayan yüzüne safir taşları,
 Yeryüzüne yağmurla erimiş inciler serpiyorsun.
 O gözler ki, Ebena⁹⁴ gökyüzüne adım attığında
 Ve sen gecenin sessizliğinde düşünceli düşünceli yürürken
 Gecenin zengin örtüsünü, ayı, yıldızları ve meteorları
 aydınlatıyorlar.
 O gözlerde kristal zırhlı melekler
 Benim düşüncelerimle sonucu belli olmayan bir savaş yapar
 Mısır'ın özgürlüğü ve Sultan'ın yaşamı için.
 Sultan'ın yaşamı için Zenocrate kendini yiyip bitiriyor,
 Zenocrate üzüldünce ruhum
 Şam etrafındaki ordumun kuşatmasından
 Daha yoğun bir kuşatma altına giriyor.
 Ne İran Şahı, ne de Türk
 Yenilgi düşüncesiyle rahatsız etmemiştii beni
 Zenocrate'ın rahatsız ettiği kadar.
 Çektiğim acılar 'Güzellik nedir?' diye soruyor.
 Ozanların kalemleri, efendilerinin duygularını,
 Onlara esin kaynağı olan güzelliği,
 Düşüncelerini ve hayranlık duyulan konuları dile getirebilseydi;
 Ölümsüz koşuklarıyla damıttıkları
 Tanrısal özün tümü,
 Sanki bir aynaya bakıyormuşçasına
 Bize insan aklının doruklarını gösteriyorsa–
 Bir şiirle bunlar amaçlansa
 Ve hepsinde güzellik övülse bile,
 Yine de, huzursuz kafalarında
 Hiçbir şeyin söze dökemeyeceği
 Bir düşünce, bir güzellik, bir hayranlık kalır.
 Ama hiç yakışmıyor erkekliğime,
 Askeri disiplinime, yiğitliğime,
 Doğama ve adımın yarattığı dehşete
 Böylesine kadınsı, zavallı düşünceler beslemek!
 Sadece Güzelliğe hak ettiği övgüleri düzerken
 Bir erkeğin ruhu derinden etkilenir–
 Aşk, şöhret, yiğitlik ve zafer tutkunu olan her savaşçı
 Düş gücüne yön veren güzelliğe ihtiyaç duyar.
 Güzelliğin alevlere bürünmüş gökyüzünde
 Tanrıların Tanrısına diz çöktüren,

⁹⁴ Ebena: Gece.

Çoban ateşinin sevgi dolu sıcaklığında ısınmasına
 Ve samandan kulübelerinde yaşamasına
 Neden olduğunu görüp boyun eğiyorum ikisine de.
 Soylu olmamama rağmen
 Tüm dünyaya şunu ilan ediyorum ki,
 Yiğitliğin en yüksek noktasıdır utku
 Ve gerçek soylulukla donatır erkekleri.
 Kim var orada?

(İçeri iki üç Hizmetkâr girer.)

Bayezid'e bugün yemek verildi mi?

HİZMETKÂR

Evet, efendim.

TİMUR

Getirin onu buraya ve söyleyin kentin yağmalanıp
 yağmalanmadığını.

(Hizmetkârlar çıkar.)

(İçeri TECHELLES, THERIDAMAS, USUMCASANE ve diğerleri girer.)

TECHELLES

Kent bizim efendim.

Yepyeni fetih ve yağma olanakları geçti elimize.

TİMUR

Çok iyi Techelles, başka haber var mı?

TECHELLES

Sultan ve Arap Emiri birlikte
 Üzerimize büyük bir hızla ilerliyorlar
 Sanki tek çareleri buymuş gibi.

TİMUR

Techelles, emin ol başka çareleri yok.

(Hizmetkârlar kafese konulmuş BAYEZİD'i ve ZABINA'yı getirirler.)

THERIDAMAS

Efendim, artık eminiz, zafer bizim.

Ama kıymayalım soylu Sultan'ın canına

Çünkü güzel Zenocrate çok üzülüyor babasının durumuna.

TİMUR

Theridamas, bu işle şahsen ilgileneceğiz.
 Çünkü güzel Zenocrate fethediyor tüm yürekleri.
 Taburem, savaşı kaybedersem,
 Özgürlüğüne ve kaybettiklerine kavuşacağını düşünüyorsun.
 Dostlarım, o burada, çadırlarda kalsın
 Biz savaş hazırlıklarını tamamlayana kadar.
 Bizim için dua et Bayezid, gidiyoruz.

(BAYEZİD ve ZABINA dışında herkes çıkar.)

BAYEZİD

Git ama zaferle dönme asla!
 Sarsın etrafını milyonlarca insan
 Ve açsınlar bedeninde milyonlarca yara!
 Keskin, çatal uçlu oklar yağsın atının üstüne!
 Furia'lar kara Cocytus⁹⁵ gölünden çıkıp
 Gelsinler yeryüzüne ve ellerindeki meşalelerle
 Kovalasınlar seni zehirli mızrakların üstüne!
 Büyülü bedenini delik deşik etsin
 Her biri zehire daldırılmış kurşunlar,
 Gürleyen toplar paramparça etsin vücudunu
 Fırlatsınlar seni kartalların uçuğu yüksekliklere!

ZABINA

Savaş meydanındaki tüm kılıçlar ve mızraklar
 Ait oldukları yere, göğsüne girsin;
 Açılan her yaradan aksın kan,
 Dinmeyen acılar dağlasın yüreğini
 Ve delilik cehenneme yollasın lanetli ruhunu!

BAYEZİD

Ah güzel Zabina, onun gücüne lanetler yağdırabiliriz,
 Tanrılar kaşlarını çatabilir, yeryüzü öfkeyle sarsılabilir
 Ama kılıcını güçlü kılan yıldız o kadar etkili ki,
 Göklere egemen, tanrılara meydan okuyor
 Kimmer Styx'inden⁹⁶ ya da Kader'den daha fazla.
 İşte bu yüzden yaşamak zorundayız bu iğrenç durumda,
 Utanç içinde, açlık ve dehşet içinde,

⁹⁵ Hades'te bir ırmak. Marlowe ise, bir göl olarak düşünmektedir.

⁹⁶ Kimmer: Kara. Styx: Ölümlerin bir kıyısından öbür kıyısına taşıdığı yeraltı ırmağı.

Doldurarak midelerimizi gerisin geriye yansıyan lanetlerimizle
Ve kâbuslarımızı sona erdirme umudumuz olmadan.

ZABINA

Yok mu bir Muhammed, bir Tanrı,
Şeytan, Kader ya da umut
Şu rezil, iğrenç esaretimizi sona erdirecek?
Yeryüzü, yarıl da görsün cehennem zebanileri,
Titreyen ruhların dinmeyen inlemelerle
Elysium'a⁹⁷ gidebilmek için çirkin kayıkçının etrafında
döndükleri,
Erebus'un kavruk kıyıları kadar
Umutsuz ve korku dolu bir cehennem.
Neden yaşamalıyız biz zavallılar, biz dilenciler, biz esirler?
Bayezid, neden yaşayıp
Bir yuva kuralım kendimize gökyüzünde⁹⁸
Böyle bir esaret içindeyken?
Tüm dünya bizi görsün, alay etsin diye mi,
Bir zamanki yüceliğimizin zaferleriyle
Biz bu iğrenç, aşağılık esareti tadarken?

BAYEZİD

Ah, yaşam daha iğrenç geliyor acılar içindeki beynime
Cehennemin her köşesini kokuşmuş havayla dolduran,
Tüm ruhları umarsız acılara boğan
Styx yılanlarının berbat kokulu kışmuklarından!
Ah, nefret edilesi şeyler gösteren,
Tacımın, şerefimin, adımın
Bir hırsızın boyunduruğu altına girdiğini gösteren gözlerim,
Neden hâlâ güneşin lanet ışıklarıyla besleniyor da
Acılar içindeki ruhuma gömülmüyorsunuz?
Şan ve şerefle büyüyen
Karımın, Kraliçemin, İmparatoriçemin,
Emrimdeki on beş kraliçenin Kraliçesi'nin
Nasıl da aşağılandığını,
En aşağılık işler yaptırılarak lekелendiğini,
Utanca, horlanmaya ve sefaletle mahkûm edildiğini
görüyorsunuz.

⁹⁷ Öteki dünya.

⁹⁸ Umud içinde yaşasın.

Ah, Bayezid, dokunaklı sözlerle
 Zabina'nın yüreğini şenlendirip
 Ruhlarımızı dinmeyen gözyaşlarında eritmek istiyorsun.
 Ama keskin bir açlık kavramış, kemiriyor,
 Düşüncelerimin kaynaklandığı yeri.
 Ah zavallı Zabina, Kraliçem, Kraliçem,
 Yüreğimin ateşini dindirmek için biraz su getir bana,
 Bir daha serinlet, rahatlat beni
 Ki, kısılan yaşamım süresince
 Akıtılabileyim ruhumu kollarına,
 Anlatması olanaksız lanetli esaretimize duyduğum
 Öfke ve nefret yüzünden dile getiremediğim sevgi
 sözcükleriyle.

ZABINA

Soylu Bayezid, yaşamını uzatmaya çalışacağım
 Çektiğim acı fırtınasını dindirecek ya da azaltabilecek
 Kanım ya da soluğum olduğu sürece.

(Dışarı çıkar.)

BAYEZİD

Bayezid, madem ölümünü sağlayacak
 Diğer yolların tümü kapalı, kısalt lanetli günlerini
 Kafanı kırıp, beynini saçarak yere.
 Ah, ölümsüz Zeus'un en büyük ışığı,
 Acılarımın dolu lanetli gün,
 Sakla artık çirkin yüzünü sonsuz gecede
 Ve kapat pencerelerini ışık saçan gökyüzünün.
 Bırak çirkin karanlık, paslı arabasıyla,
 Fırtınalar içeren kapkara bulutlara sarılı arabasıyla,
 Boğsun yeryüzünü hiç dağılmayan sisle;
 Ve atları çıkarsın burunlarından
 Asi rüzgârlar ve ürkütücü gök gürültüleri
 Ki, yaşasın bu dehşet içinde Timur
 Ve benim ıstırap içinde eriyip havaya karışan ruhum
 Sonsuza değin işkence etsin onun acılar çeken beynine.
 Öyleyse yarsın hissiz soğuşun kaskatı mızrağı
 Solmuş yüreğimi tam ortasından
 Ve delik açsın nefret edilesi yaşamımın çıkıp gitmesi için.

(Kafasını kafesin demirlerine çarpar. İçeri ZABINA girer.)

ZABINA

Ne görüyorum! Kocam ölmüş!

Kafası ikiye bölünmüş, beyni dışarı fırlamış!

Bayezid'in, efendimin, Padişahımın beyni!

Ah Bayezid, kocam, efendim,

Ah Bayezid, ah Türk, ah Sultan – suyunu vereyim mi? Hayır.

Ona süt ve ateş getirdim, kanımı getirdim ona, parça parça edin beni, ucunda yanan ateş olan bir kılıç verin bana. Kahrolsun Timur, kahrolsun! Çocuğuma gidin, haydi, haydi, haydi. Ah, kurtarın yavrumu, kurtarın onu, kurtarın! Ben, biraz önce konuştum onunla. Güneş batmıştı. Beyaz, kırmızı, kara sancaklar, burada, burada, buradaydı. Fırlat suratına yemeği. Timur, Timur! Gömün askerleri. Cehennem, ölüm, Timur, cehenem! Hazırlayın arabamı, tahtımı, mücevherlerimi, geliyorum, geliyorum, geliyorum!

(ZABINA kafasını kafese çarpar ve kendini öldürür. İçeri ZENOCRATE ve ANIPPE girer.)

ZENOCRATE

Zavallı Zenocrate, görmek zorunda kaldın

Şam'ın surlarının Mısırlıların,

Babanın kullarının, vatandaşlarının kanıyla boyandığını;

Caddelerin, insanların, yaşam savaşı veren yaralı bedenlerin

Kopmuş kol ve bacaklarıyla dolu olduğunu.

Ama en kötüsü, bakışlarıyla

Öfkeli savaş tanrısının kılıcını kırıp aşka yumuşaklıkla

yaklaşmasını sağlayacak,

Gün gibi parlak bakirelerin, tertemiz genç kızların

Süvarilerin mızraklarının ucunda havaya kaldırılıp

Suçları yokken acımasız bir ölüme kurban gitmelerini

görmekti.

Binicileri titreyen mızraklarını doğrultup saldırıya geçtiğinde,

Gümbürdeyen nallarıyla insanları çiğneyen

Güçlü, acımasız Tatar küheylanları

Toprağı eşmeye, kendilerini dizginlemeye başladılar

Onların ne kadar güzel olduklarını gördüklerinde.

Ah, dünyada en çok Zenocrate'ı sevdiğini söyleyen Timur,

Sen misin bunların nedeni?

Bu ölenlerin yaşamı Zenocrate için daha değerlidir
Kendi yaşamından hatta, seni sevgin dışında, her şeyden fazla.

İşte bir başka vahşet tablosu!

Ah zavallı gözler, yüreğimin düşmanları,

İçler acısı manzaralara boğuldunuz,

Yine de anlatıyorsunuz ruhuma daha başka acıklı öyküler!

Bak, Anippe bak, nefes alıyorlar mı?

ANIPPE

Nefes almıyorlar, hissetmiyorlar, kımıldamıyorlar.

Ah hanımım, esaretleri ve acımasız Timur'un zalimliği

Zorladı onları buna.

ZENOCRATE

Ah dünya, derinliklerinden çıkan su kaynaklarıyla⁹⁹

Islat yanaklarını zamansız öldüler diye;

Korktuğunu ve üzüldüğünü göstermek için sarsıl ağırlıkları altında.

Birer soylu olarak doğmalarını sağlayan

Ama böyle vahşi bir sonla ölmelerine izin veren gökyüzü, yüzün kızarsın.

Kaypak yücelikten gurur duyanlar,

Dünyevi görkemi başlıca hedefleri yapanlar,

İşte görün Türk'ü ve yüce Sultanını!

Ah Timur, sevgilim, soylu Timur,

Asalar ve kaypak taşlar peşinde koşan sen,

Bak Türk'e ve yüce melikesine;

Seni kollayan yıldızların denetiminde olan sen,

Her gece gözlerinde zaferle uyuyan sen,

Ve daima savaşın tereddütlerini ve çark

etmelerini savuşturmuş olan sen,

Aynı felaketin başına geleceğini düşünüp,

Korkuyla bak Türk'e ve yüce Sultanına!

Ah yüce Zeus, kutsal Muhammed,

Affedin sevgilimi, ah affedin, bağışlayın

Dünyadaki başarılarına ve merhamete duyduğu nefreti.

⁹⁹ Yeraltı rüzgârları sonucu meydana gelen yer sarsıntılarıyla, ortaya su kaynaklarının çıktığına inanılırdı.

Acımasız bir biçimde kovaladığı fetihlerin
 Aynı acımasızlıkla onun yaşamını mahvetmesine izin vermeyin,
 Tıpkı bu yüce Türk ve talihsiz Sultanına olduğu gibi!
 Ve affedin onların bunca zaman acı çekerek yaşadıklarını
 izleyen,
 Merhamet duygusuyla etkilenmeyen beni de.
 Ah Zenocrate, neler gelecek senin başına?

ANIPPE

Hanımım, üzmeyin kendinizi, emin olun,
 Sevdiğiniz adam Kader'e öyle egemen ki,
 Artık duracak, döndürmeyecek çarkını,
 Sizin başınızı süsleyecek şerefler için savaştan
 Güçlü kolunda can olduğu sürece.

(İçeri PHILEMUS (Bir Haberci) girer.)

ZENOCRATE

Philemus, sende mi kötü haber getirdin?

PHILEMUS

Hanımefendi, babanız ve Arap Emiri,
 Siz majestelerinin ilk nişanlısı,
 Aeneas'ın üzerine yürüyen Turnus¹⁰⁰ gibi
 Mızraklarla donanmış, Mısır'a geliyorlar,
 Efendimiz şaha karşı savaşa hazırlar.

ZENOCRATE

Utanç ve görev duygusu, sevgi ve korku
 Ruhuma binlerce acı salıyor.
 Zaferi kim kazansın isteyeyim
 Zavallı duygularım böylesine bölünmüşken,
 Görev duygusu beni lanetlenmiş yüreğimden böyle
 uzaklaştırırken?
 Babam ve ilk nişanlım,
 Canıma, şimdiki aşkıma karşı savaşacaklar;
 Sadakatsizliğim duygularıma güvenilmemesine neden oluyor,
 Yaptıklarımın tüm dünyada kötü görülmesine yol açıyor.
 Ama Troyalıların ıstıraplarını dindirmek için

¹⁰⁰ Rutul'ların Kralı, Aeneas İtalya'ya gelince onunla hem siyasal hem de kişisel nedenlerle çarpışır
 ve Troyalı kahramanın clinden can verir.

Tanrılar nasıl Lavinia'yı Turnus'un elinden alıp
 Aeneas'ın sevgisini ölümcül bir biçimde arttırdılarsa¹⁰¹
 Aynı şekilde, acılarını sona erdirmeleri,
 Ülkemi ve sevgilimi barıştırmaları için
 Karşı konulamaz güçleriyle
 Timur'a savaşmadan bir zafer kazandırmalı,
 Umut ettiğim gibi bir barış anlaşması imzalattırmalılar.
 İşte o zaman, kutsal güçlerin önceden belirledikleri gibi
 Babamın ve yakışıklı Arap'ın yaşamları güvence altında olacak
 (Savaş boruları çalmır. Zaferi TİMUR kazanır. Daha sonra ARAP
 EMİRİ yaralı olarak içeri girer.)

ARAP EMİRİ

Bu alçak zorbanın askerlerini
 Hangi lanetli güçler yönlendiriyor ki,
 Düşmanları hiçbir biçimde kurtulamıyor
 Ne de Kader alabiliyor ellerinden zaferi?
 Yıkıl yere Emir, ölümcül bir yara aldın,
 Bırak görsün Zenocrate'ın güzel gözleri
 Onun uğruna bu rezil silahları kuşandığını
 Ve yine onun uğruna bu silahlarla öldüğünü,
 Sevginin tanığı olarak kanını bıraktığını geride.

ZENOCRATE

Lordum, böylesi bir aşka bu tür bir tanık değmez!
 Bak Zenocrate'a, kaderinin acılarına asla egemen olamadığı
 sefil yaratığa;
 Gör nasıl yaralanmış yüreğinden senin için
 Senin güzel vücudunun benim için yaralandığı gibi.

ARAP EMİRİ

Yüreğim mutlulukla dolu olacak
 Çünkü tanrısal Zenocrate'ı gördüm.
 Onu görmek için hayatımı zevkle verirdim;
 Oysa, şimdi o yaralarım merhem oluyor

¹⁰¹ Kral Latinus'un kızı. Aeneas Latium'a gelmeden önce Lavinia Rutulların Kralı Turnus'la nişanlıdır, ama dedesi Faunus onun evlenmesine engel olur; kızı dışarıdan gelecek bir yabancıya, Latinlerin egemenliğini dünyaya yayacak olan bir kahramana vermek gerektiğini bildirir. Bir süre sonra İtalya'ya ayak basan Aeneas'ı Kral Latinus iyi karşılayıp kendisine damat olacak adam olduğu kanısına varır ve Lavinia'yı Aeneas'a verir. Ama Troya soyundan bütün kişilere düşman olan tanrıça Hera, Lavinia'nın anasının Turnus'la birlik olup bu evlenmeye karşı koymasını sağlar. Aeneas Turnus'la teke tek savaşa girer, kazanır ve Lavinia ile evlenir.

Sanki hiç yara almamış gibiyim.
 Ah, çektiğim ölüm acıları
 Duygularımı ifade etmek için dilime bir saat zaman verseler
 Bu değersiz esarete seninle karşılaşmama
 Yol açan bazı tatlı rastlantıları konuşsak.
 Ve senin ilgini ve sevgini kazanabilsem!
 Yüzün, uçup giden ruhumdan
 Tüm acıları uzaklaştırıyor
 Ve ölüm daha fazla sevinç duymamı engellediğinden
 Üzüntüden arınan yüreğim huzurla duruyor
 Çünkü biliyorum, arzuladığım elin kapatacak gözlerimi.

(Ölür.)

(İçeri TİMUR girer. Peşinde MISIR SULTANI, TECHELLES, THERIDAMAS, USUMCASANE ve diğerleri vardır.)

TİMUR

Gel, Zenocrate'ın mutlu babası,
 Senin Sultan unvanından daha yüksek bir unvan bu.
 Sağ kolum seni esir aldı
 Ama Prenses kızın serbest bırakacak seni.
 Daha önceleri Fırat gibi, Nil gibi
 Koca ve derin kan ırmaklarında yıkanan
 Kılıcımın gazabını o yatıştırdı.

ZENOCRATE

Mutlu ruhumu üç kat daha şenlendiren bir manzara
 Sultan babamın, muzaffer sevgilimin
 Acımasız savaşından sağ salim çıktığını görmek!

SULTAN

Mısır'ı ve tacımı yitirdim ama
 Seni gördüğüme seviniyorum tek kızım, sevgili Zenocrate'ım.

TİMUR

Lordum, zaferi ben kazandım
 Bu yüzden üzülme yenildiğine.
 Çünkü her şeyi sana geri vereceğim,
 Ayrıca Mısır tacının gücünden fazla güç vereceğim sana.
 Savaş tanrısı yerini bana bıraktı
 Beni dünyanın başkomutanı yapmak için.

Beni silah kuşanmış gören Zeus korkudan sararmış
 Onu tahtından alaşağı ederim diye;
 Nereye gitsem Fatahar¹⁰² kan ter içinde,
 Tüylür ürpertiçi Ölüm kendini oraya buraya atıyor,
 Durmadan kılıcımın önünde eğiliyor;
 Yağmurun pek seyrek yağdığı Afrika'ya
 Muzaffer ordumla geldiğimden beri,
 Koca yaralardan çıkan bulutlardan
 Kan kırmızısı sağanaklar yağdı sık sık.
 Bu öyle bir hava olayı ki, dünyayı dehşete düşürüp
 İçtiği her damla kanla korkuyla titremesine neden olabilir.
 Styx Irmağının kıyılarında milyonlarca ölü bekliyor
 Charon'un kayığının geri dönmesini;
 Cennet ve cehennem, ünümü tüm evrene yaymak için
 Çeşitli savaşlarda öldürdüğüm insanların ruhlarıyla dolu.
 Şuraya bakın Lordum,
 İşte size garip anlamları olan bir manzara:
 Padişahlar ve hakanlar cansız yatıyorlar ayaklarımın dibinde.
 Anlaşılan o ki, biz savaşırken
 Yalnız bıraktığımız Türk ve yüce Sultanı
 Son vermişler çaresizlik içinde tutsak yaşamlarına.
 Onların yanı sıra Emir de öldü.
 Hepsi zaferimi kutsayan gücümün göstergesi.
 Onunla savaşmaya kalkışan olduğunda
 Kanlarının döküleceğini gösteren bir ayna,
 Tam Timur'a yakışan manzaradır bunlar.

SULTAN

Ünlü Timur, tüm kralların
 Taçlarını ve ülkelerini teslim etmek zorunda oldukları
 Allah ve Muhammed güçlü kılmış bileğini!
 Ve eğer senin durumundaki bir kişiye yaraşan bir biçimde
 Zenocrate'a şerefli bir biçimde davrandıysan,
 Yenilgime memnun olduğumu söyleyeceğim.

TİMUR

Görüyorsun, onun kişiliğinin ve durumunun görkeme
 ihtiyacı yok;
 Ve eğer namusunun lekелendiğini düşünüyorsan,

¹⁰² Timur'un hizmetkârlığını yapmaktadırlar.

Tanrı şahidimdir ki, tanrısai kişiliğı lekelenmedi.
 İşte bu yüzden artık daha fazla beklemeyeyim
 Alnını İran tacıyla süslemek için.
 Ama burada huzurumda bekleyen
 Ve layık olduklarını kanıtladıkları için taç giyen krallar,
 Kendilerini tahta çıkaracak bu elle,
 Şimdi, burada ellerini birleştirecekler
 Ve onu burada İran Melikesi ilan edecekler.
 Ne diyor soylu Sultan ve Zenocrate?

SULTAN

Ona duyduğun sevgi için
 Şükranlarımı sunuyorum sana.

TİMUR

Öyleyse, hiç kuşku yok, güzel Zenocrate
 Hemen kabul edip ikimizi de sevindirecek.

ZENOCRATE

Yoksa duygularımı inkâr etmiş olurum.

THERIDAMAS

Öyleyse koyalım tacı,
 Böylesine yüce bir tahta çıkmayı bekleyen başına.

TECHELLES

Elim görevini yapmak için hazır bekletiyor;
 Çünkü düğünde hepimiz dinlenme fırsatı bulacağız.

USUMCASANE

Efendim, işte taç, yardım edin başına koymamıza.

TİMUR

Öyleyse otur tanrısai Zenocrate,
 Seni İran'ın ve Timur'un gücünün boyun eğdirdiğı
 Tüm krallıkların ve eyaletlerin
 Melikesi ilan ediyoruz.
 Başında zafer çelengiyle aşkım,
 Kardeşi Zeus'a dağlar fırlatan devler yenildikleri zaman
 Hera nasıl baktıysa,

Benim aşkım da, zaferlerimi kutlayan bakışlarla bakıyor.
 Ya da Latona'nın ok atan kızı gibi¹⁰³
 Beni daha fazla zafer kazanmaya teşvik ediyor.
 Soylu Zenocrate, seni hoşnut etmek için
 Mısırlılar, Mağripliler, Asyalılar,
 Berberistan'dan Batı Hindistan'a herkes,
 Efendine her yıl vergi verecek.
 Ve Afrika'dan Ganj kıyılarına kadar
 Uzanacak güçlü kolu.
 Ve şimdi de, askeri başarılarıyla ülkeler fetheden
 Lordlarım ve sevgili dostlarım,
 Çıkartın zırhlarınızı, giyin kırmızı urbalar,¹⁰⁴
 Etrafınızda soylu insanlarla çıkın kraliyet tahtlarınıza
 Ve ülkelerinizi yönetmek için yasalar koyun,
 Asın silahlarınızı Alkides'in¹⁰⁵ kapısına
 çünkü Timur barış ilan ediyor tüm dünyaya.
 İlk nişanlın Arap Emiri'ni,
 Yüce Türk ve güzel Sultanı'yla,
 Onlara layık bir törenle gömeceğiz
 Ve tüm bu cenaze törenlerinden sonra
 Evlilik bağımızı resmileştireceğiz.

(Çıkarlar.)

Birinci Bölümün ve Beşinci Perdenin sonu.

¹⁰³ Avcıların tanrıçası Artemis.

¹⁰⁴ Yasakoyucular kırmızı renkli giysisiler giyerler.

¹⁰⁵ Alkides, Herakles'e verilen bir addır.

BÜYÜK TİMUR'UN
KANLI FETİHLERİNİN
İKİNCİ BÖLÜMÜ*

KARISI VE SEVGİLİSİ GÜZEL ZENOCRATE'IN
ÖLÜMÜNE DUYDUĞU KORKUNÇ ÖFKE,
ÜÇ OĞLUNA VERDİĞİ ÖĞÜTLER,
ONLARI EĞİTMESİ VE ÖLÜMÜ.

LONDRA

ED. WHITE İÇİN E. A. TARAFINDAN BASILMIŞTIR. VE SAINT PAUL
KİLİSESİ'NİN KÜÇÜK KUZEY KAPISININ YAKINLARINDAKİ,
TABELASINDA TOP RƏSMİ BULUNAN MEYHANENİN BİTİŞİĞİNDEKİ
KIRTASIYE DÜKKÂNINDA SATILACAKTIR.

1606

KİŞİLER

Prolog

ORCANES, *Türk Sultanı*.¹

GAZELLUS, *Byron Valisi*.²

URIBASSA, *Orcanes'in hizmetkârı*.

SIGISMOND, *Macar Kralı*.³

FREDERICK, *Buda Prensi*.

BALDWIN, *Bohemia Prensi*.

CALLAPINE, *Bayezid'in oğlu, Timur'un tutsağı*.⁴

ALMEDA, *Callapine'in gardiyanı*.

TİMUR, *İran şahı*.

CALYPHAS, *oğlu*.

AMYRAS, *oğlu*.

CELEBINUS, *oğlu*.⁵

THERIDAMAS, *Cezayir Sultanı*.

TECHELLES, *Fas Sultanı*.

USUMCASANE, *Tunus Sultanı*.

TRABZON KRALI

SURİYE SULTANI

KUDÜS SULTANI

AMASYA BEYİ

BALSERA KOMUTANI

OĞLU, *Balsera komutanının*.

PERDICAS

BABİL VALİSİ

1 Marlowe, bu adı Orhan Bey'den esinlenerek kullanmıştır.

2 Bu isimde bir kişi daha geç bir tarihte yaşamıştır.

3 Timur ile aynı dönemde yaşamış Macar Kralı. Marlowe, 1444 yılında yapılan Varna Savaşı'na yol açan olayları daha erken bir tarihte almaktadır. Bu tarihteki Macar Kralı'nın adı Vladislav'dır.

4 Bayezid'in, Süleyman Çelebi ve Mehmet Çelebi adında iki oğlu vardır. Callapine adının okunuşu Çelebi'yi çağrıştırmaktadır.

5 Timur'un iki oğlu vardır. Adları: Miranşah ve Şahruh'dur. Üçüncü oğul Marlowe tarafından uydurulmuştur.

MAXIMUS

Bir Subay, Haberciler, Hizmetkârlar, Hekimler, Askerler, Öncüler, Kentliler, Beyler.

ZENOCRATE, *İran Melikesi, Timur'un karısı.*

OLYMPIA, *Balsea Komutanı'nın karısı.*

Türk Cariyeler.

PROLOG

Geçenlerde sahneye geldiğinde
Timur'un halk tarafından çok beğenilmesi
Ozanımıza ikinci bölümü kaleme aldırdı.
Bu bölümde ölüm onun yükselmesini durduruyor
Ve öldüren Fata'lar tüm zaferlerini yerle bir ediyor.
Ancak güzel Zenocrate'a ne olduğunu,
Onun hazin cenaze töreninde
Kaç kenti ortadan kaldırdığını
Kendisi,⁶ huzurunuzda ayrıntılarıyla anlatacak.

⁶ Timur.

I. PERDE

I. SAHNE

*(İçeri köşler.ve borular eşliğinde Anadolu Hükümdarı ORCANES,
BYRON Valisi GAZELLUS, URIBASSA ve adamları girer.)*

ORCANES

Babasını demir bir kafese kapatan
O alçağın esiri olarak Mısır'da yaşayan
Yüce Bayezid'in oğlu, kutsal efendimiz ulu Callapine tarafından
atanan
Doğu ellerinin seçkin hükümdarları,
Güzel Anadolu'dan çıkıp ilerledik iki yüz fersah
Ve şimdi Macar Hükümdarı Sigismond'un
Barış anlaşması imzalamak için bizimle buluşacağı
Tuna kıyısında
Ordumuz savaşa hazır beklemekte.
Hıristiyan'la barış görüşmesi yapalım mı
Yoksa nehri geçip onunla savaşalım mı?

GAZELLUS

Anadolu'nun hükümdarı, barış imzalayalım;
Doyduk Hıristiyan kanına
Ayrıca savaşmamız gereken daha büyük bir düşman var—
Mağrur Timur, şimdi Asya'da

Guyron'un⁷ başını tutmuş muzaffer ordusuyla,
Amacı Türk ellerini kana bulamak.
Efendimiz, kuvvetlerinizi ona yöneltmelisiniz.

URIBASSA

Dahası, Kral Sigismond Hristiyan âleminden,
Kendi savaşçı Macar ordusundan daha fazla
Slovak, Alman, İsviçreli ve Danimarkalı süvari toplamış.
Kargıları, mızrakları ve keskin baltalarıyla
Topraklarımızı elimizden alabilirler.

ORCANES

En kuzeydeki en kısa paralelden,
Buzlu denizlerle çevrili,
Koca Polyphemos⁸ gibi devasa,
Uzun boylu, güçlü insanların yaşadığı Grönland'dan
Milyonlarca asker aşıp gelse buz denizini,
Tüm Avrupa katılsa bu orduya,
Yine de Türklerin kılıcı kesecektir hepsinin boğazını
Ve bu geniş ovayı bir kan gölüne çevirecektir;
Trabzon'a kadar ulaşan Tuna suları⁹
Bu Hristiyanların doğranmış cesetlerini
Kızıla boyanmış dalgalara sarıp
Memleketteki dostlarımıza armağan olarak götürecektir.
Tuna'nın aktığı Akdeniz
Bu savaşla kanlı deniz olacaktır.
Güzel İtalya'nın yelken açan denizcileri
Denizde yüzen bu Hristiyanların cesetlerinin
Yığınlar halinde kalyonlarına çarptığını,
Dünyanın tüm zenginlikleriyle süslenmiş
Güzel Avrupa'nın¹⁰ boğasının üzerinden inip
Yas kıyafetlerine büründüğünü görecekler.

⁷ Ortelius'un haritalarında 'Guiron' Anadolu'dan pek fazla uzak değildir. Bu yüzden, bir sınır kenti olarak düşünülebilir. Ancak, Marlowe oyunda Guyron'u bir ırmak olarak düşünmektedir.

⁸ Odyssea'da sözü edilen Polyphemos bir Kyklop'tur (tek gözlü dev). Deniz Tanrısı Poseidon'un oğlu olarak gösterilir. Tanrı'nın Odysseus'a karşı dinmez bir hınç, amansız bir kin beslemesi de bu oğlunun tek gözünü kör etmesinden dolayıdır.

⁹ Marlowe, Tuna Nehri'nin denize karışırken iki güçlü akıntı oluşturduğunu düşünmektedir. Akıntılardan biri Trabzon'a kadar gitmekte, diğeri de boğazlardan geçip Ege Denizi'ne kavuşmaktadır. Her iki akıntı da öldürülen Hristiyan askerlerini taşıyacak, hem Türk kentlerine Türklerin kazandığı zaferi müjdeleyecek hem de İtalyalı tüccarlar arasında korku salacaktır.

¹⁰ Agenor'un kızı. Zeus onu görünce hemen âşık olur ve bir boğa kılığına girer. Güzel boğayı gören Europa boğanın sırtına oturur. Zeus Europa'yı Girit'e götürür. Europa, bu arada Zeus'a, Minos ve Rhadamanthys adında iki çocuk doğurur.

GAZELLUS

Yeryüzünün efendisi yiğit Orcanes,
 Madem Timur-ülkemizi fethetmek için tüm ordularını
 toplamış,
 Kahire'den kuzeye, İskenderiye'ye ve sınır kentlerine
 ilerlemekte,
 Macar Kralı Sigismond ile barış imzalayıp
 Anadolu'ya saldırmaya hazırlanan mağrur Timur'a karşı
 Kuvvetlerimizi hazır tutmamız gerekiyor.

ORCANES

Byron Valisi, çok doğru konuştun,
 İmparatorluğumun merkezindeki ülkemi kaybedersem
 Tüm Türk İmparatorluğu yıkılır;
 İşte bu yüzden Hristiyanlarla savaşmayacağız.
 Slovak, Alman, İsviçreli, Danimarkalı süvariler
 Korkutmuyor Orcanes'i, sadece yüce Timur—
 O da değil de onu koruyan Kader korkutuyor.
 Güçsüz Sigismond'u yutmaya yetecek sayıda
 Yunan, Arnavut, Sicilyalı,
 Yahudi, Arap, Türk, Mağripli,
 Anadolulu, Suriyeli, Mısırlı
 Yugoslav ve Rumelili topladık
 Ama onlar bile yetmez Timur'la savaşmaya.
 Dünya kadar asker getiriyor savaşa,
 Moğolistan'dan bugüne kadar hiçbir denizcinin yelken
 açmadığı
 Hint Okyanusu'nun dev dalgalarla dövdüğü
 Hindistan'ın doğusuna kadar tüm bölgelerden.
 Tüm Asya Timur için silaha sarılmış.
 Yengeç dönencesinden¹¹
 Oğlak dönencesinin güneyindeki Amazon'a
 Oradan da Ege'deki adalara kadar
 Tüm Afrika Timur için silaha sarılmış;
 İşte bu yüzden beyler, Hristiyanlarla barış imzalamalıyız.

¹¹ Yengeç Dönencesinin meridyenle kesiştiği yer Afrika'da Mozambik'in batısıdır.

II. SAHNE

(İçeri davullar ve borular eşliğinde, adamlarıyla SIGISMOND, FREDERICK ve BALDWIN girer.)

SIGISMOND

Orcanes, elçilerimizin sana söz verdiği gibi,
Komutanlarımızla Tuna Nehri'ni geçtik
Ya barış imzalamak ya da savaşa tutuşmak için.
İstediğini seç, Romalıların yaptığı gibi,
Kınından sıyrılmış bir kılıç sunuyorum sana,
Savaş istiyorsan kılıcı bana salla,
İstediğin barışsa kılıcı geri ver bana,
Ben de kınına sokacağım
Kabul ettiğimi göstermek için.

ORCANES

Sigismond, dur. Unutuyor musun
Toplarımla döverek Viyana surlarını sarstığımı,
Tıpkı koca dünyanın
Gökyüzünün eksenini etrafında dönerken sarsıldığı gibi?
Senin korkak askerlerinin kafasına yağmur gibi kurşun,
Top güllesi ve ok yağdırdığım zaman,
O zamanlar Palatine Kontu olan seninle,
Bohemya Kralı ve Avusturya Dükünün
Yolladığı elçilerin dizleri üstünde bana gelip
Hepinizin adına barış istediğini unutuyor musun?
Unutuyor musun, kuşatmayı kaldırmam için
Üzerinde, Zeus'un korkunç yıldırımlarını tutan
Kral kartalın resmi bulunan
Altınlarla dolu arabalar yolladığını?
Bunları bilip hâlâ nasıl savaş isteyebilirsin?

SIGISMOND

Viyana kuşatıldığında oradaydım.
O zaman Palatine Kontu idim ama şimdi Kralım.
Zorunluluktandı yaptıklarımız.
Ama şimdi Orcanes, bakarsan soylu orduma toprağı
göremezsin;

Bağdat'ın yüksek kulelerinden birine çıkmış
 Bir kişiye Arabistan çölleri
 Ya da Apeninler'in Karlı tepesindeki bir seyyaha okyanus
 Ne kadar geniş ve büyük görünürse
 O kadar kalabalık görünüyorlar.
 Sen de kalkmış bana diz çökmemi,
 Anadolu Hükümdarı'yla barış anlaşması imzalamamı
 söylüyorsun!

GAZELLUS

Anadolu ve Macar hükümdarları,
 Barış için geldik Türk ülkesinden;
 Birbirimize meydan okumak için değil.
 Her ikinize de yakışacak anlaşmak.

FREDERICK

Biz de aynı niyetle geldik Avrupa'dan
 Eğer komutanınız kabul etmez, küçümserse,
 Çadırlarımız kurulu, askerlerimiz hazır bekliyor
 Daha parmağınızı oynatmadan üstünüze saldırmaya.

ORCANES

Biz de hazırız savaşa ama eğer Sigismond
 Bir dost olarak konuşuyorsa ve koşul dayatmıyorsa,
 İşte kılıcı, barış ilan edilsin
 Elçilerimizin önerileri doğrultusunda
 Daha önceden belirlenen koşullarla.

SIGISMOND

Öyleyse ben de kınına sokuyorum
 Ve elimi uzatıyorum sana.
 Bir daha asla kılıcımı çekmemek
 Ya da sana veya müttefiklerine saldırmamak üzere.
 Yaşadığım sürece seninle dost kalacağım.

ORCANES

Sigismond, yeminle pekiştir sözünü,
 Tanrı'nın ve İsa'nın huzurunda yemin et.

SIGISMOND

Dünyayı yaratan, ruhumu kurtaran Tanrı'nın
 Ve kutsal bakirenin oğlu İsa huzurunda yemin ederim ki,
 Bu barış bozulmayacaktır.

ORCANES

Allah'ın peygamberi, Kur'an'ı bize getiren,
 Öldüğünde bir tabuta konulan mübarek vücudu
 Göğe yükselip Mekke'deki görkemli tapınağın üstünde duran
 Muhammed üzerine yemin ederim ki,
 Bu barış bozulmayacaktır.
 İmzaladığımız anlaşma koşullarının ve yeminlerimizin
 Birer kopyasını dostluğumuzun tanığı olarak saklayalım.
 Sigismond, herhangi bir Hıristiyan kralı
 Ülkene saldırıda bulunursa,
 Söyle onlara Anadolu Hükümdarı Orcanes'in
 Bu anlaşmayı Tuna Nehri kıyısında imzaladığını,
 Korkudan titreyip hemen geri çekileceklerdir.
 İşte böyle korkarlar benden tüm ülkeler.

SIGISMOND

Bir kâfir kral ya da hükümdar
 İstila ederse Anadolu'yu, Sigismond yollayacaktır
 Ülkemin belkemiği, gözbebeği
 Korkusuz Alman şövalyeleriyle desteklenen
 Savaşa hazır yüz bin süvari.

ORCANES

Sigismond, teşekkür ederim ama ben savaşa gidersem
 Tüm Anadolu, Afrika ve Rumeli
 Takip eder sancağımı, gümbürdeyen kôslerimi.
 Haydi, bir şölen kuralım çadırlarımızda.
 Ordumuzun büyük bölümünü
 Güzel Anadolu'ya ve Trabzon'a yollayacağım
 Mağrur Timur'la karşılaşmaya giderken beni beklesinler diye.
 Dostum Sigismond ve Macar soyluları,
 Haydi, katılın şölenimize
 Sonra gideriz ülkelerimize.

(Çıkarlar.)

III. SAHNE

(İçeri CALLAPINE ve Gârdiyânı ALMEDA girer.)

CALLAPINE

Soylu Almeda,
Batı dünyasının efendisi olmak için doğan
Ama zalim Tîmur tarafından buraya kapatılan
Bayezid'in oğlu Callapine'ın zavallı durumuna acı.

ALMEDA

Lordum, acıyorum ve yüreğimin derinliklerinden
Özgür kalmanızı diliyorum ama öfkesi ölüm olan kişi,
Benim soylu efendim, ünlü Timur,
Size bundan daha fazla özgürlük tanımıyor.

CALLAPINE

Keşke konuşmam da yapmayı düşündüğüm
İşler kadar etkili olsaydı;
Eminim ki buradan ayrılıp benimle gelirdin.

ALMEDA

Dünyada olmaz, bu nedenle beni etkilemeye çalışmayın.

CALLAPINE

Benim soylu Almeda'm yine de dinle beni.

ALMEDA

Bayım, lütfen bu konuda konuşmayın.

CALLAPINE

Kahire yakınlarında-

ALMEDA

Bayım, dedim size, kaçmaktan söz etmeyin.

CALLAPINE

Birazcık anlatayım, soylu Almeda.

ALMEDA

Pekâlâ, ne varmış?

CALLAPINE

Kahire yakınlarında İskenderiye Körfezi'ne dökülen
 Darote adlı bir ırmak¹² var. Burada donanıma bağlı
 Bir Türk kalyonu demir atmış yatıyor,
 Benim nehir ağzına gitmemi bekliyor
 Eninde sonunda hür kalacağını umarak.
 Gemiye çıktığımda, yelken açıp
 Hemen Akdeniz'e çıkacak
 Ve Kıbrıs ve Girit adalarının arasına vardığımızda
 Türk sularına girmiş olacağız.
 İşte o zaman yüzden fazla kralın
 Diz çöküp, bana 'Hoşgeldiniz' dediklerini göreceksin.
 Pırıl pırıl altından bunca taç arasından
 Dilediğini seç, hepsi emrinde.
 Sana Hristiyan forsalarla dolu bin kalyon vereceğim;
 Boğaz'ı¹³ geçip, İspanya kıyılarından
 Gemiler getirecekler sana
 Zengin Amerika'nın altınlarıyla dolu.
 Çalgı çalmada, aşk şarkıları söylemede usta,
 Pygmalion'un¹⁴ fildişi kızı
 Ya da biçim değiştiren Io¹⁵ kadar güzel
 Yunanlı bakireler hizmetinde olacak.
 Çıplak zenciler çekecek arabayı;
 Caddelerden zafer alayıyla geçerken,
 Arabanın tekerleklerinin altına
 Türk halıları yayılacak
 Ve kralların gözüne layık
 Değerli halılar asılacak duvarlarına.
 Berberi atlarının üzerinde
 Kırmızı ipekliler giymiş yüz paşa önünde ilerleyecekler.

¹² Nil Nehri'nin Kahire ile İskenderiye arasındaki bölümü.

¹³ Cebelitarık Boğazı.

¹⁴ Heykeltraş Pygmalion kadınlardan nefret ederdi. Ama günün birinde fildişinden bir kadın heykeli yapar ve yaptığı heykle aşık olur. Pygmalion'un delicesine yaptığı heykele aşık olduğunu gören aşk tanrıcısı Venüs heykeli canlandırır.

¹⁵ Io, Argos Kralı İnakhos'un kızıdır. Günün birinde Zeus güzel Io'yu görür ve ona vurulur. Hera bunu öğrenince büyük bir kıskançlığa kapılır. Zeus da sevgilisini karısının öfkesinden korumak için onu beyaz bir inek haline dönüştürür.

Phoebus¹⁶ yarıküresinden sıçrayıp
 Antipodes adalarında batana kadar,
 Tüm dünyayı kaplayan o güzel örtü gibi
 Işıldayan değerli taşlarla bezeli
 Altından bir göl gelir
 Seninle gelecek her gittiğin yere.
 Dahası da var ama hepsini anlatamıyorum.

ALMEDA

Şu kalyon ne kadar uzakta dediniz?

CALLAPINE

Soylu Almeda, yarım fersah bile çekmez buradan.

ALMEDA

İyi ama kalyona çıkarken görmezler mi bizi?

CALLAPINE

Denize uzanan bir tepe ile
 Bu tepenin yanındaki büyük kayanın arasında
 Yelkenlerini toplamış, serenini indirmiş bekliyor.
 O kadar iyi saklanmış ki, kimse bulamaz.

ALMEDA

Bunu beğendim, ama söyleyin bana efendim, eğer sizi bırakırsam sözünüzde duracak mısınız? Hizmetim karşılığında kral olacak mıyım?

CALLAPINE

Sultan Callapine'ın sözü;
 Muhammed adına yemin ederim ki,
 Taç giyip Kral ilan edileceksin, dostum olacaksın.

ALMEDA

Öyleyse ben de yemin ediyorum, söz veriyorum,
 Yüce Timur'un hizmetindeki gardiyan olarak–
 Çünkü şu anda resmi unvanım bu–
 Timur silahlı bin adam bile yollasa
 Bu yüce girişimi engellemek için,

¹⁶ Güneş.

Yine de sizi buradan kurtaracağım
Ya da öleceğim, geri getirmektense.

CALLAPINE

Teşekkürler soylu Almeda, elimizi çabuk tutalım.
Zaman harcıyıp gecikmeyelim.

ALMEDA

Lordum, ne zaman dersiniz ben hazırım.

CALLAPINE

Öyleyse hemen, hoşça kal lanetli Timur!
Gidiyorum babamın intikamını almaya.

(Çıkarlar.)

IV. SAHNE

(İçeri TİMUR ve ZENOCRATE girer. Yanlarında üç oğlu, CALYPHAS, AMYRAS ve CELEBINUS vardır, davullar ve borular çalmaktadır.)

TİMUR

Işınları gökyüzünün lambalarından parlak,
Neşeli bakışlarıyla havadaki bulutları dağıtan
Ve ona kristal bir giysi giydiren
Işıyan Zenocrate, dünyanın güzel gözü,
Şimdi dur şurada,
Mısır ve Türk imparatorluklarının
Sınırını oluşturan Larissa¹⁷ ovasında,
Birer hükümdar olacak,
Her biri dünyayı yönetecek
Oğullarının arasında.

ZENOCRATE

Soylu Timur, ne zaman bırakacaksın şu silahları
Ve koruyacaksın kutsal kişiliğini
Acımasız bir savaşın zararlarından ve tehlikelerinden?

¹⁷ Gaza'nın güneyinde bir liman kenti. Ortellius, kenti Suriye ve Osmanlı toprakları arasında gösterir.

TİMUR

Güneş dünyanın etrafında dönüşünü durdurduğunda,
 Askerlerimin üzerimde yürüdüğü toprak
 Yükseliş boynuzlu aya değdiğinde,
 Daha önce değil soylu Zenocrate.
 Doğrul ve otur güzel bir melike gibi.
 İşte böyle şimdi oturuyor görkemle ve şaşâyla;
 Benim için fethettiğim tüm zengin ülkelerden
 Daha değerli olan oğullarım da,
 Onun yanında, analarının yüzüne bakıyorlar–
 Yine de bence görünüşleri biraz kadınsı.
 Timur'un oğullarında olması gereken askerce görünüş yok.
 Birbirine karışan hava ve su¹⁸
 Oğullarımda yiğitlik ve zekâ olmadığını söylüyor;
 Tüyleti süt gibi beyaz ve yumuşacık–
 Oysa bir kirpinin dikenleri gibi kapkara
 Ve demir kadar, çelik kadar sert olmalıydılar–
 Savaşamayacak kadar çelimsiz görünüyorlar.
 Parmakları, lir tıngırdatmak,
 Kolları, kadınların boynuna sarılmak,
 Bacakları, zıplayıp dans etmek için yaratılmış.
 Benden olma çocuklar değil de, piç olduklarını düşünüyorum,
 Ama biliyorum Timur'dan başka erkek tanımayan
 Senin rahminden çıktıklarını.

ZENOCRATE

Soylu efendim, annelerine benziyorlar;
 Ama canları istediğinde yürekleri cengâver babalarınıninki
 gibi olur.
 Şu güzel çocuk, en gençleri;
 Daha geçenlerde bir Moğol küheylanına binip
 Bir çember çizdirdi ona
 Sonra da hedefledi mızrağıyla bir eldiveni,
 Değdirince mızrağını eldivenine
 Hemen çekiverdi dizginleri
 Ve atı dört ayağı üstünde öyle bir zıplattı ki,
 Düşecek diye korkuyla haykırdım.

¹⁸ Antik ve ortaçağ felsefesine göre maddeler dört ana öğeden oluşmaktadır. Empedokles'in bu öğretisini benimseyen Aristoteles maddelerin hava, su, ateş ve topraktan oluştuğunu ileri sürer. Bu felsefeye göre, soğukkanlılığa neden olan suyun nemli ve soğuk özellikleri ile öfkeye neden olan havanın nemli ve sıcak özellikleri insan bedeninde ağır basıyorsa toprak ve ateş daha az bulunacağından kişinin kararsız ve yumuşak başlı olacağına inanılırdı.

TİMUR

Aferin oğlum, bir kalkan, mızrak,
 Zırh, at, miğfer ve balta vereceğim sana
 Ve sana düşmana nasıl saldıracağını,
 Ölümcül kargılar arasında nasıl koşacağını öğreteceğim.
 Eğer savaşmayı sever ve izimden yürürsen,
 Hükümdar olup benimle yöneteceksin ülkeleri,
 Demir kafeslere kapatacaksın imparatorları.
 Eğer ağabeylerini aşarsan başarılarınıla,
 Onlardan daha fazla erdeme sahip olduğunu kanıtlarsan,
 Daha önce hükümdar olursun
 Ve çocukların analarının rahminden taçla doğarlar.

CELEBINUS

Evet babacığım, yaşarsam göreceksin,
 Emrimdeki kralların sayısı seninkilere eşit olacak;
 Ve o kadar kalabalık bir orduyla ilerleyeceğim ki,
 Görünce tüm dünya korkuyla titreyecek.

TİMUR

Çocuk, bu sözlerin inandırdı beni, oğlum olduğuna.
 Yaşlanıp silah kullanamaz hale geldiğimde
 Sen ol dünyanın başına bela.

AMYRAS

Efendim, niye ben de onun gibi
 Adlandırılmıyorum dünyanın belası diye?

TİMUR

Hepiniz dünyanın belası olun
 Yoksa Timur'un oğulları değilsiniz.

CALYPHAS

Efendim, kardeşlerim savaşırken
 Ben soylu annemin yanında kalmak istiyorum;
 Onlar yeter tüm dünyayı fethetmeye,
 Zaten siz de benim için yeterince kazandınız.

TİMUR

Piçoglu piç, bir ödle peydahlamış seni,

Yüce Timur'un çocuğu değilsin;
 Fethettiğim tüm bu ülkelerden
 Bir karış bile alanı ayıracaksın
 Alt edilmez, yığıl bir yüreğin olmadıkça.
 İran tacını giyecektir
 Kafasında en derin,
 Bağrında en çok yara izi bulunan;
 Öfkelenince gözünden yıldırımlar saçan,
 Ve çatık alnının çizgilerinde
 İntikam, savaş, ölüm ve zulüm bulunan.
 Çünkü ancak savaş meydanı kızıl sıvıyla örtüldüğünde
 Ve doğranan askerlerin beyinleriyle kaplandığında
 Kraliyet tahtım daha yükseklerle çıkacaktır.
 Ve o tahta oturmak isteyen kişi,
 Elinde silah, boğazına kadar kan içinde yüzmelidir.

ZENOCRATE

Lordum, oğullarınız prenslerle konuşmanız
 Kaygıya kapılmalarına neden oluyor
 Daha savaşın ne gibi tehlikeler içerdığını yaşamadan.

CELEBINUS

Hayır anne, bu konuşmalar tam bize göre;
 Babamın tahtı bir kan denizinin içinde bile olsa,
 Bir gemi donatırım ona ulaşmak için,
 Şah unvanını yitirmektense.

AMYRAS

Ben de yüzerim kan gölü içinde
 Ya da ayakları Türklerin kemiklerinden,
 Gövdesi cesetlerden bir köprü yapardım,
 Şah unvanını yitirmektense.

TİMUR

Güzel çocuklar, ikiniz de şah olacaksınız
 Uzatarak doğudan batıya muzaffer kollarınızı,
 Ve sen bayım, taç giymek istiyorsan
 Türk Padişahı ve beyleriyle karşılaştığında
 Onun başından çekip almalısın,
 Kırmalısın kafatasını kılıcınla.

CALYPHAS

Birisi onu tutarsa indiririm kılıcını
Ve değerim karnını gırtlığına kadar.

TİMUR

Hem tut hem deş yoksa ben seni değerim,
Çünkü hemen saldıracağız üzerlerine.
Theridamas, Techelles ve Casane
Söz vermişlerdi bana katılmaya, Larissa ovasında,
Ordularıyla Türk ordusuna karşı.
Çünkü Muhammed üzerine yemin ettim
Bu ülkeyi imparatorluğumun bir parçası yapmaya.
Zenocrate, borular çalınıyor, geliyorlar.

V. SAHNE

(Davul ve boru eşliğinde THERIDAMAS ve adamları içeri girer.)

TİMUR

Theridamas, Cezayir Sultanı, hoşgeldin.

THERIDAMAS

Efendim, yüce ve güçlü Timur, dünyanın hâkimi,
Bırakıyorum soylu ayaklarınızın dibine
Tacımı, kendimi ve tüm ordularımı.

TİMUR

Teşekkürler yiğit Theridamas.

THERIDAMAS

Sancağım altında on bin Yunanlı
Ve Cezayir ve Afrika'nın sınır kentlerinden
Kırk bin yiğit asker toplandı.
Hepsi de Anadolu'yu yerle bir etmeye yeminli;
Yelken açmaya hazır beş yüz kırlangıç¹⁹
Denizdeki görevlerini yerine getirmeyi bekliyorlar,
efendim.

¹⁹ Cezayir Sultanı olarak Theridamas, Timur'un Bayezid'i yenmeden önce korsan olarak nitelediği kuvvetleri getirmiştir.

Cezayir'den Trablusgarb'a yelken açıp
Çabucak Anadolu'ya ulaşacak
Ve kıyıdaki kaleleri dövecekler.

TİMUR

İyi konuştun Theridamas, alabilirsin tacını.

VI. SAHNE

(İçeri TECHELLES ve USUMCASANE girer.)

TİMUR

Tunus ve Fas Sultanları hoşgeldiniz.

USUMCASANE

Muhteşem ve eşsiz Timur,
Ben ve komşum Fas Sultanı,
Türk seferinde size yardımcı olmak için
Yüz bin deneyimli asker getirdik.
Azamor'dan²⁰ deniz kenarındaki Tunus'a kadar
Berberistan'da adam kalmadı.
Zırh kuşanmış tüm adamlarımı
Ve tacımı memnuniyetle size teslim ediyorum.

TİMUR

Teşekkürler Tunus Sultanı, alabilirsin tacını.

TECHELLES

Görünüşiyle bu aşağılık dünyayı titreten,
Yüce Timur, yeryüzündeki Tanrımız,
Size Fas tacı ile
Savaş eğitimi görmüş Mağribiler'den oluşan
Ordumu teslim ediyorum.
Kömür karası yüzleri düşmanlarını kaçırıyor,
Korkuyla titretiyor onları,
Sanki Türklerle yapacağınız savaşta
Size yardım etmek isteyen yeraltı tanrısı²¹

²⁰ Fas'ın Atlantik kıyısında bir kent.

²¹ Pluto. Furia'lar Pluto'nun hizmetindedir.

Alevden sancaklar taşıyan çirkin Furialarla
 Ve korkunç acılar çektiren milyonlarca zebanisiyle
 Cehennemin kara duvarlarını delmiş gibi.
 Tesella'dan²²Biledull'a²³
 Berberistan'da adam kalmadı, herkes toplandı sizin için.

TİMUR

Teşekkürler Fas Sultanı, tacını alabilirsin.
 Sevgili dostlarım, dost hakanlar,
 Varlığınız beni büyük bir mutluluğa boğuyor;
 Zeus'un gökyüzündeki sarayının tüm kristal kapıları
 Ardına kadar açılmış olsa ve ben girsem içeri,
 Cennetin görkemini görmek için,
 Sevindiremez beni sizleri gördüğümden fazla.
 Şimdi bu ovada bir şölen verelim,
 Arkasından ilerleyelim ordumuzla Türkiye'ye,
 Boreas'ın²⁴ binlerce yağmur bulutundan
 Yağdırdığı yağmur damlalarından
 Sayıca daha fazla olan askerlerimizle.
 Anadolu'nın mağrur padişahı Orcanes
 Tüm beyleriyle korkudan öylesine titreyecek ki,
 Yerdeki taşlar Deukalion'un²⁵ tufanında olduğu gibi,
 İnsana dönüşse bile yenilecektir.
 Öyle bir dökeceğim ki Türklerin kanını,
 Zeus kanatlı habercisini²⁶ yollayacak bana,
 Kılıcımı kınına sokup savaş meydanını terk edeyim diye.
 Güneş bu manzarayı görmeye daha fazla dayanamayıp
 Kafasını Thetis'in²⁷ kucağına gömecek
 Ve atlarını Boötes'in²⁸ emrine verecek;
 Çünkü bu savaşta dünyanın yarısı yok olacak.
 Neyse, dostlarım, söyleyin bana–
 Nasıl geçirdiniz benden uzak günlerinizi?

²² Oran'ın güneyinde bir bölge.

²³ Kuzey Afrika'da bir bölge.

²⁴ Kuzey rüzgârı.

²⁵ Deukalion ve karısı Pyrrha'nın tufandan sonra yere fırlattıkları taşlardan insan ırkı yeniden doğar.

²⁶ Hermes.

²⁷ Deniz tanrısı.

²⁸ Genellikle öküz sürücüsü olarak resmedilir.

USUMCASANE

Efendim, Berberilerim
 Sırtlarında zırhları dört yüz mil ilerlediler
 Ve on beş aydan fazla bir süre kuşatma yaptılar,
 Biz sizi Sultan'ın sarayında bıraktıktan sonra
 Güneydeki Guallatia'yı²⁹ ve tüm İspanya kıyılarını ele geçirdik;
 Dar Cebelitarık Boğazı'nı geçtik
 Ve Kanarya adalarına egemenliğimizi kabul ettirdik.
 Adamlarım tek bir gün bile dinlenmediler,
 Savaşmayı bırakmadılar bir gün olsun,
 Bu yüzden efendim, izin verin biraz dinlensinler.

TİMUR

Dinlenecekler Casane, gerçekten hak etmişler.

TECHELLES

Ben ise, Nil boyunca ilerledim Machda'ya,
 Süt beyaz giysiler giyen Büyük John dedikleri
 Yüce Hristiyan papazının
 Üç katlı Papalık tacını ele geçirdim
 Ve ona egemenliğimi tanıyacağına yemin ettirdim.
 Oradan Cazates'e ilerledim
 Ve Amazon'larla savaştım,
 Kadın oldukları için barış imzaladım
 Ve kuvvetlerimle Zanzibar'a, Afrika'nın batı bölgesine yürüdüm
 Ve Etiyopya Denizi'ni,³⁰ ırmakları ve gölleri gördüm
 Ama burada ne erkek vardı ne de çocuk!
 Bu yüzden yönümü Manico'ya çevirdim,
 Karşı koyan olmadı ordumla ilerlerken.
 Sonunda Byather kıyılarından geçip
 Zencilerin yaşadığı Cubar'a ulaştım,
 Burayı fethettikten sonra Nubia'ya ilerledim
 Ve başkenti Borno'yu ele geçirdim,
 Kral'ı esir aldım ve zincire vurup Şam'a getirdim.³¹

²⁹ Biledulgerid'in güney batısında, Libya Çölü'nün batısında bir kent ve bölge.

³⁰ Etiyopya Denizi: Atlantik Okyanusu.

³¹ Marlowe, Techelles'in seferlerini anlatırken Orteliun haritasından yararlanmıştır. Buna göre, Techelles, Etiyopya'daki Machda'ya kadar Nil'i takip eder ve burada Prester John'u yener. Daha sonra yine Nil'i takip ederek Nil'in kaynağına yakın bir yerde bulunan Cazates'e gider, Zanzibar'ı işgal eder ve Güney Afrika'nın büyük bir bölümünü fethetmiş olur. Arkasından kuzeye yönelir. Byather'den (Biafra) geçip Cubar'a gelir. Daha sonra Nubia'ya yönelen Techelles, başkent Borno'yu alır.

TİMUR

Çok iyi Techelles. Theridamas ne diyor?

THERIDAMAS

Afrika'dan yola çıkıp
Avrupa'nın içlerine ilerledim.
Tyros³² Irmağı dolaylarındaki
Stoka, Padalia ve Codemia'yı fethettim.³³
Sonra denizi aşip Oblia'ya
Ve şeytanların dans ettiği Kara Ormanlar'a vardım,
Onları cezalandırmak için burayı ateşe verdim;
Daha sonra oranın halkı tarafından
Mare Magiore³⁴ adı verilen denizi aştım.
Yine de askerlerim durmayacaklar
Anadolu Padişahı diz çökmedikçe önünüzde.

TİMUR

Öyleyse kutlayacağız, yiyeceğiz, içeceğiz.
Ahçılar boğacaklar bizi nadide yiyeceklere,
Dünyanın en leziz yemeklerine.
Lachryma Christi³⁵ ve Calabria şarapları
İçecek erlerimiz kadehlerde—
O'nu ³⁶alt edince de,
İçine Hint incisi ve mercan konmuş erimiş altın içecekler.
Haydi, vakit varken yiyip içelim hepimiz.

(Çıkarlar.)

³² Dinyester Irmağı.

³³ Dinyester Irmağı Podolya eyaletinin güney sınırını oluşturmaktadır. Stoka, Dinyester'in üzerindedir. Codemia ise, kuzeydoğuda bir başka ırmağın üzerinde bulunmaktadır. Codemia ile Oblia arasında sık Kara Ormanlar (Nigra Silva) bulunmaktadır.

³⁴ Karadeniz.

³⁵ Güney İtalya'da üretilen tatlı ve kırmızı bir şarap.

³⁶ Orcanes.

II. PERDE

I. SAHNE

(İçeri SIGISMOND, FREDERICK, BALDWIN ve adamları girer.)

SIGISMOND

Şimdi söyleyin Buda³⁷ ve Bohemya beyleri,
Nedir düşüncelerinizi alevlendiren,
Silaha sarılmanıza neden olan?

FREDERICK

Eminim, majesteleri hatırlıyordur
Şu kâfir Türklerin ve putperestlerin yakın zaman önce
Zula kenti³⁸ ile Tuna arasında
Nasıl acımasızca döktüklerini Hristiyan kanını,
Daha geçenlerde, Varna³⁹ ve Bulgaristan'dan Roma⁴⁰
surlarına kadar
Nasıl ordumuzu kovaladıklarını
Bu nedenle, iş siz majestelerinin
Zaman ve asker avantajınızı kullanıp
Bu dinsizlerden intikam almanıza kalıyor.

³⁷ Budapeşte.

³⁸ Ortelius'un haritasına göre, Zula, Tuna'nın kuzeyinde Rascia bölgesinde bir kenttir.

³⁹ Varna'nın Bulgaristan'da bir kent olmasına karşın Marlowe burayı bir bölge olarak düşünmektedir.

⁴⁰ 'Roma' sözcüğünün Marlowe tarafından yanlış kullanıldığı düşünülmektedir. Marlowe'un 'Romania' sözcüğünü yanlış yazdığı ya da 'Roma'nın, Konstantinopolis (İstanbul) olabileceği yolunda düşünceler bulunmaktadır.

Majesteleri, Türklerin yüreğine dehşet salan
 Timur'un gelişi yüzünden,
 Orcanes, Cutheia⁴¹ ve Orminius Dağı arasında bulunan
 ordusunu
 Belgasar, Acantha,⁴² Antioch⁴³ ve Caesarea'ya,
 Suriye ve Kudüs Sultanları'na yardıma yolladı.
 Efendim, bu yüzden, bu fırsattan yararlanın,
 Geride kalanların üzerine saldırın–
 Onları bozguna uğratmakla
 Hristiyanlarla savaşmaya cüret eden
 Tüm putperestleri korkutmuş olursunuz.

SIGISMOND

İyi ama hatırlamıyor musunuz
 Sultan Orcanes ile geçenlerde barıştığımızı,
 Barış antlaşması imzalayarak
 Ve İsa üzerine yemin ederek?
 Mesleğimizin şanına hiç yakışmaz,
 Döneklik demektir bu.

BALDWIN

Hiç de değil efendim,
 Yüreklerinde din ve imandan eser bulunmayan
 Bu kâfirlere Hristiyan âleminin kutsal yasalarını uygulayıp,
 Sözümüzde durmak zorunda değiliz.
 Üzerine yemin ettikleri dinin
 Bizim için bir güvence oluşturmadığını düşünmek
 Akılcı bir politika⁴⁴ olur.
 Dolayısıyla ettiğimiz yeminler,
 Silaha davranıp zafer kazanmamızı engellememeli.

SIGISMOND

Ettikleri yeminin bize pek fazla
 Güvence sağlamadığını kabul etsem bile,
 Onların inançlarını, onurlarını ve dinlerini
 Böylesine lekeleyen zayıflıkları,
 Aynı şekilde davranma küstahlığına itmemeli bizi.

⁴¹ Bugünkü Kütahya.

⁴² Orteliüs'un haritasına göre bu kentler Anadolu'dadır.

⁴³ Bugünkü Antakya.

⁴⁴ Politikada kurnazlık ve ikiyüzlülük. Makyavelizmi.

İnancımız sağlam, sarsılmaz,
Dürüst, haktan yana ve bozulmaz olmalıdır.

FREDERICK

Majesteleri, emin olun,
Yemininize böylesine sadık kalmanız kör inanca hizmettir.
Tanrı'nın bize verdiği, Hristiyanların katledilmesinin
intikamını alma
Ve bu kâfirlerin günahlarını cezalandırma fırsatını
kaçıracak mıyız?
Tanrı'nın buyruğunu yerine getirip öldürmeyen
Saul, Balaam⁴⁵ ve diğerlerinin başına geldiği gibi,
Tanrı'nın intikamı ve korkunç öfkesi,
Kuşkusuz bizim günahkâr kafalarımıza yağıacaktır,
Eğer bize sunulan bu zafere sırtımızı dönersek.

SIGISMOND

Öyleyse sarılın silahlara Lordlarım, hemen saldıralım;
Tüm kuvvetlerimize emir verelim,
Kâfirin üstüne derhal saldırımları için
Ve kapalım Tanrımızın sunduğu zaferi.

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(ORCANES, GAZELLUS, URIBASSA *ve adamları girer.*)

ORCANES

Gazellus, Uribassa ve sizler,
Yalçın Orminus dağından aşıp
Dost beylerin ordumuzu ve bizi beklediği
Güzel Anadolu'ya doğru ilerleyelim,
Larissa yakınlarında
Silahlarının gümbürtüsüyle
Tanrı'nın ve insanların yüreklerini sarsan
Büyük ordusuyla bekleyen
Zalim Timur'la karşılaşmak için.

⁴⁵ Balaam'ın durumu Sigismond'ununkinden farklıdır. Balaam Tanrı'ya karşı gelmez. Saul ise, Tanrı'nın isteğine karşı gelerek Amelkitleci yok olmaktan kurtarır.

GAZELLUS

Bugüne kadar hiç karşılaşmadığı büyük bir orduyla
 Gururlu yüreğini titretmeye geldik.
 Yüz kral yirmişişerli gruplar halinde ona meydan okuyacak;
 Her grupta yüzer bin asker olacak—
 Yıldırımlar yağsa bulutlardan
 Ve düşse kafamıza dolu gibi,
 Bu mağrur Moğol'a yardım amacıyla,
 Yine de cesaretimiz, çelikten kafalarımız
 Ve sonsuz sayıdaki askerlerimiz
 Savaşta onu alt edecektir.

URIBASSA

Hiç görülmedik biçimde kalabalık olan ordumuzdan
 Dehşete düşmekten başka bir şey yapamayan
 Hıristiyanların Kralı nasıl da mutlu görünüyordu
 Sizinle barış imzaladığında.

(İçeri bir Haberci girer.)

HABERCİ

Yüce Sultanım, soylu beyler, silah başına!
 Hıristiyanların hain ordusu
 Ordumuzun sayıca azlığını fırsat bilip
 Üzerimize yürümekteler
 Ve kararlılar savaşp bizi yok etmeye.

ORCANES

Dönekler, alçaklar, lanet Hıristiyanlar!
 Onun İsa, benim de Muhammed üzerine
 Yemin ederek imzaladığımız
 Şu elimde tuttuğum anlaşma ne olacak?

GAZELLUS

Allah belasını versin hepsinin,
 Peygamberleri İsa'ya hiç değer vermeyen,
 Arkadan vurarak bizi yok etmeye çalışanların.

ORCANES

Hıristiyanlar nasıl böyle yalancı olabilir
 Ya da biçimi yüce Tanrı'nın biçimine benzeyen

İnsanın yüreği ihanete nasıl yuva olabilir?
 Hıristiyanların dediği gibi İsa varsa—
 Ama yaptıklarıyla onu inkâr ediyorlarsa—
 Ölümsüz Zeus'un oğluysa,
 Onun kolunun gücüne sahipse,
 Eğer adı ve onuru onun için değerliyse,
 Peygamberimiz kutlu Muhammed'in bizim için değerli
 olduğu kadar

Alsın şu belgeleri kulunun hainliğinin kanıtı olarak!

(Barış antlaşmasını parça parça eder.)

Cynthia, çek parıldayan örtünü,
 Bir yol aç gökyüzünde
 Ki, yükseklerde oturup hiç uyumayan
 Tek bir yerle sınırlandırılmayan,
 Kutsal varlığıyla her yeri dolduran Tanrı,
 Sonsuz gücü ve saflığıyla
 Görsün ve cezasını versin bu alçağın ihanetinin.
 Her şeye kadir diye bilinen İsa,
 İnançlı yüreklerin tapınmasına layık
 Gerçek bir Tanrı olduğunu kanıtlamak istiyorsan,
 Bu hainin cezasını ver
 Ve bizleri koruyamayacak kadar az sayıdaki kuvvetlerimize,
 Dönek Hıristiyanların hain ordusunu
 Yok etme gücü ver.
 Beyler, silah başına, bağıralım 'İsa adına' diye—
 Zafer bizim olacak eğer İsa varsa.

(Çıkarlar.)

III. SAHNE

(Savaş boruları çalınır. İçeri SIGISMOND girer. Yaralıdır.)

SIGISMOND

Hıristiyan ordusu bozguna uğradı,
 Tanrı göklerden intikam yağdırdı
 Lanetli ve iğrenç dönekliğim yüzünden.
 Ah, günahların adil ve korkunç cezalandırıcısı
 İzin ver, hak ettiğim bu ölümcül yara

Yüzünden çektiğim şerefsiz acılar
 Alsın canımı da günahlarımın kefareti ödeyeyim
 Ve işlediğim günah yüzünden gelen bu ölüm
 Öbür dünyada senin sonsuz rahmetine nail olsun.

(Ölür.)

(İçeri ORCANES, GAZELLUS, URIBASSA ve diğerleri girer.)

ORCANES

Hristiyanlar kendi kanları içinde yüzüyorlar,
 İsa ya da Muhammed bana yardımcı oldu.

GAZELLUS

Bak işte dönek Macar, alçaklığı yüzünden
 Kanlar içinde, cansız yatıyor!

ORCANES

Alçak vücudu yem olacak kurda kuşa
 Ve esen rüzgâr korkunç günahını fısıldayacak
 Her bir ağacın yaprakları arasında.
 Şimdi ruhu cehennemin ırmaklarında kavruluyor
 Ve alevlerin ortasında yetişen
 Ama Flora gibi büyüyüp serpilen,
 Cehennem zebanilerinin kafaları kadar büyük meyveleri olan
 Cehennemin zehirli ağacı zakkumla besleniyor.
 Zebaniler onun alevlerden zincirlere vurulu ruhunu
 Orcus'un yanan ağzına götürecekler;
 Sonsuza dek acı içinde kıvranacak orada.
 Gazellus, ne diyorsun, onun,
 İsa'nın adaletine ve Tanrı'nın gücüne
 Bağladığımız ve Cynthia'nın ışıkları gibi
 Apaçık görülen bu yenilgisine?

GAZELLUS

Efendim, bu sadece savaşın bir cilvesi
 Ama çoğunlukla tanrısal adaletin
 Bir göstergesi olarak nitelendiriliyor.

ORCANES

İsa'ya şükranlarımı sunacağım
 Muhammed'e haksızlık yapmadan;

Çünkü zaferimizde onun payı var.
 Bu kâfir, dinini küçük düşürdü,
 Hem Tanrı'ya hem insanlara döneklik ederek öldü.
 Bu yüzden kurtlar kuşlar leşini yesin diye
 Nöbet tutacağız bu ovada,
 Haydi Uribassa, duyur buyruğumu.

URIBASSA

Peki efendim.

(URIBASSA *ve diğerleri cesetle çıkar.*)

ORCANES

Şimdi de Gazellus, tez davranıp buluşalım
 Ordum ve kardeşlerim Kudüs,
 Suriye, Trabzon ve Amasya Beyleri ile.
 Kutlayalım Yunan şarabı dolu Anadolu kadehleriyle
 Güzel zaferimizi ve onun kötü kaderini.

(*Çıkarlar.*)

IV. SAHNE

(*Perde çekilir ZENOCRATE, yatağında yatmaktadır. Yanında TIMUR oturmaktadır. Başında üç hekim ilaç hazırlamakta ve THERIDAMAS, TECHELLES, USUMCASANE ve üç oğlu [CALYPHAS, AMYRAS ve CELEBINUS] beklemektedir.*)

TİMUR

Kapkara en parlak günün güzelliği;
 Gümüş dalgalar üzerinde azametle dans eden
 Gökyüzünün sonsuz ateşinin altın topu,
 Işınlarnı besleyen yakıttan artık yoksun.
 Tükenmişlik ve utanç duygusuyla
 Alnını kara bir bulutla bağlıyor;
 Yeryüzünü sonsuz geceye boğmaya hazır.
 Ona yaşam ve ışık veren,
 Gözlerinin fildişi çardaklarından ateş saçan
 Ve her ruhu canlı ateşiyle dengeleyen Zenocrate,
 Kıskançlığından bir başka eş kabul etmeyen
 Öfkeli göklerin gazabı yüzünden

Son nefesinin huzurunu içine çekmekte;
 Artık her şey ölümün cehennemi sisleri ardında kaybolmakta.
 Melekler cennetin surlarında nöbet tutuyor
 Ölümsüz ruhları uyarmak için
 Göksel Zenocrate'ı ağırlasınlar diye.
 Bu iğrenç yeryüzüne sevgiyle bakan
 Apollon, Cynthia ve bu iğrenç yeryüzüne şevkatle bakan,
 Sönmek bilmeyen ışıklar;
 Artık aşağılara aydınlık saçmayın;
 Tanrısal Zenocrate'ı kabul etmek üzere semayı süsleyin.
 Ölümlülerin gözlerine sonsuz görme duyusu kazandıran
 kristal sular,
 Cennetin gümüşten ırmakları gibi
 Göksel Zenocrate'ı ağırlamak için akıyorlar.
 Kralların Kralı'nın önünde
 Şarkı söyleyip dans eden melekler
 Şarkı ve müzikleriyle göksel Zenocrate'ı ağırlıyorlar.
 Bu güzel ve eşsiz harmonide
 Ruhlarımıza bu müziği salan tanrı
 Uzatıyor kutsal elini en yüksek azametiyle
 Göksel Zenocrate'ı ağırlamak için.
 Öyleyse, kutsal bir vecd,
 Duygularını Tanrı'nın en yüksek gökteki sarayına ulaştırınsın;
 Öyle ki, hayatım bana tatlı Zenocrate'ın
 Tükenmekte olan günleri kadar kısa gelsin.
 Hekimler, hiçbir ilacın yararı yok mu ona?

HEKİM

Efendim, majesteleri birazdan göreceksiniz—
 Bu nöbeti savuşturursa zoru atlatmış olacak.

TİMUR

Söyle bana güzel Zenocrate'ım, nasılsın?

ZENOCRATE

Efendim, diğer eceler gibiyim;
 Bu zayıf, fani beden,
 Bedene belirli bir süre sağlık veren
 Yaşamsal havadan payına düşeni aldığında
 Kaçınılmaz ve gerekli değişimle sona yaklaşıyor.

TİMUR

Böyle bir değişimle asla karşı karşıya kalmasın aşkım.
 Senin tatlı varlığını yaşıyor beni;
 Senin sağlıklı süslenmiş tanrısal varlığın
 Güneşe ve yıldızlara ışık saçıyor.
 Yokluğunda ise güneş ve ay kararıyor
 Tıpkı ay tutulmasında olduğu gibi.⁴⁶
 Aşkım, sonsuza değin yaşa, beni de yaşat;
 Ölecekse de beni yanında götür.

ZENOCRATE

Efendim, sonsuza değin yaşayın,
 Ah, efendim hiç ölmesin
 Ya da daha önce sönsün bu alevden küre
 Ki imparatorluğunuzu gökyüzünde kurasınız
 Ve bu aşaklık dünya size mezar olmasın.
 Eğer ben ölünce siz de ölürseniz,
 Sizinle cennette buluşacağım umuduyla
 Huzur bulan ruhum umutsuzluğa boğulur, yüreğim parçalanır
 Ve öfke yok eder şu anki iç huzurumu.
 Aşkım, bırak öleyim, bırak öleyim,
 Bırak tek aşkın ölsün sabır ve sevgiyle;
 Üzülür ve öfkelenirsen öte dünyada mutlu olamayacağım.
 Ölmeden önce efendimi bir kez öpeyim
 Ve efendimi öperken öleyim.
 Ama madem biraz daha yaşayacağım
 Sevgili oğullarımla vedalaşayım,
 En son anımı hak eden soylu dostlarımla da.
 Elveda sevgili evlatlarım, ölümünüz benimkine,
 Yaşamlarınız ise babanızinkine benzesin.
 Efendim, biraz müzik çalınırsa, acılarım dinecek.

(Müzisyenler çağrılır.)

TİMUR

Sevgilimin bedenine acılar çektiren,
 Ölümsüz tanrının belasına bela olan
 Mağrur öfke, dayanılmaz nöbet!
 Cupido'nun yuvası, dünyayı sevgi ve hayranlıkla yaralayan gözler

⁴⁶ Ay tutulmasında, ortalık aydınlık olduğu halde, aralarında dünya olduğu için, güneş ve ay görünmez.

Maalesef artık soluk ve içlerine korkunç ölüm çöreklenmiş,
 Bakışları ruhumu derinden yaralıyor.
 Onun kutsal güzelliği cenneti büyüledi,
 Troya Savaşı'ndan önce yaşasaydı
 Güzelliğiyle Yunanlıların silaha sarılmasına,
 Tenedos'ta⁴⁷ bin geminin toplanmasına
 Neden olan Helen'in adından
 Homeros'un İlyada'sında söz bile edilmezdi;
 Onun adı bulunurdu yazdığı her dizede
 Ya da eski Roma'nın övünç kaynağı
 O aşk şairleri onu bir kez görmüş olsalardı,
 Ne Corinna'nın ne de Lesbia'nın⁴⁸ adını anarlardı.
 Her şiirin konusu Zenocrate olurdu.

(*Müzik duyulur ve ZENOCRATE ölür.*)

Öldü mü? Techelles, çek kılıcını,
 Sapla yeryüzüne de ikiye ayrılın,
 İnelim yeraltındaki mağaralara
 Fata'ları saçlarından sürüklemeye
 Fırlatmaya onları cehennemi çevreleyen
 Üç nehrin⁴⁹ içine, güzel Zenocrate'ı aldılar diye.
 Casane, Theridamas, sarılın silaha!
 Yükseltin tabyaları bulutlara kadar,
 Yerle bir edin gökyüzünü top ateşiyle.
 Yıkın güneşin parlak sarayını,
 Parçalayın yıldızlarla dolu gökyüzünü;
 Çünkü kapıp götürdü sevgilimi kadın düşkünün Zeus
 Onu göklerin görkemli ecesi yapmak için.
 Göksel Zenocrate, isterse Tanrı kollarına alıp seni,
 Kevser ve şerbet sunsun sana—
 Benim burada öfkeden gözü dönmüş,
 Sabırsız, çaresiz ve çılgın bir halde
 İanus'un tapınağının⁵⁰ paslı kapısını yıkıp,
 Bu kanlı sancağın altında benimle yürüsünler diye
 Salıverdiğim ölüm ve dehşet saçan savaşa
 Birlikte ilerlememi sağlayan çelikten kargımı kırdığımı
 göreceksin—

47 Bozcaada.

48 Catullus ve Ovid'in aşk şiirlerinde adları geçen kadınlar.

49 Cehennemin çevresinde Lethe, Styx ve Phlegethon ırmakları bulunmaktadır.

50 Roma inançlarına göre kapıların Tanrısı'dır. İanus'un, Forum meydanındaki tapınağı bronzdandı ve doğuya ve batıya açılan kapıları bulunurdu. Kapılar savaş zamanında ardına kadar açılır, barış zamanında ise, kapatılırdı.

Ve Büyük Timur'un bu haline acırsan
İn cennetten ve yine yaşa benimle!

THERIDAMAS

Sevgili efendim, sakın olun, öldü.
Bu öfke onu geri getiremez.
Sözlerin yararı olsaydı, seslerimiz parçalardı gökyüzünü;
Gözyaşları işe yarasaydı, tüm dünyayı sele boğardık;
Üzüntü işe yarasaydı, parçalanmış yüreklerimizden kanlar
dökülürdü.
Hiçbir şeyin yararı yok çünkü o öldü efendim.

TİMUR

Çünkü o öldü! Sözlerin yüreğimi deliyor.
Ah, soylu Theridamas, daha fazla konuşma—
Ölmüş olsa bile bırak yaşadığını düşüneyim
Ve besleyeyim o yok diye ölmekte olan zihnimi.
Ruhun nereye uçarsa uçsun sen benimle kalacaksın;
Mumyalanacaksın amber, ıtır ve kâfurla;
Kurşun değil, altın bir tabuta konulacaksın
Ve ben ölene değin gömülmeyeceksin.
Sonra Mausoleus'un ki gibi⁵¹
Görkemli bir mezarda dinleneceğiz ikimiz de;
Tek bir kitabemiz olacak,
Ve kılıcım la fethettiğim tüm ülkelerin dilinde yazılacak.
Bu lanetli kenti ateşe vereceğim;
Çünkü bu kent elimden aldı sevgilimi.
Yanan evler yas tutuyorlarmış gibi duracak
Ve buraya dikeceğim heykelini
Ve geçit resmi düzenleyeceğiz önünde,
Yas tutan, Zenocrate için üzü lüp ağlayan ordumla.

(Perde çekilir.)

⁵¹ Karya Kralı Mausoleus'un dünyanın yedi harikası ndan biri olarak kabul edilen anıt mezarının kalıntıları Bodrum'dadır.

III. PERDE

I. SAHNE

(İçeri Trabzon ve Suriye Beyleri girer. Birinin elinde bir kılıç, diğerinin elinde bir asa vardır; arkalarından Anadolu Sultanı ORCANES ve KUDÜS Sultanı girer. Ellerinde imparatorluk tacı bulunmaktadır. Daha sonra CALLAPINE ve onun ardından Beyler ve ALMEDA girer. ORCANES ve KUDÜS Sultanı, CALLAPINE'a taç giydirirler. Diğerleri de ona asayı verir:)

ORCANES

Callapinus Cyricelibes ya da Cybelius⁵² diye bilinen, yüce Sultan Bayezid'in oğlu ve şehzadesi, Allah'ın ve peygamberi Muhammed'in izniyle Anadolu, Kudüs, Trabzon, Suriye, Amasya, Rumeli, Yugoslavya, Carmonia⁵³ ve babasına bağlı yüz otuz ülkenin Sultanı; çok yaşa Türklerin Sultanı Callapinus!

CALLAPINE

Anadolu'nun soylunun soylusu beyleri,
İmparatorluğumun sağladığı tüm olanaklarla
Ödüllendireceğim bağlılığınızı;
Kötü kader yüzünden parçalanın
İmparatorluk tahtı, soylu efendim ve babam Bayezid
Tahtta olduğu zamanki kadar güçlenirse

⁵² Bu unvan tarihçi Lonicerus tarafından verilmektedir.

⁵³ Carmania, Anadolu-Suriye sınırındadır.

Göreceksiniz bu Moğol hırsızı,
 Bu mağrur ve zorba İran Şahı
 Bizi sayacak ve ege-menliğimizi tanıyacak
 Ve ödeyecek bahamızın uğradığı haksızlıkların cezasını;
 Böylece dünya çıkaracak bizi utanç listesinden.
 Kuşku duymuyorum siz sadık kullarımın
 Bu alçak düşmana karşı hazırlıklı olduğunuzdan.
 Erdemleri nedeniyle herkesin padişah olarak tanıdığı
 Yüce Bayezid'in şehzadesi,
 Ruhlarda Türklük duygusu canlandırıyor,
 Babasının katlandığı utancı unutmadan;
 Herhangi bir kuşku duymanıza gerek yok,
 Büyük Timur'un güçlü kılıcını
 Bunca zaman yalnız bırakmayan mağrur Kader'in
 Artık eskisi gibi kaypak olacağından
 Ve güçlü ordumuzla Kader'in bizden yana olduğu savaşı
 Başınızı eskisi gibi yüksekte tutacağımızdan.
 Zaten Tanrı bu nedenle kaçmamı sağladı,
 Ruhuma çektirilen zulümden,
 Şu yanımdaki dost zindancının yardımlarıyla.
 Ve şimdi uğradığımız haksızlıkların üzüntüsüyle dolu Zeus,
 Lanetli Timur'un gururunu ayaklar altına alıp
 Başınıza onurlar yağdıracak.

ORCANES

Silahlı yüz bin adamım var—
 Büyük bir orduyla karşılaştırıldığında
 Bir avuç oldukları halde
 Dönek Hıristiyan'ı alt ettiklerinden
 Sayılarının Nil ve Fırat ırmaklarının suyunu içmeye,
 Güçlerinin de dünyayı fethetmeye yeteceğini düşünüyorlar.

KUDÜS BEYİ

Ben de Kudüs'ten, Judaea'dan,
 Gaza'dan, Askalon'dan bir o kadar asker getirdim.
 Sina Dağı'na çıkıp sancaklarını dalgalandırdıklarında
 Gökyüzünde çok renkli bulutlar gibi durmakta
 Ve doğmakta olan günün güzel olacağını müjdelemekteler.

TRABZON BEYİ

Ben de Trabzon'dan, Chio'dan,
 Famastro'dan, Amasya'dan,
 Tüm Karadeniz kıyılarından
 Riso, Sancina ve ünlü Fırat'ın
 Doğduğu yere komşu kentlerden
 Bir o kadar asker getirdim.
 Alçak Moğol'un ateşe verdiği kentlerinin
 Aleviyle alevlendi cesaretleri
 Ve yeminliler bu sefilin zalim yüreğini yakmaya.

SURIYE BEYİ

Halep, Soldino, Trablusgarp
 Ve memleketim Şam'dan toplanmış
 Tam yetmiş bin askerle Suriye'den geldim,
 Buluşup yardım etmeye dost sultanlara.
 Hepimiz bu Timur'a karşı birleşip
 Siz efendimizin ayaklarının dibine
 Esir olarak bırakacağız onu.

ORCANES

Demek oluyor ki, savaşa hazırız,
 Geleneksel savaş düzenimiz olan
 Hilal biçiminde dizileceğiz.
 Hilalin boynuzları kirlenmiş havaya saçacak
 Bu mağrur Moğol'un zehirli beynini.

CALLAPINE

Şimdi de soylu beyler,
 Beni düşmanımın elinden kurtaran
 Bu dostuma verdiğim sözü tutup
 Onu Kral ilan etmenin gerekli ve onurlu olduğunu
 düşünüyorum.
 Çünkü biliyorum, tam bir beyefendi o.

ALMEDA

Kral olmak için pek de gerekli değil bu; bakın Timur bir hiçken
 padişah oldu.

KUDÜS BEYİ

Majesteleri, bir gün saptayıp
Verdiğiniz sözlerin hepsini yerine getirebilirsiniz;
Siz majesteleri için taç giydirmek sıradan bir şey.

CALLAPINE

Almeda, yakında tutacağım sözümü.

ALMEDA

Majestelerine teşekkür ederim.
(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(İçeri TİMUR ve USUMCASANE, üç oğlu (CALYPHAS, AMYRAS, CELEBINUS) girer. Dört asker ZENOCRATE'ın tabutunu taşımakta, davullar bir matem marşı çalmakta, kent yanmaktadır.)

TİMUR

Evet, yansın bu lanetli kentin kuleleri,
Gökyüzünün en üst katına çıksın alevler
Ve tutuştursunlar buğuları,⁵⁴
Yanan meteor biçimini alarak,
Habercisi olsun kentlilere ölüm ve yıkımın.
Burcumun tepe noktasına
Gökyüzü yok olana değin yaşayacak,
Yeryüzünden durmadan gelen artıklarla beslenen,
Bu toprakları ölüm ve açlıkla tehdit eden
Parlak bir yıldız asılsın.
Uçan ejderler, yıldırım, korkunç gökgürültüsü
Alazlasın bu güzel ovaları ve kapkara etsin onları
Furiaların saklandıkları Lethe, Styx ve Phlegethon'la
çevrili ada⁵⁵ gibi.
Çünkü sevgili Zenocrate'ım öldü.

⁵⁴ Rönesans metecorolojisinde buhardan daha hafif olan buğu, atmosferin en üstüne çıkar ve orada bulunan ateşin etkisiyle parlar ve ejder, mızrak vb. biçimler alarak göze görünür.

⁵⁵ Hades'in etrafındaki bu üç ırmak birer hendek gibi düşünülmektedir.

CALYPHAS

Onun anısına dikilen bu sütunun üzerinde
 Arapça, İbranice ve Yunanca olarak şunlar yazıyor:
*Bu kent Büyük Timur tarafından yakılmıştır
 Ve yasaklamaktadır insanlara yeniden inşasını.*

AMYRAS

Buraya da matem bayrağı dikilecek,
 Üzerinde bir prenses olarak doğduğunu
 Ve Doğu'nun Sultanı'nın karısı olduğunu gösteren
 İran ve Mısır armaları bulunacak.

CELEBINUS

Şuraya konulacak yazıtta
 Bütün erdemleri ve güzellikleri anlatılacak.

TİMUR

Şurada da Zenocrate'ın resmi duracak
 Dünyanın hayran olduğu güzelliğini göstermek için.
 Tanrısal Zenocrate'ın buraya asılan güzel resmini görmeye
 Gökyüzünden tanrılar gelecek;
 Ekvator'dan aşağı hiç geçmemiş kimselerin
 Güzel yüzlerini görmedikleri
 Güney yarıküredeki yıldızlar,
 Birer hacı gibi bizim yarıküreye gelecekler
 Zenocrate'ı görebilmek için.
 Larissa ovasını süslemeyeceksin,
 Hep kollarımın arasında kalacaksın.
 Kuşattığım her kent ve kalede
 Kraliyet çadırının üzerine konulacaksın
 Ve savaş meydanında bir orduyla savaşa tutuştuğumda
 Bu bakışlar askerlerim üzerinde
 Sanki savaş tanrıçası Bellona
 Tüm düşmanlarımızın kafasına
 Kınından sıyrılmış kılıçlar ve yanan sülfür
 Yağdırıyormuş duygusu uyandıracak.
 Evet beylerim, mızraklarınızı bir kez daha kaldırın havaya.
 Haydi soylu Casane, daha fazla ağlama.
 Oğullarım, ağıt yakmayı bırakın–

Bu kent annenizin ölümüne sonsuza dek yas tutacak,
Anneniz öldü diye bir kül yığını haline gelerek.

CALYPHAS

Onun için denizlerdeki sular kadar gözyaşı döksem,
Yine de üzüntüm dinmez.

AMYRAS

Yüreğim de yandı kül oldu
Annemin ölümüne duyduğum acı ve üzüntüyle.

CELEBINUS

Annemin ölümü durdurdu beynimi,
Üzüntü konuşmamı engelliyor.

TİMUR

Evlatlarım, toparlayın kendinizi ve sözlerime kulak verin;
Sizlere savaşın inceliklerini öğretmek istiyorum.
Öğreneceksiniz yerde nasıl yatılır,
Bataklıkları nasıl aşarsınız zırhlarınızla,
Nasıl katlanırsınız kavuran sığağa, donduran soğuğa
Ya da açlığa ve susuzluğa, savaşın zorluklarına;
Arkasından da kale surlarına tırmanmasını,
Bir kaleyi kuşatmasını, bir kentin altını oymasını,
Koca kentleri havaya uçurmasını.
Daha sonra da adamlarınız için nasıl bir kale yapacağınızı,
Engabeli arazilerde en sağlam kalenin nasıl yapılacağını.
En uygunu beşgen biçiminde olanıdır;
Çünkü böyle bir kalede
Saldırının gelebileceği köşeler geniş açılı,
Zor olduğu yerlerde ise dar açılı tutulabilir.
Hendekler derin kazılmalı,
Siperler dar ve dik,
Surlar yüksek ve geniş,
Tabyalar büyük ve dayanıklı olmalı,
Top yuvaları yapmalı, duvarlarda destek bulunmalı
Ve altı bin asker barındırmalı.
Derin hendekler, dehlizler
Ve hendeği korumak için potemler⁵⁶ bulunmalı;

⁵⁶ Kaleden dışarıya uzanan gizli yeraltı yolu.

Tabyaları güllerden korumak için
Yüksek koruganlar yapmalı,
Tüfek kullananların ardına saklanacağı barbatılar⁵⁷ olmalı,
Kazamatlı duvarlara⁵⁸ toplar yerleştirmeli, mühimmat koymalı;
Böylelikle de kale dışından,
Her yönden gelebilecek saldırıları tarayabilir,
Karşı tarafın toplarını havaya uçurabilir,
Düşmanı yok edip, surlarda delik açılmasını önleyebilirsiniz.
Karada işinize yarayacak bu şeyleri öğrendikten sonra,
Açık ve kolay bir biçimde
Öğreteceğim sizlere suyu nasıl boşaltabilirsiniz,
Nasıl aşabilirsiniz gölleri, derin ırmakları,
Körfezleri, çayları ve küçük denizleri ayaklarınızı ıslatmadan;
Ve nasıl yapılır dalgalı bir denizde
Koca bir kayanın iç kısmına,
Korunaklı ve ele geçirilmez bir kale.
Bunu da öğrenince artık askersiniz,
Büyük Timur'a layık oğullarsınız demektir.

CALYPHAS

Efendim, bunları yapması çok tehlikeli,
Daha öğrenmeden yaralanabiliriz, hatta ölebiliriz.

TİMUR

Alçak, sen hem Timur'un oğlusun
Hem de ölmekten ya da bir kılıç darbesiyle
Koskoca bir yara almaktan korkuyorsun ha!
Sen hiç gördün mü bir top güllesinin
Süvariler ve ateşli silahlarla desteklenen
Mızraklı askerlerin ortasına düştüğünü,
Parçalanan kolların bacakların göklere savrulduğunu
Ve havayı toz zerrecikleri gibi doldurduğunu?
Ölümünden nasıl korkabilirsin, ödle adam?
Görmedin mi, süvarilerimin düşmana saldırdığını,
Kollarından yaralandıklarını, ellerinin kesildiğini,
Mızraklarını akan kanlarıyla boyadıklarını
Ama akşam olunca çadırımda içki içtiklerini?
Boşalan damarlarını kana dönüştür

⁵⁷ Arkasına saklanarak atış yapmaya yarayan dişli korkuluk duvarları.
⁵⁸ İçi boş kutu halinde duvar.

Şarapla doldurduklarını görmedin mi?
 Ve hâlâ yaralanınaktan korktuğun için savaştan kaçırıyorsun ha!
 Bak bende, kralların alt eden,
 Ordusuyla dünyayı dolaşan babanda,
 Hiç yara bere yok;
 Savaşlarda bir gram bile kan kaybetmedi
 Ama bakın kolunu kesecek sizlere öğretmek için.

(*Kolunu keser.*)

Ne kadar derin olursa olsun,
 Bir yaranın hiç önemi yok;
 Kan, savaş tanrısının gösterişli üniformasıdır.
 Şimdi bir askere benzedim ve bu yara
 Bana bir görkem ve zarafet kazandırıyor,
 Sanki altın kaplı, elmas, zümrüt, yakut
 Ve en güzel Hint incileriyle bezenmiş
 Bir taht, burada bir çadıra kurulmuş
 Ve ben de Şam'ın surlarına zincire vurulmuş olarak getirdiğim
 Afrika Fatih'i'nin⁵⁹ giydiği işlemeli kaftanı kuşanmış gibiyim.
 Gelin çocuklarım, dokunun yarama
 Ve yıkayın ellerinizi kanımda,
 Ben manzarayı izleyip gülerken—
 Şimdi söyleyin çocuklarım,
 Ne düşünüyorsunuz bir yara hakkında?

CALYPHAS

Ne diyeceğimi bilemiyorum,
 Bence çok kötü görünüyor.

CELEBINUS

Yaranın hiç önemi yok; baba, beni de yarala.

AMYRAS

Beni de, efendim.

TİMUR

Gel evlat, ver kolunu.

CELEBINUS

Al babacığım, seninkini kestiğin gibi güzelce kes.

⁵⁹ Bayezid.

TİMUR

Yaralanmayı göze alman benim için yeterli.
 Oğlum, tek bir damla kanın dökülmeyecek
 Türk ordusuyla karşılaşana dek—
 Ama o zaman, kalabalık saflara korkusuzca dal,
 Umursamadan darbeleri, kan akan yaraları ve ölümü;
 Lârisa'nın yanan surları,
 Yaptığım savaş konuşması ve gördüğünüz yaram,
 Büyük Timur'un dostlarına yakışır yiğitlikte olmayı
 öğretsin size.
 Usumcasane, haydi ilerleyelim
 Şu pis Türklerin kalelerini ve kentlerini
 Ateşe vermeleri için önden yolladığımız
 Techelles ve Theridamas'a doğru.
 Kovalayalım o ödle, korkak kaçağı
 Ve alçak, hain Almeda'yı,
 Ateş ve kılıç onları bir köşeye kıştırana değin.

USUMCASANE

Soylu efendime ihanet eden
 O lanetli, alçak hain Almeda'nın
 Bağırsaklarını kılıcımınla deşmeye can atıyorum.

TİMUR

Görelim bakalım korkak Callapine
 Bizimle savaşmaya cesaret edecek mi;
 Ensesine ayağımızla basarak
 Babasının esaretinden daha fazlasını çektirelim ona.

(Çıkarlar.)

III. SAHNE

(İçeriye, yanlarında adamlarıyla [Askerler ve İstihkâmcılar] TECHEL-
 LES ve THERIDAMAS girer.)

THERIDAMAS

Timur'dan ayrılıp kuzeye,
 Suriye sınırına kadar ilerledik.

Balsera'ya⁶⁰ geldik, en güçlü kaleleri burası,
Ülkenin tüm hazinesi burada.

TECHELLES

Öyleyse getirelim hafif toplarımızı,
Miyaneleri,⁶¹ havayileri,⁶² ve şaykaları⁶³ siperlere;
Dolduralım hendekleri yıkılan surların taşlarıyla
Ve girelim içeri altını almak için.
Sizler ne diyorsunuz askerler?

ASKERLER

Evet girelim efendim, haydi girelim.

THERIDAMAS

Ama durun biraz, boru çalıp görüşme isteyin.
Timur'un dostu iki kralın
Koca bir orduyla duvarların önünde durduğunu görünce,
Savaşmadan teslim olabilirler.

*(Borular çalınır. Surların üzerinde karısı OLYMPIA ve oğluyla birlikte
Kale Komutanı görünür.)*

KOMUTAN

Ne istiyorsunuz, beyler?

THERIDAMAS

Komutan, kaleni bize teslim et.

KOMUTAN

Size mi! Niye? Kaleminden bıktığımı mı sanıyorsunuz?

TECHELLES

Hayır komutan, yaşamaktan bıkmışsın demektir,
Timur'un dostlarına karşı koyarsan.

THERIDAMAS

Cezayir'den gelen bu istihkâmcılar

⁶⁰ Ortelius'un haritasında, Suriye'nin kuzeyinde Passera kenti bulunmaktadır. Marlowe'un bu sözcüğü yanlışlıkla Balsera diye yazdığı düşünülmektedir.

⁶¹ Miyane (minion), 7.5 cm. çapında hafif bir top.

⁶² Havayi (falconet), 16.ve 17. yüzyıllarda kullanılan hafif bir top.

⁶³ Şayka (saker), kuşatmalarda ve gemilerde çokça kullanılan bir tür hafif top.

Toplar atılırken bile,
 Senin kalenden yüksek
 Toprak ve çalı çırpıdan bir tepe oluşturlar,
 Kalenin tabyalarını ve siperlerini
 Top ateşiyle öyle bir döverler ki,
 Molozlar siperleri doldurur.
 İçeri girdiğimizde Tanrı bile kurtaramaz
 Seni, karını ve aileni elimizden.

TECHELLES

Komutan, bu Mağribiler kesecekler
 Kurşun borularla kaleye gelen suyu.
 Kale duvarlarının önündeki siperlerde
 İçeri erzak sokulmasın diye bekleyecekler,
 Dışarı çıkmaya çalışanı da öldürecekler.
 Bu yüzden komutan, teslim ol savaşmadan.

KOMUTAN

Timur'un dostu olan sizler,
 Muhammed'in kardeşi bile olsanız,
 Teslim etmem, elinizden geleni ardınıza koymayın—
 Tabyalar yapın, top ateşine tutun, siperler kazın, dehlizler açın,
 Suyu kesin, yardım gelmesini engelleyin
 Yine de kararlıyım; güle güle.

(Surlardan ayrılır.)

THERIDAMAS

İstihkâmcılar haydi, asamı vurduğum yere
 Söylediğim boyutlarda siperler kazın;
 Toprağı kale duvarlarına doğru yığın,
 Sizleri koruyabilecek yüksekliğe gelene kadar;
 Kendinizi fazla göstermeyin ki,
 Kurşunlara kimse hedef olmasın.

İSTİHKÂMCILAR

Başüstüne, efendim.

(İstihkâmcılar çıkar.)

TECHELLES

Kaleyi kurtarmaya gelen bir ordu var mı diye

Yüz atlı ovayı tarayacak.
 Theridamas, ikimiz siperlere sokalım adamlarımızı
 Ve oktantla⁶⁴ kalenin siperlere olan
 Yüksekliğini ve uzaklığını ölçelim
 Ki, görelim topçularımız
 Yatay atışlarla surları dövabiliyor mu.

THERIDAMAS

Sonra da nezaret edelim
 Mühimmatın siperlerden tabyalara getirilmesine.
 Topçularımızı tüfek ateşinden korumak için
 İki metre eninde toprak duvarlar yapalım;
 Aralarından da toplarımız gürlesin.
 Surların yıkılması, toz, duman, alev,
 Top patlaması, yankısı ve askerlerin bağırışlarıyla
 Kulaklar sağır olsun, parlak gökyüzü kararsın.

TECHELLES

Borular ve davullar çalınsın hemen
 Askerler, erkekçe savaşın, kale sizin!

(Çıkarlar.)

IV. SAHNE

(İçeri karısı OLYMPIA ve oğlu ile birlikte Komutan girer.)

OLYMPIA

Haydi efendim, hemen kaçalım buradan,
 Düşmanın arkasına çıkan dehlizden.
 Kaleyi kurtarma umudu kalmadı artık.

KOMUTAN

Böğrümde giren ölümcül bir kurşun
 Kalbimi deldi, ölüyorum.
 Ciğerimin yandığını hissediyorum;
 Vücudumu besleyen tüm damarlar parçalandı;
 Tüm bağırsaklarım yaradan akan kanla yıkandı.

⁶⁴ Topçuların kullandığı bir uzaklık ve yükseklik ölçme aleti.

Elveda, sevgili karıcığım! Sevgili oğlum, elveda! Ölüyorum.
(Ölür.)

OLYMPIA

Ölüm, nereye gittin, niye izin veriyorsun yaşamamıza?
Güzel ölüm, gel geri, ikimizi de al!
Aynı anda son bulsun yaşamlarımız,
Aynı anda mezara konulsun bedenlerimiz.
Ölüm, neden gelmiyorsun?
Bu, senin habercin olmalı-
(Bir hançer çıkarır.)
Çirkin Ölüm, aç kara kanatlarını,
Götür ruhlarımızı onunkinin yanına.
Söyle bana soylu oğlum, ölmeye hazır mısın?
Bu zalim, zorba Moğollar,
İçlerinde acıma duygusu bulunmayan Mağripliler
Bizi parça parça doğrayacak,
İşkence masasına yatıracak
Ya da bundan daha korkunç bir işkence düşünecekler.
Onun için seni seven annen öldürsün seni;
Şimdi o kar beyazı boynunu keseceğim
Ve acıdan ve yaşamaktan kurtaracağım seni.

OĞUL

Anne öldür beni, yoksa ben öldüreceğim kendimi.
Sanıyor musun ki, onun öldüğünü göre göre yaşayabilirim?
Ver hançerini bana anneciğim ya da öldür beni-
Moğollar bana işkence edemeyecek
Soylu anneciğim, indir hançeri, babama kavuşayım.
(Oğlunu hançerler.)

OLYMPIA

Ah Muhammed, eğer bu günahsa,
Gökyüzünün tanrısından affedilmemi dile
Ve sana ulaşmadan arındır ruhumu günahlarından!
(İçeri adamlarıyla THERIDAMAS ve TECHELLES girer.)

THERIDAMAS

Bayan, ne yapıyorsunuz?

OLYMPIA

Kendimi öldürüyorum, oğlumu öldürdüğüm gibi,
Zalim Moğollar parçalamasınlar diye
Babasınınkiyle yaktım cesedini.

TECHELLES

Çok cesurca bir hareket; asker karısına da bu yaraşır.
Bizimle büyük Timur'a geleceksin;
Ne kadar kararlı olduğunu duyunca,
Seni bir kral ya da bir beyle evlendirir.

OLYMPIA

Ölen kocam daha değerliydi benim için
Beylerden, krallardan, imparatorlardan:
Ve onun uğruna son veriyorum yaşamıma.

THERIDAMAS

Hayır bayan, bizimle Timur'a giderseniz,
Muhammed'den daha büyük biri olduğunu görürsünüz. O'nun
Yüzündeki görkem, Zeus'un sınırları,
Güzel Thetis gibi kristal bir giysi içinde,
Parıldayan bir çardakta oturan Cyntia'ya
Kadar uzanan koca sarayından daha fazla.
O, Kader'i ayaklarının altında çiğnedi;
Yüce savaş tanrısını esiri yaptı;
Kızıl giysiler içinde, kınından sıyrılmış kılıçlarla,
Ölüm ve Fatalar el pençe divan duruyor huzurunda.
Önlerinde, bir aslanın sırtına binmiş Rhamnusia⁶⁵ var ;
Elinde kan dolu bir miğfer,
Doğranmış askerlerin beyinlerini serpiyor yere;
Çirkin Furialar yanında koşuşturuyor,
Bekliyorlar dünyanın başına bela olsunlar diye emir vermesini;
Yaşamının doruk noktasının üstünde uçuyor
Giyisi rüzgârdan, kartal kanatlı şöret,
Altın borusunu öttürüyor,
Yayıyor yüce Timur'un adını
O, şanlı gökyüzünün çerçevesini oluşturan
Düz çizginin zıt iki kutbuna kadar.
Güzel bayan, gözleriniz işte bu adamı görecek. Haydi.

⁶⁵ Nemesis.

OLYMPIA

Dizleri üstünde diz çökmüş, burada kalmak,
 Oğlunun ve kocasının vücutlarıyla beslenen
 Ateşe kendisini atmak için yalvaran
 Bu kadının döktüğü gözyaşlarına acıyın.

TECHELLES

Bayan, Doğa'nın, Cennet'in parlayan lambalarından örnek
 alarak,
 Sonsuz karmaşaya biçim verdiği zaman
 Gösterdiği yetenekten daha fazlasıyla meydana getirdiği
 Böylesine güzel bir yüzü
 Yakmaktansa bizi yakar ateş.

THERIDAMAS

Bayan, size delicesine âşığım.
 Bizimle gelmelisiniz, başka yolu yok.

OLYMPIA

Öyleyse, nereye götürürseniz götürün, aldırmiyorum;
 Dilerim, Kader'in çizdiği yolculuğumun sonu
 Lanetli yaşamımın sonu olur.

TECHELLES

Hayır bayan, mutluluğunuzun başlangıcı olacak bu.
 Bu nedenle isteyerek gelin.

THERIDAMAS

Askerler, haydi komutanla buluşalım;
 O, şu anda Anadolu'da,
 Türk ordusuna saldırmaya hazırlanıyor olmalı.
 Bu kaleyi talan ederken aldığınız
 Altın, gümüş ve incileri eşit olarak paylaşın aranızda.
Bu bayana da iki kat fazlası verilecek hazinemizden.

(Çıkarlar.)

V. SAHNE

(İçeri adamlarıyla birlikte CALLAPINE, ORCANES, KUDÜS BEYİ, TRABZON BEYİ, SURIYE BEYİ, ALMEDA ve arkalarından bir Haberci girer.)

HABERCI

Ulu Hünkârım,
Tanrı'nın yeryüzündeki büyük askeri, yüce Callapine,
İran Şahı Timur, buraya, Halep'e geldi ordusuyla—
Siz efendimizin tazılarının
Yaralı ceylanı uluyarak kovaladıkları
İda Dağı'ndaki⁶⁶ ormanın rüzgârda sallanan
Yapraklarından daha fazla sayıları—
Amacı Anadolu'nun surlarını⁶⁷ kuşatarak
Kenti ateşe vermek, her yeri yakıp yıkmak.

CALLAPINE

Benim ordum da onunki kadar kalabalık;
Frigya'dan⁶⁸ tuzlu dalgalarıyla
Kıbrıs'ı döven denize kadar
Dağları, vadileri ve ovaları kaplamakta.
Türk beyleri, komutanlar, cesur olun,
Bileyin kılıçlarınızı, doğramak için Timur'u,
Oğullarını, komutanlarını ve dostlarını—
Muhammed adına, bir tanesi bile canlı kalmayacak!
Bu savaşın yapılacağı ova
Kazanacağımız zaferin anısına
Sonsuza değin İranlıların mezarı diye anılacak.

ORCANES

Kendine Zeus'un gönderdiği bela,
Dünyanın efendisi, yeryüzünün tanrısı diyen adam
Çıktığı seferi durduracak;
Timur'un siz efendimizin elinden Anadolu'da öleceğini bilen
Binlerce zebaninin hiç sönmeyen ateşlerini savurdıkları,
Koca pençelerini uzattıkları,

⁶⁶ Çanakkale bölgesindeki Kaz Dağı'nın eski adı.

⁶⁷ Burada Marlowe, Anadolu'yu bir kent olarak düşünmektedir.

⁶⁸ Batı Anadolu'da bir bölge.

Dişlerini göstererek sırttıkları
Ve ruhunu içeri almak için kapısında bekledikleri
Cehenneme tepesi üstü düşecek.

CALLAPINE

Beyler, söyleyin bana askerlerinizin sayısını
Ve krallık ordumuzun toplam ne kadar olduğunu.

KUDÜS SULTANI

Filistin ve Kudüs'ten
Altmış bin savaşçı Yahudi geldi,
Siz majestelerine sayımızı söyledüğimizden bu yana.

ORCANES

Arabistan çöllerinden
Ve güzel Semiramis'in yeniden yaptırdığı
Güzel kentin⁶⁹ kutsal topraklarından,
Siz efendimize sayımızı son söyledüğümüzden bu yana,
Kırk bin savaşçı piyade ve süvari geldi.

TRABZON KRALI

Siz efendimize sayımızı son söyledüğümüzden bu yana,
Küçük Asya'daki Trabzon'dan,
Savaşta kaçmak nedir bilmeyen,
Zafer kazanmadan asla geri dönmeyen
Tam elli fazla Türk ve Anadolu'yu daha geldi.

SURİYE SULTANI

Siz efendimizin topraklarındaki
Suriye'deki Halla⁷⁰ ve komşu kentlerden
On bin süvari ve otuz bin piyade geldi,
Siz efendimize sayımızı son söyledüğümüzden bu yana.
Böylece tüm ordunun sayısı
Altı yüz bin yiğit savaşçıya çıktı.

CALLAPINE

Öyleyse, hoşgeldin Timur, ölümüne.
Haydi yiğit beyler, savaş meydanına—

⁶⁹ Babil.

⁷⁰ Ortclius'a göre, Halep'in güney-doğusunda bir kent.

İranlıların mezarına–

Düşmanlarımızı nasıl doğradığımızı görmek için
Zeus'la birlikte gökyüzünden bakan Muhammed'e
Dağlar kadar cansız insan kurban edelim.

(İçeri TİMUR girer. Yanında üç oğlu [CALYPHAS, AMYRAS, CELEBINUS], USUMCASANE ve adamları vardır.)

TİMUR

Şuraya bak Casane, bir sürü kral
Bilmece anlatıyormuş gibi kafa kafaya vermişler.

USUMCASANE

Efendim, bet beniz attı hepsinde sizi görünce!
Zavallılar, sanki ölümleri çok yakınmış gibi duruyorlar.

TİMUR

Doğru söylüyorsun Casane çünkü ben buradayım!
Ama ben öldürmeyip onları esir alacağım.
Siz zavallı Türk beyleri,
Geldim, Yunan kampına, Yunanlılara meydan okumak
Ve kendini rakibi acımasız Akhilleus'a
Göstermek için gelen Hektor gibi.
Bu benzetmeyle sizleri şerefendiriyorum
Çünkü Hektor'un kılıç kullanan en ünlü şövalye Akhilleus'a
yaptığı gibi
İçinizden herhangi birini teke tek çarpışmaya davet etsem
Biliyorum hepiniz reddedeceksiniz korkuyla
Ve kaçacaksınız eldivenimden⁷¹ akrep görmüş gibi.

ORCANES

Ordun yeterince kalabalık değil diye korktuğun için
Teke tek çarpışmak istiyorsun bizimle.
Çoban çocuğu, aşağılık Timur,
Düşünmeye başla sonunu. Bu kılıç kesecek boğazını.

TİMUR

Alçak, çobanın oğlunun doğumunda,
Gökler gülümseyerek bakıyordu ona

⁷¹ O devirlerde düelloya davet eden tarafın yere bir eldiven atılması âdetlendi.

Kıyamete kadar birbirleriyle çatışacak yıldızları⁷² bir araya getirdi
 Ve karar verdi Timur'dan daha yüce bir fatih yaratmamaya.
 Seni ve şuradaki alçağı,⁷³ şu Türk köpeğine,
 Efendisine olan görevini unutturup
 Baştan çıkaran o sefil alçak Callapine'a
 Öyle acılar çektirecek ki,
 Timur'un doğduğu güne lanetler yağdıracaksınız.

CALLAPINE

Mağrur Moğol, böbürlenip durma,
 İntikamını alacağım babama ve bana yapılan kötülüklerin.

KUDÜS SULTANI

Muhammed aşkına, zincire vuracağız onu,
 Yunan adalarını soyup yağmalayacak bir kadırgaya,
 Hristiyanların yanına koyacağız forsa olarak;
 Böylece eski mesleğine dönüş yapacak,
 Bence bu sefilden çok iyi hırsız olur.

CALLAPINE

Hayır, savaş sona erdiğinde,
 Hepimiz bir araya gelip kafa kafaya vereceğiz
 Vücuduna ve ruhuna en fazla acıyı çektirecek işkenceyi
 düşünmek için.

TİMUR

Callapine efendi, bir daha kaçmayasın diye
 Boynuna bir ağırlık bağlayacağım;
 Böylece, ikide bir gelip seni kontrol etmeyeceğim.
 Sana gelince, kral bozuntusu, sana gem taktıracığım,
 Atlarım gibi koşum takılacak sana, arabamı çekeceksin ;
 Durunca da telden kırbaçla kırbaçlanacaksın.
 Yemle yetinmeyi ve bir ahırda,
 Tahta üstünde yatmayı öğreteceğim sana.

ORCANES

Timur, daha önce diz çöküp önümüzde
 Hayatını bağışlamamız için yalvaracaksın bize.

⁷² Jupiter ve Venüs. 'Bu birleşme kıyamete kadar gerçekleşmeyecek.'

⁷³ Almeda.

TRABZON KRALI

Koca ordumuzun askerleri

Kısıkvrak bağlayıp Sultanımızın çadırına getirecekler seni.

SURIYE SULTANI

Hepsi bir ağızdan yemin etti seni öldürmeye

Ya da zincire vurup sonsuz işkencelere boğmaya.

TİMUR

Baylar, karnınızı iyi doyurun; biliyorsunuz yakında arabama
koşacağım sizleri.

CELEBINUS

Bak baba, zindancı Almeda nasıl bakıyor bize.

TİMUR

Alçak, hain, Allahın belası döneç,

Yer yarılrsa da içine girsem diyeceksin!

Öfkeli bakışlarımda ölümü görmüyor musun?

Alçak, öfkemi yatıştırmak için

Git de at kendini uçurumdan

Ya da deş karnını, çıkart yüreğini,

Yoksa işkence edeceğim sana;

Kızgın demirle, erimiş kurşunla dağlayacağım iğrenç
bedenini,

İşkence masasında eklemlerini ayıracağım birbirinden,

Yaşadığın sürece hiçbir şey koruyamayacak seni

Timur'un öfkesinden.

CALLAPINE

Sana rağmen Kral olacak o.

Gel Almeda, al şu tacı.

Seni burada, Mekke yakınlarındaki

Roso Denizi'yle⁷⁴ sınırdaş olan

Ariadan'ın⁷⁵ Kralı ilan ediyorum.

ORCANES

Alsana be adam!

⁷⁴ Kızıldeniz.

⁷⁵ Marlowe'un gelişigüzel seçtiği, Afrika'da bir kent.

ALMEDA

Soylu efendim, izin verin alayım.

CALLAPINE

Ondan izin mi istiyorsun? Alsana şunu.

TİMUR

Efendi, al tacı da kral sayısı yarım düzine olsun.

Efendi, madem kralsın artık sen de soyluluk dağıtmalısın.

ORCANES

Dağıtacak ve kafanı arınasına koyacak.

TİMUR

Hayır, sancağına bir deste anahtar assın, bir zamanlar zindancı olduğunu hatırlatan; ki, onu yakaladığımda anahtarlarla kırayım kafasını ve seni de kapatayım ahıra, kan ter içinde arabamı çektiğin için.

TRABZON KRALI

Haydi, savaş meydanına gidelim de, şu alçağı öldürelim.

TİMUR

(*Bir askere*)

Dostum, kamçıları hazırla ve getir arabamı çadıra;

Çünkü, savaş sona erer ermez, törenle askerler arasında dolaşacağım.

(THERIDAMAS *ve* TECHELLES *adamlarıyla girerler.*)

N'aber kralcıklar– bakın işte öcüler geldi,

Başlarınızdaki saçlar diken diken olacak

Ve kafalarınızdaki taçlarınız ayaklarınızın dibine düşecek.

Theridamas ve Techelles, hoşgeldiniz–

Şu güruhu görüyor musunuz, şu Kral'ı tanıyor musunuz?

THERIDAMAS

Evet efendim, Callapine'ın zindancısıydı.

TİMUR

Ama şimdi gördüğünüz gibi Kral olmuş; Theridamas, dikkat et ona da, biz savaşırken saklamasın tacını, İran'ın aptal Şahı gibi.

SURIYE SULTANI

Hayır Timur, emin ol öyle yapmak zorunda kalmayacak.

TIMUR

Bayım, sen bilmiyorsun.

Askerlerim ve sevgili dostlarım,

Her zaman yaptığınız gibi, birer fatih gibi savaşın.

Bu güzel günde zafer sizin olacak.

Benim öfkeli görünüşüm ordularımız arasında uçan

Güzel Zafer'in üzerime konmasına neden olacak,

Hepinize defne yapraklarından çelenkler giydirecek.

TECHELLES

Savaş sona erip

Zengin Anadolu bizim olunca,

Adamlarımızın hazineleri nasıl ter içinde sırtlarında

taşıyacaklarını

Düşündükçe gülesim geliyor.

TİMUR

Hepinizi hemen Kral yapacağım;

Haydi savaşın Türkler, ya da teslim olun.

ORCANES

Hayır, alçak Timur, seninle savaşacağız.

(Farklı yönlerden çıkarlar.)

IV. PERDE

I. SAHNE

(*Borular çalmır. AMYRAS ve CELEBINUS, CALYPHAS'ın uyuduğu çadırdan çıkarlar.*)

AMYRAS

Şu mağrur Türklerin altın taçları
Bir araya gelip gökyüzünün görkemini
Yarı yarıya karartan güneşler gibi parıldıyor.
Kardeşim, düşüncelerimizden daha hızlı uçan
Ve muzaffer kanatlarıyla orduları doğrayan
Öfkeli kılıcını takip edelim babamızın.

CELEBINUS

Çadırdaki miskin kardeşimizi çağır.
Eğer babam onu savaş meydanında görmezse,
Göğsündeki fırında alevlenecek öfkesi
Ve yüreğine ölümcül bir yıldırım yollayacak.

AMYRAS

Hey kardeşim! Bu kadar düşkün müsün uykuya ki,
uyanamıyorsun
Bizim ve babamızın mahvına neden olacak
Düşmanlarımızın davulları
Ve gürleyen topları kulaklarımızın dibinde gümbürderken?

CALYPHAS

Defolun aptallar, babamın bana ihtiyacı yok.
 Ne de sizlere; sizler yetişkin bir insan gibi bilge olmaktan çok
 Çocukça bir çürete sahipsiniz.
 Ordumuzun yarısı benimle kalıp uyusa bile,
 Babam yeter düşmanı korkutmaya;
 Ona yararımızın dokunacağını düşünerek
 Şerefine gölge düşürüyorsunuz.

AMYRAS

Ne, savaştan kaçmaya cüret mi ediyorsun?
 Babamın senin ödleğinden nefret ettiğini,
 Savaşta bulunman için seni hep uyardığını,
 Kendisi düşmanın en kalabalık olduğu yere dalmış
 Düşmanlarımızı yok ederken
 Bizim de lekesiz kılıçlarımızı kanla yıkamamızı istediğini
 bilmiyor musun?

CALYPHAS

Dostum, insan öldürmenin ne demek olduğunu biliyorum—
 Ama vicdanımı sızlattıyor benim.
 Öldürmek bana zevk vermiyor
 Ne de kana aldırıyorum susuzluğumu giderecek şarap varken.

CELEBINUS

Korkak çocuk! Utan, ayıp, gel buraya.
 Erkekliğin ve ailenin yüz karasısın.

CALYPHAS

Haydi, haydi, yiğit delikanlı, sen ikimiz için savaş,
 Şuradaki yiğit kardeşimi de götür
 İkinci bir Mars⁷⁶ olduğunu kanıtlayabilecek bir kişi olarak.
 Beni çok memnun edecektir
 İkinizin de savaşta bir dolu başarılar kazandığınızı
 Ve sanki sizlerden ayrı kalmamam için
 Narin bedenlerinizi geride bıraktığınızı duymak.

AMYRAS

Yani gelmiyor musun?

⁷⁶ Savaş tanrısı.

CALYPHAS

İyi bildin.

AMYRAS

Tataristan'ın ortasındaki yalçın Zona Mundi Dağları
İnciye dönüşse ve kalmam için bana verilse bile,
Babamın öfkesini üstüme çekmeye cesaret edemem;
Yiğit ordusuyla muzaffer olunca
Kazanmamızı istediği şereflerde
Oğullarının payının bulunmadığını öğrenir diye.

CALYPHAS

Şeref sizin olsun, ben keyfime bakarım;
Bilgeliğim affettirecektir korkaklığımı.
Bana gerek yoksa, niye gideyim savaşa?

(*Borular çalınır AMYRAS ve CELEBINUS içeri koşarlar.*)

Kurşun yağıyor her yandan,
Gidip bin adam öldürsem bile,
Eninde sonunda ben de ödüllendirilirim bir kurşunla
Hem de hiç savaşmayandan çok daha çabuk.
Savaşa gidip ne öldürsem ne yararlılık göstersem
Yine de yaralanabilirim,
Ve babamın tacı dahil hiçbir şeyin yararı olmaz.
Ben kâğıt oynayacağım. Perdicas!

(*İçeri PERDICAS girer.*)

PERDICAS

Buyrun efendim.

CALYPHAS

Haydi, kâğıt oynayıp vakit geçirelim.

PERDICAS

Kabul efendim ama nesine oynayacağız?

CALYPHAS

Babamın esir alacağı Türk cariyelerinin en güzelini önce
öpmesine.

PERDICAS

Kabul.

(*Açık çadırdaki kâğıt oynarlar.*)

CALYPHAS

Perdicas, benim bir korkak olduğumu söylüyorlar. Ben, altından tül giyen çıplak bir kadından tülü çıkarır da yatağıma girer diye korktuğum kadar korkarım onların boru seslerinden, kılıçlarından, toplarından.

PERDICAS

Efendim, siz böyle bir korku yüzünden asla geri çekilmezsiniz.

CALYPHAS

Keşke babam ne kadar yiğit olduğumu görmek için bir defalığına böyle bir savaşın ön saflarına yollasa beni!

(*Borular çalınır.*)

Amma da şamata yapıyorlar! Eminim çok geçmeden birilerinin canı yanacak.

(*İçeri askerlerle birlikte TİMUR, THERIDAMAS, TECHELLES, USUMCASANE, AMYRAS, CELEBINUS girer. Türk Sultanları'nı İORCANES, KUDÜS, TRABZON ve SURIYE SULTANLARI esir almışlardır.*)

TİMUR

Sefiller, bakın oğullarım nasıl hakkından geldi gururunuzun
Ve nasıl da koyun gibi güdüyorlar sizleri kılıçla.
Evlatlarım, getirin şunları ve söyleyin bana
Savaşlar tanrıları ıslıl ıslıl parıldatmaz mı?
Yüreğinizi arzuyla yakıp tutuşturumuyor mu
Hep askerlik yapıp cesaret sergilemek için?

AMYRAS

Efendim, şu kralları serbest bırakalım mı
Gidip, bize karşı daha fazla asker toptasınlar diye?
Böylece savaşı şansımızla değil de,
Eşsiz kuvvetimiz ve yiğitliğimizle kazandığımızı
görür herkes.

TİMUR

Hayır Amyras, hayır, Kader'i böyle zorlama,
 Yiğitliğini hep yeni hasımlarla besle,
 Doyurma onu eski ve yenik düşmüş düşmanla.
 Hani nerede şu alçak ödle,
 Oğlum değil, adıma ve görkemime ihanet eden biri o.

(İçeri gider ve CALYPHAS'ı getirir.)

Miskinlik ve rezillik abidesi,
 Şerefimi lekeleyen utanç kaynağı;
 Gözlerimin aleviyle tutuşan,
 Utançla yaralanan, umutsuzlukla parçalanan yüreğim,
 Senin gibi rezil birini
 Askeri yasaları uygulayarak cezalandırmaktan başka
 Bir düşünceyi nasıl barındırabilir içinde?

THERIDAMAS

Majesteleri, lütfen affedin onu.

TECHELLES ve USUMCASANE

Hepimiz yalvarıyoruz majestelerimiz, onu affedin.

(Diz çökerler.)

TİMUR

Ayağa kalkın, aşağılık, şerefsiz askerler!
 Askeri adalet nedir bilmez misiniz?

AMYRAS

Sevgili efendimiz, bu kez affedin onu;
 Bundan sonra zorla götürürüz savaşa.

TİMUR

Oğullarım kalkın, size savaş kurallarını,
 Askerliğe değer verenlerin ne yapmaları gerektiğini
 öğreteceğim.
 Ah, dünyaya gözümü açtığım,
 Askerliği seven bu bedenim alevini tattığım Semerkand,
 Güzel kent, kızarsın yüzün, kızarsın,
 Şerefine sürülen bu lekeden,
 Derin bir sevgiyle sana sarılan

Alnına sürülen bu lekeyi

Jaertis Irmağı'nın⁷⁷ bile asla temizleyemeyeceği bu
şerefsizlikten dolayı!

Zeus, geri al şunun korkak ruhunu;

Maddesi, içinde senin hamurundan ölümsüz bir ruh besleyen

Timur'un eti ve kemiğinden oluşan böyle bir ruh,

Layık değil, bedeninin ölümsüz bir parçası olmaya.

Bu hamur beni yiğit, mağrur, ihtiraslı yapıyor;

Tahtını ele geçirip, gökyüzünde dönen küreleri etkilemek için

Hazırım sana savaş açmaya.

Çünkü bu dünya, bu atmosfer

Dar geliyor Timur'a.

(CALYPHAS'ı hançerler.)

Yüce dostun Muhammed adına yemin ederim ki,

Benim kanımdan olan birine yeryüzünün tortusundan,

Dört ana maddenin artıklarından, pisliğinden yaratılmış,

İçinde yiğitlik, kuvvet ve zekâ yerine

Aptallık, miskinlik ve aylaklık bulunan

Böyle bir ruh vermekle,

Kafana dağlar fırlatan,

Yüce Atlas'ın taşıdığı yükü sarsan,

Senin korkudan titreyerek gökyüzünde saklanmana,

Görülmeseyin diye kara bir bulut şekline girmene neden
olandan

Daha tehlikeli bir düşman yarattın.⁷⁸

Ve siz, güneş gibi parladığı halde

Timur'un gücünü görmeyi reddeden,

Asya'nın hastalıklı itleri,

Şimdi görüp Timur'un gücünü ve yüceliğini,

Anlayacaksınız sizinle onun arasındaki farkı.

ORCANES

Bu yaptığın barbarlıkla, lanetli zorbalıkla,

Gösteriyorsun aramızdaki farkı.

KUDÜS SULTANI

Kazandığın zaferler öylesine kanlı ki,

Zorbalıklarınla neden olduğun

⁷⁷ Hazar Denizi'ne akan bir ırmak.

⁷⁸ Titanlarla Zeus'un savaşına atıf.

Kan ve ateş meteorlarıyla dolan gökyüzü
 Kan ve ateş yağdıracak kafana,
 Kavurucu damlaları kaynayan beynini delecek
 Ve kanımızla kanımızın intikamını alacak senden.

TİMUR

Sefiller, saldığım dehşet, yaptığım zorbalıklar için
 (Eğer savaşın adaletine zorbalık diyorsanız)
 Yukarıdan izin verildi bana, ..
 Tanrı'nın nefret ettiği kişilerin kibirini yok etmek için;
 Zeus dünyanın efendisi ilan etmedi beni,
 Şahsen bana taç giydirmede
 Cömertlik yapmam, soylu davranmam için.
 Ama madem yüce bir adım var,
 Tanrı'nın gazabı, yeryüzünün belası diyorlar bana;
 Bu sıfatlara savaş, kan, ölüm ve zulümle
 Layık olmaya çalışmalıyım
 Ve bana meydan okuyarak
 Gökyüzünün sonsuz görkemine gücüne
 Karşı gelen sefilleri mahvetmeliyim.
 Theridamas, Techelles, Casane,
 Yağmalayın şu mağrur Türklerin çadırlarını, otağlarını,
 Alın cariyelerini, gömdürün onlara şu kadın kılık kıyafetini:
 Çünkü ellerini asla kirletmemeli
 Bir asker böylesine korkak bir çocuğa dokunarak.
 Sonra da getirin o Türk orospularını çadırıma,
 Kafama göre davranacağım onlara.
 Bu arada, götürün şunu içeri.

ASKERLER

Peki, efendim.

(*Askerler CALYPHAS'ın cesedini alarak çıkar.*)

KUDÜS SULTANI

Ah, alçak canavar, hayır, cehennem zebanisi—
 Onların zulümleri bile seninkinin yanında hiç kalır,
 Ne de böylesine nefretle uygularlar!

ORCANES

Rhadamanth, Aeacus,⁷⁹ cezalandırın onu;
 Çektiği acıları arttıran nefretiniz,
 Yok etsin ruhlarımıza acı çektiren nefretini!

TRABZON KRALI

Dilerim gün ışığı kör eder
 Öfke ve ateşten oluşan böyle acımasız duyguları
 Yüreğine yansıtan görme duyusunu!

SURIYE SULTANI

Dilerim ne ruh ne damar besler
 Onun zalim yüreğini;
 Sıvıdan ve insanda merhamet duygusu uyandıran
 Kandan yoksun kalan kalbi,
 Öfkeyle kurur ve sıcaktan kavrulur!

TİMUR

Uluyun köpekler! Gem vuracağım ağızlarınıza,
 Kapatacağım çenenizi, gırtlığınıza kadar sokup parlak çeliği;
 Nefretim size çektireceği acılarla öyle haykıracaksınız ki,
 Çektiğiniz işkenceler yankılanacak tüm dünyada.
 Tıpkı dişsiz kaldıklarında homurdanarak etrafta koşuşturan
 Ve onları bulamadıklarında öfkeli böğürmeleri
 Gökyüzünde yankılanan azgın Cimbri⁸⁰ boğaları gibi.
 Bugüne kadar hiç uygulanmamış yöntemlerle
 Kentlerinizi, altın saraylarınızı
 Ele geçirip yağmalayacağım, yakıp kül edeceğim
 Ve bulutlara kadar yükselen alevlerle
 Gökyüzü tutuşacak, yıldızlar damla damla eriyecek
 Sanki ülkesinin gururu ayaklar altına alındı diye
 Muhammed gözyaşı döküyormuş gibi görünecek.
 Ölümsüz Zeus'un, bir görüntü ya da sesle,
 'Timur'um, dur' dediğini duyana kadar
 Dünyaya dehşet salmaya devam edeceğim.
 Cennetin kulelerinde nöbet tutan
 Askerlere benzeyen meteorları

⁷⁹ Zeus'un oğulları ve ölümlerin yargıçları.

⁸⁰ M.Ö ikinci yüzyılda Roma ordularını birkaç kez yenilgiye uğratan bir Kelt boyu.

Fır fır döndüreceğim gökyüzünde
 Ve havada yanan mızraklarını kıracağım
 Muhteşem zaferlerimi kutlamak için.
 Getirin şunları çadırımıza.

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(OLYMPIA *tek başına sahneye girer.*)

OLYMPIA

Zavallı Olympia, buraya geldiğinden beri
 Hiç dışarı çıkmadan ağladın,
 Kapattın kendini bir çadırın içine
 Gözyaşlarıyla yanaklarını kirlettin,
 Ağlamaktan ölüye döndün.
 Yaşamına son verecek bir yol bul,
 Amacı şerefini lekelemek olan o adamın
 İğrenç teklifini kabul etmektense.
 Tuzlu gözyaşlarınla ıslattığın bu topraklarda
 Kendini zehirleyebileceğin bitki yetişmiyor,
 İç çekişlerinle yankılanan havada
 Seni öldürecek kokular ya da buharlar yok,
 Ne de sakladığın bir kılıç var yaşamına son verecek;
 O yüzden bu buluş yardımcı olsun sana.

(İçeri THERIDAMAS *girer.*)

THERIDAMAS

Olympia, seni çadırımda aradım
 Ama güzelliğinle aydınlattığın bu yerin
 Boş ve karanlık olduğunu görünce,
 Öfkeden kudurmuş bir biçimde,
 Her yerde sana baktım koşarak;
 Zeus kanatlı oğlu Hermes'i yolladı sandım
 Seni buradan götürmesi için—
 Ama şimdi buldum seni, korkum geçti.
 Söyle Olympia, kabul edecek misin teklifimi?

OLYMPIA

Yüreğimi dağlayan üzüntü ve acı hariç
 Efendim ve sevgili oğlumun ölümüyle
 Mezara gömdüm tüm duygularımı.
 Aşk artık yasak bana, sadece ölümü düşünüyorum,
 Matemdeki biri için en uygun konu bu.

THERIDAMAS

Olympia, bakışlarıyla Cynthia'nın okyanusları
 Etkilediğinden daha fazla etkilediğin bu adama acı.
 Seni görünce yüreğim mutluluktan kabarıyor,
 Yanımdan ayrılınca içim çekiliyor.⁸¹

OLYMPIA

Efendim, acıyın bana, çekin kılıcınızı,
 Açın vücudumda bir kapı,
 Bu hapishaneden kurtulup
 Kocam ve sevgili oğluma kavuşmak için çırpınan
 Acılı ruhum uçup gitsin.

THERIDAMAS

Hâlâ mı kocanı ve oğlunu düşünüyorsun?
 Bırak bunları sevgilim, dinle beni.
 Güzel Cezayir'in Kraliçesi olacaksın,
 Saf altından pahalı giysiler giyeceksin,
 Sarayının mermer kulelerinde
 Tahtında oturan Venüs gibi durup
 Soylu gözlerinin gördüğü her şeye sahip olacaksın.
 Ben de silahlarımı çıkarıp seninle oturacağım,
 Seninle sevgi üzerine konuşarak yaşamımı geçireceğim.

OLYMPIA

Kulaklarım böylesi konuşmalardan değil,
 Ölümle başlayan, ölümle biten
 Konuşmalardan hoşlanıyor.
 Ben sevemem, Kraliçe olacaksam bile.

⁸¹ Ay'ın (Cynthia) gel-gir'e neden olması gibi, Olympia da varlığı ya da yokluğuyla Theridamas'da benzeri değişikliklere neden oluyor.

THERIDAMAS

Bayan, hiçbir şey seni etkileyemiyorsa
Ben de başka bir yol bulurum seni razı etmek için.
Aşkım o kadar aşkın ve sabırsız ki,
İsteklerim yerine gelmeli ve gelecek, sen de teslim olacaksın-
Haydi, gel çadıra.

OLYMPIA

Durun soylu efendim, şerefimi lekelemezsiz,
Size asla bulamayacağınız bir armağan veririm.

THERIDAMAS

Nedir?

OLYMPIA

Usta bir simyacının
Saf balsamdan ve madenlerden elde ettiği bir yağ.
İçinde, metafizik bilimle ve ruhların büyüğü sözleriyle
Kıvama getirilmiş mermer özü var.
Eğer bu yağı cildinize sürerseniz
Ne kurşun, ne kılıç, ne de mızrak işler size.

THERIDAMAS

Bayan, şaka mı yapıyorsunuz?

OLYMPIA

Kanıtlamak için boğazıma süreceğim yağı,
İndirin hançerinizi ve sonra da ucuna bakın,
Körleştğini göreceksiniz.

THERIDAMAS

Madem çok seviyordun kocanı ve bu da o kadar etkiliydi,
Neden ona vermedin?

OLYMPIA

Efendim, amacım öyle yapmaktı
Ama aniden ölünce elimden bir şey gelmedi.
Yalan söylemediğimi görmemiz için,
Hemen basit bir gösteri yapayım;
Üzerimde deneyin.

THERIDAMAS

Peki Olympia, sonra da saklayacağım onu,
Doğu dünyasının en değerli armağanı olarak.

(OLYMPIA *boğazına yağ sürer.*)

OLYMPIA

Efendim, şimdi saplayın hançerinizi ve bakın ucuna,
Darbe şiddetli olursa ucu körleşecek.

THERIDAMAS

Peki, Olympia–

(*Hançeri saplar.*)

Ne, öldürdüm mü onu? Alçak, öldür kendini de!
Sevgilimi öldüren bu kolu kes;
Çağımızın bilgeleri dünyadaki tüm güzellikler kadar
Güzellik bulurlardı seni inceleselerdi!
Artık benim için cehennem daha güzel cennetten;
Tüm yıldızların ışıklarını ödünç aldığı
Gökyüzünün parlak gözünden daha parlak bir lamba
Cehennemin karanlığında dolaşıp duruyor;
Artık lanetlenmiş ruhlar acı hissetmiyorlar
Çünkü tüm Furialar ona bakıyor.
Yeraltının hükümdarı⁸² kur yapıyor sevgilime,
Oyunlar, gösteriler düzenliyor onuruna,
Koca hazinesinin kapılarını açıyor
Bu iffet kraliçesini buyur etmek için.
Ülkemin tüm hazinesini harcayacağım
Büyük bir törenle gömmek için onu.

(*Cesedi alıp çıkar.*)

III. SAHNE

(İçeri, ağzlarına gem takılmış TRABZON KRALI ve SURIYE SULTANI'nın çektiği arabada oturan TİMUR girer. Sol elinde dizginler, sağ elinde bir kırbaç vardır ve onları kırbaçlamaktadır. Arkasından TECHELLES, THERIDAMAS, USUMCASANE, AMYRAS, CELEBINUS ve beş, altı asker tarafından getirilen ORCANES ve KUDÜS SULTANI girer.)

TİMUR

Deh, Asya'nın şımarık beygirleri!
 Sürücüsü yüce Timur'ken,
 Böylesine güzel bir arabayı
 Günde ancak yirmi mil mi çekebiliyorsunuz?
 Esir alındığınız Asphaltis'ten⁸³
 Buraya, Byron'a kadar onurlandırmadım mı sizleri?
 Gökyüzünün altın gözünü çeken,
 Burunlarından sabahı üfüren,
 Bulutların üzerinde doludizgin koşan atlar bile
 Gurur duymamışlardır sürücüleriyle,
 Siz sefillerin yüce Timur'la gurur duymanız gerektiği kadar.
 Kral Aegeus'un insan etiyle beslediği,
 Azgın, inatçı ve şımartılınca güçlerinin bilincine varan Trakya
 atlarını⁸⁴
 Ehlileştiren Herakles'in bileği bile
 Benim bükülmez yiğit bileğimden
 Daha kutsal ve yiğit değildi.
 Sizleri azgınlıktır, istediğim kıvama getirmek için
 Kan kadar çiğ etle beslenecek,
 En sert Moskado şarabından kova kova içeceksiniz.
 Böyle yaşayabilerseniz ne âlâ,
 Yaşayın ve çekin arabamı,
 Rüzgâra kapılmış bulutlardan daha hızlı.
 Yoksa hayvanlar gibi ölün,
 Uğursuz kara kuzgunlara tünek olun.
 Tanrıların Tanrısı Zeus'un yolladığı belayım;
 İşte, bu da,⁸⁵ görev nişanım
 Bana bu adı ve görkemi veren tanrıdan.

⁸³ Babil yakınlarında bir katran gölü.

⁸⁴ Theseus'un babası Aegeus değil, Trakya Kralı Diomedes, insan etiyle beslenen ve Herakles'in on iki görevinden biri olarak ehlileştirdiği vahşi atların sahibiydi.

⁸⁵ Kamçıyı göstermektedir.

AMYRAS

Efendim, bana da bir araba verilsin de,
Boşta duran şu iki Kral çeksinler.

TİMUR

Soylu evladım, gençler bu rahatlıktan yararlanamaz.
Yarın arkadaşları dinlenirken
Onlar çekecek arabamı.

ORCANES

Ah, yeraltında hüküm süren
Zeus kadar güçlü tanrı,
Bereketli Sicilya'da yaptığın gibi gel;
Toprağın tüm zenginliklerini gözden geçir
Ve Ceres'in⁸⁶ bahçesindeki meyveleri toplayan güzel
Proserpina'yı⁸⁷
Aşk ve şeref uğruna, onu Kraliçe yapmak için kaçırdığın gibi
Senin korkunç gücüne aldırmayan bu kibirli adamdan
Nefret ettiğin, öfke duyduğun için ve onu yok etmek için gel,
Fırlat onu tepetaklak cehennemine dibine!

THERIDAMAS

Majesteleri, iğrenç dişlerinin arasından küfürler savuran,
Hadlerini son derece aşan şunlara,
Lanetler yağdıran çenelerini kapatmak için
Ehlileştirilmemiş atlara yapıldığı gibi gem takmalısınız.

TECHELLES

Hayır, ağızlarındaki dişleri döküp
Koparalım hiç durmayan dillerini.

⁸⁶ Demeter.

⁸⁷ Persephone, Demeter'in kızıdır. Bir gün çiçek toplarken yer yarılmış, Tanrı Hades gelerek onu kaçırmıştır. Umutsuzluktan ne yapacağını bilemeyen Demeter her yerde kızını aramış, sonunda her şeyi gören güneş tanrısı Helios, Persephone'nin bulunduğu yeri söylemiştir. Bunun üzerine Demeter Olympos'tan kaçır. Demeter'in küsmesiyle toprağın bereketi kalmaz, insanlar kıtlık tehlikesine uğralar. Zeus çözüm olarak, Persephone'nin yılın üçte ikisini, yani çiçek açma ve meyve zamanını annesi Demeter'in, geri kalan üçte birini, yani kışı, kocası Hades'in yanında geçirmesine karar verir. Böylelikle, toprağa yeniden bereket gelir.

USUMCASANE

Majesteleri, bu atların ağızlarından
Küfür dökülmesini engellemek için
İyi bir yol buldular zaten.

(CELEBINUS, ORCANES'e *gem vurur.*)

CELEBINUS

Buna ne diyorsunuz sayın Kral?
Niye konuşmuyorsun?

KUDÜS SULTANI

Ah, bir zorbanın tohumundan türeyen zalim piç.
Nasıl da benziyor zalim babasına
Alay ve işkence ederken.

TİMUR

Evet Türk, iyi dinle, bu çocuk
Daha yükseklerle tırmanması gereken kişi.
Bu çocuk yağmalayacak, talan etmediğim kentleri,
Eğer Zeus dünyanın bana layık olmadığına karar verip,
Ben üçlü dünyayı⁸⁸ ele geçirmeden,
Gökyüzünde parlak Aldebaran'ın⁸⁹ yanına,
Göğün üç burcunun üstüne yerleştirirse.
Şimdi, getirin yanıma Türk cariyeleri
Ödüllendireceğim onları
İşe yaramaz oğlumun cenaze töreninde.

(*Cariyeler getirilir.*)

Asphaltis ovalarında aslanlar gibi savaşan askerlerim neredel!

ASKERLER

Buradayız efendim.

TİMUR

Durun yiğit askerler, her biriniz bir kraliçe alın–
Kralların cariyelerinden demek istiyorum–
Alın, paylaşın şunları, mücevherlerini de.
Her arzunuzu yerine getirsinler.

88 Asya, Afrika ve Avrupa.

89 Boğa burcundaki parlak kızıl yıldız.

ASKERLER

Majestelerine teşekkür ederiz.

TİMUR

Uyarıyorum sizleri, kadın yüzünden kavga etmeyin;
Kim kavga ederse ölecektir.

ORCANES

Alçak zorba, bu iğrenç zaferini
Böyle lekeleyecek misin
Şu zavallı suçsuz kadınları
Şehvetle yanıp tutuşan askerlerine teslim ederek?

TİMUR

Sefil insanlar, öyleyse nefsinize hâkim olun,
Ardınızda bir sürü orospuyla çıkmayın karşıma.

CARIYELER

Efendimiz, acıyın bize. Onurumuzu kurtarın!

TİMUR

Sefiller, daha gitmediniz mi ganimetlerinizi alarak?
(Askerler cariyeleri alarak kaçarlar.)

KUDÜS SULTANI

Ah, acımasız, cehennem zulmü bu!

TİMUR

Onurunuzu kurtarmak ha! Gerçekten zamanı gelmişti;
Onurun ne olduğunu öğrenmeden kaybettiniz.

THERIDAMAS

Efendim, amaçları bizi esir alıp,
Bu kaltakların önünde alaya alarak yürütmekti.

TİMUR

Aynı gösteriyi onlar bize yapacak şimdi.
Askerlerimiz de orospularıyla eğlenecek.
Bundan sonra çıkacağımız Babil seferinin
Hazırlıklarına başlayana kadar
Ganimetleriyle canlarının çektiği kadar oynasınlar.

TECHELLES

Efendim, öyleyse vakit harcamayalım,
Hemen hazırlanalım Babil'i almak için.

TİMUR

Hazırlanacağız Techelles– Beygirler, ileri!
Asya'nın koca kralları, diz çökün, titreyin,
Ülkeler yıkan, krallar alt eden,
Hazinelerini hazinesine katan
Bu belanın geldiğini duyunca.
Anadolu'nun kuzeyindeki Karadeniz,
Batısındaki Akdeniz, kuzeydoğusundaki Hazar Denizi
Ve güneyindeki Kızıldeniz–
Hepsi dolup taşacak
İran'a götüreceğimiz ganimetlerle.
İşte o zaman doğduğum kent Semerkand
Ve onun gururu ve güzelliği
Jaertis Irmağı'nın kristal suları
En uzak ülkelerde bile ün kazanacak;
Çünkü gökyüzünü kışkandıracak
Ve Troya Kalesi'nin ününü cehenneme gönderecek olan
Parlak kuleli kraliyet sarayımı orada yaptıracağım.
Altın zırh kuşanıp güneş gibi yürüyeceğim caddelerde
Esir aldığım bölük bölük krallarla.
Miğferimde üç tüy olacak,
Üzerinde bulunan ve havada dans eden elmaslar,
Her mevsim yeşil ve süslü Selinus'un⁹⁰
Yüksek kutsal dağında
Herycina'nın⁹¹ beyaz alnından daha beyaz tomurcuklarla
süslü,
Cennetten gelen en hafif esintide bile
Narin tomurcukları tek tek sallanan
Göklere tırmanan bir badem ağacı gibi
Üç kıtanın imparatoru olduğumu gösterecek.
İşte o zaman ben,
Parlak kristaller döşenmiş, yıldızlarla bezenmiş yollarda
Ulu kartallar tarafından çekilen
Alev alev yanan parlak arabasına binmiş,

⁹⁰ Sicilya'da bir kent.

⁹¹ Venüs. Bu adı, Sicilya'daki Eryx Dağı'ndan almaktadır.

Tüm tanrıların hayranlıkla ayakta izlediği
Satürn'ün soylu oğlu⁹² gibi oturacağım arabamda—
İşte böyle ilerleyeceğim Semerkand caddelerinde,
Ruhum bu bedenden ayrılıp
Samanyolunda Zeus'la buluşana kadar.
Babil'e dostlarım, Babil'e!

(Çıkarlar.)

⁹² Zeus.

V. PERDE

I. SAHNE

(Surlarda BABİL VALİSİ görünür. Yanında MAXİMUS ve başkaları vardır.)

VALİ

Ne diyorsun Maximus?

MAXİMUS

Efendim, düşmanın açtığı gedik
Yenileceğimizi gösteriyor kesinlikle;
Hayatımızı ve kenti ellerinden kurtarma umudu
Hemen hemen kalmadı.
Bu yüzden efendim, çekin teslim bayrağını,
Zaten halk da dua ediyor teslim olalım da
Timur'un korkunç öfkesi dinsin diye.

VALİ

Alçak, ülkenin ve adının şerefinden çok
Sefil yaşamına mı önem veriyorsun?
Benim yaşamım, makamım,
Kentim ve ülkemin geleceği
Düşünebileceğin her şey kadar değerli değil mi?
Ünlü Limnasphaltis Gölümüz
İçine düşen her şeyi
Cehennemin kapılarından daha sağlam
Surlara dönüştürürken,

Hiç mi umut yok yıkılan surlarımızı onarıp
 Düşmanın kaleye girmesini engellemek için?
 Ne biçim bir ödleklilik cesaretimizi kırıyor
 Düşmana karşı böyle bir savunmamız varken,
 Onun⁹³ tehditkâr bakışlarından başka
 Bizi korkutacak bir şey yokken?

(Surlarda kent halkından biri görünür. VALİ'nin önünde diz çöker.)

KENTLİ

Efendim, eğer bir kez olsun merhametle bir şey yaptıysanız
 Ve şimdi de yaşamlarımızı kurtarmak istiyorsanız,
 Teslim olduğunuzu bildiren bayrağı çekin;
 Ki, Timur merhamete gelsin acıklı durumumuz karşısında
 Ve bize insafı bir fatih gibi davransın.
 Gerçi bugün acımasız kuşatmasının son günü,
 Genç yaşlı kimseye acımayacak
 Ama kentte Gürcistanlı Hristiyanlar var,
 Timur onlara her zaman acıyıp yardım etmiştir.
 Eğer onları elçi olarak yollarsanız
 Timur'un bizi affetmesini sağlayabilirsiniz.

VALİ

Ruhum nasıl da acılar içinde kıvranıyor,
 Ünlü Babil kentinin esir düşme utancını kabullenen
 Ödleklele dolu olduğunu gördükçe!

(İçeri bir başka KENTLİ girer.)

İKİNCİ KENTLİ

Efendim, kalbimizi kazanmak istiyorsanız,
 Teslim edin kenti, kurtarın karılarımızı ve çocuklarımızı.
 Yoksa, kendimi bu surlardan atacağım
 Ya da daha başka ve hızlı bir ölüm seçeceğim
 Timur'un öfkesini tatmaktansa.

VALİ

Alçaklar, korkaklar, vatan hainleri,
 Geberip düşün cehennemin çukuruna da,
 Binlerce zebani dinmeyen acılar çektirsin sefil yüreklerinize.

⁹³ Timur'un.

Umurumda değilsiniz; teslim etmeyeceğim kenti
Ben yaşadığım sürece.

(İçeri Askerlerle birlikte THERIDAMAS ve TECHELLES girer.)

THERIDAMAS

Babil'in çaresiz valisi,
Kendinizi ölümden, bizi de zahmetten kurtarmak için
Hemen teslim et kenti.
Yoksa, bugüne kadar hiçbir hainin çekmediği acıları
Çekeceğinden emin ol.

VALİ

Zorba adam, asıl sensin hain.
Ne pahasına olursa olsun bu kenti savunacağım.
Çağırın askerleri kenti savunmaları için.

TECHELLES

Aptal Vali, teslim ol–
Kuşatmamızın üçüncü gününde bize hâlâ direnen
Aptallara yaptığımız öneriden
Daha fazlasını yapıyoruz size.
Görüyorsun, hazırız son saldırı emrini vermeye,
Bundan sonra ateşkes istekleri kabul edilmeyecektir.

VALİ

Saldırın, hem de tüm gücünüzle; asla teslim olmayacağız.
(Borular çalınır. Askerler surlara tırmanır. Yukardakiler surları terk eder.
İçeri TİMUR girer Karalar giyinmiştir, arabasını TRABZON KRALI ve
SURIYE SULTANI çekmektedir. Yanında USUMCASANE, AMYRAS
ve CELEBINUS vardır. Onları ORCANES ve KUDÜS SULTANI
takip etmektedir.)

TİMUR

Güzel Babil'in görkemli binaları,
Bulutlara değen, denizcilere yol gösteren
Yüksek kuleleri, top ateşinin gücüyle sürüklenip
Limnasphalthis Gölü'nün ağzını doldurdu ve
Bir köprü oluşturdu yıkılan surlara;
Belus, Ninus ve Büyük İskender'in⁹⁴

⁹⁴ Belus, Babil'in, efsaneye göre, kurucusu ve Poseidon'un oğlu; Ninus, Ninovah İmparatorluğu'nun kurucusu. Karısı Semiramis Babil'in ünlü duvarlarını yaptırmıştır. Büyük İskender M.Ö. 331 yılında Babil İmparatorluğu'nu yıkar.

Zaferle yürüdükleri bu yerde yürüyor Timur;
 Kralların cesetler üzerinde çektikleri arabasının tekerlekleri
 Asurluların kemiklerini parçalıyor:
 Güzel Semiramis'e Asyalı hükümdarların
 Kur yaptıkları, dans ettikleri bu yerde şimdi askerlerim
 yürüyor;
 Güzel Asurlu kadınların
 Hera'nın görkemiyle yürüdükleri caddelerde
 Benim süvarilerim çekiyorlar amansız kılıçlarını
 Kızgın sözcüklerle ve ürküten bakışlarla.

(İçeri esir aldıkları BABİL VALİSİ ile THERIDAMAS ve TECHEL-
 LES girer.)

Yanınızdaki kim dostlarım?

TEHERIDAMAS

İnatçı Babil Valisi.
 Kenti alırken bizi uğraştıran,
 Siz majestelerini küçümseyen adam.

TİMUR

Bağlayın şu alçağı- zincire bağlanıp sallandırılacak
 Fethedilen bu kentin harabeleri üzerinde.
 Bayım, gökyüzünün ateşli bölgesinin⁹⁵
 Altındaki bölge, alev alev yanan kuyruklarıyla
 Dünyayı tehdit eden meteorlarla,
 Alev saçan yıldızlarla dolu olsa bile,
 İnsanlar kızıl çadırlarımdan daha fazla korkar;
 Ama sen hiç korkmadın.
 Hatta yüce Zeus'un korkunç habercisi,
 Dünyanın tüm krallarına kılıcıyla diz çöktüren ben bile,
 Senin teslim olmanı sağlayamadım,
 Kentin kapıları açılmadı bir türlü.
 Alçak adam, cehennemin paslı kapılarına şöyle bir dokunsam
 Üç başlı Kerberos başlar havlamaya,
 Kara Zeus'u⁹⁶ uyandırır önümde diz çöksün diye.
 Alevler yağdırdım, yine de giremedim içeri surlar yıkılana kadar.

⁹⁵ Atmosferin üç katmandan oluştuğu, en dıştaki katmanın ise ateşten olduğuna inanılırdı.

⁹⁶ Yeryüzündeki ölümler ülkesinin tanrısı Hades.

VALİ

Vücudumla kapatabilseydim surlarda açılan delikleri,
Giremezdin içeri zalim Timur.
Esir alamazdı beni çadırlarının kan kırmızı rengi
Ne de Tanrıların Tanrısı'nın gazabı olan sen;
Çünkü topların surları döverken bile
Titremedi yüreğim ne de yitirdim cesaretimi.

TİMUR

Ama şimdi titreteceğim onu. Götürün şunu,
Zincire vurup surların üstüne asın;
Askerler kurşuna dizip öldürsün bu sefili.

VALİ

Acımasız canavar, yeraltında yaşayan biri olmalı senin anan.
Cehennem yolladı seni dünyanın başına bela olası diye.
Elinden geleni ardına koyma. Ne ölüm ne Timur,
Ne işkence ne acı korku salabilir korkusuz yüreğime.

TİMUR

Götürün şunu, parça parça edilsin vücudu.

VALİ

Timur, Limnasphaltis Gölü'nde
Babil'in tüm zenginliklerini aşan altın bulunmakta;
Kent kuşatıldığında saklamıştım.
Bağışla hayatımı, sana vereyim.

TİMUR

Hayatını kurtarmak istiyorsun ha? Hani korkmuyordun?
Nereye sakladın?

VALİ

Babil'in batı kapısının tam karşısında
Altı oyuk sahilde.

TİMUR

Birkaçınız gidip getirin altınları.
(Askerler çıkar.)
Sizler de idam edin şunu!

Götürün buradan, bir daha konuşmasına izin vermeyin.
Sanırım yiğitliğin uçup gitti karşımda.

(Askerler VALİ'yi götürür.)

Bu iş bitince Babil'den ayrılacağız,
Büyük bir hızla İran'a ilerleyeceğiz.
Beygirler nefes nefese, yoruldular.
Çıkartın koşumları, yeni at gerek bana.

(Askerler TRABZON KRALI'nın ve SURIYE SULTANI'nın koşumla-
rını çıkarırlar.)

Yapacakları en iyi şeyi yapıp
Beni onurlandırdıklarına göre,
Götürüp hemen asın şu ikisini de.

TRABZON KRALI

Aşağılık zorba, barbar, zalim Timur!

TİMUR

Götürün şunları. Theridamas, idam edilmeleriyle ilgilen.

THERIDAMAS

Peki efendim.

(THERIDAMAS, TRABZON KRALI ve SURIYE SULTANI ile çı-
kar.)

TİMUR

Gelin Asya Kralları, görev başına,
Dostlarınızın kaderi sizleri beklemekte.

ORCANES

Senin arabanı çekmektense,
Bu aşağılık ve iğrenç muameleye katlanıp,
Soyluluğumuzu ayaklar altına almaktansa
Moğol atlarının bizi parça parça etmesini yeğleriz.

KUDÜS SULTANI

Timur, ödünç ver hançerini,
Yüreğime saplayayım onu;
Bin kez ölmek bile acı çektirmez
Böyle aşağılanmak kadar.

AMYRAS

Efendim, hiç susmayacaklar onlara gem vurmazsanız.

TİMUR

Gem vurun şunlara, sonra da arabama bineceğim.

(*Gemler vurulur. BABİL VALİSİ zincire vurulmuş olarak görülür. THERIDAMAS tekrar içeri girer.*)

AMYRAS

Efendim, bakın Vali ne de güzel sallanıyor!

TİMUR

Gerçekten güzel oğlum, aferin!

Lordum önce sen ateş et, diğerleri seni izler.

THERIDAMAS

Öyleyse başlayalım.

(THERIDAMAS ateş eder.)

VALİ

Bağışlayın hayatımı, yatıştırın bu yara

Yüce Timur'un ölümcül öfkesini.

TİMUR

Asla, Asphaltis Gölü sıvı altın olsa

Ve seni kurtarmak için fidye olarak verilse bana

Yine de öleceksin. Hep birden ateş edin.

(*Ateş ederler.*)

Şimdi Bağdat Valisi gibi sallanıyor;

Vücudundaki kurşunların sayısı

Bağdat surlarındaki delikler kadar.

Şimdi de kentlilerin ellerini ayaklarını bağlayıp atın göle.

Buraya Tatarlar ve İranlılar yerleştirilecek,

Kente hâkim olabilmek için bir kale yaptıracam

Ve İran Şahı'nın kendine bağladığı tüm Afrika ülkeleri

Babil'de bana vergi ödeyecek.

TECHELLES

Efendim, karıları ve çocukları ne olacak?

TİMUR

Techelles, erkek, kadın, çocuk,
Hepsini suya atıp boğun,
Tek bir canlı kalmasın Babil'de.

TECHELLES

Hemen hallededeceğim; askerler, gelin.
(TECHELLES, *Askerlerle çıkar.*)

TİMUR

Casane, nerede Türklerin Kur'an'ı
Ve bir zamanlar peygamber olduğuna inandığım
Muhammed'in camilerinde bulunan
Ve hurafelerin yazılı olduğu tüm kitaplar? Hepsi yakılacak.

USUMCASANE

Burada efendim.

TİMUR

Çok iyi, hemen bir ateş yakın.
(*Ateş yakarlar.*)
İnsanlar boşuna Muhammed'e inanıyorlar,
Kılıcım milyonlarca Türk'ü cehenneme gönderdi,
Tüm imamları, akrabalarını, dostlarını doğradı,
Yine de Muhammed kılıma dokunamadı.
Şimşekler çaktırıp yıldırımlar yağdıran
Öfke ve intikam dolu bir tanrı var,
Ben onun kamçısıyım ve ondan emir alacağım.
Casane, at şunları ateşe.

(*Kitapları yakarlar.*)

Muhammed, gücün varsa eğer
Gel aşağı ve bir mucize yarat.
Layık değilsin sana tapılmasına
Eğer sesini çıkarmıyorsan,
Tüm dininin yazılı bulunduğu
Kitapların ateşe atılmasına.
Neden yollamıyorsun aşağı güçlü bir kasırga
Kur'an'ını tahtına, Allah'la birlikte
Oturduğun yere çeksin diye?
Ya da neden bir bela salmıyorsun

Kılıcını çekmiş sana meydan okuyan
 Ve aptalca yasalarını aşağılayan Timur'un başına?
 Askerler, Muhammed cehennemde,
 Timur'un sesini duyamıyor.
 Tapınacak başka bir Tanrı bulun.
 En iyisi gökyüzünde yaşayan tanrı
 Çünkü gerçek Tanrı O, ondan başka Tanrı yok.

(İçeri TECHELLES girer.)

TECHELLES

Majestelerinin buyruğunu yerine getirdim,
 Asphaltis Gölü'nde boğulan binlerce insan
 Taşmasına yol açtı gölün sularının.
 Balıklar insan eti yiyor
 Şaşkınlıkla bir o yana bir bu yana yüzüyorlar,
 Asafoetida⁹⁷ yuttuklarında yaptıkları gibi
 Suyun yüzüne çıkıp hava almaya çalışıyorlar.

TİMUR

Sevgili dostlarım, artık yapmamız gereken
 Burada yeterince asker bırakıp
 Hemen İran'a yola çıkmak
 Ve tüm bu zaferleri kutlamak.

THERIDAMAS

Evet sevgili efendim, hemen İran'a gidelim,
 Vali'yi de surlardan indirip
 Kent yakınlarında yüksek bir tepeye bırakalım.

TİMUR

Tamam; askerler, dediği gibi yapın –
 Durun, birden bire rahatsızlandım.

TECHELLES

Né cesaret edebilir Timur'u rahatsız etmeye?

⁹⁷ Keskin kokulu, tababette kullanılan bir çeşit reçine.

TİMUR

Bir şey Techelles ama bilmiyorum ne.

Düşün yola sefil⁹⁸ler. Ne olursa olsun,

Hastalık ya da ölüm, beni alt edemez.

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(İçeri CALLAPINE, AMASYA BEYİ, Komutanlar ve askerler davul ve boru eşliğinde girer.)

CALLAPINE

Amasya Beyi, şu sıralarda muhteşem ordumuz Asya'da ilerliyor,

Fırat ve Dicle Irmakları'nın süratle aktığı yerdeler;

Buradan Limnasphaltis Gölü'nün ortasındaki,

Timur'un kuşatmadan yorgun düşmüş

Ordusuyla konakladığı güzel Babil'i görebiliriz.

Burada hazır bekleyip,

Toparlanmalarına fırsat vermeden saldırıp,

Allah ve Muhammed'in yardımıyla

Ağır yenilgimizin intikamını alabiliriz.

AMASYA BEYİ

Efendim, hiç kuşku duymayın, onu alt edeceğiz.

Canavar denizler kadar kan içiyor,

Yine de susuzluğunu gidermek için dafa fazla istiyor.

Türklerin kılıcı tepetaklak cehenneme yollayacak onu;

Ve kahraman kralların çektiği o iğrenç leş⁹⁸

Kuşlara yem olacak çünkü hiçbir mezar

Adi zorba Timur'a kucak açmayacak.

CALLAPINE

Anamla babama yaptıklarını,

Feci ölümlerini, kendi esaretimi,

Timur'un esir aldığı beylerimi düşündükçe

⁹⁸ Timur.

Bin kez hazırım ölmeye
 Alçaklıklarının intikamını almak için.
 Ah, kutsal Muhammed, gördün sen de
 Milyonlarca Türk'ün Timur'un elinde öldüğünü,
 Krallıkların yıkıldığını, güzel kentlerin yağmalanıp yakıldığını;
 Tek bir ordu kaldı senin için savaştacak,
 Yardım et itaatkar hizmetkârın Callapine'a
 Ve tüm bu yenilgilerden sonra
 Lanetli Timur'a karşı zafer kazanmasını sağla.

AMASYA BEYİ

Efendim, korkmayın, görüyorum,
 Yüce Muhammed bürünmüş mor giyisilere
 Ve başında Apollon'un tacından daha parlak bir çelenk,
 Gökyüzünde askerleriyle ilerliyor,
 Timur'a karşı sizinle birleşmeye geliyor.

KOMUTAN

Ünlü komutan, yüce Callapine,
 Gökten inen Allah ve Muhammed'inse
 Ordularınızla savaşmak için,
 Yine de sizin koca ordunuz hepsiyle başa çıkabilir,
 Mağrur Timur'a diz çöktürür,
 Siz majestelerinin ayaklarının dibinde merhamet dilendirir ona.

CALLAPINE

Komutan, Timur'un ordusu kalabalık,
 Bizden daha talihli
 Ve dünyayı çaresizliğe iterek kazandığı başarılar karşısında
 Çekingenliğe kapılıyor, planlarımız suya düşüyor.
 Ama Cynthia en görkemli olduğu anda⁹⁹ küçülmeye başlar.
 O da öyle olacak umarım;
 Çünkü burada en az yirmi değişik ülkenin en seçkin
 adamları var;
 Çiftçisi, din adamı, taciri, hepsi burada.
 Tüm Anadolu Callapine için silaha sarıldı
 Ve asla silahlarımızı bırakmayacağız, ordularımızı dağıtmayacağız
 Timur yenilene kadar.
 Zorbaların zorbasını alt ederek,

⁹⁹ Dolunay zamanında.

Ebedileşeceğim gün bugündür.
 Haydi askerler, pusuya yatıp bekleyelim onu,
 Eğer ordusunun başında değilse.
 Ve savaş bütün şiddetiyle başlamada saldırsak
 Zafer bizim olacaktır kesinkes.

(Çıkarlar.)

III. SAHNE

(İçeri THERIDAMAS, TECHELLES ve USUMCASANE girer.)

THERIDAMAS

Ağla gökyüzü, eriyip yok ol gözyaşlarında!
 Doğduğu gece onun kaderini çizen yıldızlar, kayın
 Ve çağırın gökyüzünde parlayan tüm lambaları,
 Yararsız ışıklarını dünyaya göndersinler,
 Cılız etkilerini havaya saçsınlar diye.
 Gizleyin güzelliğinizi sonsuz bulutlarla;
 Çünkü cehennem ve karanlık, kurdular kara çadırlarını
 Ve Kimmer ruhlarının ordularıyla birlik olan ölüm
 Savaşıyor Timur'un yüreğini alt etmek için.
 Sizin onun tahtına yağdırdığınız,
 Varlığıyla tanrıları onurlandıran
 Sevginize meydan okuyan bu korkaklar,
 Şimdi gizlice onun ruhuna saldırıyorlar
 Ve efendimizi ele geçirmeye çalışıyorlar.
 Ama eğer o ölürse görkemimize leke düşecek,
 Dünya büküp boynunu cennet cehennem oldu diyecek.

TECHELLES

Siz sonsuz tahtlarda hüküm süren,
 Bu koca dünyaya yön veren güçler,
 Yükselmesine yardımcı olduğunuz kişinin düşmesine
 izin vererek
 Neden olmayın düşmanlarınızın sevinmesine.
 Doğduğunda onun yaşamı, sağlığı ve görkemi
 Nasıl Tanrı tarafından kutsanıp yönlendirilmişse

Yine aynı şekilde, Tanrım, kıyamete kadar
O doğumu, o yaşamı, o sağlığı ve o görkemi onurlandır.

USUMCASANE

Tanrım, yüzün kızarsın adın lekelenirse
Ayağın baş olmasına izin vererek;
İzin verme, şeytanların meleklerin tahtına çıkıp
Meleklerin cehennem çukuruna düşmesine,
Yiğit yüreğinin böylesine bir utanca katlanmasına;
Onlar cezalarının son bulduğunu düşünüp,
Zeus kadar güçlü olduklarını sanıp
Sana karşı silaha sarılsalar da,
Yine de onlara hissettir Timur'un gücünü;
Senin hizmetkârın ve görkeminin göstergesi olan bu güç
Yok edilemeyecek kadar büyüktür;
Çünkü o ölürse görkemine gölge düşer
Dünya büküp boynunu, cennet cehennem oldu der.

*(İçeri esir ORCANES ve KUDÜS SULTANI tarafından çekilen arabasın-
sında TİMUR girer. Yanında AMYRAS, CELEBINUS ve Hekimler
vardır.)*

TİMUR

Hangi haddini bilmez Tanrı işkence çektiriyor bedenime,
Fethetmeye çalışıyor yüce Timur'u?
Dünyanın dehşeti adı verilen ben
Hastalık yüzünden insan mı olacağım artık?
Techelles ve sizler, çekin kılıçlarınızı,
Ruhuma acı çektireni korkutun.
Haydi, gelin Tanrı'nın ordularına hücum edelim,
Gökyüzünde kara sancaklar dalgalandıralım
Tanrıların öldürüldüğünü göstermek için.
Ah dostlar, ne yapacağım? Ayakta duramıyorum.
Haydi, taşıyın beni
Timur'un sağlığını bu kadar kıskanan tanrılarla savaşmaya.

THERIDAMAS

Ah, sevgili efendim, bırakın böyle sabırsızca konuşmayı;
Hastalığınızı arttırıyor bu sözler.

TİMUR

Niye, oturup acı mı çekeyim?
 Hayır. Vurun davulları, intikamımı almak için,
 Saldıralım mızraklarımızla ve delelim yüreğini
 Dünyayı sırtında taşıyanın;¹⁰⁰
 Ki, eğer ölürsem yok olsun gökyüzü de yeryüzü de.
 Theridamas, koş Zeus'un sarayına,
 Söyle ona, yollasın hemen Apollon'u¹⁰¹
 İyileştirsın diye beni;
 Yoksa ben indiririm onu aşağı.

TECHELLES

Soylu efendim, kımıldamayın, bu acı dinecek;
 Sürmemeli, çünkü çok şiddetli.

TİMUR

Sürmemeli mi Techelles? Sürmeyecek çünkü öleceğim.
 Bak, kölem, çirkin canavar Ölüm
 Tit tir titriyor, sararıp solmuş korkudan;
 Ölümcül okunu bana yöneltmiş
 Her bakışında kaçıyor;
 Başka yöne bakınca da gizlice geliyor.
 Alçak, defol, git savaş meydanına!
 Geliyorum doldurmak için kayığını¹⁰²
 Bedenleri parça parça edilmiş binlerce ruhla-
 Bak nereye gidiyor! İşte, yine geliyor
 Çünkü yerimden kımıldamıyorum!
 Techelles, haydi ilerleyelim
 Ve yoralım Ölümü cehenneme ruh taşıtarak.

HEKİM

Majesteleri, lütfen şu ilacı için, öfkenizi yatıştırarak,
 sakinleşmenizi,
 Bazı yumuşak huylu cinlerin sizi yönetmesini sağlayacak.

TİMUR

Söyle, ne düşünüyorsun hastalığım hakkında?

¹⁰⁰ Atlas'ın.
¹⁰¹ Şeytanı kovan tanrı Apollon zamanla tababet tanrısı olarak düşünülmüştür.

¹⁰² Ölüm, ruhları kayığıyla öte dünyaya taşıyan kayıkçı olarak düşünülmüyor.

HEKİM

İdrarınızı inceledim, tortulu ve koyu,
 Bu da tehlikeyi arttırıyor.
 Damarlarınız aşırı derecede sıcak;
 Bu yüzden, kanınızdaki plazma kuruyup yok olmuş;
 Kimilerine göre dört ana ögenin bir parçası değil de,
 Daha göksel ve saf bir madde olan kandaki sıvı ve sıcaklık
 Neredeyse kaybolmuş.
 Yaşamın temelini oluşturan bunların yokluğu, ölümünüzün
 habercisi.
 Dahası, efendim, çok kritik bir gün bugün.¹⁰³
 Sizin gibi hasta olanlar içinse çok tehlikeli;
 Damarlarınızın yanında bulunan arterlerinizin taşıdığı,
 Kalbinizin pompaladığı can veren maddeler
 Kavrulmuş, cansız kalmış;
 Ve tababete göre, kanda bu özellikler olmaksızın
 Ruh yaşamını sürdüremez.
 Ama siz majesteleri bugünü atlatırsanız,
 Kuşkusuz yakında tamamen iyileşirsiniz.

TİMUR

Öyleyse yaşamsal organlarımı dinlendirip,
 Ölmeden bugünü atlatacağım.
(İçeriden boru sesleri gelir. Bir Haberci girer.)

HABERCI

Efendim, siz majestelerinin elinden kaçan Callapine yeni bir
 ordu toplamış ve savaş meydanında bulunmadığınızı duyunca
 derhal size saldırı hazırlıklarına girişmiş.

TİMUR

Hekimlerim, bakın Zeus nasıl da yolladı
 Acılarımı dindirecek bir ilaç;
 Bakışlarım onları kaçırarak ve peşlerine düşersem,
 O alçağın askerlerinden bir tanesi bile sağ kalmayacak
 Benimle yeni bir savaşa tutuşmak için.

¹⁰³ Hekime göre Timur'un burcu o gün parlak değildir.

USUMCASANE

Efendim, majestelerini bu kadar güçlü görmek beni mutlu ediyor.

Varlığınızla düşmanın ödünü koparacaksınız.

TİMUR

Biliyorum Casane. Çekin, sefiller!¹⁰⁴

Ölümcül hastalığıma rağmen kendimi göstereceğim onlara.

(*Borular çalınır. TİMUR içeri gider ve diğerleriyle birlikte tekrar geri döner.*)

İşte, tabanları yağladı alçaklar, korkaklar,

Yaz günü güneşi gören sis gibi dağıldılar.

Savaş meydanında biraz daha kalabilseydim

Callapine tekrar kölem olurdu eminim.

Ama farkındayım savaşçı gücümün tükendiğinin;

Boşuna savaşıyorum, boşuna meydan okuyorum

Beni bu aşağılık dünyadan çok daha yükseklerdeki

Daha yüce bir tahta oturtmak isteyen güçlere.

Bir harita verin bana,

Bakalım dünyada fethetmediğim nereler kalmış,

Oğullarım bitirecek başlattığım şeyi.

(*Biri bir harita getirir.*)

İşte buradan, Ermenistan ve Hazar Denizi dolaylarından,

İran'a doğru ilerledim;

Arkasından Anadolu'ya yöneldim,

Burada Türk'ü ve karısını esir aldım;

Sonra Mısır ve Arabistan'a girdim

Ve işte şurada, İskenderiye yakınlarında,

Akdeniz ve Kızıl Deniz'in

Birbirlerine yüz fersahtan az bir mesafe yaklaştıkları yerde,

Bir kanal ¹⁰⁵ açmak istedim,

İnsanlar kısa yoldan Hindistan'a gidebilsin diye.

Buradan Etiyopya Denizi¹⁰⁶ boyunca inip

Çad gölü yakınlarındaki Nubia'ya gittim,

Oğlak dönencesini aşarak

Zanzibar'a kadar her yeri fethettim;

¹⁰⁴ Krallardan arabasını çekmelerini istiyor.

¹⁰⁵ Pliny, Akdeniz ile Kızıl Deniz'in bir kanal aracılığıyla birleştirilmesi düşüncesinin ilk olarak Mısır'ın efsanevi firavunu Sesostris tarafından ortaya atıldığını söyler.

¹⁰⁶ Kızıl Deniz.

Sonra Afrika'nın kuzeyine çıkarak
 Sonunda Yunanistan'a
 Oradan da Asya'ya,
 İradem dışında kaldığım yere geldim.
 Başladığım yer olan Moğolistan'dan
 Gidiş dönüş yaklaşık beş bin fersah çekiyor.
 Evlatlarım, bakın, dünyalar kadar yer uzanıyor
 Yengeç dönencesi ile meridyenin¹⁰⁷
 Birleştiği noktanın batısında,
 Güneşin batıp gözden kaybolduğunda
 Batıda aydınlattığı yerler.¹⁰⁸
 Ölecek miyim buraları fethedemeden?
 Evlatlarım, bakın burada
 Asya'yı, hatta tüm dünyayı satın alacak
 Altın madenleri, değerli ilaçlar ve eşsiz taşlar bulunmakta.
 Ve bakın Antarktika'nın batısına,
 Bugüne değin görülmeyen büyüklükteki
 Kara parçasında, gökyüzünü süsleyen
 Tüm yıldızlardan daha parlak inciler var.
 Ölecek miyim buraları fethedemeden?
 Sevgili oğullarım, ölümün bana yaptırmadığı şeyleri
 Ölüme rağmen sizler yapın.

AMYRAS

Ah babacığım,
 Siz majestelerinin ölümüyle kırık ve yaralı
 Yürekllerimiz kanarken
 Nasıl bir istek ve yaşam kıvılcımı barındırabiliriz içimizde?
 Sizin bedeninizle can bulan
 Zavallı bedenimize ruhunuz yaşam veriyor.

CELEBINUS

Çektiğimiz acılar ruhumuzu deliyor, hiç umut kalmadı
 Çünkü bizi yaşatan sizsiniz.

TİMUR

Oğullarım,
 İçimdeki ateşli ruhu barındıramayacak kadar güçsüz olan

¹⁰⁷ Greenwich'ten geçen başlangıç meridyeni.

¹⁰⁸ Amerika kıtaları.

Bu beden ölmek zorunda,
 Yüreklerinizde kendinden eşit miktarlarda bırakarak:
 Sizin değerli bedenleriniz arasında bölünen bedenim
 Ölsem bile hep yaşatacak ruhumu
 Ve sizin çocuklarınızda sonsuza değin yaşayacağım.
 Haydi, kaldırın beni de,
 Tahtımı ve unvanımı oğluma terk edebileyim.

(AMYRAS'a)

Al kamçımı ve soylu tacımı,
 Bin kraliyet arabasına
 Ki, göreyim ölmeden önce taç giydiğini –
 Dostlarım yardım edin de şu son işi halledeyim.

(Timur'a arabadan inmesi için yardım edenler.)

THERIDAMAS

Efendim, çok acıklı bir değişim bu,
 Ruhlarımızın yok olmasından daha çok acı çektiriyor bize.

TİMUR

Çık tahta oğlum,
 Göreyim, babanın tahtına ne kadar yaklaşıyorsun.

(AMYRAS'a taç giydirirler.)

AMYRAS

Taş yürekli olmam gerekir
 Mutluluk duyarsam yaşadığım ve hissettiğim için,
 Eğer bedenim sonsuz acılarla yok olmuyorsa
 Ve hala dünyevi zenginliklerden zevk alıyorsa!
 Ah babacığım, tıkanmışsa
 Ölümün ve cehennemın kulakları yakarışlarına
 Ve kıskanç kader ruhumu mutluluktan yoksun bırakıyorsa;
 Yüreğimin derinliklerinden gelen duygularıma karşı koyup
 Sadece ve sadece ölmek isterken
 İsteksiz bacaklarımı harekete geçirerek
 Beni mutlu etmeyen tacı almaya nasıl kalkabilirim?

TİMUR

Oğlum, izin verme sevginin onura üstün gelmesine,
 Ne de yasakla kendine
 Zorunluluk yüzünden kabullenmen gereken yüceliği.

Çık tahta oğlum ve elindeki ipek dizginlerle
Gem vur şu beygirlerin ihtiraslarına.

THERIDAMAS

Efendim, majestelerine boyun eğmelisiniz;
Çünkü Kader ve zorunluluk böyle istiyor.

AMYRAS

Tanrılar, tanıgım olun, nasıl kırık bir yürekle
Ve perişan bir halde çıkıyorum bu tahta–
(*Arabaya biner.*)
Yok edin yanıp tutuşan, acı çeken ruhumu
Babam ölmeden önce.

TİMUR

Getirin güzel Zenocrate'ın tabutunu,
Koyun yanına ölümcül koltuğumun,¹⁰⁹
Cenaze törenimin bir parçası olsun.

USUMCASANE

Yani majesteleri hiç rahatlama hissetmiyor mu?
Kan ağlayan yüreklerimiz
Kurtulma ümidinizle şenlenmeyecek mi?

TİMUR

Hayır Casane, yeryüzünün efendisi,
Ruhuma işkence çektiren kör canavar,
Benim için akıttığınız bu gözyaşlarını göremez;
Bu yüzden hep arttırıyor zalimliğini.

TECHELLES

Öyleyse, bir tanrı karşı koysun onun kutsal gücüne,
Ölümün gazabına ve zorbalığına;
Ki, gözyaşına susamış, dinmeyen nefreti ona yönelsin.
(ZENOCRATE'ın tabutunu getirirler.)

TİMUR

Gözlerim, keyfini çıkartın bu görüntünün

¹⁰⁹ Otururken öleceği koltuğu kasdetmektedir.

Ve ruhum seni görme yeteneğine kavuştuğunda
 Delin tabutu ve altın kefeni,
 Doyurun açlığını göksel bir sevinçle.
 Oğlum, hüküm sür, bela ol şu kölelere, mahvet onları
 Sürerek arabanı babanın elleriyle.
 Üstlendiğin görev
 Gökyüzünde gezinen Phoebe'nin ¹¹⁰
 Fildişi yanaklarını dağlayan,
 Ve tüm dünyayı ateş kusan Etna'ya döndüren
 Cleymene'nin çılgın oğlunun ¹¹¹ görevi kadar önemli.
 Bu yüzden örnek olsun o sana,
 Onunki kadar tehlikeli bir tahtta hüküm sürerken
 Korku salmasını öğren yüreklere;
 Çünkü eğer bedenin Pytheus'un ¹¹² ışığı gibi
 Saf ve ateşli düşüncelerle dolu olmazsa
 Bu kibirli ve asi beygirler bunu fırsat bilip
 Seni sürükler ve parça parça ederler Hippolytus ¹¹³ gibi
 Kafkas Dağları'ndan daha yalçın ve dik dağlar arasında.
 Araban benden daha zayıf birisi tarafından
 Kullanılmaya katlanamaz
 Tıpkı Tanrı'nın arabasının kibirli Phaeton'a katlanamadığı gibi.
 Elveda oğullarım, sevgili dostlarım elveda
 Bedenim hissediyor, ruhum ağlıyor
 Benim varlığımdan yoksun kalacağınızı görerek.
 Çünkü Tanrı'nın gazabı Timur'un ölmesi gerekiyor.

(Ölür.)

AMYRAS

Çarpışsın yer ve gök, sona ersin her şey
 Çünkü tüketti yeryüzü en güzel meyvesini
 Ve söndürdü gökyüzü yaşayan en parlak ışığını.
 Lanetlesin yer ve gök onun zamansız ölümünü
 Çünkü ikisi bir araya gelse bile değerleri onunki kadar olamaz.

(Çıkarlar.)

¹¹⁰ Ay Tanrıçası.

¹¹¹ Phaeton. Cleymene ve güneş tanrısı Apollon'un oğlu.

¹¹² Apollon'e verilen bir başka ad.

¹¹³ Hippolytus atları tarafından sürüklenir ve parçalanarak ölür.

YAPI KREDİ YAYINLARI / KÂZİM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR

Dante Alighieri

Yeni Hayat

Rime

Antonin Artaud

Tiyatro ve İkizi

Francis Bacon

Denemeler

Honoré de Balzac

Yaşamda Bir Başlangıç

Ebû Abdullah Muhammed İbn Battûta Tancî

İbn Battûta Seyahatnâmesi

George Bataille

İç Deney

Walter Benjamin

Pasajlar

Emile Bénveniste

Genel Dilbilim Sorunları

Maurice Blanchot

Yazınsal Uzam

Lord Byron

Don Juan

Louis-Ferdinand Céline

Gecenin Sonuna Yolculuk

Geoffey Chaucer

Canterbury Hikâyeleri

Samuel Taylor Coleridge

Denemeler

Nicolaus Copernicus

Gökcisimlerinin Dönüşleri Üzerine

Charles Dickens

Kasvetli Ev (2 cilt)

Diogenes Laertios

Ünlü Filozofların Yaşamları

ve Öğretileri

John Donne

Seçilmiş Şiirler

Fuzulî

Leylâ ile Mecnun

Julien Gracq

Sirte Kıyısı

Thomas Hobbes

Leviathan

J.-K. Huysmans

Tersine

Henry James

Bir Kadının Portresi

James Joyce

Ulysses

Heinrich von Kleist

Amphitryon

Giacomo Leopardi

Hisseli KIssalar

Christopher Marlowe

Bütün Oyunları

Marcus Valerius Martialis

Epigramlar

Publius Vergilius Maro

Çiftçilik Sanatı - Georgica

Herman Melville

Billy Budd

Moby Dick-Beyaz Balina

Typee-Polinezya Hayatına

Bir Bakış

Pierre ya da Belirsizlikler

Robert Musil

Niteliksiz Adam

Publius Ovidius Naso

Karadeniz'den Mektuplar

Gérard de Nerval

Doğu'da Seyahat

Miguel de Cervantes Saavedra

Don Quijote

Luis Martın-Santos

Sessizlik Zamanı

Lucius Annaeus Seneca

Ruh Dinginliği  zerine

Claude Simon

Tramvay

Thomas de Quincey

İngiliz Posta Arabası

Francesco Petrarca

Canzoniere

Karl R. Popper

Bilimsel Araştırmanın Mantiği

Aleksandr Sergeyeviç Puşkin

Yevgeni Onegin

Raymond Roussel

Locus Solus

William Shakespeare

II. Richard

Laurence Sterne

Tristram Shandy Beyefendi'nin

Hayatı ve Görüşleri

Semih Tezcan – Hendrik Boeschoten

Dede Korkut Oğuznameleri

Paul Val ry

Eupalinos ve  teki S yleşimler

John Webster

Ak şeytan

Plinius'un Anadolu Mektupları

Portekiz Mektupları

Yanık Nj ll'ın Sagası

Nartlar-Asetin Halk Destanı

Maaday Kara-Altay Destanı

Nibelung'lar Destanı

